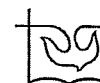

Szappanyos Tamás

Naplókönyv
Így éltünk mi
1942–1956

Kairosz Kiadó, 2015

© Szappanyos Tamás, 2015
© Kairosz Kiadó, 2015

Szerkesztette: Takács Olga

Borítóterv: Óri Kiss István

SZTE Klebelsberg Könyvtár

J001104622

X 224407

ISBN 978 963 662 815 4

A kiadásért felel Bedő György,
a Kairosz Kiadó ügyvezetője

1134 Budapest, Apály u. 2/b.
kairosz@hu.inter.net
www.kairosz.hu

Nyomdai előkészítés: Tordas és Társa Kft.
Nyomdai kivitelezés: A. D. 2001 Nyomdaipari Kft., Győr
Felelős vezető: Illés Zoltán

Bevezető sorok Szappanyos Tamás Könyvnaplójához

Egy kedves budapesti tanítónéni 1942-ben azt javasolta 7 éves tanítványaiknak, hogy a velük történt eseményeket írják le egy „érdekes füzet”-be. Szappanyos Tamásnak megtetszett az ötlet, és az akkor kezdett „érdekes füzet”-ből mára sokezer oldalas napló lett.

Ebből a hatalmas mennyiségű feljegyzésből, élménybeszámolóból készült ez a kötet, amely egy jómódú fővárosi polgárcsaládban élő fiú 1942 és 1956 közötti éveiről ad hiteles képet. A háború utáni főváros mindennapjai, az iskolai élmények, a családi összejövetelek, a színes, szép kirándulások, a sportolás örömei, a politikai légkör változásai kerekednek ki az őszinte, nemcsak a naplóírónak fontos személyes, pontos leírásokból.

Aki a kort átélte, örömmel fedezi fel a saját maga által is ismert, megélt történeteket, a vizsgák izgalmait, az ünnepek meghitt pillanatait, a barátság erejét, a bejárt tájak szépségeit, a családi szeretet melegét, a felnőtté válás emlékezetes fordulóit.

Különösen érdekesek és tanulságosak minden generációnak az 1956-os évet megörökítő naplórészletek, a forradalom napjait és az utána következő időket felidéző, a világtörténelmivé vált eseményeket megörökítő történetek, emlékek. A kortársakon kívül a fiatalabb nemzedék is élvezni fogja ezt a fordulatosan megírt, igazi élményt nyújtó dokumentumot. Lapozzunk hát bele a naplóba!

1942

1942. április

Délután anyukámmal beszélgettem. Arról beszéltünk, hogy mit írjak a füzetbe.

Van egy közmondásgyűjteményem. Ha valami újat tanulok, rögtön beleírom.

Zsolti pajtásommal elsétáltunk a Király utcáig. Aztán hazajöttünk.

Ötször voltam moziban. Mindig nagyon érdekeset láttam. A *Hófehérkét*, *Donald kacsát*, a *Pinokkiót*, a *Tarka Mikulást* és a *Pepita kabátot*, de az nem nekem való.

Nagynénémnek születésnapja van. Csokor virágot adtam neki. Megköszönte és adott 2 pengőt.

Gabival a folyosón rolleroztunk. Gabi nem akart hazamenni.

Nagyon szeretek társasjátékot játszani egyedül is. Legtöbbször négy színnel szoktam játszani, s mindig megmondom anyukának, hogy melyik szín nyert.

Huszonhat könyvem van. Ezek közül kilencet már elolvastam. A Busch-könyvek tetszettek a legjobban.

1942. április 18.

Tegnap anyukámmal egy nagyot sétáltunk. Láttuk az Ítéltáblát. Olyan volt, mint egy palota. Oda jár apuka. Bementünk az előcsarnokba. A falak csupa márványból vannak. Nagyon tetszett.

Tegnap délután Emma, a lány elvitt a búcsúba. Vettem egy sípot. Kimentünk a Rákóczi térre, ott láttunk egy hosszú sínt, amelynek a végén egy bábu állott. Volt egy kecske, melyet neki kellett lökni, akinek ez sikerült, a bábu nagyot durrant. Felültem a körhintára is. Aztán bementünk egy bódéba, ahol sok érdekeset láttunk: egy nőt, akinek csak derékig volt meg a teste, a többi nem látszott. Láttunk két törpét, az egyik

pipázott, a másikat pedig felállította egy székre és beszélgetett vele a bácsi. Volt ott két bácsi. Az egyik d.m. kihúzta a fülit, a másik pedig úgy sípolt, mint egy síp. Nagyon tetszett!

1942. május 3.

Reggel, amikor anyukám felébredt, odaadtam a szívet, amit az iskolában vettem. Elmondtam neki a verset, amit az ábécés könyvből tanultam, s amelynek címe: „Álom”. Aztán ezt mondtam: „anyut csókolja szerető fia, Tamás” és odaadtam a könyvet is. Anyu megcsókolt. A szívet beletette a varrodobozba. Beleszúrta a tűket. A könyvet pedig eltette.

Május 25-én volt a hetedik születésem napja. Meghívtam hét barátomat. Én voltam a nyolcadik. Ezek közül otthon maradt három, a többi megjött. Nagyon jól játszottunk.

1942. június 5.

Van nekem egy unokabátyám. A múlt héten meglátogattuk. Van neki egy mikroszkópja, röntgen gépje, hangfelvevő készüléke és hat puskája meg egy orosz géppisztolya. Az anyukája úgy megszúrta az ujját, hogy egy vércsepp mindjárt ki is jött. Azt betették a mikroszkópba és megmutatták nekem. Láttam a fehér és vörös vérszemeteket.

Gerőci most végezte a hetedik gimnáziumot. Levente. Jövőre már katona lesz.

1942. június 8.

Tegnap hármasban nagyon nagy kirándulást tettünk. A Szép Ilonánál szálltunk le a villamosról. Elgyalogoltunk a Szépiuhásznéhoz. Onnan Budakeszin, a Kálvárián és Virág völgyön át Mária Makkra. Ott megebédtünk. Ott van egy templom. Ebéd után megnéztük. Éppen litánia volt. A rom mellett egy bódé állt. Ittam málnaszörpöt. Később elindultunk a Csillebércen át a Normafához. Onnan gyalog le a réten, a Zugligetbe, a nyolcvanegyes végállomásáig.

Régen szerettem volna már egy kerékpárt. Ezért minden pénzt, amit kaptam, betettem egy zacskóba. Több, mint egy éve takarékoskodtam így. 121 pengőm volt. Anyuka telefonált egy bácsinak, akinek motorjavító műhelye van. Éppen volt nála egy nekem való kerékpár. Kimentünk megnézni. Egész jó volt. Csak az ülést kellett lejjebb tenni. Meg-

vettük 120 pengőért. Ma hazahozták. Elmentünk anyukával a Múzeum-kertbe. Ott ráültem. Anyuka fogott egy kört. Aztán mehettem egyedül. Du. nagymama és apuka eljönnek megnézni, hogyan tudok kerékpározni.

1942. július 2.

Ötödik napja vagyunk már Velemben, ezen a szép helyen. Szombaton este indultunk el Pestről. A vonat tömve volt már, amire kiértünk. Nekem jutott még hely. Anyuka a folyosón ült egy táskán. Reggel 7-kor értünk Szombathelyre. Kétórai késéssel. Ott megreggeliztünk. Aztán átszálltunk egy másik vonatra.

1942. július 5.

Koczor József bognármesternél lakunk. A ház magánosan áll egy nagy rét közepén. Két szobánk van, konyha, éléskamra. A gazda lakása és a műhelye hátul van.

Nagyon jó az ellátás. Főleg tejtermékeket lehet kapni. Sok cseresznye terem a vidéken. Gergye bácsiék meghívtak, hogy ehetünk, amennyi jólesik.

1942. július 8.

Gergye bácsi vejét behívták katonának. Pedig sok dolga volna itthon. Ezért minket meghívtak gyűjteni. Kimentünk a mezőre. Vállunkon vittük a gereblyét. Sok szénát gyűjtöttünk. Amikor készen voltak a boglyák, jött egy ökrösszekér és elvitte. Leültünk egy boglya tövébe. Megkínáltak finom szalonnával. Gergye bácsi bort ivott. Mi inkább forrásvizet ittunk. Én mertem a forrásból anyukának is.

1942. július 11.

Ma reggel kerékpáron bementünk Kőszegre. 40 perc alatt értünk be. Koczor néni és édesanyja korábban indultak. Cseresznyét vittek a piacra eladni. A Főtéren találkoztunk. Ott volt a piac. Vettünk újbургonyát, salátát, zöldbabot, zöldpaprikát, káposztát. Koczor néni hozta haza. Mi még kicsit sétáltunk a városban. Bementünk egy cukrászdába. Dél felé elkezdett esni az eső. Akkor elkarikáztunk az állomásra. Ott megvártuk, míg elállt az eső. Aztán elindultunk a velemi országúton. Cákon utolért az

eső, a kerékpárok úgy beleragadtak a sárba, hogy anyukáét még tolni sem lehetett. Otthagytuk az út szélén és beszaladtunk az első házba. Egy cipésmester lakik ott. A bácsi kiszaladt és behozta a két kerékpárt. Kaptunk egy esernyőt meg egy kabátot. A réteken át gyalog jöttünk haza.

1942. július 25.

Egyik nap este, amikor a páskomból hazafelé jöttünk – páskomnak nevezik itt a közeli gyümölcsfákkal beültetett dombot – hallottuk, hogy kiskacsák sírnak. Odamentünk, hát látjuk, hogy a kotló nincs a közelben, árván úszkálnak a pataokban. Ki akartuk hajtani őket a vízből. Erre nagy csipogással beúsztak a bokrok alá. Ott lapultak egy kupacban. Végre Bözsi néninek be kellett lépni a patakba, és egyenkint kifogni őket. Úgy vittük haza őket, Bözsi néni a kötényében, mi pedig a kezünkben. Otthon aztán nagyon meséltek a kotlóknak, hogy mi történt velük, csak az a kár, hogy mi nem értettük meg.

1942. július 31.

Július 29-én reggel érkezett meg apuka.

1942. augusztus 6.

Tegnap anyukával és apukával voltam Kőszegen. Gyalog mentünk. Először a piacot kerestük fel. Vettünk pár darab zöldpaprikát. Azután megnéztük a Belvárost. Kisétáltunk a Királyvölgybe. A vendéglőben megettük, amit magunkkal hoztunk. Megnéztük a 800 éves gesztenyefát. Hatalmas fa. 8 és fél méter a kerülete. Innen megint bementünk a városba. Végigsétáltunk a Gyöngyös partján. Egy darabon olyan közel folyik a Malompatak a Gyöngyös patakhoz, hogy csak egy út van köztük. Alreáliskola is van Kőszegen. Azt is megnéztük. Csak jeggyel engedtek be. A kertben sok érdekes fát láttam, köztük szomorú bükk és szomorú gyertyánfát.

1942. augusztus 10.

Vasárnap egy nagy kirándulást tettünk. Több kirándulóhelyen voltunk. Vöröskeresztnél, Oháznál, Hétforrásnál, Stájerházaknál és a Hörmannforrásnál. A Hét-forrás volt a legérdekesebb. Az volt rajta az érdekes, hogy hét csőből folyt a víz és mindegyik fölött volt egy tábla, minden

táblára rá volt írva egy vezér neve. Álmos, Előd, Kond, Ond, Tas, Huba, Töhötöm. A Hörmann forrásnál sütöttünk szalonnát és pirítós kenyeret. Megettük, aztán hazamentünk.

1942. szeptember 3.

A Tisza mellett azt mondták a kosárra, hogy garaboly. Sír helyett azt mondták, „rí”. „Mit néz” helyett: „Mit vigyáz?” Errefelé pedig azt mondják, hogy „hazának” hazafelé helyett, a tyúk meg „tik”. Azt is mondják „főnek”, „lenek”, a málnát pedig „himbernek” Általában sok német szót használnak, de azért jó magyar emberek.

1942. november 14.

Ma a második fiú osztály gyűjtött a hétfőn érkező sebesült katonáknak. 1500 cigarettát gyűjtöttünk össze.

1942. november 21.

Tegnap az iskolában perselybontás volt. Az én perselyemben 7P 50f gyűlt össze.

1942. december 2.

Kedves Mikulás bácsi! Kérek szépen egy doboz színes ceruzát, egy csizmát ostyából, benne édességet, egy kis fa Mikulást.

1942. december 7.

Szombaton este Juliska szép fényesre tisztította a cipőmet. Kítettük az ablakba. Reggel, ahogy fölébredtem, felkeltettem anyukát és megnéztem, hogy mi van az ablakban. Volt ott egy nagy csizma ostyából tele cukorral, egy zacskó cukor, három kis fa-Mikulás meg egy doboz színesceruza.

Mise után Gabiékkel a Fővárosi Operettszínházba mentünk egy gyermekelőadásra.

1942. december 8.

Mikor hazafelé jöttünk, fölmentünk a két nagymamámhoz. Az egyiknél az ablakban egy padon ülő fekete ördög volt, meg egy fa Mikulás, a puttyonyában cukor. A másiknál pedig egy fatörzs mellett álló Mikulás. A fatörzsben cukor és három pengő. Benéztünk az egyik nagynéné-

mékhez is. Ott egy rádiós mikulás ült az ablakban. Délután Miklós bácsiékhoz mentünk. Oda is vitt nekem ajándékot a jó Mikulás bácsi.

1942. december 28.

December 24-én, csütörtökön délután lefeküdtem aludni, hogy este ne legyek álmos és tovább fennmaradhassak. Olyan későn ébredtem föl, hogy alig volt idő két lapot megírni s már csengetett is a Jézuska. Bementünk a szalonba. Ott állt a mennyezetig érő szép nagy karácsonyfa. Sok szép dísz csillogott a gyertyák ragyogó fényében.

1943

1943. január 2.

Rengeteg ajándék volt a fa alatt. A vonatomhoz hozott a Jézuska síneket (34 db-ot), két ütközőt, két váltót, egy vasúti hidat és egy bakterházat. Azonkívül kaptam egy futballjátékot, magyar-német-olasz képeslapot, egy „Ki a győztes hadvezér” játékot, nyomdát, gyermekpostát, célbalövő puskát, nyolc könyvet, meleg alsóruhákat és egy blúzt.

1943. január 9.

Mindent megkaptam, amit kértem, sőt még sokkal többet. Karcsi bácsi is megkapta a kis szabadságot, amit kértem neki. Két hétre hazajött az orosz frontról.

1943. január 11.

Szilveszterkor nálunk volt az egész család. Vacsora után hallgattuk a rádiót. Éjfélkor eloltottuk a lámpákat. S csendben vártuk meg a Himnusz elhangzását.

1943. április 3.

Tegnap moziban voltam. Szudánban egy törzs életéről láttunk képeket. Elefántcsordát, oroszlánt, óriáskígyót, orrszarvút, teknősbékát, óriáspókot és hiénát. Legjobban az tetszett, amikor a két fiú megfogott egy kis zsiráfot. Apuka közben kétszer elaludt.

1943. április 21.

Tegnap a két kis unokaöcsémnél voltam Óbudán. Egy órát ültünk a Dunaparton. Ebéd után fölmentünk a Ferenchegyre. Virágot is szedtünk. Nagyon szép kilátás volt.

1943. április 22.

Tegnap anyukám kivitt az ügetőversenyre. Gondolatban minden futamban megvettem 1-2 lovat. Egyszer mind a három nyerőt eltaláltam. Három baleset is történt: két ló felbukott, az egyik éppen a cél előtt, máskor meg az egyik hajtó esett le. Nagyon tetszett, még a galoppnál is jobban.

1943. április 25.

Csütörtökön a Gellért fürdőben voltam. A hullámfürdő medencéjében még nem volt víz, ezért ott napoztunk. Egyszerre csak elkezdett folyni a víz és az emberek kiszaladtak. Mi aztán bementünk a pezsgőbe. Már jól tudok úszni.

Délután két kis unokahúgom volt nálunk.

Pénteken ebéd után apukám négyünket: Lacit, Gábort, Tamást és engem kivitt az Állatkertbe. Minden állathoz odamentünk. Legérdekebb egy nagy csimpánz volt, amelyik ügyesen kerékpározott, táncolt és még bekötött szemmel is végiment a kötélén. Megvettük a majom fényképét. Hazafelé jövet Szabó Tamás odamutatta a képet egy kerékpározó bácsinak – „Ez a maga fényképe.”

1943. június 1.

Ma volt az utolsó tanítási nap. Én nem voltam ott, mert Csánky bácsi beoltott.

22-én szombaton ünnepeltük születésem napját. Tizenegy osztálytársamat hívtam meg. Mindegyik hozott szép ajándékot. Finom uzsonnát kaptunk: kakaót kuglóffal, tortát – nyolc gyertya volt rajta – és fagylaltot nápolyival. A délután fénypontja a tombola volt. Tőke bácsi vezet-te. Mindenki nyert. Én nyertem az első tombolát: egy kis tankot.

1943. június 7.

Bizonyítványom csupa kitűnő volt.

1943. június 18.

Már 8 napja vagyok Szemesen. Tamáskaékkal együtt utaztunk ide. Még csak kétszer lehetett fürödni. Sokat kerékpározunk és játszunk a homokban.

1943. június 22.

Tegnap Kati, a hatéves házikisasszony süttött egy kis kerek cipót, ebédnél mindenki kapott belőle. Nagyon jó kenyér volt.

1943. június 29.

Tegnap hajón elmentünk Badacsonyra. Amikor megérkeztünk, elkezdett zuhogni az eső. Betértünk a halászcseréjébe. Sírta, mert sok részeg ember volt ott és nagyon lökdöste. Ebéd után elállt az eső. Felmentünk a Kisfaludy-házba. Beírtam nevemet a vendégkönyvbe.

1943. július 24.

Július 14-én este indultunk el Pestről. Hajnali 5 órakor Szombathelyen átszálltunk és egy óra múlva megérkeztünk Kőszegre. A két kerékpár, melyet Szemesen adtunk föl, már előbb megérkezett.

1943. július 27.

A teheráru is megérkezett. Kerékpárra ültünk, a kisebb csomagokat a kormányra akasztottuk és megindultunk Velem felé.

1943. július 30.

Már két hete vagyunk Velemben. Nagyon szép idő van. Minden nap fürdünk. Kőszegen még csak egyszer voltunk. A cukrászdában finom fagylaltot és süteményt ettünk.

Tegnapelőtt sürgönyözött apukám, hogy vasárnap itt lesz. Már nagyon várom.

1943. augusztus 3.

Vasárnap megjött apuka. Két órai késéssel jött, mert útközben a vonat egyik része elszakadt a másiktól. Két óra hosszat állt a nyílt pályán, míg végre össze tudták kapcsolni. Apuka hazulról elhozta két társasjátékot, hogy itt is tudjak játszani. Sok finom cukrot kaptam tőle, és egy sebésmérőt, ami már régi vágyam volt.

1943. augusztus 5.

Tegnap reggel anyukával bekerékpároztunk Kőszegre. Apuka autóbusszon akart jönni de nem fért föl, ezért gyalog sétált be. Bevásároltunk,

aztán megebédeltünk a vendéglőben. Ebéd után fölszereltettük a sebességmérőt kerékpáromra. Utána megindultunk az alreáliskola felé.

1943. augusztus 6.

A kapus nem akart beengedni, mert ott csak az fürödhetik, akinek az ezredes erre engedélyt adott. De amikor az igazolványból látta, hogy apuka táblabíró, mégis beengedett. A víz nagyon kellemes volt. A medence olyan mély, hogy sehol sem lehet leállni. Kétszer is átúsztam hosszában. Hazafelé állandóan a sebességmérőt figyeltem: amikor leggyorsabban robogtunk a lejtőn lefelé, akkor harmincat mutatott.

1943. augusztus 12.

Az újságban olvastuk: az utolsó tíz esztendő alatt Magyarországon 2.030.875 gyerek született. Ezek közé tartozom én is.

1943. augusztus 13.

Ma délelőtt fölmentünk az Írottköre. 2 óra felé távoli ágyúdörgést hallottunk. Mikor hazaértünk, egy néni mesélte, hogy Velemben riadó volt. Sok gép zúgását hallották, de látni egyet se láttak. Valahonnan lőtték őket.

1943. augusztus 15.

Ma délben utazott el apuka. Kikísértük az autóbushoz. Lukács talicskán tolta csomagját. Nagyon sajnálom, hogy már el kellett mennie és nem maradhatott tovább velünk.

1943. augusztus 21.

Tegnap kerékpáron átmentünk a füteleki majorba tejföldről. 3 és ½ litert hoztunk. Este vajat köpültünk belőle.

Ma reggel elhoztuk a postáról a könyveket, amiket apuka küldött. Az egyiket már el is kezdtem. Gárdonyi Géza írta. Címe: Az én falum.

1943. augusztus 26.

Már két hete várok egy vizipuskára. Ma Lukács Imre elkészítette. Egész délelőtt avval játszottunk. 7-8 méterre is elvisz.

1943. augusztus 27.

Tegnapelőtt Szabó Tamástól kaptam egy lapot. Ma válaszoltam neki.

1943. augusztus 29.

Tegnap Jóska bácsi gabonát vitt be Kőszegre. Minket is fölvelt a kocsijára. Cák határában nagy éleslövészet folyt. Tömérdek kocsi állt az úton. Voltak, akik már órák óta vártak. 40 percig álltunk ott, amikor megnyitották az utat. Visszafelé csak negyedórát vártunk. Kőszegen anyuka 6 könyvet vett nekem. Nagyon örülök nekik.

1943. szeptember 8.

Tegnap Szombathelyen voltunk. Reggel indultunk kerékpárral. Nagyon jól mentünk. Szombathelyig meg sem álltunk. A 21 km-es utat 1 óra 10 perc alatt tettük meg. Szombathelyen a két kerékpárt egy beszálló kocsi ma tehénistállójában helyezték el. A marhavásárban megkerestük Jóska bácsit. Egy ökröt sem adott el.

1943. szeptember 9.

Visszamentünk az állomáshoz s ott fölszálltunk a villamosra. Megkértük a kalauznőt, hogy szóljon, ha a Sabariához érünk. Ebéd után sétáltunk. Egy könyvkereskedés kirakatában felfedeztük Mark Twain: „Huckleberry Finn kalandjai” című könyvét, ami a „Tamás úrfi kalandjai”-nak folytatása. Bementünk és megvettük.

1943. szeptember 10.

A püspöki kertben megnéztük az ásatásokat, a 2000 éves római utat és a múzeumot, azután újra villamosra ültünk és kimentünk a végállomásnál levő ligetbe. Ott leültünk egy árnyas padra, és elővettük az új könyvet és felváltva olvastunk fel belőle. Majd arra kértem anyukát, hogy menjünk végig, ne szálljunk le közben. Már olyan régen nem ültem villamoson. Anyuka beleegyezett. 15 perc alatt mentünk végig a város egyetlen vonalán.

1943. szeptember 21.

Elmúlt a nyár. A fecskék már egy hete elköltöztek. Elmentek melegebb vidékre, Afrikába, mert félnek a hidegtől. Láttuk őket a strandon gyűlő-

sezni. Nagy csiripeléssel röpdöstek a levegőben. Tegnap kint ebédeltünk a strandon. Délután heves vihar, még este is zuhogott az eső. Ma megint süt a nap, de már nincs olyan meleg. Itt az ősz.

1943. szeptember 22.

Ma anyuka megtanított papíron összeadni. Jól szórakoztam az új játékkal.

1943. szeptember 23.

Ma csináltam egy remek nyilat. Sokáig játszottam vele. A füzetembe is rajzoltam egyet.

1943. szeptember 28.

Egész nap folyik a csomagolás. Holnap utazunk haza. Már nagyon örülök a nagy utazásnak.

1943. szeptember 30.

Újra itthon vagyunk. Tegnap reggel indultunk el Velemből. Gergye bácsi fuvarozta be a csomagokat Kőszegre. Mi pedig kerékpáron mentünk. Egy órával később indultunk, mint a szekér, Kőszeg határában mégis utolértük. Győrben átszálltunk.

1943. október 11.

Reggel meghallgatom a rádióiskolát. Aztán leckét írok. Utána németül tanulok. A délutánom már szabad. Akkor játszom.

1943. október 12.

Tegnap Tomascsek Éviéknél voltunk. A bácsi szép színes fényképeket mutatott. A falra vetítette őket. Legjobban a két kis medvebocs tetszett, melyeket Borszéken fényképeztek le.

1943. október 13.

Ma délelőtt Lacikáékkal bementünk az iskolába. Fölkerestük Tillmann bácsit. Nagyon kedves volt hozzánk.

1943. október 21.

Tegnapelőtt a távolugrásban 2 m 95 cm-t ugrottam. 7 gyerek közül lettem első. Tegnap Máriásséknál jöttünk össze és Tillmann bácsi tanított. Holnap a Honi Ipar helyiségében leszünk.

1943. október 22.

Anyukám már régen ígérte, hogy egyszer kivisz az akadályversenyre. Tegnap végre kimentünk Megyerre. Gyönyörűen sütött a nap. Hat futamot néztünk végig. Az elsőben két jockey leesett. Az egyiket elvitte a mentőautó. Mindegyiknek a lova hazaszaladt az istállóba. Az egyik ló megállt az akadály előtt. Akármit csinált lovasa, nem ugrott.

1943. október 30.

Tegnap Babsi néniéknél voltunk ebéden. Gerőci nem volt otthon, amióta egyetemre jár, a nagymamánál ebédel. Gerőci az unokabátyám. Csak novemberben lesz 18 éves és máris orvostanhallgató. A szobáját gyönyörű orvosi rendelővé alakították ki. Van benne vizsgálóasztal, rövidhullámú készülék, két kvarclámpa, röntgen, mérleg, mikroszkóp, diatherma, orvosi műszerek, csipeszek, tükrök, szív-vizsgáló, kötszerek, orvosságok, csonatok, koponyák. Legjobban a hatalmas fehér műszerszekrény tetszett. A közepe íróasztal, fölötte 3 polcon csupa orvosi könyv. Gerőci már sokmindent megtanult Guszti bácsitól. Ő szokta csinálni a röntgenfelvételeket is.

1943. november 3.

Ma volt az első tanítási nap. Mindenki ott volt, sőt, még két új fiú is. 9 órakor elmentünk a templomba. Kértük a Jóistent, hogy az idén sokat tudjunk tanulni.

1943. november 30.

Ma az iskolában az első óra számtan volt. Egy tanítónéni tartotta, mert Tillmann bácsinak megbeszélésre kellett menni az irodába. Egészen ½ tízig tartott az unalmas számtanóra. Utána egy ½ óra olvasás következett. 10 óra után bejött Szekeres bácsi. Egy ¼ óra múlva beszólt az egyik tanító bácsi, hogy a rádió abbahagyta az adást. Amikor már mindenki fölöltözött és már a térre leértünk, elváltak egymástól a gyerekek. Ki

erre, ki arra, mindenki futott hazafelé. Zsolti és Tamáska hozzánk jöttek fel. Mindjárt nagy játékba kezdtünk. Szerencsére szirénázás nem volt, és így nyugodtan játszhattunk ebédig. Még Árpika is eljött játszani.

1943. december 5.

Csütörtökön 3 m 1 cm-es ugrással első lettem.

1943. december 25.

Az idén olyan gyönyörű fát hozott a Jézuska, mint még soha. Egész a mennyezetig ér és rengeteg cukor van rajta. A gyertyák ragyogó fénye világította meg a fa alatt heverő ajándékokat. Sok minden volt ott: asztali kugli, szegecslő játék, összerakható óra, ágyú, összeállító, légvédelmi társasjáték, építőkocka, ródli (sokkal nagyobb, mint a régi), egy pár bőrtalpú cipő, négy magyar és két német könyv. Kissé távolabb állott a gyönyörű hatalmas vár, udvarán, bástyáin, a toronyban, mindenütt katonák. Közelében ellenséges fedezék, futóárok, ágyú, katonák, ápolónők, orvos. Szabolcska Mihály: „Karácsonyra” című versét mondtam el a fa alatt. Később nagy játékba kezdtem s azt vacsora után is folytattam. Éjfélkor még az órát is összeállítottuk, csak aztán mentünk aludni.

1944

1944. február 4.

Tegnap látogattuk meg kisebbik unokahúgomat. Még csak 17 napos. Nagyon helyes kis baba.

1944. február 4.

Tegnap kaptuk meg a félévi értesítőt. Az enyémben 3 kettes volt: hittanból, írásból, énekből és egy egykettő rajzból. Énekből hármast érdekeltem, de Tillmann bácsi előlegezett egy kettőt.

1944. február 13.

Vasárnap Lacika 8½. születése napját ünnepeltük. Tízen voltunk: Bonyhádi, Füredi, Gaál, Hajtsch, Pitrolffy, Zsakó a húgával, Zsirai, én – és természetesen Lacika. Nagyon jól játszottunk este ½10-ig.

Csütörtökön az iskolában számtanból mintatanítás volt. Anyu és apu is eljöttek meghallgatni. Délután 1,10-t ugrottam. Szerdán összeszámoltuk: 521 német szót tudok. Ma anyuval és Zsoltival kimentünk ródlizni. Az idén először, mert eddig nem volt hó. A városban most is úszni lehetett volna inkább, de a hegyekben szépen megmaradt a hó. Először a Hunyadi-lejtőn csúszkáltunk, aztán átmentünk a Disznófőhöz. Szélsebesen siklottunk le a hosszú lejtőn, néhányszor belefordultunk a hóba, de nem bántuk, mert körülöttünk csak úgy potyogtak az emberek. Remekül mulattunk. Az utolsó menetnél azonban eltörött az új szán, lefordultunk róla és egymás hegyén-hátán csúsztunk lefelé. Más baj nem történt. Búcsúzóul Zsolti még beleesett a sárba – fölfelé menet anyu esett bele –, egyedül én maradtam szárazon.

1944. március 26.

Tegnap volt az első szentáldozásunk szép napja. Előttevaló napon gyóntunk. Tegnap reggel az iskola folyosóján gyülekeztünk. „2 második és 2 harmadik osztály.” A lányok fehér ruhában voltak, fátýollal és koszorúval. A fiúk fehér karszalagot viseltek a kabátjukon. Párosával vonultunk át a templomon. A szentélyben helyezkedtünk el. A szülők is ott voltak. A mi tisztelendő bácsink mondta a szentmisét. Beszédet is intézett hozzánk. Kint az utcán találkoztam a két nagymamával és Lenke nénivel. Szappanyos nagymamától kaptam egy finom kis aranyláncon lógó érmet, a Brodszkytól pedig egy Máriáss tallért. Szentmise után öten: Puhr Laci, a két Módly, Pisti, Zsolti és én fölmentünk Gabihoz. Akkor ünnepelte a nevenapját. Árpi és Tamáska is eljöttek. Finom reggelit kaptunk. Utána addig játszottunk, amíg kezdetét nem vette a tombola. Szép nyereményeket lehetett nyerni. Én egy „vízicsodát” és egy anagrammás játékot választottam. 1/2-ig voltunk együtt.

1944. április 10.

Tegnap volt három hete, hogy a németek megszállták az országot. Az iskolákban március 31-én befejezték a tanítást. Április 1-jén volt a hittanvizsga. A szülők nem jöhettek el. Jól feleltem, nem úgy, mint tavaly, amikor nem tudtam semmit és anyuka szégyellte magát. A vizsga elmaradt, mert aznap – 3-án – bombázták Pestet. Délelőtt az amerikaiak, éjjel az angolok. A bombák főleg gyárakra és munkásnegyedekre estek. A Ferencvárosi p.u. teljesen elpusztult. Délután Módlyékkal és Szauerékkal együtt föl vittük Tillmann bácsihoz a rádiót, amit az osztály vett neki. A házmeszter mindjárt be is kapcsolta. Tillmann bácsi nem volt otthon.

Másnap megkaptuk a bizonyítványt. Az enyémet csak egy kettes rontotta el írásból. Tibiékkel és Csabáékkal sokáig szórakoztunk az osztályban. Délután ugyancsak velük ismét Tillmann bácsinál voltunk. Most könyveket vittünk neki. Sok cukrot kaptunk tőle. Késő estig maradtunk. Az anyukák beszélgettek, mi meg ettük a cukrot. Nem gyújtottunk lámpát és a végén már egész sötétben ültünk. 3-a óta 7-kor kezdődik az elsötétítés. Nagypénteken egész éjjel légo volt. Szerencsére nem szirénáztak. Máté bácsi hajnalig leste a rádiót.

1944. április 12.

Tegnap, kedden apuka vett nekem egy lámpát. Amikor hazaértem; éppen csakhogy föl kaptam a tornaruhámat, máris mentem Szappanyos nagymamához, hogy kérjek tőle egy elemet. Amikor megkaptam, már rohantam is a tornába, hogy el ne késsek. Ott a tornában helyből 80, nekisaladással pedig 105 cm-t ugrottam. Hazafelé megint sietni kellett, mert 6-kor végződött a torna és 1/47-kor már otthon kellett lenni, hogy a 1/47-kor kezdődő óvóhelyfölszentelésre hazaérjek. A 1/2 órás óvóhelyfölszentelés után átmentem Lacikához elbúcsúzni. Ma már el is utazott.

1944. április 14.

Tegnapelőtt de. megszólaltak a szirénák. 3/4 óráig voltunk az óvóhelyen. Éjjel 10 óra után elhallgatott a rádió, majd zavaró repüléseket jelzett. 1/12-kor pihenjt mondott és én lefeküdtem, de csak ruhástul. 1/2-kor a szirénázásra ébredtem. Csak 1 óráig tartott a riadó, de alig feküdtünk le – ezúttal levetkőztem –, ismét megszólalt a sziréna. Most 3-tól 3/45-ig voltunk lenni. Amikor feljöttünk, megreggeliztünk.

Másnap 1/12-kor azzal ébresztett föl anyuka, hogy a rádió bemondta, hogy légoltalom vigyázz! Földvár. Alig öltöztem fel, Pestet riasztották. A riadó két óráig tartott. Utána kísértáltunk a Dunához. Éppen akkor kötött ki egy szép német kórházhajó. A Ferencváros felől sűrű füst-felhőt láttunk. Valami égett.

1944. április 16.

Egy éjszaka volt csak zavartalan. 14-én éjjel 2 1/2 órát töltöttünk az óvóhelyen. Tegnap pedig éppen fürödni készültem, amikor a rádió abba hagyta az adást. Azért csak gyorsan lemosott anyuka, egyet-kettőt lubicoltam, aztán felöltöztem. Amíg az ellenséges gépek közeledtek, a rádió az ellenség zavaró adása miatt vidám zenét közvetített. Megkértem anyukát, hogy tanítson meg sakkozni. Még be sem fejeztük az első játszmát, amikor megszólalt a sziréna. Az óvóhelyen a harmadik játszmánál tartottunk, amikor 3/4 óra múlva lefűjták a riadót. Nem akartam feljönni, amíg be nem fejeztük, de végül is felzavartak.

1944. április 17.

Éjjel ¾11–12-ig voltunk az óvóhelyen. Sakkoztunk anyukával. Csontos bácsi is sakkozott egy barátjával. A légvédelmi ágyúk dőreje erősen behallatszott az óvóhelyre. Ma délelőtt Vidor bácsival sakkoztam, én nyertem. Délután az ikrek voltak nálunk. Mariska is játszott velem egy partit. Őt is megvertem. Ma délben és délután is jelzett légiveszélyt a rádió, de Pesten nem volt riadó.

1944. április 25.

6 napig nyugalom volt. Tegnapelőtt, vasárnap, fölmentünk a Svábhegyre. ½2-kor megszólalt a sziréna. Teljes csönd volt ¼4-ig, ezért megettük, amit magunkkal hoztunk és folytattuk a napozást. ¼4-kor megszólaltak a légvédelmi ágyúk, de akkor is csak úgy, hogy szünetet tartottak. Akkor kijöttünk a pincéből, ha pedig lövöldöztek behúzódtunk. Az égen kis kerek fehér füstfelhők mutatták, hogy hol robbantak a lövegek. ¼4-kor volt a lefűvás.

Pesten bombázás nem volt. A szétszóró ellenséges gépek tervszerűen dobálták le bombáikat a Dunántúlon.

Tegnap délelőtt Vidor bácsi ájtott velem sakkozni. Alig kezdtünk el játszani, hazahívták. Két perc múlva sápadtan jött vissza. Internáló táborba kapott behívót. Este bejött elbúcsúzni – velem is kezet fogott és megszókölt. Ki tudja, mikor fogjuk befejezni ezt a félbemaradt játszmát.

1944. április 28.

Tegnap délelőtt különös szekérsort pillantottunk meg a Horthy István körúton. Szokatlanul apró lovak húzták a szekereket. A szekereken rongyhalmok között rongyokba burkolt asszonyok, gyerekek. Kíváncsi emberek vették őket körül – egyesek beszélni is tudtak velük. Megtudtuk, hogy Kijev mellől jöttek egy faluból. Szeptember 9-e óta vannak útbán. Prágába viszik őket a németek. Egy piros arcú kis fiútól megkérdezte anyuka, hogy hány éves. Ujjain mutatta a hatot, de aztán elódal-gott. Éjjel ismét lent voltunk az óvóhelyen, de csak egy sakkjátszma idejéig. Tegnap volt egy hete, hogy nagymama, Lenke néni és Schürger néni elutaztak Oroszkára.

1944. május 2.

A napokig tartó nagy szószámlálás eredménye: több mint ezer német szót tudok. Jutalmul 5 pengőt kaptam apukától és egy ígéretet, hogy a következő ötszáz szóért már 10 pengőt kapok.

1944. május 8.

Délben megnéztük a Belvárosban a csütörtökről péntekre virradó éjszakai légitámadás nyomait. Először a József térre eső légi akna pusztítását szemléltük meg. A téren majdnem az összes ablak betörtött. Az egyik házról lejött a vakolat, betörték az ablakok stb., szóval használhatatlanná vált. A Duna palota előtt szemügyre vettünk egy autót, amely a légnyomástól egészen összezsugorodott. A Ritz szálló egy telitalálatot kapott. Éppen akkor javították, amikor meg akartuk nézni. El volt kerítve, és ezért csak messziről nézhettük.

1944. május 11.

Tegnap délben is lent voltunk az óvóhelyen, de csak ¾ óráig. Este megint az óvóhely vendégei lettünk. Akkor már két órát voltunk lent. Ez idő alatt kétszer adtam anyukának sakk-mattot.

1944. május 13.

Éjjel ismét lent voltunk az óvóhelyen ¾ óráig.

13 barátom van – akik osztálytársaim is –, mégis magamra maradtam. A tanítás befejezése után mind elutaztak. Tegnap elindultunk megkeresni legrégibb barátomat, Antit, akit két év óta nem láttam. Azelőtt itt lakott ebben a házban és nagyon sokat voltunk együtt. Még nem jártunk iskolába, amikor elköltözött innen. Egy évre rá egyszer csak megjelent. Sugárzott az arca az örömtől. Otthon nem tudták, hova lett, úgy szökött el hazulról. A szülei még a rendőrségen is keresték – mire Máté bácsi hazakísérte.

Antiék az Üllői úton laknak. Be se kellett menni, Anti éppen az utcán játszott harmadmagával. Megígérte, hogy másnap eljön. Ma egész nap nálunk volt, remekül játszottunk és még a tornaórámat is megnézte. Ez alkalommal 3 m 16 cm-t ugrottam.

1944. május 22.

Pénteken Ivánnál – egy barátomnál – voltunk. Iván és én a kertben kocsikáztunk. Aznap még az óvóhelyen is voltunk ½ órát. Vasárnap a Svábhegyen voltunk. Elfelejtettem megírni, kedden Dezső bácsi is eljött a tornába. Ott 3 m 21 cm-t ugrottam.

1944. május 26.

Tegnap ünnepeltük 9. születésem napját. Csak egy gyerek jött el, legújabb barátom, Jóska, az orosz fiú. Szép gyöngyvirágot hozott. Bár csak ketten voltunk, volt tombola. Brodszky nagymama, anyuka, apuka és Ilonka is részt vettek benne. Csupa cukor volt a nyeremény. Én nyertem a legtöbbet, uzsonnára kávé t kaptunk kaláccsal és természetesen az ünnepi torta sem hiányozhatott. 9 gyertya volt rajta.

Szappanyos nagymama, Lenke néni és Szabó Tamás írásban gratuláltak.

1944. június 5.

2-án d. e. rövid riadó volt. Pesten hamarosan lefűjták. Több vidéki város szenvedett terrortámadást: Szeged, Szolnok, Miskolc, Debrecen, Püspökladány, Nagyvárad és Kolozsvár.

Két napja vagyunk Sövényházán. Szombaton este érkezünk. A kistelki állomásról még egy órát kocsikáztunk idáig. Tegnap megnéztük, hogyan pörgetik a mézet. Pajtásaim is akadtak. Labdáztunk, futbaloztunk és várat építettünk.

Javítás: futballoztunk.

1944. június 9.

Dél előtt résztvettünk az úrnapi körmeneten. Délután kísértünk a pusztaszeri emlékhöz. Ez az emlékmű ott áll, ahol a hét vezér (Árpád és a többiek) a vérszerződést kötötték. A falusiak azt hiszik, hogy az egyik kőoroszlánban van a vérszerződés egy másolata. Körüljártuk Solymár Dezső bácsi gazdaságát. Aztán letelepedtünk a szobor közelében. Tüzet gyújtottak, s amikor már nem füstölt, az egész társaság körülülte. Szép szelet szalonnát pirított mindenki magának. Én is megpirítottam a magamét.

1944. június 25.

Tegnap előtt nagyon sokat kerékpároztunk. Dél előtt Kistelken voltunk, délután Bakson. Bakson cseresznyét kerestünk megvételre. Egy háznál fehér kenyérral és szalonnával meg saját termésű borral vendégeltek meg. Késő este indultunk haza. Sebesen száguldottunk a jó úton. Itthon összeszámoltuk, ezen a napon több mint 40 km-t mentünk.

1944. június 26.

Tegnap este újra eljött apuka 4 napra. Anyukával elé bementünk Kistelekre. Már 6-kor indultunk, mert a kovácshoz is be kellett menni és többféle elintéznivaló volt. A vonat 15 perc késéssel ¼10-kor érkezett meg. Apuka már a kocsin elmondta, hogy milyen finom cukrokat hozott nekem. Az egyik fajtából 106 darabot kaptam.

1944. június 27.

Tegnap elsétáltunk az erdőmérnökökhez. Megnéztük a gyerekek játékait. A fiúk maguk csináltak egy erődöt, fából egy páncéltörő ágyút, egy harcikocsit – ezt lábbal lehet hajtani és egy gyerek fér bele. Ezenkívül még sok kis puskát és ágyút.

Tegnap és ma sok angolszász gépet (bombázót) láttunk a magasban.

1944. július 9.

Tegnap végre megint megérkezett apuka. Anyukával elé bementünk Kistelekre. 3 rettenetes nehéz csomaggal érkezett. Remek karórát hozott nekem: 15 köves „Lanco”, azonkívül cukrot és zseblámpaelemet. Nagy örömmre elhozta kedves társasjátékot, a „Ki a győztes hadvezér”-t. Gyönyörű volt a kocsikázás hazafelé. A hold akkor kelt fel olyan vörösen, hogy azt hittem, ég valami.

1944. július 16.

Hátul a kertben karókból és gazból csináltunk egy szép kunyhót. Az alját szalmával hintettük be. Ketten férünk bele.

Múltkor én is segítették kapálni a veteményeket. Tegnap a szobornál a krumpliföldön tanultam németül, mialatt anyuka a gazt húzgálta ki a földből. Dél előtt apukával 18 km-t bicikliztem.

1944. július 27.

Éppen most fejeztem be a Buccino olvasását. 5½ oldalt olvastam ma. Nagyon sokat tanultam ennek a könyvnek az olvasásával. Tegnap megnéztük az órát: 5 perc alatt fordítottam le egy oldalt. Ma végre jó meleg volt és fürödhettünk a szobornál. Ott láttunk egy cséplőgépet, melyet 16 ökor húzott.

1944. július 28.

A szomszéd kastélyt kórháznak rendezték be. A 60 szobából csak néhányat hagytak meg az őrgroféknak. Az egész Pallavicini család itt van. A 10 éves Erzsébet kecskefogaton szokott kocsikázni. Egy kecskebak húzza a kocsit, két kis kecske meg utána szaladt. Tegnap az egyik kis kecske betévedt az udvarunkba. Egy fiatal csikó megkergette. A csikó úgy szaladt, hogy egyszer el is esett és a kecske egérutat nyert. Mulatságos volt ez a kergetőzés.

1944. augusztus 12.

Tegnap Szentesen voltunk. Kocsival mentünk Mindszentre és onnan vonattal tovább. Még sötét volt, amikor fölkeltünk. 5 órakor indult a kocs. Amikor a nap fölkelt, akkor sápadt el lassan a hold. A kompra 10 percig kellett várni. Elsie néniék csónakkal mentek át a Tiszán. Mi tulajdonképpen Mindszenten akartunk a Tiszában fürödni, de amíg a kompra vártunk, apuka elhatározta, hogy inkább Szentesre megyünk. Szentesen valamennyien először a borbélyhoz mentünk. Azután vásároltunk. Apuka könyveket és cukrot vett nekem. Majd elváltunk Elsie néniéktől és kimentünk a strandra. A strand nagyon szép. Körülbelül ötször mentünk be a vízbe. A strandon lévő vendéglőben finom málnaszörpöt ittam és sósperecet ettem hozzá. Nagy sajnálatunkra ¼2-kor abba kellett hagyni a fürdést, mert 2-kor indult vissza a vonatunk.

1944. augusztus 16.

Tegnapelőtt Dezső bácsi 3 könyvet küldött nekem Pestről. Két magyart és egy németet. Éppen tegnap fejeztem az Emil und die Detektive olvasását s ma már el is kezdtem az új könyvet. Címe: „Achtung! Achtung! Hier ist der kleine Muck”.

1944. augusztus 20.

Szent István napja, tábori mise a kastélykertben. Az ellenséges gépek most is ott zúgtak a fejünk fölött. Hazafelé jövet hallottuk a robbanásokat. 190 bombázót számoltunk meg. Az égen keskeny füstcsík jelezte az útirányt. A közelben gépfegyver ropogása hallatszott. Átszaladtunk az erdőbe. Később bementünk Miska bácsiékhoz meghallgatni a rádiót. Ma mondták be először új módszer szerint pontosan, hogy merre járnak a gépek. Több mint két órán át hallgattuk.

Délután elutazott apuka. Kocsin kísértük be Kistelekre.

1944. szeptember 4.

Tegnap fejeztem be a német könyvet, amit Dezső bácsitól kaptam.

Este váratlanul megérkezett apuka. Azért jött, hogy minket hazavigyen. Már nagyban folyik a csomagolás. Holnapután utazunk.

1944. szeptember 7.

Tegnap óta újra itthon vagyunk. 5-én indultunk el Sövényházáról. Búcsúzásul még jóllaktunk rántottcsirkével ½7-kor apuka és Dezső bácsi a csomagokkal kocsira szálltak, anyuka és én pedig kerékpáron indultunk útnak Kistelekre. Aztán megkezdődött a hosszú várakozás. Végre 11-kor jött a helyi vonat s azzal elutaztunk Kiskunfélegyházáig. Ott tovább várakoztunk. A vasúti resti teraszán anyuka székeket tolt össze, ott aludtam hajnali ¼6-ig. Jött a szegedi vonat. A III. osztály meglehetősen üres volt. Kényelmesen utaztunk Nagykőrösig. Ott éppen légiveszélyt jelzett a sziréna. A vonat kihátrált az állomásról. Újabb szirénázásra az utasok a nyílt pályán kiszállottak. Elbújtak, ki a kukoricásba, ki a bokrok közé. Mi a bokrot választottuk. Jó ideig lapultunk ott, mire megjelentek az ellenséges repülő. 8 kötelék zúgott el a fejünk fölött. Olyan alacsonyan repültek, hogy még a négy motort is láttuk. Kicsit féltem. Később két német katona heveredett le mellettünk. Oroszul beszéltek. Anyuka is elkezdett velük beszélgetni. Az egyik ukrán volt, a másik tatár. Fogságba estek és úgy lettek német katonák. Nagyon érdekes dolgokat meséltek a hazájukról. A tatár – 21 éves – megmutatta szülei fényképét. Az anyjának arany korona volt a fején. Elmondta, hogy a tatároknál ez így szokás. Építész-mérnöknek készült, amikor behívták. Azóta három fronton volt.

Amikor a vonat visszajött, az ukrán hozzánk szállt be. Egész Pestig beszélgetett anyukával. Nagyon örült, hogy volt kivel oroszul beszélnie. Németül csak néhány szót tudott. Felesége és kislánya maradt otthon. Du. 5-kor értünk Pestre. Egész váratlanul kaptunk taxit. Hazafelé sok összedőlt házat láttunk. Itthon azonban sértetlenül állt az a velem egymagasságú torony, amelyet még májusban építettem.

1944. szeptember 10.

Mióta itthon vagyunk, még nem kellett az óvóhelyre menni.

A katonáimat 4 helyre osztottam el, mielőtt eljöttünk Pestről. Két napba telt, míg hazahoztam őket. Már minden barátomról tudom, hogy nincs itthon. De az egyik holnap hazajön.

Tegnap segítettém anyukának paradicsomot befőzni. Most nincs lány és így sokat tudok segíteni.: fölhozom a tejet, lemegyek zsemléért, elmegyek a nagymamához és hozok valamit.

Lenke néni beíratott a IV. osztályba. Az iskola azonban csak októberben kezdődik. Egyik nap apukával megnéztük a bombák rombolásait. Egy 5 emeletes ház teljesen ketté volt szakítva. A déli összekötő vasúti hídnak egyik része hiányzik. A vonatok a Horthy Miklós hídon közlekednek. Szokatlan látványt nyújtottak a Boráros téren a mozdonyok.

1944. szeptember 16.

Az ötödik emeleten lakik egy kibombázott család. Egyik fiuk, Sanyi két évvel idősebb nálam. Tegnap őt is lehívtam játszani. Tegnap és tegnapelőtt éjjel is volt riadó. Tegnap csak 1 óráig tartott és nem hallottunk semmit, tegnapelőtt azonban 3 órán át ültünk a pincében és mindenféle bombáztak. Heinrichék mellett is égett egy ház. Észak felé egész vörös volt az ég. Reggel megtudtuk, hogy Gerőciék háza is elpusztult.

Tegnapelőtt éjjel is volt légiveszély, de a riadóra nem került sor. ½ óra múlva lefűjták. Tegnap éjjel csak ½ órát ültünk a pincében. Este mindig az oroszok jönnek. Azoknak kis bombáik vannak. Vasárnap délelőtt az angolok bombáztak. Közel 4 órát voltunk az óvóhelyen. Amikor följöttünk, olyan nagy füstöt láttunk az égen, hogy még a napot is eltéjtette.

Délután négykor mentünk misére. Utána egy nagyot sétáltunk. Délben a Duna két partján egy-egy hatalmas füstoszlopot láttunk. A Mester

utcában egy olyan házat láttunk, ami teljesen eltűnt a föld színéről. Egy cukrászdában ettünk két-két krémet. Hazafelé menet találkoztunk Lacikáékkal. Velük megegyeszer megtettük ugyanazt a sétát.

1944. szeptember 20.

Nyáron sok idegen nyelvet hallottam. Én németül tanultam anyukától. Elsie néni a gyerekeivel angolul beszélt. Anyuka Elsie néni tanította franciára s olaszra. Néha pedig eljött egy orosz hadifogoly, akivel anyuka oroszul, Elsie néni meg szlovákul beszélgetett.

Este a légó miatt későn kerülök ágyba. Ezért reggel soká szoktam aludni. Reggeli után érdekest írok, azután lehívom Sanyit. Kettesben játszunk. Amikor a sziréna légiveszélyt jelez ő felszalad. Az ablakon keresztül mondom meg neki, hogy mit mondott a rádió. Mostanában minden délelőtt van riadó. Ha följöttünk segíték anyukának teríteni. ½2-kor eljön Lacika és Sanyi is lejön újra. 4-kor elmegyek zsömléért. 7-kor vagy valamelyik nagymamához, vagy pedig sétálni megyek anyukával. 8-kor vacsorázunk, mert 9-kor már rendszerint a pincébe megyünk. Ha légó van is, tízenkettőre ágyba kerülök.

1944. szeptember 25.

Az egész szalon tele van játékokkal, úgyhogy még járni is alig lehet. Egy jó darabon vannak a katonák, a szoba többi része pedig vasúti sínekkel van behálózva. A vonat egy falu és a vár között közlekedik. 3 doboz építőkockámat a vár körüli építkezésnél használom föl.

1944. szeptember 27.

Már több mint egy hete, hogy apuka katona. A Rákosra osztották be. Először gyalog kellett kimennie, mert a villamos nem ment. Be se engedték, mert a pályaudvar aznap kapott szőnyegbombázást és állandóan robbantak a bombák. Most két napig van ott, aztán két napig van itthon.

1944. október 2.

Ma kellett volna a tanításnak megkezdődnie. Azonban Máriáss bácsi találkozott Tillmann bácsival s attól megtudta, hogy majd csak 10-én kezdődik a Práter utcában.

Tegnap Körmen di Sanyi telefonált. Afelől tudakozódott, hogy mikor kezdődik az iskola. 10 napja van itthon.

Ma reggel visszaigazítottuk az órákat.

1944. október 3.

Ma reggel Sanyi lehozta függővasútját. Az ablak és a szemközti falnál levő garage-ig közlekedik. Délelőtt Anti visszahozta robogómat, melyet tegnapelőtt javítás végett elvitt. Egész délelőtt a folyosón robogóztunk. 12 órakor anyuka, Sanyi és én elmentünk a táblára.

1944. október 4.

Tegnap mentem először tornába. Nyolcan voltunk. Magasugrás is volt. Első lettem 1m 5cm-es ugrással.

Ma délben elmentünk a táblára tejfelért. Sanyi is velünk jött. Útközben betértünk egy könyvkereskedésbe, ahol anyuka 9 magyar és egy német könyvet vett nekem. Ezek a következők: 4 Donászy, Defoe: Bob kapitány, Kipling: A dzsungel könyve, Tarasconi Tartarin, Alphonse (Daudet után átdolgozta Róna Béla), Rákosi Viktor: Egy tutaj története, Bürger: Münchhausen báró kalandjai (németül). A tizedik egy nagyon érdekes könyv, csupa válogatott rejtvényt tartalmaz. A címe: Elmesport.

1944. október 5.

Tegnap este másfélórás riadó volt. Tegnapelőtt anyuka kapott a táblán egy cipőutalványt nekem. Nagytéténybe HÉV-vel el is mentünk a cipőért. Egy szép fekete gumitalpú cipőt kaptunk. Reggel nyolckor indulunk és 11 órára értünk haza.

1944. október 9.

Ma sem kezdődött meg az iskola. Vasárnap Lacika megnézte, hogy mi van a kapura kiírva. Még csak a jövő héten fogják kiírni, hogy mikor és hol kezdődik.

Azért ma mégis tanultam valamit. Reggel anyukával az ágyban számoltunk. Délután pedig Dezső bácsi számoltatott. Még leckét is kaptam.

1944. október 11.

Tegnap délután meghallgattam a gyermekdélután. Utána elmentem a tornába. Odafele menet valami 100 röpcédulát láttam leszállani.

Este segitettem anyukának egy téstát elkészíteni. Én szúrtam ki a közepit a karikáknak.

1944. október 13.

Tegnap Gerőci volt nálunk ebéden. 1 órát játszott velem. Alighogy megettük a levest, megszólaltak a szirénák. Légiveszély nem is volt, hanem mindjárt riadó. A riadó másfél óráig tartott. Amikor följöttünk, megettük a téstát.

Ma 10-2-ig ültünk az óvóhelyen. Mi még éppen jókor megebédeltünk, mert egy másfél óra múlva újra meglátogathattuk az óvóhelyet. A két riadó alatt Pista bácsi, anyuka és apuka elrendezték a pincében a fát.

Tegnap Farkas Gabi állított be hozzám. Eljött a tornába és aztán még itthon játszottunk egy órát. Az előszobában a futball-labdával játszottunk. Gabi nekírúgta az ablaknak és abból egy darab kitört.

1944. október 14.

Nemhiába volt tegnap 13., este harmadszor is le kellett menni az óvóhelyre. Körülbelül $\frac{3}{4}$ óráig tartott a riadó.

Ma is lent töltöttük az egész délelőttöt. Egyszer lefújták közben, de még ki sem jöttünk a pincéből, már újra riadót fújtak. Amikor végre feljöhettünk, ovomaltinet és vajaskenyeret ebédelttem – egy vajas kenyeret már az óvóhelyen is ettem –, aztán elmentünk a táblára.

1944. október 18.

Vasárnap (15-én) reggel váratlanul megérkeztek Elsie néniék (kiknél nyaraltunk), ide menekültek az oroszok elől. Egy hétig utaztak: Kecskemétig katonai teherautón, onnan vonaton, majd kocsin. Közben egy 10 km-s darabot Dezső bácsi a két gyerekkel motorkerékpáron tett meg, Elsie néni pedig gyalog. Késő éjszaka egyedül csaknem futott az országúton, a falu kutyái állandóan a nyomában voltak. Egy hosszú tehervonat alatt a kerekek közt bújt át. Soltszentimréről már Dezső bácsi húga és sógora társaságában, azok kocsiján jöttek. Mária néniék sok élelmet

hoztak magukkal. A Földvári hídon jöttek Budapestre. A rengeteg kocsi alig tudott egymástól mozogni. 30 óra alatt 24 km-t tettek meg.

Elmesélték, hogy abba az árokba, amelyet nyáron ástam, Vigh Anus néni ásta el a holmiját.

A szalonban sietve fölszedtük a síneket és minden játékot áthelyeztünk a hálóba s a szalont átadtuk nekik. Hétfőn délelőtt az egész Solymár család átvonult Budára Mária néniéért és a kocsiját. Még az ittlelvő ruhákat is magukkal vitték arra az esetre, ha lezárják a hidakat s nem tudnak visszajönni. Csakugyan másnap délutánig semmi hírt sem tudtunk róluk. Közben zavaros dolgok történtek. A zsidók komoly harcokat vívtak a katonasággal, kézigranátokkal, gépfegyverekkel és ágyúkkal.

Miközben a katonáimmal játszottam, valódi csatazaj kísérte a vár-ostromot. Később légiriadó is volt. Végre délután megérkeztek a kocsival együtt. Dezső bácsi visszavitte a kocsit az édesapja szőlőtelepére és Miklós bácsi pedig Soltszentimrére utazott.

Tegnap megjött a hír, hogy ott Soltszentimrén besorozták katonának és így nem tud visszajönni.

Most egy pár perce jött meg Dezső bácsi a szőlőtelepről. Hozott húst, tojást, kenyeret és ruhaneműt. Ezen a héten nem volt tornaóra. Kedden a gyülekezési tilalom miatt maradt el és mert 6 óra után nem volt szabad az utcán járni. Csütörtök óta már ½10-ig szabad az utcán járni, az elsötétítés azonban este 6-kor kezdődik, ezért a tornaóra ezen-től 4-5-ig lesz.

1944. október 26.

Tegnap minden iskolát becsuktak. Mienket meg sem kezdték. Ebben az évben csak a tanonciskolákban és az egyetem legfelsőbb évfolyamain lesz tanítás.

Tegnap délelőtt a táblán voltunk, délután pedig Lacikánál játszottam.

1944. október 27.

Tegnap bementünk az iskolába. Tillmann bácsit kerestük, de nem volt ott. Üzenetet hagytunk a lakásán.

Délután Pistinél voltam, a játszás jó volt. Zsolti és Árpi is ott voltak.

Ma délelőtt anyuka és én meg Tillmann bácsi Lacikáéknál voltunk.

Tegnap este ½10– ½12-ig ültünk az óvóhelyen. Az oroszok bombáztak.

1944. október 30.

Tegnap mise közben ért a légiveszély. Áldozás után a templomot kiürítették. Egy óráig voltunk az óvóhelyen. Amikor följöttünk, rá sem értünk megebédelni, már fújták a második riadót. Délután Lacikánál játszottam. 6 órakor egyszerre erős repülőgépzúgást hallottunk. Utána két bomba lecsapódását hallottuk egész közléről. Berohantunk a fürdőszobába, a fő fal mellé. Egyszerre csak megszólalt a riadót jelző sziréna. Két kisszékét a kezembe nyomtak, hogy vigyem az óvóhelyre. E percben betoppant apuka és én vele együtt hazaszaladtam. Nem sokáig voltunk lent. Amikor újra feljöttünk, újra zavarórepülés volt. Jobbnak láttuk lemenni. Mások is így vélekedtek: az óvóhely tele volt. Később fölmerészkedtünk, de megint csak félig tudtam megenni a vacsorát. Ismét repülőgépzúgást hallottunk. A fal mellett húzódtam meg a fürdőszobában. Apuka lefeküdt aludni, mi pedig leszaladtunk a pincébe. ½12-kor mi is meguntuk a pincét és följöttünk. Sanyi ma elmondta, hogy ők és mások is hajnali 3 óráig lent voltak. Ma kezdte volna meg Farkas Gabi anyukája a tanításunkat. De ebből nem lett semmi, mert az egész délelőtt az óvóhelyen telt el.

1944. november 3.

A házi tanítás meg sem kezdődhetett, mert minden nap riadó van. Légiveszélykor már nem is szirénáznak. Ehelyett kisriadóval jelzik, amikor több, de tizenkettőnél kevesebb gép van a légtérben. Zavarórepülés, kis- és nagyriadók sokszor szünet nélkül követik egymást. Vannak, akik úgy félnek, hogy amikor a rádió műsort ad, ők akkor is a pincében ülnek. Mi kisriadókor sem igen megyünk le. Már majdnem mindenünk a pincében van. Még élelmet is vittünk le.

Ma Miklós bácsi sakkozott velem.

1944. november 5.

Tegnapelőtt már az oroszok ágyúit lehetett hallani. Tegnap felrobbantották a Margit hidat. Két zsúfolt villamos is ment rajta.

Már egy hete nem tornáztam. Lacika sem jár már át. Sanyi jön csak le hűségesen minden nap. Sok társasjátékot játszunk. Már a Luftwaffenspiel-t is megtanultuk.

1944. november 12.

Tegnap Dezső bácsinál voltunk. Ma templom után Szappanyos nagymamát látogattam meg. Dezső bácsi számtant gyakorolt velem, míg anyuka egy lengyel emberrel beszélgetett oroszul.

Már három napja Évikével német helyett oroszul tanulunk. Anyuka a tanára. Már tudunk írni a ciril betűkkel. Most olvasni tanulunk.

1944. november 14.

A jóleső egyheti szünet után úgy látszik, megint megkezdődött a riadó-sorozat. Tegnap délelőtt két nagyriadó volt és egy kicsi. Most is éppen kisriadó van. (de. ½12). Ilyenkor nemigen szoktunk lemenni.

Tegnap anyukával ismét felkerestük Dezső bácsit. Útközben megnéztük az országháza lépcsőjére esett bomba által okozta kárt. Visszafelé jövet a Margit híd mellett épített kis hajóhidat vettük szemügyre.

Délután Erzsébet-napot ünnepeltünk a Brodszky nagymamánál. Az egész család ott volt. Egész idő alatt Ildi unokahúgommal játszottam. Már egy fél éve nem láttam – azóta nagyon megnőtt.

Ma délelőtt, mikor másodszor jöttünk fel pincéből, váratlanul beállított Tamás barátom. Tegnap jöttek meg Somosból. Egy unokabátyja is elkíserte hozzám. Nagyon megörültünk egymásnak. Sokat mesélt a nyaralásról.

1944. november 24.

Egy hétig itt lakott nálunk Guszti bácsi. Most átköltözött Szappanyos nagymamához. Babsi néni és Gerőci is ott laknak.

Ma Gerőci Guszti bácsi autóján bevitt a táblára. Burgonyát, sőt és szárított zöldséget szállítottunk haza. Gerőci már nagyon jól vezet és én igen örültem, hogy vele autózhattam. Gerőcinek még más elintéznivalói is voltak. Egy helyen, ahol Gerőcire várni kellett, egy ukrán nyelvű röpcédulát szedtem föl.

1944. november 30.

Ma végre megkezdődött a tanítás. Lacikáéknál tanulunk minden második nap két órát. Körülbelül 20 éves, fiatal tanítónéni tanít, aki Lacikáéknak ismerőse. Kunhegyesről menekült. Luca néninek hívjuk. Négyen tanulunk együtt: Tamás, Lacika, Zsolti és én. Ma még csak beszél-

gettünk, de már kaptunk egy kis leckét. Tanítás után feljött hozzám egy kicsit Tamás. Utána Pali bácsival mentünk be a városba. Pali bácsi meg akart engem vendégelni, de sem a Flórisnál, sem a Gerbeaud-nál nem kaptunk semmit.

1944. december 1.

Hányféleképp lehet főzni?

Sohase főztek nálunk annyiféleképpen mint most. A múlt héten rossz volt a gáz. Nappal nem égett, csak éjszaka. Most főznek anyukáék gázon, tűzhelyen, petróleumfőzőn és villanymelegítőn.

1944. december 4.

Szombaton mindkét nagymamát meglátogattuk. Délután Szappanyos, délelőtt pedig Brodszky nagymamánál voltunk. Egész véletlenül Brodszky nagymamánál mind a 3 unoka összeháldozott.

1944. december 5.

Sanyi szülei szegény emberek. Apja egy malomban dolgozik. Öten vannak testvérek. Legtöbbször egész nap kenyeret esznek, és rendes ebédet csak vasárnap kapnak. Sokszor bizony üres a gyomra – de Sanyi azért mindig jókedvű. Nagyon sokat játszottunk együtt, de soha sem veszekedtünk. A könyveimet mind elolvasta. Nagyon szeret olvasni. Fűrni-faragni is szeret, ügyes kis játékokat készít, valóságos kis ezermester. Amikor a kishugának névnapja volt, eladta nekem a játékait, hogy Ottinak kis szekeret vehessen. Anyuka segített neki megvenni. Sanyi jobban örült, mintha maga kapott volna valamit. Hazafelé folyton azt mondogatta: hogy fog örülni az Otti.

1944. december 6.

Tegnap este kivettem cipőimet az ablakba. Egy párat a hálósobába, egyet Miklós bácsiékhöz, az ebédlőbe már csak a szandál jutott. Reggel korábban ébredtem, mint máskor. Már az ágyból megpillantottam a szépen díszített virgácsot. Örömmel ugrottam ki és nyitogattam sorra az ablakokat. Sok mindent kaptam: kekszet, mazsolát, nagy zacskó karamellát, mandulát, finom édességeket. Ezenkívül egy doboz színes ceruzát, egy piros töltőceruzát – ez két katonával együtt lógott –, nagy cso-

mó füzetet, préselt képet, egy kis Mikulást és 5 darab magyar katonát. Mária néniék ablakában is volt számomra egy virgács. Ezen egy szép kis naptár, jegyzetfüzet meg radírvégű ceruza lógott. Mária néni finom édességeket készített a számomra, anyuka meg szaloncukrot főzött. Az üzletekben ilyesmit már nem lehet kapni.

1944. december 7.

Éppen az előbb telefonált Panni néni. Szomorú hírt közölt: Tőke bácsi elesett Tökölnél. Nagyon sajnálom szegényt.

1944. december 17.

Tegnap apuka kivételével valamennyien kimentünk a csarnokba káposztát venni. Azonban üres kézzel jöttünk haza, mert káposzta csak egy helyen volt, ott is hosszú sorokban álltak érte az emberek. 4 pengő-be került kilója.

Kimentünk a Dunapartra. Már elő voltak készítve a drótakadályok. A budai oldalon drótkerítést feszítettek ki és kukoricaszárat fűztek bele, hogy ne lehessen átlátni Pestről Budára. Sok ember készíti a tankcsapdákat.

Már leesett az első hó és nagyon hideg van. Sok üzlet be van zárva, sivar képet nyújt a város.

1944. december 23.

Több helyről sikerült összeszedni néhány kiló zöldséget. Homokba akartuk dugni, hogy elálljon. De honnan vegyük a homokot? Véletlenül éppen megláttuk, amint egy ember a Szcitovszky téren felhalmozott légóhomokot lapátolta egy zacskóba. Követtük példáját s egy sötét délután mi is kivonultunk zacskóval, vödörrel és lapáttal felszerelve. Apuka hozta haza a vödöröt, bár először nem akarta, mert főhadnagyi egyenruhában ez nem szokás. De a sötétség mindent eltakar.

1944. december 26.

Anyuka főzött 179 db finom szaloncukrot. Ezek becsomagolásánál én is segédkeztem. Utána kiküldtek a szobából, mert elkezdték a fa díszítését.

1944. december 27.

Karácsony estéjén szép rendes volt a lakás. A hálószoba-szőnyeget kivéve a lakás összes szőnyegeit és terítőit föltettük. Így vártuk a vendégeket. A két nagymama, Lenke néni, Gyula bácsi, Karcsi bácsi szokás szerint most is eljöttek és velük jött anyukájával a két Sáska-gyerek. Szegényeknek az apukáját előző este vitték ki a frontra. Mikor mind együtt voltunk – 6 órakor –, megszólalt a kis csengettyű. S mint máskor, a békésebb években, a feltáruzó szalonajtó mögött, csillogó gyertyák fényében megláttam a karácsonyfát. Kisebb volt, mint más években, és nem a földön, hanem az asztalon állott, de azért a régi díszek mind elfértek rajta, sőt még egy sereg új is akadt. Az idén kevés pesti gyereknek volt ilyen karácsonyfája, mert sehonnan sem szállítottak fenyőt. A mienket Sáska Pista bácsi szerezte, katonák vágták ki a Rómaifürdő körül.

Egy Miatyánkot és egy Üdvözlégyet mondtunk el a fa alatt. Azután sorra néztem az ajándékokat. Mennyi mindent kaptam! Mintha nem is lenne háború. 10 könyvet, 6 társasjátékot, 47 katonát – köztük 11 lovast –, két hadihajót, egy hangárt 3 repülőgéppel, egy egyiptomi tájat, egy bűvészjátékot, egy kirakóst, matricákat, préselt képeket, budapesti képeslapot, körzöt, vonalzót, két buzogányt, két doboz cukrot s egy finom kis nyári kabátot, meg kifestő könyveket és egy ecsetet.

Első ünnepen Szappanyos nagymamánál ebédeltünk. 28 dkg fasírozottból készült az ünnepi pecsenye. Karácsonyra senki sem tudott húst szerezni. Apuka Kelenföldről – az utóbbi két hétben ott teljesített szolgálatot – egy szép darab lóhúst hozott, azt ettük 5 napig. Most ettünk először lóhúst. A nagymamától hazaérve azonban kellemes meglepetés ért. Egy 8 kilós liba s vagy 3 kiló sertéskaraj – igazán szívderítő látvány – Komáromból hozta egy katona. 70 dekás mája lett a libának, finom vacsorák telnek belőle. Ovomaltines teját iszom hozzá.

1945

1945. január 7.

Már hétszer aludtunk az óvóhelyen. Egy hét után végre ma van az első nyugodt nap. Elhalkult a csatazaj, csak elvétve hallatszik egy-egy ágyú, vagy Flack. Délelőtt ismét kigyulladt a villany is. Kitörő örömmel üdvözlöttük. Mária néni is elmerészkedett a templomba. Én nem mehettem el, mert nagyon fáj a hasam. Az óvóhelyen feküdtem 1 óráig. Apuka meglátogatta a nagymamáékat. Miklós bácsi Kóbor bácsival koporsóért ment. Beletették a szegény öreg Létya bácsit, aki egy hétig feküdt a lépcsőházban a mángorló mellett. Én nagyon féltem tőle, és azért, ha arra mentem, mindig elfordítottam a fejemet. A Mikszáth Kálmán téren a ház lakói ásták meg a sírját. Apuka is segédkezett az elföldelésnél. Még másokat is temettek a térre: egy ismeretlen férfit és nőt, akiket a Klinika előtt ölt meg a bomba. Egy rekamier felfordított vázába fektették őket koporsó helyett. Haintzék jó meleg konyhájában ebédeltünk. Itt írom most is a naplót.

1945. január 9.

Már 9 napja nem jártam az utcán (kivéve azt a pár lépést a Baross utcában). A lakásban sem voltam vagy 4 napja. Ma meglátogattam a nagymamákat. Jólesett a séta a friss fehér hóban. Itt-ott ródliztak a bátrabb gyerekek. Sok ágyút és katonát láttunk a úton. A házak mellett mentünk, s ha lövés hallatszott, meggyorsítottuk lépteinket. Repülőgépzúgásra behúzódtunk a kapu alá. Néhol le kellett menni az úttestre, mert a romok és törmelékek, valamint a járdákat elfoglaló katonai autók elzárták az utat. Így értünk a Gyulay Pál utcába. Mindenütt pusztulás és rombolás képe fogad. A nagymama lakása is szomorú állapotban van. A légnyomás az összes utcai ablakokat bezúzta. A hálószobában az ablak faburkolatát is benyomta, az elmozdulás okozta réseken át kilátni az

utcára. A bútorok szorosan összetolva a védettebb falak mellett állanak. Egyedül az udvari szobának vannak ablakai, ott találtuk a fűtött kályha mellett a nagymamát. Éjjel a szemközti udvari lakásban alszanak. Mesélte nagymama, hogy éppen az ebédnél ültek, de amikor a közelben kezdtek hullani a bombák, kiszaladtak az előszobába. Legfőbb ideje volt. A következő pillanatban már zúdultak is be a törmelékek. Egy repeszdarab így is hátba találta nagymamát – észre se vette, csak amikor mások meglátták ruháján a vért.

A Kölcsey utcai házunk siralmas látványt nyújtott. Az utcai frontja egészen a második emeletig beomlott. A ház előtt a magas romhalmazt betemette a hó. Szegény nagymama egész nap az óvóhelyen ül. Lenke néni és Gyula bácsi is lent voltak. Tűzhelyet is állítottak be, négyes csoportokban főznek rajta. Egy percre felszaladtunk a lakásba is. A padlót vastagon borítják a törmelékek, a hálósoba mennyezete beomlással fenyeget, de szerencsére a bútoroknak nem történt bajuk. A ház udvari része még sértetlenül áll. Apuka úgy gondolja, hogy békében még rendbe lehetne hozni a házat. Délután a gyerekekkel játszottam, majd egy órára lementünk Évikéhez oroszul olvasni. Vacsora után sorra megmosakodtunk meleg vízben és 9 óra után mentünk le az óvóhelyre.

1945. január 10.

Reggel 7-kor Máté bácsi harsány köszöntőjére ébredtünk: „Talpra magyarok! Ébredj Árpád fia! Gyerünk havat lapátolni!” Erre aztán nagy fölzúdulás támadt, a társaság legnagyobb része igen méltatlankodott, hogy ilyen korán és olyan kíméletlenül ugrasztják ki ágyából. Ezen elvitakoztak egy ideig, de aztán mégis csak kivonultak s férfiak és nők egyaránt vidáman lapátolták a friss havat. Amikor a közelbe csapódtak be a gránátok, behúzódtak a kapu alá, aztán megint folytatták a munkát. Én hógolyóztam néhány fiúval.

1945. január 11.

Vége a szép hónapnak. Esik az eső. Délelőtt megint megkezdtek tevékenységüket az ellenséges repülők. Két kisriadó volt: délelőtt és délután. A közelben nem bombáztak, csak gépfegyvereztek, azért egész nap fönt voltunk az első emeleten. Anyukával az óvóhelyen játszottam két partie sakkot, apukával pedig itt fent – mind a 4 játszmát megnyertem.

Ebben az évben ma kaptunk először a jegyre fejenként 20 dkg kenyeret. Csontos bácsi ment el érte s osztotta szét a ház lakói közt.

1945. január 12.

Már régen nem volt ilyen nyugodt éjszaka, mint ma. Amikor fölébredtünk tökéletes csend volt. Az emberek nem tudták mire vélni és gyanúsnak találták ezt a nagy csendet. Egy néni meg is jegyezte, hogy „Nekünk sem lehet eleget tenni, ha lőnek, az is baj, ha nem lőnek, az is baj.”

10 óra felé kezdődött ismét az ágyúzás, repülőgéppel tarkítva.

Mától kezdve a vizet csak forralva isszuk, mert megafonon figyelmeztették a lakosságot s katonák beszóltak a házakba, hogy a vizet bacilusokkal mérgezték meg az oroszok. Sok belövés hallatszik a közelben, azt mondják, hogy nehéztüzérség a Nagykörutat lőtte be.

1945. január 22.

Végre ismét szobában aludtam. 3 hét után először feküdtem levetkőzve, egyedül egy ágyban. Lujzi néni adott nekünk helyet, hozzá költöztünk fel az első emeletre. Lujzi néni a 3 gyerekekkel aludt két rekamier-en, nekem Lujzika ágya jutott, anyuka meg apuka a földön aludtak 3 matracon.

Az utóbbi hét alatt sok minden történt. Olyan sok, hogy azt nem is győzöm leírni. Anyuka írja meg helyettem. 15-én jöttek be az oroszok a mi házunkba. Azóta két parancsnokság volt itt, de már mind a kettő elment. Tegnap délelőtt pedig két orosz katona azzal állított be, hogy tudnánk-e nekik varrni és hogy van-e varrógép. Mondtuk nekik, hogy gép az van, és meg lehet csinálni a dolgot. Anyuka azonnal elment szabót keresni. A 34-ben talált is egyet. A szomszéd házban egy néninek volt cernája – így hát megindulhatott a munka. Az oroszok nagy kofferekben hozták az anyagot és a bélést. Egy nagy vödör káposztalevest kaptunk tőlük meg kenyeret.

Ma reggel 7-kor borsólevest hoztak. Délben meg ismét káposztalevest. Így csak egy kis krumplit és sóskaaszósz kellett főzni és megvolt a finom ebédünk és vacsoránk.

Délelőtt meglátogattuk Tamásékat. Még mindig saját óvóhelyükön tartózkodnak. Egész kényelmesen be vannak rendezkedve. Nagyon örültünk a viszontlátásnak. Mindjárt játszottunk egy ostromjátékot. Ebéd után elkísértük Gizikét az Üllői út 91-be. Ez egy amerikai védettségű

ház. Gizike egy gyerekkocsiban tölta haza a holmiját. Útközben 3 ágyú előtt mentünk el. Az orosz tüzekek észrevették a gyerekkocsit, mosolyogva integettek és kiabáltak, hogy menjünk oda. Gizike odament. Egy marék cukrot nyomtak a kezébe, a kicsi számára. Hazafelé jövet Lacikáékhoz is benéztünk. Apukája az utolsó percben elment az oroszok elől, most a várban van. Lacikáék a lányszobában tanyáznak korom sötétségben. Útközben sok döglött lovat láttunk. Hármát éppen akkor transzíroztak. Némelyiket egészen befedte a hó. Az úton sok kilőtt puskas- és pisztolygolyót láttunk. Hármát föl is szedtem.

1945. január 25.

Három napja már 3 szabó dolgozik itt. Az első nagyon lassan dolgozott és Lujzi néni varrógépe sem volt megfelelő. Anyuka még két szabót hozott, az egyik a varrógépét is elhozta. Most nagyban folyik a munka. Katonanadrágokat és mundért varrnak. A két orosz tüzezer – az ütegük a klinikakertben van – reggel és délben egy vödör levest és kenyeret hoz, délután meleg teát meg cukrot. A szabók még haza is visznek belőle és nekünk is mindegyikünknek jut. Múltkor anyuka az egyiktől egy nagy doboz kakaót kapott. Azóta azt reggelizem.

Az egyik orosz Szasának, a másikat pedig Ivánnak hívják. Szasa tegnap cukrot ígért a szabóknak. Hozott is egy nagy batyuval és kiosztotta köztük. Nekünk is adott kockacukrot meg cakest. Egyszerre csak sírva lépett be Tomaschek néni, a férje kíséretében. Ahogy belépett, felismerve 24 személyes abroszát kettéhasítva. Kiderült, hogy Szasa tőlük is elhozott egy csomó cukrot meg cakest s az egészet az ő abroszukba kötötte be. Visszaadtuk, amit tudtunk, a szabók azonban nem voltak hajlandók visszahozni, amit már hazavittek. Azt mondták, Tomaschekének még mindig több maradt, mint nekik.

Tegnap d.u. B. nagymamát látogattuk meg. A szomszéd lakásban lakik a tüzezer főparancsnoka. Nagy zűrzavar, jövés-menés hangos beszéd volt az udvarban. Tegnap reggel pedig váratlanul Sz. nagymama és Lenke néni állítottak be. A nagymamától sok mindent elvittek az oroszok, kenyeret már hetek óta nem láttak. Mi éppen ma kaptunk Csonotos bácsitól egy darabot, odaadtuk nekik. Nagyon megörültek a drága kincsnek.

Ma éjjel nagy izgalom volt az óvóhelyen: két orosz bement s két nő vittek el krumplit hámozni. Mária néni, a Kovács lányok a mamájukkal s még két fiatal nő felszaladt ide az első emeletre. Itt kuporogtak széken és fotelekben.

1945. január 27.

Tegnap de. Kató néniék és Tamás jöttek el. Később elmentünk az Üllői út 55-be az orosz parancsnokságra, de nem engedtek be. Délután hiába jártunk ott. Szerencsére éppen akkor jött be a kapun egy fiatal tiszt, tőle kértünk tanácsot. Azt mondta, hogy jogunk van bezárni a kaput és északa senkinek se nyissuk ki. Az óvóhelyről már csaknem mindenki fölhurcolkodott, de leginkább csak az első és második emeletre. Mi egyelőre itt maradunk Lujzi néniéknél, sőt, még Mária néniék is ideköltöztek. 15-en alszunk itt, de nappal még többen vagyunk. Szasa a cukor-est óta nem jelentkezett, szégyenli magát. Tegnapelőtt este óta Ivánt sem láttuk. Azt mondják, hogy a tüzezeréget átvitték Budára. Tegnapelőtt este még sokat beszélgettünk és fényképeket mutogattunk Ivánnak.

Tegnap délután Lujzi nénivel és a három gyerekkel sétáltunk. A Múzeum körúton egy ismerősük lakását földig lerombolva találták. A lakásból semmi sem maradt, csak néhány kép egyik le nem omlott falon. A Kálvin tér képe is rettenetes: körül csupa kiégett ház az egyetem is nagyon megsérült. Útközben alig láttunk ép házat. Fejünk felett gépek röpködtek, s nagy légicsata volt. De. német bomba esett a Ráday utcába.

D.e. Gyula bácsi volt itt. D.u. egy ½ órát sétáltunk anyukával. A Kölcsey utcáig mentünk el. Szép havas idő volt. Sokat szánkón húzták a holmijukat, egy fiú orosz katonát húzott a ródliján. A Kölcsey utcát és Bérkocsis utcát még mindig barrikád zárja el. Mire hazajöttünk, itt volt Iván is. A konyhában szárítgatta a csizmáit. Két napja nem evett s alig aludt. Budán harcoltak. (Ő aknavető.) Olyan fáradt volt, hogy a széken ülve elaludt. Lujzi néniék ágyat készítettek neki a konyhában, az éjszaka-t azon aludta át.

1945. január 29.

Tegnap délután anyukával elmentünk sétálni. Ezuttal a Rákóczi utat néztük meg, ott is nagy a pusztulás. A Rókus-kápolna teteje teljesen beomlott. A szemben lévő házban lakik Zsolti. Őt is meglátogattuk. Elő-

ször az óvóhelyen kerestük őket, de csak a nagynénje és a férje voltak ott. Zsoltiék az emeleten a cselédszobában rendezkedtek be. Második napja vannak csak fönt. Zsolti anyukája éppen akkor mosdatta sorra a gyerekeket. Hazafelé jövet a leégett Corvint néztük meg s egy öreg néinek segítettünk rendbehozni a felborult szánkóját. Egy kis időre benéztünk Csontosékhoz. Este egy kis mécses mellett üldögéltünk. Gyer-tya és petróleum egyaránt.

Ma reggel Iván támolygott be egy társa kíséretében. Összeesett a konyhában. Ágyat hoztak, ráfektették. Nem volt magánál. Anyukával orvosért szaladtunk. A 28-ból Zárday bácsi jött át. Közben Iván társa is elment orvosért. Miklós bácsi kísérte. A klinikán 8 orvos reggelizett. Nem akart egy se jönni. Az orosz erre a revolverét mutogatta. Később panaszkodott anyukának, hogy a magyar orvosok rosszak.

Iván morfiuminjekciót kapott, elaludt. A pajtása a konyhában várta, míg fölébred. Akkor már egész jól érezte magát. Elmondta, hogy erőszakkal szeszt itattak vele a pajtásai. 28 évig nem ivott – ezután sem fog.

1945. január 30.

Ma reggel 16 fok hideg volt, lakásunkban, a negyedik emeleten -4 fok volt. Az órákat két órával előre kell igazítani, ezentúl nálunk is a moszkvai időszámítás lesz érvényben.

Közben anyukával elkisértük apukát, Miklós bácsit és Szabó bácsit a vármegye házára. A vármegyei tisztviselőknek ott kellett jelentkezni. Onnan apuka táblára akart menni, de csak a Bazilikáig jutottunk. Olyan csatározás volt ott, hogy kénytelenek voltunk visszafordulni. Többször behúzódtunk egy-egy kapu alá, mert légicsata folyt. A Belváros még csunyább, mint a mi vidékünk. Mindenfelé romok, torlaszok, felszakított úttestek, felborult autók és tankroncsok. A Vörösmarty téren halottak feküdtek a hóban. A Baross utcában az elhullott lovakból csak csontok vannak meg. A többit már a közeli lakósság elfogyasztotta.

Schürger Pali bácsival találkoztunk. Ócska kabátban, szakállal, alig ismertük meg.

Ebéd után B. nagymama volt itt. Miklós bácsit valahol elfogták, mér napok óta nem tudják hol van.

Este kellemes meglepetés érte az első emeleti lakókat: a csapból elkezdett folyni a víz.

1945. január 31.

Éjjel olyan nagy lövöldözés és nagy légicsata volt, hogy mindenki felébredt rá, csak én aludtam át az éjszakát. A de. teljesen csendes volt.

Dél előtt itt volt Sz. nagymama meg Lenke néni. Elmondták, hogy 10 apáca költözött hozzájuk. A Váci utca egyik részét ugyanis kiürítették. Később Vidor bácsi lakásában romokat takarítottunk. Az egyik szobájából az eget látni. Egy csomó holmit átvittünk a mi lakásunkba.

Csontos nénitől kapott anyuka egy doboz békebeli csokoládét. Azért adta, mert amikor az oroszok bejöttek, anyuka olyan bátran fogadta őket. S amikor a férfiakat is elvitték, akkor is nyugodtan tolmácsolt.

Ma visszavonták az újságban a tegnapi rendeletet. Marad a régi időszámítás. Most $\frac{3}{4}$ van. Tökéletes csönd. Az előbb kinéztem az ablakon és láttam, hogy Máté bácsi és 5 nő lapátolt az utcán, köztük Csontos Évike is. Apuka pedig őrt áll a kapuban. Most mi is lemegyünk a ház elé.

1945. február 3.

Már harmadik napja teljes csönd van. Csak nagyon elvértve hallatszik egy-egy ágyúlövés. Úgy látszik, Budán sincsenek nagy harcok. Elsején átmentünk a Kálvin térre, hogy Szlányi bácsiék pincéjéből fát hozzunk haza. A két lány, Teri és Rozi szánkón húzott odáig. Mikor felhozták a fát, engem ott hagytak mellette a lépcsőházban, anyuka pedig a lányokkal a harmadik emeletre. Azt akarták megnézni, hogy a leégett Szlányilakásból mi maradt meg. A lépcsőházból a kiégett falakon át megpillantották a konyhában az épen maradt tűzhelyet. A romokon át lassan mertek csak előre menni. Még nem értek az előszoba-ajtóig, mikor az én kétségbeesett kiáltásaimra le kellett jönniök. Közben ugyanis az történt, hogy egy orosz jött be fütyörészve, megfogta a fát, valamit mondott, amit nem értettem meg, aztán továbbment. Fönt az emeleten már gyülekeztek az ijedt nők. Mikor anyukával lementünk, láttuk, hogy sem a rődlit, sem a fát nem vitte el az orosz. A nők azonban kiabáltak, hogy minek zúdjuk a nyakukra az oroszokat.

1945. február 4.

A 11-es misén voltunk. Sütött a nap. Egészen tavaszi idő volt. A hólé csurgott a tetőkről, hogy csónakázni lehetett volna. Benéztünk Laci-káékhoz és elmentünk együtt a Honi Iparba. Éppen oroszok jártak ot-

tan. A házat kiürítették. A falon még ott függött Lacika fényképe. Azt hazahoztuk. Mire hazaértünk, apuka már nem volt itthon. Harmadmagával a 34-ben havat lapátolt és fűrészelt. 4 óra felé Schürger Pali bácsi látogatott meg.

1945. február 5.

Egész éjjel nagy légítévékenység volt. Reggelre azonban elcsendesült. Délelőtt az udvaron szemetet válogattunk. Én is munkálkodtam nagyban a szemétdomb közepén. Sok mindent találtam: 6 szöget, egy ceruzát, két pisztolygolyót, köztük egy fel nem robbantat, sütővasat, 2 fejetlen katonát, drótot és egy csatos üveg nyakát. Anyuka pedig ép tükröt. Mária néni talált: ép befőttes üvegeket, egy szép réz hamutálcát, egy gyöngyös csatot, meg egy petróleumlámpa-belet. Egy néni forgópisztolyt talált. Du. Guszti bácsiék látogattak meg. Ott lakik az angol-amerikai kolónia. Villany is van, és 3 orosz őrizi a kaput. Guszti bácsiék életet is kapnak és nagyon kényelmesen laknak ott. Mesélték, hogy Gerőci úgy operálta az orosz katonákat, hogy közben revolvvert szegeztek a mellének. Érzésteleníteni nem volt szabad, de ha a sebesült ordított, a levegőbe lőttek.

1945. február 7.

Tegnap anyukával egész nap szabót kerestünk a kapitány számára. Útközben sok érdekeset láttunk: a Wenckheim-palota előtt orosz katonák gyakorlatoztak. A Kálvin téren temetési menet haladt át. Valószínűleg egy orosz tiszt koporsóját vitték a lépésben haladó teherautón, mert zenekar is kísért. A koporsó vörös zászlóval volt letakarva. A Váci utca és Irányi utca sarkán nagy lángokkal égett egy ház. Senki sem oltotta. Recegtek-ropogtak a gerendák.

A séta végén B. nagymamához is benéztünk. Vali néni is ott volt. Holnap indul Gödöllőre Miklós bácsit megkeresni.

1945. február 11.

Éjjel 1/2-kor erős belövés hallatszott egész közelben. Még a vakolat hullását is hallották azok, akik fölébredtek, mert én bizony nem ébredtem föl. De. is volt néhány erős belövés. Az utóbbi napokban néhányszor örködtem Miklóssal a kapuban. Közben sakkoztunk. Miklós bácsi könyvéből

másolgotam a különböző országok zászlóit. Már 36-ot lerajzoltam. Csütörtökön finom hófehér kenyérből készült pirítóst vacsoráztam. Anyuka kapta, azért, mert egy tisztnek és katonájának, akik nagy teherautón egyenest Oroszországból jöttek, éjjeli szállást keresett. Ma meg egy magyar mérnöktől kapott anyuka tolmácsolásért jó db. szózott szalonját. Sok finom vacsora lesz belőle. Abba a cakesbe azonban, amit egy Andrej nevű fiatal katona küldött nekem, csaknem beletörött a fogam.

1945. február 16.

Tegnap este fürödtünk. Két hónap óta először. Anyuka a 34-ben teázott. Két szelet valódi Herz-szalámit hozott haza a számomra.

Ma de. elsétáltunk anyuka, apuka, Miklós és én az Itélőtáblára. Láttuk, hogy a Bazilika, az Országháza és a Cúria aránylag ép. Amikor mentünk, a közelünkben robbantottak éppen valamit. Sok helyen a meglevő ablakok is kitörték. A Kossuth Lajos téren és a Szabadság téren sincsenek nagy károk.

Apuka most már olyan orosz pecsétes írást kapott, hogy nyugodtan járhat az utcán.

Tegnap a Centrumban voltunk. Vettünk 8 színes ceruzát, egy radírt, egy tubus ragasztót és füzeteket. Hosszú idő óta mostadtunk ki először pénzt.

1945. február 17.

Ma mise után Lujzi nénivel meg Mária nénivel (természetesen anyuka is jött) kimentünk a Dunaparra. Láttuk a Ferenc József hidat, az Erzsébet hidat, a Horthy Miklós hidat és a Déli összekötő hidat. Mind föl vannak robbantva. A Ferenc József hidat már építik. Akik a 34-ben laknak, azok az oroszok is csinálják. A királyi vár felé éppen robbantottak valamit. A Vár és a Gellért szálloda is ki van égvé. A Sziklakápolna sem valami gyönyörű. A budai oldalról két rakétát lőttek föl a levegőbe. Fénylő ívben hullottak a Dunába. Ödön úgy megijedt a robbanástól, hogy nem volt időnk tovább nézelődni. Útközben döglött lovak maradványait láttuk a hókupacok közt, a Baross utcában pedig egy döglött fekete macska hevert.

Reggel valódi csokoládét hozott haza nekem anyuka. A 34-ben kapta tolmácsolásért a kapitánytól.

1945. február 19.

Tegnapelőtt végre rászántuk magunkat a fölköltözködésre. Már fönt is akartunk aludni, de apuka valami lakógyűlést rendezett a szalonban, (ahol akartunk aludni), de mikor megláttuk az embereket pipázni, akkor azt mondtuk, hogy ilyen füstös levegőben mi nem alszunk. Tegnap aztán anyuka, Mária néni és én nekiláttunk a hurcolkodásnak és mindent felhoztunk Lujzi néniéktől. Közben apuka elment jelentkezni, mert annak, aki 1942. január 1-től katonai szolgálatot teljesített, jelentkezni kellett. Anyukával el is mentünk utána, hogy megtudjuk, hová viszik, de szerencsére délben hazajött. Estére sikerült 10 fok celziuszra felűteni a lehűlt szobát, s így fönt is aludtunk. Az éjszaka nagyon nyugodt volt, csak épp az óra ketyegését lehetett hallani.

1945. február 26.

Tegnap volt apuka nevenapja. Finom ebéddel ünnepeltük meg. Karácsony óta állott sóban két libacomb, abból készült a húsleves, utána kelkáposzta-főzelék volt konzerv disznóhússal – a kelkáposztát kiló krumpliért cserélte, a konzervet pedig tolmácsolásért kapta anyuka. Még maradék szilvásgombóc is volt, abból azonban csak hármat ehettem, mert kapuőr-ségre kellett sietnem. Anyukának ennyire sem jutott ideje, mert még ebéd közben betoppant egyik orosz tiszt ismerősünk a barátjával. Őrát akartak cserélni. Volt is két óra – mindkettő Júlia nénié, amelyik megfelelt, az üzlet azonban mégsem jött létre, mert Júlia néninek liszt kellett, Alekszi pedig csak cukrot és mogyoróolajat tudott volna adni.

Du. felhoztam a két Haintz-gyereket. Nagyon jól játszottunk, míg be nem sötétedett. Akkor hazavittem őket és Miklóssal és Janóval bújócskáztunk a lépcsőházakban.

1945. március 2.

Tegnap végre megnyílt az iskola. Első nap mind a 12 osztályt, fiút, lányt egy terembe zsúfoltak be. Panni néni beszélgetett velünk 9-11-ig. Ma már két teremben voltunk. Tegnap hatan, de ma már heten voltunk a mi osztályunkból. Holnap talán már tanulni is fogunk.

1945. március 11.

Miklós bácsi hétfőn váratlanul megérkezett Soltszentimrérről. Túrót, tejfelt, tojást, vaját hozott és sok jó hírt a faluból. Kedden a nagymama lá-

nya érkezett vissza Kistelekről, ahová Júlia nénival meg többekkel élelemért ment el. Ő is hozott tojást, vaját és kolbászt. Így aztán jól éltünk valamennyien. Szerdán a nevem napja volt. Finom csokoládétortát csinált anyuka. 3 könyvet is kaptam anyukáéktól, Lenke nénitől és Sz. nagymamától pénzt, Mária nénitől 10 tojást, Kató nénitől pedig 25 dkg kristálycukrot.

1945. március 14.

Már 2. hete járok rendszeresen iskolába. 3 nap délelőtt, három nap pedig délután van tanítás. Mindhárom IV. osztály egy teremben van – fiúk, lányok és a vegyes osztály –, összesen harmincheten vagyunk. Az a tanítóbácsi tanított, aki eddig az V. fiú osztályt tanította. Kétszer egy héten Zizi néni is foglalkozik velem.

Tegnap du., amikor az iskolából hazajöttem, a házbeliék éppen munkára indultak. Lapáttal a vállamon én is velök mentem a Kálvin térre. Sokan voltak ott a környékről. Szemetet lapátoltunk föl a kocsikra. Amelyik koci tele volt, azt kitoltuk a Dunaparra. A dunaparti szemételepről elnéztük a fényárban úszó újjáépített Ferenc József hidat. Még dolgoztak rajta. 15., holnap lesz az ünnepélyes megnyitása, addigra a Kálvin térnek is tisztának kell lennie.

A szemétlapátolás érdekes munka: sokmindent lehet találni közben. Különösen Mária néni ügyes ebben. Tegnap is talált egy fogast, egy szép kulacsot, kést és 3 kölnisüveget.

Március 15-re fellobogózták a várost. A múzeumkertben hazafias ünnep volt. Az ünnepély úpesti résztvevői hazafelé, zenészőval a Baross utcán vonultak végig. Az ablakból néztük a díszes felvonulást. Elöl ment a zenekar, utána kommunista ifjak és lányok. Egy kis kocsin akasztott rongybábút húztak, annak a jelképéül, hogy ilyen sorsot szának minden nyilasnak. Egy másik kocsin koporsót vittek. Hangosan kiáltották: „halál a nyilasokra!” Délben egy órakor ünnepélyesen megnyitották a Ferenc József hidat. 3-6-ig közlekedhettek rajta a civilek. Sokan azonnal átsiettek felkeresni régen látott hozzátartozóikat.

Az osztályban már annyian vagyunk, hogy 3 kislánynak-csak a tanító bácsi asztalánál jutott hely. A gyerekek öröme ma a tanító bácsi olvasás órán fölvitt a 3. emeletre a teraszra. A napsütötte teraszon olvastuk: A vakok budapesti intézetét. Az alattunk lévő teraszon izraelita hit-tanóra volt. A tanítványok éneke hozzánk is fölhallatszott.

Tegnap tanítás után a Teleki térre és onnan az úgynevezett börzére mentünk anyukával és Mária néniével. Végig az Erzsébet körúton hülámzik a piaci élet. A nagy tömegben csak nehezen lehet keresztülfurakodni. Olyan az utca képe, mintha hetivásár volna. A legkülönbözőbb dolgokat lehet ott látni. Majdnem minden második ember pogácsát árul. Legjobb vevők az oroszok. Azoknak van a legtöbb pénzük. Borzasztó magasak az árak. Találkoztunk Karcsi bácsival, aki Ica néni óráját árulta 2000 pengőért.

1945. március 26.

Este egyszer csak csöngetnek. Kinyitom az ajtót, hát belép apuka egy fiatal orosz tiszt kíséretében. Közölte velünk, hogy éjszakára hozzánk szállásolták be. Milyen szerencse, hogy a hálósobát rendbehoztuk. Így a szalonban vetettünk neki ágyat. Nagyon helyes kis tiszt volt. 21 éves. Festőművész. Már 3 éve, 18 éves korában besorozták katonának. Most útban van hazafelé, mert a fején lövést kapott, de már begyógyult, harcolni viszont nem tud. Folyton azon járt az esze, hogy mit fog szólni majd az édesanyja (aki már arról kapott értesítést, hogy a fia meghalt), ha ő egyszer csak betoppan.

1945. március 29.

Anyukát délelőtt áthívták a 34-be. Egy kapitány volt ott, aki nagyon haragudott, mert az embereit előző este igen udvariatlanul fogadták. Azért kért tolmácsot, mert alaposan meg akarta mondani a véleményét. Anyukával úgy megismerkedtek, hogy este el is jött hozzánk. Nagyon érdekes ember. 5 évig egy cirkuszban volt bűvész. Nagyon érdekes mutatványokat mutatott nekünk. Egyre meg is tanított.

Ma ebédre váratlanul megérkezett Miklós bácsi, egy orosz teherautóval, hogy Mária nénit hazavigye a falujukba. Hozott 1q lisztet, meg szalonnát, tojást.

1945. március 31.

Ma délelőtt egy oroszsal átmentünk Budára. Most mentem először az újjáépített Ferenc József-hídon.

Jungert Arnoltnét kerestük fel, az utolsó oroszországi magyar követ feleségét. A mi tisztünk – Nikoláj – azt állította, hogy az orosz asszony

és neki rokona. Meg is találtuk a Somlói úton, egy lebombázott villában. Míg ők beszélgettek, anyuka és én kint napoztunk a kertben. Amikor kijöttek, a néni közölte velünk, hogy bár orosz származású, de mégsem a keresett rokon. Azonban sejti, hogy a követségi altiszt lesz az, akit keresünk. A külügyminisztériumban megtudhatjuk a címét. A Gellért hegyen vágunk át, és úgy mentünk fel a várba. Mindenütt rom és pusztulás képe. A hajdani szép villák siralmas látványt nyújtanak. Egész Buda a felborult autók és tankroncsok temetője. Az alagút mellett egy rombadőlt lépcsőn kapaszkodtunk fel. Néhol már azt hittük, hogy vissza kell fordulnunk, de ő csak ment rohanva és mi lihegve törtettünk a nyomában. A díszteren kiéve találtuk a külügyminisztériumot. Ott megtudtuk, hogy a keresett egyén Kiszpesten lakik. Lefelé menet egy gödörben egy csomó tányéraknát láttunk, másutt egy női skalpot, vagy föl nem robbant lövedékeket, egyszóval nem a leggyönyörűbb látvány. A Lánchíd budai hídfőjénél egy torlasz állta utunkat. Arrafelé még alig járnak emberek. A siralmas állapotban lévő Dunaparton értünk vissza a Ferenc József hídhöz. A nagy és szomorú séta után 1/3-kor végre hazaértünk.

Nikoláj aztán másnap kiment Kiszpestre és ott csakugyan megtalálta rokonait.

Kilenc napig lakott itt nálunk Nikoláj. Nagyon összebarátkoztunk és megszerettük. Úgy jött-ment nálunk, mintha otthon volna. Ha nem voltunk itthon és nem volt, aki beeressze, az előszobaablakon mászott be, a házbeliék megrökönyödésére. Amikor egyszer másfél napra elment, akkor is úgy mondta: hazajövök. Rendkívül udvariasan viselkedett. Aprófát vágott, lámpával kísérgetett, amikor este a konyhából behordtuk a vacsorát, a nagymamának, amikor nálunk volt, párnákat rakott a háta mögé, Gyula bácsit is lámpával kísérte ki a lépcsőházba, sőt még egy darabon le is ment utána s úgy világított neki.

1945. április 11.

Tegnap este újabb beszállásolás volt nálunk. Éppen kártyáztunk, mikor a rendőr becsöngetett. Egy mosolygós kis tiszt került hozzánk meg egy közlegény. Ez is nagyon rendes embernek bizonyul. Otthon kolhoz munkás volt. 27 éves. Együtt ültünk asztalhoz, s bár anyuka vacsorával kínálta őket, mégis ők vendégeltek meg minket szardíniával,

keksszel és borral. Ma már kora hajnalban útra keltek. Az utóbbi napokban sokat olvastam. 4 könyvet olvastam végig. Legjobban a „A Pál utcai fiúk” tetszett. A könyv hatása alatt én is elhatároztam, hogy egyeletet alapítok. Legelőször persze Tamásnak szóltam. Ő lett a titkárom. Az ő jelenlétében szerkesztettem meg a törvényeket. Ma már 8 tagja van az egyletnek. Hogy mi a célja, még nem tudjuk, azt majd holnap fogjuk eldönteni.

1945. április 13.

Tegnap végre kitakarítottuk a várat. Elég unalmas munka volt ugyan, de most végre tiszták lettek a katonák.

Éjjelre aztán – hogy ne legyünk egyedül – megint beszállásoltak hozzánk egy orosz tengerészt. Ő már Bécsből jött – a várost most foglalták el az oroszok.

1945. április 17.

Tegnap történt a dolog. Tamásék udvarát elfoglalták az oroszok és fegyveres őrt állítottak a kapu elé. Tamásékhoz most csak a Márta-otthon pincéjén keresztül lehet bemenni. Sötét folyosón, szűk kis lyukon kell átbújni, ami a gyerekeknek nagy mulatság, föl nőtteknek azonban nem nagyon kellemes. Tamással aztán háromszor átmásztunk rajta, és a padlásátjárót is megnéztük, ahol Szentpáliékhoz lehet átmenni.

Ma lélekszakadva jött át Kató néni, hogy anyuka menjen el vele, mert az oroszok ki akarják tenni őket a lakásukból. Ígért anyukának fűt-fát, hogy elmenjen anyuka hozzá. Aztán el is mentünk, mivel Kató néni megígérte, hogy ad nekem ebédet, úgy, hogy időben odaérek az iskolába. Anyuka az oroszokkal úgy egyezett meg, hogy Kató néniék és még egy mérnök bent maradhatnak, de a többieknek ki kell menni a házból. A kijárást úgy fogják megoldani, hogy a fürdőszobán át ajtót vágnak a szomszéd lépcsőházba, amelynek a Reviczky utcára külön kapuja van. Ez azonban még nincs kész, s így Panni néninek (aki elsőben tanított) még a pincelyukon kellett átmászni.

1945. április 19.

A tegnapi nap nagyon jól telt el. Iskolába nem mentem, mert fáj az oldalam. Egész délelőtt anyukának olvastam fel. Apukától pedig kaptam

egy könyvet – ez az első Verne-könyvem. Délután eljött Farkas Gabi. Elmondta a leckét, aztán egy jót játszottunk.

1945. április 28.

Ma az iskolában orvosi vizsgálat volt. Megmérték a magasságomat és a súlyomat. Magasságom: 142 cm, súlyom 32½ kg. Megállapítottam, hogy tavaly óta nőttem 2 centit és híztam 2½ kilót. Farkas Gabi azonban 7 kilót fogyott, de még mindig vannak gyerekek, akik soványabbak nála.

1945. április 29.

Pénteken Laciéknál ebédeltem – náluk ettem először kukoricakását. Szombaton pedig Ödönék adtak nekem ebédet. Ödön megígérte, hogy délután eljön.

1945. május 5.

Május elsején nagy ünnep volt. Az egész város ki volt lobogózva. Négy szobrot lepleztek le. Apuka is kivonult a hivatallal a Hősök tere-re. Hogy a gyermekek is szórakozzanak, számukra is rendeztek egy ünnepélyt az Állatkertben – ahol most csak 3 állat van. A csepeliek itt mentek el az ablak alatt 16 kocsival. Minden gyerek egy-egy zászlót lengetett a kezében.

1945. május 7.

Megyek apukával a Reviczky utcában, egyszer csak ezt hallom: „Itt a béke! Ki az utcára! Gyülekezés a Tavaszmező utcában!” Nemsokára nagy vörös lobogós menet vonul el a ház előtt, „éljen Rákosi Mátyás” kiáltással. És tényleg, megértük végre a békét. Örömmel hallom, hogy pár napon belül fog menni az összes villamos, lesz villany és Budapest utcái újra ki lesznek világítva. Az elsötétítést azonban máris beszüntették. Most már nyitott ablaknál alszunk és minden irányban világosságot látunk. Remélem, többet sohase kell sötétíteni.

1945. május 15.

Csütörtökön (áldozócsütörtökön) egész napra fölmentünk a Svábhegyre: anyuka, egy barátnője, Kati, Tamás és én. Reggel 10-kor indultunk el. Gyalog kellett mennünk, mert villamos még nincs. ½2-re értünk a

villánkba. Tamással először a kertben labdáztunk, majd fölmentünk a padlásra, ott egy kerek ablakból fenyőtobozokat dobáltunk az alattunk levő Katira. A lakásban az oroszok eltűzeltek sok bútort és egy ajtót is, meg az ételhordóliftet.

Amikor hazaértem, a lépcsőn már majd hasraestem a fáradtságtól.

Vasárnap az ikrekhez mentünk Óbudára. Mondhatom, nem volt a legrövidebb kis séta. A Ferenc József hídon mentünk át és a Margit híd mellett (vagyis csak a romja mellett) levő fahídon jöttünk vissza. Az úton sok rombadólt házat láttunk. Útközben betértünk egy cukrászdába is. Hazafelé jövet a Nyugatinál fölszálltunk a hatosra. 5 hónap után először ültem villamoson.

Pünkösd vasárnapján a Hármashatárhegyre akartunk kirándulni. A pálvölgyi cseppkőbarlanghoz érve nagy lövöldözést hallottunk. Megtudtuk, hogy odafönt csak román katonák szórakoznak, s így nyugodtan mehetünk tovább, de az erdőbe ne menjünk, mondták. Gondoltuk, biztos, ami biztos, inkább elkanyarodunk és a Hűvösvölgybe megyünk. A Szépvölgyi úton mentünk tovább. Itt, ahol régen egy csomó kiránduló tarkította az utat, most csak egy néhány ember ballagott. A Hűvösvölgyben aztán kétszer leheveredtünk a fűbe és apuka fölolvastott a Strogoff Mihály című könyvemből. Hazafelé egy lövészárók mellett mentünk el, melyet még a németek ásattak a lakossággal. Itt láttam először lövészárkot. Egyszer csak egy orosz egy bokor mögül előlépett és igazolványt kért apukától. Apukánál szerencsére volt igazolvány, amire az orosz azt mondta: „haraso” és tovább engedett. – Azt hiszem, csak magánszorgalomból állt egy erdei ösvény szélére az arra haladókat igazoltatni.

1945. május 27.

Tegnapelőtt múltam 10 éves. Akkorra hívtam a gyerekeket is. De már csak hatot a tavalyi 12 közül. $\frac{1}{6}$ felé terítettek. Az asztal virágokkal volt feldíszítve. Rögtön megláttam a helyem, mert egy tányér mellett 22 katonára volt felállítva. Nagyon megörültem nekik, főleg a tíz indiánnak. Az uzsonna egyszerűbb volt, mint tavaly, de a finom torta igazán kitett magáért. Uzsonna után remekül bújócskáztunk. A két fogás között az asztalnál fölolvastam 4 első versemet, amiket akkorra írtam meg.

A múlt héten gyermekhét volt. Egyszer mentünk az iskolával moziba és egyszer színházba. A moziban egy nagyon érdekes filmet s főleg izgalmasat láttunk. Arról szólt, hogy mentette meg egy 16 éves fiú (Edison Tamás) sok száz ember életét. Szombaton a Fővárosi Operett Színházban láttuk a Hófehérkét. Ez nem nagyon érdekelt, mert 1. ez kisebb gyerekeknek való, 2. mert már egyszer láttam. Tegnap iskolában 3 egyest kaptam: számtanból, helyesírásból s olvasásból. Ma pedig hittanból kaptam egy szorgalomjegyet és 15.-ször írt a napos a legjobbak közé.

1945. június 26.

Kedden az iskolában a katolikusoknak hittanversenyük volt. A tisztelendő bácsi megállapította, hogy ha még egy kicsit igyekszem, én lehetek az első. Így is csak egy fiú győzött le.

A napokban moziban voltam. A bagdadi tolvajt láttam. Szép színes film volt. Nagyon tetszett nekem, amikor a király azt mondta a hősnek: most iskolába fogsz járni és ha megnősz, nagyvezéremnek teszlek meg. De az visszautasította, s azt mondta, „nem akarok iskolába járni, jobb kalandok után vágyom.” S ezzel fölült a repülőszőnyegre (ami szintén lopott holmi volt) s örökre eltávozott.

1945. június 29.

Már tatarozzák a házunkat. Egy rombadólt lakásból az ötödik emeleten csúzdán csúsztatják le a köveket a földszintre. Tegnap a ház összes gyerekei ezt nézték. Egyszerre nagy durranás és a csúzda leszakadt – a munkásoknak nem kis fáradságába került újra megcsinálni. Amikor leszakadt, egy embert majdnem agyonütött. A kisebb fiúknak persze nagyon tetszett a szerencsétlenség.

1945. július 6.

Holnap lesz az iskolában az utolsó tanítási nap. Ma a tanítóbácsi elmondta mindenkinek, hogy milyen bizonyítványra számítsen. Énnem azt mondta, ének és írással állok hadilábon, ebből a két tantárgyból valószínűleg kettesem lesz. Pedig a három egyformán legjobb tanuló közé tartozom.

1945. július 8.

Tegnap délben megérkezett anyuka, sok finom ennivalót hozott magával: 6 kg kolbászt, 1 kg zsírt és ugyanannyi vaját, mézet meg túrót, azonkívül 35 darab tojást. Elmesélte az utazás főrészeit, hogy jött négy orosz-szal egy fülkében, hogy maradtak le Papanek néni és a lány, hogy ugrott fel a mozgó vonatra, hogy és mint napozott a vonat tetején, miként főztek a vonatban stb., a lényeg az, hogy nagyon kalandos utazás volt.

1945. július 15.

Három napja volt a vizsga. Nagyon megható volt. A végén Szauer Tibi mondott el egy szép verset, amit az anyukája írt. Arról szólt, hogy most már nem egy osztálytól, hanem az egész iskolától történik a válás. El is pityeredett Szauer, amíg szavalt. Az igazgató bácsi is mondott egy megható beszédet. Megemlékezett azokról a tanítókról, akiknek oly sokat köszönhetünk, akik egész lelküket belénk öntötték, s most mégsem lehetnek velünk. Nem mondhatjuk el nekik, milyen hálások vagyunk azért a jóért, amit tőlük kaptunk. Tőke bácsi Tökölnél, orosz fegyvertől esett el. Tillmann bácsi egy dunántúli táborban, tifuszban halt meg.

Nagy veszteségei ők az iskolának.

1945. július 22.

Kedden írtam első hazafias költeményemet. Címe: „Szerencsétlen Magyar hazám”. Apuka olyan büszke rá, hogy legépelte és magánál hordja. Minden ismerősének fölolvassa, sőt még a hivatalban is megmutatta egy bírónak. Szerdán írtam 6. versemet „Város szélén ócska fészker” címmel.

Fürdőben a héten kétszer voltam. Mindkét alkalommal a Gellértben. Itt már rendesebbek az állapotok. A medence is rendesebb, mint a „Széchenyiben”. A Széchenyi fürdő sokkal népesebb volt a „Gellért”-nél. A „Gellértnek” tisztább a vize és minden második félórán hullámozik. Ugyanis van egy olyan gép, ami ameddig elő van írva (fél óráig), egyenlő erős hullámokat ver fel.

Tegnap apuka is eljött. Nagyon jól úszkáltunk a friss vízben. Megpróbáltam a víz alatt is úszni. Sajnos, most egy hónapig nem jöhetek ide, mert elutazunk, de sebj, még úszkálhatok a Balaton vizében is! Ott is lesz hullámozás, s még százszor több helyem lesz, mint bármelyik pesti fürdőben!

1945. július 26.

Tegnap és ma volt az iskolában a képességvizsgálat. Nagyon nehéz volt (bár én dolgoztam a leggyorsabban), alig tudtam megcsinálni a 16 féle példát. Volt köztük számtan, megfigyelés, emlékezet, fogalmazás, rajz, ki milyen gyors stb. Persze mindegyikből megszámlálhatatlanul sok. Azonkívül mindig stopperórával nézték az időt. Ezért sokan izgultak, s mindent rosszul csináltak. De énnekem egy kivételével mind sikerült. (Aki mindet meg tudta volna csinálni, olyan egy sem volt.)

Ma volt a szóbeli, ahol mindenkitől külön kérdeztek. Mindegyikünket külön hívtak be egy terembe. Ott elolvastattak velünk egy olvasmányt, s abból el kellett mondani a tanulságot. Az eredményt csak szeptemberben kapjuk meg.

1945. július 26.

Tegnap kellemes meglepetés ért minket, délelőtt váratlanul betoppant Nikoláj. Először csak engem talált itthon, azért délben ismét visszajött, s mivel apukával ekkor sem sikerült találkoznia, este harmadszor is meglátogatott. Anyuka meghívta vacsorára. Az ostrom óta először ültünk így vacsorához fehér abrosszal és ezüsttel terített asztal köré. Nikoláj tiszteletére még bort is ittunk. Anyukáék soká elbeszélgettek, pedig én nagyon szerettem volna kártyázni. Nikoláj elmondta, hogy hol mindeütt járt azóta, hogy tőlünk elment. Volt Bécsben, Badenben, Berlinben, Prágában, Pozsonyban. Legutóbb Balatonfüreden üdült. Két napra jött Pestre, azután vissza kell mennie Badenbe.

Késő éjjel már nem jár villamos, ezért nálunk aludt Nikoláj. – Elsie néni éppen nincs itthon. Visegrádon üdül az angol misszióval, ezért üres volt a szobája. Reggel B. nagymama jött át, Nikoláj kezét csókolta neki. Most láttam először orosz kezét csókolni.

Tegnap még egy nagy öröm ért. Anyuka vett nekem három nagyon tanulságos könyvet felfedezőkről, feltalálókról és találmányaik fejlődéséről. Kaptam egy angol könyvet is, mert most már megkezdjük az angol nyelv tanulását. Előző héten a magyar költők breviáriumát kaptam meg, aztán egy „Új idők új dalai” című füzetet, meg egy csomó német könyvet, így van mit magammal vinnem a balatoni vakációra.

1945. július 29.

Két napja vagyunk itt a Balatonon. Tegnapelőtt hajnalban indultunk útnak Lujzi néniékkel. Mindenki hátizsákot cipelt a hátán. Még a két Haintz-fiú is. (Ödön 7 éves, Tibor 4.) Reggel 6 órára érkeztünk a pályaudvarhoz. Lujzi néninek egy ismerőse szerzett helyet a vonatban. Úgyhogy kényelmesen elhelyezkedtünk. Lujzi néni, anyuka, Rozi, Ödön, Tibor, Luli és én. A vonat ¼10-kor végre elindult. Nagyon lassan haladtunk, egyes állomásokon két óráig is állt a szerelvény. Néhol pedig békebeli gyorsasággal ment, de nem sokáig. Mindig adódott valami akadály és meg kellett állni. Találkoztunk néhány oroszokat szállító vonattal is. Két fogolyvonattal találkoztunk: Kelenföldön meg Székesfehérváron. Lezárt marhavagonokban vitték a szegény magyar katonákat.

Az első vonatot orosz őreik nagyon szigorúan őrizték. Szólni sem volt szabad hozzájuk. A mi kocsink utasai megkíséreltek csomagokat bedobni hozzájuk a kis berácsozott ablakon. De ez csak egynek sikerült, úgy, hogy a fogoly katona valami ruhafélét tartott ki a szűk nyíláson és ahogy a csomag ráesett, hirtelen berántotta. Szegények, hogy örültek a cigarettának! A többi csomag sajnos csak a földre esett. Az egyik orosz észrevette a mozgolódást és a levegőbe lőtt. Lett erre nagy riadalom! Az utasok összevesztek, a gyávábbak szidták azokat, akik dobálták.

A második fogolyvonat utasai szerencsésebbek voltak. Jóságú oroszok voltak az őreik. Megengedték, hogy beszéljenek és csomagokat dobjanak be hozzájuk. Sőt az egyik szelíd arcú fiatal katona maga adogatta be nekik a gyümölcsöt, dohányt, cigarettát, kenyeret. Papírt is kaptak, s leveleket dobáltak át. Mi is elkaptunk egyet és megérkezve Öszödre anyuka rögtön továbbította a címzetthez.

Amikor a vonatjuk elindult, az egyik fogoly így kiáltott fel: Isten vedled magyar Hazám, bátrak hazája!

Fehérvártól kezdve csak úgy robogott velünk a vonat. Onnan magyar állomásfőnökök igazítják. Éjjel 11-kor érkeztünk Szemesre – két éve még csak három óra volt az út. – Az állomás békebelien ki volt világítva. Neve neonfényben ragyogott. Az elsötétítés miatt régen nem láttunk már ilyet. Kis kocsival vártak. Felraktuk a nagyobb csomagokat és elindultunk Öszöd faluba. Szép holdvilágos éjszaka volt.

Másnap reggel megnyugtató hírt hallottunk, kimerészkedtünk a nyaralótelepre. Lujzi néni villáját teljes épségben és rendben találtuk. Mintha

nem is lett volna háború. Az ostrom okozta károkat kijavították. A szobákat kimeszelték. Öröm volt beköltözni.

Délután még kimentünk a faluba a holmikért. Lovas szekérrel jöttünk vissza. A hazatérő konda éppen szembe jött velünk. Akkor port vert fel, hogy alig láttunk. De azért örültünk a jó húsban levő állatok látásának. Később egy orosz teherautó közeledett. Gyorsan le kellett kanyarodni egy mellékútra, mert a ló olyan félős, hogy biztos felborította volna a kocsit. Így is majdnem belefordultunk az árokba.

1945. augusztus 2.

Mindegyik szoba bútorzata más-más színű. Van kék, rózsaszín s két fehér szoba. Mi a kék szobában lakunk, ami a legszebb. Még a kis olvasólámpa is kék benne. A szoba egyik ajtaja a teraszra nyílik. Reggel, ha felébredek, első pillantásom a Balatonra esik.

1945. augusztus 5.

Nem hiába, hogy olyan jó itt a levegő, az étvágyunk is egész más, mint Pesten. Naponta 6-7-szer is eszem. Annyi tejet iszom, hogy már öt napja nem is kóstoltam vizet. Sok gyümölcsöt fogyasztok: almát, körtét, paradicsomot. A kertben ringló is terem. Tegnap málnát szedtem. Két napja szagos szőlőt ettem Rádpusztán.

Itt minden olcsóbb, mint Pesten. Utána sem kell járni, minden nap hoznak valamit eladásra a falusi asszonyok. Tegnap még a borjúhúst is házhoz szállították. Nagyon finom kukoricát lehet itt venni, eszünk is belőle minden nap. Tegnap ebédünk különösen kedvemre való volt: tejfeles almaleves, natúr szelet burgonyával, túróspalacsinta meg kukorica. Ma borjúbecsínált leves, burgonya, sóskamártás és túrós bukta lesz ebédre, no meg természetesen kukorica. Holnap borjúpörköltet eszünk. Hát ilyen jól élünk mi itt a Balaton partján! Csak azt sajnáljuk, hogy mindezt apuka nem élvezheti. Az ő szabadsága már akkor lejárt, mikor mi eljöttünk Pestről.

1945. augusztus 10.

Sokat játszom és szaladgálok Ödönnel s Tiborral, szép várakat, meg alagutakat építünk a homokban. Ha fúj a szél, papírpilótákat eresztünk a terasról a magasba. A gyerekeknek van egy kis szekerek, lovaskocsit

szoktunk vele játszani. Mégpedig fölváltva: mindig kettő húzza a harmadikat. Ez a boldog harmadik büszkén ül a kocsiban és harsány „jobbra!-balra!” kiáltásokkal hajtja lovait. Néha egyet suhint az ostorral. Utasnak a kis Luli babát szoktuk fölvenni. Ma de. a vakondtúrásokat szedjük össze a kertben és hordtuk szekéren a többi homok közé.

Azonban minden játéknál kedvesebb szórakozásom az olvasás. Nagyon szeretem a verseket. Legkedvesebb költőm Petőfi, de Arany balladáit is nagyon szeretem. Az „Új idők új dalai” c. kötetben is van néhány kedvemre való vers. Elsősorban: Kúnszery Gyula verse, a Kamerád. A verseken kívül az Universumot szoktam lapozgatni, meg A tudomány hősei című könyvemet. Minden este, de sokszor napközben is fölolvasok anyukának s elbeszélgetünk egyes tudományos kérdésekről.

1945. augusztus 24.

Ma elmentünk anyukával a patikába méretkezni. Most 33 kg 50 dkg a súlyom. Mikor eljöttünk Pestről, 32½ kg voltam. Ezek szerint három hét alatt 1 kg-ot híztam.

Újabban egy öt tagból álló indián csapat alfőnöke vagyok. A főnök (szacsem) Karsa Laci. Mindegyikünknek van indián neve. Az enyém: Vörösmókus. Napok múlva mindnyájunknak lesz nyila és fogunk vadászni. Egyes indián szokásaink is vannak. Pl. tanácskozáshoz tüzet gyújtunk és azt körülüljük, vagy ha beszélünk, mindig állni kell és szétterpesztett lábakkal. Van a szomszédban egy el nem készült fatemplom, amelyen remekül lehet a gerendákon mászkálni. Még nincsen befedve, ezért a gerendák remek létráknak felelnek meg. Minden indiánnak át kell esni a következő két próbán. Az egyik: föl kell mászni a torony tetejére és onnan előbb az égre, majd a földre nézni anélkül, hogy szédül-nénk. A másik: kikötnek egy fához s a legjobb céllovó köröskörül dobálja az illetőt kövekkel és ezt szemrebbenés nélkül kell tűrni. Ezeken társaimmal együtt átestem.

1945. augusztus 26.

Sok játék mellett azért tanulok is. Minden nap tanulok angolul. Van egy helyes kis könyvem, címe: My best friend (En legjobb barátom) ebből olvasok naponta egy oldalt. Már 3000 szót tudok angolul. Egyes kis mondatokat is megérték. Azonkívül fölváltva olvasok oroszul és néme-

tül. Oroszul cirill betűkkel írt olvasmányokat olvasok a „Tanuljunk könnyen, gyorsan oroszul” című könyvből. Németül rövid kis meséket szoktam olvasgatni.

1945. szeptember 1.

Tegnapelőtt este anyukával éppen fürdeni készültünk, amikor váratlanul beállított apuka és Brodszky nagymama. Nagy volt a meglepetés. Apuka azzal jött, hogy pihenni akar, jót enni, fürdeni és nem dolgozni. Nagyon sajnáltam, hogy csak tíz napig maradhatunk, mert kilencedikén az iskola kezdete miatt haza kell utaznunk.

Ma mind a négyen vonatra ültünk s elmentünk Balatonföldre. Onnan kigyalogoltunk Kőröshegyre. Ott vettünk 5 kg lisztet, huszonöt drb. zsemlet, két kenyeret és prézlit. A péknél elfogyasztottunk pár zsömlét, majd kimentünk a temetőbe. Itt megnéztük egyes itt eltemetett őseim sírját. E helyen nyugszik többek közt egy ükapám is. Érdekes elgondolni, hogy sok-sok évvel ezelőtt éltek ők, még a szabadságharc idejében. Itt jártak egykor ebben a faluban, ezen az úton, amelyen most járunk, persze biztos nem gyalog, mint mi, hátizsákkal, hanem hintóban, lóháton, ahogy csak tetszett.

Megnéztük később a kastélyt is, ahol őseim laktak. Az épület most a Széchenyieké lett. A földet pedig szétosztották a kőröshegyi gazdák között. Anyuka meg nagymama elbeszélgettek egy bácsival, aki ősszüleim egyik alkalmazottjának a fia. Körülsétáltuk a kastélyt, aztán készülőd-tünk vissza Földre. Földvára beültünk egy vendéglőbe. Ott ittam két pohár fröccsöt. Mivel még volt egy teljes óránk a vasút indulásáig, fölmentünk a templomtoronyba és onnan élveztük a remek kilátást.

1945. szeptember 11.

Sajnos, vége már a nyárnak, a finom, vidám nyárnak. Megkezdődött az iskola. Haza kell menni Pestre. Nagyon sajnálom már itthagyni a szép Balatont, annyit fürödtem, melynek partján annyit játszottam, hancúroztam. A Balatonnal együtt itt kell hagyni a jó életet is, ahelyett mostan majd fogom enni a rossz pesti ételeket. De hát ezen most hiába gondolkodom, a kötelesség a legfontosabb, énnekem pedig az a kötelességem, hogy tanuljak. Az iskola meg már 5 napja megkezdődött, énnekem haza kell mennem.

Tegnap rászántuk magunkat, hogy hazautazzunk. Este (tegnapelőtt) átmentünk Szemesre, Nelli néniékhez aludni. Ők az állomás mellett laknak, ezért mentünk oda, hogy mivel éjszaka jön a vonat, ne kelljen akkor szaladgálni a sötétben. A vonatnak hajnali 3 órakor kellett volna befutni. Az állomásra kimentünk 1/5-re, mivel gondoltuk, hogy a vonat késni fog. Egész felvonulásképpen mentünk ki három létrával, 17 csomaggal 6-an. Mégpedig: Nelli néni, nagymama, anyuka, Béla bácsi, apuka és én. 3 helyett, végre 1/47-kor bejött a vonat. Mielőttünk épp egy orosz kocsi állt meg, hátra kellett menni, persze ez örült nehéz volt így sok csomaggal. Nagy izgalom volt, mert már közben sípolt a kalauz. Gyorsan odatettük egy ablak elé a kis létrát, amit ezért hoztunk ki az állomásra. Így rohamoztuk meg létrával a vonatot. Az volt a baj, hogy mindent egy ablakon tettünk, vagy inkább dobáltunk be, és ezért ez oly soká tartott, hogy épp csak mindent betettünk és mi is bemásztunk, aztán már el is indult a vonat. Az utolsó csomagot már menetközben raktuk be. Ez a beszállás még csak ment, de az a nagy szitkozódás, amit bent a szegény utasok, kiknek nyakukba ugráltunk! Hühű! Hogy így és úgy, hogy lehet ennyien beszállni egy kupéba, ennyi csomaggal! Ők éppen aludtak, mikor egyszercsak közéjük potyogtunk. Lassan aztán minden elrendeződött, a szerencsétlen utasokkal is megbékelünk.

Egyszercsak a mozdony a nyílt pályán nagyon fűtyült s hirtelen megállt. Minden kalauz kiszállt a vonatból és nézték, mi történt. Addig vizsgálták, míg kisütötték, hogy nem történt semmi baj, és már indult is a vonat tovább. Igaz, hogy a többiek ültek, én meg álltam, de mégis meg voltam elégedve, mert az ablak mellől szemlélhettem a szebbnél szebb tájakat és érdekes látnivalókat, melyek mellett elhaladtunk. Már lassacskán közeledtünk a Balaton végéhez, már kezdtek feltűnedezni Aliga apró kis villái a nagy fák között. Elérkeztünk a tó végéhez. Még egy utolsó pillantást vettem a mögöttem elmaradó szép Balatonra, s máris befutottunk a nagy dombok közé. A vonat remekül ment. Az állomásokon nem állt sehol sem tovább 2 percnél, kivéve a két nagy állomást, Siófokot és Székesfehérvárt. Azonban 3/4 óránál tovább ezeken az állomásokon sem álltunk tovább. 4 órakor (délután) érkezünk meg Kelenföldre. Kiszálltunk, elbúcsúztunk Nelli néni s Béla bácsitól, s most azt nem tudtuk, hogy fogunk hazamenni a Baross utca 30-ba.

Ez a kérdés könnyen megoldódott. Fölszálltunk egy villamosra és a Ferenc József hídnál leszálltunk. Itt nyomban találtunk egy embert, aki kézikocsiján 200 pengőért hazatolta csomagjainkat a Baross utcába. Mikor a lépcsőn felértünk, mindjárt ott találtuk Ibi nénit, (rokonunk, ki most pár hónapig nálunk fog lakni) csomagjain ülve, türelmesen várva megérkezésünket. Ő sem sokkal előbb érkezett, s várt minket, hogy be tudjon jönni.

1945. szeptember 13.

Mihelyt hazaértünk, máris jó hírek fogadtak: megtudtuk, hogy Miklós bácsi hazajött. 3000 km-re volt tőlünk, az Azovi tengertől nem messze. A másik, hogy jár már végre-valahára a Baross utcában is a villamos. Igaz, hogy csak a Kálvin térig, de mégis csak jó hallani a házunk előtt csilingelő villamos megszokott hangját.

1945. szeptember 14.

Tegnapelőtt elkísért anyuka az iskolába. Bementünk az igazgató úrhoz. Ő azt mondta, hogy már minden rendben van, föl vagyok véve, csak menjünk föl a III. emeletre, ott majd megtalálom az V. osztályt. Föl is mentem anyukával, de az ötödik osztályt sehol sem találtuk. Az ajtókra mindenféle ki volt írva, csak ötödik osztály nem. Egyszercsak azonban elibénk topant Panni néni, s megörült nagyon persze nekem. Rögtön meg is mutatta, hogy hova menjünk. Benyitottunk... A régi gyerekek közül csak egyet találtam ott: Wolsky Bercit. Rögvest elhelyezkedtem, s megkezdődött számomra is a tanulás. Jövő héten már 8-1 óráig leszünk az iskolában. A tárgyak: számtan, magyar, földrajz, természetrajz és angol.

1945. október 18.

Nagyon hiányoznak a régi barátaim. Szétszóródtak különböző iskolákba. Közülük senki sem jár velem. Zsolti a Mintagimnáziumba, Gabi a piaristákhoz, Kalapos a bencésekhez jár, Tamás és Lacika a Református Gimnáziumba, ők valamennyien latint tanulnak. Így maradtam én egyedül V. elemista! Nem fárasztjuk magunkat a tanulással, sok a lyukas óra. Rajz és kézimunka, bár az órarendben benne van, eddig mindig elmaradt. A gimnáziumokban ellenben sok leckét kapnak. Lacika, Tamás és Gábor már voltak nálam, de sok leckéjük miatt nemigen érnek

rá gyakrabban látogatni. Esténként Csontos Évike jár föl és együtt tanulunk angolul anyukától.

1945. október 28.

Csodálatos szép őszi van az idén. Azt mondják, 19 éve volt csak hasonló őszi idő. Mintha a Jóisten segíteni akarna a sok szegény emberen, akik többé-kevésbé megrongált lakásokban ablak és tüzelő nélkül már a tél gondolatától is dideregnek. Most még nincsenek fűtési gondok. Ablakaink késő délutánig tárva-nyitva vannak, s áldott napsugár melegíti a szobát. Vasárnaponként a Svábhegyre járunk. A kellemeset összekötjük a hasznossal és „hurcolkodunk”. A villából fonott székeket szállítunk le. Ugyanis a cselédszobát, amely közvetlen a konyha mellett van, ebédlőnek rendeztük be és oda kellenek a székek.

1945. november 1.

Dél előtt kimentünk a pestszentlőrinci temetőbe. Virágokkal raktuk tele nagyapám és dédszüleim sírját. Gyönyörűség volt kint lenni a ragyogó napsütésben.

1945. november 2.

Ma sem kellett iskolába menni. Reggel a kisházban üldögtünk, anyuka stoppolgatott, én pedig fölolvastam neki. Éppen a hajó elsüllyedésénél tartottunk, mikor berobogott Elsie néni, hogy menjünk ki az őszi vásárra. Bill a kapuban várt. A vásár csak halvány árnyéka volt a régieknek. Mindössze egyetlen épületben elért az egész anyag. Néhány bútor, szőnyeg, kép, szerszám, gép, bélyeg, ruhaanyagok. A falakon végig képek és statisztikai táblák mutatták gáz, villany, villamos gyárak stb. újjáépítésének menetét. Lassan újra megindul az élet a romokon. Reméljük, hogy jövőre már szebb és nagyobb kiállítást láthatunk! De azért volt két dolog, amely nekem nagyon tetszett. Volt ott egy körülbelül 1½ méter hosszú, félméter magas HÉV villamos, melyben megvoltak az ajtók, ablakok, padok és az árbóc, a vezető fülkéje és minden, ami egy hévnek szükséges. A másik pedig egy szintén gyönyörű műremek. Egy méter hosszú, 10 cm széles és körülbelül 50-60 cm magas a mozdony. Ennek is megvolt a legnagyobbtól a legkisebbig minden alkatré-

sze, ami egy nagy mozdonynak megvan. (Ez a két csodás dolog persze a motor kezelésével valóban megy is.)

1945. december 1.

A múlt héten meglátogattuk a keresztmamámat Budán. Egész nagy vállalkozás manapság az ilyen. A közbiztonság oly rossz, hogy besötétedés után nem tanácsos az utcán járni. Naponta megtörténik, hogy a járókelőket megtámadják, kifosztják, sőt, olykor még le is vetkőztetik. Mostanában sajnos, már korán sötétedik. Ezért mi is korán elindultunk, még ebéd előtt s ebédünket – egy kis vajaskenyeret és sajtot – becsomagolva magunkkal vittünk, mintha kirándulni mennénk. Éppen ebédre értünk Klári nénihez, keresztapa testvéréhez. S amikor egy órával azután keresztmamáékhoz értünk, ők is éppen ebédeltek. Keresztapa szüleinél laknak, mert házukat bomba találta és épp az ő lakásukban robbant. Már nagyon régen találkoztunk, s volt bőven miről beszélünk. Ki-ki elmondta az ostrom alatt szerzett tapasztalatait. Közben finom szőlőcukorral kínáltak meg. Hat órára érkeztünk haza.

1945. december 5.

Reggel szomorú hír ért bennünket: Brodszky Pali bácsi meghalt.

1945. december 7.

Tegnapelőtt este egy pár cipőt kitettem az ablakba. Kíváncsian feküdtem le, hogy vajon mit hoz a „Mikulás.” Reggel, ahogy fölébredtem, mindjárt megnéztem, mi van a cipőmben? Egy csomó mandulát, egy zacskó békebeli savanyúcukrot, 7 db csokoládét, két sültkrumplit és két skót katonát találtam benne. Amikor fölkeltem, kimentem az ebédlőbe. Nagy csodálkozásomra az egyik ablakot teljesen telve láttam. Volt abban 2 katona, 2 könyv, egy ceruza, egy itatós, egy zacskó sós keksz, egy zacskó teasütemény, egész csomó szaloncukor, és egy néhány darab nápolyi. Anyuka, Brodszky nagymama, Elsie néni és Ibi néni mind közreműködtek ezen holmik előkerítésében. Délután még Szappanyos nagymama is küldött számomra 7 db almát. (Darabját 6 ezer pengőért lehet kapni az üzletben.)

1945. december 18.

16-án délután apukával a híradó moziban voltunk. Egy orosz filmet, A szépség ünnepét láttuk. A film a Szovjetunió sportolójának egy szép felvonulását mutatta. A 24 államból mindenfelől jöttek oda csapatok saját népviseleteikben. Néhány szabadgyakorlatot is végeztek. Persze minden csoport mást. Színes film volt. Nekem nagyon tetszett.

1945. december 27.

Gyönyörű karácsony volt az idén. 6 óra körül érkeztek a vendégek: a nagymamák, Lenke néni, Gyula bácsi, Karcsi bácsi és Bill. ½7-kor a szalonban csengettek. Bementünk... Szép karácsonyfa állt ott. A lámpára nem volt szükség, a gyertyák és csillagszórók gyönyörűen megvilágították a szobát. A Lujzi néniéktől felhozott rádió a Stille Nacht-ot játszotta. Elénekeltek a Mennyből az angyalt s elmondtunk egy miatyánkot. Azután mindjárt az ajándékok megnézéséhez láttunk. Én kaptam katonákat, egy összerakós játékot, egy társasjátékot, 17 könyvet, egy körzött, mazsolát, kekszet és savanyúcukrot. De nemcsak én, hanem az egész társaság kapott ajándékot. Az ajándékok nagyon jól voltak válogatva. Mindenki nagyon boldog volt. Billnek is nagy élmény volt, mert Magyarországon most látott először karácsonyt. Ő is kapott egy szép könyvet. Utána nagyon jó vacsorát ettünk. Fasírozottat salátával, borlevest, túróskenyeret, mákos és diós bejglit és szőlőt. Hozzá jó borokat ittunk, persze ünnepi vacsoráról ilyen válságos időben szó sem lehetett. Azonban ahhoz képest, amit legtöbben ettek, ez is fenséges volt. Szappanyos nagymama, Lenke néni és Gyula bácsi hamar hazamentek, azonban én a többiekkel egész ½12-ig fönnmaradtam. Nagyon meg voltam elégedve e szép karácsonnyal. Hálát kell adni a Jóistennek, hogy ilyen szép karácsonyt adott nekünk.

1946

1946. január 1.

Tegnapelőtt egy angol autóval Soltszentimrére kirándultunk Marika néniékhez. Mi hárman, Bill és még két angol meg egy néni. Először a Tüzér utcába mentünk. Onnan egy kályhát vittünk magunkkal, amelyet Marika néni kért. Pestszenterzsébetig mentünk. Ott az oroszok egy parancsnokságra vittek, a sofőrnek igazolnia kellett, hogy kié az autó s csak akkor mehettünk tovább. Alsónémediben 4 orosz kérezkodett föl a kocsira. Autónk egy teherautóféle volt 2 oldalt padokkal, ahol az embereket, közepén pedig a csomagokat lehetett elhelyezni. 11-en utaztunk rajta, itt az oroszok leszálltak. Az autó remekül száguldott: két és fél óra alatt értünk oda. Mária néniék persze nagyon örültek. Már tudták, hogy jövünk, s jó ebéddel vártak: apróléklevessel, paprikás és sült csirkével, almával, szőlővel és süteménnyel.

1946. január 12.

Január első tíz napja nagyon hideg volt. A Duna erősen zajlott, két híd el is vitt. Először a Margit híd mellett épült pontonhidat vitte el. Valami 50 ember és egy autó maradt az elszakadt részen. Szerencsére kiszedték, mert különben nekiment volna valami roncsnak s az 50 ember esetleg meg is halt volna. Utána egész éjjel robbantották a jeget, de mégsem tudták megmenteni a Ferenc József hidat. A jég azt is tönkretette.

1946. január 15.

A mai életünknek egy nagyon nevezetes napja. Ma egy éve, hogy a házba bejöttek az oroszok. Nehéz napunk volt ez nekünk. Ültünk a pincében és – nem valami sok reménnyel – vártuk az oroszokat. Nagyon megkönnyebbültünk, amikor bejött az első orosz és nem lőtte agyon az embereket – mint ahogy azt egyesek gondolták.

Hogy nézett ki akkor a város! A hidak fölrobbantva, Budapest épületeinek legnagyobb része kiégve vagy lebombázva, a lakosság óvóhelyeken összetömörítve mutatták ennek az utálatos háborúnak a nyomát.

Nagyon megsínylette ezt a háborút Budapest!

Mennyivel jobb már most a város helyzete. Nem sokat bár, de egy-néhány házat rendbe hoztak, elég sok lakást rendbe hoztak, jár a villamos, ég a villany, van víz és gáz. S ami a legtöbb, mindenkinek van rendes szobája, talán több is; ahol a hideg elöl meghúzódhat. Nekünk már dupla ablakunk és fűtött szobánk is van. Jelenleg árvízveszély fenyegeti a várost, de mint ahogy azokat a nehéz napokat is átvészeltük, a Jóisten segítségével majd csak elkerüljük ezt is szerencsésen.

1946. január 25.

Három nappal ezelőtt váratlanul betoppant Nikoláj. Októberben láttuk utoljára, persze nagyon megörültünk. Elmesélte, hogy már azóta volt egyszer otthon, Moszkvában, most pedig Bécsbe igyekszik. Három napig volt itt, egész nap velünk beszélgetett. Megígérte, hogy ha Bécsből visszajön, ismét el fog tölteni nálunk egy pár napot.

1946. február 3.

Ugyanakkor megjött Elsie néni és Bill is. Délben meglátogatott Guszti bácsi. Egyik szobában ült Bill, az angol őrmester, a másikban meg Nikoláj, az orosz százados. Guszti bácsi, a magyar ezredes pedig hol az egyikkel beszélt, hol a másikkal. Guszti bácsinak szép új egyenruhája volt. Kezdetben Nikoláj nem akart leülni Billel, de később megtört a jég s a „szövetségese” – kik nem sok jóérzéssel viseltettek egymás iránt – leültek egymással szemben.

Délben Gabi jött értem, hogy menjünk együtt templomba, utána pedig mivel szép idő van, elmegyünk sétálni. Szívesen beleegyeztem. Mise után kimentünk a Dunaparra és elsétáltunk a Kossuth hídig. Ez Budapest legújabb hídjá – csak néhány hete adták át a forgalomnak –, jelenleg az egyetlen, amelyen közlekedni lehet. Éppen ezért roppant nagy forgalmat bonyolít le, ezrével tolongnak rajt az emberek. Most is már 200 méterrel a híd előtt tele volt a járda Budára igyekvő emberekkel. Ellenkező irányban nem is lehetett menni rajta.

A Duna csaknem teljesen be van fagyva, csak itt-ott mutatja egy-egy keskeny rés, hogy mégsem volna tanácsos átgyalogolni rajta. A jeget időközönként bombázzák, néha még a mi ablakainkat is megrezegteti a robbanás. Reméljük, hogy így majd csak megmenekül az árvízről Budapest. Egész délelőtt nem voltam itthon és így nem láthattam azt a nagyszerű főzést, ami nálunk végbement. Mindenki dolgozott. Nikoláj és Bill hámozták a krumplit, később Bill edényeket törölgetett, Nikoláj pedig fűtőspecialistának nevezte ki magát s a két szobában s a konyhában nagy buzgalommal kezelte a tüzet. Közben szép orosz dalokat énekelt. Azután Bill és Nikoláj karonfogva mentek le a pincébe fáért. Ilyen nagy lett a barátság.

1946. február 24.

Nikoláj ismét megjött. Vett magának civil ruhát, s most azt hordja. Kabátja még nincsen, ezért apukáét viseli. Tegnap elment anyuka, Elsie néni, Dezső bácsi unokaöccse, apuka és Nikoláj az Emke kávéházba. Én ezt felhasználva 8– $\frac{1}{2}$ 11-ig olvastam a Winnetouból. 11 órakor jöttek haza. Anyuka mondta, hogy Nikoláj két virágot vett neki a kávéházban. A civil ruhájában volt. Most nagyon büszke rá, hogy olyan a kinézése, mint egy európaié, s úgy is viselkedik – hát így lesz az oroszból európai.

Ebben a hónapban két remek könyvet olvastam: a Nagy indiánus könyvet – ezt már a hónap elején olvastam –, most pedig a Winnetout.

1946. március 12.

Megkezdődött az iskola. Ma kaptuk meg a félévi bizonyítványt. Tiszta egyesem lett volna, ha egy alkalommal nem szüleimmel, hanem az iskolával megyek templomba. De mivel ez nem így történt, hittanból kettest kaptam. Csak egy gyereknek volt tiszta egyese.

Most még csak $\frac{1}{2}$ 9– $\frac{1}{2}$ 11-ig járunk, ez pedig még nem ment fel az itthoni tanulás alól. Nem bánnám, ha az egyiket elengednék, de hát ez sajnos, nem lehet.

1946. március 18.

A héten kaptam egy pár cipőt. 20 millióért vettük, de ez nem volt drága, mert a belvárosban még drágábban láttuk. Ez már harminchetes cipő.

7-én volt a névnapom. Sz. nagymama ajándékol egy csomó csokoládét s savanyúcukrot vétetett apukával, saját költségére.

1946. március 23.

Már negyedik napja vagyunk Soltszentimrén. Az utazás már nem oly rossz, mint tavaly. A kb 100 kilométeres utat 3½ óra alatt tettük meg a személyvonaton. Valamennyiünknek jutott ülőhely.

Az utazást egyik napról a másikra határoztuk el. Hétfőn fölszaladt Elsie néni azzal, hogy Marika néniéknél éppen disznótor lesz, ha akarunk, menjünk le vele. Kaptunk az ajánlaton, apuka kapott egy heti szabadságot, s szerdán reggel már itt is voltunk.

Csütörtök reggel átmentünk Hajnalékhoz – ők nevelték a közös disznót –, s a disznó pörkölésétől a hurka elkészítéséig mindent végignéztam. Nagy élmény volt ez számomra. Tegnap kimentünk kocsival egy tanyára. A tanya egy Pestről idejött úriemberé, aki feleségével él itten. Nagyon helyes kis házuk van. Csinos kis kert veszi körül a házacskát.

Kellemesen éreztük magunkat. Remekül napoztunk. Ebédet is kaptunk, én öt palacsintát ettem. A főnőttek a bácsi összes borát megkóstolták. ½6-ra értünk haza, másfél órai kellemes gyaloglás után.

1946. március 25.

Falun sem olyan már az élet, mint régen. Pénzért semmit sem lehet kapni. Anyuka elcserélte egyik amerikai pongyoláját egy 4 kilós sonkáért és 15 kg nulláslisztért.

1946. március 28.

Már két napja újra itthon vagyok. 26-án 2 órakor ültünk fel a vonatra. Én kaptam ülőhelyet, anyuka és apuka egy kufferen ültek. A mi kocsinkban utazott egy ember 3 tyúkkal. Útközben az egyik – az utasok nagy mulatságára – megtoj. Egyik utas malacokat vitt zsákban. Helyszűke miatt a végében szállította őket. A Ferencvárosi pályaudvaron kieresztette őket, s az egyik elfutott. – Biztos akad valaki, aki pártfogásába vette. – ¾6-ra értünk a Ferencvárosi pályaudvarra. Nem mentünk a Keletiig, innen hazavillamosoztunk. Ibi néni azzal fogadott, hogy megjött a 60 fontos csomagunk. Már a hálósobában ki is volt rakva a tartalma. Sok élelmiszert kaptunk és ruhaneműt. Én kaptam: két pulóvert, két nadrágot, két inget, zoknikat, füzetet, ceruzákat és radírt. A többi dologból csak a szálamit és a cipőtalpat említem meg – hát ennyi mindent aztán kevés ember kapott!

1946. április 4.

Ma van a fölszabadulás ünnepe. Ma egy éve, hogy az oroszok elfoglalták az egész országot. A hercegprímás elrendelte, hogy minden templomban szentmisét kell tartani a felszabadulás emlékére.

Mise után bementünk – osztálytársaim és én – az iskolába. A tanító bácsi beszédet tartott, hogy mit ünnepelünk ma, és mi alól szabadultunk fel tavaly április negyedikén. Végre a Buldát megkérdezte, hogy érezte-e a nagy elnyomást a németek részéről. Bulda nagyon őszintén azt felelte, hogy „nem”. Erre persze lett nagy nevetés az osztályban, melynek alig lehetett véget vetni.

1946. április 23.

A nagyhét nálunk mozgalmas volt. Elsie néni ugyanis nagypénteken elindult két gyerekével haza Amerikába. Csak 4 nappal az indulás előtt tudta meg, hogy utazik. A kisebbik gyereket még akkor kellett fölhozni Pestre. A nagyobbikat meg éppen akkor vitték kórházba mandulakivétel miatt. Végre nagypénteken reggel repülőgépen eltávoztak.

A nagycsütörtöki s nagyszombati szertartásokat végignéztam. Nagyon tetszettek nekem. Húsvét vasárnap itthon maradtunk s Szappanos nagymamánál ebédeltünk.

1946. május 14.

Eddig úgy volt, hogy tornaórán nem tornáztunk, hanem dolgoztunk. Két tornaórán az udvart és a székeket hoztuk rendbe. A székmosásnál én munkafelügyelő voltam. Más dolgom nem volt, mint a gyerekeket (akik nem akartak dolgozni) buzdítani a munkára. Most már rendes tornaórát tartanak a tornateremben. Egyik hétfőn, amikor két kézimunka óra van, a IV. emeletre mentünk a kézimunkaterembe. Első órán a satukat tisztítottuk meg. Második órán, akinek valami munkát a kézimunkatanár nem adott, segített az altisztnak a kézimunkateremben lévő tárgyakat az I. emeletre leszállítani. A nagyobb dolgokat kivéve (szekrényt, asztalt) mindent levittünk. Hát erre használtak minket kézimunka- és tornaórán.

1946. május 20.

Anyuka és apuka tegnapelőtt ünnepelték 20. házassági évfordulójukat. Úgy szándékozták megünnepelni, hogy Zsoltival és velem elmennek az Angolparkba. Úgy is történt. $\frac{1}{2}$ 5-kor már az Angolparkban voltunk. Nagyon jól szórakoztunk. Ott már egész békebeli hangulat volt. Ültünk: a repülőn, a dodgemen, a kisvasúton, a barlangban járó csónakon és azon, amelyet lift visz a magasba s onnan lesiklik a lejtőn a vízbe. Gurítottunk golyóval. Én nyertem kekszet, desszertet, savanyúcukrot. Apuka tízszer gurított, de nem nyert valami sokat. Csónakversenyben is résztvettünk. Zsolti lett 6 közül a vesztes. Azt is kipróbáltuk, ahol egy futószalagon megy föl az ember, majd pedig egy kanyargós pályán lecsúszik. Az elvárásolt kastélyban is jártunk. Mindezek közül a legjobb az, ahol lecsúszunk csónakkal, meg a dodgem. Ezekután bátran mondhatom, hogy szüleim 20. házassági évfordulója úgy Zsolti és én számomra, mint anyukáék számára remekül sikerült. Még csak annyit, hogy $\frac{1}{2}$ 10-kor jöttünk haza, de annyi ember járt az utcán, hogy elcsodálkoztunk.

1946. június 1.

Végre megérkezett a várva várt 90 fontos amerikai csomag. Nagymamánál bontottuk föl. Amerikából mindig írták, hogy majd küldenek „lekvárt”. Meg is jött ebben a csomagban. Benne az alján egy pár lekváros dollár, ami a parafinnal összekeveredett s használhatatlannak látszott. Anyukáék azután lemosták, kivasalták, úgy sikerült helyrehozniuk.

1946. június 24.

Reggel anyukával elmentünk a mintagimnáziumba meghallgatni az elsősök latinvizsgáját. Jövőre én is ezeket a fiúkat fogom osztálytársaimnak nevezni, t. i. különbözeti vizsgát teszek latinból s átmegyek a Mintába másodikba. Megnéztük hát, mit tudnak latinból. Többet vagy kevesebbet, mint én. Jól tudtak. Úgy érzem, többet tudok, mint egy ottani kettes tanuló. A vizsga után a latintanár egy kicsit foglalkozott velem is, hogy lássa, mennyit tudok. A különbözeti vizsgát még csak ősszel fogom letenni. Még meg kell említenem, a vizsga kezdete előtt a gyerekek mind engem néztek mint új fiút.

1946. június 28.

A mi hittanvizsgánk szerdán volt. Örökre elbúcsúztam a hitoktató nénitől (azóta már találkoztam vele egy párszor.) Az összefoglaló tegnap volt. Nem volt semmi különös, minden tanár csak öt percre jött be. Elbúcsúztam azután a tanároktól, esetleg már nem látjuk többet egymást.

Ma volt a Tedeum és a bizonyítványkiosztás. Csak egy kettes volt a sok egyes között, természetesen az ének.

1946. július 14.

Öt napja, hogy kivették a mandulámat. Azt mindig tudtam, hogy kiveszik, de hogy mikor, azt nem. Előtte való nap, hétfőn a Császárbába mentünk: anyuka, Zsolti, Árpi és én. Rém jó volt a fürdés, főleg azért, mert a végén két csapat vizipólozott s a labda néha kiment a pályáról, ilyenkor mi dobtuk be nekik. Anyuka alig tudott elhozni, annyira jól éreztük magunkat. Utána fölnéztünk Dezső bácsihoz. Finom őszibarackkal kínált meg. Van egy kis fehér cicája, azt behoztuk a szobába s azzal játszottunk. Helyes kiscica.

Kedden megtörtént, amit oly szorongva vártam, a mandulakivétel. A műtét előtt a Szent László kórházban anyuka fölolvastott Akli Miklós c. könyvemből. Vagy egy órai kínos várakozás után bevittek a műtőbe. Odakötözték kezem, lábam, derekam, odaadták az étert s próbáltak elaltatni. Csakhogy nem aludtam el. Hallottam mindent, amit az operáció alatt mondtak. Végre 5-10 perces kínlódás után befejezték. 3 órán keresztül borzasztóan fáj, de kb 3 óra múlva már elengedett Krepuska Pista bácsi. (Ő vette ki a mandulámat.) Eljöttünk. Mivel az eső esett s a villamosra várni kellett, bementem egy faköponyegbe, s tulajdonosával, egy váltókezelővel beszélgetett anyuka, kinek szintén kisedésre váró mandulája van. Helyes volt.

Már több mint öt napja, hogy mandula nélkül élek. Tegnapig feküdtem. Jó ételeket kaptam: kakaót, fagylaltot, piskótát, őszibarackot, mádártejet és málnaszörpöt. Szóval, ha nem esett volna nehezemre a nyelés, egészen jó lett volna. Ibi néni meg Brodszky nagymama fölolvastak sokat Mikszáth könyvekből. (Most ezek vannak műsoron, nagyon tetszenek nekem, főleg a „Szent Péter esernyője” és a „Beszélő köntös”.)

1946. július 26.

Mióta utoljára naplót írtam, sok víz lefolyt a Dunán. Már nagyobb események is történtek azóta.

Anyukáék hazaérkeztek Csipkerekről, hoztak 25 kg mézet, amit egy Amerikából kapott férfiruhaért cseréltek. 14-én éjjel anyuka bejött és bejelentette, amit a folyosón levegőzéskor kigondolt, hogy nekem újságírónak kell lennem. (Ezt csak azért írtam le, mert ha fölnöttem majd és valóban újságíró leszek, legalább tudom, mikor határoztuk ezt el.)

A cirkusz is nagyon érdekes volt. Legjobban tetszettek nekem a tornamutatványosok és a kötélhúzó. Volt egy csapat, amelyik gyönyörű szaltókat csinált a levegőben, meg idomított kiskutyák is szerepeltek. Ez a nap kellemesen telt el.

1946. augusztus 1.

5. napja vagyunk már Bánhalmán, a népjóléti minisztérium üdülőjében. Anyukával három hétre vagyunk beutalva s apuka is lejön egy hétre. 2½ gramm aranyba kerül az egész nyaralásunk.

Érdekes, hogy a Marcal medrét, ott, ahol fürdünk, egy bomba mélyítette és szélesítette ki. Kevés ellenséges bomba esett ilyen jó helyre. Tegnap este nagy tábor tüzet gyújtottunk. Mi, gyerekek hordtuk össze a gallyat. Az egész társaság körülülte a lobogó tüzet. Szép magyar dalokat énekeltek, meg egy-két kánont. Tréfás számok is voltak. Nekem nagyon tetszett az induló vonat utánpótlása. A társaság négy részre oszlott, egyik része azt ismételte: Jesus, wie schwer, a másik csoport: Jesus cha, a harmadik: geht schon besser, a negyedik: jetzt geht gut, egyre gyorsuló ütemben. Közben egyes hangok cukorkát, friss vizet, újságot kínáltak, egy türelmetlen női hang pedig a hordárt sürgette. Végül valamennyi csoport a negyedik mondókáját vette át, egyre halkabban és gyorsuló ütemben, végül egy éles fütty – a vonat elment. Egy néni Szabó Lőrinc versét szavalta. Azután kiküldtek egy bácsit s a társaság megbeszélte, hogy mire gondol, mégpedig az első kanál túróscsuszára, amelyet a kiküldött ebédnél a szájába vett. Mikor bejött, végigkérdezte az embereket s kérdéseire csak igennel vagy nemmel lehetett felelni. Végre a második fordulóban kitalálta.

1946. augusztus 4.

Pénteken disznót öltünk. Végignéztam a pörkölest. Nekem ez már nem volt nagy újság, mert már egyszer láttam. Mindenki szívesen nézte a pörkölest, gondolván arra, hogy mily jó falatokat fog enni, melyek a kócsától származnak.

Lehet, hogy a disznóölés is a miniszter miatt történt, mert tegnap este kék autójával berobogott a népjóléti miniszter. Finom vacsorát kaptunk. Legjobban örültem a tábor tüznek. Azóta, mióta az első gyújtottuk, már több estét töltöttünk tábor tüzénél, de ez jobb volt, mint azok.

1946. augusztus 5.

Tegnap napsütéses vasárnapi reggelre ébredtünk. Reggeli után anyukával s más kastélybeliekkel elmentünk a templomba. Visszafelé jövet anyuka nem jött velünk, lemaradt a faluban elintézni egyes dolgait. Mi előre mentünk. Egyszer csak megálltunk, vártunk, míg a mögöttünk levő autó elhagy minket. Hát amikor megláttuk, nagyon megörültem, a gépkocsi a minisztériumé volt, meg is pillantottam rajta apukát. Kár, hogy nem vettek föl, így gyalog jöttünk haza nagy sietséggel.

Apuka sok jót hozott nekem: savanyú- és édes cukrot, két könyvet: a Dámát és a „Különös háború”-t s egy labdát. Ezeket mind az új pénzen, forintért vásárolta. Ez VIII. l-jén jelent meg. Apuka magával is hozott, meg is csodáltuk.

1946. augusztus 23.

Tegnap reggel besétáltunk anyukával Celldömölkre. Mások a gondnokkal kocsin mentek be, mivel éppen hetivásár volt. Igazán szép szőlő már nem volt a piacon, mikor odaértünk. Azért az üzletbe mentünk be. 4 forintért megtöltöttük a szatyrunkat. 2 kg szőlőt, 1 kg almát és ½ kg őszibarackot vásároltunk. Egy-egy tortaszeletet is megettünk 2 forintért. Anyuka megszegellette cipőjét. Ez is csak 50 fillérbe került. Hazafelé jövet csak a Marcalig jöttünk gyalog. Innen már mi is a kocsin jöttünk. Délután ismét játszottunk nemzetest és métáztunk.

1946. augusztus 26.

Mi lettünk készen utoljára a csomagolással, utolsónak tették fel a csomagjainkat. Sok búcsúzkodás után ¼3 körül kirobogott velünk az autó a kapun. Este ¼9-kor megérkeztünk a Kossuth Lajos térre. Csak eddig

hozott a teherautó, itt várni kellett, míg apuka és egy néninek, aki velünk utazott, a szülei idejöttek. Ők az Akadémia utcában vártak minket, oda kellett volna megérkeznünk. Boldog voltam, és most is az vagyok, hogy itthon vagyok.

1946. augusztus 31.

Túl vagyok már a különbözetin. Úgy az írásbeli, mint a szóbeli nagyon könnyű volt nekem. Sokkal nehezebbnek gondoltam. Az írásbelin 4 mondatot kellett magyarról latinra lefordítani, s emlékezetből pár közmondást leírni. A szóbelin a nyelvtanból kérdeztek, de nem sokat. Az írásbelinél kevés várakozás után odaadták a papírt s a rövid dolgozatot hamar megírtam. A szóbeli ellenben sokkal nagyobb ceremóniával járt. Egyik teremből a másikba küldözgettek minket (több különbözetiző is volt). ½11-kor már levizsgáztam. ½11-től ½1-ig vártam az eredményt. Szerencsére ott volt Zsák Jancsi, régi és jövődöbeli osztálytársam, ki szintén velem különbözetizett. Így nem várakoztam egyedül. Igaz, hogy beszélgettünk, járkáltunk, de elég unalmas volt azért. Csodálkoztunk az eredményünkön. Én egyest vártam, kettest kaptam. Zsák kettest várt és hármast kapott. Itthon apuka megnyugtatót, hogy különbözetin kettesnél jobb osztályzatot csak nagyon ritka esetben adnak.

1946. szeptember 2.

Tegnap anyukával a Margitszigeten fürödtünk, a Dunában. Ezen az ingyen strandon, a MAC pálya mögött, még sok ember fürdött rajtunk kívül. Itt egy lépcsőn lehet lemenni a Dunához, melyben 3 méterre a parttól már nem lehet leállni. Anyukával fölúsztunk a part mentén s kissé beljebb leereszkedtünk.

1946. szeptember 24.

Tegnap délután a Gyakorló gimnázium több I., II. és III. osztályos növendéke a Margitszigetre látogatott el. Úszóversenyt tartottunk a fedettben, hogy minden osztály kijelölje a maga győzteseit. Úgy mondta a tornatanár, hogy azután az osztályok győztesei is versenyezni fognak egymással, hogy eldöljön, ki a legjobb úszó a három osztályból. Azonban ezt a döntőt nem tartották meg. A második osztályból én lettem a győztes. 34 mp. alatt úsztam 33 és 0.3 métert. Izgalmas verseny volt a mienk, mert egy osztálytársam, Somorjai csak egy méterrel maradt le

mögöttem. Az egyik fiú, Búza rosszul ugrott be, elájult, s egy ötödikes hozta ki a karján a vízből. Ilyen jó időt, mint én, senki sem úszott ugyan, de szeretném, ha megtartanák mielőbb a döntőt, hogy meglásam, tényleg én leszek-e az első vagy más.

1946. szeptember 13.

Ma délelőtt ½9-10-ig a róm. kat. vallású tanulók az összes iskolából a Gellérthegyen hallgattak Szentmisét. Én is ott voltam. A hercegprímás beszélt. Hangszórók továbbították szavait a messzebb állókknak. Sok helyet foglalt el a nagy tömeg. A citadellától a Sziklakápolnáig álltak. A Minta-gimnázium szerencsére közel állt ahhoz a köteményhez, melyen a hercegprímás úr beszélt és misézett, és így elég jól láttam őt. 4 pap ministrált. A legfontosabbat még nem is említettem, hogy miért gyűltünk itt össze. Szent Gellért halálának 900 éves évfordulóját ünnepeltük.

1946. november 27.

Már egy hete eszem a dán ebédet. Minden hétköznap kapunk. A rajzteremben esszük meg az odavaló asztaloknál. A dobogón osztják az ételt, sorban odamegyünk a csajkáinkkal és megkapjuk az adagunkat. Aztán ha valaki megette, az „repetálhat”, ha még el nem fogyott az étel. Egy héten négyfélét kapunk. Zöldséglevest sajtoskenyérrel kétszer, káposztát húsgombóccal és sajtoskenyérrel egyszer, szintén egyszer császármorzsát sajtoskenyérrel, és zabpelyhet szalámiskenyérrel kétszer. Csütörtökön még a dán ebéd után 3 fogásos ebédet eszem Szappanyos nagymamánál, más napokon semmit, viszont akkor kapok itthon uzsonnát.

1946. december 8.

Az elmúlt hetek folyamán 3 alkalommal voltam moziban. Apukával az Omniában a „Hetén a hó ellen”-t, Brodszky nagymamával pedig a „225-ös korvett”-et láttam a Kamara moziban. Mindkét film tetszett nekem. Ibi néni elvitt, amikor anyukáék távol voltak, megnézni a „Prédát”. Ez, akárcsak a „Hetén a hó ellen”, orosz film volt, de ez nem nyerte meg tetszésemet. Anyuka is úgy vélekedett, hogy az nem volt nekem való film.

1946. december 12.

Egyik nap Brodszky nagymama egy ismerőse, Weöres Sándor volt nálunk. Ő is egy költő, 33 éves. Elolvasta költeményeimet s beszélgettünk

is róluk. Tegnap nagymamától hallottam, hogy a költő magával hordja a verseimet, s múltkor meg is mutatta egy barátjának őket.

1946. december 17.

Tegnap – életemben először – az Operában voltam Kató nénivel és Tamással. A „Háry János”-t láttuk. Szünetben bejártuk az épület nagy részét. Nekem úgy a „Háry János”, mint az Opera nagyon tetszettek. Tamás meg én egyedül mentünk, mint két fiatalember, csak a nézőtéren találkoztunk Kató nénivel. Nagyon jól éreztem magam, csak ma reggel voltam a szokottnál jobban álmos. Remélem, a karácsonyi szünetben ismét elmehetek az Operába.

1946. december 31.

Kedden volt szenteste. A szűk családi körön, mármint szüleimen, nagymamáimon, Lenke nénin meg Gyula bácsin kívül még Seresék s egy rokonuk voltak itt. Mint rendesen, most is a szalonban volt felállítva a karácsonyfa. Kb. 2 m magas lehetett az ágakban és díszekben bővelkedő fa. Amikor a csöngők megszólaltak, bementünk a szalonba. Elszavaltam egy karácsonyi verset, elénekeltük a „Mennyből az angyalt.” Azután mindjárt az ajándékokra fordítottuk a figyelmünket. Hogy először saját magamról szóljak, én a következő ajándékokat kaptam: egy sínzeppelint, négy sínt, egy doboz márklint, egy strandlabdát, egy stukklabdát, egy-egy zacskó kekszet meg savanyúcukrot, egy tábla amerikai csokoládét, 15 db Hersley csokoládét, egy pár cipőt, 21 katonát, egy töltőceruzát, egy kis 47-es nap-tárt s 8 könyvet. Apuka a minisztériumból kapott egy csomagot. Ennek a tartalma is ott sorakozott a fa alatt: egy pulóver (gyapjú) apukának, 5 kis húskonzerv, két őszibarackkonzerv, egy halikra, két ejtőernyős konzerv (gyufa, só, savanyúcukor, csokoládé), 60 dkg cukor, a Hersley csokoládék, meg a cakesek is ebben voltak. Gyula bácsi, Brodszky nagymama cigaret-tát, Szappanyos nagymama pedig cukrot kaptak. 9 órakor megvacso-ráztunk (töltöttkáposzta, beigli, szaloncukor linzer, bor.) Vacsora után a márklinből csináltunk egy karosszéket s fölállítottam a vasutamát, s mindjárt meggyőződtem róla, hogy a sínzeppelin kanyarban kisiklik. Így csak egyenes síneket raktam föl, így a szalon túlsó végéből az ebédlő kö-zepéig jött a vonat. 1 óra után feküdtünk le.

1947

1947. január 5.

Szilveszter estéjét teljesen egyedül ünnepeltük. Még ½11-ig anyukával pogácsát sütöttünk. Akkor megvacsoráztunk. ¼12-kor eszünkbe jutott, hogy jó lenne borlevest inni. Mindjárt nekilátott anyuka s nemsokára meg is csinálta. Éjfél előtt meggyújtottuk a karácsonyfán a gyertyákat. A szalonban a borleves ivása közben vártuk meg 1947 érkezését. A ha-rangozást, a Szózatot s a Himnuszot Seresék rádiójából hallottuk, mert a vékony falon egészen remekül áthallatszott a rádió. Aztán átmentünk Seresékhez, s ott ittunk feketekávé-t és ettünk süteményt.

3-án Mucur bácsiék voltak itt. Kora délután Willmann Gyuszi, majd Pisti tanultak anyukától angolul. Később Pistivel labdáztam s egy uno-katestvérevel játszottam az asztali futball-játékot. 11:5-re kikapott.

1947. január 29.

A mai napon Zsoltira nézve szomorú esemény történt a Vörösmarty Gimnázium jégpályáján. Én nem vagyok szemtanú, csak Zsolti és Pisti elbeszéléséből tudtam meg a következőket. Zsolti nyugodtan korcsolyá-zott, amikor hirtelen egy fölsős vörösmartysta sebesen nekiment s föl-döntötte. Zsolti akkor eltörte a bal lábát, kevéssel a bokája fölött. (Ezt csak a röntgenezés hozta világosságra, akkor senki sem gondolt az esés ily súlyos voltára.)

Most hat hétig kell feküdnie, s Gabival többször elmegyünk hozzá-juk meglátogatni, s viszünk neki kölcsönkönyveket, melyeket a beteg nagy szorgalommal és gyorsasággal olvas ki. Zsoltiéknál Capiatalizni szoktunk, melyet Zsolti is tud játszani – ágyban fekve. Az ágya melletti asztalt körülüljük s ott játszunk. Egyik nap, amikor más gyerek nem volt ott, Zsoltit angolra tanítottam, szabályszerűen kiírva neki az ismer-

retlen szavakat. Több órát fogok adni neki. Papanek úr pedig mindig lenyírja a hajamat, ha a nagy hosszúsága miatt az szükséges.

1947. február 13.

3 napja, február 10-én írták alá Párizsban a magyar békét. Ez alkalomból aznap Budapesten s az egész országban a templomokban szentségimádás volt. A bazilikában d. u. 4 órától 5-ig meg lehetett tekinteni a Szent Jobbot. A békekötés napja más okból is nevezetes nap számunkra, ekkor szóla!t meg ismét, két évi szünet után a lakásban a rádió. Ugyanis az oroszok bejövetele után be kellett a rádiókat szolgáltatni. Mi is beadtuk a mienket és többé nem kaptuk vissza. Nagy hiányát éreztük sokszor a rádiónak. Az utóbbi napokban figyelmesen átvizsgáltuk az újságokat, s kutattunk rádióhirdetések után. Találtunk is többet, de ezek vagy nem voltak nekünk megfelelők, vagy pedig már eladták, mielőtt apuka megnézte volna őket. Végre 9-én, vasárnap teljesen megfelelő hirdetést találtunk a Pesti Hírlapban. Hétfőn apuka elment megnézni, s rádióval a hóna alatt tért vissza. Új Philips rádiónk a réGINEK majdnem pontos mása, csupán egy oldalcsavar meg a macskaszem hiányzik róla, ami elődjén megvolt, kisebb valamivel, az 4+2-es, ez pedig 3+1-es. Rögtön bekapcsoltuk s hallgattuk rajta Budapestet. Másnap jött a szere!lő és megcsinálta, hogy foghattuk rajta az egész világot.

1947. február 3.

Ma nagyon nagy dolog történt velem. 50 forinttal növeltem a megtakarított pénzem összegét. Ehhez a pénzhez úgy jutottam hozzá, hogy megnyertem egy latin pályázat 2. díját. A pályázat a Minta á.i. VI. o. tanulói számára volt csupán. 3 díj volt kitűzve a győztesek számára: egy 100 és két 50 forintos díj. Egyik nap délutánján bementünk az iskolába, az osztály fele, a többiek nem vettek részt a pályázatban. Péter Gyula tanár úr, a latin oktatója rendezte a versenyt. Nekünk egy Ezopus-mesét kellett latinra fordítani. Címe: A lóról és a számárról. Nekem jól sikerült a fordítás, csupán a címben ejtettem hibát, azt írtam, hogy: „De equum et asinum”. (A lovat és a szamarat.) Én azt nagyon jól tudtam, hogy „De equo et asino”-t kellett volna írni, de mivel nagyon kellett sietni, szórazottságból elhibáztam. Mérges voltam ezért, mert különben a 100 forintot nyertem volna meg, amit így Varsányi nyert el. A pályázat beadá-

sa után jöttem rá a hibámra. Anyuka nagyon összeszidott, amiért ilyen szőrazokozott voltam. Már azt hittük, hogy nem fogok díjat nyerni. Nagy volt az öröm, amikor a tanár úr kihirdette, hogy a második díjat a „Cogito ergo sum” jelíges pályázat nyerte, ami az enyém volt.

1947. április 8.

Nagyszombaton délután 1/25 körül csilingelés hallatszott a Szentkirályi utcából. Kinéztem. A Krisztus király kápolnai körmenet vonult el alattunk. Az ablakokban gyertyák égtek. A klinika ablakaiba is kitétték a gyertyákat. Szép képet nyújtottak a körmenet s a kivilágított ablakok. 6 órakor apukával a Jézus szívébe mentünk körmenetet nézni. A Horánszky utcában Brodszky nagymamával, Valikával és szüleivel találkoztunk. Vártunk, vártunk, hogy jön majd a körmenet, de csak nem jöttek. Lassan-lassan megeredt az eső, pár perc múlva pedig már úgy ömlött, mintha dézsából öntötték volna. Hazaszaladtunk. Mire hazaértünk, csurom víz voltunk. Ahogy az ebédlőbe léptem, csodálatos kép tárult a szemem elé. Az asztalra ki volt rakva egy csomó konzervdoboz. Volt köztük egy óriási konzervben kakaó, egy kisebbben füge, még kisebbekben ananász, szardínia, fenyőméz, libamájpástétom. Egy dobozban kis sósperecek voltak, másíkbán zabpehely. S aminek talán legjobban örültem, találtam egy tábla tejcsokoládét is a sok finomság között. Ezt a sok mindent Sándor bácsiék küldték Amerikából. Akadt még két térkép is a konzervek mögött. Az egyik Japánt és Koreát, a másik a Fülöp-szigeteket ábrázolta. Szeretvén a földrajzot, ezek is nagy örömet szereztek nekem.

1947. május 5.

Megjött a tavasz s vele a futballozás szezonja is. Mindjobban belemerülök ebbe az izgalmas sportba, mindig több időt szentelek ennek a kedvtelésemnek. Osztályom válogatottjában balszélső vagyok. Éppen tegnapelőtt nyílt alkalmam megmutatni osztálytársaimnak, hogy játszom. Válogatottunk ekkor mérte össze erejét az Otthon intézet ugyanílyen korú fiúkból álló csapatával. 2:2-es eredményt értünk el. Ez reváns mérkőzés volt, a múltkor 5:2-re kikaptunk. Én akkor nem játszottam.

Játékoson kívül szurkoló is vagyok. Az Újpest, a bajnokcsapat biztatója. A csapat éppen tegnap mérkőzött az osztrák válogatottal. Az osztrák együttesben két kontinensválogatott is játszott. A magyarok ennek

ellenére 5:2 arányban győztek. A mérkőzést rádión hallgattam, s úgy izgultam, mintha csak ott lettem volna. Különben jobb is, hogy nem voltam ott, mert a szerencsétlenségnek, mely a második félidőben történt, én is könnyen áldozata lehettem volna. A C tribün egy része 8 méter hosszúságban leszakadt. (2 halott, 283 sebesült.) Sajnálatos, hogy ez a baleset éppen ilyen nevezetes napon történt, mint a tegnapi. Azért volt a tegnapi nap nevezetes, mert tegnap, 1947. máj. 4-én volt 50. évfordulója annak, hogy lejátszották az első osztrák–magyar futballmérkőzést. Az ötven év előtti „meccs” 1897. máj. 4-én du. 6 óra 11 perckor kezdődött. Ezért a tegnapi mérkőzés 2. félidejének 11. percében egy percre leállt a mérkőzés s ezzel áldoztak az ötvenéves emlékeknek. A rádióbemondó bemondta a szünetben, hogy ebben a percben van ötven éve, hogy Hajós Alfréd, az akkori magyar válogatott középcsatára, kis sapkájával a fején kiszaladt a pályára s megtette az első osztrák–magyar mérkőzésen az első rúgást.

1947. május 17.

A múltkor Ortutay Gyula kultuszminiszter úr meglátogatta iskolánkat.

Tegnap volt az iskolában a ballagás. A VIII.-osok búcsúztak szép ünnepély keretében az iskolától. Egy elsős intézett rövid beszédet a távozó nyolcadikosokhoz, s egy nyolcadikos beszélt arról, hogy mit jelentett számukra az iskola, s hogy sajnálják, hogy most el kell búcsúzniuk tőle. Osztályfőnökük is tartott egy beszédet. Azután megemléltette a tanárokat, s a jelenlevő szülők és diákok mindegyiket megtapsolták. Végül a búcsúzők ballagásával – mely közben énekeltek – fejeződött be az ünnepély.

1947. május 28.

Megvolt a nagy születésnap. A barátokat 24-ére hívtam, 25-ére nem tudtam, mert akkor pünkösd vasárnap volt, s én elmentem a cserkészekkel egy pilisi túrára. Szóval szombat délután megérkeztek barátaim ¼4-kor. Őket már cserkészruhában fogadtam, melyet egy nappal előtte kaptam szüleimtől. Ez a ruha áll egy ingből, nyakkendőből (nyakkendő-szorítóval), övből (két karabínerrel), egy nadrágból s egy viharkabátból és sapkából, mely utóbbi kettőt most természetesen nem vettem fel. A fiúktól cukrokat kaptam, Szappanyos nagymamától 20 forintot. Brodszky nagymama egy nyári cserkészinggel, Lenke néni pedig egy cserkészkalappal

lepett meg. Ibi néni kis iránytűvel, igazolványtokkal, Dezső bácsi egy oldaltáskával, összecsukható evőeszközzel, csajkával s egy mindentudó zsebkéssel kedveskedett. Anyukától egy szappantartót s egy sípot kaptam, s végül betetőzéskeppen egy 300 forintos karórát. El lehet képzelni, milyen boldog voltam, amikor ennyi mindent kaptam egyszerre. De még ez sem volt elég. Amikor Szandányival a folyosón futballoztam, Ibolyka néni behívott konyhájukba s ott egy Auróra című könyvet nyomott a kezembe. Ilosvay néni is behívott azután, tőle pedig Gyulai Pál: Nők a tükrök előtt c. könyvét kaptam. S ezzel vége is volt eddigi életem legboldogabb születésnapjának.

1947. június 20.

Tegnap volt az utolsó tanítási nap. Már csak az összefoglalók vannak hátra s végre elszakadunk két hónapra az iskolától. Én abba a szerencsés helyzetbe kerültem, hogy három helyen tölthetem el a vakációt. Most először is a cserkészekkel megyek a Bükkbe. 3 hétig leszünk ott. – Én most fogom először élvezni a tábori élet örömeit. Hogy pontosabb legyek, Eger mellett, a várostól 12 kilométerre verünk tábor Felsőtárkány határában. Cserkészparancsnokom, „Somabá” mondta, hogy aki tud, hozzon a táborba kerékpárt. Ott a jó műúton majd sokat biciklizhetünk. Igazán kár lett volna ezt a kerékpározási alkalmat elmulasztani, amikor van is biciklim. Kerékpárom ugyan volt, csakhogy nem volt használható állapotban. Mindkét gumim lyukas lévén. Hát ha lyukas, meg kell ragasztatni! Igen ám, csakhogy a javítás pénzbe kerül s a pénz a mai időben nagy dolog. A legszebb tervek meghiúsulhatnak, ha nincs pénz. Hogy rövid legyek, szüleim leküzdötték az anyagi nehézségeket s utolsó garasaik fölládozásával rendbehozatták kerékpáromat. A rendbehozatás nem csak annyiban állt, mint amennyit én remélni mertem, hogy kaptam két belsőt! Ó, de-hogy! Kaptam gépemre egy gyönyörű lámpát, egy macskaszemet s mindenféle ragasztószereket. Örömöm már teljes volt, de szüleim még ennyivel sem elégedtek meg. Még ma megleptek egy pár szép szandállal is.

1947. július 2.

Itt vagyok Felsőtárkány közelében a táborban. Hogy is kerültem ide? 29-én, vasárnap reggel 8.10-kor futott ki vonatunk a Keletiből. Két bérelt kocsin jöttünk, egyikben a csomagok, másokban mi. Ezzel a két kocsival

jöttünk Felnémetig. Délben 1/2-kor értünk Egerbe. Itt ahogy kiszálltunk, mindjárt fürdeni mentünk, 3 óráig úsztunk a versenyuszdában. Utána rövid henyélés és játszás következett. Majd 8 óra tájban elmentünk a ciszter gimnáziumba, ahol éjjeli szállást kaptunk. Kitűnően aludtunk rugós ágyainkban, melyektől reggel el is búcsúztunk 3 hétre. Hétfőn a csapat továbbutazott Felsőtárkány felé. Én Szandányival s egy pár idősebb fiúval a városban maradtam, ahol krumplit fuvaroztunk kerékpárjainkon a vonatra. Majd miután dolgunkat elvégeztük, átkerékpároztunk a táborhelyre. Délután fölvertük a sátrakat s ezzel be is fejeztük az aznapi munkát. Éjszaka első álmunk a sátorban nem volt túl kellemes. Másnap folytattuk az építést, megcsináltuk a konyhát s fölvertük a szersátrat. Kerékpárjainkat s az éléskamrát ebben helyeztük el. Aznap de. nagy zápor volt s csak minden erőnk megfeszítésével tudtuk a sátrat a víztől megmenteni. A keddről szerdára virradó éjjel kellemesebb volt az előzőnél, noha most a mi őrünk végezte az éjjeli őrködést. Én Vásárhelyivel voltam őrsegen 1/4-től 5-ig. Egyéb dolgunk nem akadt, mint a sátrakból kilógó lábakat visszadugni. Szerda, vagyis ma reggel Lándorival és Búzával a táborkereszt gödrét ástuk ki. (Megjegyzendő: Búza Jánost általunk ráfogott tót-cigány-francia származása miatt keresztvíz nélkül Zsanóvá kereszteltük. Ezentúl csak újabb nevét fogom említeni.) Dél tájban fölvtunk a nemzeti zászlót. A csapatban lévő fényképezőgép-tulajdonosok a zászlófelvonást több képben örökítették meg. Most már 3/3 az idő, s még nem ültünk ebédhez. Hiába, táborban vagyunk!

1947. július 10.

Tegnap napunk nevezetes napja táborunknak. Ekkor játszottuk le ugyanis a harmadikosok s a másodikosok közti kézilabda-mérkőzést, melyre már oly régen készültünk. A játék három félidős volt. Az elsőben 6:0-ra vezetett az ellenfél, a másodikban 7:4-re javítottunk. A harmadikban minden erőnket beleadtuk a küzdelembe s sikerült 8:8-as egyenlő eredményt elérnünk. Habár nem győztünk, ez az eredmény is dicsőség volt számunkra, hisz idősebbek ellen játszottunk! A csapat így állt föl: Rabek – Bíró, Vásárhelyi – Szandányi, Lándori, Szappanyos. Lándori 5 gólt dobott, Szandányi és én összesen hármat ragasztottunk be.

1947. július 12.

Tegnap délután, ahogy az út mellett számháborúztunk, észrevettem, hogy azon anyukám és Szandányi mamája közeledik, egy cs. társam mellett. Ez volt csak a meglepetés! Azonnal odafutottam Pistával, s nagy örömmel üdvözlöttük mamáinkat. Azonban nem tudtunk velük beszélni játék közben, csupán számháború után. Akkor azután az egész tábor megmutattuk nekik.

Ma érkezett meg apuka. Én kerékpárral vártam Felnémeten a vasútnál. Az állomástól a táborig 10 km az út. Ezt együtt tettük meg, én biciklin, apuka gyalog.

1947. július 17.

Ma éjjel utoljára aludtunk a táborban. S ezt az éjjelt az érettségizettek rossz emlékévé tették.

A következők történtek ugyanis az éjjel: Éjfél-től 2-ig Papcsi és Zsanó álltak őrseget. 3/4 tájban a tábor különböző pontjain fényeket láttak felvillanni, majd ismét kialudni. Kérdéseikre, hogy „Ki az?” nem kaptak az őrök választ. Végre is nem tudván mire vélni a dolgot fölkeltek Kam-pót és Acél Lacit. Majd Papcsi megijedve elkezdett kiabálni, hogy: „Segítség, segítség!” Erre az egész tábor fölkel. Ekkor előugrottak az érettségizettek – mert ők voltak a villanyfények felvillantói –, furkosbotokat tartottak kezeikben. Első ténykedésük az volt, hogy két sátrat földöntöttek egy lámpát összetörtek s egy sátrat leöntöttek petróleummal. A VII-edikesek látták, hogy ezek verekedni akarnak, fölvonultak ellenük. Parázs verekedés támadt. Mindkét fél 7 fővel rendelkezett. A verekedés kisebb mozzanatai: Csúz, az egyik VII-es egyik ellenfele füle mellett elsütött egy riasztó pisztolyt, úgyhogy az fél napig azon a fülén nem hallott. Egy érettségizett sátrunknak rohant, Rabek egy nagy bottal fejbevágtá, s így sikerült szólásra bírnia. Annyit mondott hogy: „Jajj”. Egy másik támadó is a sátrunknak szaladt. Papcsi a keze ügyében levő harapófógót vágta a fejéhez. Somabára 3 támadó ráugrott s összetörték a szemüvegét. Somabá lerázta őket magáról, s egyiküket úgy pofon teremtette, hogy hátrátántorodott. Végül VII-eseknek sikerült elkergetniük a támadókat a táborból. Másnap reggel Somabá anyagi és szellemi kártérítést kért az érettségizettektől azokért a károkért, melyeket okoztak, de ők nem adták meg. Erre mi kiközösítettük őket.

Délután ökrösszekéren behurcolkodtunk Egerbe. De. szedtük szét a sátrakat s csomagoltunk össze. Minden nyomát eltüntettük a tábornak, csupán a zászlórudat s a táborkeresztet hagytuk ott. Mi, kerékpárosok már 6-kor bent voltunk Egerben. A kocsi s a gyalogosok viszont csak 9-kor. 3 órányi időnk volt megtekinteni a várost. A líceumot, a várat s kazamatáit már a múltkor bejártuk, a székesegyházat pedig a főbb utcákkal együtt még régebben néztük meg. Mára csupán a kisebb utcák, sétányok jutottak, melyeket kerékpáron barangoltunk be.

1947. július 6.

Tegnapelőtt kezdtem meg nyaralásom második felét Külsővaton. Az autótú idáig ugyanolyan volt, mint tavaly, így hát nem is részletezem. A helyi körülményekről azonban van mit beszélni. A legfontosabb változás tavaly óta, hogy nincs villany, a vízellátás azonban sokat fejlődött. Ahogy ma kimentünk régi fürdőhelyünkhöz, a harmadik Marcalhoz, azonnal láttuk, hogy itt az idén nem fürödhetünk, úgy kiapadt, ellenben a másodiknál a tavalyinál sokkal jobb fürdőhelyet találtunk, ugyanis itt szélesebb a folyó és mélyebb a víz. Az idén sokkal jobban érezhetném magam, ha az a társaság lenne itt, amelyik tavaly. Ugyanis csináltak egy zsinórlabda pályát. Mindennap remekül zsinórlabdázom, ellenben kevés a partner s így főleg falusiakkal kell játszanom, akik biz nem a legkiválóbb erősségek. Kerékpárom is elhoztam. Minden nap rengeteget is használom. Hoztam magammal két labdát, egyikkel fejeliünk, másikkal a vízben játszunk. Szüleimmel négy hétig leszek itt, ugyanis Velembe nem mehetünk.

1947. augusztus 14.

Tegnap napunkat szüleimmel s még 4 nyaralóval Pápán töltöttük. Vonnattal mentünk és jöttünk. A várost keresztül-kasul bejártuk. A bencés templomot, a róm. kat. plébániatemplomot belülről is megcsodáltuk. Jó-kai régi házába is bementünk. Délben azután a kirándulás öröme annyi ettünk, úgy Pápán vásárolt dolgokat, mint külsővatit, hogy alig tudtunk szuszogni.

1947. augusztus 16.

Tegnap este nagy tábortűzet tartottunk. Sok műsorszám volt. A tábortűz fényesen sikerült. Utána éjjel 2 óráig tartó tánc volt.

1947. augusztus 31.

Ma kellett volna hazamennünk. Azonban megtudtuk, hogy az iskolákat a paralízisjárvány miatt nem kezdik meg, ezért még egy hétig itt maradok anyukával. Apukának haza kellett mennie. Ezen a vasárnapon sokan mentek haza, helyettük azonban nem jött senki a szezon vége miatt, így mindössze kilencen maradtunk nyaralók a kastélyban. Két héttel ezelőtt még hatvanan voltunk.

1947. szeptember 7.

Tegnap anyukával Sopronba utaztam. Alaposan bejártuk a várost. Autóbuszon fönn voltunk a Lővéreknél. A városban nagyon tetszettek nekünk a kis régi házacsák. A modernebb városrészt nagyon lebombázták. Az állomás körül rengeteg volt a rom. Fönn voltunk a városháza tornyában is, melynek tetejéről az egész várost beláttuk. Két cukrászdában is voltunk. Az egyikben fele áron, mint Pesten, hat adag fagyaltot ettem egyszerre. Sopronról is sok képeslapot vettünk mint városról, vagy szebb helyről, melyben jártunk. 9 óra volt, mire hazaértünk. A kirándulás 50 Ft-unkba került.

1947. szeptember 15.

Ma kezdődött meg az iskola. Most a második emeleten van az osztályunk. Egy új fiú van, ellenben négyen kimaradtak. Veni sancte után az osztályunkba mentünk. Ott beszélgettünk az osztályfőnök úrral, aki változatlanul Hajósy tanár úr. Azután átmentünk a tornaterembe. Ott az új igazgató úr, Újhelyi tanár úr évnyitó beszédet mondott.

Most nem tanulunk természetrajzot, ellenben jött helyette a fizika s az egészségtan. A többi tárgyak maradtak.

1947. szeptember 17.

Ma délelőtt egy fiúval, Jenővel – ki most Ibolyka néniékhez, a mellettünk levő lakásba költözött – a szalonban gomboztunk. Egyszer csak hallunk cserepeket hullani, s nagy kiáltozást az utcán. Kinézünk az ab-

lakon, hát valaki fölkiált, hogy: „Ég a ház” – mármint a mienk. Na, hát nekünk sem kellett több, szaladtunk ki a folyosóra. Ott már nagy szaladgálás volt, a lakók vödörökkel mentek a padlásra, oltani a tüzet. Ibolyka néni tűzoltókért telefonált. A tűz már olyan nagy volt, hogy a vödör vizekkel nem tudták eloltani. Hamarosan megérkezett a tűzoltóság 3 autóval. Vagy húsz tűzoltó látott neki az oltásnak. Sajnos, $\frac{1}{4}$ óráig nem kaptak vizet. Ezalatt terjedt el a tűz. Végre sikerült megkezdeni a munkát, két csővel az ötödikről oltották, eggyel az utcáról. Én egyedül voltam a lakásban. Nagyon megrémültem, amikor láttam, hogy a fél tető már teljesen leégett s a tűz csak terjed tovább. Nem tudtam, mihez kezdjek. Végre jött Zizi néni, hogy menjek le hozzájuk. Minden ablakot becsuktam, minden rolót leengedtem, azután lementem hozzájuk. Tőlük néztem tovább az oltást. Az utcán már vagy ezer ember gyűlt össze, kik nézték a dolgot. A tűzoltók jól dolgoztak, $\frac{3}{4}$ óra alatt végre sikerült eloltani mesterséges záporukkal a tüzet. Hát ami utána maradt, az szomorú volt: a tető $\frac{3}{4}$ része teljesen leégett, az utca eltorlaszolódott a sok lehullott üszkös gerendától. A lakásoknak nem történt bajuk. A sikeres oltás után rögtön jöttek emberek, kik újságuk számára mindent lefényképeztek. Anyuka is rögtön megérkezett, ő az utcáról nézte az egészet, a tűzoltók a potyogó gerendák miatt nem engedték be a kapun. Másnap, ahogy az iskolában újságolni akartam a tüzesetet, már majdnem mindenki tudott róla, egyesek látták is. Az újságok persze töviről-hegyire megírták az esetet.

1947. szeptember 23.

Ma avattak fel cserkésznek. A rajzteremben történt a dolog. Rajtam kívül még Zsoltit, Szandányi Pistit, Récét, Lándorit és Földvárít avatták föl. Először Lándori rövid beszéde keretében kérte felavatásunkat, azután Somabá felelt erre egy másik beszéddel, mire letettük a fogadalmat. Utána Somabá kezét fogott velünk, ezzel vége is volt az avatásnak. Utána lefényképeztek minket.

1947. szeptember 29.

Tegnap szüleimmal ismét kint voltam Békásmegyeren. Megtanultam a minisztérium kajakján kajakozni. Kétszemélyes a kajak. Anyuka és én beültem, és fölmentünk a Lupa felső csúcsáig. Erős szél fújt fölülről, így

tovább nem mehettünk. Szépen lecsurogtunk. Egész jól belejöttünk az evezésbe, kár, hogy vége van már a szezonnak.

1947. október 6.

Megalakult az iskolában a turista szakosztály, Péter tanár úr vezetése alatt. Tegnap tartottuk első kirándulásunkat. Végcélunk a Julianna major volt. Voltunk vagy negyvenen. A Julianna majornál két részre oszlottunk. Egyik rész számháborúzott, a másik futballozott. Én az utóbbiakhoz álltam. 2 órán át játszottunk. Este fáradtan a 20 km-es gyaloglástól értünk haza.

Ma tartottuk meg az október 6-i ünnepélyt.

1947. október 13.

Tegnap életemben először voltam futballmeccsen. A román „B” válogatott játszott a magyar B ellen. Az üllői úti Ftc. pályán volt a mérkőzés. 0:0 arányú döntetlen lett az eredmény, míg „A” válogatottunk Bukarestben 3:0 arányban verte meg a románokét. Még jó, hogy az előmérkőzést megnéztem, ott legalább láttam szép passzokat és gólokat. A magyar „B” csapatból a csatársor igen gyenge volt, de a védelem Balogh II-vel az élén pazar. Még meg kell említenem, hogy a meccsre Ladányi Miklós bácsi vitt el, aki erre jött föl vidékről.

1947. november 5.

A múltkor szüleimmal bementem a Belvárosba, Benesovszky üzletébe. Ott vettek nekem egy szép ruhát, inget, s egy remek télikabátot sapkával s egy kesztyűt. A télikabát olyan szép s jól áll nekem, hogy még osztálytársaim is megjegyezték, hogy jól nézek ki benne.

1947. november 9.

Most járok az iskolába hetente kétszer kosárlabda-edzésre. Ma is voltam. A negyedik osztály ellen játszottunk. 30:19 arányban kikaptunk.

Az osztályban megalakítottuk a gomb-bajnokságot. Vagy tizen lépünk be. Nagy mérkőzéseket fogunk az „osztálybajnok” címért egymás közt játszani.

1947. december 6.

Befejeződött az osztályban az őszi gomb-bajnokság. A 2. helyen végeztem, az első helyet Nagy Isti nyerte.

1947. december 26.

Az idei karácsonyom az eddigieknek méltó versenytársa lehet. Bár fa nagyon kevés volt Pesten, s sokan anélkül maradtak, apukának mégis sikerült szerezni egy szép nagyot, igaz, hogy nagy utánjárással. Szentesre a régi karácsonyi vendégek voltak jelen. Csupán szegény Gyula bácsi nem tudott eljönni, mert nagyon köhög. Szappanyos nagymamának is nagy megerőltetésbe került, hogy eljöhessen, mert a lába fájt. De így, hogy majdnem mindenki itt volt, s volt szép fa, a karácsonyi hangulat meg volt teremtvé. Az ajándékozás terén sem volt hiba. Mindenki a várakozáson felül kapott. Sok mindent kaptam. Különösen örültem egy Märklin villanymotornak – mely Gerőci ajándéka volt –, s egy stopperórának, mit szüleimtől kaptam. Ezekre ugyanis még a legmerészebb álmaimban sem mertem gondolni. Azóta mindent lemérek stopperrel: mennyi idő alatt érek ide meg oda, mennyi idő alatt ebédelek meg stb. Szüleim, keresztmamáék, Szappanyos nagymamáék azonkívül több könyvvel gazdagították könyvtáramat. Megkaptam az Uz Bencét (Nyíró József), Fabiolát (a Westminsteri érsek írta), a Gyermekszív rejtelseit Florence Montgomerytől (ezt már angolul olvastam), azonkívül Rakovszkaja orosz írónőtől a „Leningrádi fiú”-t, Jakovlevnek „A fellegekig” című könyvét, s végül egy Egyház szentjeit. Kaptam még egy angol könyvet is. Címe: „California holiday”, Doris Esteqourt munkája. Dezső bácsi meglepett egy Capitalyval s egy roulettel. Szüleimet megtanítottam a Capitalyra s az ünnepekben ezt játszottuk. Karsci bácsitól kaptam még a gombozáshoz kapukat. Mucur bácsi megajándékozott egy pár bélyeggel. Az estét remek vacsora fejezte be.

1948

1948. január 1.

A szilvesztert itthon ünnepeltük a legszűkebb családi körben. A rádió szilveszteri műsorát hallgattuk, s éjfélkor a Himnusz után finom borlevest szürcsölgettünk. Azonkívül megleptük egymást egy-egy szerencsemalaccal, s én még csokoládé forintokat is találtam a fa alatt.

1948. február 20.

Azért nem írtam már oly régen, mert hat hétig el voltam zárva a világtól. Ugyanis vörhenyem volt. Anyukával be voltam zárva a hálósobába. Igaz, hogy utcára nem mehettem, de mégsem unatkoztam betegségem alatt olyan nagyon. Különböző jó dolgokkal töltöttem az időt. Például rengeteget rajzoltam: egész jól kifejlesztettem rajzi tehetségemet. Azután minden nap kaptam Népsportot, s az V. téli olimpia eredményeit remekül megtanultam. De még a tanulásról sem feledkeztem meg. Szüleim megvették a tankönyveket, s ezekből mindig megtanultam a leckét. (A könyveket később persze elégettük.) Egy angol sportújságot is vett nekem apuka, ebből is olvastam.

A fertőtlenítés után elmentem apukával az OTBÁ-ba s megvizsgáltak. Semmi bajom nem volt. Meg is méretszkedtem. 40 kg vagyok.

Az iskolában, amikor hét heti hiányzás után megjelentem, a fiúk óriási lelkesedéssel fogadtak. Kikérdeztek egész távolmaradásom felől.

1948. április 4.

Mostanában nagyon föllendült a gombsport az osztályban. Az OB I-ben (osztálybajnokság első osztály) minden héten játszunk egy pár bajnoki mérkőzést. Az én pályámon is több mérkőzést játszottak. Azonban pályám túl kicsi volt. Én azonban nem hagytam annyiban, s sok utánjárással végre sikerült egy remek pályát kerítenem. A fürdő-

kádat befedő deszka volt ez, már fél éve a pincében volt, s most Iván és én hoztuk fel onnan.

1948. május 20.

A turista szakosztállyal, melynek Péter tanár úr a vezetője, pünkösdi kiránduláson voltam. 60-an mentünk az iskolából. Szombaton délelőtt utaztunk el Zircre. A Déli pályaudvarról indult vonatunk 9.20-kor. ¼-re értünk Zircre. Az apátság épületében kaptunk szállást. Másnap a gyönyörű apátsági templomban hallgattunk misét. Utána kirándulni mentünk a Cuha völgyébe. A reggelit még a vendéglőben költöttük el. A porva-cseszneki állomásnál állapodtunk meg, ott ettük meg a vendéglőből hozott hideg ebédet. Azután játszottunk egy pár számháborút, majd futballoztunk.

1948. május 23.

Meg kell említenem, hogy nemrégén avattak föl congreganistának. Most pedig beléptem az úttörőkhöz. Ez a mozgalom az iskolában nagyon népszerűtlen, 290 diák közül csak 15 úttörő van. Sőt, egyesek ellenszenvvel is viseltetnek irántunk, akik beléptünk.

1948. június 10.

Sokat futballozom és fejelek mostanában. Iskola után vagy délután le szoktunk menni az osztályból úgy tízen a Reviczky utcára, labdázni. Itt ugyanis az utca nagyobb része el van kerítve, mert ott oroszok laknak. Az utcában tehát forgalom nem lehetséges. Mi abban a vagy 30 méter hosszú utcarészben szoktunk játszani, mely a kerítésen kívül van. Sokat játszunk itt, két órát is eltöltünk naponta itten.

1948. július 8.

Tegnap közel négy órás autótúrát után megérkeztünk Balatonarácsra. Már reggel az állomáson beosztottak rajokba és órsókba. Az intézetben – ahova beszállásoltak – az én rajom egy emeleti nagy szobát kapott. Ide 31-ünket helyeztek el. 5 órára elrendeztük a szekrényekben a holminkat. Este kaptunk szalmát, és megcsináltuk a fekhelyeket. Vacsorára bablevest kaptunk. 10 órakor volt a takaródó, ma reggel és du. tovább rendeztük a tábort.

1948. július 9.

Tegnap du. kirándulni ment a tábor a Bakony lejtőjére. Mikor haza akartunk már jönni, a két kürtös kürtjelére két fiú nem jött elő. Eltűntek. Közel ½ órát kiabáltak nekik, de csak később, hazafelé jövet értek minket utol.

1948. július 13.

Vacsora után megtartottuk az első tábortűzetet. Ez sokáig elhúzódott, csak ¼12-kor aludtam el. Éjszaka szellemjárás volt. A lányok jöttek föl az emeletre hozzánk, lepedőkben. Mi azonban már megsejtettük előbb a dolgot. S amikor a lányok följöttek, a fiúk pokrócokkal jól elverték őket, Schay pedig be is kente cipőkrémrel a társaságot, úgy, hogy reggel alig tudták magukat tisztára mosni. Amikor pedig a lányok leszaladtak az udvarra éjszaka táncolni, az emeletről leöntöttünk rájuk egy vödör vizet. Tehát az éjszakai szellemjárást maguk a lányok járták meg.

1948. július 15.

Tegnap a délután nagy része költözködéssel telt el. Uzsonnát még a hurcolkodás előtt kaptunk: túróskenyeret. Költözködnünk azért kellett, mert a tegnap kint járt vezető nem engedte meg, hogy fiúk és lányok egy épületben lakjanak továbbra is. Így a fiúkat áthelyezték az intézettel szomszédos kultúrházba. Itt sokkal nagyobb termet kaptunk, mint amilyen az iskolában volt.

¼10-kor nagy kirándulásra mentünk, Tihanyba. 10-kor indultunk hajóval, Füredről. 20 perces hajótúrát után értünk át a félszigetre. Az út izgalmas volt. Fél méteres hullámokon táncolt a hajó, s nagyon erős szél fújt, úgy, hogy mikor megérkeztünk, örömmel ugrottunk ki a szárazföldre. A kikötőből fölmentünk az apátságot megnézni. Őszinte csodálattal néztük Stuhlhof Sebestyén művészi faragásait. Mindenkinek, még a más vallásúaknak is nagyon tetszett a templom. A templom megtekintése után átmentünk a kilátóba, megnézni a kilátást, mit nagyon szépen találtunk. Sokáig szemléltük a Balatonon hanyódo hajókat.

1948. július 25.

Ennek a kellemes tábornak emléke még sokáig meg fog maradni emlékezetemben. Tehát 3-kor elindultunk haza felé. Remek, kényelmes,

nagy Barat autóbuszon utaztunk, úgy, hogy nyugodtan mondhatom, ez életem eddigi legkényelmesebb utazása volt.

Tegnap, szombaton Réczével kimentünk délután a Palatinusra. Az újjáépített Margithídon mentünk át a szigetre. A fürdés nagyon kellemes volt, végig remek idő volt. $\frac{1}{2}$ 9-re értünk haza. Útközben még a nyakunkba kaptunk egy nagy záport, és ilyen szakadó esőben futottunk át a Margithídon.

1948. július 29.

Mostanában anyukának sokat segíték fordítói munkájában. Sokszor diktálok neki, amíg ő gépel. A múltkor rengeteget diktáltam apuka egy hivatalos ügyét. Hétfőn itt volt Récze, és a táborban szerzett barátom, Rév Jancsi. Elővettük a már régóta árván hagyott katonákat, és sokáig játszottunk velük. Közben elhívtak engem sürgősen a M.I.N.Sz-be, fontos megbeszélésre. Ott kihírdették, hogy kedden föl kell mindenkinek menni az úttörő-köztársaságba rohammunkára. Amikor este hazajöttem, Récze még itt volt, és egészen $\frac{1}{4}$ 10-ig itt maradt. Fölállítottuk szépen, mutatósan a katonákat. Kedden nem mentem föl rohammunkára, mert nem tudtam mit vinni enni. Récze ismét eljött. $\frac{1}{2}$ 11-től valami 18.30-ig itt volt. Szerdán a Palatinuson voltam Réczével, kerékpáron. Ma pedig fönt lapátoltam Csillebércen, a holnapután megnyíló köztársaságban. A kis város már nagyon szép. Lesz benne vasút, rendőrség, posta, rádióleadó. Ezeknél a szolgálatot mind úttörők látják el.

1948.VIII.3.

Ma indulunk a velencei gyorsal Szabadhidvégre, ahol Pitrolffy Béla bácsiék laknak. Egy hónapra megyünk a Sió melletti kis faluba nyaralni. Különben tegnap apukától új tollat kaptam, azért írok ilyen szépen.

1948. augusztus 4.

Tegnap az 5 óra 5 perckor induló velencei gyorsal elutaztunk Pestről. Lepsényig ezen az elegáns vonaton jöttünk. Ott átszálltunk egy helyi vonatra, s azzal még négy megállót jöttünk, amikor 8 óra után megérkeztünk ide Szabadhidvégre. Ott az állomáson mindjárt megkaptam a kerékpáromat, s már azon jöttem haza. A falu egyik szép házában kaptunk egy csinos szobát.

1948. augusztus 8.

Az elmúlt napokban nem történt sok kiemelkedő dolog. Tamásékkal sokat fejelttem, hallgattam az olimpiai híradókat, magyart és a B.B.C. magyar nyelvű helyszíni közvetítéseit. Közben jókat ettünk, kerékpároztam néha. Apuka közben fölment Pestre és lehozta a rádiót. Azonban ahogy nagy örömmel bekapcsoltuk, pár pillanatig égett vakító fényesen a lámpa, azután kialudt. Így hiába örültünk a rádiónak, a hallgatásból nem lett semmi. Nagy fájdalommal vettük tudomásul, hogy le kell mondani a nagy élvezetről. Ma reggel 9 után, amikor hazajöttünk a templomból, már itt találtuk a tegnap elhívott szerelőt, de nem volt a házban áram, és így nem tudta megcsinálni.

1948. augusztus 17.

Pénteken megeresztették a Siót, így tegnap már abban tudtunk fürödni. Ki is használtuk az alkalmat, és délelőtt meg délután is remekül fürdöttünk benne. Tegnap délután még egy kicsit bicikliztem is Tamással. Ma telt el nyaralásunk első fele. Nem is vagyok azonban elkeseredve azért, hogy két hét múlva már megyünk haza. Már hiányoznak a pesti barátaim, a lüktető fővárosi élet, s egy kicsit az iskola is, sok érdekes pillanattal, kellemes perceivel, izgalmaival. Mostanában sokat olvasok egy angol regényből, amit karácsonyra kaptam. Német tudásomat is regényolvasással gyarapítom, karácsony óta már egy izgalmas német könyvet kiolvastam, s egy másiknak is hamarosan a végére érek.

1948. augusztus 26.

Tegnap jó napom volt. Szüleimmel elutaztam Veszprémbe. 9-kor indulunk, s mivel a vonatnak sokat kellett várakoznia, csak $\frac{1}{4}$ 1-kor értünk oda. Természetesen azért utaztunk oda, hogy megnézzük a várost. Szüleim már ismerték, csak nekem akarták megmutatni. Először bejártunk egy pár utcát, majd én beültem egy borbélyhoz, s az ittlétünk alatt elviselhetetlenül hosszúra nőtt hajamat lenyíratam. Majd fölmentünk a várba. Ott egy vezető szegődött hozzánk, aki mind az onnan, mind az ott látható nevezetességeket elmagyarázta nekünk, majd bevitt minket a székesegyházba, s azon is végigvezetett minket. Így azután, hogy megcsodáltuk Veszprém nevezetességeit, most már a prózaibb dolgok felé tekintettünk. Ezért tehát beültünk a Kis Pipa vendéglőbe, s elfogyasztottuk azt a finom

ebédet, amit Kató néni csomagolt nekünk. Természetesen jéghideg szódát ittunk hozzá. A vendéglőből átsétáltunk egy kis cukrászdába. Ott elfogyasztottunk két adag fagyaltot. Jéghideg volt.

1948. szeptember 1.

Tegnapelőtt este érkeztünk haza Szabadhidvégről. Kató nénivel, s két lányával, Katival és Zsuzsival együtt utaztunk, ők is följöttek pesti lakásukba egy pár napra, megnézni a várost, mit már régen láttak. Tamás csak szombaton jön. Szóval utazásunk kellemes volt, Lepsényig álltunk – vagy $\frac{3}{4}$ órát –, onnan azonban a balatoni személy gyermekkocsijában utaztunk tovább, itt már ültünk. $\frac{1}{4}$ 7 körül indultunk Szabadhidvégről, s valami $\frac{1}{2}$ 10-kor érkeztünk a délibe. A nyaralásunk alatt szépen újjáépített pályaudvar fogadott. Lakásunkba csak $\frac{1}{2}$ 12-kor értünk haza, mert sok idő eltelt, amíg a személypoggyászként érkezett csomagokat megkaptuk, s amíg apuka taxit kerített Kató néniéknek, s míg mi hazavillamosoztunk. Délelőtt fölött Rabek, Récze és Blata, hogy ma menjek el a Cukor utcai iskolába, tornászni. Már előbb kaptam Bély tanár úrtól egy levelet, hogy lehetőleg menjek el 31-én és elsején a Cukor utcába, mert tanárjelöltek fognak vizsgázni, s rajtunk gyakorolnak. Barátaim is kaptak ilyen levelet, s tegnap már el is mentek. Azt mondták, hogy nagyon jó volt. Nem hagyhatták, hogy az osztály legjobb tornásza ne legyen ott, ezért engem is elhívtak mára.

Ma reggel már 7 előtt ott voltunk tízen a Cukor utcában. Amíg elkezdődött a torna, Réczével, Rabekkel és Szarkával sokat rugdostunk kapura. Azután vagy másfél órát tornáztunk, különböző tanárjelöltek vezetése alatt. Nekem természetesen minden jól ment, mivel a nehezebb gyakorlatokat már ismertem az N.T.E.-ből. Bély tanár úr, amiért nem hoztunk rá szégyent, mindegyikünknek adott egy forintot, amit hamar el is költöttünk fagyalatra.

Tegnap elkezdtem eddigi naplomat olvasni. Megelevenedik előttem a múlt, s az egész olyan, mintha tegnap történt volna. Most már szívesen írok naplót, pár hónapja láttam csak igazán be, hogy ez milyen jó. Be jó lesz fölött koromban a naplón keresztül gyermekeveimre visszaemlékezni.

1948. szeptember 7.

Tegnapelőtt voltunk először az idén iskolában. Az iskolát közben szépen rendbehozták. A tanárok közt is van változás. Ma Pitrolffyékkel s anyukával kimentem a Fővárosi Nagycirkuszba. Brodszky nagymamát is elhívtuk. Nem is kell mondanom, hogy mindnyájunknak nagyon tetszett az előadás.

1948. szeptember 23.

Az iskola megkezdése óta rendszeren folyik a tanulás az osztályban. A fiúknak csak a latin és a hittan ellen van kifogásuk, ezekből nagyon sok leckét szoktunk kapni. A fokozott iram mellett is van azért időnk szórakozni. A múltkor Rajkányival, Réczével, Zsákkal és Pitrolffy Tamással majdnem egész délután gomboztam. Már többször kint voltunk futballozni a szigeten. Egyik nap az általános iskolai V. osztályt vertük meg 9:0-ra. Egy pár fejelő délutánt is rendeztem már. Egyik vasárnap az úttörők kirándultak. A Jánoshegyre mentünk föl. A múlt vasárnap ugyancsak az úttörőkkel a honvédnapi ünnepségeket néztem meg a Margitszigeten.

A múltkor Papanekék voltak itt. Papanek bácsi egy pár fényképfelvételt készített rólam.

Mostanában nagyon dús a programom, alig van délután, amikor nem jövök össze senkivel sem.

1948. október 5.

Már vagy egy hete játszottunk alsós futball-bajnokság keretében az általános iskola VI. csapatával. Őket 7:0-ra vertük meg. Már mintegy két hete járok ismét az N.T.E.-be. Fiatalemberekkel járok, mind sokkal idősebbek, mint én. Szerencsére Tamás is odajár, s így ő a legkisebb, nem én. Bizony elég nehéz gyakorlatokat végzünk, nem is tudjuk mindig Tamással a nagyok után csinálni. De azért nagyon jó a nagyokkal járni, így sokat tanulunk legalább.

1948. október 30.

Egy hete anyukával együtt Dezső bácsinál voltam. Szokás szerint angolul olvastam vele. Szerdán az osztályból nyolcan kimentünk a szigetre futballozni. Aznap este nem is tudtam tornázni elmenni, annyira kifáradtam. Tegnap csak egy órát voltam iskolában, mert az úttörők kivo-

nultak a Komszomol-kiállításra, a Múzeumkertbe. Ma az iskolában mi, úttörők rövid, kb. fél órás ünnepélyt rendeztünk a tornateremben. Én most már másodszor szavaltam, ugyanis 6-án is elmondtam az ünnepélyen egy verset. Az akkori vers címe: „A tizenhármak idézése” volt, és Hollós Korvin Lajos írta, ezt meg Alekszej Szurkov szerezte, s „Ez a kis géppuskás gyerek” volt a címe. Mindkét verset sikeresen szavaltam el.

1948. november 18.

Egy-két hete elhatároztam, hogy naplómtól függetlenül vezetek egy sportnaplót. Annyi sporteredményem van már most, hogy érdemes ezért egy külön naplót vezetni ezek följegyzésére.

Az osztályban jelenleg öt úttörő van.

1948. november 26.

Tegnapelőtt a jobban tanuló úttörők a kerületből kimentek a Köztársaság térre, ahol egy Mikulássá átalakított teherautó gördült elénk s egy benne ülő ember fölolvastott egy idevágó novellát, majd mindegyikünk kapott egy utalványt egy csomag édességre, amit később ki is váltottunk.

1948. december 14.

Tegnap Vásárhelyivel, Réczével és Somival a Sportcsarnokban voltam. A 46:41 arányú magyar győzelemmel végződött Magyarország-Csehszlovákia kosárlabda-mérkőzést és előmérkőzéseit láttuk. Egyforintos diákjeggyel mentünk. Mivel majdnem négy meccset, szép játékot láttunk, nagyon megérte a pénzt. Visszafelé gyalog jöttünk két megállót gyors lépésben a Rákóczi úton. Tegnap az úttörőcsapatból öten kirándulni mentünk. A Hárshegyen átmásztunk, majd megkerültük a János-hegyet. Általában ott mentünk, ahol nincs út, vagy csak kis ösvényeken. Sokat másztunk fölfelé s csúszkáltunk lefelé. A havas talajon párszor nekem kellett a másik három általános iskolást vezetnem az előresietett Polgár nyomai után. A kirándulás folyamán sokat nevettünk és bosszankodtunk Surányin, aki talán most rándult ki életében először, s nagyon ügyetlen volt.

1948. december 23.

Tegnap délután a népjóléti minisztérium gyerekek számára rendezett karácsonyi ünnepélyén voltam. Természetesen csak az ott dolgozó emberek

gyermekei számára rendezték. A műsor fénypontja a végén jött, az ajándékkiosztás. A hivatal bizony jó sok pénzt kiadhatott erre! Ugyanis volt ott vagy száz gyerek, s mindegyikhez nagyon bőkezű volt a hivatal „Jézuskája”. Én egy vastag könyvet kaptam, orosz író írta, s „Nem nehéz a választás” a címe, azonkívül egy nagy tábla csokoládét meg négy zsebkendőt.

Délután bementem az iskolába a karácsonyi ünnepélyre. Az ünnepély jól sikerült, sok szülő is nézte. Egy pár beszéd, ének s szavalat után következett az ajándékok kiosztása. Azoké az ajándékoké, melyekkel új szokás szerint az osztálytársak lepték meg egymást.

1949. január 14.

6 napja itt volt nálam Héczei osztálytársam, hozott tanárunktól, Pétertől egy előadást, melyben nekem kell a rádióban szerepelni. Ugyanis latin-tanárunk úgy szerkesztette a rádióiskola számára Ókori hétköznapiak című előadásait, hogy azt nemcsak ő olvasta föl, hanem gyerekeket is szerepeltetett benne, akikkel ő beszélgetett. Az egyik osztálytársam most beteg volt, ő szokott máskor szerepelni Héczeivel. Én ugrottam be helyette. Tegnapelőtt a rádió kapujánál találkoztam Péter tanár úrral, Héczeivel már előbb találkoztam. Együtt bementünk a rádió épületébe. Az I-es stúdióban olvastuk fel az előadást, mely az ókori sportokról szólt. Az előadás előtti próbán egy, azt hiszem, Csanádi nevű ember megállapította, hogy beszédemben az „sz” és „z” hangot nem mondom tökéletesen. Az előadás után fölmentünk az emeletre, ahol Héczei és én kaptunk 10-10 forint szereplési díjat.

1949. január 22.

Szombaton Gerőci doktorrá avatását néztem meg az egyetemen. Töb-
beknek föltűnt, hogy még úgy avattak, olyan szertartással s olyan esz-
közökkel, mint régen.

1949. január 30.

Elfelejtettem megírni, hogy egy-két hete apukával az Operában voltam. Négy balettet láttunk: a Sacuntalát, a Sylviát, A rózsza lelkét és a Bolerót. Nagyon tetszettek nekem. Különösen jók voltak a tömegjelenetek. De a páros táncok is szépek voltak. Most voltam másodszor az Operában.

1949. február 1.

Tegnap megkaptuk a félévi bizonyítványt. Nekem hittanból és tornából volt kitűnőm, műhelygyakorlatból jóm és énekből közepesem. A többiből, a nyolc főtantárgyból jelesem van. Szüleim meg voltak velem elégedve.

Ma a köztársaság ünnepe miatt nem volt tanítás, csak 12-kor tartottak nálunk a tornateremben egy ünnepélyt.

1949. február 20.

Vasárnap avattak úttörőnek. A rajzteremben avattak föl. Előtte csapatunk s egy úttörőzenekar adott műsort. Én szavaltam is meg őröm gúlacsapatában is szerepeltem. Két gúlát mutattunk be. Az előadás előtt a lépcsőházban díszőrséget álltunk, tisztelegtünk a vendégeknek. A központból érkezett Rózsa Sándor avatott. Én kaptam meg az 1. számú tagsági könyvet. Már vagy háromnegyed éve beléptem a csapatba, ám csak egy hete vagyok fölavatott úttörő.

1949. február 22.

Tegnapelőtt, vasárnap pár osztálytársammal Újpesten jártunk, két érdekes N.B.I-es mérkőzést néztünk meg. A 3-as végállomásától gyalog mentünk jó iramban a pályáig. Ott úgy jutottunk be, hogy ha nem lett volna jegyünk, akkor is besodródhattunk volna. Ugyanis egy olyan kapun át értünk be – talán a tömeg nyomta be –, ahol nem kérték a jegyünket. 12 óra előtt indultam hazulról s 6 után értem haza.

1949. március 9.

Tegnapelőtt az őrsvezető gárda gyakorolta az utcán a menetelést, az éneket stb., amire majd a 15-i felvonuláson lesz szükség.

1949. március 16.

Megvolt tegnap az iskolában az ünnepély. Először a Diákszövetség tartott műsort, azután az úttörőcsapat. A mi műsorunk tűrhetően sikerült. A vers, amelyben szerepeltem, jól ment.

Az ünnepély közben – de lehet, hogy csak utána – nyilaskeresztet találtak a tornaterem talajára rajzolva krétával. Megindították a nyomozást, de azt hiszem, még mindig nem tudták meg, hogy ki volt.

1949. március 16.

Tegnap fölvonultam a Hősök terére a nyolcadik kerületi őrsvezető gárdával. Már reggel fél hétre be kellett menni a Vajdahunyad utcába, gyülekezni. Kivonultunk a Hősök terére, a tér szélén sokáig várakoztunk, amíg ránk került a sor. Akkor más úttörők után mi is elvonultunk az emelvény előtt, melyen mintha Szakasits Árpádot láttam volna a sok ember között. Azt hiszem, jól lépett és szépen ment a gárda az ország vezetői előtt. Amikor már elmentünk az emelvény előtt, énekelni kezdtünk. Büszke voltam rá, hogy olyan nagy közönség előtt vonulhattam el.

1949. március 25.

Tegnapelőtt az iskolával délután kimentem a tenyészállatvásárra. Oszályomból tízen mentünk. Jablonkai tanár úr vezetett. Körülbelül két órát tartózkodtam a vásárban. Ez nagyon tetszett nekem. Azt hiszem, jól megnéztem.

A sok állat közül kiemelkedett egy ötszáz kilósnak mondott disznó. Voltak mezőgazdasági gépek is kiállítva. Örülök, hogy már vannak az országnak korszerű gépei. Jó lenne, ha már minden paraszt ilyenekkel művelné földjét. A vásárt egyforintos jeggyel néztem meg.

1949. április 9.

6 napja az úttörőcsapattal mentem kirándulni. Este tűzijáték volt, de én nem néztem meg. Most kezdtem ismét foglalkozni a sakkal. Elég sokat nézegettem sakk-könyvemet, gyakoroltam egyes játszmákat is, elolvastam a magyar sakkozás addigi történetét, melyet a könyvből megtudhattam.

1949. április 19.

Nagyszombaton este Dezső bácsi volt itt. Szokás szerint olvastam vele angolul. Sajnos, nem érzek magamban most nagy kedvet az olvasáshoz s a szótanuláshoz. Pedig úgy szeretnék tudni egész jól különböző nyelveken. Húsvéthétfőn az Úttörővárosba mentem föl. Nagy tömeg volt odafönn. A nyolcadik kerület a Horváth Mihály téren gyülekezett. Az iskolából csak valami 8 úttörő jött el. (Nem volt kötelező, azt hallottam.) Sok pajtást vittek föl három autón a hegyre. Már az autón megkezdődött a locsolás. A mi kocsinkról is öntöttek le valami folyadékot. Az Út-

törővárosban labdázással, evéssel és egyebekkel foglalkoztam az elején. Később ugrottam kicsit magast is. Néztam egy pankrációt vagy mit. Ezt egy kis emelvényen mutatták be nagyszámú közönségnek. Néztam egy ideig egy kézilabdamerkőzést is. Később néztam ilyen pár percig, ugyan-csak rövid ideig egy kosárlabdabemutatót. Végül számháborúztunk is. Nemigen voltam megelégedve vele. Sok fiú és lány kiabált össze-vissza kis helyen. Nem szeretem az ilyen, amikor nagy tömeg játszik és nem nagy tudással. $\frac{1}{2}9$ felé értem haza, azt hiszem.

1949. május 1.

Ma reggel korán keltem (6 körül). Elmentem templomba. Hazajövet megreggeliztem, azután úttörő egyenruhában, kezemben élelemmel el-indultam az iskolába. Onnan 8 óra után elmentünk a csapattal a Vajdahunyad utcába, ahol a kerületi úttörők központi gyülekezője volt. Ott egy klubteremben töltöttünk el sok időt, közben egy kis műsort is hallgattunk. Valami $\frac{1}{4}11$ -kor elvittek minket autóval nézni az ünnepi életet. Valami negyven percet kocsikáztunk. Utána fölálltunk a kivonuláshoz. Az ék közepébe most Isti állt be. Az első pár most is Surányi és én voltunk, utánunk a jobbszárnyon Szandányi, Juhos és Iván jöttek, a bal-szárnyon Blata, Schiller és Kéri. Utánunk egy sor lány jött egymás mellett. Kockákat tartottak a fejük fölött. A kockák négy oldalán betűk voltak. Mindegyik oldalukon más színűek. Mindegyik szín egy odavaló feliratot adott. A lányok sípszóra mindig más szöveget mutattak előre. Azután jött Rákosi-kép meg egy tábla, melyet Takács és Csabi tartottak. Hogy azután mi jött, azt már nem tudom pontosan. Annyit tudok, hogy dobos és kürtös pajtások is voltak a sorban. Főútvonalakon meneteltünk. A Hősök terére 3 óra körül értünk. Ott elvonultunk közel az emelvényhez, melyen ott láttam Rákosi Mátyást, mellette Szakasits Árpádot is. Azt hiszem, integetett is Rákosi Mátyás. De mintha Szakasits Árpád vidámabb lett volna nála. Az emelvénytől eljőve tovább mentünk. Egy helyen egy csomó teherautót láttunk. Ezek közül egynéhány elvitt minket a Népligetbe.

1949. május 2.

Tegnap este mégis elmentem anyukával a Duna közelébe – a Várház térre – megnézni a tűzijátékot. Körülbelül 10– $\frac{1}{2}11$ -ig tartott a tűzijáték.

Nekem nagyon tetszett. Különböző színű rakéták szóródtak szét a Gelérthegy fölött. Volt olyan, amelynek szikrái mintha közeledtek volna felénk. Voltak olyan fénykévék is. Színpompás, szép látvány volt. Egy görögtűzzel fejeződött be, mely a Szabadság-szobrot is megvilágította.

1949. május 4.

Ma Újhelyi igazgató úrral osztályunk és a gimnázium VI. osztálya kiment az Óbudai Gázgyárat megtekinteni. HÉV-vel mentünk Aquincumig. Mintegy másfél órát töltöttünk a gyár területén. Ott a társaságot két részre osztották. Azt a csoportot, amelyben én voltam, egy odavaló ember vezette. Különböző nagyobb épületek jelentőségét, rendeltetését magyarázta el nekünk, némelyiken át is vezetett. A vízfejlesztőben is jártunk a csövek tömkelege között. Elég jól megismertem a gázgyárat ebből a tanulmányi kirándulásból. Örülök, hogy megnéztem.

1949. május 9.

Tegnap volt anyák napja. Reggel, mielőtt – vasárnap lévén – hazajöttem a templomból, bementem a Baross utcában egy virágkereskedésbe, s ott vettem anyukának egy csokor gyöngyvirágot. Délután bementünk az iskolába. Ott a tornateremben egy anyák napi ünnepélyt rendeztek. Volt ünnepi beszéd, szavalt, ének az ünnepélyen. Amikor hazajöttem, meghallgattam a Magyarország-Ausztria válogatott labdarúgó mérkőzés közvetítését a rádióban. Az újpesti pályán 6:1 arányban győztek a magyarok.

1949. május 17.

Szerdán volt az iskolában a ballagás. Előtte szokás szerint egy ünnepély volt.

Szombaton nagy örömben volt részem, az Újpest 5:0 arányban győzte le a Ferencvárost az Üllői úti pályán.

1949. május 22.

Szerdán reggel korán keltem, azután elbúcsúzva szüleimtől, kimentem Somival villamoson a Keleti pályaudvarra. Ott találkoztunk a többi fiúkkal s a tanár úrral. Azt hiszem, $\frac{1}{4}7$ után indult vonatunk Eger, illetve Füzesabony felé. 3. osztályon mentünk. Ülni is lehetett. Én azonban so-

kat néztem ki az ablakon. Ettem is a vonaton. Füzesabonyban átszálltunk az Egerbe menő vonatra. Azt hiszem, 11 óra tájban értünk az állomásra. Ott kiszálltunk. Csomagjainkat letettük az állomáson. Azután elmentünk megnézni a várat. Én már egyszer – két éve – láttam. Azért jó volt megnézni még egyszer. Visszajövet az állomásra, ettem az egyik cukrászdában egy fagylaltot. Az állomásról küldtem haza szüleimnek egy képeslapot. Úgy emlékszem, 1 óra után indultunk tovább egy vonattal Szilvásvárad felé.

Örülök, hogy részt vettem ezen a kiránduláson. Ezzel megismertem a Bükk erdő borította hegyeit, Lillafüredet, Miskolcot és sok más érdekes helyet és dolgot. Ettem, ittam is sok finomságot, jól fürödtem két szép helyen, hozzáédzódtem jobban a túrához, futballoztam, kikapcsolódtam a tanulásból, de sok-sok új ismeretet szereztem.

1949. június 9.

Június első napjaiban könyvnap volt a városban. Anyuka már előtte megkapta az új Puskin-kötetet, melyben 15 verset fordított.

Ma kora délután a csütörtöki ebédről Szappanyos nagymamától a Szépművészeti Múzeumba mentem, ahol a román képzőművészek kiállítását néztem meg. Néhány osztálytársammal ott bent találkoztam. Érdemes volt megnézni a románok új műveinek kiállítását. Szép alkotásokat láthattam. Egy katalógust is vettem, ebből később visszaidézhetem majd emlékezetembe, amit ott láttam.

1949. június 15.

Négy napja, szombaton volt az iskolában az utolsó tanítási nap. Ezen nem voltam ott, mert elmentem a Bakács téri templomba bér málkózni. Reggel korán keltem, elmentem a templomba gyónni és áldozni. Hazajöttem, megreggeliztem. ¼9 után találkoztunk a kapuban Rudi bácsival, akit bérmaapának hívtunk. Anyuka is jött. Elsétáltunk a helyszínre. 9-re kellett menni, mi azonban előbb odaértünk. A templom közepén álltak fel kétoldalt hosszú sorba a bér málandók. Egyik oldalon a fiúk, másikon a lányok. A püspök, az esztergomi egyházmegye segédpüspöke elég pontosan érkezett. A főoltárnál egy misét tartott. Utána a szószékről beszédet mondott egy pap. Majd a segédpüspök elindult bér málni. Sze-

rencsére a fiúkon kezdte, így elég hamar sorra kerültem, mivel az első sorban álltam.

Másnap elég hűvös idő volt. Délután Miklós bácsival elmentem a magyar-olasz válogatott labdarúgó mérkőzésre. A drága jegyet anyuka vette nekem. Újpesten játszották a nagy érdeklődéssel várt meccset. Annyi ember szeretett volna elmenni, hogy jó lett volna, ha már megvan a Népstadion. Így talán befért volna mindenki. A Népsport szerint már az első előmérkőzésen 40.000 néző gyűlt össze. Mi pedig azt hiszem, ennek a mérkőzésnek a legvégére érkeztünk. Képzeltető, hogy mennyire reménytelen helyzetbe kerültünk, amikor odaértünk. A legfelső sorban is olyan sok ember állt, hogy alig tudtam, azt hiszem, a pálya dús fűvét meglátni. Miklós bácsi ekkor követve más nézők példáját, elment tégláért. Hozott is nem egész két darabot. Az egyiket, mely törött volt, nekem adta. Erre ráállva már valamit láttam. Volt, aki 7 téglát is egymásra rakott, hogy jobban lásson. A második előmérkőzés után késve jöttek ki a válogatott csapatok fehér nadrágokban. A magyar fiúkon piros ing volt, az olaszokon kék. A himnuszok eljátszása után – rendőrzenekar játszott a pályán – Evans angol játékevezető sípjelére megindult a játék. A 10. percben az olaszok szép gólt lőttek Henni hálójába. A 29. percben szintén mesteri góllal egyenlített a magyar csapat. Nyújtózkodva figyeltem az izgalmas mérkőzést. A II. félidőben a magyar válogatott nagy fölényben volt, azonban a támadások meddőek voltak, a gyors, jól rúgó olaszok meg tudták védeni kapujukat a góltól. A mérkőzés eredménye így 1:1 lett.

1949. június 19.

Délután elmentem az iskolába a bizonyítvány kiosztására. Előtte nyilvános ünnepély volt, melyen a befejezett iskolaév munkájáról esett szó. Majd bementünk az osztályokba, s kiosztották nekünk a bizonyítványokat. Én eléggé boldog lehetek a magaméval. Négy főtantárgyból: magyarból, ember életéből, latinból és történelemből kaptam hetest, azonkívül hittanból és tornából. Hatosom lett számtanból, földrajzból és rajzból. Vegytanból sajnos, csak ötösre méltatott, úgy látszik, Újhelyi igazgató úr. Ötöst kaptam műhelygyakorlatból is. Énekből pedig megkaptam a magam hármását. Magatartásomat példásra érdemesítették. Bizonyítványkiosztás után a tornaterembe mentem. Még az úttörőkkel volt ott egy kis dolgunk.

1949. július 5.

Székesfehérváron jöttünk keresztül a Veszprém megyei Dég községbe. Az itteni kastélyban kaptunk szállást. A tábor tisztások és nagy fák veszik körül. A közelben van egy tó. Egy szigeten van egy csap, melyből bőven ömlik a víz. A kastély sok szobája közül őrsöm megkapott egyet. Csak egyablakos. Én az egyetlen ablak alatt foglaltam helyet. Lepedőket hoztam összevarrva, ebbe tettem a szalmát. Nem szokatlan már nekem szalmán aludni. Tegnap még nem kaptunk vacsorát. Ma kaptunk reggelire kakaót – mely nem volt a legjobb – s kenyeret. Délelőtt vagy másfél órát hivatalosan mondván őrséget álltam a külső kapunál. Ez azonban nem volt teljesen állás, és nem is nagyon őrködtünk, mindenkit beengedtünk, aki akart jönni. Közben angolul is olvastam. Polonyi is velem volt. Ebéd előtt még földmunkát is végeztem, akárcsak tegnap, amikor többedmagammal gödröt ástam a zászlórúd számára. A hosszú rudat még aznap föl is állították. Ebédre kaptunk levest és rizses pörköltet. Volt, aki kiöntötte, de én megettem. Nem mondom, hogy olyan rossz lett volna. A délután egy részében őrsömmel dolgoztunk, a konyhát hoztuk rendbe úgy-ahogy.

1949. július 10.

A tegnapielőtti akadályversenyen őrsöm győzött. Fölhozták nekem az ebédet, mely levesből és túróstésztából állt. Délután később lementem a rétre futballozni. Előbb csak néztem a többiek játékát, később pedig be is álltam. Kevés túróstésztát és kenyeret ettem vacsorára. Inkább nem ettem szardíniás kenyeret. Csak az kellett volna még, hogy újra elrontsam a gyomromat. Tegnapelőtt délután jártunk a faluban is. Meneteltünk odabent.

Templomba azért nem mentem, mert Dombay táborvezető pajtás nemigen engedett. Valami olyasmivel okolta meg nekem elhatározását, hogy ezzel ne bontsuk meg a tábor rendjét. Tegnap valami kirántott vagy milyen húst kaptunk ebédre. Talán azért, mert a pajtassági szemlén, reggel rendes volt a szobánk, elengedték őrsömet a tóra csónakázni.

1949. július 13.

Tegnap délután akadályverseny volt. Mintegy 100 és 300 méter közötti hosszúságú pályán kellett végigmenni, minél gyorsabban. Volt az akadá-

lyok között olyan, amelyet át kellett ugrani, amelyen át kellett mászni. Egy földre fektetett póznán pedig egyensúlyozva, lelépés nélkül kellett végigmenni. Voltak fák is, amelyeket meghatározott oldalról kellett megkerülni. Egy akadálnál az volt a feladat, hogy az ember átmásszon alatta. Egy akadályon pedig leverés nélkül kellett átmenni. Csak az I. raj ment végig a távon aznap. Utána futballozni mentünk. A rajban én lettem az első. Ha jól mérték, hibapont nélkül mentem végig az akadályokon, s 61 másodperc alatt értem a célba. Meg is vagyok elégedve magammal.

A medencében egyszerre négyen úsztak. Négyeszer mentek át keresztben. Én győztem vagy öt másodperces előnnyel a magam négyes csoportjában. 46 másodperces eredményemet hirdették ki. Azt hallottam, hogy az úszómedence szélessége 12 és fél méter. A melldőntőben Istivel versenyeztem. Nagy küzdelem után hajszállal maradtam le mögöttem. Valami 1 tizedmásodperccel értem csak be később az eredményhirdetés szerint.

1949. július 20.

Három napja, vasárnap volt utolsó tábortűzünk. Sokan megjelentek az úttörőkön kívül is. Lehetett ismét nevetni. Egy időre most elbúcsúzhatok a tábortüzekről.

Tegnapelőtt még volt egy utolsó reggeli torna. Később már csomagoltam. A zászlót még felvontuk. Kihirdették a pontverseny eredményét. Isti őrsé nyerte, az enyém negyedik lett. Rózsa néninek ott egy virágcsokrot nyújtott át Márkus. Rózsa bácsi is köszönetet kapott. Később az első és második raj tartott közösen gyűlést. Vagyis a csapatom jelenlévő tagjai. Megtudtuk, hogy az új iskolaévben a nyolcadik gimnáziumba kerülő Almártól Márkus veszi át a csapattitkárságot. Engem rajvezetőnek jelöltek. Két raj szeretett volna engem megkapni. Én az I. rajt választottam, melybe az akkori általános nyolcadikosok fognak kerülni, ha úgy lesz, ahogy hirdették.

Tegnap reggel be is mentem a Vajdahunyad utcai központba. Még néhány fiú jött el. Vagy ¾10-kor adták csak ki végre az utasítást, hogy pénzt gyűjtsünk a V.I.T.-re. Kijelölték a helyeket, ahova mennünk kellett. Én hat helyre mentem. Kettő ezek közül a Baross tér közelében volt. Összesen 10 forintot gyűjtöttem össze. Ebből is tatot anyukától. Szinte egész délelőttömet eltöltöttem a várakozással s a gyűjtéssel.

Ma délelőtt segitettem anyukának. Elintéztem két fordítói ügyét. Egy helyről 770 forintot hoztam el. Ebből tízet megkaptam jutalmul. Ugyan nem mondom, hogy ennyit megérdemeltem volna munkámért. Mivel ingyen is meg kellett volna tennem.

1949. július 25.

Egy hét telt el azóta, hogy hazaérkeztem a táborból. Szórakoztam ez alatt itthon eleget. Holnapután pedig – ha közbe nem jön valami – újra itthagynom Budapestet, s elmegyek anyukával Keszthelyre. Ott leszek talán több mint két hétig. Elbúcsúzom a Világifjúsági Találkozóra készülő fővárostól. A város különben mintha egyre szépülne. Talán volt egy rendelet, mely szerint festetni kellett a házakat? Most mintha egész sok házat szépítettek volna meg. Vajon ezzel készülnek-e a háztulajdonosok a V.I.T.-re? Mire megérkeznek a külföldi fiatalok, már talán egészen szép látvány lesz a romokból újjáépülő Budapest!

1949. július 28.

Délután elkerékpároztam a Déli pályaudvarra. Apuka is odament villamoson. Ott földalta kerékpáromat Keszthelyre.

Tegnap $\frac{3}{4}$ tájban keltem föl. Elkészültünk az indulásra. Apuka lement taxiért. Azután elvitt minket a Déli-re. Ahogy kiértünk a vágányok közé, ott volt a gyorsvonat. Beszálltunk egy második osztályú fülkébe. Két ablak melletti helyre ültünk anyuka meg én. Már délután érkeztünk meg Keszthelyre. Az állomáson kívül egy hordár jelentkezett, hogy mutat nekünk lakásokat. El is mentünk vele. Vittük csomagjainkat is. De ezeket közben leraktuk. Én vigyáztam rájuk, amíg anyuka az emberrel szobát keresett. Végre kikötöttünk egy háznál. A szoba két ablaka előtt fák állnak, s hallani lehet a madarak csicsergését. A csónakházban béreltünk egy órára egy kétpárevezős csónakot. Bent a vízben először nem ment nekem elég jól az evezés. Később azonban belejöttem. A mély vízben kiugrottam a csónakból s megfürödtem. Ez a csónakázás már estefelé volt. Utána a vendéglőben vacsoráztunk: sertéspörköltet krumplival és kiflivel. Én uborkasalátát is ettem hozzá. Utána pedig almáslepenyit. Két pohár málnaszörpöt hajtottam föl. Már elmúlt talán tíz óra, amikor lefeküdtem.

1949. július 29.

Már $\frac{1}{6}$ felé járhatott az idő, amikor elmentem kerékpározni. Ki is hajtottam a városból. Addig tapostam a pedált, míg elértem egy vízhez. Megkérdeztem, mi az, mondták, hogy a Zala. Onnan vissza is fordultam. A Balatonhoz elég közel vezetett az út, amelyen jöttem.

Ma fölkelés, mosdás, vásárlás, s reggelizés után kerékpáron ismét elhagytam a várost. Hévízre tartottam. Mentem le lejtőn, hol sebesen gurultam lefelé. Sebességmérőm mutatója túlment a 20 kilométeres sebességen. Néztem közben a tájat is. Hévízen néztem a fürdőt, túl is mentem rajta. Fölkapaszkodtam nyeregben ülve egy magaslatra, onnan lenéztem a másik oldalra is. Majd visszafordultam. Visszafelé egy emelkedésre föltoltam gépemet. Keszthelyen megettem egy fagyaltot, elmentem a város túlsó végére az úton, majd visszajöttem.

1949. augusztus 1.

Tegnapelőtt megérkezett apuka is.

1949. augusztus 5.

Tegnapelőtt Badacsonyba látogattunk el. Ha nem tévedek, $\frac{1}{12}$ felé indultunk el Keszthelyről. Az út alatt álltunk kint is szüleimmel a peronon. Tapolcán kiszálltunk s a tavasbarlangot keresve siettünk a helység utcáin. Erős szél fújt és fölkavarta a port. Amikor megérkeztünk a barlang elé, nem sokáig időztünk ott, jöttünk visszafelé az állomásra. Onnan azután egy vonat utolsó kocsiján utaztunk tovább Badacsony felé. Nem mondom, hogy valami nagyszerű idő lett volna, de azért most is álltam kint a peronon, mégpedig a vonatban a leghátsón. 1 forint 20 fillér volt talán egy harmadosztályú félárú jegy Tapolcáról Badacsonyba. Eléggé telve volt már a csárda. Azért szorítottak nekünk helyet a fedél alatt. Ebéd után bementünk a belső helyiségbe. Mellettem, ha igaz, Sallai Misi hegedült egy ideig, aki vagy két nappal előtte a rádióban muzsikált. Sokáig ültünk ott az asztalnál. Közben olvastam Népsportot is.

1949. augusztus 6.

Tegnapelőtt, egy nappal a badacsonyi kirándulás után ismét itthagytuk Keszthelyt. $\frac{1}{2}$ -kor indultunk el vonaton Balatonszentgyörgy felé. Ott átszálltunk Nagykanizsa felé. Nem sokan voltak a Nagykanizsára menő

vonatnak abban a kocsiában, amelyikben mi voltunk. Nézhattunk ki jobbra is, balra is az ablakon. Valami 2 óra tájban érkeztünk meg a nagykanizsai állomásra. Az állomáson megnéztük, hogy mikor mehetünk vissza Keszthelyre, majd nekivágtunk a városnak.

1949. augusztus 9.

Tegnap vagy ½1-kor apukával elutaztunk innen Tapolcára. Elmentünk egy vezetővel megnézni a barlangot. Azt mondta talán, hogy néhol túl sekély a víz. Így nem csónakázhatunk. Ő azért magyarázott nekünk a „szárazföldi” részen. Majd apukával a tavat – melyben fürödtek is akkor – néztük meg.

1949. augusztus 13.

Ma délelőtt apuka olvasott hangosan a „Berlioz”-ból, ma be is fejezte Pourtales könyvét, melyben nemcsak Berliozról tudtam meg sokat, hanem szó volt benne Lisztről, Wagnerről, Paganiniről, sok más emberről, kisebb-nagyobb jelentőségűekről, hírességekről. Azonkívül a XIX. század politikusairól is megtudtam egyet-mást. Ebéd előtt még rögzítettem is apukával.

1949. augusztus 17. Bélatelep.

¾11 tájban érkeztünk Bélatelepre. Első nap, amelyiken megérkeztünk, már kerékpároztam is egy csomót. Legurultam innen a lejtős úton, majd hajtottam Balatonfenyvesre. Lehetett talán Balatonmáriához tartozó terület, ahonnan visszafordultam. Aznap kerékpároztam vagy 30-31 kilométert. Tegnap másfelé mentem gépem. Balatonlelle túlsó határáig jutottam el. Visszafelé jövet két helyen vettem Népsportot. Tegnap megvettem gépemre vagy 34-35 kilométert. Ma is elmentem Boglárra. Közben találkoztam a szintén kerékpáron ülő Becsi tornatanár úrral. Jó ideig beszélgettem vele. Amikor visszaértem Boglárról, Fonyódon ismét találkoztam vele. Együtt jöttünk föl a hegyre. Itt már rögzítettem is apukával, sőt, magamban is.

1949. augusztus 22.

Tegnap Fonyódon moziban voltam. Kerthelyiségben volt fölállítva a vászon. Több más népjóléti-féle vendég is volt a moziban. Este kezdődött

a film, az Ifjú Gárda. Anyuka meg én vittünk takarót is. Jónak is bizonyult, hogy vittem, hiszen a többi kartársnak a harmadrésze is megszökött az előadás befejezése előtt. Volt vagy ¾1, amikor véget ért.

1949. augusztus 30.

Tegnapelőtt késő este érkeztem meg Budapestre. Bélatelepen egyik nap fönt voltunk apukával a hegyünk csúcsán. Egy napon úgy eveztem, hogy csak apuka ült még a csónakban, egy másikon pedig anyuka. Amikor apukát vittem, sima volt a tó vize. Apuka valami olyasmit mondott, hogy egy életre való élmény volt számára az a csónakázás. Még ottlétünk utolsó napján is fürödtünk a Balatonban.

Tegnap azt tudtam meg, hogy nem vagyok kiírva az iskolánk kapuján. Délelőtt különben eljött Jenő. Pingpongoztunk és capitallyztunk. Délután beállított hozzám Surányi, Isti és Schiller. Ha igaz, a két utóbbit szintén nem vették föl oda. Majd elmentek kis beszélgetés után. Később Surányi és talán Isti is visszajött, velük Vásárhelyi, Iván és Blata. Vásárhelyi Miki és Iván is a kimaradottak csoportjába tartoznak. A beszélgetésben anyuka is részt vett. Megjött Dezső bácsi is. Később a fiúk Surányi kivételével elmentek. Akkor, amikor már csak ő volt itt a fiúk közül, merült föl talán a beszélgetésben az a gondolat, hogy hátha a kimaradottak közül is lesz, akit fölvesznek más iskolába, hogy keverve legyenek a gyerekek. Hát legalább egy másik iskolába fölvennének más osztálytársaimmal együtt, ha már a Gyakorló Gimnáziumba nem járhatok!

1949. szeptember 2.

Azóta, hogy utoljára írtam naplomba, már járkáltam ebben a fölvételi ügyben erre-arra. Aláíratunk a nyolcadik kerületi úttörőközpontban egy kérvényt Isti, Schiller, Vásárhelyi Miki és az én nevemmel rajta. Már talán ott egy másik kérvényt is aláírt valaki részünkre. Egyik nap négyen elmentünk a Kun utcába, igaz, hogy eredménytelenül. Már, ha jól tudom, apuka is beadott egy kérvényt fölvételem iránt. Ma délelőtt följött Isti, Schiller és Miki. Ha jól tudom, Schiller azt mondta, hogy a párttól kérjünk egy írást.

1949. szeptember 11.

Tegnapelőtt, pénteken a délután nagy részét egy margitszigeti sporttelepen töltöttem. Az a sporttelep az úttörőké, s a M.A.C. pálya volt régen

a helyén. Lehetett ott tegnapelőtt futni, távot és magasat ugrani, röplabdázni. Én ezekben a sportokban részt vettem.

Tegnap végre be is írtak az iskolában. Anyukával Szappanyos nagymamánál ebédeltünk. Később elmentem az iskolába a megnyitó ünnepélyre. Mondhatom, mi, első gimnáziumba lépő tanulók voltunk a főesemény. Hiszen 14 évesek elmúltunk egy-két kivétellel, s most lettünk első gimnazisták. Mi vagyunk mondjuk, az új iskolarendszer kipróbálói. Ha igaz, nem tanulunk a Gyakorló Gimnáziumban latint ebben az évben, s az élő nyelvek közül csak orosz, s nem lesz kötelező a hittanulás. Vajon hogy fog bevalni ez a rendszer? A megnyitó ünnepély után az I. gimn. B. osztályával bementem az egyik osztályterembe. Elhelyezkedtünk a padokban. Makay Gusztáv osztályfőnök is beszélt.

1949. szeptember 14.

Már három napon voltam iskolában. Ma szerda van. Az „A” osztályba kerültem. Szetey tanár úr az osztályfőnökünk, s egyben orosztanárunk. Már voltak magyaróráink Makay tanár úrral, tornaóráink Becsi tanár úrral. A történelmet Korenchy, a földrajzot Hajósy, a vegytant Újhelyi, a művészettörténetet Marcell, az ének és zenét meg Kalmár tanár úr fogja tanítani.

1949. január 20.

Már több mint egy hete, hogy első gimnazista vagyok. Voltak nekünk á-soknak már orosz-, magyar-, földrajz-, történelem-, vegytan-, számtan-torna-, énekóráink. Volt egy-két óránk Marcell tanár úrral is. Oroszkönyvem már van. Vastag könyv. Ha jól emlékszem, 6 Ft-ért kaptam egy darabot. Sominak is vettem egyúttal tegnap.

1949. október 16.

Ebéd után elmentem az Urániába. Az iskolában kaptam 1 forintos jegyet „Az acélt megedzik”-re.

1949. október 29.

Az iskolában meggy már rendesen a munka. Alig van már olyan napom, amikor ne lenne legalább hat órám. Az egyetlen a szerda, ezen azonban talán kéthetenként lesznek vezetőségi gyűlések. Kedden és pénteken

hatodik óra helyett tanulóköröm van. Ezen a héten is jártam őrsi gyűlésekre. Tegnap délután viszont mint diákszövetségi tag voltam bent az iskolában. A rajzteremben ugyanis volt egy kis műsoros valami a kom-szomol-ünneppel kapcsolatban. Kedden és pénteken mostanában is járogattam Dezső bácsihoz. Múlt vasárnap úttörő csapatgyűlésen is voltam. Ma délelőtt elmentem valahova s a Kálvin téren is jártam. Tapasztaltam, hogy a téren más helyen közlekednek a villamosok, mint régen. Majd ha készen lesz az átrendezés, esetleg körforgalom lesz a téren, amely különben az ostrom óta meg is nagyobbodott a romház-lebontással. A 16-os és a 26-os villamos végállomása a Baross utca legelején van.

1949. november 13.

Tegnap egy új osztálytársam látogatott meg délután: Nagy Lajos. Őt az osztály jobb tanulói közé lehet számítani. Gomboztam vele. Még mindig nem hagytam egészen abba ezt a játékot. Magamban szoktam még játszani. A jövőben már esetleg gyakrabban fogok írni naplómbe, nem úgy, mint a közelmúltban.

1949. november 26.

Megint iskolai dolgokkal kezdem az írást. Lezárult az első negyedév, megvolt a konferencia. Nekem ötösöm lett magyarból, történelemből és vegytanból, hatosom mennyiségtanból, rajzból és hittanból, hetesem pedig oroszból, földrajzból és tornából. Érdekes, hogy tavaly év végén magyarból és történelemből hetescm volt, míg földrajzból hatosom. Persze, nem vagyok úgy megelégedve osztályzataimmal, hogy év végére ne kívánnék jobb bizonyítványt. Szeretnék javítani, s remélem nem kapok év végi bizonyítványomban hatosnál rosszabb osztályzatot.

Az úttörőcsapatban megváltozott a tisztségem. Rajvezetőből sportvezetővé lettem. Már megkezdtem egy ping-pongbajnokság szervezését, őrsi gyűléseket sem kell már látogatnom. Egy héttel ezelőtt, szombaton Brodszky nagymamánál volt névnapi összejevetel. Többen ott voltak a családból. Már három unokahúgom van. Ildi 9 éves múlt. Valika még nincs 6 éves, Évike meg egy sem. Lehetett persze sokat enni. Tán több mint 4 órán át ott voltam. Másnap Szappanyos nagymamánál ebédeltünk szüleimmel. Hallgattam a magyar-svéd közvetítését is, mely 5:0-s magyar győzelemmel végződött.

1949. november 7.

Tegnapelőtt, hétfőn szokás szerint itt voltak Gabi és Zsák. Ez az összejövétel azonban nem volt egészen olyan, mint a többi. Úgy lehet talán röviden összefoglalni azt a bizonyos különleges esetet, hogy: egy kis dolgon összevesztünk, és abbahagytuk a rendes játékot. Némi külön játék meg vacakolás után vitatkozni kezdtünk, amivel egy csomó időt eltöltöttünk, anélkül, hogy teljes mértékben megállapodásra, megegyezésre jutottunk volna. Az is szóba került, hogy kinek kell összeraknia az asztalt, bútorokat a játék után? Zsák azt a véleményt hangoztatta, hogy mindenki azt rakja össze, amit szétszedett. Így neki ne kelljen sokat dolgoznia, mert ő nem sokat mozdított el. (Gabi jött előbb meg, mi rendezkedtünk a játékhoz.) Én azt mondtam, hogy inkább annak kell az összerakodásnál többet dolgoznia, aki korábban kevesebbet dolgozott. A hétfői találkozásunk egy része így, mondjuk, nem a legkellemesebben telt el. Én azonban azt próbáltam elérni, hogy azt mondják, hogy nem én vagyok egészen a bűnös, és ők sem teljesen ártatlanok. Hiszen ki kezdte a vitatkozást? A vitatkozás azután kezdődött, hogy én egy kérdést szavazásra tettem föl. Hát ha kérdeztem valamit, csak nem kezdtem én is vitatkozni? Ők ketten voltak ellenem. Ha azonban valaki azt bírálta volna, hogy melyikünk érvel jobban, talán engem ítélte volna győztesnek. Őrájuk meg esetleg azt mondta volna, hogy főleg érvek nélkül beszélnék és tán nem is a legjobban. Nem fogom őket ezért az esetért eltiltani attól, hogy jövő hétfőn eljöjjenek, de remélem, okosabban fognak viselkedni és többet fognak játszani.

1949. december 18.

Tegnapelőtt végre kézhez kaptam M.H.K.-könyvemét. Aznap délután el is mentem Surányival, Csabival és Somival próbázni a Dugonics utcai iskolába. Felsőfokot értem el. Rajtunk kívül még mások is próbáztak. Kik a mi iskolánkból, kik pedig nem. Elég sok időmet elvette, este már nem mentem Dezső bácsihoz.

1949. december 26.

Szerdán este (21-én) elmentem szüleimmel a Dunaparra, nézni a gélérthegeyi tűzijátékot. A tűzijátékon kívül mást is lehetett látni. A hegyen egy „transzparens” állt vagy kettő. Ha jól tudom, égő villanykörték al-

kották a betűket, amelyek azt a szöveget adták, hogy „Éljen Sztálin”. Azonkívül volt egy nagy képféle is. Volt benne egy hetvenes szám, egy vörös csillag, egy valami toronyféle és egy ha jól emlékszem, zöldszínű keret. Különleges dolog volt. Ha nem tévedek, azon a néven hirdették, hogy transzparens és hogy 3500 körte ég benne.

Dezső bácsi és nagymama is itt voltak, amikor díszíteni kezdtük az ágakból összetákolt karácsonyfát – „karácsonybokrot”. Sok szaloncukor került rá, díszek, gyertyák. Egy időre kimentem a szalonból. Közben előkerültek az ajándékok. Szüleimtől kaptam egy szép, nagy pénztárcát, benne egy váltóval. (100 forintos, s érte ezt a pénzt kell megkapnom szüleimtől későbbi időpontban.) Ugyancsak tőlük kaptam négy könyvet is, Sipulusz humoros elbeszéléseit. Dezső bácsi egy szintén szép és nagy dologgal lepott meg, amibe szintén lehet tenni valamit, csak nem pénzt szokás, hanem mondjuk tankönyveket. Vagyis egy akatátska. Keresztmamámtól kaptam egy könyvet: „Az ember tragédiájá”-t. Ez egy magyarázatokkal ellátott kiadás, vaskos darab. Brodszky nagymama egyik ajándékát már a szalonban megnéztem, ez egy csinos kis naptár. A szűkebb naptáron kívül följegyzésekre szolgáló részek is vannak benne. A másik ajándék egy nagypárna, ami nem volt a naptárka mellé téve, de már éjjel használtam. Karcsi bácsitól is kaptam egy School Post-ot. Egy időre átjöttek Seresék. Karcsi bácsi is eljött. Elég későn vacsoráztunk. Itt, a szalonban volt befűtve, itt ettünk. Volt tea, borleves, piskóta, franciasaláta, töltött tojás stb. Még aznap elkezdtem olvasni a humoros elbeszéléseket. Ha jól tudom, csak éjfél után mentek el nagymamáék és Dezső bácsi.

1949. december 28.

Tegnap eljöttek Zsák, Gabi, Jenő. Rendeztünk egyéni ping-pongbajnokságot. Az emléklapot Gabi vitte el. Játsoztunk párost is. Ezen az U.T.E.-pár (Jenő és én) nyert egy emléklapot, mely újonnan készült. Gabival játssoztam társasjátékot is. Az előszoba tegnap sem menekült meg a futballozástól. Még bújócskáztoztunk is. Elég későn mentek el.

Ma, mielőtt fölöltöztem volna, még jó ideig olvastam díványomon. Később elmentem egy belvárosi üzletbe, ahonnan régi kisvasutamhoz való kulcsokat hoztam el. Ezzel a szép játékkal megint játszom olykor. Két kis motoros kocsit ellenkező irányba szaladgál egy pályán. Egy kis

alagútban van egy átváltó, amely – ha jól sikerül – megállítja az egyik kocsit és kiengedi a másikat. Itt ugyanis kitérő van. Az alagútnak le lehet hajtani a fedelét. A két kocsi közül a zöld elég lassú járatú, a piros meg nagyon gyors. Szinte olyanok, mint egy lassú tehervonat meg egy gyorsvonat.

1949. december 31.

Lassan búcsúzhatunk az 1949-es évtől. Még nem vagyok 15 éves, de az 1950-es év már a 16. lesz azok között, amelyeken én is élek. Remélem, sok boldogságot fog hozni nekem meg másoknak is az új év. B. Ú. É. K.!

1950

1950. január 2.

Este hallgattam a rádiót is, voltak humoros számok... Éjfél körül megszólalt a Himnusz is, kis karácsonyfánkon gyertyák égtek, mi pezsgőt is ittunk szüleimmel. Édességet is ettünk. Még egy ideig fönnmaradtunk az új év legelején.

1950. február 4.

Egyik nap kihirdette Szetey osztályfőnök úr a félévi eredményeket. Bizonyítványt még nem kaptunk. Erre az eredményemre nem vagyok büszke. Vegytanból négyest kaptam – mért is nyaggatnak minket ezzel a tantárggyal! –, történelemből, magyarból és rajzból ötöst, számtanból és énekből hatost, oroszból és tornából pedig hetest. Tavaly még az ének gyenge tantárgyam volt. Idén azonban zenetörténetet is tanulunk, amit csak meg kell tanulni. Jó néhány osztálytársam került elém, az enyém azonban a remény, hogy év végére előretörjek. A magyar nálunk most szinte politikai tantárgy. Nem Tompa tanár úr tanít minket, nem is igen várok ebből a tárgyból hetest év végére, noha tavaly ebből hetesem volt. Akkor már inkább „ének és zené”-ből számítok hetesre.

Megkaptam a töltőtollamat, ami ott volt javítás végett. 25 forintos új hegyet is vettem bele. Onnan megint visszamentem az iskolába. A másik órsi gyűlést nem tartották meg... Így hát bementem a Ságvári-kiállításra. Egy kis szobában volt a kiállítás. Ságvári is a mi iskolánkba járt annak idején.

1950. február 25.

Múltkor megkaptam M.H.K. jelvényemet. Most már itt viselem a kabátomon.

Mennyi pénzt kell kiadnom az iskolában! Először is van a tandíjam – ezt azért nem én fizetem, hanem szüleim, ez 20 forint havonta. Apuka fizethet aránylag sokat, noha jeles rendű vagyok. A tandíjat a szülők keresete és a gyerek tanulmányi előmenetele befolyásolja. Úgy tudom, hogy az osztálytársaim közül senkinek sem kell 200 forintnál többet fizetni ebben az iskolaévben összesen. Vagyis tudomásom szerint a legmagasabb csoportba vagyunk sorolva.

Senki ne higgye, hogy azért, mert jó tanuló vagyok, nagyon jól is viselem magam az iskolában. Szoktam verekedni, óra alatt beszélgetni, amiért már volt, hogy föl is kellett állnom. Nem tudom, hogy lenne-e osztálytársaim között olyan, aki nem szemtelenkedési kedvből azt mondaná rám, hogy stréber vagyok. Eddig még csak elolvastam valahogy az idei háziolvasmányokat, de vajon most mi lesz? Makay az „Igor és társai”-t adta ki már egy ideje, s így közeledik az idő, amikor már el kellene készíteni a beszámolót. Nekem ez a könyv nincs meg, s nem is kezdek még most elolvasni. Pedig a magyarra is rá kell mennem, hogy javítani tudjak. A történelemből s a vegytanból legalább egy osztállyal javítani fogok, azt hiszem. Ma történelemórán megkaptam három napja írt dolgozatomat, s hatost kaptam mindkét pontra. Úgy tudom, tanárunk nem adott ezekre a dolgozatokra ki hetest. Mi most ókori történelmet tanulunk. Az utóbbi történelemórákon a görögökkel kapcsolatos darabnak jórészt ismételtük.

1950. március 14.

Ma egy hete, hogy teniszezni kezdtem az iskolában. A tornateremben voltak az edzések. Később majd lehet, hogy kimegyünk a szabadba. Szeretnék jó játékos lenni.

1950. március 25.

Megjött a tavasz. Már tavaszi kabátban járok. Az utóbbi napokban az új hosszúnadrágos ruhámban mentem az iskolába.

15-én természetesen nem volt tanítás iskolámban, hanem csak egy ünnepély.

Szerdán sportvezetői gyűlésre kellett mennem. Tegnap megkaptam magyar dolgozatfüzetemet. Írtam, hogy jó lenne egy hetes az utolsó dolgozatra. Valóban hetest is kaptam rá. Tegnap délután a Munkásmoz-

galmi Kiállításra kellett mennem. Rajkányival mentünk. Persze átmentünk a Lánchídon. Elég sok időt töltöttem ott, hosszú kiállítás volt. Ma a magyarórán dolgozatot kellett írunk ezzel kapcsolatban.

1950. április 9.

1-jén kis felfordulás volt iskolánkban. A második órán az első a és az első b helyet cserélt. Amikor fölmentünk a b osztálytermébe, meglehetősen felfordulást találtunk. Két létra volt benn, az egyik az ajtó fölé volt támasztva, a másik meg föl volt állítva, s rajta volt fönt egy szék. A padok nem álltak a helyükön, a középső padosz szét volt húzva, s a terem közepe táján volt a tanári asztal, a tintatartó lyukába beállítva egy törött partvisnyél vagy mi, rajta egy ronggyal.

4-én kivonultam a Diákszövetség csoportjával. A Vajdahunyad utcából kivonultunk a Kossuth Lajos térre, s onnan mentünk a Hősök térére, ahol persze volt emelvény, melynek közelében elvonulhattunk.

Nagysütőtörökön Somival kerékpártúrára mentünk. Dél előtt Szentendrére hajtottunk. Sajnos, meglehetősen ellenszél fújt, s az út sem volt mindenütt kifogástalan, de azért tömlőszakadás vagy villatörés nélkül jártuk meg az utat. Odafelé keresztülmentünk Pomázon is. Szentendrénél kimentünk a Dunaparra, s egy padra leültünk. Kiflit ettem s málnaszörpöt ittam a vendéglőben, mely a parton volt. Mielőtt hazajöttem volna, bementem Brodszky nagymamához is.

1950. április 30.

Egyik nap az iskola udvarán magast ugrottunk. Aránylag kevés magasság ugrása után elsőre ugrottam át a 130-at.

Megvolt az iskolában a háromnegyedévi konferencia. Átlagom 5.88 volt, ugyanannyi, mint Schilleré és Nagy Lajosé. Magyarból megkaptam a hatost. Úgy tudom, hetest csak Surányi kapott. Szeretném év végére legalább a 6.22-es átlagot elérni.

1950. május 7.

Ma kerékpárkirándulást tettem. Taxival, Mikivel, Ivánnal és Csabival kihajtottunk a városból, a balatoni műúton elmentünk Érden, sőt, a 30-as kilométerkövön túlra. Volt úgy, hogy az úton öten egymás mellett hajtot-

tünk. Visszafelé jövet meg is áztunk valamennyire. Néhány lejtőn mentünk föl meg le, jól el is fáradtam. Kb. 4 órakor már itthon is voltam.

1950. május 11.

Hétfőn anyák napi ünnepély volt az iskolában. Főlnőttek, főleg nők is voltak természetesen. József A.-nak az „Anyám” című versét szavaltam. Volt időm megtanulni a verset, s így nem akadoztam úgy, mint múltkor. Nem is bánom, hogy elvállaltam ezt a két szavalást, legalább egy kicsit hozzászóltam a szerepléshez. Még az ünnepély közben hazaszöktem. Később eljött Gabi, és ping-pongoztunk.

1950. május 14.

Hú, de elfáradtam! Meg is van az oka, amiért olyan fáradtak a lábaim. Nagyszabású kerékpárkirándulást tettünk ma Taxival. 10 óra után indultunk neki a túrának. A Kossuth hídon átmertünk Budára, majd ott hajtottunk nagyjából észak felé. Még délelőtt értünk el Szentendrére. Ott üldögéltünk azon a padon, amelyiken áprilisban Somival ültünk, azután továbbhajtottunk. Átmertünk Leányfalun, Tahin, Dunabogdányon, míg végre Visegrádon tartottunk nagy pihenőt. Bementünk egy vendéglőbe és elfogyasztottunk egy-egy jó menüt s ittunk málnaszörpöt. Több ilyen kiránduló evett ott. Onnan továbbmentünk ebéd után Dömösre. Onnan azután visszafordultunk. Megtettem ma vagy 100-120 kilométert.

1950. május 26.

Tegnapelőtt az ötödik óra után osztályunk közösen kiutazott a Meteorológiai Intézethez. Hajósy tanár úr is velünk jött. Az Intézet megfigyelőkertjében jártunk, egy nő mutogatott nekünk meg különböző műszereket. Jó sokat beszélt, úgyhogy elég későn értem csak Szappanyos nagymamáékhoz. Finom ünnepi ebédet ettünk. Pénzbeli ajándékot is kaptam. Brodszky nagymama eljött estefelé és cukorral ajándékozott meg. Anyukától kaptam csokoládét. Sőt, még az iskolában is kaptam ajándékot. Ugyanis éppen tegnap, születésnapomon kaptam meg magyar dolgozatfüzetemet, s az utolsó dolgozatom osztályzata hetes.

1950. június 12.

Pénteken voltak gimnáziumunk számára az M.H.K.-próbák. Sokan mentünk ki a Mező utcai pályára. Ügyességből a kúszást választottam, s megkaptam a felsőfokot. Ugyancsak ezt a fokot kaptam magasugrásomra is. 135 volt az arany szint. Előtte ugrottam kisebb magasságokat is, majd szépen átfeküdve a léccel, sikerült első ugrásommal megszerezni a felsőfokot. Gyorsaságból nem próbáltam. Ott ugyanis futni lehetett. Én nem próbálkoztam meg. Hiszen ha jól megy, úszásból még a kiemelkedőt is elérhetném.

Csütörtökön, Úrnapján szüleimmel kimentünk Pünkösdfürdőre. Bizony, rengeteg ember volt még ott, a város központjától távol eső fürdőben is. Akárcsak odafele, visszafelé is autóbusszon utaztunk.

Tegnap az úttörőkkel kirándultam. A Farkasréti végállomástól mentünk föl. Aránylag azonban nem mentünk messzire. Jó helyet találtunk a letelepedésre. Abból is látszik, hogy jó idő volt, hogy sok ember utazott a 81-esen, amelyiken visszafelé jöttünk. Este még hallgattam a rádióban az Édosz-Honvéd mérkőzés közvetítését is.

1950. június 17.

Tegnap délelőtt Rajkányi jött el. Megmutattam neki régi rajzaimat, naplómazomát, s labdáztunk meg ping-pongoztunk is, sőt „ország-város”-t is játszottunk. Délután pedig apuka és én elmentünk a Vörösmarty téri áruházba és kaptam két pólóinget. Egyik pólóingem már este megázott, amikor Dezső bácsitól hazafelé jövet az esőben szaladtam a Baross utcán. Jó kis futóedzés volt.

Ma ismét Rajkányival mentem el. Reggel kimentünk a Gellért fürdőbe, s kora délután jöttünk haza. A pezsgőben jól lehetett úszni, mert aránylag kevesen voltak, de kellemesen fürödtem a hullámban is.

1950. június 19.

Tegnapelőtt délután volt iskolánkban az évvégi és a bizonyítványkiosztás. Az ünnepély elején először Újhelyi igazgató úr mondott beszédet, majd az egyik diákszövetségi vezető beszélt. Ezzel azonban nem volt vége, hanem ki kellett várni még két nőt is. Az egyik valami pártkiküldött lehetett. Végül jött Korenchy történelemtanárunk és ki-

osztotta a kitüntetések, a könyveket, majd a jelvényeket. Valóban megkaptam a „Jó tanulásért 1950” felírású kis jelvényt.

1950. június 23.

Kedden kimentem Búzával a Császár fürdőbe. Tegnap, csütörtökön délelőtt olvastam egy Mikszáth-könyvből, s hámoztam krumplit is, közben angol szavakat tanulgatván. Délután pedig a „The National Geographic Magazine” néhány számát nézegettem, olvastam is angol szöveget. Érdekes volt az egyik számban egy hosszú cikk képekkel Magyarországról. Tegnap este különös szerencsében volt részem: hozzájutottam, hogy mézes-vajas kenyeret egyek.

1950. július 13.

Tegnap reggel korán keltünk. Taxin mentünk ki a Déli pályaudvarra. Nem sokkal a vonat hivatalos indulása előtt szálltunk be a vonatba, de így is jó helyet kaptunk egy 2. osztályú kocsiban. A személyvonat késve indult, már talán valamivel 7 óra után. Az utazás alatt általában az elmaradozó tájakat néztem az ablak mellett ülve. Meglehetősen hűvös idő volt, esett is. Balatonalmádiban kiszálltunk. Csomagjaink egy részét betettük az állomás raktárába, s elindultunk a községbe. Egy öreg bácsi csatlakozott hozzánk. Ő kalauzolt minket a domboldalra egy házhoz (Mikszáth u. 9.), amelynek teraszán szüleim megkötötték a háziasszonnyal az egyezséget, s így itt maradtunk lakni.

1950. július 14.

Tegnap délután átkerékpároztam Füredre. Nézegettem a házakat, s szerencsére sikerült az egyik kertben megtalálni, akit kerestem, Rajkányit. Játszottunk vele egy társasjátékot, majd elkerékpároztunk egy helyre, ahol azután fejtünk. Megbeszéltünk újabb programot is, s ezzel váltunk el. Visszafelé mentem jó iramban is. Olyan élvezet itt a nem túl forgalmas országúton dombnak föl, dombról le 15-25 km-es sebességgel hajtani hosszú darabon. Este kikísértük anyuka és én a hazautazó aput. Majd ketten kísértünk a Balaton partjára, s ott üldögtünk egy ideig.

1950. július 19.

Tegnap estefelé elmentem Újhelyi igazgató úr családjához. A feleségével meg a két leányával ismerkedtem meg. Anyuka üzenetét vittem nekik, hogy másnap elmehetnek ők is Halász bácsihoz ebédelni, ahova mi járunk.

Ma délelőtt anyukával elmentünk a strandra. Jó sokat fürödtünk, úsztunk. A strandról fölmentünk Újhelyiekhez, s velük együtt mentünk ebédelni. Két összetolt asztalnál ültünk.

1950. július 22.

Már majdnem befejeztem a „Monte Christo” második kötetének olvasását. Ezt a történetet igazán gyorsan faltam. Nem úgy, mint egy vegytan-könyvet.

Estefelé sorbaálltam vajért. Kaptam is. Finom vacsorát ettem. Volt benne vaj, méz, kenyér, zsömlé, tej. Kint vacsoráztunk anyukával a teraszon. Vacsora után váratlanul megérkezett apuka.

1950. július 28.

Tegnap délelőtt átkerékpároztam Rajkányihoz Füredre. Szerencsésen ott-hon is találtam. Azután együtt elmentünk az erdőbe, s ott egy jó helyen fejtünk meg rugdostunk egy labdával.

Az almádi parton azután két lánnyal hármashban játszottunk. A szótagismétlő játékban egymásután két szót kitaláltam, s elhitettem velük, hogy az egyik egy kétfülű párnát jelent (kóstri), a másik pedig egy faragott széklábat (triksáj). Persze később elárultam, s jót nevettünk rajta. A strandról mindjárt az étkezdébe mentünk. Ott meg ebéd közben játszottunk öten egy játékot, amelyben egyes idézetekből egy-egy vers címét és költőjét kellett kitalálni.

1950. augusztus 2.

Este elmentünk apuka elé az állomásra. Meg is érkezett. A kuffert én hoztam haza. Most már itt marad velünk apuka. Este kikísértük anyukát az állomásra. Ő pár napra hazautazott. Most az ágyban apuka fog nekem egy könyvből fölolvasni.

1950. augusztus 16.

Délután anyukával kimentünk a strandra. (Már jobb idő volt.) Amikor hazajöttünk, éppen érkeztek Szabó Tamás, Otti és egy harmadik fiú, akit az N.T.E.-ből ismertem. Már előre vártuk őket. Biciklitúrát tesznek állítólag egészen a Balaton körül, így jöttek be hozzánk is. Reggel korán kelünk. Mosdás, rendezkedés és reggelizés után a harmadik fiú elment Fűredre, mi hárman pedig elindultunk kerékpáron Veszprém felé. Először Fűzfőre hajtottunk, majd onnan Veszprémbe. Tűző napon mentünk, persze az ingemet már az út elején levettem. Veszprém közelében valami hadgyakorlat-féle folyt, s szinte úgy hallatszott, hogy fejünk fölött süvítnek el a lövedékek. Tamással itt jól megnyomtuk a pedált, s hamar ott hagytuk Ottit és a veszedelmes helyet. Találkoztunk arrébb motorkerékpáros katonákkal is, azt hiszem, oroszok voltak. Utána sikeresen fölértünk a várba. A Szentháromság téren sok időt töltöttünk. Kimentünk a vár szélére, onnan is meg máshonnan fényképeztek Tamásék.

1950. augusztus 30.

Már megkezdődtek az előkészületek a hazaindulásra.

Délután, amikor kint voltunk a strandon, már aránylag kevesen voltak. Valahogy olyan nyár utáni hangulat volt. A szél is fújdogált. A víz kellemes volt, s én szokás szerint háromszor mentem be. Remekül úszkáltam. Mint máskor, ma is gyakoroltam a kézenállást. Most már egész jól megy. Naplemente tájban jöttem el anyukával a strandról.

1950. augusztus 31.

Ma búcsúszom a remek, ötven napos nyaralástól s egyben a szép augusztustól is.

1950. szeptember 4.

Ma először mentem tanítási napra az iskolába.

Az első órára – a tanév első órájára – Hajósy osztályfőnökünk jött be. Úgy tudom, már ezen az órán megkaptuk a tankönyveket. Én is befizettem a harminchat forintot, s kaptam nyolc darabot.

A második földrajz volt. Hajósy ismételtette a tavalyi anyagból a csilágászat elejét.

A harmadikat Messik tartotta. Ő a számtantanárunk. Először beszélt nekünk magáról, kíváncsalmairól. Végül még egy kis egyenletmegoldással is foglalkoztunk.

Az öreg Kovács oroszórāja volt a negyedik. Ő is mondott kis bevezető beszédet, beszélt a szakköréről is. Fölszólított néhány fiút is. Jókat lehetett nevetni. Lassacskán eltelt ez az óra is, s következett a magyar.

Az ötödik annyiban különbözött a többitől, hogy az egészen új tanárnő azzal kezdte, hogy egy helyesírási gyakorlatot íratott velünk. Magunk is javítottuk egymásét, azután beszédte. Később néhány fiú és ő irodalmi kérdésekről beszélgettek.

Délután Zsanó, tanulópárom jött el. Ismételtük a földrajzot, azután meg pingpongoztunk, s egyéb dolgokat játszottunk.

1950. szeptember 7.

Tegnapelőtt délután meglátogattam Papanek Danit. Kis beszélgetés után leültünk sakkozni. A játszmát nem tudtuk befejezni. Földrak papirosra az állást. Daniéktól elmentem Dezső bácsihoz. Egy Geographic Magazine-ből olvastam vele.

Tegnap csodálatosképpen négy fiú jött el pingpongnapunkra: Zsák, Zsanó, Rajkányi és Szarka. Játszottunk egy bajnokságot s több párosmérkőzést. Megint elég későn mentek el.

Ma délután elmentünk egy József körüti fényképészhez apukával. Lefényképeztettük egymás mellett állva magunkat. Utána a szomszéd ruhásboltban vettünk egy tornanadrágot. Később eljött Dani. Befejeztük a sakkjátszmát. Ő nyerte. Azután pingpongoztunk. Elégtételt vettem, két meccsben meglehetősen nagy előnnyel megvertem. Utána még anyukával is ütögettem egy ideig.

1950. szeptember 10.

Délután elsétáltam a Műcsarnokba – a Millenáris pályától –, s megnéztem a nemrégiben megnyílt képzőművészeti kiállítást.

1950. szeptember 16.

Megjött az iskolába az új biológia-tanárnő. Egyelőre nem nagyon vagyok vele megelégedve.

Megkaptuk a világtörténelem-könyvet is. A tankönyvek eddig már 4 forintba kerültek, de kiadtam vagy tizenötöt füzetekre is. Pedig ez még nem az egész évi füzetzsükséglet.

Ma délután bent voltam az iskolában ifinapon. Egy politikai beszámoló után kultúrműsort adtak elő. Az egyik sikert aratott szám Isti és Szarka csaszтусka-éneklése volt. Az iskolában történt kis eseményeket megörökítő és kifigurázó versikéket Schiller, Polonyi és én szerkesztettük. Az egyes versszakokat a két fiú fölváltva énekelte az általam ajánlott „Már minálunk babám” dallamára. Az előadáson rengeteg lány is megjelent, ők is adtak műsort.

1950. szeptember 20.

A közelmúltban voltak a tervekölcsön-sorsolások. Én is böngésztem az újságokat, hogy nyertünk-e, de csak azt találtam, amit már apuka is megtalált. Egyik kötvényünk révén 300 forintos nyereményünk van. Ez a legkisebb nyeremény. Volt 25, 50 és 100 ezres is.

1950. szeptember 20.

Ma az ötödik óra után osztályunkban sajtóbeszámolót tartott Vázsonyi, a főváros földalatti-építése volt a tárgy. Vili részletesen tájékoztatott az egész dologról. Ha a terv hamarosan meg is valósulna, nagyon jó lenne, lenne szép, korszerű földalattink.

Ma is itt voltak a fiúk. Jót pingpongoztunk. Olykor egészen szép játékok folytak.

1950. szeptember 28.

Kedden megnéztem a Keletázsiai Múzeumban a kínai kiállítást. Művészeti kiállítás volt, nagyon szép dolgokat lehetett látni. Néhány osztálytársammal együtt mentem ki. Visszafelé gyalog jöttem. Jót sétáltunk.

Tegnap délután az iskolában úgynevezett klubnap volt. A műsor befejezése után az utcán zakatolt a sok vendég lány, de fiú nem sok állt be közéjük. Hazafelé jövet Szabó Tamással találkoztam, itthon meg azt hallottam, hogy Farkas Gabi keresett.

1950. október 6.

Az iskolában már múlt héten megírtuk az első magyar dolgozatot. A legjobb osztályzatot, 5-öst kaptam rá. Ma megkaptam a 2 forintos logaritmustáblázat-füzetet s a térképatlaszt. Ez utóbbi 7 forintba került, de nem egészen kifogástalan dolog.

Az iskolában is jegyeztünk békekölcsönt. Én is jegyeztem 8 forintot, s így ennek a kifizetése is növeli iskolai költségeimet. Már nagyon sok pénzt ki kellett adnom az iskolában. Érdekes, hogy eddig még nem kellett tandíjat fizetni. Majd biztosan utólag szedik be a szeptemberit is.

Tegnap Taxival megint kimentem a Császárhoz. Jó sokat úsztam. Utána gyalog sétáltunk át Pestre, s én fölmentem egy kicsit angolul olvasni Dezső bácsihoz. Nagyon érdekes detektívtörténetet olvastam.

1950. október 9.

Szombaton délután elmentem egy Kossuth Lajos utca sarkán álló házba, egy vívóterembe. A mesterrel megbeszéltem, hogy mikor fogok járni vívni. Kíváncsi vagyok, meg fogok-e tanulni tőle? Volt ott éppen egy verseny, azt néztem sokáig.

Vasárnap nagyrészt itthon voltam. Délután meghallgattam a rádióban a Dózsa egy mérkőzését. Nagy öröömre csapatom 2:0-ra nyert.

Tegnap délelőtt sokat szórakoztam egy kismacskával, amely itt vendégeskedett nálunk. Mindenfelé szaladgált, játszott, fölmászott a bútorokra. Nagyon helyes kis állat.

Tegnap itt volt egy öreg bácsi, aki régen Pestszentlőrincen volt kéményseprő, s harcolt az első világháborúban. Arról az időről érdekes dolgokat mesélt. Állítólag volt Taskentben, Iránban s Bagdadban is. Kéves élő magyar ember járhatott ezeken a helyeken.

1950. október 20.

Múltkor alakult az iskolában egy hangulatbrigád, s ennek én is tagja lettem. Természetesen nem a mi brigádunk az egyetlen ilyesmi, hanem a hangulatbrigád akció keretében működik a tanácsválasztások előtt. A múlt héten háromszor szerepeltünk. Három józsefvárosi házba látogattunk el, s ott kultúrműsort adtunk a lakógyűlés után. Én Jakub Kolasz „Boldog asszonyok” című versét mondtam el. Csaszтусka és rövid jelenet is volt a műsorban, sőt, énekeltünk is.

Kedden délután békenagygyűlés volt a Kálvária téren. Bebrics Lajos közlekedésügyi miniszter beszélt. Beszéde egészen az estébe nyúlt. Szerdán megírtuk az első fizikadolgozatot is. (Oroszt már régebben írtunk.)

1950. október 30.

Múlt vasárnap volt a tanácsválasztások napja. Hangulatbrigádunknak is ki kellett vonulni. Azonban én később értem a gyülekezőhelyre, amikor már a fiúk nem voltak ott. De egy iskolatársam szintén akkor jött, s így vele elmentünk megkeresni a többieket. Sétáltunk a kerületben össze-vissza, a Múzeumkertből a Mária Terézia térig, onnan az iskola előtt elmentünk a Rákóczi út és a Múzeum körút sarkáig, onnan Kálvin térig stb. Nem találtuk ugyan meg a fiúkat, de legalább nagyot sétáltunk.

Pénteken délelőtt az O.T.I.-ban nagyszabású vizsgákat végeztek rajtam. Azért kellett ezt csinálni, mert előzőleg a szívem táján szűrésokat éreztem, meg kellett tudni, hogy nincs-e nagyobb bajom. A vérsejt-vizsgálatot csinálták meg. Utána megröntgeneztek, végül electrocardiográfot csináltak. Kiadták a vizsgálatok eredményét is. A vérsejtsüllyedésem óránként 4 mm. Nem tudom, hogy ez mit jelent, de állítólag kitűnő. A röntgenlapra is csak annyi került, hogy a bal kamra hipertóniás, s egyéb elváltozás nincs. Hajtó Ödön bácsi írt valami kanalas orvosságot, amiből hajlandó vagyok naponta háromszor egy keveset lenyelni. A vizsgálatok nem is vették el az egész délelőttöt, úgyhogy még vissza is mentem a negyedik órára.

Szombaton kezdtem el, azt hiszem, a Märklinből építeni, s tegnap folytattam. Elkészítettem egy lejtőt, s rajta le-föl mozgatható csillét, ami üresen csigák és súly segítségével föl tud szaladni a lejtőn. Azonkívül összeállítottam egy kis emelődarut is.

1950. november 5.

Már megkezdtük az előkészületeket november 7-ének megünneplésére. Az osztályból a fiúknak orosz följárlásait én jegyeztem föl egy nagy papírlapra. Az oroszórán tudatta velünk Kovács tanár úr azt az elhatározását, hogy valakinek el kell szavalnia osztályünnepélyünkön a legutóbb tanult verset. Rám esett a választás. Orosz nyelvű versek szavalása terén ugyan még nincs nagy tapasztalatom, de elvállaltam azért. Ma meg is tanultam.

1950. november 9.

Valóban sor került ünnepi szavalamatra. Érdekesen indult az a nap, mert – valószínűleg az óránk késése miatt – elkéstem az iskolából. Kovács tanár úr biztos rossz véleménnyel lehetett rólam, hogy amikor ennyire szükséges volt megjelenésem, nem voltam ott az óra elején. Mikor azután óra közben betoppantam, a fiúk nagy tapssal fogadtak. Szerencsére ezt a kis hibát jóvátettem a szavallással, mert Kovács tanár úr is megdicsért, sőt állítólag még a b-ben is elmondta. Kár, hogy sikeremet az ötös megszerzésében nem tudom nála felhasználni, mert állítólag az új igazgató fogja az orosz tanítani. Újhelyi igazgató úr ma még tartott egy vegytanórát nekünk, de azután elbúcsúzott az osztálytól. Még egy jó tanárral kevesebb.

Este volt az Ifjúsági Színházban a bérleti előadás, amelyet iskolánk színházbérletesei megnéztek. Az „Apák ifjúságá”-t láttuk. Az orosz forradalom utáni időkben játszódik a darab. Nagyon érdekes volt. Sokat is nevtünk közben. Egy pékfiún, aki többször is elmondta egy nála fiatalabb fiúra bizonyos humoros hangsúllyal, hogy „nagy ember!”, különösen sokat nevetett a közönség.

Ma Taxival megint kimentem a Császárhoz. Még mindig a nyitott medencében tartottuk az edzést. A vízben még csak ki lehetett bírni, de a levegő – volt talán ötfokos – szinte kibírhatatlan volt. A vízből hamar be is rohantunk a fűtött öltözőbe az edzés után.

1950. november 13.

Pénteken apukával elmentünk a Váci utcába a szabóhoz. Kapok egy új ruhát, azt kellett próbálni. A műhely alatt egy sportüzlet van, ott mindjárt megvásárolt apuka egy vívótört.

Szombaton az iskolából az ötödik óra után elvonultunk megnézni a Nemzeti Szalonban egy békekiállítás.

Tegnap nagy összejövetel volt nálunk. Azok a fiúk és lányok jöttek el, akikkel együtt fogok tánciskolába járni. Szóval olyan ismerkedési est volt. Jöttek olyanok, akiket már ismertem, meg idegenek is. Itt volt Szabó Tamás, Dani, Otti, Bodó – volt iskolatársam –, s az Újhelyi-lányok is. Néhány szülő is eljött. Ahhoz képest, hogy ez a társaság először jött össze, jól szórakoztunk.

1950. november 20.

Délután fölvettem szép új ruhámat, fehér inget, nyakkendőt, fényesre dörgölt cipőt, s úgy mentem el a tánciskolába. Előbb még bementem Újhelyiekhez is, s így a három lánnyal és két mamával együtt mentünk oda. A Falk Miksa utcában van a táncterem, apuka másodunokatestvérének a lakásában. A felesége a tanárnő és anyósa zongorázik. Mintegy két órán át voltunk ott, de egész sokat tanultunk. Megtanultuk a csárdást, a foxtrottot, a lassú keringőt, a farkastáncot, s egy keveset a francia négyesből is. Tanárnőnk olyan kijelentést tett, mintha meg lenne velünk elégedve.

1950. november 28.

Szombaton megint voltam tánciskolában. Utána ismét Dezső bácsihoz mentünk el, ahol végig kellett hallgatnom Dezső bácsi és anyuka hosszú fordítói megbeszélését, de azért az kárpótolt, hogy kaptam finom uzsonnát.

Vasárnap délután végre elolvastam a háziolvasmányunkat, a „Szentivánéji álmot”. Még talán két órába sem telt az olvasás.

1950. december 13.

Csütörtökön hosszú szünet után megint elmentem vívni.

Szombaton délután rendesen elmentem a tánciskolába, sőt, utána még megnéztem az iskola műsoros estélyét is. Az iskola szomszédságában lévő épületben zajlott le. Először a színpadon szórakoztató számok játszódtak le. Szerepelt egy fölnőtt zenekar, Marcell tanár úr is benne volt, fiúk szavaltak, úttörők énekeltek, s nagyon jó humoros számokat is adtak elő a fiúk. Végül egy női csapat szép, látványos világító buzogánygyakorlatot mutatott be. A műsor befejezése után kirakták a teremből a székeket, és azután megkezdődött a tánc. Világposta is volt, mi is küldtünk az igazgatónak egy üzenetet, melyben jó osztályzatokat kértünk dolgozatainkra.

1950. december 21.

Ma Sztálin születésnapja van. Ez megmozgatta az iskolát. Földrajzóránk el is maradt, mert az ünnepélyre való előkészületekkel kellett foglalkoznunk. Székeket hordtunk be a tornaterembe. Annyit bevittünk, hogy az

ötödik órában tartott ünnepélyen majdnem mindenki széken ült. Az iskola is ünnepi köntöst öltött, szépen ki volt dekorálva. Osztályunkban is jól telerakták a falakat. Az ünnepély sem tartott túl soká, s így ez a tanítási nap is egész jól telt el.

1950. december 25.

Szombatdélután apukával elmentünk venni egy kalapot. Nagy körsétát tettünk a városban, s a Rákóczi út és Somogyi Béla út sarkán lévő boltban meg is vettünk egy szép és drága kalapot. Azért is nagy a jelentősége, mert ez az első kalapom. Még szokatlan is benne járnom. Kicsit idegen még.

A karácsonyestet együtt töltöttük, nagyon kellemesen. Eljöttek Brodszky nagymama, Dezső bácsi, Karcsi bácsi és Magdi néni is. Nem vettem részt a fa díszítésében, s így szabályosan csöngettek, s úgy mentem be a szalonba, ahol a régi helyén állt, a tükör előtt a szép, formás fa. Miután kellő ideig néztem azt a szép látványt, nekiláttam az ajándékok megkereséséhez. Aránylag könnyen találtam meg Dezső bácsi nagyszerű ajándékát, egy fényképezőgépet. Nehezebb volt ráakadni a fehér abroszon a fehér borítékokra, amelyekben pénz volt. Teréz nénitől, Szapanyos nagymamától és Lenke nénitől kaptam pénzt, keresztmamáéktól pedig egy régi fémtízforintost. Annyi pénzt kaptam, hogy egy ideig biztosan nem lesznek majd anyagi gondjaim. De még más ajándékokat is kaptam. Találtam egy kis cigarettatárcát szépen becsomagolva karácsonyi papirosba. Azért is értékes tárcá, mert – amerikai lévén – egy indiánfej van ráfestve. Az ajándékkönyvek az íróasztalon voltak elhelyezve. Egyik a felfedezésekről szól, s már a címről látszik, hogy nagyon érdekelni fog. A másik Jerome K. Jerome könyve a „Három ember kérekpáron”. A harmadiknak „Kedves csirkefogók” a címe. A negyedik pedig a „Sasfiók”.

1951

1951. január 2.

Tegnapelőtt volt Szilveszter napja. Vasárnapra esett, s délután tartottuk a táncvizsgát is. Még ebéd előtt elmentem Maci néniékhez, ugyanis süteményt vittem. Mások is vittek, s így hoztunk össze egy kis uzsonnát. Majdnem mind ott voltunk, csak Bodó hiányzott, s így eggyel több lány volt, mint fiú, de jó is volt így. Egy csomó szülő meg testvér is megjelent. Egyik szünetben megettük az uzsonnát. Papanek bácsi le is fényképezte a társaságot, mármint a táncolókat. Különben sokat táncoltunk, s kellemes is volt. S azzal jöttünk el, hogy nem hagyjuk a tanulást abba, hanem a jövő szombaton újra elmegyünk, s azután is folytatjuk.

1951. január 16.

Vasárnap „agitálni” mentem. Reggel elsétáltam a Trefort utcai párthelyiségbe, ahol persze rajtam kívül csak négy fiú jelent meg az iskolából. Szerencsére vittem magammal egy Népsportot, s így azt olvasva kibírtam a hosszú várakozást. Végre azután elmondták az egybegyűlt népnevelőknek, hogy mit kell csinálni, mellém osztottak egy idegen elvtársnőt, s így ketten elmentünk a Baross u. 4. számú házba. Három lakásba nem is engedtek be, de ahova bejutottunk, ott beszélgettünk egy ideig. Talán a legtovább egy 72 éves öregasszony társalgott el velünk. Nem is annyira mi beszéltünk, hanem ő tartott minket szóval. Az is érdekes volt, hogy amikor az utolsó lakásból kijöttünk, másik két elvtársnő már ment be. Miután visszamentünk a központba, megcsináltuk a jelentést, és végre úgy dél felé hazaértem.

1951. február 2.

Ma jól végeztem DISZ-munkámat, ugyanis reggel korán fölkeltem, s elmentem az iskolába már 7 óra tájban Ifjú Gárda gyűlésre. A bizonyítvá-

nyokat még mindig nem kaptuk meg, de ma már legalább a tavalyi M.H.K.-jelvényeket megkaptam.

1951. február 6.

Szombaton végre kiosztották a bizonyítványokat. Az enyémben az osztályzatok kétharmada négyes s egyharmada ötös. Ugyanis 6:3 az arány. Nem vagyok elégedett ezzel az eredménnyel – bár vagy 6-7 fiú előttem van –, legalább év végére sokat javíthatok, mint tavaly.

1951. február 13.

Pénteken érdekes dolgot csináltam. Elindultam délután úszóedzésre, azonban találkoztam Taxival, így már – mivel új helyre kellett volna menni, ahol még nem vagyok ismerős – nem volt olyan nagy kedvem elmenni. Azért mégis folszálltam a villamosra, de a Margitszigeten nem tudtam leszállni, mert míg egy megállót mentem a zsúfolt kocsin, nem furakodtam át a leszálláshoz a túlsó oldalra. Azonban könnyen beleegyeztem a helyzetbe, s hogy mégis az angolóra előtt ne kelljen hazamennem, s ne menjek hiába Budára, továbbutaztam a villamoson Óbudára. Leszállás után, bár pontosan nem tudtam, hol járok, addig sétáltam, míg megtaláltam, amit kerestem, a Sztálin hidat. Gondoltam, hogy ha már ott vagyok, megnézem, hiszen még úgysem jártam rajta. A híd meglehetősen néptelen volt. Míg áthaladtam rajta, jól körülnéztem. Kijöttem a Váci útra, azután visszajöttem a Szent István körútra, s fölmentem Dezső bácsihoz.

1951. február 25.

Pénteken az ötödik órában ünnepély volt iskolánkban a Vörös Hadseereg megalakulásának emlékére. A 11 órai szünetben az udvaron elkapott két fiú, s rámsóztak hamarjában egy verset, mely Matroszov hőstettéről szólt, hogy az ünnepélyen olvassam föl, hát elvállaltam, és sikeresen föl is olvastam.

Tegnap nagy nap volt, a párt II. kongresszusának megnyitása. Az ötödik óránk megint elmaradt, ugyanis az iskolából előbb hazaengedtek, így le tudtuk tenni a táskákat, s háromnegyed egyre kellett visszamenni – annak, aki akart. Persze visszamentem. 1 óra felé elindultunk mi fiúk, a tanári karral együtt azzal a céllal, hogy kivonulunk a Hősök terére. Az

O.T.I.-kórházig még mentünk rendesen, de ott megakadtunk. Szétszéledtünk, s csak hosszú idei várakozás után indultunk tovább, de így is lassan haladtunk, úgyhogy csak 3 óra után értünk a Hősök terére, ahol már folyt a nagygyűlés. Az igazgató ott oszolt engedélyezett, s a fiúk nagy részével együtt otthagyták az ünnepélyt. Én Kiss Lajossal azonban befurakodtam a tömegbe, s becsületesen ki is vártam Rákosi beszédét. Láttam is őt közben. Még ott álltam a tér közelében levett kalappal az Internationale éneklése közben is. Azután gyorsan hazajöttem.

1951. március 14.

Pénteken rendesen elmentem a Fedettbe edzésre. Az úzás után az edző föltette a kérdést a fiúknak, hogy hétfőn, szerdán és pénteken, vagy kedden, csütörtökön és szombaton akarunk úszni járni? Én az utóbbi lehetőséget választottam, így a pingpongot visszatettük a régi napra.

Szombaton Zsákkal megint elsétáltunk táncolni. Úgy volt ugyanis, hogy ennek a csoportnak, melyet megismertünk, a második kurzusára beíratkozom. Erre az első összejövetelre el is mentünk, de nem a legjobb benyomásokkal jöttünk el. Ugyanis a jelenlévő öt lányhoz kilenc fiú volt. Pedig Otti és Tamás nem is voltak ott. Gyalog jöttünk haza. Zsák nagyon mondta, hogy legközelebb nem jön el.

Tegnap ahogy kellett, $\frac{1}{3}$ körül ki is mentem úszóedzésre. Edzőnk kissé elkésett. Vele együtt mentünk be 1 forintos versenyzőjeggyel. Ott volt Taxi is. A külső medencében úsztunk. Nem egészen $\frac{1}{2}$ óra alatt dolgoztuk le az 1000 métert. Az volt az érdekes, hogy a belső medencében éppen akkor tették iskolatársaim az M.H.K.-próbát. Végre szép tavaszi idő volt, s így szívesen jöttünk át a hídon is gyalog. Este vívtam is.

1951. március 19.

Csütörtökön volt március 15. Érdekes, hogy a hivatalokban és üzemekben nem is volt munkaszünet. Szerencsére nekünk, diákoknak azért szünetet adtak. Csak egy ünnepélyre kellett bemennünk az iskolába. Szép tavaszi idő volt már.

1951. április 8.

Az M.H.K.-próbát sikerrel tettem le, a 3 perc 25 másodperces időn belül futottam be. Sokan futottunk együtt. Én inkább az utolsók között indultam, de azután jól bírtam az erős iramot, amit a vezetők diktáltak, s a hajrában le is hagytam néhány fiút. Jól ki is merültem a célbaérésig. Az utolsó száz méteren nagyon belenyargaltam. Persze nagyon sokan nem futottak be időre. A futás után Zsákkal még sokáig maradtunk, és néztük a többi futamokat.

Idén korán volt a húsvét, március végén. A szünet nagyszombaton kezdődött s szerdával ért véget. Az osztályból néhányan péntek délután jót fociztunk a Népligetben. Azzal a labdával játszottunk, amelyet a vasgyűjtésért kaptunk.

A szünetben elolvastam a „Romeo és Júlia”-t.

Az április meghozta a jó időt. Hétfőn nagyot sétáltam osztálytársaimmal az iskolából való szabadulás után. Befizettem a főpostán a tandíjamat is. – Most már 20 forint havonta.

Lezajlott a felszabadulás ünnepe is, 3-án az utolsó órában tartották meg az iskolában az ünnepélyt. Így egész 4-én szabad voltam. Gombosztam meg kerékpároztam is. Volt este tűzijáték, de én nem néztem meg, elég későn tartották.

Már régen nem voltam táncolni. Multkor Papanekéknél voltam látogatóban. Ott voltak Újhelyiek, Szabó Tamás és Babu, Péchy Gabi is. Nekem szüleimen kívül még nagymamám is eljött. Ugyanis Brodszky nagymama is jól ismeri Papanekékat. Eleinte nem szórakoztunk valami jól, s így Zsákkal – akivel persze együtt mentünk oda, leültünk sakkozni. Elég illetlenség volt, de nem baj. Ha a többiek nem akartak velünk beszélni, mi is otthagytuk őket.

Az iskolában megint bevezették azt a rendszert, hogy a tanárok egy erre a célra használt füzetbe beírják óra után egy osztályzatot, melyet az osztály fegyelmeire adnak. Az első héten a mi osztályunk nyerte az osztályok közötti versenyt, most pedig másodikok lettünk. Régebben valóban sokszor botrányos volt a fegyelem. Napirenden voltak a közbeszólások, az állandó beszélgetés, nevetgélés, s előfordult, hogy a padokat tologattuk, vagy óriási hahotát csaptunk, vagy tornacipőt dobáltunk az óra alatt. Mostanában valamivel jobb a fegyelem.

1951. április 17.

Múlt vasárnap tartottuk meg az iskolában a békegyűlést, amelyre a dekorációt csináltuk. Volt először egy elég jó műsor, majd az osztályok mind saját termükbe vonultak, s ott a fiúk sorban aláírták a békeívet. Miután aláírtam, Zsákkal együtt jöttem haza. Szüleim nem voltak itt-hon, elmentek kirándulni.

Szombaton elmentem újra táncolni. Ugyanis indult Maci néninél egy új, haladó csoport, s engem is meghívtak, hogy álljak be. Egyelőre nem valami sokan voltak. Bár állítólag fognak jönni többen is. A beszélgetés közben kiderült, hogy az egyik fiú szintén a Kinizsiben úszik, mint én. Miután ez a csoport befejezte a táncot, jött az úpești lányok csoportja. Persze nem jöttem haza sietve, hanem végigtáncoltam a másik csoport óráit is. Nagyon sokan voltak, ott volt Babu is. Zsák nem volt ott, akivel hazasétálhattam volna, s így két lánnyal villamoson jöttem egész a Baross utcáig. Ők is itt szálltak le.

Ma reggel korán kellett bemenni az iskolába, mert osztályfőnöki óra volt. Most volt ilyen először, s így sok fiú késett el. Én még éppen időben odaértem. Az osztálytitkár kijelölése volt a megbeszélés tárgya. Ugyanis a régi titkárunk, Ginter lemondott, s hiába próbálták rábeszélni, nem vállalta tovább ezt a felelősségteljes feladatot. Megbeszéltük, hogy miért mondott le, milyen munkát végzett eddig, s felvetettük a kérdést, hogy ki legyen az utóda? Valaki engem javasolt, s nem is igen mondták, hogy ne én legyek. Még nem történt meg a szavazás, de előreláthatólag engem fognak megválasztani. Nem tudom, mennyire fogom vinni ebben a tiszttségben. Nehéz ügy.

1951. április 22.

Még tegnap megbeszéltük a fiúkkal, hogy ma elmegyünk pingpongozni. Zsák és Zsanó hívtak meg oda, ahol ők szoktak játszani, a Rákóczi úti Szabadság szálló helyiségébe. Délelőtt 10 óra után találkoztunk a Nemzeti Színház előtt, s onnan négyen – Zsanó unokaöccse is velünk jött – együtt mentünk. Két asztalon játszottunk. Játszottunk egy csomó meccset. Nagyon érdekes volt. Nekem remekül ment a játék, a végén Zsákot is megvertem egy nagyszerű mérkőzésen.

1951. április 27.

Hétfőn rendesen elmentem az úszóedzésre. Később részt vettem a VIII. kerületi ifjúsági díszszázad menetgyakorlatán. Ugyanis mi a többi fiúktól külön fogunk fölvonulni május 1-jén mint díszszázad. Csak valami húszan kerülünk ebbe a díszszázadba az iskolából. Miután befejezték a menetpróbát, siettem haza, mert már itt várt Miklós bácsi, akivel azután nagyot pingpongoztam. A labdát is nekem adta, amellyel megvertem.

Csütörtökön érdekes tanulmányi kirándulást tett osztályunk. A negyedik óra után a b-vel együtt elvonultunk a Fűvészkertbe. A biológia tanárnőn kívül az egyetemről is jött velünk egy tanár, aki magyarázott is nekünk. A Fűvészkertben sok időt töltöttünk. Nemcsak a kertet jártuk be, hanem bementünk üvegházakba is. Ezekben olyan meleg volt, hogy a kinti 20-22 fokos levegő egész hűvös volt hozzá képest. Az egyikben valami 36 fokot mutatott a hőmérő.

1951. május 1.

Április utolsó napján rendes tanítási nap volt az iskolában. Nálunk az tette nevezetessé ezt a napot, hogy a tanítás befejezése után, miután lezajlottak az osztályokban a rövid május 1-jei ünnepségek, nagy taggyűlést tartott a földszinti tanácsteremben a DISZ-szervezet. Nagy meglepetésemre az iskolatitkár engem is javasolt az elnökségbe. A többiekkel együtt meg is szavaztak, s így igazgatónk mellett én is helyet foglaltam az elnökségi asztal mögött a tagsággal szemben. Én voltam a jegyző, jegyeztem is annyit az irodából kért papírra, hogy szinte egy magyar dolgozatnak is elég lett volna. A gyűlés korántsem volt unalmas. Igen érdekes hozzászólások voltak, s volt nagy vitatkozás is. Barátot, az iskolatitkárt is le akarták váltani, de mivel nem volt jelen központi kiküldött, ezt nem lehetett megtenni. Fegyelmi ügyekkel is foglalkoztunk, s a gyűlés csak 3 óra tájban ért véget.

Ma $\frac{1}{6}$ felé már föl is keltem. $\frac{3}{4}$ -ra hirdették a gyülekezőt a díszszázad tagjainak. Aránylag rendes iramban mentünk el a Szabadság térre. Ott aztán szétoszoltunk, s csak valami 11 felé indultunk tovább. Kimen-tünk a Bajcsy Zsilinszky útra, s majd széles sorokban fordultunk be a Sztálin útra. Kisebb megállások voltak már csak ezután, úgy hogy 12 óra körül ki is értünk a Hősök-terére. Nagyon meleg idő volt, melegen tűzött ragyogó fehér ingeinkre a tavaszi nap. Már a Sztálin úton is renge-

teg néző ember előtt vonultunk el. Sok néző állt a végighúzódnál kordon mögött. Énekelve vonultunk el a dísztribün előtt is, ahonnan Rákosi elvtárs integetett felénk. Láttam mellette Gerőt is. Miután elhaladtunk a tribün előtt, átmentünk a városligeti tó hídján a ligetbe.

1951. május 12.

Már a hónap eleje óta majdnem minden nap reggel 5 óra után keltem föl, és mentem ki 6 óra felé a Sportuszodába, edzésre. Először igen furcsa volt ilyen korán már kint lenni az utcán, meg úszni, de azután megszoktam. Múltkor vettem egy úszósapkát magamnak, így már nem lóg szemembe a haj úzás közben. A sapkát különben már kétszer elhagytam, de egy fiú mind a kétszer megtalálta. Az edzéseken úsztam időre, s versenyeztünk is. Ezekben a kis versenyeken jól szerepeltem, s beneveztek az újoncbajnokságra is. Erre azonban hiába mentünk ki, a versenyt elhalasztották.

Az iskolában már nagyon év végi a hangulat. Néhány tárgyból már elkezdtük az ismétléseket. A IV.-esek már befejezték az évet, s a jövő héten már érettségizni fognak. A többi osztálynak nagy öröm ez, mert hisz érettségi szünet lesz, s akkor elmegyünk kirándulni. Az egyik csoport – a gimnazistáké – a Mecsekbe utazik. Így majd én is megláthatom Pécsét, amely a közé a kevés dunántúli város közé tartozik, amelyeket még nem láttam.

1951. május 18.

Hétfőn este kezdődött a nagy kirándulás. $\frac{3}{4}$ 10 felé indultunk el hazulról anyukával, aki szintén velünk jött, mert kevés volt a tanár, s kellett egy szülőnek is jönni. Reggel érkezünk meg a pécsi főpályaudvarra. Onnan gyalog sétáltunk be a Széchenyi térre, ahonnan autóbusszal mentünk föl a hegyekbe. Persze tömve volt a kocs, de azért nagyon élveztük az utazást. Az autóbusz nagyon szép szerpentin úton kapaszkodott fel velünk a Dömörkapuhoz, ahonnan már csak keveset kellett gyalogolnunk a menedékházhoz, a „Kakukk csárdá”-hoz. Osztályunk külön szobát kapott. Emeletes ágyak voltak benne, melyekre kaptunk lepedőt és pokrócot is. Megebedtünk a magunkkal vitt elemőziából. Később a fiúk nagy része a felnőttekkel együtt kisebb-nagyobb csoportokban lesétált a városba. Sokan megnéztük egy vezetővel a gyönyörű székesegyházat.

Utána a mi csoportunk elindult megnézni az útikalauzban említett, „Idrisz baba türbé”-jét. Térképem segítségével sikerült elvezetni a fiúkat a klinikához, amelynek udvarán meglehetősen eldugva állt a minaret. Ezt még sikerült megtalálnom kérdezősködés nélkül, de fölmenni rá már nem volt olyan könnyű. Fölmentünk két részletben a minaret fölső részébe. Mondhatom, kopottabb, keskenyebb csigalépcsőn még nem igen jártam, mint az ott lévők, de természetesen nekünk ez is érdekes volt. Délután villamoson kimentünk megnézni a Zsolnay-gyárat.

1951. június 6.

Egy ünnepnap egy fiúkból és lányokból álló társasággal kirándultam a Kakukk-hegyre. Elég sokan voltunk. Ott volt Gabi és Jutka is. Nekem reggel ki kellett mennem edzésre, utána pedig bemenni a Vajdahunyad utcába. Onnan egy kis csoport fiú és lány kivonult a Keleti pályaudvarra, ahol fogadnunk kellett valami érkező küldötteket. Onnan pedig autóbusszal vittek föl minket a Gellérthegyre. Valami orosz ember koszorúzza meg, ha jól tudom, a Szabadság-szobrot, s azt kellett volna végignéznünk. Én azonban, ahogy az autóbusról szálltunk, ellógtam és hazajöttem. Itt már a megbeszélés szerint várt Zsák. Vele mentünk ki a Farkasrétre.

19-én volt szüleim 25. házassági évfordulója. Nagy csokor virágot vettem nekik. Sok szép rózsza volt benne. Éppen ezen a nevezetes napon kezdődött az országos újonc bajnokság is. A Császár uszodába mentünk ki. Olyan versenyzők is indultak a váltóban, mint Novák Éva. Szüleim is kint voltak, s a verseny első napjának befejezése után velük sétáltam át a Margitszigetre.

Most már nagy edzésben vagyok. Nemcsak hogy minden reggel le kell járnom a Császárba edzésre, hanem van úgy, hogy délután is megyek a Sportuszodába stílusedzésre. Edzőm nagyon biztat, hogy hamarosan jó eredményeket fogok elérni. Ennek érdekében nagyon gondosan javítgatja stílusomat.

A születésnapom minden különösebb ünneplés nélkül zajlott le. Két nappal előtte Szappanyos nagymamánál volt finom ünnepi ebéd. Tőlük ajándékot is kaptam: pénzt. Lenke néni is adott. Dezső bácsitól két angol könyvet kaptam, Brodszky nagymama süteményekkel lepett meg. Szüleimtől meg csak később fogok kapni valamit.

Az iskolában remek évvégi hangulat uralkodik. Az osztály nem egyszer zajos énekkel szórakozik a tanár bejövetele előtt. Ma már az osztályfőnök jelenlétében is fölhangzott egy kedvelt dal. Persze nagy felelések vannak. Elég jó feleleteket adtam le eddig úgyszólván minden tanulás nélkül. Volt úgy, hogy éppen azt néztem ki gyorsan a könyvből az óra elején, amit a táblánál el kellett mondanom, de ma úgy feleltem fizikából, hogy még az iskolában se nyitottam ki a könyvet. Amíg kimentem a táblához, megsúgták, hogy a statika volt föladva – ugyanis ezt se tudtam. Tudtam, hogy Farkasnál fontos az, hogy az ember ne akadjon meg felelés közben, hanem folyamatosan beszéljen. Ezért először is elmondtam, hogy mivel foglalkozik a kinematika, a dinamika, s végül a statika – erre ugyanis még régebből emlékeztem. Amikor már kezdtem kifogyni a szóból, Somi megsúgta a támadáspont szót. Erről már sok minden eszembe jutott, s egy jó ideig megint tudtam beszélni. Amikor pedig ezt a témát befejeztem, helyre engedett. Valószínűleg ez a feleletem is ötös lett.

Nemrég nagy adakozási akció volt az iskolában. A koreai gyermekek megsegítésére kellett kis 2 forintos bélyegeket venni. Az osztály 25 darabot kapott. Én, az osztálytitkár árusítottam őket. Néhány nap alatt mindössze 12-t sikerült eladnom.

Agitálnom kellett a napokban egy hajókirándulásra is, melyet a ke-
rület rendez. Két kártyapartneremet, Zsákot és Zsanót könnyen rávettem, hogy jöjjenek el velem. Ha én nem jelentkezem, valószínűleg ők sem mentek volna. Surányi is jelentkezett, így négyen lettünk volna az osztályból. Surányi azonban még néhány fiút megfőzött, s így összejö-
tünk valami kilencen. Ennyi azt hiszem, egyik osztályból sem jön. Már azt is megbeszéltük Zsákkal, hogy elvisszük fényképezőgépeinket, s csiná-
lunk egymásnak felvételt.

1951. június 10.

Az úszóverseny nagyon érdekes volt. Ha jól emlékszem, minden szá-
mot a Kinizsi nyert meg. A legjobb eredményt Csordás érte el, ő ugyan-
is megjavította 8000 gyorsan a Mitró által föllállított Európa-csúcsot. Amikor Csordás célba ért, Gerendás arcán – aki az idejét mérte – már láttuk, hogy jó időt úszhatott. Mikor pedig az eredményt kihirdették, volt nagy tapsolás és örvendezés a nagy Kinizsi-tábor körében.

Ma délelőtt váratlanul betoppant Zsák, és hívott, hogy menjek el vele fényképezni a Margitszigetre. Ezt nem tettem, hanem elmentem vele templomba, azután pedig sétálni.

Végre befejeztük az iskolai évet.

Az összefoglalók csendben és rendben zajlottak le. Csak akkor történt egy kis baj, amikor az egyikén Becsi, aki elnökként volt bent, lapozgatva a fegyelmi füzetünket, észrevette a benne történt javításokat. Szólt Farkasnak is, nekem is. Később külön beszéltem Farkassal a hamisítók érdekében. Azt mondta, hogy ez a dolog olyan súlyos, hogy a fiúkat könnyen kicsaphatnák miatta, ha nem lenne már év vége. Azt mondta, hogy mondjam meg a fiúknak, hogy ha majd ő megkérdezi, kik voltak a tettesek, azok álljanak föl. Valóban úgy is történt. Farkas rövid osztálygyűlést tartott, amelyen kérdésére hárman fölálltak, és vállalták a hamisítást – valószínűleg nem csak ők csinálták. Ha Becsi nem szól a dologról Ébernek, lehet, hogy megússzák büntetés nélkül.

1951. június 16.

Megtudtam, hogy a „Szabad Nép”-ben jelent meg egy cikk, hogy az állami gazdaságok nem tudták elvégezni a terménybegyűjtési munkákat, meg hogy sok a gyom a hasznos növények között, ezért felhívással fordulnak a városi fiatalság felé, hogy siessenek a vidékiek segítségére. Ez a cikk indította meg a gyorsan kialakuló mozgalmat, melynek keretében sok száz tanuló fiataalt visznek le vidékre. A tanév már befejeződött, csak az évfárok vannak hátra. Ezeket elhalasztották addig, amíg az elutazott tanulók vissza nem jönnek. A mi kerületünk ifjúságát Fejér megyébe osztották be. Már rengetegen elutaztak, köztük barátaim, Zsák, Surányi, Zsanó és a többiek is. Egyedül Farkas Gabiról tudom, hogy itthon maradt.

1951. június 23.

Eljött Zsák, s részletesen számolt be az érdekes eseményekről. Azt is elmondta, hogy kőműveseknél segéd munkásként dolgozik s eléggé tesz neki a munka.

Csütörtökön anyukával és Brodszky nagymamával együtt a vendéglőben ebédeltünk. Miután megettük a 7.50-es menüt, ami igen jó volt, rendeltünk egy adag piroskit, amelyet a „Baráti Szovjetunió ételei” ro-

vatban fedeztem fel az étlapon. Érdeklődéssel fogadtuk az orosz ételt, s miután elfogyasztottuk, megállapítottuk, hogy egész jó volt.

Én a most folyó nagy per főtárgyalását hallgattam a rádión keresztül. A kalocsa érsek kihallgatását, meg még egyet s mást meghallgattam, de közben elnyomott az álom. Miután Sári néni elment, elég későn kaptam vacsorát. Később szüleim is elmentek. Meglátogatták Schürgerék, akiket azóta el is vittek már lakásukból. Nem ők az egyetlen ismerőseink, akiket a mostani nagy akció keretében kitelepítettek a fővárosból, erre a sorsra jutottak Babsi néni, Pillerék és mások is.

1951. június 29.

Kedden délelőtt megkezdődött a táborozás. Edzésre csak 7-re kellett menni, s így nem sokkal az úszás befejezése után már át is sétáltam a táborba, a Margitszigetre. Egy kis keresgélés után sikerült megtalálni a tábort, a víztorony és a Pest felé eső Dunapart között. Nemsokára megérkeztek a pajtások is. Ugyanis a táborba csak reggel jönnek ki a fiúk és a lányok, s 6 óra tájban eljönnek haza. A kint lévő sátrak, szerszámok és egyéb értékek őrzésére egy körülbelül 7 tagú őrseg marad kint az éjszaka folyamán. Ma éjjel például én voltam kint mint az őrseg parancsnoka 6 másik fiúval. Nagyjából kétórás váltásokban őrködünk kettesével. Hajnal felé elkezdett zuhogni az eső, s majdnem be is áztunk a sátorban. Különben semmi más kellemetlenség nem volt.

1951. július 2.

Szombaton rendesen kimentem az uszodából a táborba, de előbb jöttem haza, mint a többiek. Ugyanis délután tartották meg az iskolában az elhalasztott évfárat. Mielőtt pedig az iskolába bementem volna, még hazajöttem enni és átöltözni. Az évfár nem tartott sokáig. Az udvaron sorakozott fel az ifjúság, s ott hallgattuk meg az igazgató beszédét, az egyik fiú szavaltát, s a szülői munkaközösség vezetőjének szavait. Ezután kiosztották a szokásos jutalmakat – pénzt és könyveket, majd fölmentünk az osztályokba, s azoknak, akik nem tartoztak már semmi pénzzel vagy könyvvel az iskolának, Farkas kiosztotta a bizonyítványt. Az enyém teljes mértékben megfelelt a várakozásomnak. Biológiából, számtanból és történelemből négyest kaptam, s így jó rendű lettem. Legfeljebb egy dolog volt benne, amire nem számítottam: a magatartás

ötös. Mielőtt kijöttem az iskolából, odaadtam bizonyítványomat anyukának, aki a többi szülőkkel együtt gyülekezett a földszinti folyosón a szülők és tanárok baráti összejövetelére, amelyen szendvicset és bort kaptak, s táncoltak is a megjelentek.

Másnap reggel 6 óra után följött hozzám Zsák, s miután gyorsan megreggeliztem, kerékpáron elindultunk a nagy kirándulásra. Én nem sok csomagot cipeltem, mindössze az oldalzsák lógott a kormányon. Ebben volt az útravalóm, a fényképezőgépem és a fürdőnadrágom. Mielőtt elindultunk volna, megvettem az újságárusnál Népsportomat, hogy azt is magammal vigyem az útra. Azután $\frac{3}{4}$ felé nekivágtunk, anélkül, hogy tudtuk volna, hogy meddig fogunk eljutni. A Szabadság hídon átmentünk Budára. Kimentünk a balatoni műútra, s azon hajtottunk ki a városból a Balaton felé. Közben figyeltem az órát, s megállapítottam, hogy körülbelül 22 kilométeres sebességgel haladtunk. Később is egész utunkon általában ezt a sebességet tartottuk. $\frac{1}{4}$ 11 körül lekanyarodtunk az országútról, s kimentünk a Velencei tó partjára. Az első fényképet ott készítettük. Alig 25 perces pihenő után folytattuk utunkat Székesfehérvár felé. 11 óra tájban voltunk a városban. A Béke kávézóba tértünk be, s ott fogyasztottunk valamit. Én egy tortaszeletet ettem. Nemsokára innen is továbbindultunk, 1 óra felé megérkeztünk Balatonakarattyára, ahol némi nehézségek után sikerült megtalálni Zsanó nagyszüleinek házát. Zsanó már fürdőnadrágban fogadott, ő vonattal már régebben megérkezett.

Hamarosan ebédhez ültünk. Megkínáltak finom tökfőzelékkel, levestel, uborkasalátával, lepénnyel. Ezután lementünk a Balatonhoz, a strandra. 1 forintot kellett fizetnünk fejenként a belépőért. Noha általában nem süttött a nap, amit egészen Székesfehérvár óta sajnáltunk már, bementünk a vízbe. Azután hamar indultunk visszafelé. Előbb még megnéztük Akarattya nevezetességét, a Rákóczi-fát. Visszafelé Polgárdiig egy másik úton jöttünk, mint amelyiken odamentünk. A Velencei-tónál menet közben figyeltük a szép naplementét. Jó iramban jöttünk a város határáig, ahova körülbelül $\frac{1}{2}$ 10-kor érkeztünk meg.

1951. július 12.

Kedden és tegnap kint voltam a táborban, de tegnap előbb jöttem haza, mert el kellett vinnem a takarómat és a training ruhámat, hogy az éjsza-

ka ne fázzam őrsegen. Én voltam az őrseg parancsnoka. Most már kaptunk bőséges ételmet is, vacsorát is meg reggelit is. Késő este csináltunk egy kis tábortűzet is. Reggel azonban egy kicsit későn keltem föl, s így már nem mentem el edzésre, hanem miután megérkezett a nappali őrseg, hazajöttem.

1951. július 23.

Vasárnap délelőtt följött Zsák egy barátjával, aki éppen akkor látogatta meg őt. Fölhívtuk telefonon Rajkányit, s megbeszéltük, hogy 3 órakeror találkozunk a Kálvin téren. Mi hárman még sétáltunk is egyet ebéd előtt. Délután ott is voltunk négyen a találkozón, s elhatároztuk, hogy moziba megyünk. Először elgyalogoltunk a Vörös Csillagba, de ott olyan sokan álltak sorba jegyért, hogy inkább eljöttünk, s a Stúdióban próbáltunk szerencsét. A $\frac{1}{4}$ 7 órás előadásra kaptunk jegyet sorbaállás útján. Mivel még csak $\frac{1}{4}$ 5 volt, elmentünk villamoson a szigetre, megnézni az evezősversenyt. Én már előző nap is néztem, s tudtam, hogy vasárnap folytatni fogják, azért ajánlottam a fiúknak, hogy nézzük meg. A szigeten a célbírószám közelében ültünk le, s onnan figyeltük az országos bajnokságért folyó s a többi versenyszámokat. Később villamoson vissza is utaztunk a Stúdió mozihoz, ahol megnéztük a „A tizenöt éves kapitány”-t. A Verne-regényből készült orosz film nagyon érdekes volt.

Mikor hazaértem, már várt Rajkányi, akivel tegnap beszéltem meg, hogy följön. Hosszú ideig nézegettük könyvtárunk könyveit, hogy egy alkalmas színdarabot találjunk, amelyet megzenésíthetne. Ugyanis azt mondta, hogy operát akar írni. Egyelőre azonban még nem találtunk megfelelő darabot.

1951. augusztus 4.

Vasárnap be is fejeztem úttörőtábori munkámat. Azóta már élvezem a pihenést. Olyan jó érzés, hogy a magam ura vagyok megint, nem kell olyasmit csinálnom, amihez nincs kedvem, nem kell egy csomó rakoncátlan gyereket fegyelmeznem, nem kell mások parancsait teljesítenem, nem kell edzés után az uszodából gyalog a táborba sietnem, s ki tudja, még mennyi kisebb-nagyobb előnyt élvezek azóta, hogy nem járok ki a táborba. Ebből most már elég volt, és utána kellemesen fog esni egy kis nyaralás. Úgy döntöttünk, hogy ha lehet, Balatonszemesre utazunk. Jó

lesz egy kis pihenés mindhármunknak. Szüleim igen sokat dolgoztak az elmúlt hónapokban, s én sem éppen nyaraltam.

1951. augusztus 8.

Taxival kimentünk a „Déli”-be. $\frac{3}{4}$ -kor indult a vonat. Mi a 2. osztályon jöttünk. Szép időben utaztunk. Alig szálltunk még le Szemesen, amikor megláttuk Pitrolffy Béla bácsit és Kató nénit. Kató néni egy kis kocsit húzott. Erre fölpackoltuk csomagjaink egy részét, a többi kézbe fogták, én megragadtam a kocsi rúdját, s így jöttünk ide, új lakhelyünkre. Öszöd közelében lakunk, egy csinos emeleti szobában, melyhez még külön erkély is tartozik. Ablakunk a Balaton felé néz ugyan, de a sok fától nem látni mégsem a tavat. A villa körül nagyon szép kert van, sok virággal, a nagy fák alatt székekkel, asztalokkal és padokkal. Két utcára is van kijárat. A házszám az Ady Endre utcában 33. A remek kis szobáért mindössze 16 forintot kell fizetnünk naponta. Miután itthon letettük a csomagokat, Kató nénival kimentem az állomásra, kiváltottam kerékpáromat, azután elmentem vele az ő villájukba.

1951. augusztus 10.

Ebéd után bementünk megnézni Hajtóékat, s engem mindjárt meghívtak csónakázni. Éppen akkor szálltak be a fiúk a nagy vitorlás csónakba, amelyen persze nem volt vitorla, hanem két evezővel kellett hajtani. Ödön meg én eveztünk. Bementünk jó mélyre, ahol már az evező sem ért le a fenékre, s ott mártottuk meg magunkat.

1951. augusztus 14.

Tamással megbeszéltük, hogy el fogunk menni a Balatonfelvidéket bejárni kerékpáron, sőt, szeretnénk megnézni Sümegyet is. Mindjárt kinéztük az útvonalat a térképen, megnéztük Tamás útikalauzát, s azután megbeszéltük Tücsivel, hogy ő is eljön. Később ugyan a szülők, amikor megmondtuk nekik a dolgot, ellenezni kezdték a kirándulást azzal a megokolással, hogy nem tudunk magunkkal elég ennivalót vinni. Mi azonban megpróbáljuk ezt is elintézni. Most már annyira tetszik nekünk az ötlet, hogy nem akarunk eltérni szándékunktól.

1951. augusztus 26.

Mosakodás és reggelizés után kora reggel átkerékpároztam hátizsákommal a hátamon Pitrolffyékhoz. Mivel csomagtartóm nincsen, a hátamon vittem a túra folyamán a csomagomat, de egyáltalában nem volt valami nehéz. Vittem a hátizsákban két takarót, egy kevés ruhaneműt, élelmisszert, tányért, evőeszközt, poharat, gumiragasztót, szappant, törülközőt, és természetesen magammal vittem fényképezőgépet is a pótfilmekkel együtt. Miután Tamásék is elkészültek, a szüleink nagy búcsúztatása után $\frac{1}{8}$ után útnak indultunk Balatonboglár felé.

1951. szeptember 3.

Úgy terveztük, hogy onnan hajón egyenest Badacsonyra megyünk. Ettől a szándékunktól azonban el kellett térnünk, mert az üdülőket szállító hajóra nem vették föl kerékpárjainkat. Ezért a 9 óra felé induló „Boglár” motorossal keltünk át a túlsó partra, Révfülöpre. Onnan hajtottunk el a Badacsonyt érintve Szigligetre.

Szigligetről a Szentgyörgyhegy felé folytattuk utunkat. A hegy lábához hamar el is jutottunk, de mégis csak alkonyatkor jutottunk föl a tetjére. Ugyanis Tamás folyton tovább és tovább vezetett minket, hogy majd a menedékháznál tesszük le a kerékpárokat, és onnan megyünk föl a hegyre. Rettentő rossz utakon hajtva már majdnem megkerültük félíg a hegyet, amikor végre egy fölfelé vezető útra tértünk. Erről azonban egy idő után Tamás kívánságára visszafordultunk, és kerestünk egy másik utat, amelyen elindulhattunk újra fölfelé. De mivel láttuk, hogy a jó magasan épült menedékházhoz aligha fogunk tudni kerékpárral fölkapaszkodni, megálltunk és tanakodni kezdtünk. Tücsi azt javasolta, hogy inkább hagyjuk a Szentgyörgyhegyet, és mivel már nagyon telik az idő, menjünk tovább a Csobánc felé. Azonban Tamás, aki rossz helyre vezetett, annyira biztatott, hogy ott olyan gyönyörű bazaltoszlopok vannak, meg egy olyan menedékház, amelyet szintén nem mindenhol látni, hogy végre is megállapodtunk abban, hogy egy háznál otthagyjuk a holmikat, és fölmegyünk a csúcsra. Egy kedves öreg házaspár házaskája mellett elhelyeztük gépeinket, azután a bazaltoszlopok között fölmásztunk a hegytetőre, és fönt a magassági pont mellett ültünk le egy kicsit. Visszafelé jövet megint ott jöttünk a bazaltoszlopok, a menedékház és a jó kutak mellett.

Reggel továbbindultunk a Csobánc felé. 1 óra körül érkeztünk csak el Gyulakeszibe, ahol egy érdekes vizimalom megnézése után betettük kerékpárjainkat egy ház udvarába, és azután megindultunk az előttünk magasodó Csobánc felé. Miután a kilátást és a romot kellőképp megcsodáltuk, és szokás szerint megismerkedtünk az útikalauz szavaival is, lejöttünk egy hosszabb úton a hegyről, úgy, hogy közben megpihentünk a híres hidegvízű kútnál is, és nagyot ittunk a jéghideg vízből. Alig tudtunk betelni vele.

Mire kerékpárjainkkal befutottunk Tapolcára, már $\frac{1}{4}$ is elmúlt. – Nem hiányzott nagyon az ebéd, mert későn reggeliztünk. – Természetesen először is a város legfőbb nevezetességét, a tavasbarlangot néztük meg fejenként 1 forintért. – Csónakázni most sem lehetett csónakhány miatt. Megnéztük még a tavat is, amelyben most sem láttunk mást fürödni, mint gyerekeket.

Továbbmentünk következő célpontunk, Sümeg felé. Szép, nagy erdőn vezetett keresztül az út, de bizony mi nem nagyon tudtuk élvezni a meredek és a nagy ellenszél miatt. Mi Tamások, még csak föl bírtunk vergődni leszállás nélkül az emelkedő tetejére, de Tücsök leszállt, és lemaradt. Fönt bevártuk, azután elindultunk lefelé. Alig kezdtünk azonban gurulni, amikor egy oldalt vezető utat pillantottunk meg, és végében egy kutat. Bementünk, hogy kérjünk egy kis ivóvizet, és végül – ezt Tamás közbenjárásának köszönhattuk – ott maradtunk éjszakára.

Másnap bementünk Sümegre. Jól végignéztük a Kisfaludy Sándor Múzeumot, beírtuk nevünket az emlékkönyvbe, azután fölmentünk a várhegy alatti utcába, és egy udvarban letettük a csomagokat. Megint jó meredeken kapaszkodtunk föl a várhoz. Hosszú ideig bolyongtunk az eléggé épen maradt várromok között, mindenféle lyukon átmásztunk, közben majd lefújt a várból az erős szél. Végre 1 óra tájban lefelé indultunk. Egy sziklás helyen én leugrottam, és mondtam Tamásnak is, hogy ugorjon le. Ő azonban nagy lendülettel szaladt lefelé, megcsúszott, és a sziklán hanyatt vágódott. Nagyon nagy baja azért nem történt, de egy időre le kellett ülnünk és megvárni, amíg újra mozgásképes lett. Közben találkoztunk néhány kaposvári fiúval, akik szintén olyan kirándulók voltak, mint mi. Később megnéztük a ferencrendi templomot, azután kerékpárral kimentünk a város szélére, ahol éppen vásár volt. Ahogy visszafelé jöttünk, egyszer csak megszólított egy férfi, és megkér-

dezte a neveinket. Elég meglepő kérdés volt, de azért Tücsi elkezdte neki sorolni. Amikor Tamásét meghallotta, rögtön bemutatkozott, hogy ő Tamás régi nevelőnőjének a férje. Mindjárt el is irányított házába, és felesége nagyon kedvesen fogadott. El is ment, hogy megpróbáljon nekünk kenyeret szerezni, de a váltójegyre ő sem kapott. Ezért a sajátjából adott egy darabot.

A Hidegkút majornál állapotunk meg, és ott tettük le a gépeket, amíg fölsétáltunk a Tátikára. Tücsi persze megint nem mászott utánunk, hanem valami alacsonyabb helyen ült le – fényképezni megint nem lehetett a napsütés hiánya miatt. A leereszkedés után tovább kerékpároztunk Hévíz felé. Eredeti tervünk szerint a Rezi várat is meg kellett volna néznünk, de mivel már késő volt, megelégedtünk távoli látásával. Így is sötét volt már, mire Hévízre értünk. Egy kis bolyongás után a község Egregy felé eső végén egy öreg bácsi kertjébe kéredzkedtünk be, és ott vertük föl a sátrat. Vacsora után hamar el is aludtunk.

Másnap a kirándulás utolsó napjára ébredtünk. Mosdás és reggeli után fölszedtük a sátorfánkat és kihajtottunk Egregyre.

Egregyre hamar kiértünk, és onnan mindjárt kimentünk a híres templomhoz. Egy kukoricáson és más földeken kellett keresztültolni a kerékpárokat, hogy a templomhoz tudjunk jutni. Ott azonban kellemetlen meglepetés ért: nem volt ott a sekrestyés, aki megmutathatta a templomot, amely persze be volt zárva. Egy arra dolgozó asszonytól megtudtuk, hogy hol lakik a faluban, így be is kerékpároztunk őt megkeresni. Hosszú ideig nézegettük a régi kis templomot, az útikalauzból olvastuk fel vezetőnknek a templom érdekességeit, de mondta, hogy ezt ő is tudja. Tamás még a toronyba is fölmászott, bár a tönkrement lépcsőn szinte életveszélyes volt fölmenni. Azután bementünk Hévízre.

Leültünk egy bazár előtti padra, megettünk egy-egy fagyaltot, azután levélíráshoz láttunk. Én csak egyet írtam, Maca néninek, de mivel sümegi lapra kellett írni, úgy írtam, mintha Sümegen lennék. A levelek megírása után még elmentünk a fürdő bejáratához, és ittunk a „hévízből”, majd tovább kerékpároztunk utolsó állomásunk, Keszthely felé. Úgy terveztük eleinte, hogy onnan hajón megyünk haza, Szemesre. 6 forintba került volna a hazautazás – persze félárú igazolvány nélkül még drágább –, és így azt mondtam, hogy inkább menjünk haza kerékpáron.

1951. szeptember 4.

Majdnem 4 hétig nyaraltunk, csak szeptember 2-án utaztunk haza. Tovább már nem lehetett halasztani a hazautazást, mert 3-a már a tanév kezdetét jelentette. A megnyitó ünnepséget már 1-jén megtartották, de hát az még nem volt baj, hogy azon nem voltam jelen. – ½9 körül szálltunk ki a Déli pályaudvaron a vonatból, és sok csomagunkkal együtt hamarosan kijutottunk az épület elé. Taxit azonban sehogy sem tudtunk szerezni, Gábornénak még csak szereztünk egyet, amivel hazamehetett, de mi csak 10 óra után jöhettünk el, és ½11 körül értünk a lakásba. Gyönyörű rend fogadott, és finom vacsora is ki volt készítve a kishaza asztalára. Ezt Szappanyos nagymamáéknak, de különösen Máriának köszönhetjük. Hamar meg is vacsoráztunk, és én lefeküdtem.

Másnap reggel elég korán fölkeltem, és reggeli után elindultam az iskolába. Nem a régi jó iskolaépület felé tartottam, hanem a Lónyay utca 4/c. számú ház felé. Ebbe a rozoga épületbe helyezték át iskolánkat. Persze akkor mentem oda először, de a többi fiúkkal együtt én is megállapítottam, hogy sokkal rosszabb helyre kerültünk, mint ahonnan kitétek minket. A fiúkkal mindjárt üdvözöltük egymást, és élénk hangulatban beszélgettünk. A tanítás még nem is kezdődött meg, mert még akkor tartozták a tantermeket. Így azután Hajósy vezetésével a mi osztályunk elvonult megnézni a várat. Hajósyt megint visszahelyezték a mi iskolánkba, és ő lett az osztályfőnökünk. Ez kellemes meglepetés volt.

Ma edzés után Taxival kimentünk a ligetbe, ott egy ideig sétálgattunk, majd amikor megérkeztek a többi fiúk is, meg Hajósy is, mind bemertünk a Múcsarnokba megnézni az 5 éves terv kiállítását.

1951. szeptember 10.

Ma már nálunk is elkezdődött az iskolában a tanítás.

Ebben a tanévben már jobban kell majd tanulnom, mint a tavalyiban. Hiszen a jeles eredményt el kell érni. És ahogy a tankönyvekből látom, az ötösökért meg is kell majd dolgozni. Első pillantásra a fizikát látom legnehezebbnek. Ebből a tantárgyból lesz a legtöbb óránk: öt darab hetente. Úgy látom, érdekes anyag lesz kedvesebb tárgyaimból: magyarból, történelemből, földrajzból és oroszból, és a többivel remélhetőleg megbirkózom majd. Sajnos, ábrázoló geometriát is kell majd tanulnunk.

1951. október 2.

Pénteken voltam először iskolában. Most már kezdek belezökkenni a rendes kerékvágásba. A tanítás már elég rendszeresen folyik. Voltak légó óráink is. Ezt a tárgyat persze tankönyv nélkül tanuljuk. Az ábrázoló geometria tanár mondja el az anyagot, nekünk pedig jegyzeteket kell készíteni. Sokat nevetünk az órákon.

1951. október 19.

Szerdán este szüleimmel a Kínai cirkuszt néztük meg a Fáklya moziban. Apuka a hivatalban 1 Ft-os jegyeket kapott az előadásra, így azután mind a hárman elmentünk a moziba. És egy csöppet sem bántuk meg, hogy megnéztük ezt a kínai cirkusznak a moszkvai vendégszerepléséről szóló filmet, sőt, nagyon örültünk, hogy láttuk. Szinte csodálatos mutatványokat csináltak a kínaiak. A közönség zajos tetszéssel kísérte a remekbennél remekebb számokat. Mivel folytatólagos előadás volt, egymás után kétszer néztük meg a filmet. Közben híradót is láttunk.

Az iskolában nevezetes esemény volt tegnapelőtt, lezajlott a vezetőségválasztó DISZ-taggyűlés. Elég jól sikerült a gyűlés. Engem szerencsére kihagytak az új vezetőségéből, mint két másik fiút is, és egy II.-os lányt választottak meg iskolatitkárnak.

1951. október 26.

Tegnap az utolsó két óránk elmaradt, helyette más osztályokkal együtt kimentünk trolibuszon a Gorkij fasorba, és az orosz könyvtár termében megnéztük a szovjet tankönyvkiállítást. Érdekes volt az orosz tankönyvekben lapozgatni.

1951. november 2.

Megkezdődött az új táncidény. Maca néninél most nem lehet táncolni, ezért szombaton Kató néniéknél jöttünk össze, de ott volt Maca néni is és édesanyja, aki zongorázott.

Később odajött anyuka is, és engem elküldött kenyeret vásárolni. A nagy „Közért”-üzletben vettem meg a Lenin körút elején. Ez az egyik legforgalmasabb üzlet most a városban. Annyian voltak benne, hogy valami 20 percig tartott, amíg a kenyeret megkaptam.

Tegnap Mindenszentek ünnepe volt, de az üzemekben és hivatalokban azért rendes munkanap volt. Nekünk, diákoknak azonban szünetet adtak. Én ki is mentem anyukával a lőrinci temetőbe nagyapám sírjához. Egy kertésszel virágot tettünk a sírokra, amelyek így egész széppé változtak.

1951. november 5.

Wágner bácsi jött el lenyírni a hajamat. Most már szépen hátrasimul. Ugyanis mióta a nagy lenyírás után nő, hátrafelé fésülöm.

1951. november 14.

Körülbelül ¼5-kor már itthon voltam. Gyorsan befejeztem házi olvasmánybeszámolómat „A falu jegyzője”-ről, még egyet-mást tanultam, azután kimentem szüleim után Gerőciékhez. Ma már megint elég jó idő van. Most ez nekünk azért fontos, mert csak mintegy 8 mázsa fánk van, így eddig még nem is fűtöttünk be.

1951. november 18.

Csütörtökön érdekes esemény történt az iskolában. Az egyik szünetben néhány fiú azzal szórakozott, hogy az udvaron a lépcsőfeljáró falából kihúzogatták a téglákat, és beledobálták egy pocsolyába. Én is ott voltam, láttam ezt az érdekes játékot, és gondoltam is, hogy ennek nem lesz jó vége.

Igazam volt. Az utolsó óra előtt bejött hozzánk Klotild tanárnő és megkérdezte, hogy ki szedte szét a lépcsőt? Persze senki sem jelentkezett, és mivel a legtöbben egyáltalában nem tudtak a dologról, az osztály nagyon különösnek találta a kérdést. A tanárnő belépése előtt a szünetben vidám dzsezzdalokat énekeltek a fiúk, így a hangulat igen jó volt. Nem csoda tehát, hogy a tanárnő „vallatása” közben igen zajosan viselkedtünk, és hogy „Bontják az iskolát?” és hasonló kedélyes megjegyzések hangzottak el. Az éppen akkor benyitó másodikost is nagy ovációval fogadtuk, és Csabi hangosan köszöntötte is. A tanárnő erre el kérte az ellenőrző könyvét, mire Csabi megnyugtatta, hogy éppen az igazgatónál van. Általában a fiúk nevettek, a szerencsétlen Zsák azonban zsebkendőjébe akarta rejteni derűtségét. A tanárnő erre pont tőle

vette el az ellenőrző könyvét, nem pedig tőlünk, akik sokkal nyíltabban hahotáztunk.

1951. november 27.

Szombaton nem éreztem olyan jól magamat Kató néniéknél, mint máskor. 8 fiúra 4 lány jutott. A tánc befejezése után szüleimmel Dezső bácsihoz mentünk. Az ő háza előtt nagyon érdekes dolgot vettünk észre. Egy csoport ember vett körül két részeg férfit. Anyukáék fölmentek Dezső bácsihoz, én azonban beálltam a nézők közé, akik között Ottival és Tamással találkoztam. A két férfi közül az egyik nem volt olyan nagyon berúgva, és még tudta vezetni a másikat, egy pocakos, alacsony embert, aki becsukott szemmel dülöngélt barátja karján. Olyan mulatságosan néztek ki, hogy sok járókelő állt meg láttukra, és egész kis díszkíséret követte őket a körúton. Mi Tamással és Ottival egészen hazáig kísértük a pocakost, akit barátja „Zöldi Bandi keszege” néven biztatott az előhaladásra. Közbe-közbe a „Cserebogár, sárga cserebogár”-t kezdte énekelni neki, mire Zöldi Bandi is rögtön följebb lökte kalapját, és kezével hadonászva kapcsolódott bele a nótába. Nagyon jól szórakoztunk, amíg kísértük őket.

Tegnap be kellett mennem a IX. kerületi úttörőközpontba, hogy a titkárral egy kicsit elbeszélgessek. Ugyanis az iskolánkkal szomszédos általános iskola úttörőcsapatába Polgár beagitált ifivezetőnek. Ugyan már nagyon örültem, hogy erre a tanévre végre sikerült mentesítenem magam a mozgalmi munkától, mégis belementem a dologba. Talán mégiscsak lesz belőle valami haszon.

1951. december 2.

Ma megint nagyot sétáltunk Gabival. Kimentünk a ligetig, ahol most nagy átalakítások folynak. Építik a hatalmas méretű Sztálin-szobrot.

Most állandóan Rákosinak az élelmiszerjegy-rendszer megszüntetéséről, az egyes fontos élelmiszerek áráról, és a fizetések fölemeléséről mondott beszédéről lehetett hallani. A rádió újra leadta a beszéd közvetítését, és egy részét mi is meghallgattuk.

1951. december 10.

Délután elmentem a sportorvoshoz. Elég alaposan megvizsgált, és kijelentette, hogy a szívemet néhány hónapig pihentetni kell. Továbbra is csak játékszerűen sportolhatok, és majd tavasszal kell újra kontrollra mennem. Nem is hiányzik most az úszás, úgyhogy nemigen bánt a határozat. Az előbb becsöngettek hozzám az első betlehemesek. Közeledünk a karácsony felé.

1951. december 15.

Érdekes mozgalmat csináltunk az iskolában. Van az osztályunkban a kályhának egy olyan levehető alkatrésze, amelyet enyhe tűzással koronához lehet hasonlítani. Én ezt egy néhányszor föl tettem a fejemre, és talán ez volt az oka, hogy a fiúk megtettek királyuknak. Ráültem egy székre, többen megragadták, és fejük fölé emelve vittek ki a folyosóra. Lelkes fölvonulásunk érdekes látványosságot szolgáltatott a más osztálybelieknek. Királyságunk azután szépen fejlődött, kineveztem összes osztálytársamat valaminek. Egyik nádor lett, a másik országbíró, a harmadik királyi kancellár, megint másik kamarás, horvát bán, királyi természettudós, csillagász, zenemester, koronaőr, vagy esetleg egyszerűen herceg, gróf, báró vagy lovag. Megállapítottam az alsó- és felsőtábla névsorát, és a szünetekben országgyűlést tartottunk. Az első törvény, amelyet a tekintetes karok és rendek nagy lelkesedéssel megszavaztak, a nemesség adómentessége volt. Később átküldtük követünket a b-be, hogy ott is elismertessék királyságomat.

Egy másik érdekes szórakozásunk volt a szavalókórus alakítása. Órák alatt kórusban mondtunk be egyes dolgokat, például azt, hogy: „ez az”, vagy „helyes”, vagy „esik a hó” stb., ezeknek azonban legalább volt valami értelme, de javaslatomra többször azt is bemondtuk, hogy: „Kerámia”, aminek pedig ebben az esetben semmi értelme sem volt. Egyszer azonban a biológia tanárnő észrevette az egyik fiút, amikor éppen a „kerámiá”-t mondta, és mivel becsületesen én is fölálltam, és beismertem, hogy én is mondtam, jelentkeznem kellett vele együtt Hajósynál, az osztályfőnöknél. Hajósy megkérdezte, hogy kettőnk közül melyik volt a szervező. Én már olyan átkozottul becsületes vagyok, hogy azt is bevallottam, hogy én voltam, aminek pedig az lett a következménye, hogy átültetett a kályha felé eső padsorba.

1951. december 22.

Tegnap este szokás szerint Gabiéknál voltam.

A 4. óra után fölírtuk a táblára azt, hogy „ezt az évet is megúsztuk!” és alá a különböző tantárgyakra jellemző dolgokat. Az utolsó óra után pedig nagy megkönnyebbüléssel hagytuk el az iskolát, ahova megint nem kell egy darabig betenni a lábunkat.

1951. december 30.

Csütörtökön délelőtt Gabival kísértáltunk a ligetbe, hogy megnézzük a Mezőgazdasági Múzeumban azt az érdekes kiállítást, amelyet már szeptemberben láttam. Gabinak is nagyon tetszett, sokáig nézelődünk. Visszafelé jövet megnéztük a hatalmas Sztálin-szobrot is.

1951. december 31.

Ma van az utolsó nap ebben az évben. Ha visszagondolok az elmúlt tizenkét hónapra, különböző kellemes és kellemetlen emlékek jutnak eszembe. Általában az egész világon ez az esztendő olyan forrongó, viharos volt. Ha nem is volt a közelben háború, azért mégsem volt olyan igazi nyugalmas béke. Sokan tartottak a háborútól, de sok mástól is rettegtek az emberek. Nagyon sok ember számára keserű volt ez az év. A mi számunkra azonban még mindig elég jó volt. Semmi nagyobb baj nem történt velünk. Elég jól éltünk, még kellemes nyaraláshoz is hozzájutottunk. Az iskolában nem volt nagy szerencsém, II.-os bizonyítványom csak jórendű volt, és most sem állok túl jól, de az elért eredményeket legalább a magam erejéből értem el, és elég sok újat is tanultam. Ha a jövő év nem lesz rosszabb ennél, akkor még nem lesz nagy baj. Én mindenesetre gondolatban minden embernek boldog új évet kívánok.

1952. január 3.

A Szilvesztert nagyon kellemesen töltöttük el. Este elmentünk a templomba. Rengetegen voltak, és nagyon szép volt a szentbeszéd meg a „Te Deum” is. Vacsora után hallgattuk a rádiót, különböző állomásokat. Nagyon szép szilveszteri műsorok voltak. Az egyik külföldi rádióban elszávták a Szózatot is, ami nagyon megható volt, de voltak humoros műsorszámok is. Éjfélkor a rádióból fölcsendülő harangszó hangja és a karácsonyfagyertyák fénye adta meg a szokásos szép hangulatot.

1952. január 7.

Szombaton délután fölmentem Szappanyos nagymamáékhoz. Nagymama külföldi utazásairól, különösen a Monte Carloban szerzett tapasztalatairól beszélt nekem.

Este Dezső bácsi szokás szerint fölolvasta anyuka legutóbbi fordítását, hogy az esetleg benne maradt hibákat kijavítsuk. Én is 11-ig hallgattam a fölolvast, mert a regény, amit anyuka most fordít, egészen érdekes volt. Azokhoz képest, amiket máskor szokott fordítani, egészen kiváló.

1952. január 14.

Nemsokára el kell mennem az iskolába politikai körre. Ez olyan szemináriumféle. Ma kezdődik. Szerencsére csak egyszer van kéthetenként.

1952. január 27.

Néhány napja ismét fontos tisztséget kaptam. Én lettem az irodalmi szakkör vezetője. Elég furcsa, hogy éppen engem bíztak meg ezzel a feladattal, hiszen eddig a szakkörnek nem is voltam tagja. Nem is érzem magam a legalkalmasabbnak erre a munkára, hiszen nincsen olyan ma-

gas fokú irodalmi műveltségem, mint egyes iskolatársaimnak, meg a vitákban sem vagyok gyakorlott, és általában a nagyobb társaság előtti beszédhez nem vagyok hozzászokva. Mégis, ha már ennyire elhatározták, hogy én legyek a szakköri titkár, és az igazgató is biztatott, nem ellenkeztem sokat, hanem elvállaltam a feladatot. Lehet, hogy ez majd hasznomra válik. Valóban, tegnapelőtt már elég sikeresen vezettem is egy gyűlést, különösebb nehézség és fennakadás nélkül ismertettem a tagság előtt a munkatervet. Polgár és Polonyi segítenek a munkámban, és remélem, hogy nem fogok szégyent vallani.

Most hozzá kell látnom, hogy kissé hiányos irodalmi műveltségemet gyarapítsam. Ebben a hónapban már elolvastam a „Buda halála”-t és a „Toldi estéje”-t, és jó kiadós beszámolót is írtam róluk házi olvasmány füzetembe. Most „Verdi életregényé”-t olvasom. A közeljövőben szeretném elolvasni „Az ember tragédiáját”-t is.

Tegnap nagy zenei élményben volt részem: a Városi Színházban szüleimmel megnéztem a Toscát. Ez az opera is nagyon tetszett nekem. Az előadás nagyon szép volt, a Tosca nagy áriáját és a levéláriát megismételtette a közönség.

1952. február 3.

Csütörtökön megkaptuk a félévi bizonyítványt. Az enyém nem is volt olyan rossz. Ábrázoló geometriából megkaptam a négyest, fizikából az ötöst, így csak ábrázolóból és számtanból volt négyesem, de ott éktelenkedett a biológia hármassal is. Mégis meg voltam elégedve eredményemmel, hiszen év végéig már csak két osztályzatot kell javítanom, hogy jelesrendű lehessenek.

Ma délután nagyot szánkáztam a Szabadsághegyen. Kiss Lajossal és Főrikával mentünk ki. A Disznófő alatti lejtőre mentünk. Sokan ródliztak és síeltek. Két másik osztálytársunkkal is találkoztunk. Vagy 10-12-szer siklottunk le. Kiss Lajossal ketten mentünk az én szánkómmal, Főrika pedig külön ment egy kisebbel. Jópárszor fölborultunk, de mások sokkal nagyobbakat estek. A hó nagyszerű volt, még beleesni is élvezet volt. Remekül szórakoztunk. Hazafelé egészen az Új Szent János kórházig gyalog jöttünk. 1/7 felé értem haza.

1952. február 10.

A múltkor nagyon rossz hírekkel fogadtak Gabiéknál. Állítólag megtartották édesapja tárgyalását, és vagyonek Kobzásra ítélték. Két ember volt náluk egy délután, és mindenfélét, ami a lakásban volt, fölírtak, alig hagytak ki a listából néhány bútort. Persze még megpróbálnak megmenteni valamit, talán csak nem fogják őket teljesen kifosztani.

1952. március 2.

Múlt vasárnap el akartam menni Újhelyiekhez, azonban még mielőtt elindultam volna, betoppant Polonyi. Így le kellett tennem a látogatásról, és Polonyival töltöttem az estét. Megírtuk az orosz nyelvű levelet az irodalmi szakkörünk nevében a leningrádi iskolába. Azóta már talán meg is érkezett. Kíváncsi vagyok, hogy fognak-e válaszolni rá?

Szerdán elvittem két csomagot az I.K.K.A. csomagkiadójából Szapanyos nagymamáékhoz. Nagymama most abból él, hogy a Teréz néni és a Sándor bácsiék csomagjait eladja.

1952. március 9.

Tegnap úgynevezett Rákosi-műszakot tartottunk az iskolában. Igyekeztünk fegyelmeztetkedni lenni az órákon, és általában mindenki jól felelt. Délután vissza kellett mennünk a Rákosi-ünnepélyre, amit nálunk a többi iskolától eltérően nem az utolsó két órában, hanem délután tartottak meg. Az egész országban nagy fénnel ünnepelték meg Rákosi Mátyás születésnapját.

1952. március 16.

Tegnap, a forradalom évfordulóján rendes munkanap volt, csak mi, diákok kaptunk szünetet. Ki kellett volna ugyan vonulni, de a mi osztályunkból azt hiszem, nagyon kevesen jelentek meg a DISZ-központ előtt.

1952. március 23.

Hétfőn megtudtam, hogy a felvonuláson mindössze három fiú képviselte osztályunkat. A mi osztályunkkal sok baj van, állandóan szidnak minket, igaz ugyan, hogy mi azért meg vagyunk elégedve a helyzettel, és saját magunkról igen jó véleménnyel vagyunk.

Mostanában lelkiismeretesen tanulok, működöm az irodalmi szak-
körben, eljárók az osztály színjátszó- és néptáncsoportjának próbáira,
azonkívül a politikai körbe. Sokat erősödtem az utóbbi év folyamán.
Csak a szívem az, ami még egy kis gondot okoz nekem. Még mostaná-
ban is sokszor belenyilall egy-egy szúrás vagy rövid görcsös fájdalom,
és ilyenkor bizony sokszor gondolok arra, hogy ilyen szívvel nem élhe-
tek hosszú életet. Pedig úgy szeretnék még sokáig élni. Persze nem sze-
rencsétlenül, hanem megelégedetten, boldogan. De nagyobb boldogsá-
got, mint amilyenben eddig volt részem, nem is kívánok. Egy-két évvel
ezelőtt mindig azért imádkoztam, hogy 99 éves koromig éljek, de azóta
már beláttam, hogy elég egy embernek 80 év is. Ha rájuk gondolok,
előttem mindig a boldogság ködében tűnnek fel azok az emberek, akik
legalább 70-75 éves korukban haltak meg. Úgy érzem, ők már nyugod-
tan búcsúzhattak az élettől, hiszen eleget éltek. Különösen boldognak
látom azokat a hosszú életű tudósokat és alkotóművészeket, akik azzal
a tudattal mehettek a másvilágra, hogy földi életüket jól kihasználták,
sok értékes alkotással gazdagították a világot, és egy dicsőséges nevet
hagytak az utókorra. Bennem is olyan sok ambíció és lehet, hogy hiúság
van, úgy szeretnék én is híres ember lenni, akinek nevét holta után is
szeretettel emlegetik az emberek. Szeretnék olyan verseket írni, amelye-
ket később is szívesen olvasnak és szavalnak az emberek, mint amilyen
szívesen olvasom és szavalom most én a nagy magyar költők verseit.
Mostanában nem írok verseket, még a Nagy Miska megírása óta nem
jött elég ihletem hozzá, de annál szorgalmasabban tanulok verseket.
Már tudok kívülről körülbelül 70-et, de mire leérettségizem, szeretnék
100-at tudni.

1952. március 30.

Tegnap volt a tánckurzus befejező napja. Az új ruhámban mentem el
Pitrolffyékhoz. Nagyon sok vendég volt, csak úgy nyüzsgött a sok gye-
rek, de szülők is voltak bőven. Legalább 25-en táncoltunk, apuka szerint
összesen voltunk 80-an is. Volt műsor is, több táncbemutató is volt. A la-
kodalmas táncban én voltam a vőlegény, Gabi a menyasszony. Őrá szép
menyasszonyi ruhát adtak, de nekem semmi magyar ruhám nem volt,
így mint pesti sófőr-vőlegény szerepeltem, igaz, azért egy szalagos fekete

kalapot a fejembe nyomtak. Rengeteget táncoltunk, Gabival egész az el-
szédülésig keringőztünk.

1952. április 6.

Ezen a héten kicsit össze voltak cserélve a napok. Április 4-e péntekre
esett, és így, hogy a két munkaszüneti nap egymás után legyen, a va-
sárnapot előrehozták szombatra. Így ma, virágvasárnap rendes mun-
kanap volt. Viszont kétségtelenül jó volt a két ünnepnap egymás után.
4-én különösen ráértem, mert iskolánknak ki sem kellett vonulnia. Ál-
talanban az ünnep csendesebb volt, mint néhány évvel ezelőtt. Délután
itt volt nálunk Sári néni, akinek elvették a nyugdíját, este pedig Dezső
bácsinál voltunk.

1952. április 13.

Húsvét vasárnapja van. Végre megérkezett a tavasz. A Nagyhét szá-
momra kellemesen telt el. Még vasárnap délután Zsoltival sétáltam
egyet, hétfőn este pedig Újhelyiéket látogattam meg. A pingpongozá-
son kívül versfordításban is részt vettem. Margitnak kellett egy rövid
orosz verset műfordításban elkészíteni, hát engem kért meg, hogy segít-
sek. Mondtam is neki egy pár sort. A vers egy sztahanovistáról szólt.
Így fordításomban a vége az lett, hogy „iskolát épít és kórházat, az
egész vers egy gyalázat”. A lányoknak nagyon tetszett ez a befejezés,
azt már nem tudom, hogy az iskolában hogy voltak megelégedve vele.

Általában az életem apró eseményei olyan semmiségek a nagyvilág
hatalmas problémáihoz képest. Itt van például a háború és béke kérdé-
se. Erről most nagyon sokat hallani. A dolgozók állandóan békegyűlése-
ken és békeíveken követelik az atomfegyver betiltását és a béke minél
szilárdabb biztosítását. És mégis annyian emlegetik a III. világháborút.
Sokan gondolják, hogy a világ két tábora közötti feszültséget csak hábo-
rúval lehet levezetni. És fegyverkeznek is minden ország. Pedig ez a há-
ború a fegyverek fejlettségét tekintve borzalmas tömegmészárlásként
képzeltető csak el. Bizony sok embert elgondolkoztat a világ jövője
sorsa. Még az öregek csak könnyebben elviselik ezt a bizonytalanságot,
ők már nemigen érdeklődnek a jövő iránt, a múltból pedig vigasztalást
merítenek. De minket, fiatalokat mégis csak érdekel a jövő, amely-
ben majd élnünk kell. Én még igazán fiatal vagyok, de azért mégis

olyan sokat tekintek a múltba, gyermekkorom kedves emlékei közé. Szeretem olvasgatni naplóm régen teleírt lapjait, amelyekről egy boldog kisfiú kusza sorai tűnnek elém. Bizony már egy teljes évtized eseményeiről számolnak be ezek a sorok. A napokban volt tíz éve annak, hogy az első bejegyzést tettem „érdekes füzet”-embe. Remélem, hogy még sok érdekes és szép eseményt fogok bejegyezni naplómbe.

Délután elmentem a templomba, megnéztem a feltámadási körmenet elindulását, azután elmentem az Izabella térre, a Madách Színházba, ahol néhány iskolatársammal megnéztük a Liliomfi előadását. Nagyon tetszett a darab. 2 forintunkba került fejenként a hely, igaz, hogy a kasszülön ültünk.

Csütörtökön reggel 6-ra lementem a Császár uszodába, ahol hosszú szünet után végre megint jót úszhattam. Azóta rendszeren járok az edzésekre. Jölesik a tanulás előtt egyet úszni.

1952. április 27.

Végre megindult az iskolában a szavalóverseny, amelyet bizonyos mértékben én rendeztem, de azért részt is veszek benne. Az osztályban nagy sikerrel szavaltam el „A walesi bárdok”-at, és aránylag könnyen jutottam be a döntőbe. De kellett is, hogy jól szerepeljek, hiszen az osztályban mint favorit indultam.

Most, hogy reggelenként uszodába járok, szükségem van villamos hetijegyre. Így ezen a héten meg is csináltattam az igazolványt. Le is kellett fényképeztetnem magamat. 10 forintért 3 képet csináltak. Percek alatt lefényképeztek, és egészen jól sikerültek a képek.

1952. május 4.

Szerdán megtartottuk a szavalóverseny döntőjét. A versenyzők, a zsüri tagjai és a közönség egy egész osztályt töltöttek meg. 14-en vettünk részt a versenyben, és sorsolással döntöttük el az indulás sorrendjét. Én húztam utoljára, és épp az 1-es szám jutott nekem. Először tehát én mondtam el a kötelező verset, a „Szeptember végén”-t. Miután ezt mindenki elszavalta, áttértünk a szabadon választott versekre. Én „A walesi bárdok”-at adtam elő. Miután az utolsó szavaltat is elhangzott, a zsüri tagjai, a három magyartanár és három diák megtanácskozták az eredményeket, és Makay sorra elmondta minden versenyzőnek a véle-

ményt. Egy I/b-s lány lett a győztes. Makay azt mondta, hogy én is jó helyre kerültem, de az első öt közé nem jutottam be. A többiek sorrendjét ugyanis nem ismertette. Általában mindenki megállapította, hogy a színvonal igen magas volt, így senkinek sem kellett szégyellnie, ha nem jutott az elsők közé.

Csütörtökön volt május 1. Mint ezen az ünnepen általában szokott lenni, most is nagyon jó idő volt. Én is fölvonultam a Kinizsivel. Reggel az Üllői úti pályán gyülekeztünk. Kaptunk egy kis reggelit is, mindenki három kiflit. Utcai ruhánkat letettük, és egyforma kis piros nadrágot, fehér pólóinget és tornacipőt vettünk fel. Szerencse is, hogy ilyen könnyű sportöltözetben vonultunk fel, mert így legalább nem izzadtunk annyira. A Dunaparton mentünk végig, egész a Lánchídig, és végigvonultunk a Sztálin úton. Sok Kinizsi-sportoló vonult fel, minden szakosztály előtt vitték az illető sportot ábrázoló nagy jelvényt. Én a fiúúszók első sorában lépkedtem, Taxi jött mellettem. 1/21 felé értünk a Hősök terére, a nagy tribün elé.

1952. május 11.

Hétfőn megkapta anyuka a pénzt, amelyet vártunk, és így elmehettem az új kerékpáromért. Már többen megnézték, mindenkinek nagyon tetszik. A városon kívül azonban még nem voltam vele, esetleg ma megyek el, ha Zsák is jön.

Végre túlvagyunk az ifinapon, amelyet az I/b. lányosztállyal közösen a mi osztályunk rendezett. Bizony sok baj volt ezzel a klubnappal. Hajósynak, az osztályfőnöknek óráin mennyit beszélünk róla már hetek óta, és hány nehézség merült fel! Néha már-már úgy látszott, hogy meg sem tudjuk rendezni. A népitánc iránt is olyan kicsi volt az érdeklődés, hogy csak nagy nehezen tudtuk összehozni a táncsoportot. A próbák azonban még így is igen gyatrán mentek, sokszor mi fiúk meglógtunk a lányok elől, akik nagyobb lelkesedéssel tanulták a táncot. Az előadás előtt azonban megembereltük magunkat, és pénteken meg szombaton délután rendszeren megtanultuk a táncot.

1952. május 18.

Kedden volt a negyedikesek ballagása. A hét közepén kezdődött meg az érettségi szünet, a mi osztályunk számára már az utolsó. Ez volt az

egyik oka annak, hogy én is elmentem a kirándulásra, noha olyan helyre mentünk, ahol már jártam.

Csütörtökön reggel 8 óra tájban találkoztunk a Keleti pályaudvaron. Két fiú- és két lányosztály jött az iskolából. Hátizsákokban vittük magunkkal az élelmet és a többi felszerelést. $\frac{1}{2}$ 9 körül indult a vonatunk Füzesabony felé, ahol át kellett szállnunk az Egerbe menő vonatra. Onnan pedig továbbutaztunk Szilvásvárad felé.

Szilvásváradról azután gyalog indultunk neki a Bükknek, hogy estére megérkezzünk a bányásztelep mellé. Öten előresiettünk, és eltávolodtunk. Belegabalyodtunk a Bükk hegység rengetegeibe, úttalan utakon mászkáltunk össze vissza, az egyik hegyre föl, a másíkról le, de se-hogy sem tudtuk a helyes utat megtalálni. Kórusban kiáltoztuk bele a nagy csendbe a „hahó”-kat és „kerámiá”-kat, de a visszhangon kívül más válasz nem jött rá. Végül is amikor ránk esteledett, ott, ahol voltunk, az erdőben, egy fa alatt letelepedtünk, fölvertünk annyi ruhát, amennyit csak lehetett, mivel takarót nem hoztunk magunkkal, és lefeküdtünk. Jó szorosan feküdtünk, hogy melegítsük egymást, de olyan hideg volt, hogy nemigen tudtunk aludni. Hajnalban azután tábor tüzet gyújtottunk, amellet kicst melegedtünk, megreggeliztünk, azután 5 órakor tovább indultunk, hogy megkeressük a menedékházat. Elég kietlen környezetben mentünk, néha szúrós bokrok között, máskor vizes fűben, úgyhogy össze-vissza voltunk karcolva, a cipőnkben pedig cupogott a víz. Persze nagy feltűnést keltettünk, ahogy megérkeztünk, Hajósy össze is szidott, és azt mondta, hogy most megérdemelnénk, hogy rögtön hazaküldjön bennünket. Mi haza is jöttünk volna, hiszen már úgyis benne voltunk a sétában. Erre azonban nem került sor, hanem fölmentünk a szobába rendbeszedni magunkat. Többen elmentek Lillafüredre, de mi inkább itt maradtunk, mert rossz idő volt, és sajnáltuk volna tovább rongálni a cipőnket.

1952. május 25.

Ez volt az utolsó előtti tanítási hét az iskolában. Én is fokozottabb mértékben láttam neki a tanulásnak, csütörtökön például közel öt órát tanultam délután. Apu bent volt szülői értekezleten, és a tanárok igen kedvező véleményt mondtak rólam. Ekkor úgy látszott, hogy valószínűleg megszerezem a jeles bizonyítványt. Azóta azonban a számtan vizs-

gadolgozat kicsit lelohasztotta a reményeket. A dolgozat harmadik tételé ugyanis olyan nehéz volt, hogy a kidolgozási idő végéig azok közül, akik ezt kapták, senki sem tudta megoldani. Végre valamivel a befejezés előtt valaki kisütött valami megoldást, ezt gyorsan lediktálták nekem is – mert sügni igen jól lehetett –, azonban nem biztos, hogy ez a megoldás jó.

Ma van a születésnapom. Csak éjjélkor feküdtem le, és körülbelül azokban a percekben aludtam el, amelyek 17. évfordulóját jelentették annak a pillanatnak, amelyben először nyitottam ki ezen a világon a szemem.

A tanítás azonban kétségtelenül befejeződött, és mi szokás szerint föl is írtuk tegnap a táblára, hogy „ezt az évet is megúsztuk”. Az osztály fegyelmi füzetének végére pedig azt írtuk, hogy „finita la comedia”.

1952. június 8.

Pénteken délután Taxihoz mentem el. Vázsonyi Vili is ott volt. Azért mentünk, hogy együtt tanuljuk a matematika-tételeket. Azonban alig néztünk meg egy néhány tételt, nem sokat tanultunk. Kényelmes székeken ültünk a Dunára néző erkélyen, és így beszélgettük át a délutánt.

Tegnap este az Aidát néztük meg a Városiban. Gyönyörű előadás volt, ezt is nagyon élveztem.

1952. június 15.

A másik két vizsgát is sikeresen letettem ezen a héten, szerdán a matematikát, pénteken pedig a magyart. Így pénteken végleg félretehettem a könyveket. Nagyon jó volt olyan felszabadulnak éreznem magam. Az utóbbi hetekben Heine versein kívül úgyszólván semmi szépirodalmat nem olvastam, időmet inkább tanulásra használtam fel. Pénteken azután nagyot olvastam. Elolvastam a „Hadititok” című kisregényt, amelyet anyu nemrég fordított.

Hétfőn kellemes kiránduláson vettem részt. Az osztályból tízen, Hajósy vezetésével elmentünk Visegrádra. Oda-vissza hajón tettük meg az utat. Késő este értünk haza. Jól sikerült kirándulás volt, Visegrádot most már remekül ismerjük.

Már régebben megkezdtek az iskolában a toborzást a közös nyári munkára. Most általános szokás, hogy a diákság a tanév befejezése után nem megy el nyaralni, mint régen, hanem a szellemi munkát fölcserélik a testi munkával, és elmennek dolgozni az iparba. Az idén már az iskolák szervezték meg a munkát, úgy, hogy egy iskola tanulói együtt dolgozzanak, a lányok vidéken, a fiúkéken, a fiúk pedig itt a városban. Ná-lunk is nagyon agitáltak, hogy menjünk. Nehezen ment a toborzás, vé-gül azonban mégis sikerült Hajósynak néhány fiút beszervezni. Az osztályból vagy 8-an megyünk. Holnap kezdjük meg a munkát. Kíván-csian várjuk, hogy milyen lesz.

1952. június 22.

Az első hetet már ledogoztuk, és sok tapasztalatot szereztünk. Hétfőn reggel Kiss Lajossal és Taxival együtt mentem ki a munkahelyre, a Táro-gató utcába. Könnyen odataláltunk, sok más fiú jött az iskolából. Több mint ötvenen jöttünk össze. A vállalat dolgozói melegen fogadtak, külön-böző minket üdvözlő felírásokat láttunk a falakon. Egy nagy termet bo-csátottak rendelkezésükre öltözőhelyiségül. 7 órakor kezdődött volna hi-vatalosan a munka, de aznap csak jóval később kezdtünk dolgozni. Előbb fölírták neveinket és személyi adatainkat, majd pár férfi beszélt hozzánk, azután megmutatták mindegyik brigádnak, hogy mit kell dolgozni, és mi serényen hozzá is láttunk. Osztálytársaimmal és két más fiúval 13-an al-kottunk egy brigádot. Azt a feladatot kaptuk, hogy hosszú árkokat ás-sunk, amelyekbe majd az épülő házfalak betonját fogjuk önteni. Mi azu-tán kisebb csoportokban el is kezdtük a föld kitermelését. Egyik fiú lecsá-kányozott egy csomó földet, a másik meg kilapátolta. Én a lapátosok közé álltam. 12-től 1/21-ig volt ebédszünet. Az öltözőben fogyasztottuk el a ma-gunkkal hozott ennivalót. 1/5-kor fejeződött be a munka. Egnéhány gödröt már megástunk addigra, a tenyerünk jól föl is tört tőle.

Olyan lelkesen dogoztam, hogy volt úgy, hogy 200 lapát földet hán-ytam ki az árokból körülbelül 13 perc alatt. Azért annyit nem dolgoztam, hogy tönkregyem magam, csak annyit, amennyit nagyobb megerőltetés nélkül el tudtam végezni. Amíg a csákányos dolgozott, addig le is ülhet-tem az árokban. Jól is esett egy kicsit az árnyékban pihenni.

Fizetést egyelőre még nem kaptunk. Valami olyasmit rebesgettek, hogy ezen a héten fejenként csak valami 60 forint értékű munkát végez-

tünk. Azt is megtudtuk, hogy 1 köbméter föld kitermeléséért 10 forintot adnak. Zsákkal kiszámítottuk, hogy ha jó iramban dolgozunk, meg tu-dunk keresni fejenként 150 forintot egy héten. De nem is kell végig ezt a nehéz és kevésbé jól fizetett munkát végeznünk, más feladatot fogunk kapni. Szeretnénk minél többet keresni, hogy kézzel fogható eredmé-nye legyen munkánknak. Az az eredménye, hogy hozzászoktunk a testi munkához, kicsit megerősödünk és lebecsülünk, már így is megvan. Én érzem, hogy jót tesz nekem ez a munka, egész jól érzem ott kint ma-gam. Abból a pénzből, amit keresek, nyaralni, szórakozni szeretnék. Szerintem az a fontos, hogy az ember jól kihasználja a fiatalságát, és mi-nél több szép emléket szerezzen, amelyre boldogan emlékezhet vissza később is. Öltözködni majd lehet idősebb korban is, ha olyanok lesznek a viszonyok.

Kedden délután kaptuk meg a bizonyítványt. Az évvárót az Állami Biztosító helyiségében tartották. Az igazgató beszámolt az ez évi mun-káról, majd kiosztotta a jutalomkönyveket. Ez hosszú ideig tartott, úgy-hogy nem is nagyon figyeltem oda, amikor egyszer csak szóltak a fiúk, hogy menjek ki, az én nevemet mondta az igazgató. Kiballagtam, és megkaptam Gorkij: „Irodalmi tanulmányok” című művét. Be van írva, hogy kitűnő szakköri munkámért kaptam. Nagy szerencse, hogy a szakkörben végzett mérsékelt munkámat kitűnőnek találták. Igazán örülök neki.

Még egy kis műsort kellett végignéznünk, azután átmertünk az is-kolába, ahol osztályonként külön kiosztották a bizonyítványokat. Azaz kiosztották azoknak, akik már sem kölcsönkapott könyvvel, sem pénz-zel nem tartoztak az iskolának. Én is csak 4 forint lefizetése után kap-tam meg a könyvecskét. Meg voltam elégedve eredményemmel. Ponto-san olyan volt, amilyennek már régen kiterveztem. Jeles rendű lettem, biológiai és ábrázoló geometriából volt négyesem. Még hárman vol-tak jeles rendűek, hárman pedig kitűnőek lettek.

1952. június 29.

Ezen a héten már nem ugyanazt a munkát végeztem, amit a múlt hé-ten. A mi brigádunk nagyobbik részét ugyanis vashordásra osztották be. A vasbeton szerkezethez szükséges hosszú vasrudakat cipeltük egyik helyről a másikkra. Attól függően, hogy milyen hosszú és milyen vastag

köteget szállítottunk, hol csak egy páran, hol 7-en álltunk a teher alá. Pénteken adtak először pénzt a markunkba, de akkor csak 30 forintot kaptunk fejenként előleg címen. Ennyit pedig az anyutól minden munka nélkül szoktam kapni zsebpénznek.

1952. július 7.

A júliussal végre megjött az igazi nyár. Tárogató utcai munkánk utolsó hetét már a legnagyobb kánikulában dolgoztuk le. Ezen a héten megint újabb munkákat próbáltunk ki. Hétfőn a betonszállításhoz osztottak be minket. Ez elég nehéz munka volt, mert állandóan kellett talicskázni és a transzportőrre lapátolni a betont, hogy a gép ne menjen üresen. Zsákkal egy ideig földet lapátoltunk egy másik transzportőrre, majd kis lovas kordékat raktunk meg. Ezek már könnyebb munkák voltak.

Tegnap, vasárnap végre mégis csak sikerült egy jó kerékpár-kirándulást tennem. Zsák jött el velem. Azt a helyet kerestük föl, ahol már egyszer tavaly olyan jól éreztük magunkat. Tahi közelében a Duna partján telepedtünk le. Nagyon jó idő volt, a Duna sem volt már hideg. Mivel már régen nem voltam uszodában sem, roppantul élveztem a fürdést, kilencszer mentem be a vízbe. Kinn a parton pedig rengeteget ettem. Reggel magam vásároltam be a KÖZÉRT-ben, és annyi ennyivalót vettem, hogy alig győztem azután megenni. Ebéd után még be is karikáztunk Leányfaluba, és a cukrászdában remek fagylaltot ettünk és narancsszörpöt ittunk. Fényképeket is csináltunk egymásról. Olyan jól éreztük magunkat, hogy elhatároztuk, hogy jövő vasárnap megint ki megyünk. Nincs messze ez a hely, kerékpáron nekünk 1¼ óra az út.

1952. július 13.

Egyik nap sárgabarackot tettünk el. Én törtem meg a hozzávaló 6 kg cukrot. Különben az idén nagy befőzésbe fogtunk. Már van eltéve cseresznye, meggy, eper, málna, ribizli és barack. Ha semmi közbe nem jön, jól fogunk élni a télen.

Megkaptuk a fizetésünket is. Azokra a napokra, amelyeken július hónapban dolgoztunk, még nem fizettek. Azt a kis pénzt majd csak a hónap végén hajlandók kiadni. Most is borzasztóan keveset kaptunk. A mi brigádunk egy-egy tagjának 95 Ft 90 fillér jutott. Én azért nem vagyok sem felháborodva, sem elkeseredve.

1952. július 22.

Mostanában elég kellemesen élek. Reggel frissen kelek föl 5 óra után, elmegyek úszni, kényelmesen ¼9 felé hazajövök, esetleg gyalog teszem meg az 1 órás utat. Az újságárusnőtől elhozom a számomra félretett Népsportot, amit itthon rögtön áttanulmányozok, közben eszem is valamit. Most a Népsporton és a rádió közvetítésein keresztül állandóan figyelemmel kísérem az olimpia eseményeit. Az újságolvasás után rendszerint megágyazok, kis rendet csinálok, azután ha nem kell elmennem valahova, magyarul vagy angolul olvasok. Azután elhozom az ebédet. Ebéd után leszedem az asztalt, azután esetleg lefekszem. Délután sokszor elmegyek hazulról, de sokat gombozom is. Tegnap például Gabi öccse volt itt, vele játszottam. Este még a rádióhallgatás is kedves szórakozásom. Ilyen beosztással elég jó az élet itt Pesten, de azért már nagyon szeretnék vidéken, a Balaton mellett nyaralni. Ezt a luxust most kevés hozzám hasonló korú fiú engedheti meg magának, mert a legtöbben dolgozni kényszerülnek a nyári hónapokban. Mi azonban abban a kivételes helyzetben vagyunk, hogy anyuka meg tudja keresni a nyaraláshoz szükséges pénzt, és így augusztus elején valószínűleg elutazunk majd Szemesre.

Tegnapelőtt, vasárnap a Velencei tóhoz kirándultam Palival.

Dél felé már Velence határában jártunk, amikor nagy meglepetésemre egyszer csak Pétert pillantottam meg az úton. Így hárman együtt érkeztünk meg Velencére.

Miután a csónakázást befejeztük, tovább kerékpároztunk Pákozdi felé. Az viszont az én fantáziámat izgatta, hogy ellátogathassak a pákozdi csata színhelyére. Nem sokkal azután, hogy elhagytuk Sukorót, egy távoli kis dombon megpillantottam az emlékoszlopot. Egy földúton oda is hajtottunk. Az emlékmű talapzatán telepedtünk le. Innen igen szép kilátás nyílik a tóra.

Már késő volt, amikor Palival útnak indultunk, és ugyancsak tapostuk a pedált, hogy minél kisebb késéssel érjünk haza. A következő állomásnál a vonatot is utolértük. Az út egész kellemes volt, jó hűvös volt a levegő. Rengeteg autó és motorkerékpár sietett a Balatontól Pest felé. Egymás után robogott el a legszebb luxuskocsi tömege mellettünk. Éles reflektoraik nappali világosságot varázsoltak az országútra. Az én

lámpám is kitűnően világított. Palié azonban már Érd előtt felmondta a szolgálatot.

½10 után már a főváros határába értünk. Innentől fogva már lassabban haladtunk, mert az út is rosszabb volt, mi is fáradtabbak voltunk, azon kívül többször meg kellett állnunk Pali gépének hátsóját fölpumpálni.

Már éjfél volt, amikor hazaértem. Anyu ébren volt. Neki elmondtam az eseményeket. Az egész dologban csak azt sajnáltam, hogy Péter táskája elvesztésével annyi kárt szenvedtünk, mert természetesen az elvesztett tárgyak értékét majd valahogy meg kell Mariska néniéknek térítenünk. Különben érdekes, mozgalmas kirándulás volt.

1952. július 27.

A Népsport olvasásában és a rádióközvetítések hallgatásában mostanában sok öröömöm telik, mert a magyar versenyzők nagyszerűen szerepelnek az olimpián. Az eredményeket a komoly sportember alapossággal tanulmányozom, és az olimpiai bajnokságokról és a magyar sportolók szerepléséről jegyzetfüzetet vezetek. De velem együtt hallgatják a helyszíni közvetítéseket anyukáék is, sőt a Jugoszlávia-Szovjetunió labdarúgó mérkőzés izgalomba hozta Szappanyos nagymamáékat is.

1952. augusztus 4.

Múlt vasárnap este szüleimmel kísértáltunk a Városligetbe. Megnéztük a Műcsarnokban a Munkácsy-kiállítást. Máriáss Lacival pedig megegyeztünk abban, hogy együtt megyünk le a Balatonra kerékpáron. Ezzel ugyanis megtakaríthatjuk a vasúti költséget is, és egy kis szórakozást is szerzünk magunknak.

Véget értek az olimpiai játékok, amelyeknek során Magyarország olyan hatalmas sikert aratott. Az elmúlt napokban sok-sok alkalommal lestük a rádióközvetítéseket vagy olvastuk a Népsportot, hogy értesülést szerezzünk az újabb és újabb magyar győzelmekről, és sok örömet okozott nekünk olimpiásaink nagyszerű szereplése. A nagy események lezajlása után mi is nyugodtan mehetünk el nyaralni.

1952. augusztus 11.

6 óra után pár perccel fölpattantunk kerékpárjainkra, és Máriáss Lacival elindultunk a Balaton felé. Amikor áthajtottunk a Szabadsághídon, egy kicsit féltem, hogy esőt kapunk, mert sötét felhők takarták az eget. Azonban nem kellett emiatt sokáig aggódnunk, mert hamarosan kiderült az ég és egyre melegebb lett. ¼10-kor már Fehérvár határában voltunk. Itt tartottuk az első pihenőt, meg is tízóraztunk. Azután egy kicsit bebarangoltuk a várost. 11 órakor indultunk tovább, de alighogy kiértünk az országútra, szög ment az első gumimba, és így félre kellett állnunk ragasztani. Ez szerencsére jól ment, és így alig ½ óra idővesztés után tovább folytathattuk utunkat. Lassan olyan jó idő lett, hogy izzadni kezdtünk a nagy hőségtől.

Nagy örömünkre szolgált, amikor végre megláttuk a Balatont. A 100-as kilométerkőnél egy fényképet is csináltunk. Éppen ebédidőben érkezünk meg Szabadiba Laci ismerőseihez. Én ¼4 tájban egyedül indultam tovább Balatonszemes felé. Jó iramban hajtottam és 5 órára megérkeztem Lujzi néniék villájába. Lujzi néni nagyon meg volt lepve, hogy kerékpárral jöttem Pestről, és mindjárt megkínált egy kis uzsonnával. Megmutatta a szobánkat is. Ugyanabban a szobában lakunk, amelyikben 1945-ben nyaraltunk. Nem sokáig maradtam itt, mindjárt átmentem Pitrolffyékhoz is jelentkezni. Azután bementem a Balatonba fürdeni. A vízben jól kipihentem az út fáradalmait. Később kimentem az állomásra szüleim elé. Az esti gyorsrali érkeztek. Kiskocsival szállítottam haza a csomagokat. Azután egy kellemes nap után tértünk nyugovóra.

Még csak néhány napja vagyunk itt, de azért már tettünk egy kirándulást. Badacsonyra látogattunk el egy 26 tagú társasággal. A hajóból való kiszállás után az első programunk – amit szintén nem mindenki helyeselt – a fürdés volt.

Fürdés után fölvonultunk a Kisfaludy-házhoz, illetve a Rózsakőhöz. Ott telepedtünk le. A fölékezés azonban már nem ment egészen simán. Mi, fiatalok még csak könnyen fölkapaszkodtunk, de az öregebbek nehezebben bírták az utat. Nagyon meleg volt, nem volt jó kirándulóidő. Így azután abban már majdnem mindenki egyetértett, hogy jobb, ha nem megyünk már tovább. Ott ebédeltünk az erdő szélén. Sütöttünk szalonnás rántottát is, meg bort is ittunk.

Másnapra sétahajózást hirdettek az újonnan épült Beloiannis nevű hajón. Anyu és Apu váltottak is jegyet maguknak, és többen kimentünk megnézni az indulást. Erre azonban sokáig kellett várnunk, mert a derék görög 1½ órás késéssel érkezett. Különben szép sétahajó, és rengetegen voltak rajta.

1952. augusztus 30.

Az augusztusnak és egyben a nyaralásunknak is végére értünk. Az utolsó hetet is jól kihasználtam, és sok kellemes órát szereztem magamnak. A hét elején, amíg itt voltak, nagyon sokat voltam együtt Pitrolffyékkel. Különösen a kislányokkal szórakoztam jól. Egyik este valahogy három kislány rohant meg egyszerre, amikor a kerékpáromon ültem. Egyik előre kapaszkodott fel a vázra, a másik kettő a csomagtartóra ült fel. Nem elégedtek meg annyival, hogy föl tudtak ülni, hanem azt is kívánták, hogy induljunk is el. Megpróbáltam, és sikerült is mozgásba hozni a gépet. Amikor már jól mentünk, egyre jobban megtetszett nekik ez a társasutazás, és elhatároztuk, hogy másnap a többieknek is bemutatjuk a tudományunkat. Ezt meg is tettük, és ettől kezdve szokássá vált, hogy egyszerre három gyereket vigyek kerékpározni. Azt, hogy ennyi örömet szereztem nekik, azzal hálálták meg, hogy elneveztek nagypapának, és mint szerető unokák, nagyon kedvesek voltak hozzám. Szinte körülrajongtak engem, és a fölnőttek megállapították, hogy nagy sikerem volt a kislányoknál. Különösen a kis Zsuzsival barátkoztam össze. A középső „unokám”, a Seregély Kati hamarabb hazautazott, így már csak Gombás Jutkát és a Zsuzsit szállítottam.

Apu elutazása után még egy utolsót csónakáztam. Tamás és Pisti már előbb beveztek a csónakkal, nekem a megbeszélés szerint utánuk kellett mennem, miután az ő villájukban letettem a kerékpáromat és a ruhámat. A partról hamar megpillantottam Tamásék csónakját, amint a mély vízen himbálódzott. Beúsztam a fiúkhoz, én is élveztem a hullámok okozta kellemes hintázást. Azután kieveztem a mólóhoz, ott kikötöttünk és megnéztük, hogy rakják ki a halászhajóról az asznapi zsákmányt.

Naplemente után nagyot úsztam magamban. Mindig egyedül tudtam igazán jól kifürödni magam. Később anyukával kimentünk apu elé a vonathoz. Az esti gyorssal jött. Meghozta az otthoni híreket.

1952. szeptember 2.

Vasárnap a kis erdei kápolnában hallgattunk misét, majd befejeztük a csomagolást. Amikor ezzel elkészültünk, el is búcsúztunk a Hajtó-villától. Én megragadtam két nagy kuffert, szüleimnek is jutott egy csomó kisebb csomag, és így áthurcolkodtunk Nelli néniékhez, akik az állomás mellett laktak. Igazán szép emlékekkel hagyhattuk el Balatonszemest, nagyon kellemes napokat töltöttünk ott, még talán boldogabban nyaraltunk, mint tavaly. Nagyszerű helyen laktunk, bőven volt alkalmunk élvezni a fürdés örömeit, jókat ettünk, és egy nagy és kedves társaság tagjaiként igen jól szórakoztunk. Csak azt sajnálom, hogy kevesen vannak, akik ilyen boldog nyaralásra tekinthetnek vissza, nagyon sok fiúnak a poros, egészségtelen levegőjű fővárosban kellett dolgoznia a pihenésre szánt nyári hónapokban. Én pedig igazán nem kívánok többet, mint hogy jövőre is ilyen jól kihasználhassam a nyarat pihenésre és szórakozásra, mint az idén.

Másnap Szappanyos nagymamánál ebédeltem. Onnan 5 órára elmentem az iskolába az évnnyitóra. Amikor beléptem, szinte azt hittem, rossz helyen járok, mert csupa idegen arc vett körül. Csak később találtam ismerős fiúkat. Nem csoda, hogy sok idegent láttam, mert a Berzsenyi és a Református Gimnáziumból, amelyek megszűntek, és a többi iskolából rengeteg diákot tettek át hozzánk, a tavalyi három leányosztályt viszont elvitték. Most 9 osztállyal kezdjük az évet. IV.-ből három van, én továbbra is az a-ba járok.

1952. szeptember 9.

Megismerkedtem új tanáraimmal, és általában újra hozzászoktam az iskolához. A jó balatonszemesi pihenés után újra meg kellett szoknom az itthoni rendet. A legértékesebb munka, amit itthon végeztem, a kerékpárom kitisztítása volt. Hogy a nyáron fölszedett piszkot tökéletesen eltüntessem róla, egészen szétszedtem és alaposan kitisztogattam külön-külön az alkatrészeket. Azután beolajoztam, bezsíroztam, amit kellett, és úgy raktam össze a gépet, és vasárnap már egy kirándulást is tettem vele.

1952. szeptember 10.

Vasárnap előzetes megbeszélésünkhöz híven négyen a szemesi társaságból – Tamás, Tücsi, Laci és én – kerékpárkirándulást tettünk Gödöl-

lőre. Máriabesnyőn aznap éppen búcsú volt. Persze mi is körülnéztünk a vásári portékák között, sőt, vettünk is egyet-mást: mézeskalácsot, fésűt, meg kis forgókat, amelyeket a kormányra szereltünk. Visszafelé jövet néztük meg – persze csak kívülről, mert katonaság van ott – a gödöllői kastélyt.

1952. szeptember 17.

Nemrég egy érdekes esetem volt a rendőrséggel. Még a júliusi velencei kirándulásom alkalmával írt fel a rendőr, és sokáig vártam a büntetésről szóló írást, de csak nem jött. Lassan azután meg is feledkeztem a dologról, míg végre nem sokkal hazaérkezésünk után mégis megérkezett a büntetőparancs. Benne volt, hogy megbüntettek 30 forintra. Ebben még nem is volt semmi különös. A meglepő a dologban az volt, hogy az írás Szappanyos Tamás „papnövendék”-nek volt címezve. Anyu mindjárt arra gondolt, hogy a tévedés iskolám nevéből, az Apácaiból adódhatott. Másoknak is elmeséltem a különös esetet, így többek közt Hajnal Gábornak, anyu költő-barátjának is. Ő ajánlotta azt, hogy menjek be a rendőrségre, és tiltakozzam a „papnövendék” ellen, már csak azért is, mert nem vagyok ilyen manapság nem igen szeretett foglalkozású egyén, leszállítják a büntetést. Egyik nap valóban be is mentem a kerületi kapitányságra, és előadtam a panaszomat. Azt is elmondtam, hogy nyári munkám alkalmával 3 nap alatt kerestem volna meg ezt a 30 forintot. És sikerrel jártam, a tisztviselők is jót nevettek a dolgon, és egyévi próbaidőre felfüggesztették a büntetést.

A múltkor egy verseny is volt a Császárbán. Az iskolánk rendezett kis házibajnokságot. Persze elindultam 100 mellen, sőt háton is, és mindkettőt számomra jó idővel nyertem.

A napokban kapott anyu egyik munkájáért valami nagyobb pénzösszeget, és most már nem volt akadálya annak, hogy megvegyenek nekem egy átmeneti kabátot. A régít ugyanis kinőttem, és a télin kívül nem volt más nagykabátom.

1952. szeptember 24.

Mostanában igen szorgalmasan tanulgatok délutánonként. Órák hosszat el tudok már üldögdélni a könyvek mellett, nem merülök ki egy pár órai tanulástól. Egy érettségire készülő diák öntudatával végzem a

munkámat, és ha jól végeztem, valóban élvezem annak gyümölcsét. Általában eléggé megkomolyodtam IV.-es koromra, bár most már látom, hogy egy 17-18 éves ifjú sem olyan nagy bölcs, mint amilyennek általános iskolás koromban gondoltam. A mi osztályunkban a megkomolyodás egyáltalában nem általános jellegű. Ellenünk mindig az volt a panasz, hogy túlságosan virgoncok és fegyelmezetlenek vagyunk, és a helyzet még idén sem javult sokat. Most is olyan zajosak vagyunk, mint azelőtt, sőt még most is nagyban folynak a barátságos verekedések és kergetőzések az osztályban. A reggeli leckemásolások is napirenden vannak, az én füzeteim nagy keresletnek örvendenek. Én ugyanis úgy szeretek elmenni az iskolába, hogy minden leckém készen legyen, és a becsöngetés előtt nyugodt lelkiismerettel nézhessem, hogy izgulnak a többiek az el nem készített feladatok és a meg nem tanult leckék miatt. A füzetemet, ha kéri, persze mindig odaadom másolásra, hiszen aki IV.-es koráig nem tudott leszokni erről, azt én most már nem nevelhetem meg.

1952. október 7.

A sok munka mellett egészen elhanyagoltam a naplóírást. Pedig történtek érdekes dolgok mostanában is. Kezdődő homloküreg-gyulladásom is volt, amit azóta Krepuska Pista bácsi kezelt ki. Persze a rövid betegséget igen jól fogtam föl, hiszen lázam nemigen volt, jól éreztem magam az ágyban. Ráértem tanulni meg olvasni is. Emlékszem, tavaly is egy ilyen őszi meghűlés alkalmával olvastam ki az „Árvíz Indiában”-t. Most is sok jó könyv lett volna, amelyet szívesen vettem volna kezembe, hiszen nekünk annyi könyvünk van, hogy tán sohasem fogom tudni mind kiolvasni. Most azonban úgy gondoltam, hogy illenék elolvasni az anyu által fordított nagy szovjet regényt, Maliskintól az „Istenhátamögötti emberek”-et. És olyan érdekesnek bizonyult ez a könyv, hogy majdnem egyhuzamban olvastam el az egészet.

Vasárnap megint elmehettem kirándulni.

Úgy határoztunk, hogy ha már Dorogig eljöttünk, megnézzük Esztergomot is. Hamar meg is érkeztünk a városba, de ott megint rákezdte az eső és így a bazilikadomb alatti alagútba be kellett állnunk. Amikor megint elállt, és indulhattunk volna hazafelé, akkor jutott eszembe, hogy ha már ott vagyunk alatta, a bazilikát is meg kellene néznünk. Így

azután otthagytuk a kerékpárokat egy félreeső helyen, és bementünk a templomba. Először a kriptákat néztük meg fejenként 1 forint belépési díj lefizetése után. Nagy élvezettel bóklásztunk a sötét üregekben, és érdeklődéssel betűzgettük ki a kanonokok sírfeliratait. Miután eleget nézelődtünk odalent, megnéztük a templom felső részét is, az is nagyon tetszett nekünk. Kimentünk a kis domb szélére is, ahonnan a Dunára lehetett lelátni. Fájó szívvel nézegettük a szemközti partot, amely már nem Magyarország, hanem csehszlovákiai terület. 5 órakor mondtunk búcsút Esztergomnak és indultunk el Budapest felé. Nem akartunk ugyanazon az úton jönni, mint amelyiken odafelé mentünk, ezért a hosszabb, Duna menti utat választottuk. Nagyon szép volt ez a hazafelé vezető út.

1952. október 15.

Az iskolai munkát most nemcsak egyénileg végzem, hanem segítek másoknak is. Az osztályban ugyanis vannak olyan elesett szegény fiúk, akiknek olyan rosszul áll a szénájuk, hogy szinte veszélyes, hogy esetleg megbuknak az érettségén. Tulajdonképpen már az I.-ben látszott, hogy néhány olyan fiút is fölvettek az osztályba, akiknek jobb lett volna, ha valami gyakorlati pályára mentek volna. Viszont ha már idáig elgürcöltek, kár lenne, ha nem mennének át az érettségén és kárbaveszne négy évük. A tanárok is mondják ezt nekik, de úgy érzem, mégsem tudják őket tökéletesen kihúzni a csávából. Beírják az egyes feleleteiket, a lelkükre beszélnek, de ettől ezek még mindig nem értik jobban az anyagot. Mivel én jobban ismerem őket, és mivel velem őszintén beszélnek, valahogy jobban látom a nehézségeiket, és látom, hogy hogyan lehet rajtuk segíteni.

Van egy tárgy, amelyben énram is rámfér egy kis segítség: az ábrázoló. Vasárnap délelőtt följött hozzám Zsák és Bischoff, és együtt csináltuk meg az „ábris” feladatot meg az orosz, ami viszont nekik jelentett így könnyebbséget.

1952. október 28.

A múltkor már megkaptuk a kiutalt tüzelő egy részét, de azért még nem fűtünk. Most nincs is szükség rá, kint is elég jó idő szokott lenni. Egyik nap olyan meleg volt, hogy kiskabátban mehettünk át az iskolá-

ból a Múzeumkertbe. Arany János halálának évfordulója alkalmából koszorúzási ünnepség zajlott le a szobornál. Osztályunk elkésve érkezett a helyszínre, éppen befejezték már a koszorúzást. Mi azonban nem akartunk mindjárt visszamenni az iskolába, ezért megszökve a többi osztályoktól, bevonultunk a múzeumba. Hogy azért mégse történjen valami baj a dolog miatt, behívtuk magunkhoz Szabót is – övele lett volna óránk –, és így tanári felügyelettel tekintettük meg az érdekes történelmi kiállítást.

1952. november 5.

A családban most sok szó esik a Karcsi bácsi dolgáról. Nagybátyám ugyanis válni készül. Házassága Magdi nénivel már elejétől fogva rossz volt, de most az ötödik évben még jobban kiéleződtek az ellentétek. A válást Karcsi bácsi sürgeti, még egy bizonyos új törvény életbeléptetése előtt szeretné nyélbe ütni a dolgot. De Magdi nénivel nem tudja egészen simán elintézni, ezért gyakran jön el hozzánk tanácsot kérni. Attól fél, hogy felesége megmakacsolja majd magát, nem megy el a tárgyalásra, és így nem válhat el tőle közös megegyezés alapján. Ha pedig bevezetik az új törvényt, lehet, hogy egyáltalában nem tudja majd fölbontani a házasságot. Így most igen nehéz és válságos helyzetben van. Az ő példája tanulságul szolgál nekem arra, hogy nagyon jól meg kell majd gondolnom, hogy kit vegyek feleségül. Azt hiszem, hogy aki jó házasságot kötött, már közel áll ahhoz, hogy egész élete boldog legyen.

1952. november 17.

Ha ez így megy tovább, nagyon kemény telünk lesz. Az elmúlt napokban nem egyszer havazott, ami a síelőknak nagy öröme szolgált, de annál kevésbé örültek a korán beköszöntött télnek a tüzelővel rosszul ellátott emberek. Mi azért még mindig nem adtuk be a derekunkat, eddig csak két alkalommal fűtöttünk be. A szobahőmérséklet 12 fok körül jár.

Az uszodában sem igen zavar minket a rossz idő. Még mindig a Császár nyitott medencéjében úszunk, és már tartottunk edzést hóban is. Ha már az ember úgylis vízben van, nem igen zavarja az, hogy a fejére hópelyhek szállingóznak.

Mostanában szerda délutánokon együtt szoktunk ábrázoló feladatot rajzolni Zsákkal. Kiss Lajos is föl szokott jönni. Ha a munka után marad

rá időnk, tablonettezni szoktunk. Ezen a héten pénteken is együtt voltunk. Dezső bácsihoz nem mentem, mert szegényt valami súlyosabb betegség érte utol, és befeküdt az Új Szent Jánosba, ahol Gerőci dolgozik.

Unokabátyám különben szintén válni készül. Rájött, hogy elhamarkodottan kötött házasságot Mártával, és hogy a további kellemetlenségeket megelőzzék, már inkább most, az új törvény bevezetése előtt elválnak egymástól.

1952. november 24.

Pénteken délután az iskolai rendezvény főpróbáját néztem meg. Több értékes műsorszám volt, versek és zeneszámok, és a legkiemelkedőbb szám: az Apáczai-szindarab. Ezt az iskolánk névadójának életéről szóló darabot egyik volt iskolatársunk írta, aki két osztállyal járt följebb nálam. A férfiszerelő a diákok közül kerültek ki, a lányszerepeket pedig olyan lányok játszották, akik tavaly jártak hozzánk. Nagy érdeklődéssel figyeltük a darabot, amelyet már elég régen kezdtek próbálni. Azért még találtunk hibákat benne, de egészében véve nagyon tetszett nekem az előadás. Olyan eleven, mozgalmas volt, sokszor humoros is, hogy végig lekötötte az ember figyelmét, és nagyon jól elszórakoztatott.

Ma Szappanyos nagymamáéknál reggeliztem. Később elmentem egyet villamosozni. Átmentem a tegnap megnyílt Petőfi hídon is.

1952. december 7.

Nálunk az osztályban évek folyamán igazán olyan nagyfokú összetartás fejlődött ki, hogy a tanárok már mint bandaszellemről és betyárbecsületéről beszélnek róla. Van is benne valami, mert összetartásunk leginkább olyankor mutatkozik meg, amikor valamelyikünket valami büntetéstől kell megmenteni, vagy pedig egy felső hatalom által kiadott rendelettel kell szembeállni. Ha egyikünk valami rossz fát tett a tűzre, az osztály közössége mindig szívesen vállalja magára a tett elkövetését és annak következményeit. Diáksapkát pedig még mindig nem vettünk, pedig már nagyon szorongatnak miatta. A múltkor megtörtént az, hogy amikor felsőbb parancsra a tanítás befejezése után még egy óráig az iskolában kellett volna maradnunk, testületileg eltávoztunk. Pedig később kiderült, hogy majdnem botrány lett belőle, ugyanis az egyetem jogi karáról jöttek hallgatók számunkra ismeretterjesztő előadást tartani.

Még az volt a szerencse, hogy a b-sek és a c-sek ottmaradtak, és így volt, aki fogadja a vendégeket. Mi állítólag 1-1 igazolatlan órát fogunk kapni büntetésképpen. Ez azonban kivételes eset, hogy így meg tudnak büntetni.

Szorgalmasan tanulgatok mostanában, és néha már meleg szobában. Szerdán délután befűtöttünk, mert jöttek a fiúk. Meleg szobában külön élvezet volt kártyázni, nekem még annyival is jobb volt, mint előző alkalmakkor, mert most én nyertem.

Angol tanulásom jelenleg sajnos szünetel Dezső bácsi betegsége miatt. Vagy két hétig feküdt az Új Szent Jánosban. Egyszer meg is látogattam. A hét elején kiengedték, úgy látszott, meggyógyult, most azonban valami szérumbetegséget kapott szegény.

Borzasztó, hogy mennyi házasság bomlik föl mostanában. Mintha benne lenne a levegőben valami bacilus, amely egyaránt fertőz meg fiatalokat és idős házastársakat, és arra készteti őket, hogy bármekkora volt is a szerelem közöttük azelőtt, minél előbb igyekezzenek szabadulni egymástól. Apunak rengeteg dolga van a hivatalban, és itthon is gyakran keresik fel ismerősök, tanácsot kérnek tőle válóperük megindítása előtt. Ma, hogy vasárnap van, ketten is jártak nála. Az egyik fiatal ember 3 hónapos házas még csak és már válni készül, a másik pedig egy évtizedesnél hosszabb kapcsolatot akar fölbontani. Még a lakásínség sem győzi le a nagy válási lázat, sőt, olyan esetet is hallottam, amikor régi házastársak éppen valami lakásügy miatt kénytelenek válni.

Múlt vasárnap Máriásséknál voltam látogatóban. Később anyuka is látott. Érdekes, hogy miután a felszabadulás óta évekig szinte nem is láttuk őket, azóta, hogy együtt nyaraltunk Lacival Szemesen, megint közelebb kerültünk egymáshoz. Tücsi is ott volt, Tamás pedig egy igen kellemes ok miatt nem jöhetett el. Otti családja ugyanis megkapta az engedélyt, hogy onnan, ahova tavaly kitelepítették őket, átköltözhesse nek Balatonszárszóra, egy rokon villájába. Pesten kellett átutazniuk, 48 óráig tartózkodhattak a városban. Így természetes, hogy Tamás kihasználta az alkalmat, hogy egy kicsit együtt lehet velük. Mi azonban hármian is jól elszórakoztunk.

A Mikulás, úgy láttam, most nem okozott olyan nagy izgalmat a városban, mint azelőtt. Azért lehetett még Mikulás-holmit látni a cukorkaüzletek kirakataiban és az emberek kis csomagjaiban. Engem is megle-

pett anyuka egy csomó cukorkával. Reggel, amikor az uszodába mentem, figyeltem a házak ablakait, és néhányban valóban ott volt a kis ajándék és a virgács.

Egyik este Surányi volt itt. Kedves tőle, hogy nem feledkezik meg rólam, ha egy ideig nem találkozunk, ő az, aki mindig fölveszi újra a kapcsolatot.

1952. december 22.

Most, hogy belenéztem naplómba, megdöbbenve láttam, hogy már több mint két hete írtam utoljára. Igaz, elég sok dolgom is volt mostanában. Elsősorban a háziolvasmányokkal kell foglalkoznom, amelyek pedig nem jelentik éppen a legnagyobb szórakozást. A múltkor például Nagy Sándor „Megbékülés”-ét olvastam, és annak ellenére, hogy Sztálin-díjas mű, egyáltalában nem voltam elragadtatva tőle. Már azért is várom a szünetet, hogy egy kis igazi irodalmat is olvashassak, de jó lenne valamit tanulgatni, ismételni is.

Vasárnaponként, ha jó idő van, kimegyek a levegőre. A múlt vasárnap például – térképen mértem le – kerek 10 km-t sétáltam. Tegnap is részben gyalog, részben villamoson bejártam a fél várost, egy új trolibuszjáratot is kitapasztaltam. Tegnap borotvált meg Wágner bácsi életemben először. Annak ellenére, hogy ez a férfiasodást jelenti, nem örülök annak, hogy lassan már borotválkoznom kell. Hisz ez is sokat elvesz az ember drága idejéből. Azt hiszem, borotválkozás közben majd verseket fogok mondani magamban. Tartom magam az elhatározásomhoz: érettségire 100 verset tudjak. Már 90-en fölül vagyok.

1952. december 28.

Az iskolában rendes szünetet kaptunk, 24-től január 3-ig.

Ahogy 23-án hazajöttem az iskolából, egy időre félretettem a könyveket, és kezdtem készülni a karácsonyra. Délután kivillamosoztam Zarándékhoz, és átadtam anyu karácsonyi ajándékát: 60 forintot. Az ikrek megmutatták a maguk készíttette lámpás rádiót, mint technikai érzékük bizonyítékát. Ha minden jól megy, elektromérnökök lesznek.

Karácsony este, mint a megelőző években is, ellátogattam néhány helyre. Először Sári nénit kerestem föl. Ica néni és anyu ajándékait szállítottam el hozzá. Tőle Ica néniékhez siettem, ahol megnéztem a fagyúj-

tást. Ők mind a hárman nagyon szép ajándékokkal lepték meg egymást. Mucur bácsi most az egyetemen ad elő, könyvet is írt, így elég szépen keres, persze rengeteget dolgozik is. Nagymamát is elhalmozták ajándékokkal. Vele együtt jöttem el, anyu még egy kicsit ottmaradt beszélgetni. Nekem, mielőtt Évikéhez mentem volna, haza kellett jönnöm a neki szánt ajándékokért. Régi majorságomat adtuk neki. A délután anyuval egy kicsit rendbe hoztuk. A tetején még régen, amikor katonáim laktak benne, egy vészkijáratnak használható lyukat fúrtam ki, ezt el kellett tüntetni valahogyan. A feladatot anyu oldotta meg, nagyon ötletesen. Egy karácsonyfadísz, amely egy fészekből és benne lévő golyából állt, beszerelt a kérdéses helyre, egy kis fenyőfácskát is tűzött a fészek alá, és ezzel sikerült eltüntetnie a lyukat. Én meg nekiláttam átfesteni a tetőt, hogy a zöld tető valamivel élénkebb színt kapjon. Végül is egészen csinos kis farm lett belőle a renoválás után. Anyu néhány kis állatot is vett még bele, és ezekkel együtt vittem el azután nagymamáékhoz. Évike már nagy izgalommal várta a karácsonyt Karcsi bácsi szobájában. Ő is díszítette fel, és az ajándékokat ő is vette a kislánynak, de kapott egyet-mást Ica néniéktől és nagymamájától is. Amikor anyu megérkezett, Magdi néniel meggyújtottuk a gyertyákat, azután kinyitottuk az ajtót, és Évike számára megjött a Jézuska. Nagy örömeződéssel nézegette végig az ajándékokat, azt sem tudta, melyikhez kapjon a sok szép játék között. Mi is gyönyörködtünk az ő boldogságában.

Amikor hazaértünk, a formás fenyő már szépen földíszítve állt a szokott helyen, a szalonban a nagy tükör előtt. A díszítést még én kezdtem el ebéd előtt, azután este apu fejezte be. Az eddigi szokással ellentétben vacsora utánra halasztottuk az ünnepélyes aktust, amire Dezső bácsi is megérkezik keresztfiaitól. Körülnéztem a meglepetések között. Találtam két könyvet, az egyiket, az „Autóval Szudánba” címűt Dezső bácsitól, a két Gogol-elbeszélést pedig keresztmamáméktól kaptam. Dezső bácsi meglepett még három zsebkendővel is, és átadta nekem a hatvan forintot, annak a villanymotornak az árát, amelyet eladtam neki, hogy ő azután egyik keresztfiát lephesse meg vele. Anyutól megkaptam a már régen kialkudott bőrszíjat az órához. A meglepetés az volt, hogy a már vagy két hónapja elromlott stopperemet megcsináltatta. Kaptam tőle két narancsot. Ezt a gyümölcsöt most megint lehet kapni Pesten, 40 forintért kilóját. Én már talán évek óta nem ettem. Szappanyos nagyma-

ma küldött 30 forintot, Lenke néni 20-at. A legdrágább ajándékok pedig már rajtam voltak: a nadrág és a meleg piros pulóver, amit Brodsky nagymama kötött.

1952. december 31.

Hogy a szünetben se távolodjunk el az iskolától, kétszer délelőtt be kellett mennünk kiállítás nézni. Első alkalommal a Bolsevik Párt történetét tekintettük meg a volt cúria épületében, a mai Munkásmozgalmi Intézetben. Amikor beléptünk a gyönyörű előcsarnokba, rossz hatást tett ránk az, hogy Justitia istenasszony nem ült már ott a trónusán, mint régen. A kiállítás termeiben, ahol rajtunk kívül más látogatót nem láttam, igazgatónk magyarázott. Több mint egy órát lődörögtünk ott, míg végre hazaeresztettek. Másnap csak ide mentünk át a Nemzeti Múzeumba, és innen már könnyebben szabadultunk. Én elmentem töltőtolltintát venni, de nem kaptam, mert a papírüzletek évvégi leltározás miatt be voltak csukva. Csak úgy szerezhettem tintát a tollamba, hogy apu megtöltötte a hivatalban.

1953

1953. január 1.

Január elseje van, az év első napja. Mindenki tervez, hogy mit hogy fog csinálni az új évben, reménykedik, hogy amit nem hozott meg számára a múlt esztendő, talán majd meghozza az új. Mi nem várjuk annyi régi vágyunk beteljesedését, mint más nehezebb sorban élő emberek, mi csak azért imádkozunk, hogy az idén se legyen rosszabb a helyzetünk, mint 1952-ben volt. 51 végén is hasonló érzésekkel vártam az új esztendőt, amelynek valamennyi napja lepergett most már előttem. És ahogy visszatekintek az elmúlt 12 hónap eseményeire, hálát adhatok a Jóistennek, hogy olyan jó volt hozzám, annyi örömben részesített engem. Megtartott jó egészségben, mindig volt mit ennem, rendes ruhában járhattam, megvolt az alkalmam mind a békés tanulásra, mind a kellemes szórakozásra. Szüleim rendesen tudtak munkájukkal keresni, azt lehet mondani, hogy semmiben sem szenvedtünk hiányt. Még nyaralni is tudtunk, igen jó körülmények között. Ezért vagyunk mindig megelégedettek, és ezért nem is vágyunk többre, mint hogy úgy éljünk az idén, mint tavaly.

Megvan a reménységem arra, hogy ha félévben nem is, de év végén most is jeles rendű legyek. Ugyan most nem is ez a legfontosabb, hanem az érettségi. Mindenesetre jó reményekkel indulok a további küzdelemnek, és bízom abban, hogy fölvesznek majd az egyetemre, mégpedig a bölcsészkaron a magyar-angol tanári szakra. Úgy hírlík, ide kevés a jelentkező, ezért könnyebb bejutni. Az elmúlt évben döntöttem e mellett az egyetem mellett, és ha már erre fölvettek, négy évig még mindig ráérek gondolkodni azon, hogy milyen pályát válasszak magamnak.

Mint jövőendő magyar szakosnak – ha valóban fölvesznek – elsősorban irodalmi téren kell tovább művelnem magam. Igyekszem is tanulni ott, ahol lehet, és amiből lehet, csak az a kár, hogy nem érek rá elég ér-

tékes irodalmi alkotást olvasni. A versekkel még jobban állok, mert ezekhez kisebb időbefektetés kell. Múltkor Csokonait és Reviczkyt lapozgattam – persze nem ugyanazon a napon. A 100. verset is megtanultam már, így érettségire többet fogok tudni az általam előírányzott mennyiségnél. Az angolban is jelentős előrehaladást tettem, ezt is nagy kedvvel tanulom, hiszen sok hasznát vehetem nyelvtudásomnak is valamikor. Ezért az orosztanulás ellen sincsen kifogásom, de általában szívesen tanulok mindent, amit hasznosnak talállok.

1952. január 14.

Egy péntek délután, amikor a fűtés elintézése után éppen hozzáláttam a tanuláshoz, csöngettek, és nagy ámulatomra Újhelyi Margit robbant be egy barátnője társaságában. Nagy sebesen elmondták nekem, hogy miért jöttek: meghívtak valami sportbálra másnap estére.

Másnap este 7-re elmentem Újhelyiekhez. Margit már nagy izgalomban volt. Újhelyi néni is fölkészült, hogy elkísérje lányát a bálba. Egy kicsit még eftünk, azután autóbuszra ültünk, és 8 óra tájban meg is érkezünk a M.É.M.O.SZ-székházba, a Dózsa György útra. Most voltam először ebben a hatalmas új épületben. A ruhatárban elég hosszú várakozás után leadtuk a kabátjainkat, azután fölmentünk az előadóterembe. Már folyt a műsor, amikor elhelyezkedtünk az erkély első sorban. A műsor nagyon érdekes, magas színvonalú volt, csak túl soká tartott. Fölléptek Latabár, Neményi Lili, Sárdi János. Sok sporttal kapcsolatos szám volt, egyik mutatvány érdekesebb volt, mint a másik. Rodolfó, a híres bűvész is nagy sikert aratott. Csak egy szám volt talán, amelyet unt a közönség: a ruhabemutató. Rengeteg drága ruhát mutattak be úgy, hogy mögöttünk gúnyos megjegyzések hallatszottak az árakat illetően.

11 óra is elmúlt már, amikor megkezdődött a tánc az előcsarnokban. Mivel még nemigen táncoltam ilyen helyen, először nem tudtam, hogy egyáltalában fogok-e „pörögni”. Egy ideig néztük Margittal a táncolókat, azután mi is közéjük álltunk. Nem igen tudtuk, hogy melyik zenére mit kell táncolni, hanem csak úgy az ütemre léptünk, és egész jól ment a dolog. Margit barátnője, Juhász Éva is ott volt egy fiúval, így négyen összetartottunk, és ha idegen kérte le a lányokat, mi ketten fölváltva rögtön visszakértük őket. Újhelyi néni és Éva mamája a fal mellett ültek egy-egy széken, onnan nézték a tarkán hullámozó tömeget. 1½ órát szin-

te megállás nélkül táncoltunk, és alaposan kiizzadtam. Én nem is tiltakoztam ellene olyan hevesen, mint a többiek, amikor a mamák 1 óra felé takarodót fújtak.

1953. január 23.

Néhány hónap múlva nagykorú leszek, és sajnálom, hogy most már kinövök a gimnazista korból, olyan jó is volt középiskolás diáknak lenni. Még az a szerencse, hogy az utóbbi időkben jól kiélveztem ennek a kornak az örömeit, és az iskolában is kellemes emlékeket szereztem magamnak.

Az osztályban különben a hangulat a régi. Jelenleg a szivacsdobálás képezi legjobb szórakozásunkat. Nemrégén kaptunk az iskolától egy szivacsot a régi táblatörlő rongy helyett, és erről bebizonyosodott, hogy remekül megfelel annak a célnak, hogy a fiúk egymáshoz vagdalják. Hamar kiszorította a krétát – eddig kénytelenek voltunk ezt dobálni –, ez az új fegyver sokkal megfelelőbb, mert a testet nagyobb felülettel üti, de mégsem olyan erősen, mint a kréta. A hosszú gyakorlat folyamán nálunk már szépen kialakult a rendszer, hogy az üvegtöréseket az osztály közösen fizeti. A szivacsdobálás pedig vígan folyik tovább, amíg esetleg valami újabb szórakozás lép majd a helyébe. Csodálatos, hogy akármennyire is közeledünk az érettségihez, semmi megkomolyodás nem látszik rajtunk. Lehet, hogy befelé már érettebbek vagyunk, de ha együtt van az osztály, akkor éppen olyan virgoncak és pajkosak a fiúk, mint azelőtt. De talán így is van jól, amíg az ember fiatal, hadd legyen könnyelmű és bohó, később már úgyis kénytelenek leszünk komolynak lenni.

1953. február 8.

Hát a bizonyítvány, hogy úgy mondjam, a várakozáson alul sikerült. Hiába kértem a tanároktól egy kis jóindulatot, mégis meghagyták nekem a három négyest, és ezzel jórendű lettem. Nem tagadom, egy kicsit bántott a dolog, hiába igyekeztem fölülről kezelni a kérdést. Igazán nem sok jelentőséggel bír az egész, de valahogy mégsem tudtam egészen könnyen napirendre térni felette. Úgy éreztem, hogy igazságtalanul jártak el velem szemben. Tudom, hogy általános emberi gyengeség, hogy ha valami nem úgy sikerül, mint gondoltuk, akkor mindjárt másokban keressük a hibát. Úgy látszik, én is hajlamos vagyok erre a helytelen

megítélésre. Mindenesetre igyekszem szabadulni ettől a fogyatékos-ságtól, és arra törekszem, hogy tárgyilagosan, egy másik ember szemszögéből nézve vizsgáljam meg a dolgokat. Azonban még így sem tudom teljesen elhessegetni magamtól a gondolatot, hogy velem szemben méltánytalan volt a konferencia. Legalábbis az itthon végzett munkámhoz képest gyenge ez az eredmény. Mostanában ugyanis annyit tanultam, amennyit azelőtt talán még soha, mégsem lett olyan jó a bizonyítványom. Mások, akik – ahogy ők mondják – közel sem tanultak annyit, mint én, jeles- meg kitűnőrendűek lettek, én pedig lemaradtam. Az osztályban nyolcan érték el az ötös eredményt, és én nem vagyok köztük! Mégis volt örömöm a félévi értesítőmben: az, hogy biológiából, amely azelőtt mindig gyenge oldalam volt, ötöst kaptam.

1953. február 11.

Komolyan ráfeküdtem a számtanra és a fizikára. Az utóbbiból elég nehéz anyagot tanulunk most: atomfizikát. Tanárjelölt ad elő, és talán ez az egyik oka annak, hogy az osztály nem igazán érti a dolgokat. Az utóbbi három órára föladott házi feladatokat úgyszólván egyedül én tudtam csak megcsinálni. Nem mondom, nekem sem ment úgy, mint a karikacsapás, de addig törtem a fejem, amíg meg nem találtam a megoldás módját. Az utóbbi időben nagyon rászorítottam magam a rendszeres tanulásra. Három óra már körülbelül a minimum, amit a könyvek mellett töltök.

Már nagyon vágyódom a szabad természet után. Annyira érzem, hogy milyen fontos a városi ember számára a kirándulás, a szabadulás csukott falak közül. Úgy szeretnék már kint lenni a szabad mezőn, lefeküdni a puha fűbe, nem gondolni semmire sem, csak békésen pihenni! Szeretnék új utakat bejárni kerékpáromon, új élményeket gyűjteni, fényképezni. Csak jöjjön már minél előbb a tavasz!

1953. február 21.

Tegnapelőtt Sári néni toppant be. Jól ismert dolgokat mondott el, hogy neki milyen szörnyű albérllője van, hogy milyen sok baja van azzal az emberrel. Szó se róla, ezt mind elhiszük. Csak éppen az ember nem szereti ugyanazokat a történeteket többször hallani, bármilyen fontosak is azok egy másik ember életében. Most azonban meg lehattunk eléged-

ve vele, mondott új eseteket is. És meg is lehet őt érteni. Ha valaki annyit van egyedül, jólesik neki egyszer jól kibeszélnie magát, ha ismerősök közé kerül, és minket valóban nem sokszor lát. Alighogy elvesztette Sári néni az ostrom után a férjét, nemsokára a fiát is. Pali bácsira is emlékszem, egyszer azt lehet mondani, ő mentette meg az életemet, amikor Zebegényben beleestem a Dunába. Tüdőbajban halt meg szegény. Sári néni pedig itt maradt árván. És ő azóta is megvan, valahogy csak fönttartja magát. Pedig most már nyugdíja sincs, csak az albérllőktől kapott kis összegből él, meg abból a szerény 40-50 forintból, amit a rokonság juttat neki.

1953. február 28.

Egyik este meglátogattam Miklós bácsi Bubual. Unokahúgom december óta megint Pesten van, de csak most volt módomban látni őt. Nagyon helyes, okos kislány, a szülei nagyon büszkék rá. Azóta így följárkál hozzánk és cserélget könyveket. Mondtam neki, hogy csak olvasson könyveimet, amíg a készlet tart, azután pedig esetleg kereshet magának egy másik unokatestvért. Szerencsére a mesekönyveimet is rendesen el-tettük, így tud magának megfelelő olvasmányokat válogatni.

Különben Bubu nem az egyetlen, aki könyvért jár hozzánk, egész kiterjedt kölcsönkönyvtárunk van már. Szappanyos nagymamáéknak és Héjjéknak én szoktam elszállítani állandóan újabb és újabb adagokat, rendes kuncaftunk Wagner bácsi is, néha Újhelyié és Gabi is kérnek egyet, alkalmilag Csontos Évi és Miklós bácsi is visznek el könyveket, nem beszélve a ritkább vendégekről. Mindenki nagyon meg van elégedve könyvtárunkkal, pláne, mi tudjuk is, hogy mit adjunk. Még talán én olvasok legkevesebbet a könyveink közül, de hát hiába, nem érek rá.

Ezen a héten újra elkezdtem az úszást. Négy nap voltam egymás után, és nagyon jólesett a sport. Elég jó idő is volt, nem fagyoskodtam úgy reggel, mint decemberben.

Szerdán egész sportnapot tartottam. Reggel lent voltam az edzésen, délelőtti részt vettem a tornaórán, délután pedig kihajtottam kerékpáron a Népligetbe focizni. Pompás idő volt, élveztem, hogy remek napsütésben játszhattam a gyenge fűvön.

1953. március 1.

A pénteki nap nem várt szomorúságot okozott a családnak. Délután, amint tanulni kezdtem, telefoncsengés zavart meg egy percre. Anyu vette fel a kagylót. Lenke néni beszélt, elmondta, hogy Gyula bácsi rosszul van. Valahogy nem tulajdonítottam különösebb jelentőséget a dolognak. Nyugodtan tanultam tovább, és anyun sem látszott semmi változás. Apu ugyan mondta már a hét elején, hogy látogassam meg Gyula bácsit, mert ő úgy látja, hogy az öregnek már nem sok napja van hátra. Én azonban nem tudtam elmenni, most már persze bánom, hogy nem tettem félre mindent, és nem látogattam meg. És valahogy nehéz is volt elhinni, hogy olyan komoly a helyzet. Hiszen apuék Gyula bácsi jó szervezetéről szinte csodákat meséltek, hogy már évtizedekkel ezelőtt azt mondta neki az orvos, hogy rég meg kellett volna már hálnia a rossz szíve miatt, és hogy ő fittyet hányva az orvostudománynak, azóta is jó egészségben élt tovább. Igaz, átesett egy pár öregkori tüdőgyulladásra, de ezt éppen úgy kiheverte, mint a háború és az ostrom viszontagságait. Én nem is emlékszem, hogy valaha is ágyban fekvő betegnek láttam volna. Soha nem ártott senkinek, jókedvet, derűt sugárzott mindenki felé. Nekem mindig örömet okozott a tudat, hogy Gyula bácsi van, hogy él még egy tagja a nagypapa nemzedékének, akitől – bár az utóbbi időben emlékezőtehetsége erősen meggyöngült – mégiscsak lehetett a messzi múlt felől kérdezősködni. És engem a régi dolgok olyan nagyon érdekelnek!

Nagy dolog az, ha valaki 88 évet él meg! Különösen, ha valakit már 30 évvel előbb elparentáltak. De hát hiába, senki sem élhet örökké. Akármilyen jól bírta Gyula bácsi az éveket, egyszer neki is meg kellett hálnia. Nemrég vasárnap még ott volt a templomban, egy kicsit köhögött az utóbbi időben, azt mondják, nagyon nehezen is lélegzett. Az utolsó reggel is szépen fölkel, fölöltözött. Lenke néni azt mondja, hogy ő ajánlotta neki, hogy majd szétrakja helyette az ágyat, de Gyula bácsi azt felelte, hogy majd megcsinálja ő ezt most is, mint addig megcsinálta. Az ebédnél még ott ült szokott helyén, és amikor visszavonult szobájába, még kellemes délutáni pihenést kívánt nagymamának, csak mikor kint volt, mondta azután, hogy rosszul érzi magát. Rögtön ágyba fektették, és akkor egyszerre nagyon elerőtlenedett. Úgy kellett beemelni az ágyba. Mondják, hogy Máriától nagyon szépen elbúcsúzott, meleg kö-

szönetet mondott neki a jóságáért. Nagymama is bement hozzá, őhozzá is nagyon szépen beszélt, bocsánatot kért tőle, hogy olyan sokat alkalmatlankodott – amint ő mondta. Azután úgy elcsendesedett, közben Lenke néni hívatta a papot. Míg az megjött, addig ők ketten nagymamával imádkoztak mellette. Milyen megható jelenet is lehetett, amint a két jó öregasszony lassan mondogatta az Üdvözlégyet vagy a Miatyánkot a haldokló öregember felett. Vajon szegény Gyula bácsi hallotta-e még, vajon mire gondolt akkor? Azt mondják, mire a pap megjött, már nem tudott szólni. Alighogy megkapta az általános föloldozást, egy rövidet sóhajtott, és elszállt belőle a lélek.

1953. március 6.

Kedden temettük Gyula bácsit a rákosi temetőben. Aránylag elég sokan jöttek el a rokonok és ismerősök közül, hogy kikísérjék az öreg utolsó útjára. Nemigen sírt senki, legfeljebb az öreg Gera néni, a család régi varrónője ejtett néhány könnycseppet. Gyula bácsit igazán nem lehetett siratni, csak hálát adhattunk az Istennek, hogy ilyen hosszú és boldog életet és ilyen szép halált adott neki.

1953. március 21.

A hónap elején nagy politikai esemény tartotta izgalomban a világot. Amikor 6-án reggel a szokásos indulók helyett a Pathetique szimfónia hangjai csendültek fel a rádióban, apu mindjárt mondta, hogy Sztálin meghalt. És valóban az utolsó akkordok elhangzása után a bemondó ünnepélyes, komoly hangon bejelentette a megrendítő gyász hírt, hogy a világ béketáborának nagy vezére, a haladás zászlóvivője, a népek bölcs vezére, tanítója és atyja örökre lehunyta szemét. Reggel, amikor az iskolába mentem, már fönt lobogtak a fekete zászlók a házakon, sőt, később fölkerültek a pirosak is, a kommunista gyászt nem ismerő pestiek nagy csodálkozására. Sokan azt várták, hogy valami munkaszünet vagy legalábbis az iskolákban szünnap lesz a nagy gyászra való tekintettel, erre azonban nem került sor. Csak a temetés napján volt 5 perces tiszteletadás, amely, azt mondják, az utcán impozánsan nyilvánult meg minden forgalom teljes beszüntetésével. Az iskolában azonban nem sikerült olyan jól az ötperces néma felállás, a nagyobb botrány elkerülése végett hamar leültünk. A nagy gyászünnepeken sem tudtunk részt

venni, mivel az iskola csapata akkor ért ki a Dózsa György útra, amikor az ünnepélynek már körülbelül vége volt, és a felvonulóknak egyre nagyobb csoportjai fordultak már vissza.

1953. április 4.

Húsvét 1953-ban Budapesten. Bizony nem olyan már ez az ünnep, mint néhány évvel, hát még mint néhány évtizeddel ezelőtt. Húsvét azelőtt az év egyik legnagyobb ünnepe volt, most pedig legfeljebb a régi emlékek és hagyományok teszik nagygyá. Annak idején az egész város boldogan készült a húsvéti ünnepekre, a régebbi szokásokhoz híven ragaszkodó háziasszonyok megcsinálták a jelentőségteljes nagytakarítást, a szabók és a varrónők lázasan dolgoztak, hogy a nagyszámú húsvéti megrendelésnek eleget tegyenek, nagyszombaton, aki csak tehetett, új ruhában, új cipőben jelent meg az utcán, a cukorkaüzletek megteltek húsvéti nyulakkal, a kisgyerekek izgalommal várták a nyuszi érkezését... Én már nem is emlékszem mindenre olyan jól, hiszen kicsi voltam még akkor, amikor Magyarországon is teljes pompával ülték meg ezt a szép ünnepet. Már az utóbbi évek óta is sokat vesztett a húsvét jelentőségéből. A vasárnapon kívül már csak a nagyszombat lett munkaszüneti nap, ez is csak azért, mert éppen összeesett a felszabadulás évfordulójával. A nagy állami ünnepet az egyházi szertartásoknak nem szabad zavarniuk, ezért a feltámadási körmenetet délután kell megtartani.

Tegnapelőtt este különben fontos esemény miatt nem tudtam Gabihoz elmenni: apuval cipőt vásároltunk. Már régen terveztük, hogy veszünk nekem egy szép félcipőt, amelyre meglehetősen nagy szükségem volt. Az a cipő, amiben eddig jártam, még Amerikából származik, alkalmasint onnan is használtan küldték, az én kezem, illetve lábam alatt pedig még jobban megkopott. Most az apu fizetéséből mindjárt megvásároltuk az új lábbelit, mielőtt a pénzt valami másra elkölthettük volna. Mondanom sem kell, hogy a félhavi megyei bírói fizetésnek majdnem a fele ráment. 367 forintot vettünk.

1953. április 17.

Nagyszombaton anyuval részt vettünk a Krisztus Királyság körmenetében. Nem volt olyan ünnepélyes, mint régen, de azért sok ember jött

össze. Mi is beálltunk a sorba, pedig azelőtt mindig csak a járdáról néztük a processzust.

Sok adminisztrációs teendő is akad mostanában a IV.-esek számára. Az egyetemi felvételhez ki kellett tölteni egy hosszú felvételi ívet, be kell adni egy születési, egy vagyontalansági, egy orvosi bizonyítványt, három fényképet és egy életrajzot.

Azért sajnálom, hogy már ennyire a végén vagyok az iskolának. Szép évek voltak ezek, és számomra különösen sok örömet jelentettek. Sokszor hálát adok az Istennek, hogy ilyen boldog gyermekkort adott nekem. Hiszen az ostrom néhány nehéz hónapját leszámítva mindig elég jó anyagi viszonyok között éltem, megvolt mindenem, amire komoly szükségem volt. Úgy érzem, több boldogságban volt részem, mint a legtöbb velem egy időben fölnőtt fiúnak. Szüleim megtanítottak arra, hogy mindig a derús oldaláról nézzem az életet, és soh'se azon bánkódjak, ami nincs, hanem annak örüljek, ami van. Megszoktam azt, hogy sohase vegyem természetesnek a jót, hanem mindig külön tudjak örülni neki. A rosszat pedig mindig igyekszem hamar elfelejteni. Elvem az, hogy minden ember saját magában hordja a boldogságát. Van, aki nehéz körülmények között is megelégedetten él, más meg soha sem boldog, akármilyen jól megy a sora. Persze könnyű nekem így bölcselkedni, amikor eddig még csupa öröm volt az életem, és nem volt alkalmam megismerni a szenvedést. De éppen azt szeretném, ha olyan ember lenne belőlem, akinek lelki egyensúlyát semmilyen balsors ne tudja megtörni, aki örömet találjon az életben minden körülmények között.

Ezek az irányelvek az utóbbi évek folyamán tudatosodtak bennem. Magamban is sokat foglalkoztam ilyen kérdésekkel, anyuval is többször beszélgettünk ilyen témákról, figyeltem a körülöttem élő felnőttek gondolkodását is. Már kisgyermek koromban szerettem hallgatni a „nagyokat”, amint egymás között beszélgettek, azóta egyre jobban kezdtem megérteni őket, és sokat tanultam tőlük. A gyermek életében a legfontosabb nevelő erő a család, és én igen sokat köszönhetek annak, hogy ebben a környezetben nőttem föl, amely minden lehetőséget megadott ahhoz, hogy rendes, becsületes ember váljak belőlem. Szüleim igen nagy szeretettel és jó pedagógiai érzéssel neveltek engem. Lehet, hogy furcsa, hogy én ezt így 18 éves koromban megállapítom, de valóban így érzem, és kezdem érteni a szülői nevelés hatalmas jelentőségét. Ha ne-

kem is megadná az élet azt a boldogságot, hogy lenne három-négy gyermekem, minden erőmmel azon lennék, hogy fiaimból vagy lányaimból becsületes, istenfélő, kiegyensúlyozott, tiszta lelkű embereket neveljek, akik hasznára váljanak az egész társadalomnak. És ha úgy hozná a sors, hogy a tanári pályát választanám hivatásul, akkor olyan nevelő szeretnék lenni, akit szeressenek, becsüljenek tanítványai, és akire fölnőtt korukban is hálával emlékezzenek vissza.

Van sok pajtásom, akik közül mindegyikkel el tudok beszélgetni ideig-óráig egy-egy témáról, de mégsincs olyan, akivel legalább nagyjából közös lenne az érdeklődésünk, felfogásunk. No, hiszen nincs még semmi baj, lehet, hogy az egyetemen megismerkedem majd valakivel.

1953. április 25.

Szombaton reggel szép napsütésre ébredtünk, és így semmi akadály sem volt, hogy Lacival nekiinduljunk a váci kirándulásnak. Útikalauzom segítségével jól megnéztük a várost, különösen a székesegyházat csodáltuk meg. Később még egynéhány kilométerrel tovább mentünk a balassagyarmati országúton, és egy domboldalon telepedtünk le. Épp csak, hogy meg tudtuk enni az ebédet, elért minket is a zápor és elindultunk visszafelé. Vác határában összeakadtunk Hajtó Ödönnel, aki akkor ment kifelé valami rokonát meglátogatni. Egy másik úton mentünk be a városba, és egy kicsit megálltunk, hogy jobban megnézzük a Mária Terézia-féle diadalkaput. A fegyház előtt álló őr azonban rögtön elzavart onnan. Visszafelé már megint jó utunk volt, nem esett az eső.

Ezen a héten nagyon rendesen jártam edzésre, minden reggel lent voltam az uszodában. Elég jól is megy most az úszás. Nagyon tudom élvezni mostanában a jó ételeket, és kívánságaimat nagyrészt ki is elégíti az a koszt, amit a vendégloői konyhán adnak. Vacsorára néha igazi ínycsalatok kerülnek az asztalra. Tegnap is szardíniát ettünk és kakao-ot ittunk hozzá. Ezeket a finomságokat Szappanyos nagymamától szereztük – ma meg remek kirántott húst vacsoráztunk sült krumpli és friss saláta körítéssel. A mai világban, amikor falun sorba kell állni napi ¼–½ kg kenyérért, különösen meg kell becsülni az ilyen finom ételeket.

Ezen a héten csináltatta meg az osztály az érettségi tabló képeit. Egy másik fényképésznél igazolványképeket csináltattam, ugyanakkor a harmadiknál a kirándulásokon készült felvételeket hívtam elő.

1953. április 27.

Az áprilisi nagy vasgyűjtő akcióból ki kellett venniök a részüket még az érettségire készülő diákoknak is.

Reggel, amikor megérkeztem a gyülekezés színhelyére, bizonyos meglepődéssel láttam, hogy már aránylag egész sokan jöttünk össze. Kiosztották a szerepeket, hogy melyik osztály mely házakban gyűjt? Minket a IV/c. 11 főnyi csapata mellé osztottak be, és azt a feladatot kaptuk, hogy egy bizonyos rom üzlethelyiségből hozzuk el az ott található rossz fűrógépet. Miután nagy nehezen megszereztük az elszállítás-hoz szükséges engedélyt és a kiskocsit, benyomultunk a tetthelyre és kicipeltük a gépet. Örömmel tapasztaltuk, hogy ezen kívül még egyéb értékes fémholmik is akadtak ott a sok kacat között, és így fölpakoltunk a fűrógép mellé még egy fára tekercselt vastag drótkötelet is. Két 125, ill. 112 kg-t nyomó vasgerendát mindjárt leadtunk a legközelebbi MÉH-nél, a többit pedig elfuvaroztuk a déli összekötő vasúti híd közelében lévő lerakodóhelyre. Ott ráállítottuk az egész rakományt egy nagy hídmérlegre, és az 6 q súlyt mutatott.

Itthon épp csak egy gyors mosdásra és evésre jutott idő, és már rohantam a találkozóhelyre, a Nyugatilhoz. Onnan mentünk ki Lajossal és Dózsával Újpestre, a magyar-osztrák válogatott meccsre. Előző nap szinte véletlenül jutottam hozzá az iskolában egy jegyhez. A hatodik órában éppen latin dolgozatot írtunk, amikor valaki beszólt, hogy az irodában lehet kapni 3 forintos diákjegyeket. Kapva kaptunk az alkalmon, rohantunk be az irodába és mindjárt megvettük a jegyet. Így anélkül, hogy egy csöppet is törtem volna magam érte, hozzájutottam egy ilyen értékes dologhoz, amikért 10-20 forintokat fizettek zugban, és amit sok tízezer futballrajongó nem tudott megszerezni.

1953. május 10.

Másnap az iskolában megírtuk a történelem- és az alkotmánytan dolgozatot. Azóta megtudtuk az eredményt, az enyém mind a kettő ötös lett.

1953. május 11.

Az utolsó hetünket fejeztük be az iskolában. Szombaton egy kis murival megünnepeltük az utolsó tanítási napot. Előre ugyan nem készültünk rá, csak a c-sek példája lelkesített föl. Ők ugyanis már korán reggel be-

mentek az osztályukba és földíszítették virággal, színes szalagokkal, és különböző érdekes dolgokat helyeztek el mindenfelé. Az egész olyan volt, mint egy kiállítás, a többi osztályok tanulói csodájára jártak. Magam is megnéztem, és meg kellett állapítanom, hogy ez egyszer szellemességben túltettek rajtunk. A tanári asztalt például ravatálnak rendezték be, amelyen a 4 évet élt osztályukat ravatalozták fel. A koponya belsőjében piros lámpa égett. Faliújságot állítottak össze fényképekből, volt, akinek a mostani ábrázata mellett kis pendelyes gyerekképét lehetett látni. Egyes fényképek izgalmas órák jeleneteit örökítették meg, rajtuk az egyes tanárokkal. A falakat elhagyatottabb helyekről ellopott utcajelző táblák díszítették, a bejáratnál pedig mindjárt a házalást és koldulást megtöltő tábla fogadta az embert. Még különböző egyéb érdekességekben gyönyörködhetek a látogatók, mi meg egy kicsit szégyelljük, hogy nekünk ilyesmi nem jutott eszünkbe. De még nem volt késő, gyorsan munkához láttunk, hogy valamit mi is tudjunk produkálni.

Az ajtóra egy plakátból kivágott Madách Színház-főírást szögeztünk ki, alája pedig azt, hogy „Halott völgy” és „Farkasok”. Bent az osztályban percek alatt megforgattuk a padsorokat, ketten, akik kerékpárral jöttek, fölakasztották a gépüket a falra. Annyira azért még voltunk udvariasak, hogy nem fordítottunk hátat a tanároknak, inkább áthelyeztük a dobogót és a tanári asztalt is az ellenkező oldalra. A tetejére a dekorációból maradt színes betűkből – valami 8 féle típust ízléstelenül összekeverve – kiraktuk a régi évvégi jelszót, hogy „Ezt az évet is megúsztuk”, meg hogy „Vége a komédiának”. Az idézet olasz megfelelőjét a táblára írtuk fel az „Éljen Ruzicska Vendel!” jelszó alá. – Az persze megint külön történet volna, hogy ki is az a Ruzicska. A kályhacsövet szétszedtük két darabra. A könyökcsovet, melyre krétával emberi arc körvonalait rajzoltuk fel, kis sapkát nyomva a fejibe, föltettük a fogasra. A hosszabik részt pedig a katedra előtt állítottuk fel. Teletömködtük papírral és alágyújtottunk. Egész délelőtt kedélyesen füstölt.

Különben a tanárok nem vették olyan szigorúan a rendbontást, amit csináltunk. Azok után, amiket gimnáziumi pályafutásunk alatt véghezvittünk, ez a kis móka egész szerény búcsúnak számított. Bednarik is lett a nagy feleltetésről, amit előzőleg tervezett az utolsó történelem órára. Barátságosan elbeszélgetett velünk. Csak azt nem engedte, hogy fölálljunk, mert azt mondta, nem tud úgy ránk nézni. Valóban nem vol-

tunk valami gyönyörű látvány. Ki a bal nadrágszárát és a jobb ingujját tűrte föl vagy fordítva, ki az ingét vette magára fordítva vagy a nyakendőjét kötötte hátra, Taxi alulról húzta fel a pulóverét, én meg különösen nagy sikert arattam kackiásan fejemre csavart törülközőmmel.

A nagy jókedv és mulatozás csak az utolsó órákon hagyott alább, amikor megkaptuk a levelezőlap fényképeket, és ezek felé fordult a közfigyelem. Nagyon jól sikerültek a képek, egyik jobb, mint a másik.

1953. május 13.

A tegnapi nap egyik legszebb napja volt életemnek. Hogyisne lett volna az, amikor olyan jelentős esemény tette azzá, mint a mi búcsúzásunk az iskolától. Én először úgy gondoltam, hogy nem is érdemes nekünk ballagást rendezni, hiszen úgysem lesz olyan kedves formája a dolognak, mint régen. Nem voltak olyan tanárok, akik több évig tanítottak volna, az igazgatót és az osztályfőnököt csak egy évig ismertük, az épületbe csak 1951 óta járunk, az alsóbb osztályok is nagyrészt idegenek számunkra. A végén azonban örömmel ismertem el, hogy mindezek a tényezők ellenére a ballagás remekül sikerült.

Már összegyűlt az egész közönség, a tanári kar, a szülők – akik el tudtak jönni – és a többi osztályok diákjai, amikor a három IV. osztály fölvonult a díszterembe. Mi középen a színpad alatt álltunk föl, a b és a c kétoldalt. Nem voltunk olyan egyformán öltözve, mint régen, csak az osztály egyharmadán volt sötétkéék ruha. De azért, amennyire csak lehetett, mindenki csinosan kiöltözött. A szülői munkaközösségtől kapott gyöngyvirágot tűztük a kabátunkra. Díszes csoportunkat még az ünnepély előtt az udvaron lefényképezte Csabi bátyja. Az ő személyében volt képviselve a régi gyakorló gimnáziumi gárda.

Semmit sem tudtam előre az ünnepélyről, fogalmam sem volt, hogy milyen lesz a műsor. Annyit tudtam csak, hogy a negyedik osztályok nevében Nagy Isti fog beszélni.

Isti beszédét szokás szerint kisebb-nagyobb tapsviharok szakították meg, amint egy-egy tanárunk vagy tanárnőnk nevét kiejtette. Különösen nagy ünneplésben részesítettük Gondát, aki a legnagyobb népszerűségnek örvendett mostani nevelőink közül. Isti után még hárman mondtak beszédet, elemlegetve az összes frázisokat: hogy milyen rossz volt régen az iskolától búcsúzó diáknak, és milyen nagyszerű most stb.

Az utolsó szónok meg éppen a „választókhoz” intézte szavait, azokhoz, akik az idén először vesznek részt választáson, azokat a 33-as, 34-es születésű társaimat köszöntötte, akik az idén járulnak először lelkes örömmel az urnákhoz, hogy leadják szavazatukat a Népfrontra. Az igazgató szerepléséből annyi volt érdekes, hogy kiosztotta a Rákosi-verseny döntőjében jól szerepelt diákjainknak a jutalmakat. Vázsonyi Vilit érte a legnagyobb kitüntetés – aki az egész ország középiskolásai közül első lett a történelmi versenyben –, 1000 forintot kapott.

A IV.-esek kultúrműsora igen ügyes dolog volt. Az alapot Kölcsény „Parainesis”-e képezte. Ebből olvasott fel egyes rövid idézeteket az egyik fiú, azzal a bevezetéssel, hogy ezek a mondatok röviden kifejezik azt, amit mi itt az iskolában tanultunk. Ezekhez az aforizmákhoz azután egy-egy vers kapcsolódott, amit más és más szereplő szavalt el. Petőfi, Arany és Vörösmarty sorai a klasszikus magyar irodalmat képviselték Devecseri és valamelyik szovjet költő egy-egy költeményével szemben. Az ünnepély végén a Himnuszt énekeltük. Ezt az éneket még nem sikerült semmiféle mozgalmi dallal vagy indulóval helyettesíteni. Az ünnepélyek rendezői tudják, hogy még ma is a Himnusz az, amit igazi átérzéssel énekel el a közönség, ami megdobogtatja minden igaz magyar ember szívét. Akár válogatott futballmeccsen, akár valamilyen politikai gyűlésen csendül fel örökszerű dallama, parancsszó nélkül egyszerre mindenki vigyázzállásba merevedik, és áhítattal hallgatja vagy éneklí ezt a gyönyörű nemzeti imát. Most is olyan jólesett nekem, hogy ebben az ünnepélyes pillanatban a Himnuszt énekelhettük, hogy úgy, mint régebben, hasonló alkalmakkor is fölhangzott az „Isten áldd meg a magyart”.

Ezután kezdődött a tulajdonképpeni ballagás. A közönség kivonult a tereméből, aki akart, a folyosón kétoldalt a falak mentén állt föl, és onnan nézte végig az előtte elhaladó menetet. A régi gyakorlós szokás szerint, jobbkezünket az előttünk ballagó balvállára téve ballagtunk. A IV. b-t engedték előre, a mi osztályunk haladt középen, utánunk jött a c. Nálunk a kis Böde nyitotta meg a sort, utána következett a nála majdnem pontosan ½ méterrel magasabb Link Jóska, azután Kiss Lajos, majd én, Taxi és sorra nagyság szerint a többiek. Az első emeletre leérve szétvált a három osztály, mindegyik befordult a saját termébe, ott körüljárt az üres padok között, azután áthaladt még egy pár termen, lementünk az udvarra is. Bementünk a biológia szertárba, megkerültük a nagy asztalt.

A tanárnő, akit annyira megszerettünk egy év alatt, ott állt az ajtóban és könnyezett.

Közben állandóan a Gaudeamus igitur énekeltük, ami hivatalosan talán tilos is, de amiről mi azért nem voltunk hajlandók lemondani.

Amikor újra összegyűlt az osztály, a fiúk a tavalyi kedves emlékek föllevenítéséeképp megkértek engem, hogy zárjam be az országgyűlést. Ezt meg is tettem ünnepélyes szavak és formaságok kíséretében, amire a „tekintetes karok és rendek” egetverő üdvívalgással feleltek, azután lelkes hangulatban elindultunk a Trefort utca felé.

Úgy éreztük, hogy örömünk nem lenne teljes, ha nem búcsúznánk el régi iskolánktól is, a jó öreg épülettől, amelynek falai között kezdtük meg gimnáziumi tanulmányainkat. Több érzelmi kötelék fűzött ehhez az iskolához, mint a Lónyay utcaihoz, többen közülünk 5-6 évig jártak oda, míg az utóbbinak csak két évig voltunk tanulói.

Igazán nagyon jól sikerült ez a ballagás, méltó keretek között búcsúztunk el az iskolától. A gimnáziumtól, amelyhez mindig annyi emlék fog fűzni évtizedek múltán is. Nemcsak az Apáczai Csere Jánostól, hanem a régi, nyolc évtizedes múltra visszatekintő Gyakorló Gimnáziumtól is, amelyre mindig büszke lehet az, aki tanulója volt. Milyen szép búcsúünnepélyeket láttunk még abban az iskolában! Amikor még az intézeti zászló ünnepélyes átadása is a ceremóniához tartozott.

1953. május 22.

Néhány nap óta boldogan ülök babérimon a jól sikerült írásbeli után. No, azt nem lehet mondani, hogy pihenek a babérokön, csak épp, hogy ülök. Ülök és tanulok, mert a szóbeli még hátra van. De mindenesetre az írásbelin már túljutottam, és bízom abban, hogy ahogy ez sikerült, úgy fog menni a szóbeli is.

De hogy is történt a dolog? Az első nap a magyaron estünk túl. Ettől nemigen kellett félnem, hiszen ez a tárgy mindig erős oldalam volt, rendszeren meg is tanultam. Nem is készültem sokat a dolgozatra, csak a füzeteimből olvastam el a nagyobb írókat, költőket, különösen Adyt, József Attilát és Móricz Zsigmondot.

Másnap, szombaton reggel 7-kor gyülekeztünk régi osztálytermünkben, ahonnan azután két másik terembe osztottak széjjel, külön a jelesek és a jók egyik részét, és külön az osztály másik felét. Többen is bevo-

nultak a tanári kar tagjai közül, amikor az igazgató és Szabó ünnepélyesen fölbontották a tételt tartalmazó borítékot, és kihirdették a két tételt, amelyek közül választani lehetett, hogy ki melyiket akarja írni. Én a típusalkotás prózairodalmi tételével szemben a költészettel kapcsolatos másik tételt választottam: a forradalom és szabadságharc emlékét az önkényuralom éveinek irodalmában. Ez volt a kettő közül a szebbik, a mutatósabbik és a nehezebbik is, hiszen később megtudtam, hogy az osztályból csak valami hatan írtuk ezt. Annak ellenére, hogy nem erre számítottam, jól tudtam a hozzávaló anyagot: Tompa, Arany, Vörösmarty, Vajda költeményeit. Szépen idézgettem is a jelentős versekből, amelyeket tudtam betéve, és ügyeltem a stílus szépségére is. Így nem haladtam az írással túl gyorsan, körülbelül négy oldal hosszú volt a pizkozat – az én sűrű írással nagy ív papíron. Ezzel el is ment az idő, úgyhogy a tisztázást már nem tudtam befejezni. Megelégedetten jöttem haza, az első kisebb akadályt könnyen ugrottam át. Azóta már nyilatkozott Szabó, és azt mondta, hogy Vázsonyié és az én dolgozatom a legszebbek.

A számtan írásbelire hétfőn került sor. Itt már közel sem voltam olyan biztos a dolgomban, mint a magyaron. Amikor megtudtuk a három példát, hamarjában el sem tudtam dönten, hogy könnyűek vagy nehezek-e. Az elsőhöz azonban nem tudtunk hozzákezdeni, ezért Halmágyi mindjárt a példa fölírásánál ellátott hasznos útmutatásokkal, amelyeknek segítségével azután már nem volt nehéz megcsinálni. A második nem volt nehéz feladat, föl is állítottam a két egyenletet hozzá, de mint más alkalomkor, a számítást most is elhibáztam. Szerencsére azonban a felügyelő tanárok olyan jóindulatúak voltak, hogy szabadon hagytak minket egymás közt beszélgetni. Így össze lehetett hasonlítani az eredményeket, és én is ki tudtam javítani a számításban elkövetett hibát. A harmadik példán már nem is sokat törtem a fejem, Sipos megsúgta a nagy részét, és így maradt időm arra, hogy a letisztázásnál odaírtam a példákhoz a gondolatmenetet is.

Nagyon jó kedvünk volt a második akadály leküzdése után, és a másik csoport néhány tagjával beültünk az új Calvin téri sörkertbe egy pohár sörre, amivel Hídvégi vendégt meg. Miután láttuk, hogy nem is olyan ördögösség ez az egész érettségi, megnövekedett önbizalommal ültünk neki kedden az orosz dolgozatnak. Ez két részből állt, egy orosz-

ból magyarra fordításból és egy orosz nyelvű fogalmazásból. Az utóbbinál két tárgy között lehetett választani, írhattunk arról, hogy mit akarunk csinálni nyáron, a másik tétel pedig Gorkij „Anyá” című regénye volt. Az utóbbit választottam. Az első feladatot könnyen elkészítettük – itt is jól meg lehetett beszélni mindent –, a második sem volt nehéz, mivel szótárt lehetett használni. Nagy lélegzetvételű fogalmazást írtam, épp csak hogy az utolsó percre be tudtam fejezni a tisztázást. Már megvolt a 60 sor, a bemásolásnál tartottam, amikor hírül adták, hogy az orosz tanár elfelejtette megmondani, hogy 19-20 sor elég lett volna. Nem baj, az a fontos, hogy ne legyen annyi hiba munkámban, mint amilyen hosszú. Most már a szóbelire kell jól felkészülni. Neki is láttam a munkának.

Születésnapom megünneplésére már hetek óta készül a család. Mert hiszen ez az idei születésnapom jelentőségében a többi fölé emelkedik, ezzel lépek be a „fölnőtt” polgárok sorába. No, ettől ugyan még nem leszek boldogabb, hogy nagykorú leszek, és büntetőjogilag felelős leszek minden tettemért, vagy ha akarok, szabadon megházasodhatom. Vagy hogy egy elkövetkezendő újabb választáson én is szavazhatok, és ha kereső pályára lépek, akkor boldogan fizethetem a gyermektelenségi adót. Ezekért az „előnyökért” igazán nem érdemes nagykorúnak lenni. De hát akár jót jelent, akár rosszat jelent, mégiscsak fordulópontot jelent életemben 1953. május 25., mivel ezzel a nappal megszűnök kiskorú lenni.

1953. május 31.

Valóban nagyon szépen ünnepeltük meg a születésem napját. Vasárnap – éppen pünkösdvasárnap volt – Szappanyos nagymamáéknál jött össze a család. Én először két templomban is hallgattam misét: a Jézus Szívében és a Szerviták terén. Már az ebéd előtt kellemes meglepetésben volt részem: nagymamától 100, Lenke nénitől 30 forintot kaptam ajándékba. Szegények még mentegetőzni is szoktak, hogy „csak” ennyit tudnak adni, pedig hát hamarjában nem is tudtam, hogy mit vásároljak magamnak belőle, hiszen mindenem megvan.

Előzőleg itt járt Brodszky nagymama, és elhozta nekem ajándékkul a nagypapa régi kis cigarettatárcáját, amelyet szépen kifényesítettett. A vacsora előtt nyújtotta át apu a szülői ajándékot, egy gyönyörű krokodilbőr irattárcát. Még egy tízest is találtam benne. Dezső bácsitól pedig egy fi-

nom nyakkendőt kaptam. De ajándék volt a pompás vacsora is, amelyhez csak hosszú terítés után ülhattunk hozzá. Anyu ugyanis azzal is emelni akarta az est fényét, hogy a legszebb táányérok, poharakat és evőeszközt rakatta az asztalra. Középre itt is virág került. Az ennivalót pedig úgy válogatta össze, hogy olyan dolgokat is találhattam a tálon, amelyek számomra majdnem teljesen ismeretlen finomságok voltak.

1953. június 3.

Szombaton apu a szokott időben jött haza a hivatalból. Én nyitottam ajtót, és amikor beengedtem, nem vettem észre rajta semmit sem. Csak bent hallottam, amint anyunak mondta, hogy megkapta a felmondólevelet. Bekövetkezett tehát, amit már régóta emlegetett, az elbocsátás. Hiszen látszott már régen, hogy az apuhoz hasonló régi emberek csak ideig-óráig tarthatják pozíciójukat, amint a vezetőség úgy érzi, hogy többé nincs szükség rájuk, kirúgják őket. Ez sajnos, egy törvényszerű folyamat, itt nem számít, hogy ki milyen munkát végez, ki milyen érdemeket szerzett, az illető megkapja a kis cédulát, és azután fel is út, le is út. Hány ilyen elbocsátó akció folyt már le a felszabadulás óta! Amikor jöttek egyre-másra a b-listák, c-listák, és mit tudom én, milyen listák, és a legjobb bírák újabb és újabb rajait eresztették el. De sok családba hozott bánatot, szomorúságot az a szűkszavú, hideg hivatalos írás, amikor az apa azzal jött haza munkahelyéről, hogy: „már ott rám többet nincs szükség”! és a családfő, aki két-három évtizedes hivatali pályafutásra tekinthetett vissza, elment egy gyárba vagy egy építkezési vállalathoz dolgozni, hogy megkeresse a mindennapi kenyeret. Mi igazán nem szólhatunk semmit, hiszen eddig még mindig elkerültük ezt a sorsot. Apu mindig hangoztatta, hogy ez maga óriási eredmény, hogy 8 évig nem dobták ki őt, akinek az életrajzában, amit beadott, egy ügyvéd apa és két amerikai fivér szerepel. Meg is tett mindent annak érdekében, hogy minél tovább tűrjék ott, szorgalmasan járt a szemináriumokra, gyűlésekre, kivonulásokra, és dolgozott reggeltől estig. Itthon láttuk, hogy milyen hatalmas munkát végez, esténként, amikor lefeküdtem, ő ott ült régi íróasztala mellett és tanulta az aktákat vagy írta az ítéleteket. És hogy örült annak, hogy a hozzá beosztott népi ülnökök is megtanulták becsülni a bírói foglalkozást, és elismeréssel adóztak neki egy-egy nehéz tárgyalás sikeres levezetése után. Olyan jólesett neki ez a sok di-

cséret, amit az egyszerű emberektől kapott. Tavaly még a hivataltól is könyvjutalmat kapott jó munkájáért. És erre jött az az elbocsátó levél, miszerint fölmentik őt állásától azzal az indokolással, hogy a munkakör betöltésére alkalmatlan. Ebben benne volt minden igazságosság kicsúfolása, és ez bántotta aput a legjobban. Még ha az úgynevezett c pont szerint mondtak volna föl neki, azaz a hivatal átszervezése miatt, az még hagyján, de ilyen szégyenletes megokolással! Ez igazán nagyon piszkos dolog volt a minisztériumtól. Mert hiába, akárhogy is van, tudja mindenki, hogy mi az igazság, mégiscsak fájó dolog egy ilyen búcsúztatót kapni egy sikerekben gazdag bírói pályafutás után. 56 éves korban bizony már nehéz új pályát kezdeni, különösen olyannak, aki annyira szerette a foglalkozását, és olyan becsülettel végezte minden munkáját, mint ő. Különben nem az apu az egyetlen, akit most kitettek, azt mondja, az egész országban valami 260 bíró jutott vele együtt erre a sorsra. Mi itthon meghánytuk-vetettük a dolgot, megbeszéltük, hogy milyen kiadásokat fogunk majd csökkenteni. Mert ha széleskörű összeköttetései révén sikerül is elhelyezkednie, akkor sem fog egyhamar annyit keresni, amennyit eddig keresett. Még jó, hogy nem egy-két hónappal előbb történt ez a dolog, amikor az életrajzomat beadtam az egyetemre. Így talán csak nem fog ez akadályt gördíteni a felvételem elé. És reméljük, hogy apu is rendes állásban tud majd elhelyezkedni, és hamarosan újra vissza fogja nyerni életkedvét és lelki egyensúlyát.

1953. június 18.

Az érettségit kedden, június 16-án délelőtt tettem le. Vasárnap reggel be kellett mennünk mindannyiunknak az iskolába, és az elnök egy kis biztató beszédet intézett hozzánk, amelyben biztosított jóindulatáról, hogy nem azt fogják kutatni majd, amit nem tudunk. Azután a névsorban az első hat fiú leült érettségizni, mi pedig elvonultunk. Mire Béla, Bischoff és a többiek kijöttek a vizsga terméből, egynéhányan már visszamentünk az iskolába, és mindenféle kérdésekkel fogadtuk őket. Mert nő volt az elnökünk, méghozzá biológia szakos. Nagyon megörültünk, hogy éppen ahhoz a tantárgyhoz ért, amelyik az érettségin nem szerepel. Később észrevettük, hogy a magyarhoz is hozzá tudott szólni, de tudását nem arra használta föl, hogy a mi feleleteink értékét elvegye. Nem, álta-

lában nagyon kedves volt, segített minket, hogy minél jobb eredményt érjünk el.

Így igen jó előjelekkel indultam kedden reggel én is megívni a harcot a kitűnő érettségiért, mert hiszen ezért dolgoztam. $\frac{3}{4}$ -kor gyűltünk össze az iskola csendes folyosóján, négy „nagy s-betűs” és Taxi. Böde is bejött, mint érett fiatalember beszélgetett velünk, jelöltekkel. Amikor a bizottság is előkerült, azzal fogadtak minket, hogy na, itt vannak a táltosok. Az elnöknő tréfálkozva egyezkedett a kis pigmeussal – aki egész bennfentes volt már ott – hogy, na, közepes érettségijük meglesz-e ezeknek? Azután leültünk a bizottsággal szemben az asztalhoz, és átvettük a történelem tételeket. Az elnök adta őket oda, már mindegyikre rá volt írva valamelyikünk neve. Én igazán szép tételt kaptam: az 1848-as magyar forradalmat, b-tételnek pedig a III. Internacionálét, amit szintén jól tudtam. Nem is kellett végigmondanom az anyagot, már előbb megszaktítottak. Egy-két kérdést tettek csak föl, amelyekre persze tudtam válaszolni. Utána következett a magyar. Ettől már csak azért sem kellett semmit sem félni, mert már tudtuk, hogy mindenki azt a tételt kapja, amit írásban kidogozott, és annak idején Szabónak beadott. Így én Kazinczyt kaptam, b-tételként pedig az eposzt, balladát és elbeszélő költeményt. A c-tételt, egy összetett mondat elemzését el is engedték, mint a többieknek is. Kazinczyt azzal kezdtem, hogy bejelentettem, hogy az életrajzból csak néhány fontosabb adatot fogok közölni. Siposra ugyanis már rászólt az elnök, hogy nehogymondja Berzsenyi életrajzát! Így én is ehhez igazítottam a feleletemet.

Harmadik tárgy a számtan volt. Amikor elolvastam az egyik tételemet, úgy megörültem neki, mint egy karácsonyi ajándéknak: az volt, amit órákon már egy párszor szépen elfeleltem: a geometriai alapfogalmak, háromszögek, négyszögek felosztása. Hozzá egy csinos, de ropant egyszerű szerkesztés. A másik tételben algebrai kifejezések egyszerűsítéséről, polinomokról és algebrai törtekről kellett beszélnem és egy polinom-szorzást elvégezni. Ez is ment remekül, és amikor az egyik legnehezebb akadályon, a számtanon is túljutottam, akkorra már igen jó kedvem kerekedett. Csak a fizikátétel nem tetszett olyan nagyon, mint az előzőek. Itt is olyan szerencsém volt azonban a hozzátartozó feladattal. Ezt ugyanis Somival valahogy nem dolgoztuk ki, ezért vasárnap reggel gyorsan lemásoltam Nagy Lajos füzetéből még egy pár más

nehezebb példával együtt. És még az érettségim emlékeztem a végeredményre is. Halmágyi épp csak ezt kérdezte meg, bementam az eredményt, és ezzel a példa rendben volt.

Az orosz megint elsőrangúan ment. Először ugyan úgy látszott, hogy baj lesz, mert Horányi nem érkezett meg még az én fizikafeleletemnél sem. Ezért, hogy fönnakadás ne legyen, bejött egy másik orosz-tanár és ő kezdte kiosztogatni a tételeket. Tőlem először Turgenyevet kérdezte, hogy tanultuk-e. Pont azzal kezdte, akit kihagytunk. Azután kérdezte Szaltikov-Scsedrint. Róla olvastunk ugyan, de tételt nem vettünk belőle, és nem tudtam, mire emlékszem még belőle. Láttam, hogy ez így nem lesz jó, ezért Puskinra és Lermontovra tereltem az érdeklődését, mert a tőlük vett tételnek vett verseket betéve tudtam. Sikerült is megkapnom az Anyegin-részletet. Hamarosan azután befutott mégis Horányi, és így neki adtam le a feleletet.

Az elnök külön megdicsért, és megkérdezte, hogy sokat tanultam-e, és hogy elértem-e a célt, amelyet magam elé tűztem? Horányi pedig az-iránt érdeklődött, hogy még mindig tanár akarok-e lenni? Elmondtam neki elgondolásaimat, és még az is szóba került, hogy az anyu műfordító. Ezt eddig nem is mondtam neki. Persze érdeklődött, hogy az anyu hol tanult meg oroszul. Így egész barátságosan elbeszélgettünk, amíg Székely és Takács még várhatták, hogy ők is lefelelhessenek oroszból.

1953. június 21.

Itthon azzal fogadtak, hogy jobban izgultak most az én érettségim sikeréért, mint annak idején a magukéért. Azóta persze nagyon jó dolog van, akivel csak találkozom és tud az eredményemről, mindenki gratulál.

Érdekes, hogy mi öten, akik egy csoportban érettségiztünk – Sipos, Somorjai, Szappanyos, Székely, Takács – mind kitüntetéssel értünk. Rajtunk kívül még Nagy Lajos, Schiller és Veisz érték el ezt az eredményt. A többiek eredménye is figyelemreméltó, az osztály átlaga nagyon jó: hatan lettek jeles érettek, hatan jók, négyen közepesek, hat megfelelt, és Kovács Gyula bukott egyedül egy tárgyból.

Délután megint összejöttünk az érettségi alkalmából. Az iskolaudvaron volt az ünnepély. Amikor a könyvjutalmak kiosztására került a sor, egyszer csak az én nevemet hallottam, kimentem, és az igazgató kézfogás kíséretében átnyújtotta nekem Móricz Zsigmond „Boldog ember”-ét.

„Példás magatartásomért és kiváló tanulmányi eredményemért” kaptam, amint az első lapon az igazgató által aláírt szöveg mutatja. Még az ajándékokkal is szerencsém volt, mert olyan könyvet kaptam, amit még nem olvastam. Nagyon szép kiállítású darab is. Fönt az osztályban Halmágyi kezembe nyomott még egy orosz földrajzi folyóiratot is. – Ezt itthon este olvastam is egy kicsit, és elég jól értettem, úgy, hogy apu megállapította, hogy most jobban megtanítják a gimnáziumban az orosz, mint annak idején a német nyelvet.

Ma szüleimmel megyek ki a budai hegyekbe. Velük már nagyon rég nem kirándultam.

1953. július 2.

A Testvérhegyig autóbusszal mentünk, ott kezdtük csak meg a sétát. Nagyon szép utakon jártunk. A Farkastorokból a Hármashatárhegyen keresztül jutottunk el a Guggerhegyre. Onnan pedig leereszkedtünk a Budakeszi útra, hogy megkeressük a Hársfa népkertet, ahol két nappal később az érettségi bankettet tartottuk. Megkóstoltunk egy pár borfajtát a vendéglő készletéből, azután hazavillamosoztunk.

Kedden este kimentem a Hársfába. $\frac{1}{8}$ -ra tűztük ki az összejevetelt, de sokan csak késve érkeztek. Osztálytársaimmal kint sétálgattunk az úton, vártuk a tanárokat, de azok csak nem akartak sehogysem előkerülni. Hiába vártunk közel két órát, csak az igazgató és az érettségi elnöknő érkeztek meg. A fiúk közül is hiányoztak néhányan, 31-ből csak 24-en mentünk el. Pedig sajnálhatták, akik távolmaradtak, mert nagyon jól sikerült a multság.

A diri engem különben még a vacsora előtt magához intett, és közölte velem, hogy a minisztérium bekérte a magyar érettségi dolgozatomat, és az iskolai dolgozatfüzetemet. Örültem nekik, hogy éppen az én munkámra voltak kíváncsiak. Lehet, hogy a pedagógusok folyóiratában írnak majd róla.

Hiába csináltam nagy kedvet a fiúknak a guggerhegyi kilátóhoz, végeredményben nem jutottunk föl olyan magasra, csak a hegyoldalban a köves úton jártunk.

Egy helyen keresztúthoz értünk, és mivel szemben le volt zárva az út, jobbra lekanyarodtunk a város felé. A hosszú sétának ekkor már megvolt az az eredménye, hogy majdnem mindenki kijózanodott, csak

Bizsu lett még hasznavehetetlenebb, mint volt. Végül is ketten ingujjra vetkőztek és úgy cipelték magukkal a hátralévő úton.

A Moszkva téren leültünk a váróterembe. Hamarosan indult is egy 6-os villamos, amely elvitte magával Bizsut és a társaság nagyobbik részét, csak heten indultunk tovább a Krisztinavárosba, hogy még egy kicsit beüljünk valami helyre. A város – a régi kávéházakban annyira bővelkedő Budapest – azonban most leszerepelt előttünk. Eredménytelen kóborlás után leültünk a Lánchídnál a budai Dunaparton. Megvártuk a napfelkeltét, azután átjöttünk Pestre, de a Belvárosban sem találtunk a régi éjszakai élet nyomára.

Amikor öten megint együtt voltunk, megindultunk a Gellért fürdő felé. Én is vállalkoztam, hogy egy ilyen éjszaka után inkább a fürdőbe megyek – még ha fizetni kell is pár forintot –, mint edzésre. Azt hittük, 6-kor nyit a Gellért, de nem nyitott, csak $\frac{1}{7}$ után, ezért egy kicsit a Gellérthegy oldalán üldögéltünk. A fürdőben azután remekül kifürödtük az álmatlanságunkat. 9 óra után jöttünk ki – Sipos még ottmaradt egy kicsit.

Még aznap megbeszéltük Zsákkal, hogy csütörtökön kerékpárral kirándulunk régi fürdőhelyünkre, Leányfalu felé. Még reggeliztem, amikor barátom már betoppant, és hamarosan útnak is indultunk. Borús időben érkezünk meg táborhelyünkre, ahol persze senki más nem volt. Magunkban lehettünk, békésen olvastunk, csak a közeli dombokon lövöldöző katonák zavartak egy kissé. Egy darabig elszórakoztunk az-za, hogy figyeltük a gyakorlatot. A vízbe csak én mentem be egyszer, hogy kihasználjam a fölfelé haladó hajó hullámain. Nagyon kellemes volt a Duna. Az időjárás annál kellemetlenebb volt számunkra. Be kellett mennünk a leányfalusi hajóállomásra, ott vártuk be, míg elállt az eső. Uzsonnára azután hazakarikáztunk.

Másnap $\frac{1}{12}$ -kor útra készen álltunk a balatoni kirándulásra. Nem sokat hajthattunk azonban jó időben – pedig szépen sütött is közben a nap –, már Buda utolsó házainál elkapott az eső, és be kellett húzód-nunk egy kapualjba, ha nem akartunk tönkreézni.

Fehérváron betértünk egy feketére az eszpresszóba. A városból kiér-ve megint meg kellett állnunk egy kis szerelés miatt. Ekkor már leg-alább nem esett az eső. Ahogy célunk felé közeledtünk, és láttuk az idő gyors múlását, egyre messzebbre és messzebbre voltunk kénytelenek kitolni az időpontot, amelyre meg akartunk érkezni Tamásék villájába.

Laci már addig is úgy jött, hogy hol előre küldtük, hol bevártuk, ha elmaradt, Szabadiban pedig már Tamás is úgy elfáradt, hogy leült az út szélére, és míg Laci beért minket, majdnem elaludt. Ő, aki különben a leggyorsabb köztünk, azzal okolta meg váratlan letörését, hogy idén még nem tett ilyenfajta nagy túrát, meg még Fehérvár előtt gyomorfájásra is panaszkodott. Én viszont egész jó erőben voltam, szerettem volna minél előbb odaérni Szemesre. Akkor még úgy terveztük, hogy lefekvés előtt a Balatonban még meg is fürdünk.

Siófokon barátaim megint ittak feketét – én akkor nem vágytam rá. Zamárdiban ők egy kicsit elmaradtak mögöttem, és éppen lecsukták előttük a sorompót. Én vettem magamnak a cukrászdában egy fagylatot, azután átkiabáltam Laciéknak a vasút másik oldalára. Hangomat meghallotta valaki, akire nem is számítottam, hogy ott találok: Hayden Jóska. Hamarosán odahívta Zomborit is. Három másik fiúval együtt sátoroztak a tóparton. Tamásékat előreengedtem, én még valamivel tovább beszélgettem Jóskaékkal, azután elbúcsúzva tőlük, útítársaim után eredtem. Kedvemre kiroboghattam magam az elcsendesedett országúton. Öreg este volt, már a Balaton elejétől égtem a lámpát.

Földvár határában értem utol a fiúkat. Szárszón már egész fáradtan haladtunk keresztül. Ott egyszerre énram is rájött az álomosság. Végre 1/212-kor ott álltunk a villa előtt. A házban tavaly augusztus vége óta egy asszony lakik a lányával, őket kellett fölzörgetni, hogy bejussunk szálláshelyünkre. Tamás bemászott a kertajtón, a lakó kinyitotta a ház ajtaját, és végre álmosan, piszkosan és éhesen bevonultunk az első szobába. Elkészítettük az alváshoz az ágyakat, a verandán összeláncoltuk a kerékpárokat, ettünk valamit, azután hamar lefeküdtünk. Azt már nem mertük megkockáztatni, hogy lemenjünk fürödni, hogy ott aludjunk el a vízben vagy a parton.

1953. július 3.

Másnap reggel kiraktuk a szobából a csónakot az ablakon keresztül, mint ahogy tavaly Tamással beraktároztuk. Tamás gittel betapasztotta a lyukakat és repedéseket, azután kivittük a partra, és vízrebocsátottuk. Beeveztünk a mélyre és ott fürödtünk. Remek volt a víz, talán melegebb, mint tavaly augusztusban. A nap is gyönyörűen sütött, úgyhogy nem volt nehéz dolog szépen leburnulni. Fürdőzőt azonban aránylag

keveset láttunk, általában arra a megállapításra jutottunk, hogy kevés nyaraló van Szemesen. Legalábbis a privát üdülők száma csappant meg, ami tökéletesen érthető is.

Később továbbmentünk Földvára, hogy ott valami szerelővel javíttassuk kerékpárom bizonyos alkatrészeit. Amikor Tamás és Laci visszaindultak Szárszóra Ottiékhoz, én elváltam tőlük, hogy megkeressem osztálytársamat, Bélát, aki Pesten mondta el nekem, hogy öccsével néhány napig ott fog sátorozni. Miután elbúcsúztunk egymástól, a kis ösvényen rátértem egy dűlőútra, és azon szerencsésen éppen Fritschék házához jutottam. Karcsi már otthon volt, ő megmagyarázta, hogy hol találok Ottit, Tamást és Lacit. Meg is kerestem őket, éppen a szénagyűjtést fejezték be egy kertben.

Vasárnap reggel mindjárt fürdéssel kezdtük a napot. Úgy élveztem, hogy a vízből kimászva ott napozhattam a balatonszemesi mólón, egy gyönyörű júliusi reggelen. Bent a villában bevágtunk egy jó reggelit, azután otthagytam a fiúkat, és átkarikáztam Öszödre, meglátogattam Hajtóékat. Azután tovább mentem Öszöd faluba, az ottani kis templomban hallgattam misét.

Laci meg én a magammal hozott Szabad Népet olvassuk, ezzel készültünk az egyetemi felvételre. Nekünk, mint általában a jelesen és kitűnően éretteknek, nem kellett felvételi vizsgát tennünk, csak olyan káderezés-forma beszélgetésről volt szó a felvételi bizottság tagjaival, így azonban különösen fontosnak látszott, hogy tájékozottak legyünk az aktuális külpolitikai kérdésekben.

Hétfőn Péter-Pál napja volt, ezért délelőtt misét hallgattam a szemesi erdei kápolnában, majd pedig lementem a fiúkkal egy búcsú-csónakázásra az újra elcsendesedett Balatonra. Eleinte még úgy terveztük, hogy 11-kor indulunk haza Budapestre, de jól elkéstünk az indulással, és 1/23-kor végre nyeregbe szálltunk. Laci meg én, amíg Tamás dolgait intézte, még egyszer megfürödtünk a pompás langyos vízben. Tamás elintézte a pénzügyeket is vendéglátóinkkal. Összesen harminc-egynéhány forintot fizetett ki hármunk háromnapi ebédjéért. Igazán nagyon olcsó volt.

Amikor már közel jártunk Pesthez, fölött a hold, és Tamás leoltotta a lámpáját. Lacié már előbb elromlott. Két sötét alak kerékpározott mögöttem, azután egyszer csak hiába kerestem a hátam mögött az útítársá-

kat, nem láttam őket sehol. A Kamaraerdőig előre kerékpároztam, ott leültem a korlátra és vártam rájuk. Legalább tíz percig voltam ott, de Tamásék csak nem kerültek elő. Erre azután hazakerékpároztam egyedül. Ha az a 10 perc leállás nincs, pontosan éjfélkor csöngethettem volna a kapun. Anyu így is fönt volt, és egy jó vacsorát kaptam lefekvés előtt. – Szerdán délután tudtam meg Tamáséktól, hogy barátom éjjel durrdefektet kapott, azért kellett leállniuk egy időre, amíg kicserélhették a rossz gumit.

Szerdán délelőtt 10-re kellett bemennem a bölcsészkar III-as számú bizottságához, a volt Pannónia szálló épületébe. A felvételi behívóm már az évváró után néhány nappal megjött. A folyosón, amelyre a bizottságok ajtajai nyíltak, több felvételre várakozó ifjú és leány üldögélt már, amikor odaérkeztem. Megtudtam, hogy két kérdőívet ki kell még töltenem, mielőtt behívnak az oldalszobába. Alighogy ezeket kitöltöttem, szólítottak is, és leültem a kis szobában a négytagú bizottsággal szemben. Az egyik tag – illetve valószínűleg az elnök –, aki leginkább kérdezett, valami tanárnak, tanársegédnek látszott, a többi három fiatal volt. Egy meglepő kérdéssel kezdték a beszélgetést. Miután bemutattam érettségi bizonyítványomat, aziránt érdeklődtek, hogy mi volt a véleményem azokról a tanárjelöltekről, akik ebben az iskolaévben nálunk tanítottak. Később irodalmi érdeklődésemre terelődött a szó, beszéltem nekik naplómról, verseimről stb. Elfogódottság nélkül magyaráztam, nem várva mindig újabb és újabb kérdéseket, beszéltem magamtól is. Jövendő pályaválasztásommal, közelebről a műfordítói szakmával kapcsolatban mindjárt szóba hoztam, hogy anyu műfordító. Ez megint jó beszédtema volt. Amiről nem volt olyan kellemes beszélni, az apu foglalkozása. Szerencsére azonban az utóbbi napokban neki is sikerült elhelyezkednie – a Textilfestő gyárban jogügyi előadó –, így legalább nem kellett azt mondanom, hogy állás nélkül van az apám. Úgy tudom, hogy előbb mindenkinek az ügye egy csúcspontosság elé kerül, amely – szem előtt tartva, hogy hány százalék munkás, hány százalék értelmiségi származású diák kerülhet be az egyetemre – végső fokon dönt a felvételek ügyében.

1953. július 6.

Szombaton jó napom volt. Olyan ritka szórakozásban volt részem, mint az anyuval való játszás. Már régóta nem játszottam ország-várost, és emlékeztem, hogy ebben a játékban annak idején igen nagy mester voltam, akit magamfajta fiúk nemigen tudtak megverni. Most anyuval mértük össze erőnket, és igen érdekes játékban minimális pontkülönbséggel vertem meg.

Itthon remek hírekkel fogadtak. Hallgatták Nagy Imre, az új miniszterelnök képviselőházi nagy beszédét, és nagyon tetszett nekik. Másnap délután hangfelvételtől újra leadta a rádió. Ekkor én is meghallgattam, mert valóban nagyon jelentős megnyilatkozás volt az új kormány részéről. Ha azok a mélyreható változások, amelyekről a miniszterelnök beszélt, valóban bekövetkeznek, akkor nagyon sok magyar embernek boldogabbá válik majd az élete.

Szinte ölembbe hullott egy olyan jó munkalehetőség, amelyet sokan nagy utánjárással sem tudnak megszerezni.

Ma reggel Weisszel együtt jöttünk el az uszodából, azután mind a ketten hazaszaladtunk még egy kis időre, és 8 órakor találkoztunk a Bartók Béla úton, a 49-es megállójánál. Onnan fölmentünk a mérnök közeli lakására a műszerekért. A munka ugyanis, amit csinálunk, földmérés, és egy öreg mérnök a vezetőnk. Nagyon rokonszenves ember a János bácsi, csak az a baja, hogy süket, és ezért nem lehet vele beszélgetni. Ő ad nekünk utasításokat, és mi csak keveset szólunk hozzá, ilyenkor valahogy a szájunkról olvassa le, amit mondunk.

Ma nem is kellett igazi műszereket kivinnünk, a teodolitra nem volt szükség. Csak egy szalagtekercset és egy köteg hosszú szöveget vittünk magunkkal. Mi szállítottuk az öreg oldaltáskáját és a térképeit is. Villamossal kimentünk a Kőbánya felső pályaudvarig, és onnan elindultunk bejárni a terepet, amelyet föl kellett mérnünk. Közben csatlakozott hozzánk Vámos is, szintén a Kinizsiből egy fiú, és így négyen láttunk munkához.

Órabérben dolgoztunk, és három forintot kaptunk egy órára. Ez most olyan szép fizetés, hogy amikor a faraktárban ezt egyik munkásnak megemlítettük, egész megirigyelte, mert ő, amint mondta, csak valami 2,30 körüli órabért kap.

1953. július 9.

Sajnos, ezzel a jó munkával nem sikerült annyi pénzt szerezni, amennyi a nyaralásom kiadásainak fedezésénél döntően számbajöhetne. Mindössze 71 Ft 30 fillért kerestem, nem azért, mintha nem fizették volna meg jól a fáradságot, hanem azért, mert ez csak alkalmi munka volt, és szerdán délután a mérnök kijelentette, hogy kész vagyunk vele.

Sajnálom, hogy ilyen hamar befejeződött ez a munka. Még szívesen folytatnám tovább is, akármilyen kánikula is van. Jó lenne több pénzt összeszedni augusztusra a nyaraláshoz. Most már nem találok helyesnek azt, ha mindenre szüleimtől kapok pénzt, illő, hogy én is erőmhöz képest hozzájáruljak a kiadásokhoz.

A lehető leghasznosabban szeretném kihasználni ezt a nyarat. Föltettem magamban, hogy sokat fogok olvasni, hiszen jövődő pályámra is ezzel készülhetek a legjobban, a terv végrehajtása azonban egyelőre késsik. Most olvasom a „Szendrey Júlia” című könyvet, de nagyon lassan haladok vele.

Erről eszembe jut az a kérdés, amin nem egyszer gondolkodtam már, hogy milyen kár, hogy az embernek fiatal korában, amikor a legjobban tudja élvezni az életet, annyi mindenre nem jut ideje, öregkorában ellenben időmilliomos lesz, de akkor meg már minek? Nem tudom elképzelni, hogy lehet valakinek kedve tovább művelődni, amikor mindig előtte áll a halál közelségének tudata, amikor tudja, hogy esetleg évek, esetleg hónapok múlva a többi testrészéhez hasonlóan agyveleje is el fog porladni a sírban mindazzal a sok tudással együtt, amit benne évtizedek során fölhalmozott. Igaz, a fiatal általában nem tudja megérteni az öreget, és 18 éves korban nehéz elképzelni, hogy milyen lehet 70 évesnek lenni.

Általában olyan különös titkokat rejt magában az emberi élet. Milyen furcsa is az, hogy valaki mint kis tehetetlen apróság jön a világra, azután nő, növekedik, egyre értelmesebb is lesz, és amikor elért a csúcspontra, egyszerre elkezd visszafelé haladni, egy öreg gyerek lesz belőle, és azután hirtelen megszűnik létezni, a teremtés koronája, a homo sapiens porrá és hamuvá válik. De nem tudom elhinni, hogy ez legyen az egész, hogy ne legyen tovább semmi sem. Nem tettek jót az emberiséggel, akik fölállították a materialista elméletet, amivel elvették szerencsétlen követőik hitét az örök életben. Mi célja lehet az ilyenek számára az

egész földi életnek, ha nem tudnak bízni abban, hogy a halál után egy jobb, boldogabb és örök időig tartó másvilági élet következik majd, amely kárpótolni fog minden földi szenvedésért? Hiszen e nélkül a hit nélkül minden boldog percüket megkeserítheti a feltartóztathatatlanul közeledő vég és az enyészet gondolata. Gyötrelem lehet számukra az öregkor, amikor már kevés örömük van az életben és előttük csak az elmúlás, a sír tátongó torka áll minden föltámadás reménye nélkül. Erre a felfogásra olyan büszkék a materialisták, ezt nevezik ők tudásnak, minden bölcsesség alapjának? Hát érdemes az ilyen tudás elnyeréséért tanulni, dolgozni? Nem, az ilyen „tudás” nem tehet egy embert boldoggá. Mint csúnya betegséget tartom magamtól távol az anyagelvűség szörnyű elméletét, és arra kérem az Istent, hogy soha ne engedje, hogy csak egy pillanatra is elveszítsem az örökkévalóságban, a boldog túlvilági életben való hitemet.

1953. július 19.

Nehezen jutok hozzá a naplóíráshoz, mert megint elfoglalt ember vagyok. Sikerült ugyanis újra elhelyezkednem egy figuránsi állásban.

Engem egy kis 13 éves fiúval egy helyre osztottak be. Egy kis kérdészködés után meg is találtuk a bizonyos Szabó József-féle csoportot.

1953. július 21.

Igyekeztem magamat hasznossá tenni, és meg is szerettem ezt a munkát. Nem volt olyan egyszerű, mint az, amit a múltkor végeztem. Itt egy 1:500 arányú térképhez méregettünk, és a lehető legnagyobb pontossággal kellett dolgozni. Először nem is bízták rám a mérőszalagok leolvasását. Napok kellettek hozzá, amíg megismertem az egész mérésnek a menetét. Egy háztömböt kapott a csoport, abban kellett a legkisebb részletekig mindent megmérni. Persze magassággal nem volt dolgunk, de vízszintes síkban még a házak lépcsőit is bemértük. A birtokhatárok összemérésénél előfordult, hogy a kerítésen kellett átmászni vagy bokros helyeken vagy kukoricatáblán a szalagot keresztülvezetni. Panaszkodtak is a gazdák, hogy letapossuk a veteményt a kertjükben. Ezen a vidéken ugyanis csupa kertés ház van, sok gyümölcsfával. Jobb is sokkal ilyen helyen, jó levegőn dolgozni, mint a városban, porban, füstben, forgalmas utcákon. És jól is fizetik ezt a munkát. 2,52 az órabér, ezt min-

denképpen megkeresi az ember, de ezen kívül még van külön túlóradíj, 100%-on fölüli teljesítmény után járó prémium és villamosköltség-visszatérítés is. A jó teljesítmény után járó prémium pedig a százalékokkal együtt növekszik, és mivel a brigád jóval 100% fölött teljesít, ez is tekintélyes összeget jelent. Csak az a baj, hogy mi először csak augusztus 8-án kapunk fizetést, de akkor is csak előleget, és csak szeptember felé kapjuk meg a teljes összeget.

Annyi hátránya van csak az állásnak számomra, hogy nem járhatok le reggelenként az edzésre, hiszen 7 órára már a munkahelyen kell lenni. Hivatalosan ¼4-ig tart a munkaidő, de túlórázni is szoktunk, és amíg eltesszük a szerszámokat, lemosakszunk, és hazavillamosozunk, addig még legalább egy óra eltelik, és így van, hogy csak 6-kor érünk haza.

A másik brigád, amelybe beosztottak, Rákospalotán dolgozik.

Másnap reggel már 7-re kimentünk Palotára, és így a villamosmegállónál már könnyen összehaláloztunk a csoporttal. Csak hárman voltak: az egyik fiú egy évvel idősebb, a másik eggyel fiatalabb, mint én. A mérnök – Sallak Pista – is nagyon fiatal, úgyhogy tegezzük őt. Itt hamar megismerkedtem a figuráns feladatával, sokkal egyszerűbb volt, mint Jóska bácsiéknál. Itt csak egy-egy kis szöveget vagy egy piros-fehér rudat kellett a sokszögpontra helyezni és ott maradni mellette, amíg a mérnök leolvasta a teodolitban a szöveget. Itt ugyanis még kezdetibb stádiumban áll a térképezés, mint Csillaghegyen.

Vasárnap a korábbi tervnek megfelelően Zsoltival kerékpáron ellátogattunk Újhelyiekhez Visegrádra. Egy kis zökkenő volt csak útközben. Mégpedig annyi, hogy a Margitsziget csúcsáról vissza kellett jönnünk azért, mert a Sztálin-hídat filmezés miatt lezárták, és az óbudai Dunapart rázós kövezetén kellett ismét fölmenni a város északi része felé. Az út további részén azonban már jól gurultunk.

Össze-vissza bókászunk a várban, mint a Dunánál, ott fönt is csináltunk fényképeket, üldögéltünk a romfalon, belenézünk a csapóajtóval lezárt nagy üregbe, ittunk a várkút hideg vizéből, szóval kevés idő alatt is elég szórakozási lehetőséget próbáltunk.

1953. augusztus 9.

Tegnap, szombaton dicsőséggel befejeztem a munkát, hogy a hónap hátralévő részében tökéletesen átengedhessem magam a nyaralás élvezetének.

Nagyon kellemes volt a munka az utolsó napokban is. Pista már nem jött vissza, de a másik mérnök – Bernhardt Mátyás – is nagyon kedves embernek bizonyult, az ő segítségével még mélyebbre hatoltam be a szakma titkaiba. Annyira megtetszett nekem a kultúrmérnöki pálya, hogy ha még egyszer kellene az egyetemre jelentkezni, nem tudom, nem erre adnám-e be a kérvényemet. Hiszen ez a figuránság amolyan kultúrmérnöki inaskodásnak felel meg. És egy ilyen reális pálya, mint a földmérő mérnöké, sokkal biztosabbnak látszik, mint az, amelyre én készülök. És ehhez, úgy látom, nem is kell annyi gyakorlati érzék, mint mondjuk a gépészmérnöki szakmához, az ember kint dolgozhat a szabad természetben – mert vidéken is folyik munka, nemcsak a városban –, és azt mondják, jól is keresnek, akik ezt a foglalkozást űzik. És ha többi, itt fel nem sorolt előnyeit is figyelembe vesszük, igazán ideális foglalkozásnak látszik a kultúrmérnöki pálya.

Az új iskolaév eseményei elé nem tekinthetek olyan bizalommal, mint az eddigiek elé. Nem láthatom be olyan jól a pályát, amelyet be kell majd futnom, mint azelőtt, amikor be voltam íratva az általános iskola vagy a gimnázium egyes osztályaiba, és tudtam, hogy azokat mire újra eljön a nyár, több-kevesebb dicsőséggel el is fogom végezni. Most azonban nem látom ilyen jól a jövőt, különösen az utóbbi napokban kiszálódtak össze a szálak előttem.

Szerdán ugyanis megjött az írás az egyetemről, de nem olyan, amelyet vártam, hanem egy elutasító. Azt írták, hogy férőhely hiányában nem vehetnek fel a budapesti egyetemre, helyette, ha akarom, a szegedi bölcsészkaron ismétellhetem meg a jelentkezést. Természetesen kellemtlenül érintett az ügyek ilyen alakulása, de láttam, hogy sorsom hasonló más kitűnően érett osztálytársaiméhoz, például amint hallottam, az öt nagy s-betűs közül semelyikünket sem vették fel oda, ahova jelentkezett. Egy pár szakértő véleményének meghallgatása és a pesti bölcsészkar tanulmányi osztályán való érdeklődés után végül azt tettem, hogy elküldtem a kérvényt Szegedre.

Lacival voltam legtöbbet együtt mostanában régi barátaim közül. Neki volt mozibérlete, amivel olcsón vehettünk jegyet – darabját 1.50-ért. Meg is néztünk a héten két filmet, a plasztikus filmszínházban a Téli regét, a Bethlen moziban pedig a Twist Olivért.

Hétfőn este pedig egy érdekes látogatást tettünk együtt. Elmentünk Panni nénihez, első elemibeli tanító néninkhez. Kedvesen fogadott minket, sokáig beszélgettünk. Csodálatosan jól emlékezett a 11-12 év előtti eseményekre, osztályunk egyes tanulóira.

A múltkor anyuval érdekes munkára adtuk magunkat: kigondoltunk egy társasjátékot. Megjelent ugyanis az újságban egy játékpályázat hirdetése, és gondoltuk, mi is szerencsét próbálunk. Dezső bácsi tegnap olvasta föl nálunk nagy földrajzi társasjátékának tervét. Mi kevesebb fáradsággal egy röplabdajátékot eszeltünk ki, amelyben kockadobással ütik egymásnak a labdát a két fél játékosai. Ha nem is nyerünk vele, annyi hasznunk megvan, hogy egyet játszottunk, amíg kipróbáltuk.

1953. augusztus 12.

Óhajtasom teljesült. Tegnap már szépen sütött a nap, pompás időnk volt a kerékpározáshoz. $\frac{3}{5}$ -kor befutottunk Szemesre. Először Pitrolffyékhoz köszöntöttünk be. Amikor túlvoltunk a viszontlátás örömein, elmentünk az állomásra a csomagjainkat kiváltani. Azzal együtt érkeztem ide Lujzi néniékhez, ahol hamar berendezkedtem emeleti szobámban. Ödön, Tibor és egy tegnap érkezett fiú alszanak velem.

A nyaralás örömei mellett már találtam időt levélírássra és angol- illetve magyar könyv olvasására is. Olyan jól szeretném kihasználni az idei nyaralás napjait, amennyire csak lehet.

1953. augusztus 19.

A múlt hét csütörtökén éppen vidáman csónakáztam a móló közelében, amikor bekiáltották nekem, hogy express levelem érkezett Pitrolffyék címére. Ki is hozták utánam a vízhez, és én ott olvastam el rögtön az anyutól jött sorokat. Meglepetéssel olvastam, hogy a szegedi egyetem Bölcsészkaráról is elutasítottak, és hogy ugyanott a Jogi Kar vár felvételi vizsgára. Anyu sem tudott biztos tanácsot adni levelében, hogy mitévő legyek, kihasználjam-e ezt az utolsó lehetőséget is arra, hogy bekerüljek az egyetemre, vagy ne is merjek a jogi pálya árnyékába se kerülni. Azt írta, hogy ő mindenesetre visszaírt Szegedre, és újabb terminust kért a Jogi Kartól, mert a levelükben közölt időpontban már nem érkezhettem oda felvételire. Én pedig itt álltam a kétségek között, hogy most mit csináljak?

Anyutól jött egy távirat, hogy az első vonattal induljak haza Pestre. Gondoltam, hogy Szegedre kell sietnem a felvételire.

Este 9 óra tájban kimentem a Nyugati pályaudvarra, hogy onnan útra keljek Szeged felé. $\frac{3}{4}$ 10 körül hagytam el a pályaudvart a szegedi személyvonat egyik harmadosztályú kocsiján. Éjjel utánig a peronon utaztam. Akkor végre megürült néhány hely és beülhettem a kocsiba. Mire Szegedre értünk, már egész kényelmesen utazhattam, bőven volt hely körülöttem.

Kevés holmit vittem magammal, de azért akadt az oldalsákomban hely az útikalauz számára is, amelyet már az állomáson, a váróteremben megnézegettem egy kicsit, úgy indultam neki hajnali $\frac{1}{5}$ -kor a városnak. Számomra idegen volt még Szeged, örültem neki, hogy volt néhány órám városnézésre. Átsétáltam Újszegedre, majd visszajöttem a hídon, és bementem a Fogadalmi Templomba – éppen Nagyboldogasszony napja volt, a templom búcsúja –, és mindenfelé, amerre jártam, jól körülnéztem. Az útikalauzban térkép is van, így nem volt nehéz tájékozódnom, és igazán jól be is barangoltam a Belvárost. Nagyon tetszetek nekem a csinos palotákkal szegélyezett forgalmas utcák, különösen a Széchenyi tér szépsége kapott meg.

Amikor bementem az egyetemre, öt hozzám hasonló lemaradt fiút találtam a várószobában. Beszélgetés közben megtudtam, hogy egyik sem szegedi, mindegyikük hozzám hasonlóan más városból utazott oda, hogy ha már más választás nincs, ott tegyen felvételit. Később még ketten érkeztek, akik közül az egyik 1946-ban érettségizett – ha jól emlékszem, kitűnően –, és azóta nem tudott az egyetemre bejutni. Nemskára azután összeült a felvételi bizottság – hárman voltak benne –, és minket sorban behívogattak a fogadószobába. Én még az elején kerültem sorra, valami furcsa rendszer szerint szólították az embereket.

Kivillamosoztam az állomásra, és miután ott megtudtam, hogy az első vonat még csak $\frac{1}{3}$ -kor indul haza Pestre, újra villamosra szálltam, és kimentem az újszegedi strandra, hogy ha már Szegeden vagyok, megízleljem egy kicsit a Tisza vizét is. Olcsó jeggyel bevonultam a strandra, és nagy meglepéssel állapítottam meg, hogy Szegednek remek fürdője van. A Tisza vize jó langyos volt, kétszer fölgyalogoltam a parti fövényen és leúsztam a lassú folyású vízben. Idejében eljöttem a strandról, és villamoson jóval a vonat indulása előtt kikerkeztem az álló-

másra. Ablak melletti helyet találtam magamnak és egész hazáig kényelmesen utaztam.

1953. augusztus 25.

Azóta ismét gondtalanul élvezem a nyaralás boldog perceit, csak tegnap óta van szükségem egy kis lelkielőre, hogy eredményesen tudjak küzdeni a rám támadó szomorú gondolatok ellen, amelyek a nyár múlásával egyre sűrűbben jutnak most eszembe. Elült a Pitrolffy-ház boldog zivaja, nem járnak már olyan sűrűn ki és be a kerékpárok a kapun, nem nyüzsgönek már annyian az étkezések előtt a konyhában, és nem ülünk körül olyan sokan az asztalt vagy asztalokat, mint egy héttel ez előtt. Ma várom anyut is, azt írta, lejön. Felvettek Szegeden a jogra havi 115 forint ösztöndíjjal és kollégiumba, menzára való beutalással.

1953. augusztus 29.

Újra itthon. Tegnap este szerencsés utazás után hazaérkeztünk anyuval kedves pesti lakásunkba. Szüleim időközben beszéltek Sáska Pista bácsi-val, aki Szegedtől nem messze lakik Sándorfalván, amíg lakást találunk magamnak, addig talán náluk is lakhatnám. Nem is irtózom attól a gondolattól, hogy néhány hónapig szüleimtől távol, vidéken kell majd laknom, lehet, hogy nagyon hasznos lesz számomra ez az önálló élet. És hogy a jogi tanulmányokhoz mennyi a hajlandóságom? Hát erről csak azt mondhatom, hogy ha mindkét nagyapámnak, édesapámnak és nem egy nagybátyámnak jó volt a jogi pálya, akkor bennem is lehet valami öröklött hajlam ez iránt a manapság megvetett foglalkozás iránt. Mert kétségtelen, hogy a mai időkben a jogi végzettség nem az a kulcs, amely apáink, nagyapáink idejében, sőt, még régebben megnyitotta az ajtót a legnagyobb karrier felé. Ma a mérnöké a világ, és a közvélemény szemében az utolsó, lebecsült foglalkozások között áll a jogászé, pedig aki jobban ismeri a mai helyzetet, az tudja, hogy most is nagyon sok helyen szükség van jogászokra, és különösen egy későbbi időben még nagyobb szükség lehet rá. És most úgy látom, kevés tehetséges ember megy jogra, nagyobb esélyem van rá, hogy ki tudok tűnni. Természetesen mindez csak találgatás, bele kell kezdeni, és akkor majd meglátom, tetszik-e nekem a jog, maradjak-e ennél a pályánál vagy sem?

1953. szeptember 6.

Tegnapelőtt Szeged, tegnap Budapest, ma Balatonvilágos. Szegedi tartózkodásom rövidebbre sikerült, mint gondoltam. El akartam jönni egy fél év vagy egy év után, és íme, el kellett jönnöm négy és fél nap után. Éppen kezdtem megkedvelni a jog tanulmányokat, amikor már abba is kellett hagynom az egészet. Hogy véglegesen-e vagy pedig egy évre csupán, egyelőre nem tudom, de tegnapelőtt mindenesetre megszűntem egyetemi hallgató lenni.

Pedig szépen kezdett kialakulni minden. Éjszakai utazás után hajnali 4 órakor megérkeztem Szegedre. Miután kiváltottam kerékpáromat és úti poggyászom nehezét elhelyeztem a ruhatárban, kikerekkeztem Sándorfalvára, és ott némi kérdezősködés után megtaláltam Sáskáékat.

Az egyetemen azzal fogadtak, hogy ki az a Szappanyos, mert az illető csoportvezető. Jelentkeztem, hogy én vagyok ez a szerencsés vagy szerencsétlen, nem voltam még vele tisztában, hogy mit jelent csoportvezetőnek lenni? Hamarosan ezt is megtudtam. A dékán rövid beszéde után, amit az I. évfolyam együtt hallgatott meg, összehívták a csoportvezetőket egy kis megbeszélésre. Hárman voltunk, akik vártuk a felvilágosításokat és utasításokat, egyik szakértségsis nő volt. A tanulmányi osztály képviselői vázolták előttünk a csoportvezetők feladatait, azután elmagyarázták, hogyan kell kitölteni a diákigazolványokat, a törzslapokat, a leckeönyveket.

Majd külön termekbe oszlott szét az elsőéves társaság, csoportok szerint. Én a hozzám beosztott 22-23 ember előtt ismerttettem azokat a tudnivalókat, amiket előbb a tanulmányi osztályon hallottam.

Az universitáson hozzákezdünk a beiratkozáshoz. Rengeteg kérdés megválaszolása, egy újabb önéletrajz megírása után valahogy mégis elkészültünk, és én beszédhettem a csoport tagjaitól a kitöltött törzslapokat, könyvecskéket és az ezek áráként lefizetett 12 forintokat. Valami ½5 volt már, amire mindennel elkészültem és a tanulmányi osztályon elszámoltam.

A tanévnyitó ünnepség az „auditorium maximum”-ban zajlott le.

Délután hozzáálltam a lakáskereséshez, és egy kis mászkálás, érdeklődés után találtam is egy többé-kevésbé megfelelő helyet a Veresács utca 20-ban. Megnyertem a házigazdáék rokonszenvét, hamarosan keresztneveimen, sőt Tamáskámnak szólítottak. Nyugdíjas tisztviselő volt

a bácsi. A néni nagyon bőbeszédű háziasszonynak bizonyult. Szépen berendezett lakásuk volt, rendes városi lakás. Két hétre vettem ki 40 forintért, de ők adták az ágyneműt is.

A harmadik napon, szerdán már meg is kezdődött a tanítás. A két marxizmus-órát a bölcsészekkel együtt hallgattuk, azután visszamentünk a jogra és ott hallgattunk logikát. Ebéd után egyik pajtásommal kimentünk az újszegedi strandra és kiélveztük a Tiszában való fürdés örömeit.

Csütörtökön csak 10-kor volt órám, de tovább úgysem alhattam, mert 8-ig meg kellett jelennem a menzán, így azután a reggeli után elmentem egy kicsit kerékpározni. Újszegedtől alig két kilométerre kezdődik a határhozvezet, így a szőregi útról visszafordultam és a Maros mellett haladtam néhány kilométert, visszafelé jövet megnéztem a torkolatot is.

A tanulmányi osztályon közölték velem, hogy ½10-re vár a dékán. Nyugodtan, mitsem sejtve álltam az öreg elé, inkább még valami jót vártam ettől a beszélgetéstől, nem pedig azt, ami történt.

Amikor négy szemközt voltunk, elém tartotta azt a nagy kérdőívet, amelyet még annak idején a gimnáziumban kaptam, és azt hiszem, részben otthon, szüleimmel együtt töltöttem ki, és nekem szögezte a vádat, hogy az egyik kis rubrikát a valóságnak meg nem felelően áthúztam, holott oda be kellett volna írni, hogy apunak volt háza. Láttam a papiroson, hogy a kérdéses helyre valóban egy vonal van húzva, és hirtelenében föl sem tudtam fogni, hogy történhetett, hogy mi, akik minden volt „bűnünket” be szoktuk vallani, itt ilyen baklövést csináltunk. Régen volt már, amikor beadtam az írást, nem emlékeztem már rá, hogy mért válaszoltam negatíve a kérdéses helyen. Azután jött, hogy én ezzel az egyetemet meg akartam téveszteni, és így akartam befurakodni oda, és hogy ők a felvételemet érvénytelenítették.

Ha hatásosan akarnám magam kifejezni, akkor azt mondhatnám, hogy miután a gimnáziumból való búcsúzások gyakori kifejezését használva „kiléptem az életbe”, az élet hamarosan egy nem várt pofonnal szolgált, ezzel okozva nekem valami meglepetést, amely tanulságos lehet számomra. Ez az első arcücsapás természetesen nem tántorított meg, és ha vissza is lökött egy kicsit utamon, nem akadályozhat meg abban, hogy egyszer majd elérjem boldogságomat.

¾47-kor érkeztem meg a Magos-villába, Balatonvilágosra.

1953. szeptember 9.

Hétfőn még egyszer megmártottam magam a tó friss vizében, anyut elbúcsúztattam a vonaton, és ezzel egyidőben én is elindultam kerékpáron hazafelé.

Anyuval kipróbáltuk a főváros modern intézményeinek egyikét: a népbüfét. A Boráros téri népbüfébe mentünk be. Vettünk két krumplilevest és két vesevelőt, és az egészért 12.90-et fizettünk. Ma ez egész olcsó, különösen a vendéglői árakhoz viszonyítva. Igaz, hogy itt állva kell enni, de a környezet azért egész rendes. Ebéd után még sört is ittunk és egy cukrászdába is betértünk fogylaltra.

Estefelé apuval hármásban elsétáltunk Szappanyos nagymamához névnapját ünnepelni. Nagymama már elég idős volt, amikor kint utazgatott Amerikában, és igen sokat eltanult az Újvilág modern vívmányai közül. És például sokkal többet mesél floridai élményeiről, mint pátyi nevelősködéséről. Az nagyszerű, hogy benne olyan szépen összeolvad a kis pátyi jegyzőlánya a jómódú fővárosi ügyvéd világlátott feleségével. Nagymama szerény lakása ma is olyan, mint egy hírközlő állomás. A régi ismeretség és a ma sem kisebbedő meleg vendégszeretet odavonzza a Kölcsey utcába az embereket, akik elmondják ott életük sorát, és tudomást szereznek mások pályafutásáról. És az meg egyenesen csodálatos, hogy milyen lelkierővel állja a testi megpróbáltatásokat, hogy teljesen vak és hogy alig tud járni. Igazán a régi tekintélyes, erős családanya mintaképe ő számomra, akire tisztelettel tekinthet fel a fiú és az unoka is. Négy derék fiút nevelt fel nagymama valamikor régen, három unokája indult el egy-egy szépnek ígérkező életúton, csak a legfiatalabb ilyen semmi-ember még. Ha én egy jövőendő nagy orvos, az emberiség jótévedője vagy egy zseniális feltaláló tehetségét érezném magamban! Milyen boldogan szemlélhetné nagymama az én pályafutásomat is, ha bízhata benne, hogy belőlem is lesz olyan férfi, mint a többi Szappanyosokból.

Tegnap igen érdekes beszélgetés folyt az ünnepi asztalnál. Szappanyos Ilonka néni fia dél-amerikai utazásáról beszélt. Peller Ilus néni a Szfinx jóslatainak problémáját és újszerű tudományos kérdéseket vetett fel. Babsi néni is ott volt közöttünk. Most már ő is hazalátogathatott a kitelepítésből. Gerőci csak néhány percre futott be, mint elfoglalt szülésznek, sietnie kellett vissza motorkerékpárján a kórházba. Valóban rit-

kán alakul ki névnapra zsúron ilyen élénk és egyben színvonalas társalgás, mint tegnap nagymamáéknál.

1953. szeptember 15.

Nagy buzgalommal láttam neki az angol nyelv tanulásának. A „The Keys of the Kingdom”-ot kezdtem továbbolvasni, úgy, hogy szótárba jegyezgetem a fontosabb ismeretlen szavakat és meg is tanulom őket. Így a szótár gyakori forgatásával az olvasás ugyan lassabban megy – mint egy 10 perc esik egy oldalra –, viszont jól meg tudom érteni a szöveget. Szórakozva töltök el két órát ezzel a munkával naponta, és emellett nem akarom elhanyagolni Dezső bácsi angolóráit sem.

Kérvényt adtunk be az oktatásügyi miniszterhez, és az anyu külön írt egy levelet a feleségéhez, akit személyesen ismer. Ha nem lenne eredménye a kérésnek, akkorra is kaptam már ajánlatot elhelyezkedésre.

1953. szeptember 23.

Örömmel tanulgatok itthon. „A mennyország kulcsá”-n kívül egy másik angol könyvet is olvasok. A „The diary of a pilgrimage” címűt. Ezt már tisztán szórakozásképpen, szótár nélkül. Anyu segítségével, mint régen kisgyermek koromban, gyakorlom a német nyelvet. Jelenleg a Lohengrin-mondát olvasom. Angolban már régen túljutottam azon a fokon, ahol a németben megrekedtem annak idején, de az utóbbi nyelv régebben megtanult elemei is kezdenek eszembe jutni. Próbaképpen belelaptopoztam egy francia és egy olasz könyvbe is, és elég jól el is találtam a kiértést anyu szerint.

Ma különben bementem az Oktatásügyi Minisztériumba érdeklődni a kérvényem elintézése után, és azt tudtam meg, hogy jelenleg Szegedről akarnak értesülést szerezni eltávolításom okairól. Néhány nap múlva kell majd újra utánanéznem a dolognak.

Most ment el innen Kiss Lajos, aki, mint elmesélte, hozzám egészen hasonló sorsra jutott az egyetemmel kapcsolatban. Már felvették a hadmérnöki karra, amikor egyszer csak tudtára adták, hogy ki van dobva, éppen úgy, mint én. Nála az volt az ok, hogy egyszer egy razzia elfogta őt az angol követség filmelőadásának megnézése után. Ilyen ember, aki az angol követségre jár vetítést nézni, nem lehet a néphadsereg tisztje.

1953. szeptember 24.

Vasárnap megint kiránduláson volt a baráti társaság. Pomáz után nagy vitába kezdtünk, hogy a rendes műúton menjünk-e föl a Dobogókőre vagy pedig a tőlünk északra fekvő erdőkön keresztül. Hosszú tanakodás után végül is az érdekesebbnek ígérkező erdei utat választottuk, és fölkapaszkodtunk a hegyek közé. Egy menedékházat elhagyva hamarosan kis ösvényre tévedtünk, magas növényzet között evickéltünk át egy szélesebb erdei útra, amelyen azután komolyan megkezdődött a kerékpárok tolása. Hosszú, hegyek közt vezető túránk során nem egy olyan kirándulóval találkoztunk, aki elég furcsa szemeket meresztett ránk vagy valami megjegyzést tett a gépek magunkkal cipelésére vonatkozólag. Nem mondom, mi is nevettünk egy kicsit magunkon, amint ott küszködtünk a biciklivel a rosszabbnál rosszabb utakon, de a végén mégiscsak abban egyeztünk meg Tamással, hogy nem volt haszontalan a kerékpárokat magunkkal hozni.

Miután teljes bizonytalanságban voltunk már aziránt, hogy merre is járunk, meglepő szerencsével rábukkantunk a Tóakra, és innen a térkép szerint újra tudtunk tájékozódni. Hamar elértünk a Holdvilág-árokhoz. A gépeket betoltuk a fák közé és összeláncolva otthagytuk őket, amíg leszaladtunk megnézni az árok érdekességeit. Víz nem volt benne, így bent szaladhattunk lefelé a mederben, amíg elértünk a vízesés helyéhez. Azután lemásztunk a barlangba, és ott ücsörögtünk a sötétben, amíg utánunk nem jött három turista, akik rendelkeztek lámpával is. A világosság mellett fölfedeztük a barlang másik üregét is, amelynek végén egy szabadba nyíló kéményt találtunk. Egy vastag rúd volt a kürtőbe állítva. Rögtön beláttuk, hogy egy ilyen helyen nekünk okvetlenül föl kell másznunk. Laci és a másik társaság két tagja letettek az élvezetről, és kivonultak a rendes kijáraton. Mi, többiek rászántuk magunkat a kis tornára. Először Zsolti vágott neki, és a könnyen leváló törmeléket a fejünkre szórva sikerült föltornásznia magát a rúd tetejére, ahonnan egy kis vaslétrán kapaszkodhatott fel tovább. Másodiknak én fohászkodtam neki a póznamászásnak, és bár cipőben nem volt olyan könnyű a dolog, lassan én is fölértem a rúd tetejére. Akkor láttam, hogy még csak ott jön a neheze, amikor a póznáról át kellett fognom a létra aljára. Szerencsére elég hosszú a karom, és így el tudtam kapni egy kézzel a legalsó fokot, azután átfogtam a másik kezemmel is. Azután a lábammal

el is engedtem a rudat, és úgy függtem ott elég kényelmetlen helyzetben a létra alján, míg végre sikerült fölhúzódkodnom. A létrán fölkapaszkodva még egy akadállyal találtam szemben magam: a nyílás tetejére egy nagy kő volt hengerítve. Nagy nehezen Zsolti segítségével kipréseltem magam mellette, a szabadban maradt kis résen, és megkönnyebbülten lélegeztem föl a szabad levegőn. Megvártuk, amíg Tamás és az idegen turista is kimásztak, azután barátaimmal még egy pár sziklán átkelve, az árkon keresztül visszatértünk a kerékpárokhoz.

Mint a múltkor, most is 1/8-ra érkeztem a házba.

1953. október 3.

Vége pontot tehettem az egyetemi fölvétellel kapcsolatos szaladgálások és utánjárások végére. Nem vettek föl és kész. Nincs miért izgulni többet. Az utóbbi időben már úgyis azt kívántam, hogy most már ne legyenek föl sehova sem. Megnyugodtam abban a föltevésben, hogy ez az egyévi lemaradás egyszer majd még jó lesz valamire. Esetleg arra, hogy jobban el tudom dönteni magamban, hogy melyik pályán fogok legjobban boldogulni, melyik egyetemre jelentkezzem a jövő esztendőben. Esetleg arra lesz jó, hogy megjavítják a felsőoktatás rendszerét, mire odakerülök, mert jelenleg bizony elég sok panaszt lehet hallani az egyetemi hallgatóktól. Megreformálhatják a nyári katonáskodást is, és ha szerencsém lesz, esetleg kevesebb időt kell a táborban töltenem, mint azoknak, akiket most soroznak.

Egyik nap a Ferenc-körúton összeakadtam Szabó Jóska bácsiékkal, akiknél nyáron Csillaghegyen dolgoztam. Most itt méregetnek a IX. kerületben. Hívtak, hogy menjek vissza hozzájuk. Olyan Isten ujjaként jött ez a találkozás, hogy nem sokat haboztam, elmentem a Városmérési Irodába jelentkezni. Megcsináltattam a munkakönyvemet, tegnap bevittem nekik, és azzal el is intéztük a fölvételt. Kaptam egy ideiglenes igazolványt arról, hogy ott vagyok alkalmazásban, és egy írást 150 forint békekölcsönjegyzésről. Igaz, meg sem kérdeztek a dolog felől, mindjárt beírták, hogy ennyit jegyzek, de azért nem bánom, nem sok az a havi 15 forint levonás. Különösen, ha legalább úgy keresek, mint nyáron, amit nagyon szeretnék.

Csontos Évi meghívott, hogy van egy jegye, menjek el vele a Duna moziba, megnézni a „Gyöngyvirágtól lombhullásig” című új magyar fil-

met. Élvezettel gyönyörködtünk végig az erdő életét nagyszerűen meg elevenítő, kedves filmet.

Tegnap anyuval egymás után egy német, majd egy orosz, végül egy angol könyvet olvastunk. Az utóbbit egy vendég érkezése miatt kellett megszakítanunk. Ez a vendég mostanában elég sokat jár ide, bár jobb szeretnénk, ha ritkábban mutatná magát. Marconnay Tibornak hívják, és eléggé bizonytalan foglalkozása van: író. Szép, ha valaki pusztán az írásból meg tud élni, kultúránk fejlődésében a múlt század közepe felé el is jutott odáig, hogy a legtehetségesebb írók, illetve költők írói jövedelmükből meg tudtak élni. Ezeknek azonban valóban nagy művészeknek kellett lenni, hogy alkotói munkájuk elég legyen ahhoz, hogy a társadalom eltartsa őket. Ott még ma sem tartunk, hogy ha valaki az olvasóközönség kérése, kifejezett kívánsága nélkül leírja az életét, akkor mindjárt rohanjon érte a kiadó, hogy az önéletrajzi regényt egy biztos üzlet reményében megjelentesse. Ezért nem lehet csodálkozni azon, hogy nem mindenki rokonszenvez Marconnay önéletrajzi tevékenységével. A felesége sem lehet elragadtatva, hogy ő tartja el a férjét. Pedig az sem olyan bizonyos, hogy a közeljövőben ki fogják adni ezt a művet, amelyet ha jól tudom, hat kötetesre tervez az író, de még az első sincs egészen kész. Marconnay bátyánk dicsérő ajánlóleveleket szed össze nevesebb író ismerőseitől, ezekkel próbálja úgy látszik könyvének a jó fogadtatást biztosítani. Anyunak fölolvassa művének részleteit, vagy itt hagyja őket, hogy olvassa el anyu magában. Tegnap engem is meghívott egy ilyen fölolvasásra, de én nem álltam kötélnek. Ma délelőtt mégis kezembe vettem a legelső fejezet lapjait, és olvasni kezdtem a gép- és helyesírási hibáktól még egészen meg nem tisztított sorokat. Már az első mondatoknál láttam, hogy ez nem az, amit igaz gyönyörűséggel és amellet könnyedén olvas az ember.

1953. október 10.

Vasárnap Lacival és Zsoltival hármásban mentünk kirándulni. A Csepel-szigetet fedeztük fel magunknak. Ráckevidénél átjöttünk a hídon a pesti partra és Kiskunlacházán, Taksonyon, Dunaharasztn keresztül karikáztunk haza. Még most is olyan jó idő volt, a fák is mintha augusztus végi hangulatot sugároztak volna.

1953. október 11.

Hétfőn reggel kezdtem meg a munkát. A Ráday, Kinizsi, Knézits utcák és a Bakács tér által határolt háztömbben dolgozott a csoport. Azóta már végeztünk azzal a blokkal, sőt, a Kinizsi, Lónyay, Mátyás és Ráday utcák közöttivel is, és továbbjöttünk a következő tömbbe, a Mátyás utca túlsó oldalára, utána pedig az Erkel utcán túli háztömböt mérjük fel, amelybe volt iskolám épülete is beletartozik. A birtokhatárokat jelölő festésekhez sokszor udvarok közti kőfalak vagy kisebb épületek megmászásával lehet hozzájutni. Ilyenkor én kapaszkodom föl a magasba. Mondtam is, hogy akár cserepes is lehetnék, olyan otthonosan mozgok már a tetőkön. Létrát mindig az illető házból szoktunk kikölcsönözni, amelyikben dolgozunk.

Különben nem folyton a házakban dolgozunk, hanem gyakran méregetünk az utcán is. Ilyenkor föláll a sokszögpontra a teodolit, és az embernek eleget kell törnie magát, hogy a járókelőket elterelje a „vonalból”. Gyorsan megy a munka – különösen jól jött a nagy teljesítmény eléréséhez a tartós száraz idő, és remélem, hogy a fizetés is öröndetes lesz.

Egyik nap egy körözüvényt írtak velem alá, amelyben beinvitáltak a központba, DISZ-gyűlésre. Kénytelen voltam jó képet vágni a dologhoz, hogy újra ilyen kellemetlen területen kell majd tevékenykednem, de ha azt akarom, hogy a vállalat támogassa majd jövőre egyetemi ügyemet, akkor meg kell hoznom ezt az áldozatot.

1953. október 12.

Pénteken este megnéztem a Néphadsereg Színházában a „Cyrano de Bergerac”-ot. Gyönyörködve hallgattam végig az öt felvonást, és élveztem a nagyszerű mű minden sorát. Minden héten szeretnék hasonló élvezetekben részesülni, keresményem egy részét nemes szórakozásokra akarom majd fordítani. Erre a hétre már meg is van a programom, apu vett jegyet a „Sok húhó semmiért”-re.

A szokásos vasárnapi kirándulás megint egy másfajta szórakozást jelentett számomra. Tegnap Lacival és Tamással Vác irányában indultunk útnak. A városban megnéztük a Vak Bottyán Múzeumot, azután lementünk egy kis időre a Dunaparra. Majd olyan úton folytattuk tovább túránkat, amerre még nem jártunk, Galgamácsán, Ikladon keresztül men-

tünk be Aszódra, ahonnan azután a jól ismert 3-as műúton karikáztunk haza Pestre.

1953. október 17.

Csütörtökön remekül mulattam a Katona József Színházban, nagyon tetszett a „Sok húhó semmiért”, különösen Ungvári László és Mészáros Ági játéka.

1953. október 20.

Másnap kirándulás napja volt. És úgy örültünk, hogy vasárnapra talán még gyönyörűbb lett az idő, mint amilyen megelőzőleg volt. Amikor Lacival és Tamással fölfelé kapaszkodtunk a Dobogókőre vezető úton, az ingünket is levetettük, úgy élveztük az erős napsütést. Fent a tetőn is meglátszott a jó idő hatása, tele volt a turistaház környéke vidám kirándulókkal.

Hazafelé Pilisszentkereszt–Pilisszántó–Pilisvörösvár–Solymár–Pesthidegkút útvonalon jöttünk. Pilisszántón összetalálkoztunk egy tarkabarka lovasokból, szekerekből, kifestett cowboy-szerű vagy cigány kinézésű alakokból álló menettel. Tamás meg Laci hamarabb elhaladtak mellette, én azonban megálltam, hogy kellőképpen megcsodáljam a furcsa fölvonulást. Később egy asszonytól megtudtam, hogy a falu tót lakosságának szüreti mulatságát vezette be ez a processzus, amit láttunk. Tamással elhagytunk két óvatosabb motorkerékpárost is, akik csak két percnyi várakozás után értek utol a Moszkva térnél, ahol Lacira vártunk.

Tegnap este megnéztem az „Egy marék boldogság”-ot. Sokat nevettem rajta, bár nem értékeltem annyira, mint az előtte látott két klasszikus darabot.

1953. október 29.

Most már egy hete annak, hogy csoportunk kiköltözött Kőbányára. A Száva utca és a Bihari utca közötti tömbökön dolgoztunk, a ceglédi vasútvonal szomszédságában. Itt egy kicsit mások a körülmények, mint a belső Ferencvárosban. Ezekben a lakóház is kevesebb volt, viszont akadt bennük gyár, sőt, disznóhizlalda is. Bent dolgoztunk a nagy seréshizlalóban az ólak között.

A mi brigádunkban lehet keresni. Ma reggel újságolták nekem boldogan, amikor a munkahelyemre érkeztem, hogy a múlt hónapban, amíg nálunk 25-től 25-ig tart, 180%-os eredményt ért el a brigád. Így az órabéremhez még annak 64%-a jön hozzá prémiumképpen.

1953. november 1.

A Várhegy déli oldalán épült nagy falak között akadtunk rá a Marton-brigádra. A technikuson kívül még egy férfi van benne és két nő. Az egyiket alkalmasint a németek kínozták mint zsidót, a másik rokonszenves fiatal lány, tavaly érettségizhetett. Örülhetek, hogy ilyen összeállítású csoportba kerültem. A férfiak is rendes emberek, a csoportvezető, Hetési azelőtt szolgabíró volt. A munka pedig, amit jelenleg végeznek, nem nehéz, lényege abban áll, hogy az új építményeket mérik fel. A királyi palota szomorú rom még, és a régen oly sok fényt látott épületek csak árnyékai önmaguknak, de azért valahogy mégis szebb itt, mint Kőbányán a sertéshizlalóban. Pusztulás nyoma látszik mindenütt a palota környékén, a kertet benőtte a gaz, a kilátás azonban, amely a városra nyílik, a régi. Amint a Dunára ugró falak egyikét mértük, fölléptem a falra, és ott sétálgattam a fehér kőpárkányon, amelyen ezután már nemigen lesz alkalmam járkalni. Hiszen hosszú hónapokig, esetleg évekig eltarthat még, amíg végleg eltüntetik a városnak erről a sokat szenvedett részéről is a háború nyomait, és amikor újra régi fényében ragyoghat majd a Duna fölött városunk büszkesége, a királyi vár.

Ma délelőtt kicsi híján 1½ óráig vixeltem az ebédlőben és az előszobában, és tekintélyes munkát fektettek a vállalkozásba szüleim is. Jobb lábammal a kefét mozgattam, a ballal meg a feltörő rongyot kezeltem lelkes igyekezettel.

1953. november 13.

Miután levonták a levonandókat, 264,5 forintot fizettek ki nekem. A bruttó keresetem október 5-től 25-ig 641 forint volt.

Az alappontsűrítőknél régi ismerősömhöz, Bernhardt Mátyáshoz kerültem, aki most is készségesen magyarázgatta nekem a mérnök munkájának egyes elemeit. Az Ostrom utcában megtanultam a Boshardt-élecek kezelését, és a tahiméter-teodolittal történő leolvasást is megmu-

tatta nekem. Egy pár órát a Mester utcában is dolgoztunk, Kőbányán a Felhő utcában pedig egy öreg vasasztal bemérését végeztük el.

Szombaton egy kis házi mulatságon voltam Sántháéknál. Tegnap hosszú szünet után újra fölkerestem Péchyéket. Az utóbbi időben már nem nagyon vonzódtam oda, és most is csak inkább illendőségből mentem el hozzájuk. A látogatás azonban a vártnál jobban sikerült, Gabi is olyan kedves volt, hogy gondoltam, egyszer majd vele mehetnék el a színházba, hadd legyen még kellemesebb ez a szórakozásom.

Ma beszélgettünk szomorú anyagi kérdésekről anyuval, és helyzetünk nem áll túlságosan rózsás színekben előttem. Apu 1200 forintot keres, és anyu átlagos jövedelme is csökkenőben van. Még kiderül, hogy egész nehezen élénk, ha nem szereznek én is pénzt, hanem mint egyetemista a szüleimmel tartatnám el magam. A nagymamák is támogatásra szorulnak, most már a Kölcsey utcában is nehézségek merülnek föl pénzügyi téren. Brodszky nagymama meg szegény nagyon a sír felé hajlik már, és maga is mintha a halálra készülne. A múltkor, amikor egy este meglátogattam, kis csecsebecskéket bízott rám, anyu meg régi fényképeket hozott haza tőle. Jelenleg a Mester utcában lakik, Ica néniék magukhoz vették egy időre, hogy ne kelljen tovább az eddigi rossz viszonyok között élnie. Szinte el kellett menteni saját lakásából a Karcsi bácsi és Magdi néni-féle házaspár közeléből. Később lehet, hogy hozánk fog jönni lakni, egy ember 100 forintért megcsinálja a szalon díványát. Remélhetőleg lesz az anyunak továbbra is munkája, és sikeresen kerülünk majd keresztül a közeledő téli hónapokon is.

1953. november 22.

Tegnapelőtt kaptam meg az előleget, és jóval többet, mint amennyit vártam: 415 forintot. 100-at rögtön el is vittem Szappanyos nagymamának. Szegény jó nagymama, úgy láttam, majdnem elkönnyezte magát, amikor elfogadta tőlem a pénzt. Pedig Gerőci már régóta segíyezi őt, én is éppúgy magam keresek, mért ne tehetnék én is jót mással?

Az Erzsébet-napi összejövetelt aznap, 19-én tartottuk meg Mucur bácsiék lakásán. Anyuval és apuval együtt mentünk el. Késő volt már, amikor teljesen együtt volt a Brodszky-család, és ki tudja, talán utoljára jöttünk össze mind a tizenhárman. Szegény nagymama bizony nagyon

messze van már attól, aki régen volt, és ezt ő maga nem egyszer állapítja meg szomorúan magáról.

Kiderült, hogy szegény nagymama tartása nem olyan könnyen megoldható kérdés, mint amilyennek kellene lennie, ha csak azt kellene számításba vennünk, hogy a család 13 tagja közül 8 keres.

Ma délelőtt apuval kimentünk a Kerepesi temetőbe. Ezzel nemcsak a hónap eleje óta fennálló adósságunkat törlesztettük le a halottakkal szemben, hanem egy pár kellemes órát is szereztünk magunknak. Fiatal vagyok, és lehet, hogy még nagyon messze van az az idő, amikor saját magamnak kell megbarátkoznom a halál gondolatával, de mégis szoktam ezzel az örök emberi problémával foglalkozni. És szeretek kint sétálni a temetőben a csendes halottak között, nézegetni a sírfeliratokat, elimádkozni egy-cy rövid imát a rokonok és ismerősök síremlékei előtt.

1953. november 29.

Ha már most mínusz 4 fok van reggelenként, akkor mi lesz velünk decemberben, januárban? Ez a kérdés igen jelentős számunkra is, mert ha valaki, hát a szabad levegőn dolgozó figuráns ugyancsak megérzi a hideget. Magam részéről nemigen kesergek az időjárás viszonyosságai miatt. Ha tavaly tudtam ilyen hidegben nyitott uszodába járni, akkor az idén is meg kell állnom a sarat. Munkába eddig még kesztyűt sem vettem föl, ezt majd csak decembertől engedem meg magamnak. Mért kéne nyertessem én el a testemet, ha már egy ilyen jó megedződésre alkalmas foglalkozásom van?

Gabi elmesélte nekem, hogy abban a levélben, amely három éve távollévő édesapjától érkezett, benne volt a bácsi jelenlegi tartózkodási helyének megnevezése is, és nekik szabad volt meglátogatni a tőlük elszakított férjet és apát. Múlt vasárnap Gabi nénivel és Ivánnal hárman el is utaztak Tatabányára, ahol Péchy Pali bácsi dolgozik, és egy teljes órát tölthettek együtt vele. Csomagot is adtak át neki. Nagyon nagy dolog volt ez a találkozás Gabi életében, és nem csoda, hogy ha iskolában és még színházban is erre a tárgyra terelődnek gondolatai.

Tegnap délután apuval elmentünk Mucur bácsiékhöz, hogy átköltöztessük Brodszky nagymamát a mi lakásunkba. Én hoztam a csomagokat, apu nagymamát kísérte. A szegény beteg öregasszony most már itt fog élni nálunk. Talán mi majd hozzá tudjuk segíteni egy kis gyógyu-

láshoz. Ha testileg talán már nem is javulna az állapota, legalább szellemileg frissülne fel egy kissé!

A hét nagy eseménye volt a magyar-angol futballmérkőzés, amelyet Londonból közvetített a rádió. A kiemelkedő fontosságú és nagy magyar sikerrel (6:3) végződött esemény egészen fölkavarta a várost. Mi is odaültünk a rádió mellé egy házban, ahol éppen dolgoztunk. Nem is annyira szurkolnunk kellett a csapatnak, mint inkább ujjongani a remek játék és a fél tucat adott gól miatt.

Tegnap egy másik kellemes szórakozásban volt részem. Ettől sem vártam annyit, mint ahogyan azután sikerült. Pitrolffyéknál volt nagy összejövetel. Többen voltunk harmincnál. Nemrég volt Katalin-nap, és most ünnepeltük Kati tizenhatodik születése napját is. Az egyik szobában volt a büfé, a másokban táncolni lehetett, és még egy harmadik is a társaság rendelkezésére állt. Ízelítőt kaptunk egy régi fajta zsúr kellemes hangulatából, a társasági élet örömeiből. Szüleimmel hajnali 4-kor értünk haza.

1953. december 6.

Ezen a héten kedden voltam színházban, és most láttam az egyik legremekebb darabot az eddig kipróbáltak közül: a „Hamlet”-et. Ungváry László játszotta a főszerepet, és őt már ismerősként üdvözölhettem. Még másik két színészre ismertem rá a szereplők között. Most történik meg először ebben az évadban, hogy egymás után kétszer megyek ugyanabba a színházba. Drága szórakozás, de mégis az egyik legjobb befektetése a pénzemnek, ha színházra költöm. Ez biztosabb, mint a ruha, cipő, azokat a boldog értékeket, amelyeket így szereztem magamnak, már soha senki nem veheti el tőlem.

December van, a karácsony, a boldog ajándékozás hónapja. Valahogy úgy megváltozott az én helyzetem a tavalyi karácsony óta. Akkor még diák voltam, aki ajándékokat kapott a főnőttektől, de aki hasonló figyelemmel nem tudta viszonzni azok jóságát. Ma viszont már nem azon töröm a fejem, hogy mit fogok kapni másoktól, hanem azon gondolkodom, hogy én mivel fogok örömet szerezni azoknak, akiket szeretek. És azért is szeretném, ha minél többet kapnék a holnaputáni fizetéskor, mert akkor többet tudnék ajándékok vásárlására félretenni.

Brodsky nagymama csak a meghalást emlegeti, és azon panaszkodik, hogy el fogjuk felejteni, hogy régen milyen volt, ha sokáig látjuk ilyen szálnalmas állapotban. Úgy látszik, hogy ha valaki fiatal korában szép és egészséges volt, igen nagy lelkierőre van szüksége, hogy zokszó nélkül, békétűréssel tudjon megöregedni. Szegény nagymama valóban olyan hirtelen tört le, olyan gyorsan veszítette el a munkabíróképességét, az erejét, hogy szinte hozzá sem szokott a gondolathoz, hogy egyszer meg kell öregedni. Bizony, rettenetes lehet egy ilyen változáson oly sebesen keresztülmenni, meghalni és mégsem halni meg. Nagymamát nem érte gutaütés, nem aludt el örökre egy hosszú őszi éjszakán, életben maradt, de csak azért, hogy sírva gyászolja saját magát, aki valaha volt. Most itt tipeg, botladozik közöttünk, siratva a múltat, szidva a jelent.

Ha őszinte akarok lenni magammal szemben, be kell vallanom, hogy nem tudok mindig kellő tisztelettel és elnéző gyengédséggel tekinteni a nagymamára, és még nem tudtam leküzdeni, hogy feszélyezzenek, bosszantsanak mozdulatai, szokásai. Tegnap végre megtettem, hogy leültem nagymamával beszélgetni a régi dolgokról. Én kérdezgettem, nagymama felelt, mesélt a család élő és elhalt tagjairól, régi olaszországi utazásáról, és úgy elszaladt az idő, hogy éjfél elmúlt már, amikor aludni tértünk.

Tegnap a Nemzeti Színházban megnéztem az „Ármány és szerelem” című előadást. Erről a darabról keveset tudtam idáig, de apu már régen ajánlotta, hogy nézzem meg.

1953. december 20.

Munka Békásmegyeren, ahol már üres telkekkel váltakoznak a házak, és az egész kép inkább a téli álomba merült falut, mint a zajos fővárost juttatja az ember eszébe. Hó még nem takarta be a fölshántott földeket, de mégis szép téli fehérséget varázsolt a tájra a dér. Most figyeltem csak meg, hogy milyen gyönyörű is az a sok apró kis kristály, amely rátelepszik a piciny fűszálra éppúgy, mint a kopár faágakra vagy a kerítés rácsaira. És olyan csendes, nyugodt és tiszta volt minden. Nem zavarta meg a természet békés pihenését az itt-ott hirtelen felhangzó kutyaugatás, vagy a Dunán fölfelé igyekvő gőzös kürtjének bűgása. A csendesen hömpölygő folyam tükörsima felszíne élesen verte vissza a ferdén ráeső napsugarakat. A Római-part üdülői csendes egykedvűséggel meredtek

az összehúzódot folyóra, amelynek vize most nem csobogott játékosan a deszkából ácsolt csónakkikötő alatt, mint nyáron, amikor vidám evezősök nyüzsögtek itt a parton. Mindenesetre jó volt egy kicsit Békásmegyeren dolgozni, szinte sajnálni lehetett, hogy vissza kellett tértünk a kevésbé festői Kőbányára.

1953. december 25.

Az elmúlt hónapban a bruttó keresetem békekölcsön és öregségi járulék levonása nélkül 950 forint volt. Még néhány nappal ezelőtt úgy terveztem, hogy 200 forintot félreteszek egy takarékbetétkönyvre, de most már alig maradt 100 forintom, amellyel takarékoskodást lehetne kezdeni. 956 forintot költöttem a karácsonyi bevásárlásra, ajándékokra, ebből 600 forintot fordítottam saját szükségleteim kielégítésére.

1953. december 28.

Három napig betegszabadságon voltam.

Hogy a karácsonyi események leírására térjek, 8 óra felé járt az idő, amikor a nagy futkosás végén hazaértem. Anyu valamivel előbb jött meg Évikéektől. Akkor vettem csak a jó ruhát magamra, és mire én is az ünnepekhez méltó öltözkében voltam, már jött is Dezső bácsi, régi karácsonyesti vendégünk. Nemsokára aztán elérkeztünk oda, hogy felkészülten fogadhattuk a Jézuskát. A kis fa, amelyet úgy állított össze külön darabokból valami ügyes ember, már ott állt a barna asztalon, a szalonban. Csak meg kellett gyújtani a gyertyákat, és egy kis csendes szünet után, amelyben ki-ki magában gondolkozhatott, és imádkozhatott, megindult az ajándékok átadása. Szegény jó Dezső bácsi! Elhozta nekem kedves fényképezőgépét, amellyel régen annyi szép felvételt készített – és nem egyet rólam –, mintha mondaná, hogy: „Én már úgysen igen fogok többet fényképezni, te azonban még fiatal vagy, lesz majd alkalmad használni, legyen a tied!” Milyen gyönyörű ajándék! Három éve csak, hogy meglepett Dezső bácsi egy kis masinával, most pedig a komoly, nagy gépét ajándékozta nekem.

Én is behoztam és átnyújtottam ajándékaimat.

1953. december 29.

Az influenzajárvány olyan komoly méreteket öltött, hogy a körzeti orvosok nem győzik a sok munkát. Tegnapelőtt a mienknek a helyettese, az öreg Scholtz jött el hozzám, a család régi ismerőse. Már nem emlékszem a pontos számra, de valami 60 vagy hány hívása volt egy napra. Szinte úgy kell már dolgozniuk az ilyen túlterhelt doktoroknak a betegekkel, mint a gyári munkásoknak a futószalagon eléjük kerülő egy-egy munkadarabbal. Talán maguk az orvosok örülnek neki legjobban, ha belesnek egy kicsit az influenzába, és kipihenhetik magukat.

1953. december 31.

Tegnapelőtt estére egy jegyem volt a Néphadsereg Színházába, ahol a „Szellemesek”-et játszották. Az ikrek hívtak meg, hogy menjek el velük, ők az iskolában kaptak jegyet. A kakasülőről végigélveztük a kitérőt, és éppen olyan jól kacagtunk, mintha a földszinten ültünk volna. Mert nevetni aztán volt min, olyan szellemes volt ez a vígjáték, mint a címe. Nagyon jól szórakoztunk.

Tegnap este Máriáss Lacival sétáltunk egy nagyot. Ma estefelé meglátogattam Szappanyos nagymamáékat. Később bementem a Jézus Szívébe szilveszteri Te Deumra.

1954

1954. január 2.

Az 1953-as esztendő elmúlt, belesüllyedt a múlt végtelen tengerébe.

Mit is hozott nekem ez az 53-as esztendő? Megtartott jó egészségben, úgy, mint szüleimet is, megadta a rendes körülmények közötti élet lehetőségeit, talán egy kis testi gyarapodást is, ha nem is olyan sokat, mint szellemi téren, a gimnáziumi pályafutás sikerben gazdag befejezését, szép nyarat, érdekes kirándulásokat, színházi estéket, és nem utolsósorban a munka örömet. És ezzel szemben mi az, amit nem adott meg? Az egyetemen való tanulás lehetősége. Ez az egy, amit rossz néven vehetek az elmúlt évtől, de ezt a hiányosságot bőven ellensúlyozák az előbb felsorolt eredmények.

Az új esztendőt most is szűk családi körben köszöntöttük, mint máskor, csak annyival voltunk többen, hogy nagymama is velünk volt.

Tegnap a 11-es misére mentem el, utána pedig besétáltam a Belvárosba, ott is meglátogattam egy pár templomot. Itthon ebédeltünk, Szappanyos nagymama most nem volt olyan állapotban, hogy ünnepi ebédet tudott volna adni. Este egész nagy társaság verődött össze nálunk. Dezső bácsi eljött, a régi újévi vendég, és rajta kívül érkezett még néhány váratlan látogató. Nem számítottunk ugyan ennyi vendégre, de aztán egész jól sikerült minden, csak 10 óra körül oszlott szét a társaság. Apu hozott teasüteményt, volt egy kis uzsonna. Egy ideig szórakoztatam kis unokahúgaimat, majd magukra hagytam őket, és nagymamának nagy örömet szerzett, hogy olyan jól játszottak együtt.

Ma délelőtt apuval téli sétára indultunk. Autóbusszal kivitettük magunkat a Hűvösvölgybe, ott pedig fölszálltunk az úttörővasútra. (Most utaztam először ezen a helyes kis vonaton.) Fölmentünk vele a Széchenyi-hegyre, onnan sétáltunk vissza a Normafa felé. Rengeteg ember járt arra, mintha valami hegyi korzó lett volna. A Normafa vendéglőtől a

szép erdei úton sétáltunk le Makkosmáriára. Megnéztük a szép kis templomot, azután apu azt mondta, hogy menjünk Budakeszire.

1954. január 14.

Ritka szép telünk van. Rengeteg hó esett, fehér takaró borítja a várost. Vidéken rosszak a közlekedési viszonyok az utakon fekvő hótorlaszok miatt. Itt Pesten is van elég dolguk a söpréssel és lapátolással a házmeztereknek meg a hómunkásoknak.

Jó is, hogy van elegendő tüzelőnk, mert bizony meg kell most rakni azt a kályhát, hogyha azt akarjuk, hogy legalább egy szobában meleg legyen. Január 3-án majd hanyattestem, amikor a rádióban meghallottam, hogy hajnalban Budapesten -14 fokot mértek.

Az volt az első munkanap az évben, a vállalatnál új csoportbeosztás lépett életbe, mind a központban gyülekeztek a figuránsok. Én is beleestem a nagy átrendezésbe, minden könyörgés ellenére el kellett válnom Jóska bácsiéktől, áttettek a birtokelhatárolókhoz.

Nem kellett megbánnom, hogy a birtokelhatároláshoz kerültem, különösen most, amikor a részletmérőknek annyi kellemetlenséget okozott a hideg és a hó. Itt ennél a munkánál nem sok szerepe van a szalagnak, és nem kell nagy kinnal kisalapokat verni a fagyos földbe. Mi csak megjelöljük a telkek sarokpontjait, egy-egy szöggel, ha kerítés van a birtokhatáron, vagy egy birtokhatár-csappal, hogyha házfalról van szó. Keményebb betontalapzatot, vagy terméskövet csak egy piros csíkkal jelölünk, ha vésővel kilyukasztható a fal sarka, akkor beütünk oda egy „H” jelzésű csapot, cementtel odaerősítjük és befestjük a kiálló részt pirosra. Ezen kívül a piros míniummal még egy számot is festünk a birtokhatár mellé, amely azután rákerül a helyszínrajzra is.

1954. január 17.

Gyászt hozott a családnak az új esztendő. Ma éjjel meghalt Szappanyos nagymama. Még egy éve sincsen, hogy eltemettük szegény Gyula bácsit, és most ismét egy kedves halottat kell kikísérnünk utolsó útjára a rákoskeresztúri temetőben. A Jóisten magához hívta nagymamát is. Elszólította tőlünk azt, akit nagyon szerettünk. Alig egy pár hónap híján nyolcvan éve, hogy először pillantotta meg a napvilágot, és a világ történelmében is jelentős korszak zajlott le a szemei előtt. Láttá az ezeréves

Magyarországot a millennium pompájában, és több mint fél évszázaddal később izgalommal figyelte a két világháborúval sújtott emberiség talpraállását, és élete végén is éppúgy érdekelte a világpolitika alakulása, mintha fiatal lett volna, és a jövője forgott volna kockán. És milyen szép élete volt! Mennyi örömben volt része ez alatt a nyolc évtized alatt! A jelentéktelen kis falusi jegyző lányából egy kitűnő fővárosi ügyvéd felesége lett, köztisztviselőként álló remek háziasszony, aki úgy vezette a nagy háztartást, mintha valami főúr gyermeke lett volna. Négy szép fiúgyermeknek adott életet, és gyönyörködhetett benne, mint lettek mind diplomás, derék emberek. Nagymama igazi keresztény lélekkel becsülte meg azt, amit fölülről kapott, és tudott istápolója lenni mindenkinek, aki tőle várt segítséget. A régi fajta nagyasszonyok lehetnek ilyenek, mint ő, akinek gondoskodása kiterjedt mindenkire, aki környezetéhez tartozott. És utolsó napjáig családfő maradt, nem akaratát vesztett, tehetetlen öregasszony, hanem a gyermekeit féltő gonddal nevelő anya. Megmondta ő a véleményét határozottan, hogyha valamit nem helyeselt, és okosan tudta szeretni azt, akit szeretett. Hányszor vitatkoztak, perlekedtek apuval, és hogy tisztelte mégis apu az ő édesanyját!

Ha valaki nagymamáékhoz ellátogatott, biztosra vehette, hogy néhány kellemes percet vagy órát fog ott eltölteni. Ez olyan biztos menedékhely volt, ahonnan sohasem küldtek el azzal, hogy: „most nem érünk rá,” vagy „nincsenek itthon”. Szegény nagymama az utóbbi években már mindig otthon kellett, hogy legyen, rossz lába és vaksága kényszerítette erre. És micsoda imponáló keménységgel és tűréssel viselte a rá szabott megpróbáltatást! Még csak nem is igen említette, hogy nem lát. Igaz, a szemén nem látszott, és igyekezett mindig afelé fordítani az arcát, akivel beszélt, és ilyenkor szinte elfeledtette az emberrel azt, hogy teljesen vak. Csak azon szokott sajnálkozni, hogy így nemigen tudja magát a konyhában hasznosítani. Annál nagyobb volt azonban az öröme, ha valami borsókifejtéssel vagy más hasonló munkával segíthetett Máriának vagy Lenke néninek. És valami bámulatos, hogy mennyire ragaszkodott az élethez! Igaz, hogy a meghalást el-elemezte, de azért valójában inkább félt a haláltól, mint hogy kívánta volna.

És ezért nagy áldása volt a Jóistennek, hogy ilyen szép halállal segítette át a másvilágra. Szilveszter táján kezdett kifejlődni nála a tüdőgyulladás, a penicillin injekciótól azonban ez a betegség el is múlt. Egy-

szer, amikor meglátogattam, már fönt üldögélt a rádió előtt, a kályha közelében, és úgy örültem neki, hogy kigyógyult a betegségből, amelyet szervezete már négy év előtt is legyőzött egyszer. Öreg szíve azonban már továbbra is gyenge maradt, kimerült a nyolcvan évig tartó szakadatlan munkában. És ha a szív elfárad, hiába friss az elme, erős az akarat, már küszöbön áll a halál.

Délután elmentünk hozzá, Gerőci is ott volt, amíg ideje engedte. Nagymama ott feküdt a hálószobában, mi az ebédlőben beszélgettünk. A halál nem verekedett, kíméletesen bánt vele. Nem ébresztette föl, hogy még egyszer fülébe kiabálja, hogy „na most meghalsz, muszáj velem jönnöd!” Nem. Tőle telhetően gyengéden végezte el feladatát, szépen átrिंगatta legyőzöttjét a földi életből a másvilágra.

Este 8 óra felé eljöttünk, hogy Lenke néni, aki az utóbbi időben olyan nehéz szolgálatot teljesített, lefekhessen pihenni. Reggel 8-kor telefonálta meg Babsi néni, hogy nagymama éjjel fél 1 tájban meghalt. Nagyon fog hiányozni nekünk, de hinnünk kell, hogy így jobb neki, odafönt az övéhez hasonló nemes, tiszta lelkek társaságában, akik boldogan imádják örök időnkig a jókat megjutalmazó fölséges Istent.

1954. január 19.

Színházban még csak egyszer voltam az idén, 8-án a Nemzetiben néztem meg a „Bánk bán”-t.

1954. január 20.

Apuval már a múltkor megbeszéltük, hogy a keresetemből jó lenne félretenni valamit, és egy tartaléktőkéit gyűjteni a bankban. Így aztán anyu a múlt héten betette 200 forintomat a takarékb. Később majd még raskogatok hozzá, ez csak az alap. Nyereménybetétkönyvet váltottunk, ugyanis az évi kamat, ami az ilyenre jár, úgysem olyan sok, így viszont van egy kis esélyem a nyeresésre is.

Apunak elég sok elintéznivalója akadt a temetéssel kapcsolatban, ki is vett hétfőre egy nap szabadságot. Egy napot a legközelebbi hozzátartozó halála esetén adnak is a dolgozóknak.

Ma délben volt a temetés a Rákoskeresztúri Köztemetőben.

Amikor odaléptem a ravatal mellé, megnéztem a halott arcát, és azt találtam, hogy szebb, mint a Gyula bácsié volt. Olyan szép, nyugodt

volt, hogy Wágner bácsi is úgy mondta, hogy alszik. És valóban az ember szinte azt hitte, hogy egyszer csak felébred. Nemhogy elfordítottam volna a fejemet, inkább még jólesett később is ránézni erre az arcra, Amelyre annyi csókot nyomtam annak idején, és amelyet utoljára láthattam most életemben. A Krisztus Királyságtól jött ki a pap, aki a szertartást végezte, és az öreg Szekeres bácsi volt a kántor.

1954. január 28.

A mi dolgaink most nem jól mennek. Alig, hogy eltemettük Szappanyos nagymamát, kórházba kellett küldeni a másikat. Brodszky nagymama már régen meglehetősen gyenge volt, el is esett már, mióta hozzánk költözött egy párszor, szombaton reggel azonban olyan szerencsétlenül talált elesni a szalonban, hogy eltörte az egyik lábát.

1954. február 5.

A február nem hozott enyhülést a kemény télben. Egyelőre éppen olyan hidegek járnak, mint januárban. A vonatközlekedést a szénhiány is akadályozza, az országutakon meg a nagy hó nehezíti a forgalom zavartalan lebonyolítását.

Az utóbbi időben egy kicsit megvettem egyfajta szórakozást: a mozit. A színház az egészen más, az komoly dolog, de egy filmet igazán nem olyan fontos megnézni, az nem tartozik hozzá a műveltséghez – így gondolkoztam, és hosszú ideig nem is igen vágyódtam rá, hogy elmenjek a moziba. Nem szabad azonban annyira lebecsülni ezt a szórakozást, a nagysikerű filmeket azért mégis ismernie kell az embernek. Kedden el is mentem a Kultúrmoziba, és megnéztem a „Királylány a feleségem”-et, az utóbbi hónapok egyik legnépszerűbb filmjét.

1954. február 14.

Mikszáthnál olvastam, hogy úgy lesz valakiből író, hogy nem érez komoly hivatást semmilyen pályához sem, és így valahogy oda sodródik, hogy író lesz. Nem mondom, nem lenne rossz ez a megoldás számomra sem, de hát azért, mert ez néhány esetben megtörtént, nem jelenti még azt, hogy minden határozatlan ifjúval így történik. Így hát egyelőre úgy áll a dolog, hogy a bölcsészeten az angol-magyar szakra fogok jelentkezni, de nem annyira azért, mert ehhez érzek nagy kedvet, hanem in-

kább, mert nem tudok jobbat mondani. A kultúrmérnökséghez nem vagyok eléggé gyakorlati érzékű, a jogot meg ki tudja, meg tudnám-e úgy kedvelni, mint apu? A többi még kevesebb jót ígér.

Egyszer voltam ezen a héten színházban, és ezúttal az egyik legjobb darabot néztem meg azok közül, amelyeket mostanában Pesten játszanak: a „Pygmalion”-t.

1954. február 21.

Megint itt van a vasárnap, a jól végzett heti munka megérdemelt jutalma. Ilyenkor a dolgozó embernek pihennie kell vagy szórakoznia, hogy újult erővel, jó kedvvel mehessen munkába hétfő reggel. Családos embernél, háziasszonynál talán nem jelent olyan fölüdülést egy-egy vasárnap, mint nálam, akire nem vár a háztartásban elvégzendő fontos teendők tömege. Én saját tetszésem szerint osztom be a szabadnap óráit, és találok időt magamnak szórakozásra vagy művelődésre, tanulásra, vagy ha annak érzem szükségét – pihenésre.

Megjött Dezső bácsi. Remek vacsorát kaptam, jót nevettem a rádió kabaréműsorán, később meg azzal szórakoztunk négyesben, hogy összeszedgettük elménkben és elsoroltuk a budapesti szobrokat, amelyeket ismerünk. Apu elővette a „Budapest szobrai” című gyűjteményes összeállítást – mert nekünk mindenféle tárgykörhöz van könyvünk –, és ennek a segítségével egészítettük ki tudományunkat. Amúgy is nagyon szeretem a várost, hát még mikor egy ilyen könyv a kezembe került! Tegnap este meg a mai napon alig győztem betelni vele, mindjárt tanulni kezdtem, és emlékezetembe véstem több, híres szobor alkotójának nevét, és azt is igyekeztem megjegyezni, hogy melyek az egyes nagy szobrászok legjelentősebb művei. Igen jól szórakoztam ezzel a tanulással.

Szerdán este meg „A magyar irodalom kincsesházá”-t vettem elő és azt lapozgattam. Sajnos, nem jut túl sok időm ilyen itthoni önművelésre, sok minden másra mennek el gyakran a szabadidő percei és órái. Pedig mi mindent tanulhatnék én itthon is, amiért ki sem kell nyújtanom a kezemet! Mennyi érdekes emberi gondolat, mennyi tudás, mennyi hasznos kutatómunka gyümölcse fekszik azokban a könyvekben, amelyek ott állnak három könyvszekrényünkben!

Szerdán meglátogattam Brodszky nagymamát a kórházban. Az Istentbe vetett mélységes bizalom, az igaz hit csodálatraméltó lelki egyen-

súlyt teremtett az ő tiszta lelkében, és ebből a belső boldogságból énram is vetődik egy-egy sugár, amikor beszélgetek vele.

1954. február 28.

Jelenleg nem Jóska bácsival dolgozunk, ő ugyanis a múlt héten szabadságra ment. A feleségét beutalta a ház mesterek szakszervezete a Lővérekhez egy kis üdülésre, és most Jóska bácsinak kell őt helyettesíteni. Így van megoldva a ház mesterek pihenése. Nem tudom, ha egy házfelügyelőnek a házastársa nem képes azt a munkát elvégezni, akkor az olyan soha sem mehet szabadságra? Amíg Jóska bácsi megint be nem jön, addig egy sztahanovista technikussal járunk ki dolgozni. E mellett a fiatal sztahanovista mellett úgy látszik, nemhogy nem szakad meg az ember a munkában, hanem inkább még rosszul érzi magát, hogy alig végez valamit, amiért megérdemli a pénzt.

Nagyon tetszett „A Noszty-fiú esete Tóth Marival”, amit kedden este néztem meg a Nemzeti Színházban. És a mese mellett a környezet is olyan igéző. Látni azokat a régi cifra magyar ruhákat, amikor a dzsentrí kivonul a komédiához hasonló főispán-választásra, betekinteni a kisvárosi kocsmá kerthelyiségébe vagy a bálozó úrinép szalonjába, átérezni a vidám szüreti mulatság hangulatát, ez mind olyan kellemes a mai prózai világban nevelődött nézőnek!

Ma van apu 57. születése napja. És olyan jól néz ki, mindenki azt mondja, hogy jóval kevesebbnek látszik. Apu mostanában már egészen nyugodt ember lett, bérházak sorsa és más gondok nem nyomják a vállát. A Szappanyosok közül már négy halott. Csak Sándor bácsi és apu élnek már. Egyik testvér Amerikában, talán soha többé nem látja viszont a józsefvárosi házat, a másik azonban még eljárogat oda, ahol sok-sok évvel ezelőtt még együtt volt a szép család. A „fiúk” – ahogy apu említi mindig bátyjait – akkor még fiatal emberek voltak, jó módban nőttek föl, és reményteljes jövő állt előttük. Nyitva állott előttük a pálya, és egyikük sem tudta, hogy milyen hosszú lesz majd az életút. Kettő közülük már a sírban pihen, kettő még él. Sándor bácsi ma holnap öreg ember, idén tölti be a 60. évét. Apu azonban még csak 57, és most a születése napján örömmel írrom le ezt a számot, amely nem hatossal, csak ötössel kezdődik.

1954. március 7.

A Dunán zajlik a jég, rengeteg kis hóbucka úszik lefelé a két part között, mintha valami hatalmas fehér birkanyáj vonulna keresztül a városon. A Balaton jege azonban még mindig áll, amint a rádióból halljuk.

Csütörtökön a kabaréban mulattam a „Nem a tükör görbe” jobbnál jobb számain, Salamon Béla, Alfonzó, Kabos László, Komlós Vilmos és a többiek remek előadásán. Pénteken a „Tell Vilmos”-t fogom megnézni.

Olyan jó itt Pesten, a megszokott környezetben, ahol annyi régi barát, iskolatárs van a közelemben.

1954. március 14.

Ez a hét sem múlt el számomra unalmasan, akadt egy kis érdekesség. Szerdán reggel bent ült a csoportunk a központban, még várunk kellett, mielőtt kimehettünk dolgozni. Ahogy ott tétlenkedtünk saját hibáinkon kívül, odajött egy kartársunk azzal a hírrel, hogy szó van egy bizonyos éjjeli munkáról, 70 forintot lehetne keresni.

Este 7-re ígérték a két 5 tonnás teherautót a Bodor utcába. Mi aztán nekiláttunk a használható teherautó megrakásának, ami el is tartott jóval egy óránál tovább. 4-5 métereseek voltak a rudak, némelyik jó nehéz is volt. Végre elkészültünk, számoltunk 210 darabot, mire tele lett jól púpozva a kocsi. Ketten az egyik férfival, aki még csak most lesz ötven éves és jó munkabíró ember, föltelepedtünk a rakomány tetejére, és elmentünk az autóval a Reitter Ferenc utcába, hogy ott megcsináljuk a kirakodást. Két rudat letámasztottunk a kocsi oldaláról a földre, azokon azután szépen legurítottuk a többi. A télikabátomat le is tettem munka közben, nem volt szükség rá, jó tempóban dolgoztunk. Mi a másik figuránssal 4 órakor elindultunk gyalog vissza a másik telepre, hogy tudtára adjuk az ott maradt két embernek, hogy a munkát befejeztük, mehetünk haza. 5 óra felé járt az idő, amikor a Váci úton villamosra szálltunk. Nyitva volt már a kapu, amikor hazaértem. Apu készülődött, hogy induljon a gyárba.

A rendkívüli munkáért járó pénzösszeget csak a fizetéskor kapjuk meg, de előreláthatólag nem lesz 70 forint, csak 60, nem baj, nekem az a hasznom is megvolt, hogy szereztem valami tapasztalatot, és láttam, hogy még egy ilyen megerőltetést is kibírok, ha éppen szükség van rá, hogy ilyesmit csináljak.

Tegnapelőtt is kivettük a részünket egy kis komolyabb fizikai munkából. Sokszögpontnak való köveket szállítottunk kiskocsival a Reitter Ferenc utcából a Nyugati pályaudvar területére. A kisebbik fajta kő állítólag 35 kiló volt, a nagyobbik – ilyet csak egyet kellett elfuvaroznunk – 140 kg. Két fordulót csináltunk, és ahogy közben kiszámítottam, összesen 7 mászt szállítottunk el. Voltunk az első, a nagyobbik fuvarhoz ötven, a másodikhoz négyen. Én voltam a fő ló, én húztam a rudat legelől. A köveket azután a velünk jött technikus utasításai szerint tettük le a pályaudvar különböző pontjain. A 35 kilósokat elbírta egy ember, a 140-eset egy rúddal, amit a közepében levő csövön átdugtunk, ketten föl tudtuk emelni. Az utolsó három darabot a Ferdinánd hídról dobáltam le a vasúti területre, ahonnan a többiek elszállították őket a kijelölt helyekre.

Az előadás nem nyújtott számomra olyan élvezetet, mint néhány másik, amit régebben láttam. Este megnéztem a „Tell Vilmos”-t. A svájci színházi közönségnek talán a „Tell Vilmos”-tól kezd bizseregni a vére, nekünk azonban az ő hőseik nevei csak a magyar kártya figuráit juttatják eszünkbe. És valahogy mintha túl sok lenne a szereplő, különösen a férfiakkal voltam bajban, nem tudtam mindegyiket jól elkülöníteni magamban.

Szóval nem tetszett nekem a dráma annyira, amennyire szerettem volna, és talán az is nagyobb igényeket támasztott bennem, hogy Gabit is meghívtam, és a felelősség rajtam volt, hogy mért vittem erre az előadásra. Ő ugyan mondta, hogy tetszik neki, de azért mégis jobb szerettem volna, ha valamelyik másik színművet láttuk volna együtt, egy olyat, amit annak idején igazán nagyszerűnek találtam. A díszletek különben szépek voltak, a közönség majdnem mindegyiket megtapsolta – amit egy kis túlzásnak találtam.

Ami a dolog másik részét illeti – hogy hogyan éreztem magam Gabi társaságában –, ott már nem panaszkodhatom, Gabi nagyon szép volt, kedves volt, és jó volt vele lenni. Soká lett vége az előadásnak. Hazakísértem, azután siettem én is vacsorázni. Éjfél után még anyuval jó ideig beszélgettünk az ágyban.

1954. március 15.

Március tizenötödikét régen piros betűvel nyomtatták a naptárba, és legnagyobb nemzeti ünnepként ülte meg az ország. És ma? Mintha

már elhomályosodott volna az 1848-as szép napok dicsősége. Hivatalosan már nem ez az első ünnepünk, nemcsak, hogy a dolgozók nem kapnak munkaszünetet, hanem még a külsőségek fénye is erősen megkopott. Szomorú volt ma látni a sok néma házat, a komor, zászló nélküli falakat, amelyek mintha nem akartak volna emlékezni a régi fényes napokra, mintha megtagadták volna a 48-as emlékeket. Pedig 106 év nem olyan nagy idő, amely után már el lehetne felejtetni a nemzet történelmének egyik legdicsőségesebb szakaszát! Franciaországban még valószínűleg most is méltó keretek között ünneplik július 14-ét, pedig az ő forradalmuk már egy fél évszázaddal távolabbi múlt már, mint a miénk.

A vasárnapi ebéd után kártyáztunk egyet apuval. Még nem tudok alsózni, csak éppen kezdek egy kicsit tájékozódni a játék rejtelsei között. Apun a múltkor nagyon jól mulattunk, amikor lelkemre kötötte, hogy amikor Miskolcra megyek dolgozni, pénzben ne kártyázzak, de nem azért, mintha a pénzben való játszást elvből helytelenítené, hanem azért, azt mondja, mert még nem tudok játszani. Na, nem is fogok én abba a hibába esni, hogy a pénzemet kártyán veszítsem el!

Gerőci édesanyja másodszor lett özvegy. És már évek óta az, de csak most tudja majd meg. Utánajárt a hatóságoknál, és éppen aznap, amikor elutazott Pilismarótra, érkezett meg a Kölcsey utcába az értesítés, hogy Guszti bácsit még 1950-ben kivégezték. Gerőci először azt mondta, hogy eltitkolja Babsi néni előtt a szomorú hírt, amely talán nagyon le fogja törni őt, de mégiscsak be kell vallani, hogy a kérdezősködésre megjött a válasz, hiszen másképp csak tovább érdeklődnek, és akkor tudná meg, hogy eljött a levél. Gerőci különben ismét azon a ponton van, hogy megházasodik. Bizony a nőkben nem vehetek példát unokabátyámtól, ebben a tekintetben valami baj van nála, hogy hol a leány-, hol meg a házaselet mellett kardoskodik, hol ide, hol oda pártol.

1954. március 21.

Pénteken este bementem a kórházba nagymamához. Meglepődtem, amikor belépve ülni láttam a beteget, anyu meg Ica néni fölültették, hogy egy kicsit kiemeljék az állandó fekvő helyzetből. Mégis olyan szánalmas volt szegény, olyan emberi roncs volt így is, ahogy ketten tartották. Tegnap volt a 66. születésnapja, és bizony nem tudom, nem az utolsó-e már. Talán jobbat is tenne vele a Jóisten, ha magához venné

a lelkét, kiszabadítaná ebből a meggyötört testből, ebből a szánalmas porhüvelyből, amelynek a fölgyógyulására nincsen remény.

1954. március 28.

Ezen a héten kétszer voltam színházban. Apu már egyszer régen megvette a jegyet a „Csongor és Tündé”-re, ezt néztem meg hétfőn. Talán a rendező is félt attól, hogy a mai színházi közönségnek nem fog tetszeni Vörösmarty remeke, és azért hangsúlyozta ki annyira az ördögfiak szerepét, hogy az érdeklődést fölkeltsse a három bolondos fickó szertelen ugrándozásával. Tőkés Anna játszotta Mirigyet, és olyan szörnyű boszorkány volt, hogy csúnyábbat már aligha kívánhatott bárki is.

Tegnap délután apuval elmentünk a régi Guttman áruházba, ahol megvásároltam 130 forintért egy düftin rövidnadrágot.

1954. április 4.

A pályaudvaron már jól ment a munka, ott csak egy vonat akadályozott egy kicsit, de mégis olyan jól haladtunk, hogy a határidő előtt lettünk kész, és szép százalékot értünk el. És közben egy kicsit jobban megismertük a pályaudvar életét, láttuk, milyen forgalom van ott, ide-oda tolatják a kocsikat, ki-bejárnak a rakodóknál a lovaskocsik és a teherautók, az egész nagy vágányrengeteg éli a maga mozgalmas, de sajnos emelt kicsit füstös életét. Beleszagoltam egy árverésbe is; a fölös holmikat engedte át a MÁV a licitálók birtokába.

Elmentem a Nemzetibe, és vettem jegyet aznap estére a „Buborékok”-ra. Arról sem feledkeztem meg, hogy anyunak születése napja van, és megleptem egy tábla csokoládéval, meg két bögrével – kellemessel és haszonnal.

Dicsértük a darabot. Jól megírta ezt annak idején Csiky Gergely, és jól játsszák most Gózon Gyuláék, Ladomerszky Margiték és a többiek, a Nemzeti Színház előttem már ismerős művészei.

1947. április 7.

Néhány órával ezelőtt meghalt Brodszky nagymama. Már pár nap óta önkívületi állapotban feküdt a kórházi ágyon, anyu tegnap is meg ma is bent volt, és megnézte, de hiába, már csak az ápolónővel tudott beszélni.

Élt 66 évet... Bizony elég korán bevégezte, pályája nem volt olyan hosszúra szabva, mint a másik nagymamáé. Még akár egy évtizedet is élhetett volna, szép, csendes, megelégedett öregkort, szerető család körében, örülhetett volna a gyerekek sikereinek, pályájukon való előrehaladásuknak, az unokák növekedésének; ámde hiába, neki nem ezt adta meg az élet. Elvitte a halál akkor, amikor már úgysem ért az élete semmit. Nem is a lábtörés, ez az érelmeszesedés volt az ő nagy betegsége, amiből már nem lehetett kigyógyulni. Ha már ez volt a sorsa, jobb így, hogy hamar meghalt, mintsem hogy hónapokig húzta volna.

Szegény nagyon félt a haláltól, és nem is lehet azt elítélni, mindenkinek csak egy élete van, és attól megválni mégiscsak nagy dolog. Ő nem volt hős, aki vasakarattal dacolt volna a fájdalmas érzésekkel, aki merészen farkasszemet nézett volna a halállal. Gyarló földi teremtmény volt, mint mindannyian, és őbenne is megmaradt az életösztön, még akkor is, amikor az életben maradásnak nem lett volna már értelme. Körülbül vasárnap óta eszméletlenül kívül volt, így remélhető, hogy nem szenvedett. Meghalt, mert ez az öregek sorsa, és hisszük, hogy neki már sokkal jobb, ő már boldogabb hazában van, mint mi. Ilyenkor mégis az ember sajnálja, ha az illetőnek, akit elveszített, nem adott meg annyi örömet, amennyit adhatott volna. Én magam részéről jó viszonyban voltam a nagymamával, bár önmagamnak be kell vallanom – most már ő sem neheztel meg rám –, nem néztem rá olyan tisztelettel, mint Szappanyos nagymamára. Az ő alakja nem állott előttem olyan magaslaton, mint a másik nagymamáé.

1954. április 11.

A boncolásba kellett beleegyezni, és mivel azt mondták, a megakadályozása sok bajjal járt volna, apuék inkább beleegyeztek. A törvényszéki orvos azután „fölfekvéses bőrelhalás miatti általános fertőzés; combtörés”-t állapított meg a halál okául. Eszerint esetleg a kórházi ápolás nem volt kielégítő, de hát a család nem bolygatja a dolgot, nincs semmi értelme. Anyu és Ica néni ma írták össze, hogy kinek küldünk majd gyászjelentést. Holnap intézik a temetést, amelyre valószínűleg csak szerdán kerül sor. Én már akkor Miskolcon leszek.

Apu igen nagyra tartja a nyelvtelhetségemet, és ő is egyre buzdít, hogy tanuljak, amennyit csak tudok.

¼12 elmúlt, amikor végérvényesen útra készen álltunk és elindultunk Miskolcra, elvittük a munkaeszközöket. Kerényi is meg én is bent ültünk a sofőr mellett, így nem zavart, hogy esett az eső. Útközben beszélgettünk – a sofőr is nagyon rendes ember volt –, meg az elmaradozó tájakat nézegettük. 50-55 kilométeres sebességgel haladtunk.

Eger után következett az út legszebb része, ami már beillett egy hegyi autótúrának. Keresztülrobogtunk Felsőtárkányon, amelynek közelében táboroztunk Soma bá'-ékkal 1947-ben, azután fölkapaszkodtunk a Bükk hegyei közé. Igaza volt a sofőrnek, hogy gyönyörű vidéken megyünk keresztül, együtt élveztük a szép kirándulást, és dicsértük a jó levegőt, a szebbnél szebb tájrészleteket. Kiértünk az esőzónából – már Eger előtt – és egyszer csak kisütött a nap. Valami csodálatosan szépnek mutatkozott előttünk a magas hegység, erdő borította hegyoldalaival, az út mellett vigyázó kis fenyőfáival, amelyeknek élénk zöldje a tavaszt képviselte a többi fák és bokrok őszi színeivel szemben, a mély völgyben lapuló kis faluval, a jókedvűen szaladó kis patakkal a komoly fák között. Alig egy néhány autóval, busszal találkoztunk Hollóstető környékén, pedig a táj szépsége megérdemelt volna sokkal nagyobb megbecsülést, nagyobb látogatottságot. Minekünk persze csak jól jött a minimális forgalom, nem fenyegetett annyi veszély, amint a gyönyörű szerpentinben kanyarogtunk. Aztán hirtelen elibénk tárultak Lillafüred szépségei, a Hámori-tó, a vízesés, a fényes Palota-szálló. Diósgyőrbe érve láttuk a jobbról elmaradó várat, aztán a villamosra esett a tekintetünk, amelyiken épp olyan nehezen mentek föl a lépcsőről az emberek, mint Budapesten. ½6 után értünk utunk végére, bekanyarodtunk a tanácsház udvarára. Két férfi fogadott, az udvarról nyílik két szoba, azt kapta meg a vállalat a kirendeltsége céljaira. Gyorsan nekifogtunk a rakomány lepakolásának, a sofőr is segített, hogy gyorsabban menjen.

1954. április 18.

Munkánkat szépen megindítottuk, Hermann bácsi vezetésével rendszeren ment a kitzés, vagyis a leendő sokszögpontok kijelölése. Többnyire én vertem le kalapáccsal a földbe a jelzőkarókat, és festegettem a falra a pontok sorsszámát. Pár nap után már annyira belejöttem a pingálásba, hogy akár egy címfestő, olyan szépen csinálom. Ez még a munka

kellemesebbik része volt, most jön az állandósítás, a csövek, illetve kövek lerakása, ami már nagyobb erőfeszítést igényel.

Horváth és Kerényi most is megkapták azt a szobát, amelyikben tavaly kiküldetésükkor laktak, én azonban nem találtam megfelelő otthonra. Két helyet is megnéztem, de egyik sem volt egészen megfelelő, bár az első árajánlatból mindkettőnek a gazdája engedett. Mégis az olcsóbbikat elfogadtam, és egy éjszaka ott aludtam, mert mégsem akartam teljesen eredménytelenül hazajönni.

1954. április 25.

A múltkori leírásból kimaradt az az esemény, amelyről ugyan csak halomásból értesültem, de amely a család életében igen fontos: Brodsky nagymama temetése. Anyu elmondta nekem, hogy milyen módon zajlott le. Ott voltak mind, a gyerekek és házastársaik, és az unokák közül Ildi. Gyászokcsi már nem volt, csak egy amolyan kordén húzták ki az emberek a sírhoz a koporsót, de különben rendes volt a temetés. Külön kedves momentuma volt még a temetésnek, hogy a családból egynéhányan a szertartás befejezése után elsétáltak megnézni a lőrinci villát, amelyben nagymama annak idején lakott. A házat már régen eladták, úgy, hogy a család hölgytagjai nem is igen ismerték.

A görömbölytapolcai bányászházból sikerült egy jobb helyre költözni, bent a városban találtam szobát Beloiannis utca – régen Szentpály utca – 2 alatt. A kapu majdnem a forgalmas Széchenyi utcára nyílik, azután egy hosszú udvaron kell keresztül menni, amíg az ember beér a Drót László-féle lakásba. A férfi a MIK-nél dolgozik, az asszony otthon van a két kisgyerek mellett. A konyhából az egyik ajtó a háziak szobájába nyílik, a másik a fürdőszobába, a harmadik pedig abba, amelyikben én lakom, na meg egy szintén ilyen kiküldetésben lévő szobafestő. 150 forintot fizetek.

Az alappontsűrítés munkája szépen halad. Karcsi bácsi Imrével volt együtt – aki nem sokkal idősebb nálam –, ők tették le a kövek nagy részét, mi meg Faragó Béla bácsival, a pincérrel inkább a csövek elhelyezésében jeleskedtünk. Ugyanis ott, ahol a sokszögpont pusztára vagy kimozdítható kockakőre esik, ott egy 35 kilós, 60 centi magas betonkővet építünk be; aszfaltba, vagy betonjárdába pedig körülbelül 10 centi hosszú csövet szoktunk tenni. Itt előbb ki kell vésni a csőnek

való helyet, azután behelyezzük, becementezzük, és ahogy a beton megköt, úgy állandósul a sokszögpont. Csináltunk Faragóval kőleásást is, tegnapelőtt pedig az új kövek kiszállításában vettem részt. Lovaskocsival vittük el őket a cementipari vállalattól és hordtuk szét mind egyiket a rendeltetési helyére. A fizikai munka és az állandó levegőzés hatására sok táplálékot kívánt szervezetünk, úgyhogy az előfizetéses ebédhez még hozzá kellett vennünk valami pótlást, ha nem akartunk éhesek maradni.

Alig vártuk, hogy megint hazajöhessünk, és most is olyan jól éreztem magam idehaza, mint a múlt alkalommal. Most már egész frissen érkeztem meg szombat délután, csak uzsonnát ettem, azután elmentem a templomba, majd Péchyéket kerestem föl.

Ma szép napsütés aranyozta be a várost, a drága Budapestet, a Duna királynőjét, amely annyira a szívemhez nőtt, hogy egy hétre is fáj elszakadni tőle. Miután megreggeliztem Lenke néninél, anyuval, apuval hármasban elmentünk sétálni. Gyönyörködünk a városban, és örültünk a jó időnek, amelyet már úgy szeretnénk állandósítani. Végigsétáltunk a népes Duna-korzón, azután fölmentünk a Várba, és a régi előjáróság épületében meglátogattuk az érdekes múzeumot. Kibetűztem régi latin szövegeket, anyu le is tudta őket fordítani. A gyönyörű Mátyás király Kálváriájáról apu rögtön megmondta, hogy az esztergomi hercegprímás kincstárából való.

1954. május 1.

Képzeltető, hogy milyen szomorú volt a megérkezés hétfőn Miskolcra, amikor az otthontól való eltávolodás fájdalmát tetézte az, hogy egyben a tavasztól is el kellett búcsúznunk. Sűrű pelyhekben hullott megérkezésünkkor a hó, és télikabátom egészen fehér lett, amint az állomástól siettem Karcsi bácsi oldalán a tanácsoló felé. A központban fűtött szoba fogadott, de rosszkedvetem nemigen tudta az a meleg eloszlatni. Bizony, lehangoló volt látni a visszatért télidőt, amely ki tudja, mennyi kárt tett a növényzetben, mennyit ártott a gyümölcsfáknak?

Hétfőn nem is tudtunk komoly munkát végezni, csak kisebb vásárlásokat és javításokat intéztünk el Kerényivel. Másnap azonban már jobbra fordult az idő, szerdán pedig egész jó meleg volt.

Csütörtökön egy kis olvasást is beosztottam a szabadidőmre. Kivitettem magammal a „Pickwick Club”-ot a Deák térre, és ott olvastam alkonyatig.

1954. május 2.

Este 8-kor értünk Miskolcra Pestre, a Baross térre, és ½9-kor már itthon ültem az asztal mellett, előttem egy fél liter kávé meg egy kis ennivaló.

Milyen pazar volt itthon lenni! Most is jól kihasználtam az időmet. Tegnap persze későn keltem, majd tízórai után elmentem egyet sétálni. A körúton rengeteg ember járkált, voltak, akik már a felvonulásból tartottak visszafelé.

Talán már itt marad a tavasz, nem jön vissza többet a tél. Ma is gyönyörű májusi nap volt, anyuval és apuval most a múlt hetinél nagyobb sétát tettünk. Fölmentük a Diósárron a Svábhegyre. Elmentünk a Normafa úti villa előtt, amelyet 48-ban adtak el nagymamáék, és amelynek a telke most föl van osztva négy részre. A villa meg a házmesterlakás mellé a másik két parcellán is épült egy-egy vityilló. Kerítést húztak közbe, a kert persze nincsen úgy gondozva, mint régen, szóval ez már nem az a gyönyörű nyaraló, amelyet 1928-ban a nagypapa vásárolt. Különben sokat beszéltünk útközben a nagypapáról, apu mesélt róla. Ő aztán értette a módját, hogy kell a tudást gyümölcsozogatni, hogyan lehet a vagyont gyarapítani.

1954. május 16.

Sok mindent kellene írni, eseménydús volt az elmúlt hét, és még az előzőről sem számoltam be. Hétfőn kerékpáron elmentem Lillafüredre. Néhány ott üdülő dolgozó vagy ki sétálgatott a Hámori-tó vidékén, a szálloda kertjében azonban utamat állta a tábla, amely a máshonnan érkezőknek megtiltotta a belépést. Pedig igazán nem kellene tiltótáblával védeni az egyik dolgozót a másik dolgozótól. Így aztán csak a vízesésig merészkedtem, meg akartam nézni közről is. Láttam, hogy nagyon szép, bővizű volt, a Szinva is úgy meg volt duzzadva, hogy a laposabb helyeken ki is öntött. Hogy nyugodtan szemlélődhessék, le akartam láncolni a kerékpáromat. És akkor vettem észre, hogy az a kis tárcám, amelyikben a lakatkulcsot meg a bőrönd kulcsát tartom, kiesett a zsebből. Nosza, gyerünk hamar vissza, hátha nyomára lehet még akad-

ni! Valami sejtésem volt, hogy hol veszthettem el, és amikor körülbelül azon a helyen járhattam, kezdtem a gyerekeket kérdezgetni, akiket az úton találtam, hogy nem tudnak-e a kis fekete tárcáról. És érdeklődésem meg is hozta eredményét, az egyik kisfiú látott egy kerékpárost, aki az úton visszafordult, és fölvevett valamit. Amikor kezdtem sajnálkozni, hogy azt a kerékpárost már nemigen érem utol, megnyugtatóan, hogy ő ismeri a házat, ahol az illető lakik. El is vezetett oda, és amint beléptem és előadtam, miért jöttem, mindjárt vissza is kaptam a becsületes megtalálótól az elveszett értékeket.

Egyik nap átmentem a Sajón, azután Felsőzsolcán hajtottam keresztül, majd egy remek műutat találtam, amelyről kiderült, hogy Szerencsre vezet. Ezen indultam tovább, és nemsokára elértem egy vékonyka kis folyót, majd Gesztely határában egy szélesebbet.

Az idő különben általában még mindig nem volt olyan gyönyörű tavaszi. Ezen a héten volt egy pár igazán meleg nap, ezt megelőzőleg azonban sokat esett az eső. Azelőtt nem figyeltem meg annyira, hogy milyen szép a cseresznyevirágzás meg az almafák tavaszi pompája, s a vadalmafák gyönyörű színei. Meg-megkérdeztem a csoport tagjait, hogy melyik milyen növény, és a gesztenyefák kedves ismerőseim lettek, mert őket már elég jól meg tudom különböztetni.

Amikor kockaköves járdába helyezük el a sokszögpontot, akkor egész útburkoló munkát végzünk, mert a gödör kiásásánál kiszedett flaszterköveket vissza is kell rakni. Ez pedig nem is olyan egyszerű, ha szép simára akarjuk a kövünk körül megcsinálni a járdát. Bernhardt Mátyás hozott nekem a budapesti központból egy jó overallt, abban aztán nem sajnállok letérdelni a flaszterező munkához. A héten kaptam meg az áprilisi kereset második felét: 457 forintot. Hogyha hozzáteesszük a 415 forintos előleget, meg az 1% öregségi járulékot s a 15 forint békekölcsönt, bruttó közel 900 forintot kerestem április hónapban is. Valójában azonban sokkal többet vettem fel, hiszen 29 forint volt naponta a kiküldetési pénz. Van is már egy kis tőkém, 1700 forintom van félretéve a bankban.

Idehaza lenni mindig egyszerű. A múltkor is jól kihasználtam az időt. Szép napsütésben üldögéltünk a Dunára néző oldalon egy padon, apuval kielemeztük, hogy milyen tornyokat és épületeket látunk a háztengerből kiemelkedni, azután följebb mentünk a Szabadság-szoborhoz,

és onnan néztünk körül. Később leültünk a Tabán felöli oldalon egy padra, és ott apu fölolvasta a „Faust” ismertetőjét.

Lejöttünk, itthon megebédeltünk, lepihentünk egy kicsit, azután apuval elmentünk a Városi Színházba, mert sikerült két jegyet szerezni a „Faust” előadásra. A földszinti 14. sorban ültünk, és egy nagyszerű előadást néztünk végig. Faustot a fiatal Gera István játszotta, Szecsődi Irén volt Margit és Losonczy Mefiszto. Reményi Sándor is jó volt mint Valentin. Káprázatosan szép volt a balett. Hogy számomra élmény volt ez az este a Városiban, az természetes, de az már nagy dicséret, hogy apu is igen jól érezte magát.

1954. május 17.

A múlt héten értesített a vállalat, hogy ezután bevezetik a kéthetenkénti szabad szombatot, és olyan szépen csinálták, hogy tegnapelőttre mindjárt szabadságot adtak. Így aztán pénteken este már utaztunk is haza, és anyuénak kellemes meglepetést okoztam a vártnál majdnem egy nappal korábbi megjelenéssel.

Estefelé elballagtam a Jézus Szívébe, részt vettem a misén meg a májusi ájtatosságon, és megállapítottam, hogy majdnem olyan sokan voltak a templomban, mint egy vasárnap délelőtti szentmisén.

10 óra tájban lefeküdtem, reggel 3/5-kor pedig indult a vonat velem újra vissza Miskolcra.

1954. május 19.

Délelőtt a kocsit két erős ló húzta, de a köveket nekünk, figuránsoknak kellett fel- meg leraknunk. Énrám eshetett valami másfél tonna megmozgatása. Délután aztán meg kimentünk állandósítani. Volt úgy, hogy negyedóra alatt letettük a 60 centis betonoszlopot – még alá egy keramitlapnak is kell helyet ásni –, és a munka nagy részét az Imre végezte el.

1954. május 23.

Én vettem át Karcsi bácsi tisztét: a szintező lécz kezelését és a szalagleolvastást, és így különösen sokat voltam talpon. És jó érzés az, hogy most már annyira megszoktam a szalagos hossz mérés technikáját, hogy ha Jani bácsi nem szól, én is tudom bizonyos mértékig a csoport munkáját irányítani. Bizony, gyakran kell szólni a többieknek, hogy valamiről

meg ne feledkezzenek, vagy hogy siessenek, és most, hogy a Karcsi bácsi szerepkörét átvettem, én is lelkesebben dolgozom. Hiába, ha az emberen van egy kis felelősség, akkor nem hagyhatja el úgy magát, mint az, aki csak mástól kapja az irányítást, és akinek mást már nem kell igazítani. A szintezés sok mászkálással jár, és sokat kell emelgetni a 4 méteres szintezőlécet. Mégis pénteken maradt még annyi energia bennem, hogy munka után elmentem kerékpáron egy kis földérítő útra a Sajó völgyi iparvidék felé.

Holnapután lesz a születésnapom, és tegnap este volt itthon egy kis ünnepség. Dezső bácsi hozott egy remek kávé tortát. Aputól egy szép kis vaskazettát kaptam ajándékba. És már van egy kis tőkém is, amit lehet benne őrizgetni. Anyuék különben most is nagyon kedvesen fogadtak, tündöklött a lakás – olyan jó volt látni –, és egy egész kis újsággyűjtemény feküdt az egyik asztalon. Belelapoztam a „Színház és mozi”-ba, és érdekességet jelentettek számomra a múltkori fényképezés előhívott lemezei, amelyek ha nem is tökéletesek, azért mégsem sikerültek olyan rosszul.

Ezekben a percekben játsszák a már régóta hatalmas érdeklődéssel várt magyar-angol futballmérkőzést. 90 ezer ember élvezi most a Népstadionban a magyar csapat remek játékát, és talán több százezren hallgatják a rádióközvetítést. Na, most már nyugodtan lefekhetnek, mindjárt vége az első félidőnek, és 3:0-ra vezetünk.

1954. május 29.

A magyar válogatott 7:1-es győzelme nagy örömet okozott az országban, és majdnem mindenki erről beszélt. A vonaton este 10-kor már hozták a nagy mérkőzés emlékszobkendőit, és pár napja vetítik már a mozikban a meccset bemutató filmet.

Az éjszakai utazás minden zavar nélkül bonyolódott le. Jóval az indulás előtt beszálltam a vonatba, így jó helyet kaptam. Hajnali 1/4 körül érkeztem Miskolcra, és miután az órákat előreigazítottuk, még éjszakai kék fogadott.

Ez a hét elég kellemesen telt el Miskolcon. Jó idő volt, tegnapelőtt valóságos kánikula tikkasztott, de azért jól ment a munka, sok hosszú megmértünk. Egy harmadik volt gimnazista fiú is került hozzánk, így már egész fiatalos a csoport, és sokszor nagyon vidám a hangulat. Már

én is úgy megszoktam a sokszor nagyon is szükséges ordibálást, hogy gátlás nélkül kiáltozok a főutcán, és nagy hangon figyelmeztetem az embereket, hogy „vigyázzunk”, ha például az irányt jelölő kötelet rángatom. Ha egy hosszú oda-vissza megmértünk és végigszinteztünk és továbbmegyünk egy hosszal, olyankor hangosan kiadom a jelszót, hogy „költözik a hivatal”, ami azt jelenti, hogy minden figuráns talpon legyen, és vihetjük a felszerelést előre.

Négy napja már életem huszadik évét taposom, kedden betöltöttem a tizenkilencediket. Ez volt az első olyan születésnapom – ha csak 47-ben nem volt egy ilyen, amikor cserkészkiránduláson voltam –, amelyet nem töltöttem otthon. Anyukáéktól egy szép dísztvíratot kaptam, amely amikor a munkából hazamentem, Surányi képeslapjával együtt ott várt az asztalon.

Tegnapelőtt, áldozócsütörtökön este 7-kor elmentem a régi minorita templomba. Amint hátul egy oszlop mellett állva hallgattam a misét, egyszer csak látom bejönni Herrmann bácsit, Jani bácsit és Karsci bácsit. A templomból kijövet odamentem hozzájuk, és együtt elsétáltunk a Kossuth szálló kerthelyiségébe egy kis sörözésre. Útközben találkoztunk Mátyással, aki pedig az evangélikus templomból jött.

1954. május 30.

Pénteken újra eljött a hazautazás napja. Sajnos, a vonat most nem jött olyan gyorsan, úgy látszik, csak akkor nagyon fontos a sietség, amikor munkába viszi a dolgozókat. Este ¼1 után értem haza.

Anyuék elmondták, hogy megkezdték az intézkedést az én egyetemi felvételem ügyében. Jendrassik Loránd bácsi újra beajánlott egy professzor ismerősének, aki a bölcsészeten tanít, és tegnap bementem hozzá az egyetemre. Nagyon rendes öreg bácsi – Pais Dezső –, fölírtá magának a nevemet, és úgy beszéltük meg, hogy majd Loránd bácsi úja eszébe juttatja az ügyet, mert hát természetesen ő nem gondolhat vele mindig. Már van két másik diák, akit támogatnia kell, a dolog azonban amúgy is nehéz, mert lehet, hogy még kevesebbet vesznek föl, mint tavaly.

Voltam egy másik helyen is, ahonnan segítséget várhatok. Magos Laci bácsinak egy ismerőse az a nő, akinél már tavaly is jártam hasonló ügyben. Ő a matematika-fizika-kémiai karon adminisztrátor, és van a bölcsészeten is összeköttetése. Bent voltam nála a Múzeum körúti egye-

temi épületben, és előttem telefonált az egyik ismerősének, akitől megtudta, hogy a felvételi okmányaim már megérkeztek a Nyelv- és Irodalomtudományi Karra. Tőle is lehet még további támogatást várni, de szüleim még más köveket is meg akarnak mozgatni az érdekemben.

Ennek a boldog weekendnek is vége, hajnalban indulok a munkába. Most valamivel hosszabb időre búcsúzom el Budapestről, mert úgy beszéltük meg, hogy a következő szombaton nem fogok hazajönni. Akkor vasárnap éjjel kellene visszautazni, és olyan kevés nyugodt órám lenne csak itthon, hogy nem érdemes érte annyit utazni. Sokkal jobb lesz ott tenni a környéken valami szép kirándulást, hiszen lassan befejeződik a miskolci kiküldetésem, és alig láttam a Bükkből valamit. Ha aztán megint jön a szabad szombat, a hazautazás ideje, akkor talán még jobban fogom élvezni a főváros szépségét és az otthon melegségét, mint a már eddig elmúlt, itthon töltött vasárnapokon.

1954. június 10.

A múlt héten megérkezett a bükkszentléleki menedékházba szóló jegy Budapestről. Újhelyi bácsi adta az információt, hogy az ágyat legjobb Pesten a turistaházakat kezelő nemzeti vállalatnál megrendelni, és így anyu vette meg nekem otthon a jegyet.

A kirándulás egy kissé kellemetlen előjelekkel indult. Szombaton Károly Imrét és engem Mátyás elküldött a ládi fatelepre, hogy hozzunk onnan hulladék lécet. Váltottunk is egy mázsára kiutalást, azután kiválogattuk a léceket, összekötöttük három csomagba, és kettővel, ami 70 kilót tett ki, elindultunk a villamos felé. A harmadik köteget ma szállítottam be a központba. Elég nehéz volt vállon hozni azt a két fát, és a dolgomat nagyon megnehezítette az, hogy megeredt az eső. Néhány pihenő közbeiktatásával szakadó esőben értünk el a vasgyári villamos végállomásáig, és már ¼2 felé járt az idő, amikor az iroda előszobájában leraktuk terhünket. Különben ¼12-ig lett volna munka, nem is várt meg a központban még Mátyás sem. Mégis, ha nehezen és egy trógeroló embernél olcsóbb bérért is, de becsületesen elvégeztük a ránk szabott munkát.

A menetrend szerint 14.20-kor indult a lillafüredi kisvasút, eldöcögött velem Garadna végállomásig, onnan a sáros erdei úton kapaszkodtam fel a szentléleki turistaházig.

A rossz idő úgy látszik, visszariasztott sok turistát, mert azon az éjjel nagyon kevés vendég aludt Szentléleken. Én is csak kettesben voltam egy fiúval az 1-es számú négyágyas szobában. Ez a miskolci fiú egy sportegyesület turista szakosztályának tagja, és mint ilyen megbízást kapott a TSB-től bizonyos útjelzések átfestésére. Egész kellemes mellékfoglalkozás így a weekenden járni a kirándulóutakat, és egy kis festegetéssel megkeresni 40-60 forintot.

Egy csésze tejet ittam meg reggelire, azután elsétáltam a legközelebbi látókőre, ahonnan szép kilátás nyílt észak felé.

Később leereszkedtem a bánkúti elágazásig az ómassai úton, és a Szárazvölgyön tartottam fölfelé a másik híres bükki menedékház irányában. A magas hegység kedvesen föltárta szépségeit kutató szemem előtt, az állatok sem rejtőztek el annyira a magányos kiránduló elől. Itt kis négylábúak csoportja tűnt fel az erdős hegyoldalon, emitt mintha nyúl szaladt volna el, másfelé kis őzike ugrott fel a közelemben. És sok nagy csiga mászkált mindenfelé. A felázott avar alól gombák dugták ki fejüket, méltóságteljesen néztek le rám a magasból a hatalmas fák. Szép volt a Bükk tavaszutói öltözkében. És olyan nedves volt minden, még a Szárazvölgy is meghazudtolta nevét. Volt, ahol az úton folydogált a víz, ha máshol nem talált lefolyást. Bánkút felé megint belementem egy ködfelhőbe, fönn a Bálványon pedig olyan sűrű köd vett körül, hogy a kilátó tetejéről épp csak, hogy az alattam lévő fákat tudtam kivenni.

A bánkúti menedékházban ebédeltem, jóízűen elfogyasztottam a három fogásból álló 15 forintos menüt – igaz, a harmadik fogás csak egy kis édes tészta volt, de jó volt az ebéd, és még ott az ebédlőben megírtam négy képeslapot a pesti ismerősöknek.

1954. június 17.

Délután 2 óra felé továbbindultam a lillafüredi úton, érintettem a csipkés-kúti ménés telepét, egy pár ló is a szemem elé került, azután keresztülgyalogoltam a jávorkúti szép réten. Ennek a forrásnak a vizét is megízleltem, akár csak a szentlélekiét vagy a bánkútiét.

Eljutottam Lillafüredig, és olyan remek pillanatban értem az autóbusz-végállomáshoz, hogy alighogy a bent álló kocsiba beszálltam, már indult is Miskolc felé. Így még volt időm otthon átöltözni, és szépen elsétáltam a 7 órás misére. Igazán remekül sikerült ez a kirándulás, és

most már nem kell szégyenkezni, ha esetleg Pesten megkérdezik, hogy ha már Miskolcon laktam több mint két hónapig, voltam-e fönt a Bükkben?

A közelmúlt másik jelentősebb eseménye a Csárdáskirálynő-előadás volt, amit múlt szerdán néztem végig. Nagyszerű operett ez, az első, amit Kálmán Imrétől láttam. A fülbemászó, édes muzsika, az élénk humorral átítatott dialógusok, a komikus helyzetek, az eltűnt úri világ mesés élénk varázsolása; mindezekkel annyi élvezetet nyújt az operett a mai közönség számára, hogy a hosszú előadás ideje alatt édes álomban ringatózhat még a legmorgorvább agglegény is.

Szombaton reggel először is elmentem a templomba, azután Lenke nénit kerestem föl. Ő most egy hónapra mohácsi rokonaihoz utazik nyaralni, elbúcsúztam tőle. Amikor Szappanyos nagyapa a halálos ágyán megkérte Lenke nénit, hogy ne hagyja el a nagymamát, talán nem is sejtette, hogy milyen gondot rakott Lenke néni vállára. Lehet, hogy más nem is tartotta volna meg olyan becsületesen és ekkora hősiességgel egy haldoklónak tett ígéretét, erre csak egy igazi nagy lélek lehetett képes.

1954. június 18.

A vasárnapot most is kirándulással tettük emlékezetessé. Nagyon szép utat jártunk be. A békásmegyeri HÉV-állomástól sétáltunk föl a Nagy Kevélyre. Miután kigyönyörködtük kellőképpen magunkat, lesétáltunk a kevélynyergi turistaházba, hogy ott együnk végre meleg ebédet.

1954. június 22.

Végére értünk a miskolci munkának. Jó iramban dolgoztunk, ment szépen a szög- és hossz mérés. Amióta itt vagyunk, ma mértünk egy nap a legtöbbet: több mint 2100 métert. A norma úgy tudom, 1200. Egy pár fényképfelvételt is készítettünk gépemmel munka közben. Érdemes megörököteni, hogy hogyan dolgoztunk itt Miskolcon. Több mint két hónapot töltöttünk itt, és számomra valóban hasznos volt ez az időszak. Most azonban már jó lesz hazamenni, jól fog esni az otthoni kényelem és az egyetemi fölvétel kérdése is kezd előtérbe lépni, arra is jobb otthon készülni.

Az elmúlt hét kiemelkedő eseménye a tokaji kirándulás volt. Odafele bizony elég fárasztó volt az út. Nem volt még kellő tréningem sem,

nem sokat túráztam az idén kerékpáron, elég nehéz hátizsákot szállítottam a csomagtartón, de a legrosszabb az ellenszél volt, amely ugyan elviselhetőbbé tette a nap melegét, de erősen megnehezítette számomra az előrehaladást. Egyet fordultam Szerencsen, vagy háromnegyed órát töltöttem egy kis patakocská mellett, ott eszegettem egy kicsit, és délután 1/5 tájban érkeztem Tokajba.

Még szombat délután lekarikáztam a Tiszához fürdeni, és nagyon boldog voltam, hogy ott úszkálhattam a folyóban. Nem volt hideg, de azért fölfrissített, és különösen, hogy már hónapok óta nem úsztam, elhanyagoltam kedves sportomat, hát most nagyon jólesett a lubickolás. Háromszor mentem be naplementéig a vízbe. Közben egy idegennel lefényképeztettem magamat, az odaseregülő hatalmas csorda egy részéről pedig én készítettem felvételt.

Másnap reggel elég korán kibújtam az ágyból. A háziakkal együtt reggeliztem, azután misét hallgattam a templomban. Még előbb a szokásos képeslapokat is megírtam. Négyet adtam postára Tokajban is, azután lementem megint a Tiszához. Most is olyan kevesen voltak a strandolók, mint előző nap, amikor ott jártam. Nekem csak jó volt, így kedvemre úszkálhattam föl- és lefelé Petőfi kedves folyójában.

1954. július 11.

Két héttel ezelőtt jöttem haza utoljára mint látogató Miskolcra, azután már csak egy pár napra utaztam vissza a borsodi városba. Itthon kellemesen telt az idő, részben már újra pesti polgárnak éreztem magam. Vasárnap kimentünk a Rómaiparra. A pünkösdfürdői strandvendéglőben ebédeltük. A Duna remek volt, nagy élvezet volt fürödni benne. Voltak is kint sokan, akik hódoltak ennek az élvezetnek, és a csónakok is nagy számban úszkáltak a vízen.

Találkoztam egy volt osztálytársammal, Kiss Lajossal. Ő most Haribányán dolgozik mint munkaszolgálatos katona, és a szomorú helyzetben csak az a vigasza, hogy édesapja 9 év után hazajött a hadifogságból, továbbá jól járt, hogy ugyanabba a bányába osztották be a testvérbátyját is.

Hétfőn reggel visszautaztam Miskolcra. A holmim nagy részét már hazaszállítottam pénteken, most már csak két-három napi ott tartózkodásra volt kilátás. Hétfőn délután kikerékpároztam Tapolcára, amióta

onnan beköltöztem, nem jártam ezen a szép fürdőhelyen. Pedig milyen gyönyörű hely!

Pesten Pintér Gyula csoportjával kimentem Kelenvölgybe, ahol megkezdtük a sokszögelést. Azóta is még az állandósításnál tartunk, a jövő hét végén talán már sikerül befejeznünk, és akkor rákeríthetjük a sort a kevésbé megerőltető és mégis jövedelmezőbb hosszmerésre. A köelés bizony komoly fizikai munka, és olyan helyen, ahol például törmelék-téglával föltöltött útba kell belehelyeznünk egy-egy 60 vagy 70 centis betonoszlopot, ugyancsak fáradságos. Közben még el is kell talicskázni a köveket a megfelelő helyekre, ami szintén jó munka annak, aki hamarosan fölhangy az ilyesmivel, és szellemi foglalkozást választ magának.

Ezen a héten estem túl az egyetemi felvételi vizsgán. Az iskolához jött meg a behívó, hogy július 5-én jelentkezsem a Nyelv- és Irodalomtudományi Karon. Kivettem egynapi szabadságot, és reggel 8-kor ott voltam a régi piarista gimnázium épületében. Az egyik harmadik emeleti előadóteremben tartották az angol-magyar szakra jelentkezők írásbeli vizsgáját. Most nekem is kellett írni, mint mindenkinek, aki régebben érettségizett. Csak azok kaptak fölmentést, akik idén értek kitűnőre, és a tavalyi év végén legalább jeles rendű bizonyítványt kaptak.

Na, nem volt baj, hogy írnom kellett egy dolgozatot, legalább megjött az önbizalmam, amikor láttam, hogy egészen jól megy a dolog. Egy Móricz-regény ismertetését választottam a három irodalmi tétel közül, és mielőtt a „Rokonok”-ra tértem volna, papírra vettem egy-egy bevezetést a magyar regényírás fejlődéséről és Móricz Zsigmondról. Két órán át dolgozhattunk, és én nagyszerűen elkészültem időre a tisztázattal is. Egy kis nyelvtani tételt is kidolgoztam – itt is három közül kellett választani –, és ez is ment szépen. A vizsga előtti napokban komoly angoltanulást folytattam, átvettem egy nyelvtankönyvet, de a magyarra bizony nem készültem. Mégis olyan jól eszembe jutottak a dolgok, mintha nem is egy év telt volna el azóta, hogy abbahagytam irodalmi tanulmányaimat.

A következő nap, kedden 11 óra tájt eljöttem a munkából, idehaza megebédeltem, átöltöztem, azután bementem az egyetemre, hogy átessenek a szóbeli vizsgán is. Ez azonban nem ment olyan könnyen. Egy csomóan vártak már reggel óta, és mivel egy-egy jelentkező mintegy 20 percig volt bent a bizottság előtt, nem sok reményem volt rá, hogy aznap sorra ke-

rüljek. Azért mégis ott maradtam, beszélgettem a többiekkel, megtudtam egyet-mást arról is, hogy mit kérdeznek odabent az embertől. A végén már egészen jól beszélgettünk, olyanok, akik csak ott ismertük meg egymást, bár az izgalom fojtott légköre rányomta bélyegét a társalgásra. A bizottság nem törődött vele, hogy milyen sorrendben ülnek elébe a jelentkezők, valaki a diákok közül összeírta a neveket, és aszerint követték a vizsgázók egymást. Azt hiszem, épp Tőkés Rudi volt ez a vállalkozó szellemű egyén, egykori elemista osztálytársam. Amint bizonyossá vált, hogy már mindenki nem kerülhet sorra, a bizottság egyik tagja közölte, hogy másnap reggel 8-kor folytatják a vizsgáztatást, többen elmentek. Én ott maradtam, és egy páran voltak csak előttem, akik mint én is, eredménytelenül jöttek el végül. Azazhogy nem minden eredmény nélkül, mert mégiscsak tájékozódunk egy kicsit, és egymással is valamennyire összeismerkedtünk. Sok lány volt, és nagyon helyesek, csinosak voltak köztük. A sok jelentkezőből igen jó kis társaságot lehetne összeállítani. Ez a felsőbb fórumok dolga, de én is tudnék nekik tanácsot adni, hogy kit vegyennek föl a szerencsés 15 vagy hány közé.

Másnap 8 óra felé sorjában megérkeztek a többiek is, összesen húsz-egynéhányan jöttünk össze, akik visszamaradtunk, de ebből csak négyen voltunk fiúk Paukával együtt. Ezúttal én írtam össze a sorrendet. Ahogy mondták be a neveket, megütötte a fületem az egyik: Schirilla. Kiderült, hogy ennek a lánynak az édesapja az az ügyvéd, aki a Gerőci válóperében játszott szerepet. Az előttem érkezett lány is mondta, hogy kérdezzem meg aput, az ő apját, Seres Lászlót nem ismeri-e vajon, mert szintén ügyvéd. Itthon aputól megtudtam, hogy igen szívélyes viszonyban van vele. Érdekes, hogy mennyi ismerősre bukkan az ember, ha egy kicsit tapogatózik.

A bizottság elég pontosan foglalta el helyét. A megegyezés szerint először Pauka ment be. Miután ő végzett, az elnök kiszólt, hogy Erdei itt van-e? Erdei-Grúz Helga volt, a kultuszminiszter lánya, aki soron kívül bement, és akinek a fölvételét illetően nem kellett kételkednünk. Így Seres Eszter után én mentem be negyediknek, de nem bántam, hogy hátrább szorultam egy kicsit.

Aránylag rövid ideig ültem csak bent a három kérdező színe előtt. Lutter, az egyetemi tanár és egy nő angolból feleltettek – közben az előbbi azt is kérdezte, hogy miért akarok tanár lenni –, a fiatalabbik pedig ma-

gyar irodalmi tájékozottságomat kutatta. Már előző nap megtudtam, hogy olyanokat kérdeznek, hogy ki az embernek a kedves vagy kedvenc költője a világirodalomban, ezért az este átlapozgattam „Az angol irodalom kincsházá”-t, és megtanultam magyar fordításban egy Burns-verset. Így aztán annál a bizonyos kérdésnél Burnsre tereltem a szót, de sajnos, a „John Anderson...” első sorát inkább angolul szerették volna hallani. Hajdani szorgalmas verstanulásomnak azért mégis hasznát vettem, mert a „Hídavatás” első versszakát elmondatták velem, miután említettem, hogy szeretem Aranyt, és hogy ezt a balladát szorgalomból tanultam meg. Érdekes, az epikai műveknél csak egy kis hangos gondolkodás után jutott eszembe a „Buda halála”, persze aztán már el tudtam mondani az első sort is. Angolból egy kis Arnold Bennett-szöveget kellett fordítanom, ami elég jól ment. Így, bár nem brillíroztam a vizsgán, és nem tudtam minden kérdésre tökéletesen válaszolni, az egésznek a hangulatából mégis általánosságban jó benyomásokat könyvelhettem el magamban, és mivel még közbenjáróm is volt, aki segíthetett a dolgomon, meglehetősen bizakodó lettem a felvétel sikerével kapcsolatban.

Tegnapelőtt délután nagy perpatvarnak voltam tanúja Kelenvölgyben. Délelőtt talicskával széthordtam tíz követ a rendeltetési helyükre, de nem sikerült mindegyiket még aznap lerakni. Délután kérdezi tőlem Pintér, hogy hol van az egyik kő? Hát hacsak nem felejtettük el valahogy lerakni, akkor bizony az eltűnt. Megkérdeztük az előtt a ház előtt, ahol lennie kellett volna, hogy nem tudnak-e róla valamit. Ők nem, azt mondták. Pintér azonban nem hagyta annyiban, bezaglászott a kertbe, és íme, talált ott két követ. Hát ezek hogy kerültek ide? A háziak elkezdtek handabandázni, hogy ezek már régen itt vannak, csak nem képzeljük, hogy ellopják a mi kövünket stb., mi meg mondjuk, hogy hát ezek szabvány kövek, ilyet csak a Városmérési Iroda használ. Pintér elküldött engem rendőrért. Egy fiútól megtudtam, hogy a közelben éppen látott egy rendőrt, azt elhívtam. A hatóság embere igen rendesen viselkedett, csitította és jobb belátásra intette a gazdáakat, és előszedve papírjait, megkérdezte Pintért, hogy akarja-e, hogy fölírja őket? Ő azonban lemondott róla. A két követ mindenesetre elhoztuk onnan, bár azóta majdnem bizonyossá vált, hogy egyik sem az, amelyiket mi kerestünk.

1954. július 19.

Az alsó rakpartot már magasan elárasztotta a Duna, a hidak pillérjei alig látszanak ki a vízből, a Lánchíd pesti hídfőjénél lévő aluljáróban is bent hömpölyög a félelmetesen megduzzadt folyó. Egyes külső, kevésbé védett városrészekben pedig a házak közé is kiöntött, de különösen nagy kárt okoz az áradás vidéken. Rengeteg embert kellett kiköltöztetni az elöntött vagy veszélyeztetett házakból, országutakon akadt el a közlekedés, és nagy sietséggel kellett sok helyen a gabonát learatni. Most lázasan folyik a munka a nagyobb károk elkerüléséért, de jobb lett volna talán valamivel előbb, az Ausztriából és Németországból érkező aggasztó hírek hallatára azonnal hozzákezdeni.

1954. július 25.

Egy újabb munkás hét telt el az életemben. Most már a hossz mérés folyik Kelenvölgyben, és sok dolgom van, mert én vagyok az egyik legjobb szakértő ezen a téren a csoportban, én kezelem a színtező léceket, én olvasom le a szalagot, és sokat kell járkálnom. Azonban semmi az, hogy fáradtságos a munkám, azért mégis szeretem, és rajta vagyok, hogy minél jobb teljesítményt érjen el a csoport. Most azonban már nem sokáig folytatom figuránsi működésemet, más vizekre kell eveznem az élet tengerén.

Szerdán anyu megbízásából fölkerestem Klári nénit, anyu unokatestvérét. Megnéztem a már lassan apadó Dunát, azután hazajöttem. Közben eszembe jutott, hogy hátha már meg is jött a várt értesítés az egyetemről, és itthon megtudtam, hogy előérzetem nem csalt. Valóban megjött az írás, de nem azzal az eredménnyel, amelyet szerettünk volna.

Ugyanaz a szöveg volt, ami tavaly, hogy a felvételi vizsgán megfelelt, de férőhely hiányában nem vehetjük fel, próbálkozzék az alábbi helyekre. És felsorolva néhány lehetőség, mint a debreceni egyetem magyar-orosz szaka, a magyaróvári gazdasági akadémia, a budapesti jogi kar és talán még egy valami. Én nem is láttam ezt a papirost, anyu már mielőtt hazaértem, elvitte azt a jogi karra, és a bölcsészeten elintézte, hogy átküldjék irataimat a Jogra. Az iskolában is járt, és ott azt hallotta, hogy eddig még inkább csak rossz újságok érkeztek az intézet volt növendékei felől. Hiszen még ha föl is vesznek valakit az univerzitásra, akkor is mért ne csináltassanak végig vele egy kis tortúrát, hátha úgy

jobban megbecsüli magát? Így engem is lehet, hogy beeresztenek végre a kiváltságosak közé, de semmi esetre sem arra a fakultásra, amelyre első helyen jelentkeztem. Nem baj, másodiknak a jogot írtam az idén a jelentkezési ívre, és ha esetleg oda fölvesznek, nem lesz már idegen számomra a gondolat, hogy jurista legyek. Mondhatnám azt is, hogy Isten ujjá, amely már másodszor terel a jog felé, és az idén már lényegesen jobb a helyzetem, mert legalább nem vidékre, hanem Budapestre kaptam ajánlatot. Vázsonyi Vili mondta egyszer, hogy mi még a joga összesetalálkozunk, és úgy látszik, van rá valami eshetőség, hogy igaza legyen. Ő ugyanis arról ábrándozott, hogy a francia szakról ebben az évben átmegy a jogra, még ha első évfolyamra is.

Most már nem lepődöm meg azon sem, ha a Jogról is elutasítanak, bár itt lehetne még reménykedni. Ezért gondolni kellene arra is, hogy mihez kezdjek, ha semmi sem sikerül. Apu szerint ebben az esetben valami komoly nemzetközi szakmát kellene választani, de ahhoz, hogy a textil- vagy bőriparban tanuljak, ahhoz nincs kedvem. Akkor már majdnem szívesebben lennék egy darabig szénhordó-munkás, vagy ilyesvalami, amivel, ha a borra valókat is számítjuk, aránylag jól lehet keresni. Szóval nem tudom még, mit választanék rövidebb vagy hosszabb időre foglalkozásul, ha az idén is hoppon maradnék az egyetemmel, a jövő azonban úgyis eldönti majd, hogy mi lesz a sorsom, ha nem is morfondírozom sokat rajta. Hogyha bejutottam volna az angol-magyar szakra, akkor is lehettem volna boldogtalan, és viszont ha egy ideig trógerolással keresem meg a kenyeremet, akkor is megtalálhatom előbb vagy utóbb a szerencsémeket. Ezért aztán nem is izgatom magam, hogy fölvesznek-e majd a Jogra, vagy sem, az én jövőendő boldogságomat nem egyetemi korifeusok vagy az uborkafára kapaszkodott tintanyalók fogják eldönteni!

Ma délelőtt a ferihegyi repülőtérre mentünk ki barátommal, hogy megnézzük a repülőnap látnivalóit. Nemigen vettünk részt ilyesmin, ezért hasznos volt ezt is mint újabb szerzett ismeretet elkönyvelni magunkban, és vasárnapi szórakozásnak is megfelelő volt ez a kirándulás. Szépen mozogtak mind a vitorlázók, mind a motoros gépek, a légzőkéseseknél is csak az volt a baj, hogy nagyon hamar elszáguldoztak a néző szeme előtt. Az ejtőernyős ugrásokat is élvezettel néztük, az egyik ugró még egy kis izgalmat is szerzett a közönségnek azzal, hogy elég

későn nyitotta ki az ernyőjét. Érdekes volt a léggömbvadászat is, és mindenesetre érdemes volt végignézni a repülőgépeknek ezt a műsorát.

1954. augusztus 2.

A múlt héten tettem le életem negyedik felvételi vizsgáját. Csütörtökön hívtak be a jogra. Itt nem kellett írásbelit tennem, a szóbelire azonban nagyon sokáig vártam. Reggel 8-ra rendelték be – én már előbb ott voltam –, de itt nem érkezés sorrendjében jutottunk a bizottság elé, így pechemre az utolsók közé kerültem, és csak 1/2 felé hagytam el az egyetemet. Voltunk vagy ötvenen ilyen átirányítottak, és négy bizottság foglalkozott velünk. Tölem magyar történelmet és világirodalmi olvasottságot kérdeztek. Mielőtt elmentem, azt beszéltem, hogy most már minden izgalom nélkül állhatok oda, hiszen már negyedszer felvételizek.

Kedden Vázsonyi Vili járt itt. Ő a többieknel korábban szabadult a katonaságtól, egészségügyi dolgok hozzásegítették ahhoz, hogy szabadsgolják. Amíg ott volt, addig is leginkább a gyengélkedőn tartózkodott, így nemigen vett részt gyakorlatokban. Mégis nagyon le volt törve, rossz véleménye volt a katonaságról.

1954. augusztus 8.

Utolsó hét telt el a Városmérési Irodánál. Igazán jó dolgom volt a vállalatnál, szerettem a munkát és az embereket, akikkel együtt dolgoztam, illetve akik irányították tevékenységemet. Kétségtelen, hogy a közel egy évi időszak, amelyet az Irodánál eltöltöttem, javamra vált, és erre az időre mindig mint életem egy szép korszakára emlékezhetem vissza. És ha a Trefort utcába vonz a szép diákévek emléke, a Városméréshez is el kell látogatnom néha, ide is gyengéd szálak kapcsolnak már: itt jártam az élet iskolájának első osztályát, ahol a jó szívvel végzett munka szerepe volt az egyik legfontosabb tantárgy.

Ma fejeztem be a „Quo vadis” olvasását. Gyönyörű regény valóban, keresztény embernek ismernie kell. Szemesre pedig el fogom vinni a „The good earth”-öt. Ma elolvastam az angol eredeti első oldalait, és ugyanakkor a magyar fordítást, az „Édes anyaföld”-et. Érdekes összehasonlítást tettem a két szöveg között.

Szüleim várják az egyetem értesítését. Ha esetleg újabb elutasítás jön, és ők úgy látják, hogy a további intézkedéshez nekem is itt kell len-

nem, akkor táviratilag visszahívnak Szemesről. Addig is azonban nyaralok egy kicsit, a jól végzett munka után megérdemlem. Holnap vagy holnapután indulok a Balaton felé. Szeretnék kerékpáron menni, még ha nincs is társam, azért vállalkozom az útra.

1954. augusztus 10.

„Pályája nehezen indult.” Ezt írhatnák az én életrajzomban is, ha véletlenül egyszer olyan dolgot vinnék véghez, amiért nevemet följegyzésre méltónak ítélné a történelem.

Milyen szerencse, hogy tegnap nem indultam útnak, így éppen itt-hon voltam, amikor a postás meghozta az egyetem levelét. Súlyos borítékot kaptam a kezembe: visszaküldték a születési anyakönyvi kivonatokat és az érettségi bizonyítványomat. Az értesítésben pedig az volt, hogy mivel az egyetem felvételi körülményeinek nem feleltem meg, a jogi karra nem nyertem felvételt. Egyedül csak az a baj, hogy nem elég nagy az önbizalmam. Nem érzem magamban azt az erőt, amely minden nehézségen keresztül, küzdelmes évek során az élvonalba tudna segíteni. Úgy vagyok vele, mint a vándor, aki a hegyre vezető úton leeresztett sorompóba és őrt álló katonákba ütközik, akik nem engedik tovább föl-felé a megkezdett úton. Ő sejtí, hogy valamivel nagyobb fáradsággal távolabb, ahol már nincs őrség, be lehetne jutni a tiltott területre, talán hamarabb is föl lehetne jutni a csúcsra, mint a kitaposott úton, de hiába, fél, hogy ezt a kerülőt az elején nem tudná megtenni, gyenge hozzá, és merész elkanyarodás helyett inkább a sorompó őreit próbálja jobb belátásra bírni.

Én is most fellebbezést fogok beadni, igaz, hogy inkább szülői tanácsra, mint a magam jószántából.

A fellebbezést a rektorhoz be fogjuk adni, és hogy a dolgot más irányból is megtámogassuk, anyu a nagytekintélyű Mőd Aladár felé keresett összeköttetést. Elmentünk Bednarik lakására – ő ugyanis szerette ezt a nevet emlegetni nekünk még annak idején az iskolában –, de a tanárnővel nem beszélhettünk, Zebegényben nyaral. Maga Mőd Aladár is szabadságon van, holnap azonban anyu bemegy a helyetteséhez a pártközpontba. Én pedig most már nem halasztom tovább, holnap itthagynom a fővárost, elmegyek nyaralni.

1954. augusztus 19.

Egy hét telt el a boldog nyaralásból. A múlt hét szerdáján, augusztus 11-én kerékpároztam le ide Szemesre. Már nem volt számomra nagy újság ez a túra, hiszen már negyedszer jöttem gépen Szemesig, Székesfehérváron pedig ezúttal már tizenegyedszer hajtottam keresztül. Most egy kicsit jobban meg akartam nézni a várost, ezért még Pesten belepilantottam az útikalauzba, meg a lexikonba, hogy tudjam, mi van látnivaló. Már $\frac{1}{8}$ elmúlt, amikor hazulról útra keltem, és délután $\frac{1}{5}$ -kor megérkeztem Öszödre. Bár egyedül karikáztam 140 kilométert, nem volt kellemetlen a dolog, és a géppel sem történt semmi baj. És azon kívül, hogy megtakarítottam a vasúti költséget, még bevételem is akadt. Lepsény határában az út mellett találtam egy tízforintost.

Így a nyaralás szerencsésen kezdődött, és azóta is nagyon jó dolgom van. Ugyanabban a szobában lakom, amelyikben tavaly, csak most nem fiúk a szobatársaim. Az első napokban egyedül voltam, vasárnap délután érkeztek meg anyuék. Leszlerék is megjöttek szombaton, és Ödön bácsi kivételével a Hajtó-család is itt van.

A múlt héten remek volt a Balaton, csuda jó volt fürödni benne, tegnapelőtt azonban szeles idő volt, és csak ma reméljük, hogy ismét birtokunkba vehetjük a vizet. Egyik nap csónakáztunk a hullámokon, Tamás átfestette a csónakot, de csak pár napja lett készen, munkája eredményét nem sokat élvezhette.

Mindennapos esti programom a tejhordás Öszöd faluból. Ödönnel és valamelyik Leszler-gyerekekkel szoktunk elkerékpározni este $\frac{1}{9}$ tájban, hogy elhozzuk a községből a három család napi tejadagját. Mi hárman 2 litert iszunk.

1954. augusztus 24.

A 20-i kettős ünnepre lejöttek Kató néni és Béla bácsi, és mivel szerettek volna egy kis békességet a házban, megkértek minket, fiúkat, hogy menjünk el kirándulni. Nekem éppen nem jött rosszkor az alkalom, Papanekékat úgyis meg kellett látogatnom Szabadiban, ugyancsak föl kellett keresni Ferenczyéket is, de mindezekon felül még egy tihanyi kirándulást is le lehetett bonyolítani. Így aztán pénteken nagy utat jártam be kerékpáron.

Gyurka meg én 6 vagy 7 perccel 11 előtt értünk a szántódi révbe, és csakhamar utánunk befutott Laci és Kálmán is. Ráadásul még a komp később is indult egy kevéssel.

Tihanyban kiszállva a hegyek közt vezető úton mentünk el az apátságig. Közben meg-megálltunk fényképezni. A templomban éppen mise volt, így nem jártunk körbe, de már úgyis voltunk bent mindannyian előző években. Ellenben a visszhangot kipróbáltuk. Kórusban kiáltottunk szavakat, és úgy találtuk, hogy különösen a mély magánhangzókat adja szépen vissza.

Leszaladtunk a hajókikötőhöz, megnéztük az akváriumokat és ott a parton ebédeltünk. Majd egy jó fürdés után fölmentünk megnézni a barátlakásokat, végül pedig mi az Aranyházat kerítettük sorra.

Szabadi határában rátaláltunk Papanekék sáttortáborára, azonban nem voltak ott mindannyian, csak János bácsi fivérével és annak feleségével beszélhettünk. Visszafelé jövet azonban olyan szerencsénk volt, hogy találkoztunk a többiekkel is, amint kerékpárjaikon hazafelé igyekeztek. Csak Zsolti nem volt köztük, ő előbb fölment Pestre, hogy egy baráti társasággal menjen tovább túrázni.

Ferenczyéket is fölkerestük Zamárdi faluban. Miután a furcsa házszámozás rejtelmeiben eligazodtunk, egy udvarban megpillantottuk a nagy asztal mellett ülő vidám társaságot. Hajtóék is aznap vizitáltak Ferenczyéknél, a Leszler-család hölgytagjai is ott voltak, így aztán volt nagy társaság. A finom uzsonna maradékaival jóllakattak minket, aztán a kilenc kerékpárból álló karavánnal együtt indultunk hazafelé. Sötétben értünk haza, és Ödönnel még elszaladtunk a faluba a szokásos tejszállítmányért. Aznap körülbelül 100 kilométert kerékpároztam.

Tegnap a Ferenczy-család jött át hozzánk. Elmentem Pitrolffyékhoz, hogy elhozzam a csónakot. Mielőtt ezt megtehettem volna, egy nem mindennapi mulatságban vettem részt. Azt állították, hogy az éléskamrában egy egér tanyázik, és kirakodtak onnan mindent egy stelázsi kivételével. Laci meg én aztán bezárkóztunk a kamrába, és tényleg ott szaladgált az egér. Én a stelázsit mozgattam egy kicsit, és biztattam Lacit, hogy fogja meg az ide-oda szaladgáló állatot. Nekem is a lábamnál futott el, de nem volt gusztusom rálépni. Végül aztán Laci szerencsésen megfogta.

Este bridzseztünk. Ezt a kártyajátékot nem játszottam eddig, de a Hajtó- meg a Leszler-család nagyon kultiválja, így hát én is rászántam magam, hogy megtanulom.

1954. augusztus 28.

Még egy hét sem telt el első tihanyi kirándulásom után, és másodszor is elkarikáztam a félszigetre. Szerdán délelőtt Leszler Zsófi néni meg a lánya Tibor kíséretében előre kerékpároztak, én nagy hátránnyal indultam utánuk, de a szántódi rév előtt még elértem őket. Az átkelés után egy darabig a Balaton partján üldögéltünk, azután kimentünk a hajóki-kötőbe, és fogadtuk a hajóval érkezőket: szüleimet, Zsuzsit, Jutkát és az édesanyját. A móló mellett fürödtem egyet, azután a társaság egyik része Jutka mamájának vezetésével elvonult a Halbiológiai Intézet megtekintésére. A Matild néni férje dolgozott ott egykor, és így volt valami összeköttetés. Egy néni át is vezetett minket a szép épületen, fölmentünk a tetőre, bevitt a könyvtárba meg néhány más helyiségbe.

Ebéd után az Aranyház fölkeresésére indultunk. A visszhangdombon vezetett keresztül az út, és én most is elkiáltottam magamat, de mások nem voltak ilyen vállalkozó szelleműek, inkább csak hallgatták. Tovább folytatva utunkat a Belső tó mellett elhaladva hamarosan el is érkeztünk az Aranyházhoz, ahol letelepedtünk a sziklákra, és előkerült két fényképezőgép is. Alighogy odaértünk, jöttek utánunk Leszlerék is, meg Hajtó Ödönke és barátja, akik reggel korábban indultak el, és közben már megjárták Veszprémet is.

Azután a gyalogosok visszaindultak a hajóállomás felé, Ödönkéék lementek fürdeni, mi meg Tiborral és Leszlerékkal benéztünk pár percre az apátságba, és elszaladtunk a visszhanghoz. Végül mi is legurulunk a komphoz, és egy jó kis kerékpározással a somogyi parton befejeződött a kirándulás.

1954. augusztus 29.

Szép volt ez a nyár, jó dolgunk volt itt Szemesen. Én már egymás után negyedik éve jöttem le ide, összesen pedig hatszor nyaraltam itt. És ami tavaly nem volt, az idén szüleimmel ismét együtt nyaralhattunk. Ez a kellemesen eltöltött két hét is elraktározódik a múlt kedves emlékei közé, és reméljük, hogy Isten segítségével jövőre is megengedhetjük magunknak, hogy néhány hétre otthagyhassuk a robotoló fővárost, és eljöhessünk nyaralni, talán ismét ugyanide, a Balaton mellé.

1954. szeptember 2.

Leszlerékkal ebédeltünk együtt a Vigadóban. Aztán föladtuk az állomáson a kerékpárjainkat, a Leszler-család hazament a csomagjaiért, én meg kiballagtam egy utolsó fürdésre. Nagyon furcsa volt gyalog járni, olyan lassan értem el céloimat. Nagyobb késés nélkül futottunk be este ¼11 után Kelenföldre, ahonnan az első villamossal továbbálltunk. Volt egy-néhány csomagunk, de a Kálvin téren sikeresen megoldottam baloldalon a leszállást. Itthon apu jó vacsorával várt.

1954. szeptember 8.

Nem mondhatom, hogy mostani életmódom nem kényelmes, hiszen teljesen a magam kénye-kedve szerint osztom be az időmet, hogy jusszon belőle tanulásra meg szórakozásra is, és ami ennél is többet jelent, mentes vagyok mindennemű felelősségtől. Tanulok a magam jószántából, elsősorban az angol és a német nyelv tanulásával foglalkozom. A „The Good Earth” nagy részét már elolvastam, nagyon tetszik nekem ez a könyv. A németet még elemi fokon tanulom, bár hasznát veszem régebben szerzett ismereteimnek. A Schidlof nyelvtanát meg egy polgári iskolák számára írt tankönyvet lapozgatom. Egy-egy magyar nyelvű könyvet is elnézegetek közben, mint „A szépművészetek könyvé”-t „Az ezeréves Magyarország”-ot, vagy a „Nagyapáink Pest-Budájá”-t, amelyekből szintén tanulni lehet.

Mondhatom, nagyon tetszik nekem ez a garçon-élet, különösen ilyenkor nyáron, amikor nem kell fűteni. Az évszak mintha most akarná pótolni az eddig elmulasztottakat; olyan meleg volt szeptember első hetében, hogy csuda. Keleten 28-31 fokot emlegetett a rádió, de Pesten is alig lehetett kibírni a napon, olyan friss erővel süttött. Anyu biztos remekül strandol a Balatonnál, nagyon jól járt, hogy leutazott.

Mi is Lacival a Dunára akartunk menni fürdeni vasárnap, csak mivel az én kerékpárommal nem volt minden rendben, változtattunk akképpen, hogy gyalog megyünk. Nem a Dunára, hanem a hegyekbe szándékoztunk kirándulni, hogy ha már egyszer gyalogos túrára kényszerülünk, legalább megismerkedjünk valamennyire a Pilissel, ahova kerékpáron mégsem olyan alkalmas menni. Úgy egyeztünk meg, hogy a HÉV-et vesszük igénybe, és azon Pomázig utazunk, és majd ott döntjük el, hogy a Pilis hegységnek melyik részét fogjuk fölkeresni.

Vasárnap Lacival fölszereltük magunkat térképpel és útikalauzzal, elegendő elemőzsiával, és szép napsütéses időben útnak indultunk. Délelőtt 11-kor megérkeztünk Pomázra, ott megtanácskoztuk, merre menjünk, azután a Kőhegy felé irányítottuk lépteinket. Az Acsay-menedékház és a János-kút oldaláról megmásztuk a hegyet, a tetején lévő menedékház előtti útmutató táblánál pedig kitűztük újabb célunkat: a Ságvári menedékházhoz akartunk eljutni. 1 óra felé oda is érkeztünk. Az útnak ez a része különösen szép volt, még egy kis szeder is akadt számunkra a bokrokon. Séta közben nem sok embert láttunk, a Lajos-forrásnál azonban szép számmal voltak.

Hazafelé jövet kiértékelve az egész kirándulást, Lacival meglepéssel állapítottuk meg, hogy érdemes volt szakítva a hagyományokkal egyszer gyalogszerrel nekivágni, sőt, ilyen kellemes túrára még az őszen máskor is elmennénk.

1954. szeptember 18.

Az elmúlt két hét számomra az egyetemi kérvényezés jegyében telt el. Surányi rábeszélte, hogy próbáljak bejutni a bölcsészkarra vendéghallgatónak. Így ha valaki évközben kimarad, esetleg bejuthatok a helyére, vagy ha nem, hát legalább jövőre biztosít számomra előnyt, hogy az egyetemen már ismernek. Surányi elérte azt, hogy kimozdított magányomból, amelybe nagy meglepéssel és szép tervekkel visszavonultam. Kezdünk érdeklődni, tapogatózni, hogy hogy is van azzal a vendéghallgatósággal? Jendrassik Lóránt bácsi most is segítségünkre volt, beszéltem iskolánk volt magyartanáraival, Dallossal és Tompával is. (Az előbbi az egyetemen, az utóbbi a Nyelvtudományi Intézetben dolgozik.) Tompa azzal a meggondolással is ajánlotta, hogy vegyem föl a kapcsolatot az egyetemmel, mert ha csak itthon tanulgatok, azt mondja, megszokom azt, hogy időmilliomos vagyok, és ez nem jó. Másrészt pedig később esetleg valaki vitathatná, hogy talán nem is kényszerűségből maradtam itthon az évre. Szóval eléggé nyomósak voltak az érvei, és én kötélnek álltam, belementem a dologba. Jó néhányszor bementem az egyetemre, pár előadást is meghallgattam, itthon összeállítottunk egy újabb kérvényt, és most ezt próbálom a dékán elé juttatni. Surányi megismertetett néhány kollégájával, egy harmadéves lány már egy tan-

könyvet is ígért, amelyet egy-két hónapos áttanulmányozásra kölcsönadna nekem.

A múlt héten iratkoztam be különben a Szabó Ervin Könyvtárba is. Azért ebbe, mert ez van hozzánk a legközelebb. Először az anyunak kellett kikeresnem egy francia földrajzi munkát, amelyről az egyik orosz könyvében szó esik. A feladat nem volt olyan könnyű, mivel a francia nyelvben nem vagyok jártas, és így a címek közt nem tudtam egész biztonsággal eligazodni. Végül is két művet választottam ki a katalógusból, hogy ezek közül válassza ki anyu a megfelelőt.

Két kiállítást is láttam az elmúlt héten. A Múcsarnokban megnéztem a 70 éves Kisfaludy Stróbl szobrai, a Nemzeti Múzeumban pedig a régészeti gyűjteményt vettük szemügyre Seres Eszterrel. Persze nem ezért találkoztunk, ide csak azért mentünk be, mert ő még nem akart rögtön hazamenni a beiratkozásunk után. Amire pedig beiratkoztunk, az az Élő Nyelvek Szemináriumának angol nyelvtanfolyama. Itt fogunk elvégezni egy három hónapos kurzust, csak sajnos, nem ugyanazt, mert más-más csoportba osztottak be. Az előadó Bíró Lajos Pál, aki még az általános iskolában történelemre tanított annak idején. Kíváncsi vagyok, hogyan lehet majd haladni? A beiratkozást mindenestre érdemes volt megkockáztatni; az egész tandíj 45 forint, és hetenként van két-két óra. Sajnos, még várni kell az elsőre, csak október elején kezdődik.

A Nemzeti Színházban megnéztem az „Úri muri”-t, egyedül.

1954. szeptember 24.

Vasárnapi kirándulás a múltkori társasággal. Szentendre–Dömörkapu–Sikáros–Szőkeforrás–Prédikálószer–Vadálló kövek–Dömös. Délután 1/2 tájban hajóra szálltunk, 9-kor Pesten voltunk.

Fölvettek vendéghallgatónak az egyetemre. Protektorom, Lóránt bácsi barátja, az öreg Pais professzor ráírta a kérvényemre, hogy az ügy elintézését melegen ajánlja, ugyanezt ráírta Bárczi is, és így mutattam be Bókának, a dékánnak. Ő is nagyon kedves volt, át is küldte a tanulmányi osztálynak, és ott ma átvettem az engedélyt. Itthon pedig tanulgatom a Szabó Dénes-jegyzetet, a Bárczi-könyvet is megkaptam Karkován Jutkától. Rajta és Surányin kívül még egy néhány hallgató ismerősöm van a bölcsészkaron, mint Horváth Attila, Kozocsa, Vázsonyi Vili és Mándoki, akik persze mind másodévesek. Ma azonban a Tolnai-előadá-

son mellettem ülő fiú egyszer csak kibökte, hogy ismert engem. Persze, Péchy Gabinál találkoztunk. Így van egy elsőéves ismerősöm is.

A Nemzetiben megnéztem az „Othelló”-t, Bessenyei-Szörényi-Major alakították a főszerepeket.

1954. október 3.

A múlt héten a Belvárosiban voltam, a „Volponé”-t néztem meg.

1954. október 9.

Ezen a héten nem egyszer jóleső érzéssel gondoltam el, hogy milyen jó dolgom van nekem. Tulajdonképpen ha soha nem élnék jobb körülmények között, akkor is boldog ember lehetnék egész életemben. Mert hiszen ami a legfontosabb, a lakásom, a ruhám, az ennivalóm megvan, itt vannak mellettem a szüleim és a barátaim, ismerőseim, akik szeretnek, betegségek nem háborítanak, van bőségesen lehetőségem a szórakozásra, és alapjában véve a tanulásra is. Mindez a sok jó tudatosítva van bennem, és erről szoktunk beszélni szüleimmel is.

Az egyetemen az az újság, hogy megismerkedtem – Karkovány Jutka közvetítésével – Szabó Dénessel, akinek a nyelvtani jegyzetét tanulom, az angol tanszéken pedig engedélyt kaptam, hogy az ő előadásaira is eljárhassak. Tegnap bent is voltam négy órán, és nagyon meg voltam elégedve azzal, amit hallottam. Alig fél tucat rendes hallgató van, nagyobbik részük szakérttségis. Egy lány volt köztük, mindjárt amellé telepedtem, az ő szövegéből olvastam, de beszélgettem egyik-másik fiúval is. Volt közöttük egy, akit egy kissé barátságatlanak éreztem, de aztán nem is csodáltam, amikor megtudtam, hogy ő is vendéghallgató. Még ritkán láttam életemben ilyen meztelen valóságában az érvényesülésért folytatott harcot, amely egymás ellen fordíthat olyan embereket, akiknek különben semmi bajuk sem volna egymással. Most itt van ez a félévben való becsúszás kérdése. Nyilvánvaló, hogy csak akkor minősíthetnek át engem rendes hallgatónak, ha azok közül, akik most bent vannak, valaki kimarad. Emlegetik az új ösztöndíjrendeletet, amely szerint mérsékelnék a juttatásokat úgy, hogy egyesek meggondolnák, hogy érdemes-e neki négy évig tanulni az egyetemen.

Hogy azok közül, akiket már félig-meddig személyesen ismerek, akik esetleg barátságosak hozzám, valaki távozzon el azért, hogy helyet adjon nekem? Ez mégiscsak erkölcstelenség.

1954. október 10.

Ezen a héten kezdtem meg az Élő Nyelvek Szemináriumában is a nyelvtanulást. Ezzel azonban egyelőre nem vagyok megelégedve. Egy kicsit primitív nekem. Amikor a negyedik fokozatra beosztottak, éppen egy pár nyelvtani példára nem tudtam megfelelni, de most már látom, hogy kérnem kellett volna, hogy az ötödikbe vagy a hatodikba tegyenek. Meg kellett vennünk egy alig húszoldalas gépelt jegyzetet, és abból a 45 főnyi társaság közösen olvassa föl az egyes mondatokat, amelyekre azután kérdéseket is teszünk föl. Az egészet megtanulhatnám idehaza egy hét alatt, tekintve, hogy a szövegek majdnem minden szavát ismerem. Ha valami hasznót mégis tudok húzni a három hónapos tanfolyamból, az csak a kérdésekkel kapcsolatosan történhet. Az igazi nyelvyakorlás mégiscsak az marad, ha itthon beszélgetek néha anyuval.

Tegnap este Péchy Gabival mentem el a Katona József Színházba. A 12. sorban ültünk, és büszke lehettem partneromra, mert szépségben és kedvességben kevesen mérkőzhetek vele. Csak az volt a kár, hogy a darabnak olyan hamar vége volt, 10-kor már haza kellett Gabit kísérem. A Tartuffe különben nem ragadott meg annyira, mint más klasszikus darabok, nem nyújtott, mondjuk, a Volpone-hoz hasonlítható élményt. Örültem, hogy Balázs Samut és Major Tamást láthattam a színpadon, de az ő játékokat sem élveztem most annyira, mint máskor. Valahogy a szerepük nem volt olyan színes, abba, aminek a játszasmódja két évszázad gyakorlatában lerögződött, ők sem vittek igazi egyéniséget. A másik Molière-darab, a „Nők iskolája” valamivel élénkebb, több hatásos szövegrész van benne. Kíváncsi vagyok a nemsokára felújításra kerülő „Képzelt beteg”-re. A versek azonban nagyszerűek voltak a Tartuffe-ben, szinte túlságosan tisztán csengtek a rímek. Arról pedig szó sincsen, hogy kár lett volna megnézni, egy ilyen klasszikus színdarabot ismerni kell.

A mai vasárnap ismét kirándulás napja volt. Ezúttal túránk nem a bejárt terület nagyságát tekintve érdemel említést, inkább a társaság volt érdekes. Tizenhatan vettünk részt ezen a kiránduláson, kicsinyek és nagyok, 7 évestől 50 éves korig. Ott volt az egész Hajtó-család, Ferenczyék is mind, Kárcsi bácsi kivételével, Pitrolffyéktól Kató néni és Tamás, végül Laci és én. A kőhegyi menedékház mellett ebédeltünk, azután a Lajosforráshoz mentünk át, onnan pedig néhányan folszalad-

tunk a Bölcsőhegyre is, ahonnan fölmászva a gúlába, meglehetősen szép kilátásban gyönyörködhattunk. Mi, fiúk nagyon virgoncak voltunk, előreszaladgáltunk, és a hátul jövők megtréfálásán mesterkedtünk. Még a Ságvári menedékház előtti hosszú vízateresztőn is végigmásztunk. Ha már a Holdvilágárokig nem jutottunk el, legalább ezzel kárpótoltuk magunkat. Végül a legrövidebb úton ismét csak Pomázra jöttünk vissza. Jó kis kirándulás volt, csak a lányokat nem lett volna szabad annyira elhanyagolnunk. Már csak azért sem, mert ezeknél a „kötelességeknél” kellemesebbet nem sokat tudok elképzelni.

1954. október 23.

Tanulगतok. Szorgalmasan bejárok az egyetemre, különösen az angol-órákra, és itthon sem tétlenkedem. Újabban orosszal is foglalkozom, Maria Alekszejevna eljön minden héten, és most nemcsak anyuval beszélget, hanem velem is. Én persze még nagyon kezdetleges fokon állok, csak gügyögök oroszul, de majd belejövök. Ha az mind eszembe jut, amit a középiskolában tudtam, akkor már van egy kis alapom.

A másnapi kirándulás is hozzájárult, hogy boldognak érezzük magunkat. Anyuék is a társasággal tartottak. Most nem mentünk messze, csak a Nagy-Kevélyt jártuk meg, de azért nagyon szép volt.

Tegnap érdekes kis összejövétel volt nálam. Régi pajtások jöttek el, és nagyon kellemesen töltöttük az estét. Rajkányi és Szarka jöttek először. Kicsit beszélgettünk, azután nekiláttunk gombozni. Később befutott Récze Pista, végül pedig Zsanó. Régen volt, amikor utoljára voltunk így együtt, és mikor 9 óra után befejeztük a gombozást, még mindig nem akartak hazamenni.

1954. november 7.

Az egyik vasárnap a Pilisbe tettünk szép kirándulást. A Gyopárforrást, Holdvilágárkot és a Lajosforrást ejtettük útba. Talán még egyik alkalommal sem tetszett annyira az erdő, akkorra igazi őszi díszet öltött. Az a sok rozsdás színárnyalat valami gyönyörű volt.

A következő vasárnapot a halottaknak szenteltük. Apuval és Lenke nénivel egy délelőtt jártuk meg a Rákoskeresztúri temetőt és a Kerepesit. A lőrinci sírokhoz anyu látogatott el Ica nénivel. Rákoskeresztúron óriási forgalom volt, villamoson, különjáratú autóbuszokon özönlött ki a nép.

Találkoztunk egy néhány ismerőssel, és láttunk egy díszes temetést is. Az író Nagy Lajost temették éppen – közönséges halandó már nem kerülhet a Kerepesibe –, és mi is odaszaglászunk és meghallgattuk a beszédeket. Csak Veres Péteré ért valamit. Külsőségekben különben nem volt hiány, gyászhuszárok kísérték a koporsót, a kandeláberekben lobogott a láng, koszorú is volt elég, csak éppen a pap hiányzott, ami ugyan nem okozott nagyobb meglepetést, mint ha lett volna.

Végül a mai vasárnapról emlékezem meg. Ma ismét kirándultunk. Csak a közelbe, a Csiki hegyekbe mentünk, későn indultunk és korán jöttünk haza. Budaörsről mentünk föl és Farkasrétre érkeztünk vissza. Pitrolffyéktől ezúttal Kati jött velünk, és elhozta Verát, a barátnőjét is. A létszám most is elég szép volt: 14.

Tegnap is együtt volt a társaság néhány tagja: a Néphadsereg Színházában néztük meg a „Holnapra kiderül” előadását. Végre egy jó mai darab! A satirikus ízű vígjáték nagyon tetszik a közönségnek. Egy héttel előre vettük a jegyeket, és már így sem tudtunk ötöt egymás mellé kapni. Így aztán én ültem Katival, a másik csoportban pedig Tamás, Laci és Ödön ültek együtt. És nagyon jól szórakoztunk, a mi világunk sok hibáját leplezi le a darab – még az egyetemre való bekerülés nehézségeit is említi –, ügyesek a konfliktusai, félreértései. A közönség szájából szívből jön a kacagás, és a tapsokat sem kell megrendelni.

1954. november 14.

Hogy micsoda gyönyörű ős van az idén! Még november közepén is szép napos időben tudtunk kirándulni. Mai utunk talán szebb is volt, mint a múltkori. A farkasréti végállomástól mentünk föl a Konkoly Thege útra, az úttörővárosig, ahol Kató néni elvált tőlünk, mi pedig tizennégyen lesétáltunk Máriamakkra. Ebédeltünk, labdáztunk is egy kicsit, azonkívül még egy kiemelkedő szám volt: az én fényképezésem. A lemezes gépet próbáltam ki, persze igen lassan ment még a művelet. Nevettek is rajtam, de különben is nagyon vidám volt a társaság. Már ahogy az ilyen kiránduláson szokott lenni. Makkosmáriától Budakeszire mentünk, ott a nagyobbik rész fölszállt az autóbuszra, hatan pedig: Marica néni, Ferenczy Tamás, Laci, Ödön, Kati és én begyalogoltunk Zugligetig. Kár lett volna olyan korán hazajönni, így tovább élveztük a jó levegőt.

Csütörtökön nem volt ilyen szép idő, esett az eső. És én épp ezen a napon mentem el dolgozni. A fizetést még nem kaptam meg, de ha elég méltányosnak találom, akkor szívesen elmegyek máskor is.

Pénteken Ödönkével sétáltunk a városban. A Madách téri színház pénztárosnőjét azzal leptük meg, hogy 11 jegyet kértünk tőle az „Egy pohár víz” előadására. Éppen annyi volt még az erkély utolsó sorába. Jobb híján ezt is fölvásároltuk, a színház nem nagy, onnan is fogunk látni. Ekkora társasággal még nemigen voltam én sem színházban.

Tegnap apuval mentem el az Operettszínházba. Mondhatom, hogy nem tetszett jobban a Csárdáskirálynő, mint tavasszal Miskolcon. Pedig hát a fővárosi színháznak, amely csakis operettekre van berendezkedve, remekelnie kellett volna. No, de nem remekelt. A siker nem volt igazán nagy, különösen, ha azt vesszük, hogy évekig nem láthatta ezt a nagyszerű operettet a közönség. Alig egy pár számot ismételtettünk meg. Apu szerint a primadonna – Németh Marika – kevés temperamentummal játszott, a bonviván hangját meg élesnek találta. Még a szubrett – Gyenes Magda – és a táncoskomikus Rátonyi Róbert valamivel jobbak voltak, de az igazi művészetet az öregek: Honthy Hanna és Feleki Kamil képviselték. Ők kaptak igazi tapsot, az ő játékokon látszott a tökéletes biztonság, a csiszoltság, a rutin. Jó volt még a Feri bácsit alakító Homm Pál is, bár talán Feri bácsi is jobban meghatott Miskolcon.

1954. november 14–20.

Ezen a héten kétszer is voltam színházban. Kedden Gabi társaságában néztem meg az Erkelben a „Hunyadi László”-t. Úgy láttam, a kislánynak nagy örömet szereztem meghívásommal; amikor egy nappal előbb közöltem vele, az édesanyja mondta, hogy erre az operára már régen áhítozott Gabi. Nem is bánta, hogy meg kellett szöknie a kerületi választási gyűlésről. 7-kor pontosan ott volt a színházban. És amikor az erkély negyedik sorban elhelyezkedtünk, azt mondta, hogy most két vagy három óra mennyország kezdődik számára. Keveset ismerek, aki ennyire szereti a komolyzenét. Én is boldogan hallgattam a gyönyörű muzsikát, de meg is bíráltuk a felvonásközökben az előadást. Valahogy mintha nagyobb igényeket támasztanék én is, amikor Gabival vagyok. Hunyadi László szerepében fiatal énekest ismertünk meg: Ilosfalvy Róbertet.

Kati, Tamás, Laci társaságában megnéztem a „Kérők”-et a Paulay Ede utcai színházban. Nem mondom, helyenként olcsó eszközökkel neveltet, vagy egy kicsit eltúlozva karikíroz, de ezt sem lehet hibául felróni, hiszen a karikatúrának túl kell szaladnia a valóság határain. De különösen kedves a színdarab másfél századdal ezelőtti nemesi világa, a mai néző számára olyan ez a kép, mint élő történelem. Ha nem Kisfaludy Károly írta volna a „Kérők”-et, hanem egy mai író, azt mondanám, hogy túlzott igyekezettel próbálja visszaadni a kor hangulatát, de így a késői feudalizmus patriarchális hangulata, a darab jellegzetes légköre egészen természetes, és talán az sem meglepő, hogy a magamfajta néző kicsit vonzódik is a felé a rég letűnt világ felé. A boldogságukért küzdő fiatal szerelmesek dialógusaiból olyan üde ártatlanság árad, egymás iránti vonzódásuk olyan bájosan őszinte és tiszta, hogy az a kis meglévő szentimentalizmus sem visszatetsző, inkább nagyon is kedves. És az az egész környezet, a tisztes jómódról tanúskodó, csendes vidéki nyugalmat árasztó nemesi kúria annyira megkapja az embert, hogy félretéve minden társadalomtudományi elméletet, kizsákmányolásra és elnyomásra vonatkozó következtetést, hajlamos azt mondani, hogy mégis lehetett valami szép abban a korban.

Múlt szombaton az egyetemi nyelvész diákkör klubdelutánjára voltam hivatalos. Karkovány Judit hívott meg. Különbösen nehéz bejutni közéjük, igaz, más nem is akar, mert a nyelvtudomány elég népszerűtlen még most is. Ők azonban nagyon összetartanak. Az összejövetel művészlemezék játszásával kezdődött, utána egy harmadéves fiú olvasta föl a szem szó jelentéseiről szóló előadását, végül pedig általános beszélgetés, ismerkedés indult meg. Ezért kellett nekem elmennem, hogy engem is lássanak. A hangulat valóban bensőséges volt, az akadémikus professzorok, Pais és Bárczi, valamint legaktívabb pártfogóm, Szabó Dénes igen kedvesen, bizalmasan beszélgettek a fiatalsággal. Én is úgy éreztem, hogy ezek az emberek, ha valóban nyelvész leszek, mindenben segíteni fognak. A múltkor különben azzal is kimutattam érdeklődésemet, hogy végighallgattam Gáldi László doktori disszertációjának vitáját a központi egyetemi épület aulájában. Délután 4-től este 8-ig ültem a fokozatosan elnéptelenedő teremben, hallgatva professzoraim opponensi véleményét, valamint a többi hozzászólásokat, és megvártam az eredményhirdetést is.

Először vettem részt a tanácsválasztáson. Ezt valóban a legtöbb 18. évét betöltött ifjú meg tudja csinálni, hogy a szavazatszedő bizottság előtt álló urnába belecsúszttasson két cédulát, amit a kezébe adtak. Nekem sem magyarázta senki, mit kell itt csinálni, fülkébe félrevonulni – igaz ez nem is volt –, vagy ceruzát kézbe venni? Nem, itt nem voltak ilyen nehézségek. Így természetesen ment minden szépen a maga útján, és a rádió izgalmas riportjai joggal adtak számot arról, hogy az egész országban a választás mindenütt rendben folyik.

Ma volt a békekölcsön kötvényhúzás is. Az előbb fedezte föl apu az újságban, hogy 300 forintot nyertünk. Még soha sem húztak ki nekünk nagyobb nyereményt, de ez is jó, legalább visszakapjuk a pénzünket apránként.

1954. december 10.

Érdekes, hogy én, aki annyira szerettem tanulni, most mintha megváltoztam volna, talán le is tudnék mondani a továbbtanulásról. Ebben az évben is nagyon jól megvoltam az egyetem nélkül, lehet, hogy nem hiányozna ezután sem. Nem mondom, hogy mint figuráns dolgoznék hosszú évekig, mert ez akármilyen kellemes foglalkozás is, nem életpálya, de előbb vagy utóbb találnék valami jó nekem való állást, ahol esetleg elég értékes munkát tudnék végezni ahhoz, hogy rendes díjazást kapjak érte. Valahogy nem találok olyan tökéletes megoldásnak ezt az angoltanulást. Bár ezt szinte magamnak is szégyellem bevallani, nem vágyom a bölcsészkarra sem olyan nagyon, nincsen bennem annyi ambíció, mint amennyi kellene. Mások 3-4 nyelvet megtanulnak életükben, és azért van egy rendes foglalkozásuk, nem egy-egy idegen nyelv minden tudományuk. És érdemes ezzel négy évet eltölteni, hogy megtanuljam jól az angolt, mondjuk még a magyar irodalmat? Vagy igaz, mondhatná valaki, hogy megtanulok közben más nyelveket is, és aztán majd fogok etimologizálni, lesz-e belőlem egy nyelvész tudós? De hátha nem fog olyan jól menni, vagy nem lesz kedvem a sok bogarászáshoz meg szócsavargatáshoz? Ki tudja, jól járok-e, ha bekerülök az angol szakra? Hátha egy év után már nem lesz hozzá kedvem, és akkor hiába vesztettem az időmet, ahelyett, hogy dolgoztam volna.

1954. december 19.

Ha nem vesznek fel a félévben, akkor sem történik nagy baj. Ezt forgatom a fejemben, ezzel nyugtatom magam, megfelelően az anyutól tanult életfilozófiának. Hiszen akkor még fölvehetnek jövőre, és közben is tovább tanulhatok, ilyen előkészületekkel még könnyebben fog menni az egyetemi munka. És ami a legjobban megalapozza biztonságérzetemet, hogy a két év katonaság sem olyan félelmetes mumus számomra, amely ha utolér, akkor végem. A legrosszabb inkább az lenne, ha felvennének, és nem sikerülnének a vizsgáim. De hát ezt a veszélyt tanúlással igyekszem magamtól elhárítani.

Nem mondom, az önbizalmam nem mindig egyformán erős, van, amikor úgy látom, hogy nem elég a felfogóképességem, egy kétszer elolvasott tankönyvi szöveget nem tudok tökéletesen visszamondani. De azért megnyugtató, hogy a többiek sem olyan fenomének, különösen azok a fiúk nem, akik az egyetemen körülvesznek. Hiába, a szakérettségiseknél megmutatkozik az alapozás gyengébb volta. Bátran mondhatom, hogy jobban tudok náluk angolul, bár az igaz, hogy az ő tudásuk – mivel iskolában tanultak – rendszerezettebb. Nekem viszont a szókinccsem nagyobb, hála olvasmányaimnak. Most igazán nagyon szívesen tanulok angolul, de olykor olvasok anyuval német szöveget is, az orosz tanulást pedig a németnél is komolyabb mértékben indítottam most meg. Maria Alekszejevna tegnap csak nekem adott órát, és az orosz iskolások számára írt tankönyvből tanultam magamban a nyelvtant is.

Anyu fölhívott telefonon, hogy azonnal menjek az Írószövetségbe, ahol a fiatal műfordítók versei között Polgár barátom műveit is fölolvassák. Hiába ellenkeztem, anyu ragaszkodott hozzá, hogy elmenjek, de aztán beláttam, hogy valóban érdemes volt megjelennem ezen az aránylag szűkkörű összejevetelen. Polgár verseinek már csak a bírálatát hallottam, de a másik két fiú fordításait már a jelenlétemben szavalták el. A bírálók elismeréssel nyilatkoztak az ifjú műfordítójelöltekről. Mind a hárman a mi egyetemünkön tanulnak, és a Kardos László által vezetett műfordítói kör tagjai. Kardos professzor mint kolléga anyunak már régi ismerőse, most már én is beszéltem vele, de bemutatott anyu Gáspár Endrének is.

A múltkor ritka gyönyörűségben volt részem. A Traviatát láttam Orosz Júliával.

Legutóbb „A Pál utcai fiúk”-at láttuk az Ifjúsági Színházban. Tetszett a darab, ami persze leginkább Molnár Ferenc érdeme, de szerintem elég jól sikerült a színre alkalmazás is. És a fiatal szereplők közt is egész ügyesek voltak. Békés Itala szépen játszotta Nemeceket, de a legnagyobb sikert talán a Weiszet alakító Rozsos István aratta. Valami remek volt a többiek katonás fegyelme alól minduntalan kibúvó, lompos mozgású zsidófiú szerepében. A hanghordozása, az arcjátéka, a szögletes, kényszeredett mozdulatai annyira megnyerték a közönség tetszését, hogy körülbelül a legnagyobb tapsot ő kapta a vASFüggöny kisajtajában.

1954. december 20.

Ritka vendég járt minálunk három nappal ezelött: volt szomszédunk, Vidor bácsi. Szegényt innen vitték el 44-ben internálótáborba, pár éve pedig kitelepítették. Most már ismét Pesten van, és amint látom, megörizte jó kedélyét. Roppant érdekesen adta elő a kitelepítésben szerzett élményeit. Jól érezte magát nálunk, a meleg szobában – neki még most sincs igazi otthona –, éjjel felé járt már, amikor elbúcsúzott.

Elég sok szó esett mostanában Ildi unokahúgomról is. Mucur bácsi a kórházban lévén anyu is többször találkozott Ica nénivel, és Ildi problémáját is alaposan megbeszélték. A gyerek ugyanis egyáltalában nem olyan, mint más tizennégy éves lányok. Nincs benne semmi gyakorlatiasság, regényes álmokat forgat a fejében, van benne egy nagy adag idealizmus. Lehet, hogy 150 évvel ezelött nagyobb számban éltek ilyen bakfisok, lehet, hogy az álmodozás és rajongás korszakán minden leánygyermeknek keresztül kell esnie – sőt, fiúknál is előfordulhat ilyesmi –, de Ildinél ez már olyan hosszasan tart, hogy az ábrándosság nála már alaptermészetnek és nem átmeneti periódusnak látszik. Nem mondom, amivel elüt a hasonló korú, sok hiábavalóságot fecsegő, fiúk felé kacsintgató lánykáktól, az leginkább arra enged következtetni, hogy többre hivatott náluk, de mégsem lehet az átlagtól megkülönböztető tulajdonságait egyértelműen előnyöknek tekinteni. Ha valóban valami nagy írónővé nővi ki magát, akkor meg lehet neki bocsátani, de különben még sok kellemeftlenségnek, megszólásnak van kitéve az átlagemberek részéről. A szülei sem tudják megérteni, nekik már nem is mer beszélni azokról a gondolatokról, amelyek között él, amelyek állandóan foglalkoztatják. Anyu húzta ki belőle szép szóval, nagy nehezen, hogy

miféle regénytervezetet forgat magában. Furcsa elképzelései vannak a későbbi szinte előre kiszámított és beütemezett nagy szerelméről is. Racionális gondolkodású emberek, vagy akik az arany középszeret kedvelik, nem nagyon tudják értékelni ezeket az ideálokat, de az tény, hogy Ildi nagyon szorgalmas lány, lelkesen képezi magát, igaz egy kissé túlságosan önállóan; ha jobban igazodna a társadalomhoz, nagy megbecsülést vívhatna ki magának.

Végre sikerült nyélbe ütni a sívásárlást. Ödönnel már régen terveztük, hogy veszünk egy lécet, és én is kimegyek velük síelni. Jól jött nekem, hogy Ödönnek is szüksége volt egy új felszerelésre, így együtt jártunk utána a dolognak. Én mitsem értek a síhez, soha nem volt még a talpam alatt, de hát a társaság többi tagjai mind lelkes hívei ennek a sportnak; én sem maradhatok el mögöttük.

1954. december 31.

Néhány óra már csupán, és ez az esztendő lezárul, és mindaz, ami egy évvel ezelött még a jövőt jelentette, most már mint múlt merül el az idők óceánjában. Egy ideig ugyan még a végtelen tenger felszínén tartja az emlékezés, és az emberi szívnek az a csodálatos képessége, hogy olyan könnyen elfelejti a rosszat, szívesebben őrizve meg a jót, meg fogja bocsátani ennek az évnek is a sok hiányosságot, hogy oly sok szép remény valóra váltásával maradt adós.

Az én nagy problémámat sem oldotta meg 1954, egyetemi felvételemet az új évtől kell várnom, mégsem vagyok elégedetlen. Volt részem sok minden szépben és jóban is, és nagyon nyomorult helyzetbe kell jutni ahhoz, hogy 19 éves korban ne érezze valaki boldognak magát. Hiszen a jövő még oly sokat ígér. És számomra az is kedves, ami elmúlt. Most már a miskolci munkás napokra is mint szép időkre emlékezem vissza. Itt Pesten is jóleső érzés támad bennem, ha olyan helyeken járok, ahol még nemrég dolgoztam, szeretek azokra a vidám figuráns-időkre visszaemlékezni. Jó volt akkor a fizikai munka, most pedig kezdődhetik a komoly tanulás.

Igaz, be kell vallanom, a szellemi munka nem megy még olyan jól, ahogyan azt szeretném. Egy néhány órát el-tanulgatok naponta, de a teljes erőbedobásra még nem vagyok képes. Talán ha megtudnám,

hogy vizsgálhatom, akkor jobban nekilátnék, már csak a becsületért is, de erre – bár a kérvényt beadtam – egyelőre még nem számítok.

A legjobban szeretek most németül olvasni, anyu segítségével, amikor nem kell szótárt használni. A könyv ugyanis, amit most olvasok, L. Ganghofer regénye, „Der Dorfapostel” nagyon érdekelt.

Nagyon szép volt az idei karácsonyunk. Boldogság, béke ragyogta be a szeretet ünnepét, és ami a gyarló emberi test megelégedéséhez ugyancsak hozzájárul, volt finom enni-innivalónk és aludtunk is sokat.

Nekünk is sok mindent hozott a Jézuska. Én megkaptam anyutól a „Hét évszázad magyar versei”-nek hatalmas kötetét, Illyés Petőfi c. könyvét, és hozzá még egy német regényt (Schön Süschen a címe). És kaptam egy töltőtollat is.

Remek vacsorát ettünk. Lenke néni egy finom tortával meg fekete-kávéval is hozzájárult, Dezső bácsi hozott bort, apu is vett ürmöst, igazán ünnepi vacsora volt.

26-án Vali nénivel megnéztem a Városi Színház délelőtti előadását. A „Figaro házassága”-t játszották. Kedves kis könnyű opera, éppen jó volt az alkalomra.

27-én délelőtt első ismerkedésemet tettem a sísporttal. Ödönnel ketten mentünk föl fogassal a hegyekbe. Sajnos, nem sokáig maradhattunk, mert esett az eső. Az első lépések különben egész jól sikerültek, az esések számát minimálisra csökkentettem, alig egynéhányszor csúsztam el, persze csak igen enyhe lejtőcskéken forgolódtam.

Tegnap Gabinál voltam. Nagyon kedves és szép ez a lány, ha más természetű lennék, mint amilyen egyelőre vagyok, nagyon bele lehetnék bolondulva. Az édesanyja most biztatott, hogy menjek már el egyszer Gabival meg Marikával táncolni, de én bizony, amíg lehet, kitérek a megtiszteltetés elől. Ellenben a vasárnapi összejövetelre szóló meghívást elfogadtam.

Most jöttem haza a templomból, az év végi hálaadásról, és nemsokára mindhárman lemegyünk Hajtóékhoz. Ott lesz a Pitrolffy-családot kivéve az egész társaság és még más vendégek is, velük együtt köszöntjük majd az Újesztendőt.

1955

1955. január 7.

Szilveszter este már küldöttség jött föl értünk az első emeletről. Már mindenki együtt volt, amikor 10 órakor végre mi is elkészültünk, és levonultunk. Az ennivalót természetesen piknik alapon adtuk össze, de volt annyi, hogy nem tudtunk mindent elfogyasztani. Én magam is szokatlanul keveset ettem, hiszen vacsora után voltam. A társaság különben jól szórakozott, igyekeztünk gondoskodni a jó hangulatról. Előző nap Ödönnel összeállítottunk egy „Hibatalos közremény”-t, amelyet barátom tussal szépen letisztázott egy rajzlapra, és kiakasztotta az ajtóra. Ezen kívül még kis figyelmeztető táblák tájékoztatták a vendégeket arról, hogy az ablakon „kihajolni veszélyes”, a szekrényajtó „nem bejárat”, az asztalon álló pohár „vízbe ugrani tilos” és más hasonló fontos tudnivalókról. Megterveztünk egy turista útjelző táblát is, amit szintén Ödön kivitelezett igen ízlésesen és élethűen. Az elérhető célpontok között Csukárosi tavak, Mamlaszhegyi nyereg, Agitáló szék és más hasonló kirándulóhelyek szerepeltek.

Ennyi volt az összejövetel színhelyének méltó előkészítése. Később aztán kis műsort is adtunk. Laci ismeretlen szerző nevében útleírást szerkesztett össze az egyik őszi pilisi kirándulásról, amelyet hatalmas expedíció színében tüntetett fel. Néhány bevezető szó után én olvastam föl. Utána Lacival „A vidám hypokampfelefantokamelos” címen 5 felvonásos szomorújátékot adtunk elő 13 képben elő- és utójátékkal. Közösen gyártottuk a színlapot a hatalmas műhöz. Ezt is én olvastam fel, majd Laci prológja következett. Miután ezt felolvasta, a pamlagra roskadt, én pedig az előszobából rontottam be a nagy hírrel, hogy „Atyám, legyőztük az etiópiaiakat!” Laci csak nyögött, én izgatottan tudakoltam tőle, hogy „Atyám, beteg vagy?”, majd amikor a szomorú valóságról megbizonyosodtam, bejelentettem a közönségnek, hogy atyám betegsé-

ge miatt nem folytathatjuk az előadást. Ezúttal már legalább harmadszor szerepeltem ebben a darabban, amelyen különböző változtatásokat eszközöltem.

Műsorunk befejezése után nem sokat kellett már várnunk az újsz-tendő érkezéséig. A rádióból fölhangzott a harangok zúgása, mind-annyian fölálltunk, úgy hallgattuk végig a Himnusz-t. Sajnos, a Szózat-ra hiába vártunk, helyette Dobi István üdvözlő beszéde következett. Ké-sőbb Ödön javaslatára Lacival visszaemlékeztünk a „felejthetetlen 1954”-re, összeszedgettük a közös kirándulások érdekes és kedves emlékeit. Egész jól sikerült a kis rögtönzés, fölváltva beszéltünk, amíg az egyik csevegett, a másik átgondolta a mese folytatását.

Azután lassan mi is kifogytunk az ötletekből, a szönyeget pedig föl-szedték közben, megkezdődött a tánc. Eddig itthon szilvesztereztünk, de most nem kellett megbánnunk, hogy szakítottunk a hagyománnyal.

1955. január 7.

Újév napján szokás szerint itt volt Dezső bácsi.

2-án délután elmentem Gabiékhoz. Vele és még egy fiúval, a Gáncs Edit operaénekesnő fivérével együtt mentünk át Marikáékhoz, mert ott rendezték meg a kis házi mulatságot. Még egy gimnazista fiú jött el, a harmadik lány pedig Marika húga volt. A szülőkkel is most ismerkedtem meg, nagyon kedves emberek. Rengeteg szendvicssel meg süte-ménnyel kínáltak, rumos teát is kaptunk meg likőrt. Vidáman folyt a beszélgetés, közben a fiatalabbik fiú kártyatrükköket mutatott, Gáncs Lajos pedig operaáriákat énekelt. Később tánclemezek kerültek a gra-mafonra, és bár már közzsájon forgott, hogy én nem szeretek táncolni, fölkertem Gabit és példámat a többiek is követték. Tudtam, hogy a lá-nyoknak mi a vágyuk, azért nem kértem magam, ennyit értek a társa-ságban való viselkedéshez. Aztán megint hallgathattam, hogy hiszen tudok táncolni, mért teszek úgy, mintha nem tudnék, a Marika édes-anyjának már nem is tudtam egykönnyen megfelelni. Akkor valóban nem mondhattam, hogy a tánc kellemetlen és ostoba dolog, inkább na-gyon is jó érzés volt. Csurgott rólam az izzadság, de azért nem én aján-lottam, hogy pihenjünk egy kicsit. 11 után hagytuk abba végleg a tán-cot, éjfélkor érkeztem haza.

Másnap megjött a minisztériumhoz benyújtott kérvényemre a vá-lasz. Elutasítottak. Hát ez már csak így megy velem. Nem is voltam egy csöppet sem meglepve, nem is bosszankodtam miatta, nincsen is abban semmi különös, hogy így történt. Most már gyöngyöletem van, csinál-hatok, amit akarok, élhetem világomat. Nyelveket tanulok tovább, eset-leg a nyelvészettel is foglalkozom majd behatóbban, azon kívül aztán úgy osztom be az időmet, ahogy akarom. Majd meglátom még, hogy mire járok be továbbra is az egyetemre, túl sok időmet nem kell rászán-nom. És szórakozhatom, kirándulgathatok, gyűjtögethetem a kellemes élményeket, ki tudja, mikor leszek ilyen szabad, mint most. Persze, va-lamit produkálni sem lenne rossz, valamit írni – talán majd egyszer si-kerül. Aztán fölteszünk mindent az utolsó kártyára, vagy bejutok ősszel az egyetemre, vagy bevisznek katonának egy pár évre. Valószínűbb, hogy az első eshetőség következik be, mert már annyi a támogatóm, hogy sok is, de ha a berukkolásra kerül sor, akkor is csak megleszek va-lahogy. Most már várom a plakát megjelenését, amely a sorozás dátu-máról értesít.

Egy kis sétát tettem a Várban. Végigballagtam a Táncsics Mihály ut-cán, és mintha két-három száz évvel a múltba pillantottam volna vissza. A szerény fényű, finom gázlámpák sem zavarták ezt a hangulatot, és az ódon házak között mintha az emberek is mások lettek volna, mint oda-lent a huszadik századi nagyvárosban. Nem sokat haboztam a Halász-bástya előtt, fölmentem a teraszra, onnan nézegettem körül. Aztán meg-céloztam a Kossuth hidat, és bár megint idegen helyen jártam, le is ta-láltam szépen, és átsétáltam Pestre. A Duna fölött csípte az arcomat a hideg, és remekül éreztem magam. Olyan jólesett ez a budai séta.

1955. január 23.

Szombaton Ferenczyékkel és Ödönnel elmentem a Városházára az V. kerületi középiskolások álarcosbáljára. Akkor már körülbelül vége is volt a mulatságnak. A hely különben nagyon előkelő volt ilyen diáktár-saságnak, nem is tudtam eddig, hogy a Városházának van egy ilyen szép terme.

A következő napon sem maradtam szórakozás nélkül. Családi össze-jövetel volt nálunk, olyan, amelyet még sohasem tudtunk tartani eddig. Anyuék tízen voltak unokatestvérek, és 14 másodunokatestvér közül jó-

néhány nem is ismerte egymást. Így aztán különösen érdekes volt ez az összejövétel.

15 év volt a korkülönbség a legidősebb és a legfiatalabb között, azért egészen jól elszórakoztunk. Nagyon örültem ennek az egész ismerkedésnek is, amelynek hatására úgy látszik, megsűrűsödnek majd egy kicsit a családi összejövetelek.

2 nappal ezután nagy színházi élményben volt részem: a „Romeo és Júlia”-t láttam a Madách Színházban. Méghozzá Gabival voltam. A darab gyönyörű volt, kevés hozzá hasonlót mutathat fel a világirodalom. Az új Mészöly Dezső-féle fordításról is csak a legjobbakat mondhatom. Pompásan gördültek a verssorok, remekül vágtak a rímek. Csak az bántotta egy kicsit a szépségérzékemet, hogy a darab különben nagyszerű humora gyakran trágárság felé hajlott, illetve nemcsak hajlott, hanem el is jutott a trágárságig; de a szakértők azt mondják, hogy ez az igazi Shakespeare, a régi fordítóink a finnyásabb közönség szája íze szerint kicsit megszelídítették. El is hiszem nekik, és azt is megértem, hogy most olyan szívesen fogadták az új szempontú fordítást. És míg annak idején, a rádión keresztül hallgatva az ízléstelenségek kellemetlen mellékszövegje ütötte meg a fületem, most feltárultak előttem a darab komolyabb értékei, amelyekről el voltam ragadtatva.

Az előadás is nagyon szép volt (Romeo: Gábor Miklós, Júlia: Váradi Hédi), és föltűnt, hogy utána milyen csend volt a ruhatárnál, szinte hiányzott a tolakodás.

A következő szombaton Ferenczyék hozták össze a kiránduló társaságot, ezúttal Pitrolffyék sem maradtak távol, és eljöttek a Leszlergyerek is.

Mi nagyon jól szórakoztunk, többet is táncoltunk, mint az álarcosbálon, hiszen itt ismerős körben barátságosabb volt. Ezen kívül Szuzsi ballettozott, Laci, Ödön és jómagam pedig kis rádióparódiával leptük meg a többieket. Szülőket, gyerekeket letelepítettük egy szobában, mi hárman egy kis asztalnál foglaltunk helyet, kitergetve erre a géppel és ceruzával teleírt papírlapjainkat. Több mint egy hetes előkészület eredményét képezték ezek a lapok, amelyekről azután sorban fölolvastuk különböző rádióműsorszámaink anyagát. A Hírek után az Időjárás- és vízállásjelentés kifestése következett, majd a színházak elcsavart műsorát olvastuk fel, a „Szivárvány”-ban tízéves verseimet mutattuk be,

majd meglepő újságokat jelentettünk be a tudomány világából; a Jó munkáért szép muzsikát, a Vasárnap sportja és a Szív küldi műsorszámait pedig személyes vonatkozásokkal tettük érdekessé.

Utána folytattuk a táncot, majd később letelepedtünk játszani. Enni-innivaló volt bőven, nem is értettük, hogy tudtak a háziak ennyi mindent előállítani.

Azután egynéhány tanulónap következett. A nyelvészetből készítettem föl egy esetleges vizsgára, de Szabó Dénes megmagyarázta, hogy ez mégsem lehetséges a vendéghallgatók számára. Ő elismeri, hogy én magamévá tettem az anyagot, ezt méltányolja, de nem látja érdemesnek, hogy kikérdezéssel töltsék az időt. Ajánlotta, hogy a következő félévben sokat olvassak, mélyedjek el valamilyen szakirodalomban, próbáljak olyat is tanulni, amihez a rendes hallgatóknak nem jut idejük. Talán fog is menni. A figuráns korszakban kétségtelenül kikölkentem a tanulásból, de most, a múlt héten már megállapítottam, hogy egy kis szorgalommal beleférhetek megint. Már odáig fölvittem, hogy a tervezett vizsga előtti napon valami 8 órát tanultam. Szégyen, gyalázat, hogy ezt már mint nagy eredményt kell elkönyvelni, de bizony elszoktam a kitaró szellemi munkától.

Most már nem kellett a következő évtizedet megvárni, amíg Meszter Laci bácsiékkal újra összetalálkozhattam. Kató néni meghívott a lakásukon induló tánciskolába. Most, pénteken volt az első összejövétel.

Vasárnap délelőtt megnéztem a Trubadur c. előadást a Városiban. Laczó István-Czanik Zsófia-Svéd Sándor-Aarika Anelli. Délután Karcsi bácsi volt itt egy barátjával meg az Évikével. Megtanítottam keresztlányomat marokkót játszani, és nagyon tetszett neki. Karcsi bácsinak meg én vettem mozijegyet az „Egy nyáron át táncolt” című svéd filmre, háromnegyed órát álltam érte. Az emberek úgy lelkesednek a moziért. Én most is csak azért álltam sorba, hogy nagybátyám megnézhesse a filmet, ha már annyira szerette volna, magamnak bizony nem vettem jegyet. Ellenben ötnegyed órát vártam a Madách téri színház pénztára előtt, hogy a „Nóra”-hoz vehessek.

1955. február 5-6-7.

Nem telt bele egy hét sem, és már újabb színházi előadást élvezhettem végig. Apu átvett két bérletet az Operaház Carmen-előadására. A III.

emeleten most ültem először. Úgy látszik, ha apuval megyek színházba, nagy a veszélye annak, hogy nem tudok őszinte lelkesedéssel gyönyörködni az előadáson. Így volt ez a Csárdáskirálynőnél és most a Carmennél is. Nagyon megbíráltuk magunk közt a látottakat és hallottakat, és bizony inkább hibákat találtunk.

Két nap múlva pedig a 8 tagú társasággal jártam kint a Váci úton, a Déryné Színházban. Megnéztük „A néma leventé”-t. Tetszett a darab, különösen a börtönjelenet megoldása érdekes benne; egészen beugratott minket is az író, és az ügyesen játszó Ladányi Ferenc az álhóhérral. A szöveg vers-voltát egy pillanatig sem lehet elfelejteni, olyan élesen kicsengenek a rímek. És sokszor szinte túlzottan is tiszták. Ruttkai Éva elragadóan játszott, annyi színt vitt Zilia alakjába, hogy nehezen lehetne elképzelni, hogy valaki még szebben játssza el ezt a hálás szerepet.

A katonai összeírásnál múlt pénteken került rám a sor, 1/8-ra mentem a József körút 38-ba, az MNDSZ helyiségébe. A műsort négy színész, illetve részben színésznő szolgáltatta. Rendes színpadon játszottak, villámréfékat, vidám jeleneteket adtak elő. Igen megtisztelő volt a honvédjelöltekre nézve, hogy szórakoztatásunkról is milyen figyelmesen gondoskodtak. Dél felé végeztem, és végeredményben is teljes bizonytalanságban maradtam katona-jövőmet illetőleg.

Az egyetemen pedig az az újság, hogy két nappal ezelőtt Stephanidesné szólt nekem, hogy mivel úgy látszik, az egyik fiú ki fog maradni az angol szakról, kérvényezzem meg, hogy fölvegyenek a helyére. A tanszék mindenestre támogatni fog. Ha nem is lesz belőle semmi, akkor is jólesik nekem, hogy a tanárnőék rám gondoltak és érdemesnek tartottak a bizalmukra.

Tegnap délben bementem az Ofotért Múzeum körúti boltjába, és az orromon egy szép új szemüveggel jöttem ki onnan.

1955. február 7.

Gyönyörű idővel köszöntött be a február. 5-10 fokos melegek voltak, az emberek szinte azt hitték, hogy már itt a tavasz. A medve – ha még hisz egyáltalán a babonákban – bizonyára nagy dörmögéssel bújt vissza barlangjába, és azt hiszem, igaza is volt, mert ilyen hamar nem lehet még vége a télnek.

Este Ödönnel meg egy barátjával elmentünk a Rózsa Ferenc kultúrotthonba, megnéztük a Sybill-előadást. Egész jó volt. Kevésbé ismert

művészek szerepeltek, de ők legalább lelkesen játszottak, ami, legalábbis az én szememben, igen sokat jelent. Ha nem is élvonalbeli az a művész, versenyre kelhet a legjobbakkal is, ha mindent belead, ami tőle telik, ha szívvel-lélekkel játszik. Én ezt nagyon fontosnak tartom, majdnem olyan fontosnak, mint a jó talentumot.

Jól szórakoztunk a „Képzelt beteg” előadáson. Rajczy játszotta a főszerepet, Olthy Magda remek Toinette volt, vitte a darabot. Gyurkovics Mária – Angyalka – helyenként Mészáros Ágira emlékeztetett, Várkonyi kicsit túlzásba vitte az ifjú vőlegény-jelölt kifigurázását. Általában a Molière-korabeli orvosokat annyira kipellengérezi a darab, hogy ha ezt a tendenciát a rendezés még külön ki is emeli, bizony nem sok becsülete marad előtünk az akkori derék érvágóknak. Sőt, úgy látszik a nézőtéren ülő orvosoknak még ma is bosszantó ez a leleplezés, Ödön bácsi szavaiból ezt lehetett kivenni.

Ma elmentem a társasággal kirándulni. 17-en indultunk útnak a Vörösvári útról. A Hármashatárhegyet kerülgettük, úgy, hogy végül a Hűvösvölgyben nagyot játszottunk.

1955. február 26-27.

A hónap eleji tavaszt ismét téli időjárás váltotta fel. Újra hó takarta be a hegyeket, újabb örömök vártak a síelőkre. Ödönnel két délután is fenn voltunk ezen a héten. Mindkét alkalommal gyönyörű időt fogtunk ki; napsütésben siklani a ragyogó fehér havon, szívni a tiszta hegyi levegőt – valami remek dolog. Nagyon örülök, hogy most, amikor még nem késő, belekezdtem a síelésbe.

Az a kis halvány remény, amit Stephanidesné villantott föl előttem, ismét elenyészett a sötétségben. Ezt a kérvényemet is elutasították.

Most a farsangban annyi meghívást kaptam, hogy szinte sok volt.

Tegnap, a tánckurzus befejezése után búcsúest volt Mészteréknél. A lányok jelmezben pompáztak, én műsort szerveztem. Három lány elénekelte 11 számból álló dalciklusunkat. Anyuval hoztuk össze a kis műsort, tréfás, vidám szövegeket komponálva népszerű operett-dallamokra. Egy egységes történet keretébe állítottam az egészet, de az összekötő szöveget fejből mondtam el. Még a régi műsorszámokat is készenlétben tartottuk Lacival, de ezek előadására nem került sor, így is elég jó volt a hangulat. Szerpentinek röpködtek a levegőben, Dunát le-

hetett volna velük rekeszteni. Gramofonra táncoltunk. A büfé sem hiányzott. Éjfélkor fejeztük be a táncot.

1955. március 13.

A múlt szombaton kivételesen itthon voltam. Ki is használtuk az alkalmat és meghívtuk vendégségbe Sád Katinkát. Anyuék csak most ismerték meg, de nagyon jó benyomást keltett önáluk is.

A színházat most kicsit elhanyagoltam, de most már nem kell nagyon törnöm magamat, harminc darabot láttam már. (Operát csak 16-ot.) A harmincadik színdarab „Az ember tragédiája” volt. Amikor már kezdett bizonyossá válni, hogy le fogják venni a műsorról – azt hiszem, ma játsszák utoljára –, kezdett izgatni a dolog, hogy pont én ne nézzem meg? Hátha megint várni kell rá egy pár évig, jobb megnézni most, ha egy mód van rá. Ezt az utolsó lehetőséget meg is ragadtam. Valóban pompás előadás volt, Básti Lajossal, Lukács Margittal és Major Tamással a címszerepekben. Sajnos, a húzásokat nem tudtam ellenőrizni, mivel előzőleg nem néztem át a szöveget.

Mostanában elég sokat foglalkozom a nyelvtanulással. Maria Alekszejevna változatlanul eljár péntekenként, ezen kívül azonban nem sokat törődöm az oroszral. Németül anyuval most Kellerman „Der Tunnel”-jét olvasom. Angolban végeztem a Galsworthy-regénnyel, valamint az évekig olvasott „Pickwick papers”-szel is. A napokban a „How green was my valley”-t kezdem el.

1955. március 26.

Ödönnek és Tibornak iskolai szünete volt hétfőn, azért elhatároztuk, hogy kihasználjuk az alkalmat, és kétnapos kirándulás keretében megnézzük Esztergomot. Én sem ismertem még eléggé a várost, a Hajtók pedig még egyáltalában nem jártak ottan.

Vasárnap délelőtt 10 óra felé indultunk. Keresztpapánál uzsonnázunk, azután gyalog elindultunk a Vaskapu menedékház felé. Csupa sár volt a fölfelé vezető dűlőút, jól néztünk volna ki, ha a kerékpárok is velünk lettek volna. Ödön nagyon nyargalt, hogy sötétedésig fölérjünk, és fönn is voltunk ½7-re. ¾ óra volt az út. A menedékház majdnem üres lett volna az ebédlőben iddógáló katonák nélkül, de azért nekünk mégis fűtetlen, hideg szobában kellett megszállnunk. Állítólag a kályha füstölt.

Szerencsére jól föl voltunk öltözve, melegítőben és dupla takaró alatt aludtunk. Két üveg sört megittunk a vacsorához – fönt ettünk a szobánkban –, azután ¼9-kor le is feküdtünk.

Arra ébredtünk, hogy fehér a táj, az éjjel hó esett. De szép tiszta volt a levegő, jó kilátás nyílt a városra.

1955. április 4.

Szombaton – vagy egy félévi szünet után – ismét megnéztem egy filmet. Karcsi bácsi adott át egy jegyet számomra, így vele megnéztem az „Erkel”-t. Hát nem voltam elragadtatva tőle. Nem találtam sok művészetet benne, éppen csak, hogy filmre vitték egy híres ember életét, és elénekeltek a legszebb műveit, de nem volt annyira megkapó, hogy az ember igazolva látná, hogy érdemes volt ezt a filmet egyáltalában megcsinálni. Esetleg azok a néprétegek, amelyek csak a mozi állomásáig hajlandók elmenni a művelődésben, esetleg azok is megtudták, hogy volt valamikor egy nagy magyar operaszerző, ennyi haszonról lehet beszélni.

1955. április 14.

Egy darabig ismét elvettem az egyetemi kérdés gondját. Beadtam az iskolába a jelentkezési lapot, összes csatolmányokkal együtt. Most már csak egy szakot lehetett beírni, ahova az ember jelentkezik. Érdekes, két éve még hármat lehetett megjelölni, tavaly kettőt, az idén csak egyet. Ha ez így megy tovább, jövőre már majd egyáltalában nem lehet önként választani. Ez azonban már nem tartozik rám, akkor már vagy az egyetemen lesz biztos helyem vagy a milíciánál. Nem hagyom számításom kívül az utóbbi lehetőséget sem, sőt, nem is nagyon menekülök előre. Olyannyira, hogy bár veszélyes a kis létszámú angol szakot megpályázni, mégis ezt írtam be a jelentkezési ívre. Kaptam Lutteréktől egy szép ajánlólevelet is. Nem alkudtam meg azzal, hogy magyar-történelmet választottam volna. Bár nagyon valószínű, hogy jövőre bejutok végre az egyetemre, ha nem, hát nem, akkor megyek honvédegyénnek.

Jó lenne mégis még addig valami eredményt fölmutatni. Valami mutatósabbat, kézzelfoghatóbbat, mint a nyelvekben való előrehaladás. Dalszöveget szeretnék anyuval gyártani, ötleteink vannak is, de a kivitelezés egyelőre még nem sikerült. Pedig nagyon izgat a dolog. Egyik témától a másikhoz kapkodok, de nem megy a költés. Érdekes, régeb-

ben milyen jól tudtam verssorokat összehozni, újabban meg hogy betokosodtam.

Elmúlt a húsvét. Három reggel elmentem a nagyheti szertartásokra, nagyszombaton délután a körmenetben is részt vettem Hajtóékkal együtt. Sokan voltunk itt a Krisztus Királyságnál is, de a Belvárosi templomnál, mint apu mesélte, annyian voltak, hogy mozdulni sem lehetett a téren. Vacsorán itt volt Dezső bácsi, újra gyógyultan. Almabort ittunk, és anyu mint háziasszony kitett magáért, remek mákosbeiglit süített.

Húsvét vasárnapján esős idő volt – ez az egész tavasz nem valami fényes –, de azért Hajtóékkal elmentünk egy kicsit sétálni.

Ma délután a különleges méretek áruházában vettem egy tavaszi ruhát. Apu is velem jött a vásárlásra, ő egy ugyanilyen drapp öltönyt vett magának egy héttel ezelőtt. (950 forint.) Azért tudtunk most ilyen extra költségekbe bocsátkozni, mert anyu megkapta a legújabb fordított regényéért a nagy előleget, azon kívül a tervekölcsönön is nyertünk. Már csak egy kötvényünk maradt erre az utolsó húzásra a visszafizetés előtt, és lám ezt 1000 forinttal húzták ki. És ez még nem minden. Sikerült végre eladni a rózsadombi telket is, amelyet Brodszky nagymama hagyott a családra – ő is örökség útján jutott hozzá néhány évvel ezelőtt. A vételár 1/8 része esett miránk (egy fél rész egy távoli rokont illetett meg), de így is valami 2800 forintot kaptunk. Így aztán ritka jó anyagi viszonyok közé jutottunk. Anyu is meg tudta adni nekem 1600 forint adósságát. Még ezen kívül 800 forintom van bent a bankban.

1955. április 27.

Múlt vasárnap nem a hideg, hanem a reggeli eső tartott vissza a kirándulástól. Azért a nap nem múlt el mégsem minden érdekesség nélkül. Dél előtt apuval elmentünk megnézni a Színháztörténeti Múzeumot a Krisztina körúton.

Az egyetemen szombaton mégis előadjuk a betanult színdarabot, bár a próbák lassú elhalásából hajlamos voltam azt következtetni, hogy szépen elalszik a dolog. Most gyorsan belefogtunk ismét, és sajnos, épp szombatra tűzték ki az előadást, amikor Zsoltiékhoz vagyok híva születésnapra.

Tegnap este Máriássékkal és Ödönnel megnéztük a Kamara Varieté műsorát. Az artistaszámok olyan átlagosak voltak, a két vidám jelenet

azonban, „A motor” és „A cég arája” kitűnőeknek bizonyultak. Salamon Bélán és a többiek nagyokat nevetett a közönség.

Ma délelőtt pedig a „Hamlet” filmet néztem meg. Az Angol Intézet együttesen vonult ki a Puskin moziba. Persze a rendes hallgatók külön örülhettek, mert órák maradtak el emiatt, de az is igaz, hogy nyelvi szempontból tanulni lehetett a filmből is.

1955. május 5.

Estefelé új ruhámban elmentem Zsoltiékhoz. Igazán nagyon kedves, családias összejövetel volt.

1-én reggel 6-os misére mentem, összecsomagoltam, és ¼8-kor indultunk a fiúkkal a kétnapos túrára. Négyen ültünk kerékpárra: Laci, Zsolti, Görög István és én. Ödönnnek muszáj volt elmennie a felvonulásra a sportegyesületével. Úgy egyeztünk meg, hogy mihelyt szabadul, utánunk jön, Istvánnal Dunakeszi tájékán várunk rá, míg az építész-mérnök-hallgatók előre mennek Vácra rajzolni. Úgy is tettünk, csak aztán, mikor hiába vártunk vagy három órát Ödönre a zöldben, továbbindultunk, hogy Vácon jöjjünk mind össze. Zsolti azután hazakerékpározott, mert munkája csak egynapos szabadságot engedélyezett neki, Laci pedig utánunk jött Sejcére.

Ez a kis település a Naszály oldalában helyezkedik el, és itt él Ödön nagybátyja. Szép gyümölcsösük van, és három külön kis ház a kertben, amelyek közül az egyiket rendelkezésünkre bocsátották. Laci megérkezéséig hárman fölmentünk a közeli hegyre – a Nagy Szálíg már nem merészkedtünk –, azután jól pihentünk a háznál a kellemes hús levegőben. Korán megvacsoráztunk és ½9-kor le is feküdtünk.

Másnap korán kellett kelniünk, ötkor már fönn voltunk, de 7 óra lett, mire végül is útnak indultunk Katalinpusztára. Szendehelyen, Nógrádon keresztül kerékpároztunk el Diósjenőre, persze itt márombok között jártunk; közbe-közbe tolni is kellett a gépet. Reggel ¼9-kor otthagytuk a bicikliket egy faluvégi háznál, és megindultunk föl a Csóványos felé. ¼1 után indultunk visszafelé a csúcsról, és délután ½3-kor lent is voltunk a faluban. Újra nyeregbe szálltunk, és ½5-kor a seicei háznál álltunk le pihenni. A kedves háziasszony nagy fazék krumpli-levest bocsátott rendelkezésünkre, de megettem az utolsó falatot a magammal vitt ennivalóból is.

6 órakor indultunk el hazafelé. A kirándulás nagyszerű volt.

1955. május 12.

A tempós, meg nem ártó tanulás mellett foglalkozom a hindu testkultúrával is.

Most, amikor megvan a lehetőségem rá, igyekszem pontosan elvégezni a jóga gyakorlatokat. Ki akarom próbálni magamon a pránájám és az ásánák hatását, és hiszek ebben az európaiak számára különösen tetsző keleti rendszerben.

Ebéd után siettem az egyetemre az utolsó próbára. Végre sor került rá, hogy előadjuk „A tragédia próbája”-t. Az utolsó héten már kezdett terhessé válni a dolog.

A Nemzeti Színháztól szereztünk ruhákat, színpadi felszerelés azonban egyáltalában nem volt, kivéve a háttérként alkalmazott nagy rajzot, amely Tilbury erődjét ábrázolta, és egy sűgőt, aki igen hasznosan járult hozzá a darab sikeréhez. 14-en szerepeltünk, én Sir Walter Raleight játszottam szakállal, bajusszal és szemüveg nélkül. Délután 1/7 körül kezdődött az előadás, miután közvetlenül előtte utolszor elpróbáltuk. Egész jól ment, állítólag az intézetek kívülieknek is tetszett, és azt is fölvetették, hogy meg kellene ismételni.

Másnap reggel kivételesen nem mentem kirándulni. Helyette Mucur bácsival, Karcsi bácsival, anyuval és Ildivel kimentem a temetőbe Brodszky nagymama sírjához. Tudniillik anyák napja volt, és Karcsi bácsi javasolta, hogy családként látogassunk ki Lőrincire. Én most voltam először ebben az új temetőben. Később beültünk egy cukrászdába, meg a nagyapáék volt tulajdonát, a most katonai célra használt villát is megnéztük.

Mielőtt a Nemzeti Színháznak a jelmezeket visszavittük volna, Lutter lefényképezett mindenkit az egyetem tetőteraszán.

Utána civilbe öltöztünk, hogy a kosztümöket visszaszállítsuk, az egyik kőműves szakértséggel azonban benne maradt a testőrgúnyában, ugyanis 10 forintot összeadtunk neki, hogy úgy sétáljon végig a Kosuth Lajos utcán. Remekül szórakoztunk aztán, amint utána vonultunk. Az egyik lány le is fényképezte, amint hanyagul egy parkoló autóra támaszkodott, majd pedig ahogy motorkerékpáron ült.

1955. május 20.

Most már állás után kellene nézni. A napokban befejeződik az egyetemi tanév, két hónapra el szeretnék menni dolgozni. Leginkább a pénzszerzés miatt. Sajnos, a Városmérésnél nem jártam szerencsével, érdeklődésemre azt válaszolták, hogy bár nagyon szívesen fölvennének, a városmérési osztályon nincs hely. Pedig Hermann bácsiékhoz jó lett volna visszamenni.

A múlt héten Theodor Dreiser „The Gallery of Women”-jét kezdtem olvasni. Szombat délután kísértáltam a Dunaparra, leültem a Ritz helyén létesített kis park padjára és ott olvasgattam 1 1/2 órát. Szép most májusban az a sok füves folt a városban. Mivel több lebombázott épület telkét meghagyták szabadon, most több zöld hely van, mint régen. Igaz ugyan, hogy máshol meg, ahol levegős térnek kellene lenni, ott éktelenkedik egy-egy földszintes épület, mint a leállított földalatti-építkezés maradéka.

Vasárnap megint nagyobb társasággal kirándultam. Hajtóékon kívül a Szenthe doktor családja jött, meg a Ferenczy-lányok. Nagy túra nem lett belőle – csak a Kőhegyet jártuk meg Szentendréről indulva és Pomázra érkezve –, de azért nagyon kellemes volt.

1955. május 28.

Segédmunkás lettem újra. Ma egy hete, szombat délután telefonon újságolta Bernhardt Mátyás, hogy mégis van hely számomra, beléphetek. Hétfőn reggel nem mentem be mindjárt hivatalkezdéskor a központba, erre már ide is telefonált értem Hermann bácsi. Még aznap mindent elintéztünk az életrajzírástól a munkaruha-beszerzésig. Ugyanis olyan helyen dolgozunk, ahol munkaruhára meg gumicsizmára feltétlenül szükség van: a földalattinál. Mátyás a közvetlen főnököm és még két idősebb ember van a csoportban. Mind a kettőt Kiss Józsefnek hívják. Egy harmadik öreg figuráns pedig megszökött innen, az ő helyére állítottak be engem. Az elődöm nem olyan régen gyomorműtéten esett át, és hízás helyett fogyott az utóbbi időben, ezért inkább fölhangzott a földalatti munkával.

A dolog különben nem olyan veszélyes, a levegő párás odalent, de nem feltűnően rossz. A tennivalóm sem sok, csak éppen, hogy 38 méter mélyen, az éltető napfénytől megfosztva kell dolgozni. Az első nap kü-

lönösen érdekes is volt meglátni ezt az agyonpropagált koraszülöttet, a földalattit. Két 6,30 m átmérőjű cső fut egymással párhuzamosan, helyenként keresztfolyosókkal vannak összekötve. Itt, a 8-as aknában kb. 300-300 m készült el a két alagútból, de ez csak a héja. A szigetelőréteg és a belső betonozás még hiányzik. Ezzel kapcsolatos a mi szelvényező munkánk is. Kétméterenként ellenőrző méréseket végzünk, hogy megállapíthassuk a külső burok egyenetlenségeit, amit majd a belső részek elkészítésénél lehet korrigálni.

Az építés már régen leállt, de tatarozni kell állandóan a már elkészült részeket, így itt a 8-asnál is dolgozik lent egy pár tucat ember, akik az úgynevezett injektálást és az utánbetonozást végzik. A falak ugyanis minduntalan átnedvesednek, és az egész cső meglehetősen sáros. Úgy, hogy bár igaz, hogy odalent nem számít az embernek, milyen itt fent az idő, mégsem olyan nagy az élvezet, mert mindig olyan, mintha az eső épp most esett volna. A munkások kopácsolnak ottan meg a fúrógép is dolgozik, így elég nagy a zaj. Teherliftet kell lemenni. Ez is egy külön szám, a liftezés.

Különben szerencsém van, hogy éppen ide, a 8-as munkahelyre kerültem, ugyanis ez van az összes földalatti állomások közül a legközelebb hozzánk: a volt Márkus-jégpálya telkén, a Rákóczi út és a Múzeum körút sarkán. Tíz perc alatt gyalog ott vagyok. 7-től 4-ig dolgozunk, de már volt, hogy itthon voltam ¾4-kor.

Múlt vasárnap meg voltunk híva Mucur bácsiékhoz névnapot köszönteni. Miklós bácsi és Bubó is ott voltak. Karcsi bácsi most Balatonfüreden üdül. Nagyon kellemesen éreztük magunkat, nagy filmvetítés volt uzsonna után. Mucur bácsi levetítette az én két filmemet is, az egyiken első lépéseim vannak megörökítve a svábhegyi villa kertjében, a másikon ügyesen korcsolyázgatók az NTE jégpályáján. A többi filmek is kedvesek voltak, ott láttuk mozogni a már meghaltakat, nagyapát, nagymamát is.

1955. május 29.

Szerdán volt a születésem napja. Mivel a 20 kerek szám, ezt meg kellett ünnepelni. Meghívtuk Zsoltit és Gabiékát. Véletlenül éppen korábban engedtek el a munkából, így volt időm még itthon takarítani. Éppen botorválkoztam, amikor betoppant Ferenczy Jutka, hogy valami könyvet

kérjen kölcsön. A vendégek szerencsére kicsit késve jöttek, így nagyjából el tudtunk addig készülni. Zsolti jött elsőnek, szép ajándékot hozott: Goethe Faustját. Gabitól, ahogy előre megbeszéltük, egy fényképet kaptam. Iván az édesanyjával jött, Papanek bácsiék csak 9 óra felé, addig már lezajlott az uzsonna első része: a szendvicsevés és teázás. Anyu nagy csokor pünkösdi rózsát tett az asztalra. A luxus uzsonna kiállításán kívül még egy könyvvel is meglepett, Jávorka „Erdő, mező virágai” című, rengeteg képpel illusztrált munkáját vette meg nekem, tudta, hogy újabban nagy kedvet kaptam hozzá, hogy kibővítem kezdetleges természetrajzi tudásomat.

Később előhozta anyu régi gyerekkori fényképeimet, azokat nézegettük, meg fölolvastam 10 éve írt verseimet, amelyekben Zsolti szerepel. A naplót is megmutattam. Papanek bácsi pedig nagyon kedves emlékekkel gazdagította fényképgyűjteményemet. Elhozott két képet, amit ő csinált annak idején. Az egyiken Panni néni mellett a katedrán nézegetem első bizonyítványomat, a másikon egy kis rácson ülünk Pitrolffy Tamással, Zsoltival és Árpival. 11 óra felé búcsúztak a vendégek. Igazán nagyon kedves összejövetel, szép születésnap volt.

Húsz szép esztendő telt le, és remélem, fogok még többet is. Ami már mögöttem van, az mind boldog emlék, rózsaszínű kép, ami most vagyok, az csak átmenet, de ami majd leszek, az merő homály és bizonytalanság. Amit eddig elértem, semmi se még, a jó iskolai előmenetel, az szinte magától jött; a nyelvtanulás: ez sem nagy teljesítmény ilyen kedvező körülmények között; a barátok és jó ismerősök becsülése, szeretet, amely irányomban megnyilvánul: előlegezett bizalom, amelynek méltó kiérdemléseért dolgozni kell. Komoly fiúnak és megbízható jellemnek tartanak, pedig nem vagyok nagy egyéniség. Sokszor bizony fájdalmas fölismerni, hogy milyen gyenge vagyok. A jó és a rossz küzd bennem – mint gondolom, más hasonló korú emberpalántákban is –, de nem tudom mindig, hogy mi a rossz és mi a jó? Mennyi összetevője van az emberi léleknek, mennyi ösztön, jó és rossz sugallat, és hol ez, hol az kerekedik fölül. Én különösen hajlamos vagyok az ilyen analízisra, lehet, hogy nincs bennem kellő realitás. Szeretem az embereket, de talán mégis hideg a szívem. Legalábbis a vérem nem lobog olyan szilajon, mint más fiataloké. A komoly és értelmes fiatal emberek közé számítanak, de mégis sokszor szégyenkezni kell, hogy milyen nehezen va-

gyok képes hozzászólni egy vitához, mennyire nincs önálló véleményem. Nincsen még jóformán határozott célkitűzésem sem jövő pályafutásomra vonatkozólag. Egyik nap szeretem a világot, és fölszabadult érzésekkel szívom magamba a nap éltető hevét, másnap már mord képpel, ökölbe szoruló kézzel járok az utcán és sötét színekben látok mindent. Néha még oda is eljutok, hogy azt gondolom, nem vagyok-e annyira élehetetlen, hogy jobb volna, ha a háborúban jutna nekem egy golyó? Máskor félek, hogy kissé beteg szívem korán a sírba visz. Drága szüleimet sajnálom ilyenkor – de magamat is.

Mindezt jólesett egyszer így leírni, ha még kuszán is, de hiszen ez az összevisszaság is csak mostani gondolkodásomat jellemzi. A harmadik egyetemi felvételi előtt állok, talán kis életem egy fordulópontján, bizonytalanul, nem tudva, mit várhatok a jövőtől?

Vasárnap magamban kirándultam. Barátaim mind vizsgák előtt álltak, tanulniuk kellett, csak én voltam szabad. Azért egyedül is nekivágtam, és megtettem ugyanazt az utat, mint a négyes társaságban a múltkor.

1955. június 23.

A múlt héten jártam kint a Róbert Károly úton, a Honvédkórházban. Behívót kaptam a sorozással kapcsolatos felülvizsgálatra. 4 órát ott töltöttem részben vizsgálat alatt, részben pedig várakozással, és végül azaz az eredménnyel jöttem el, hogy fegyveres szolgálatra valószínűleg alkalmatlannak nyilvánítanak majd. Szívbillentyűzavarom van.

Szegény Gabit megbuktatták az érettségén. Neki is állás után kell néznie, beszéltek, hogy mi is megpróbálunk segíteni, de hát mi sem állunk sokkal jobban, én is ilyen hajótörött vagyok.

Hogy most fölvesznek-e az egyetemre, egyáltalában nem biztos, és időnként gondolkodóba ejt, hogy egyáltalában hogyan fogok boldogulni az életben, ha teljesen a magam lábára kell majd állnom? Megkaptam a felvételi behívót – nevetséges dolog ugyanazon az egyetemi karon harmadszor vizsgáztatni az embert –, most egy kicsit tanulnom kell. A magyar irodalmi tudásom frissítésre szorul már. Az angoltól nem sokat félek, igazán annyit olvastam, tudnom is kell valamit. A napokban megtanultam Wordsworth: „We are seven” című versét. Ma munkaidő alatt olvastam 25 oldalt az Arrowsmithből.

Jó kis munka az, ahol 3 órát olvashat egyfolytában az ember. Mostanában 7-kor kezdünk, illetve öltözünk be, de ma nem mentünk le 1/11-ig. Igaz, az a néhány óra is éppen elég, amit lent töltünk. Bizony, nem kellemes odalent. Ma délután még tűrhető volt, szabad pártnapot tartottak, és mindenki följött a csőből.

A vasárnapot most is gyönyörű kirándulással tettük emlékezetessé. IBUSZ-vonattal utaztunk el Kismarosra, onnan elsétáltunk Kóspallagra, onnan meg a Békásréti patakon átkelve föl a törökmezei turistaházhoz. Négyen vettünk részt a túrán, szerény családunk és Laci. Boldogok voltunk, hogy elmentünk, mindenki élete egyik legszebb túrájának tartotta ezt a borsónyi portyázást. Olyan megragadó szépségűek a tájak, annyi a szelíd völgy, virággal teli rét, hogy ezen a téren szebb, mint a Pilis. Kis pihenés után a szép Malomvölgyön gyalogoltunk végig, és Zebegényben a Duna partján találkoztunk össze anyuékka. Este 9-kor itt voltunk a Nyugatiban, és elégedetten tértünk nyugovóra egy különösen szép túra után.

1955. július 4.

Az elmúlt két vasárnapon nem csináltam túrát, idehaza tanultam. A múlt hétfőn volt az írásbeli vizsga, ma meg a szóbeli. Elég jól sikerültek. Érdekes, megint Móriczról írtam, mint tavaly, most a paraszttábrázolásról. Volt még két másik tétel is, nekem ez látszott a legkönnyebbnek. A szóbeli igen rendezett körülmények között zajlott le, órák szerint voltunk beidézve, nem volt az a tolongás, mint tavaly volt. Lutter alig egy kis angolt kérdezett, magyar nyelvtanból potya tételt kaptam, legtovább az irodalmi vizsgáztatás tartott. Arany balladáiról nem volt nehéz beszélnem, a világirodalom balladáival már nem volt szerencsém. Szovjet irodalmi olvasottságomat anyu fordításaival ecseteltem.

Surányi bejött értem, és együtt felhívtuk telefonon Lutter egyetemista lányát, hogy tudja ki az apjától jelenlegi esélyeimet.

Műegyetemista barátaim mind elmentek katonáskodni, a tudományegyetemiek viszont csak júl. 1-jén mennek, augusztus 15-ig. Bálint lakásán találkoztam volt iskolatársammal, Baráth Jancsival, aki Moszkvában építészmérnök hallgató. Polonyi is hazalátogatott Kínából.

1955. július 6.

Tegnapelőtt este éppen Lutter jött a telefonhoz, amikor a lányát ke-restem, így közvetlenül tőle érdeklődtem meg az esélyeket. Azt mondta, hogy habár a felvételi nagyon jól sikerült, nem tud biztatni semmivel, mert sok tehetséges ember jelentkezett most is. „Dum spiro – spero” – mondta biztatóan, de különben nem tudott biztatni az angolt illetően.

Így aztán Pais, akivel anyu beszélt telefonon, azt gondolta ki, hogy felvételit kéne tennem a francia szakon is, ahova az idén talán könnyebb bejutni. Megbeszélte a dolgot Gyergyai professzorral, úgyhogy ő már ismerősként fogadott. Ma reggelre voltam berendelve hozzá, Pais titkárnője mutatott be neki. Lutter helyett ő ült a felvételiztető bizottságban, különben ugyanazok a tagok szerepeltek benne, akik tegnapelőtt vizsgáztattak. Így persze nekik is furcsa volt mai megjelenésem, nemigen tudtak velem mit csinálni. Franciából nem kérdezhetek, mivel azt nem tudok, magyarból meg már sürgősen kellett volna. Így csak egynéhány szót váltottunk, elmondtam, hogy két éve várok, hogy oroszra azért nem jelentkeztem, mert azt úgyis fogok tanulni – hiszen mindenkinek kötelező az egyetemen –, aztán hamar el is bocsájtottak. Utána Pais titkárnőjének beszámoltam az eredményről, ő az egyik legmegértőbb támogatóm. Anyu is sokat beszélgetett tegnap vele.

Tegnap délután különben Maria Alekszejevna-nál ültem, amikor váratlanul betoppant apu, hogy anyu küldte értem, sürgősen jöjjenek vele haza. Itthon megtudtam, mit beszélt meg délelőtt anyu Pais professzorral, és egy ideig bizony meglehetősen nyomott kedélyállapotban voltam. Paiséktól nagyon kedves, hogy annyira a szívükön viselik sorsomat, de a hatodik felvételinek mégsem tudtam örülni. Ehhez a kétségbeesett küzdelemhez, az örökös bizonytalansághoz már nem elég jók az idegeim. Hiába van meg mindenem, ami a létfenntartáshoz kell, amíg a jövőre csak szorongva gondolhatok, nem lehet nyugodt életem. És mostanában megrendült az egészséges voltomban való hitem, pedig tudom, hogy mennyire fontos az optimizmus a testi kondíció szempontjából. Lehet, hogy hamar leküzdöm ezt a kis lelki válságot, de most bizony nem valami jól érzem magam.

1955. július 10.

Aznap délután Mátyás fölhívott telefonon, hogy délelőtt megfeledezett az értesítesemről, de este 9-re kéne bemenni. 1/10-kor valóban lementünk az aknába. Az ácsok közül is bejöttek ketten, ramonádót kellett beállítani. Az éjszakai munkában azonban nem volt köszönet, kétszer összedült az állvány, és végül is 1/2-kor hazajöttünk, reggelre halasztottuk a munkát.

Következő nap délután mentünk, de nem dolgoztunk semmit. Én csak 2-re értem be, mert előbb a katonaság orvosi vizsgálatán kellett átesnem. Most többedmagammal idéztek be a Nap utcai kiegészítő parancsnokságra, onnan pedig a Trefort utcai rendelőbe sétáltunk át. Itt megejtették a szemvizsgálatot, a röntgent, és jártunk az orr-fül-gége osztályon is. Észrevették orrsövényferdülésemet, amelyről persze tudtam.

Tegnap vettük fel a fizetést. Kellemes meglepetés ért: 959 forint volt a bruttó keresetem. Békekölcsönre meg öregségire nem egészen 50 ment le, de így is kézhez kaptam 910-et, ami bizony tisztességes díjazás ezért a munkáért.

Este Ferenczyékhez szaladtam föl. Régen nem találkoztunk, most legalább kibeszéltük magunkat. Van egy hatalmas teraszuk a templom oldalában, ott ültünk Jutkával és Tamással. Egy hét múlva mennek Szemesre.

1955. július 17.

Igazi nyári vasárnap van ma. Az eső végre elmarad talán, hiszen lejár a Medárd időszaka. A Duna idén is jól megáradt. Ha nem is olyan óriási, mint tavaly, de azért elérte az alsó rakpartot. Délelőtt kint sétáltam a parton, közben leültem egy kikötő cölöpre, amelynek tövét éppen nyaldosta a víz. Máshol kisebb-nagyobb sávokat elhódított a rakpartból, csak egy rendőr kerékpározott lent vidáman szárazon és vízen.

A munka a szokott kiszámíthatatlanságával folyt ezen a héten is. Volt olyan nap, amikor le sem mentünk az aknába. Az „Arrowsmith” olvasását sikerült is befejezni. Józsi bácsi néhány napra elment szabadságra, mert megfiadzott az anyakocája. Nagy esemény ez a Kiss-portán, Józsi bácsi már előtte nagyon számolgatta a napokat és latolgatta az esélyeket. Hat malac lett, és most ápolja őket. Egyik éjjel – még a nagy nap előtt, amikor csak a nagy disznóval kellett foglalkozni – el is aludt az öreg az ólban, csak hajnalban vette észre, hogy ott éjszakázott.

A helyettes, akit ezekre a napokra kiküldtek, Petress Sándor szabó. segéd, figuráns és nagy totós is egyben. Hetente 26 forinttal játszik, és amint látom, órákat is elpepecselget a tippeléssel, igaz, most a földalattinál jobban ráért. A Török kartárs meg lelkes galambász, postagalambjai versenyeken vesznek részt. Tegnap nekem is megmutatta a galambbújságot.

Csütörtökön apu elkísért a Divatcsarnokba, ahol bevásároltam egy pár cipőt, egy pár papucsot, összesen 412 forintért. – Nem egészen félhavi fizetés. – Remélem, két évig legalább el fognak tartani az új szerzemények.

A tegnapi szabad délutánt arra használtam föl, hogy kimentem a Palatinusra. Azóta, hogy tavaly hazajöttem a Balatonról, nem is voltam strandon. Pedig hát régen mennyit úsztam, és most is szeretem a vizet. Így délután még a pesti fürdőt is ki lehetett bírni, csak a hullámban voltak nagyon sokan. Záróra felé pedig már a jogagyakorlatokat is meg tudtam csinálni feltűnés nélkül.

1955. július 23.

Surányitól a táborból a következő tartalmú levelet kaptam: „Remélem, sikerült. Téged és családod üdv. B.” Semmi több. Ráírta persze a lapra a tábori posta számát, így nekem kell majd hosszadalmasabban válaszolni, és megírni, hogy „nem”.

Mert amiről szó van, az egyetemi felvétel nem sikerült most sem. Tegnapelőtt megjött az elutasítás. Most egy kicsit változott a rendszer, nem írnak, úgy látszik, semmi ajánlatot, hogy hol próbálkozzon az illető másodszor. Csak azt nyomtatták rá a blankettára, hogy fellebbezés 5 napon belül. A szöveg első fele megmaradt, hogy: „A felvételi vizsgán megfelelt, de férőhely hiányában...”

Az első menetben tehát kiütöttek megint. De nemcsak engem, ugyanúgy a másik két vendéghallgatót, Szentgallayt és Szauert is. De talán még jobban fájhat a vereség Paiséknak, akik talán remélték, hogy az ő befolyásuk nyom valamit a latban. Számomra már nem meglepetés a dolog. Sőt, ha a közvélemény nem tartana gyávának, vagy ostobának, talán nem is fellebbeznék. Vagy esetleg egy kemény, majdnem goromba hangú iratot adnék be, nem várva tovább a főlvetel kegyét, csak egy kicsit odamondani nekik.

Tehát fellebbezni kell, ha nem is nagy örömmel. Már lassan kezdek azért drukkolni, hogy nehogy fölvegyenek mégis. Háromévi sikertelen próbálkozás után már joggal érezheti az ember Isten ujját a dologban, amely óva int és erővel tart vissza az egyetemtől. Hátha nagyobb, de legalábbis érdekesebb karrier vár rám a diploma nélkül? Ha azt előre lehetne látni! Ha most nagy közbenjárásra fölvennének, éjt nappallá téve kellene tanulnom, és állandóan szerepelnem, hogy hálámat és lekötöttségemet kifejezzem. Így pedig már akár megillet a lustaság vádja, akár nem, az ajándék nem csábít olyan nagyon. Még abban az esetben, ha miután az ököljogot kivéve mindent megtettünk az ügy érdekében, mégis elutasítanak, megmarad az általános részvét, szimpátia és előlegezett bizalom. Így is sokkal inkább meg van döbbenve és föl van háborodva sok jó ismerősöm, mint én magam. És mivel bízom benne, hogy egyetem nélkül is viszem valamire, hihetem, hogy nagyobb lesz így a dicsőség, és mindenki azt fogja mondani: lám, még így is, hát még amúgy mi lett volna! Lehet, hogy nem férfias ez a felfogás, de ha már ez nálam a valóság, nem fogok torzítani rajta.

Anyuval a szabadtéri színpadon láttuk a Carment. Előadás után gyalog jöttünk végig a Szigeten.

1955. augusztus 1.

Nekem tulajdonképpen nincs is olyan sok igényem. Amit eddig kaptam az élettől, azzal meg voltam elégedve, és most is csak egy viszonylag jó életpálya volna a kívánságom. Nekem nem hiányzik a zajos társasági élet, a táncos estélyek, a kávéházi éjszakázások, amelyek olyan természetesek voltak apámék nemzedékének ifjúságában. Nem mondom, a szabad utazgatás lehetőségét már inkább elfogadnám. Világot látni azt szeretnék. Különböző szerencsére nincsenek szenvedélyeim, sem a sport, sem a tánc, sem a nők, sem ital, sem kártya, sem cigaretta. Ennek az utóbbinak egyenesen ellensége vagyok, míg a többivel azért nem állok rossz viszonyban. Szeretem a helyes és értelmes lányok társaságát, szívesen kártyázok apuval olykor, a jó bort is akármikor meginnám, de nem töröm magam egyikért sem túlságosan. A sportnak pedig, legalábbis az európai értelemben vett mai versenyszerű egészséggrongolásnak egy kicsit hátat fordítottam. Persze, ha a szívem nem kényszerített volna rá, hogy a magam részéről lemondjak a versenyzésről, talán még

évekig nem jutottam volna el oda, hogy ilyen elítélően nyilatkozzam korunk sportjáról, mint mostanában szoktam, ha ez a téma szóba kerül. Inkább próbálkozom a jógával, amely nem rekordok elérésre törekszik, hanem az egészséget igyekszik szolgálni.

Azért még egészen nem higgadtam le ezen a téren. Tegnap megint egy olyant kerékpároztam, amivel valószínűleg nem járultam hozzá szívem rendbehozásához. Papanekékat kísértem le Dömsödre.

1955. augusztus 7.

Hétfőn este beszéltem Ödönnel, mondta, hogy van a villában hely, rögtön el is határoztam, hogy leutazom. 4 hétre jöttem nyaralni. Még az esős időszak tartott, amikor $\frac{1}{2}$ után elindultam a Délből, Szemesre azonban már barátságos időben érkeztem.

Itt Lujzi néniéknél hamar elhelyezkedtem. Tiborral és egy barátjával alszom egy szobában. A Vigadóban ebédelek, reggelire, vacsorára veszek vaját, paradicsomot, zöldpaprikát, és hogy jobban meghízzak, hoztam Pestről egy kiló szalonnát magammal. A cél érdekében napi egy liter prima öszödi tejet is megiszom nyersen. Reggel korán kelek, így nem egyszer magamban vagyok kénytelen reggelizni, ebéd után sziesztázom, és igyekszem minél egészségesebb életmódot folytatni.

Kerékpáron legmesszebb még csak Öszöd faluban jártam tejért, és Pitolffyékhoz sem karikázok át olyan sűrűn, mint az előző években tettem. A társaság Ferenczyék jelenlétével itt is meggyarapodott, a másik portán eddig csak Kati volt szíves vendéglátó – egy jót csónakáztunk vele és két rokon fiúval a hullámos vízen –, Zsuzsi nem az a jó pajtás, mint volt régen. Itt viszont vidám a hangulat, Ferenczy Jutka nagyokat kacag a beszéldeimen, és komoly pingpong meccsek zajlanak le a keskeny asztalon.

1955. augusztus 11.

Balszerencsésen kiömlött 3 liter tej. Elhatároztuk, hogy Tamással reggel kimegyünk a piacra, és megvesszük a hiányzó tejet.

Tegnap reggel valóban 6-kor fölkeltem Tamást, és kibicikliztünk a piacra. Egy lélek sem volt még ott. Kimentünk a néptelen mólóra, leültünk az állomáson, végre visszamentünk a piacra, ahol nemcsak tejet sikerült venni, hanem 10 db tojást is. Itthon nekiláttunk, össze-vissza töl-

tögettük a különböző tejeket, begyűjtöttünk a sparherdba, és mindent fölforraltunk. Amikor Lujzi néni lejött, mondta, hogy már tudott az egész dologról, este észrevette a hiányt, és csak azt csináltuk rosszul, hogy nem fölöztük le a tejet.

Apu 5 nap óta élvezi itt a szabadságot, anyu csak tegnapelőtt jött le velem, és ma utazik is vissza, hogy pár napig inspekciónak még egyetemi ügyemben. Ez a nyavalyás egyetem csak tönkreteszi anyunak ezt a nyaralását is, és két értékes napot én is elvesztettem emiatt. Pais professzor ugyanis sokat tett az érdeken, és csütörtökön berendelt magához, pénteken elküldött a minisztériumba, mégsem mondhattam, hogy sajnós, én nyaralok, nem érek rá, majd bemegy a mamám.

Kedden táviratilag rendelték haza, de bizony csak csütörtökön hajnalban indulhattam útnak. A sürgöny érkezésekor ugyanis éppen nem voltam itthon, kétnapos Bakony-vidéki portyán voltunk Ödönnel, Tiborral és Ödön bácsival.

Hazafelé jövet még megtekintettük a nagyvázsonyi Kinizsi-tornyot, amelyet nemrégén tisztességesen rendbe hoztak. Így sokkal érdekesebb látnivalónak bizonyult, mint a visegrádi Salamon-torony, mégis alig tud a létezéséről valaki. Állítólag Mátyás előtti időből való, és nagy királyunk ajándékozta a nagyvázsonyi Kinizsinek.

A túra remekül sikerült, a gépekkel nem volt semmi baj, szerdán este $\frac{1}{8}$ -kor érkezünk haza.

Csütörtökön 10 órakor érkeztem Pestre.

1955. augusztus 23.

A rengeteg koreai egyetemista eltűnt Szemesről, helyettük arabok érkeztek pár napra. Nagy feltűnést keltettek viseletükkel. Az egyik, amint észrevette, hogy Gabiékkel nagyon mosolygunk rajta, odajött, és a kézfogás nemzetközi nyelvén fejezte ki jóindulatát. Angolul nem sikerült vele beszélni, csak annyit mondott idegen kiejtéssel, hogy Szíria, és mutatott egy fényképet nekünk. Azt mondják, franciául inkább lehetett volna velük beszélni, de hiába, már elmentek. Kezdenek a telepen a magyarok túlsúlyba kerülni.

Tegnap Ödönnel egyszerre hódoltunk a kertben kedvteléseinknek: ő súlyt dobott, én jógáztam. A nyugat és a kelet egymás mellett. Haladtam már a különös testedzésben jócskán, jó hajlékony kezdek lenni, és

formálódik a mellkasom. A szívem sem szúr mostanában, és jó az emésztésem. Persze, ha véletlenül javulna a szívbillentyűzavarom, nem is lenne jó, legalábbis az újabb katonai orvosi vizsgálatra gyorsan el kéne megint rontani. Ha meg deltásabb leszek az átlagosnál, az anyagi hátrányt jelenthet, mert nem fogok tudni készruhát venni.

1955. augusztus 30.

Az utolsó hét nagyon kellemes időt hozott, talán akik most nyaraltak, jártak a legjobban. A Balaton remekül fölmelegedett, nagyszerű volt fürödni. Sokat is csónakáztunk, Ödönnel és Istvánnal járogattunk át Tamásékhoz.

Most már alig öt óránk van csak Szemesen. A két nap kiesést leszámítva is 25 napot tudtam nyaralni, igazán meg lehetek elégedve. De még anyu is egészen kipihentnek érzi magát, pedig ő csak egy hetet töltött itt, de olyan jó volt ez az utolsó hét. Most pedig már nem fáj hazamenni, amikor mindenki megy, akkor jobb is elbúcsúzni.

1955. szeptember 3.

Itthon megtudtam, hogy egyetemi ügyemben még nem történt döntés, viszont bekapcsolódott Siklósi Pali bátyám is, Miklós bácsiék barátja, és ő apuval egy újabb kérvényt íratott nagy sebesen az új rektor, Sötér számára.

Első látogatásaim között a legérdekesebb volt, amelyet Polonyiék lakásán tettem. Barátom a nyári szünetet töltötte itthon Budapesten, pár nap múlva utazik vissza feleségével Kínába. Érdekes volt, ahogy elmesélte a két magyar egybekelését a pekingi hatóság előtt. Házasságlevelüket is megmutatták, persze, azt sem tudtam, hogy tartsam? Megnéztem pekingi és moszkvai fényképeiket, kifaggattam őket mindenről, elhoztam egy kis kínai műtyűrkét, meg egy papírpénzt – a mao –, és nagyon elégedett voltam ezzel a látogatással.

Csütörtökön délelőtt beállítottak Ödön és István azzal, hogy szaván fogják anyut, aki azt pedzette még Szemesen, hogy én taníthatnám őket angolra, és szeretnék komolyan dúllőre vinni dolgot. Természetesen vállalkoztam a kellemes feladatra. Méghozzá olcsón – 10 forintos órábérért –, mivel nem vagyok nyelvtanár, de így is megéri, mert nekem is szórakozás. Ők már nem egy helyen tanulgatták az angolt, de nem sokat halad-

tak vele. Mindenki beszerzett egy példányt Howard Fast „The proud and the free”-jéből, azt olvassuk együtt. Föl akarom használni az egyetemen szerzett nyelvtani ismereteimet is, a nyelvtanulás alapjának azonban saját tapasztalatomból kiindulva az olvasást tekintem. Magam most Sinclair Lewis „It can't happen here”-jét olvasom.

1955. szeptember 17.

IBUSZ-vonattal kirándultunk a Dunakanyarba. Dömös-átkelés-Téry út – Ilona-pihenő – Hoffmann-forrás – Hirsch-órom – Miklós deák völgye – Pilismarót. Fürdés. Zebegényből haza. Szép nyárvégi kirándulás volt, érdekes, hogy a természetben még alig volt nyoma az ősznek, legfeljebb a kikirics jelezte közeledését.

Ödönnel a Népstadionban voltunk a magyar–lengyel atlétikai viadalon. Iharos világcsúcsa.

Hétfőn megjött az elutasítás a Sötérhez beadott külön kérvényre. A dolog természetes volt, csak azt találtam udvariasságnak, hogy még oda sem pecsételték a rektor aláírását, csupán egy ismeretlen nő biggyesztette rá a nevét. A minisztérium elutasítása még mindig késik, pedig valószínűleg nem azért, mintha odabent sokáig tárgyalnák az esetemet.

Az értesítést, mely talán végleg lezárja az egész nyavalyás ügyet, igen jó kedvvel várom. Az egyetemi tanulásról, legalábbis a nappali tagozat sima útjáról teljesen lemondtam, és érdeklődéssel gondolok a katonaságra. Talán furcsának vagy cinikus elképzelésnek látszik, de valahogy szeretnék is már bevonulni. Ha már ez egész intézmény ki van találva, illik is minden férfinak megismerkedni vele, és egy pár éven át kipróbálni. Bizonyos megbecsülésre és tekintélyre tarthat igényt a katonaság, különösen a közlegény. És mi az a két esztendő? Apáink nemzedéke háborúban szolgált annyit, meg többet is, és elviselték a legnehezebb megpróbáltatásokat, most meg már oda vannak szegény egyetemisták, hogy nyáron egy hónapra táborba kell menni! Inkább az a furcsa, hogy ők megússzák 5 hónap gyakorlattal, míg azokat, akiket érettségi után nem vettek fel az egyetemre, azzal büntetnek, hogy két-három évre viszik el őket. Mért, azok annyira fejletlenek és nehézfejűek, hogy ötször annyi idő kell nekik, mint az egyetemet végzőknek a kiképzésre? Szerintem igazságosabb lenne, ha úgy, mint régen, minden maturált ifjú embernek egyformán 1 évet kellene leszolgálnia.

1955. szeptember 24.

Rávettek, hogy adjam be kérvényemet vendéghallgatóság engedélyezéséért az egyetemre, hogy a rektor könnyebben be tudjon majd nyomni, ha ez egyáltalában lehetséges.

A jövőmet egyáltalában nem látom tisztán, az igaz, de azért nem kell éppen letörni. Lehet, hogy még két évig, lehet, hogy ötig is eltart ez a bizonytalan periódus, de azért nem szeretnék már öregebb lenni. Ahogy József Attila írta: „Húsz esztendőm hatalom”.

1955. október 3.

Szülők és fiatalok kirándulása. IBUSZ-vonattal Nagymaros-Visegrádig, Lepence patak, Királykunyó, Prádikálószerék. Sütött a nap, mindenki meg volt elégedve a ritka szép kilátással. Ötnegyedórai pihenés és ebéd után a Vadállókövek melletti meredek ösvényen leereszkedtünk a hegyről. Az útnak ez a része nemigen nyerte meg az idősebb korosztály tetszését, bele is telt két órába, mire Dömösre beértünk. Rögtön átkeltünk a Dunán, és hamarosan föl is ülhattunk az IBUSZ-vonatra.

A következő kirándulás a Pilisben a Nyergeshegy volt. Ez is jó kis kirándulás volt.

Az egyetem szerencsére nem küldött értesítést a vendéghallgatói engedéllyel kapcsolatban. Azért mondom, hogy szerencsére, mert semmi kedvem az egészhez, nem akarok vendéghallgató se lenni. Mindenesetre a velem történt különleges esethez méltó furcsa dolog ez is, hogy sem ebben az ügyben az egyetemről, sem az elutasítással kapcsolatban a minisztériumtól nem kaptam semmi írást.

1955. október 12.

Mégsem leszek egyelőre katona. Ma volt a sorozás, és nem vettek be. Az összeírási könyvecskébe azt pecsételték be, hogy „háborúban hátországi szolgálatra alkalmas”. Békében tehát nem tartanak rám igényt, legalábbis erre az évre nem fognak behívni. Mentésit a szívbillentyűzavarom, amelyet jóindulatúan respektálnak.

Szombat délután indultunk Dobogókőre, kerékpáron, Ödönnel és Istvánnal. Kisebb megszakításokkal Pilisszentkeresztig tudtunk kerékpározni, onnan már toltuk a gépeket. Hamar be is sötétedett, de volt elemes lámpa is nálunk. ¾7-re értünk föl a menedékházba, ahol kelle-

mes 12 órát töltöttünk el. Az étteremben ettük meg kiadós vacsoránkat, utána kártyáztunk egy sort. István azon nevetett, hogy milyen feltűnést keltettünk, amikor bevonultunk 185 centis magasságunkkal. A 12 személyes férfi-szobában először mi helyezkedtünk el, 9 órakor, de később még mások is jöttek, nem alhattunk el egyhamar.

Vasárnap reggel 6-kor keltünk, és ¼8-kor indultunk lefelé. Egy új utat derítettünk föl, amelyen egyikünk sem járt még: Dobogókőről le Esztergomba. Mondhatom, nagyszerű serpentin, robogtunk lefelé, de azért egy párszor meg is álltunk fényképezni. Pilisszentlélekig nagyon erősen lejtett az út, onnan már kiszélesedő völgyben vezetett tovább Esztergom városába, ahova egy órán belül érkeztünk meg. Véletlenül István keresztszülei is ott laknak, náluk tettük le a gépeket, majd fölszaladtunk a bazilikába, és ott hallgattunk misét.

Ez külön élményt jelentett számomra. Abban a hatalmas csarnokban egészen más a mise hangulata, mint kisebb templomokban, igaz, nem olyan meghitt, inkább kissé teátrális. Hátra ültünk, így egész messziről láttuk az oltárnál mozgó három papot, a ministránsokat és gyertyavivőket, de a szentélyben ülő kispapok zengő hangja még szép erőben ért el hozzánk. Ilyen mise úgy tudom, csak egy van minden vasárnap, mégis olyan kevés hívő volt, hogy egy falusi templomot sem töltöttek volna be.

Mise után egy kicsit még nézelődtünk a várhegyen, majd lementünk István keresztszüleihez reggelizni. Nagyon kedves, szíves vendéglátó családot ismertünk meg bennük, meghívtak ebédre is. Közben még egy kicsit bolyongtunk a városban, meglátogattuk az én keresztaátmat is. Délután 2-kor indultunk a Duna menti úton hazafelé. Basaharcnál lekanyarodtunk a partra, megnéztük a szobi révet, Visegrád előtt egy jót uzsonnáztunk, Szentendrén István beszólt ismerőseihez, este ¼8 tájt értünk haza. Nagyon kellemes kirándulás volt.

1955. október 18.

A mai világban, amikor a legtöbb ember robotol, nem jó érzés állás nélkül lenni. Szeretnék valami megfelelőt találni, inkább tisztviselőit most már, mint segédmunkási állást. Túl sok reményemnek persze nem szabad lenni.

Írással keresni, az lenne kellemes dolog. Erre azonban egyelőre még nemigen érzem magam képesnek. Azért bízom benne, hogy később fog

menni az írás, hiszen annyi ötletem van már, és annyit foglalkoztatják agyamat ilyenféle gondolatok. Szeretnék egyszer valami szépet, meghatót is írni, nem csak humorosat, ami mégis könnyebb. Anyu megvette Karinthy „Tanár úr kérem”-jét, amelyben a humor igazi gyöngyszemeit ismertem meg. Az író mély gondolatokat tartalmazó bevezetése különösen megragadott.

Németül olvasgatom a szerencsétlen sorsú Hölderlin munkáit. A túl szentimentális részek néha bosszantanak, máshol azonban élvezem az emelkedett hangot, a szép kifejezéseket. Nemrég olvastam el – magyarul – a Faustot. Angolul most a híres „Pride and Prejudice”-t olvasom nagy kedvvel.

Tanulás, olvasás mellett bizonyos házimunkával is igyekszem kihasználni időmet. Megcsináltattam a rég nem használt porszívómat, és most naponta ezzel takarítok. Nagy élvezet a partvissal való söprögetés után, hogy nem kell nekem elnyelnem azt a sok port. A gép remekül működik, rengeteget fölszed, csak a villanyszámlát ne nagyon emelje majd!

1955. október 29.

Bálint az álláskeresésben is készséggel sietett segítségemre. Együtt mentünk el a Corvinához, egy ismerőshez, majd másik ismerőshöz a Kiadói Főigazgatóságra, aki aztán ajánlólevéllel irányított az Állami Könyvtérjesztőhöz. Ott azzal biztattak, hogy ha jelenleg nem is tudnak fölvenni, előjegyzésbe vesznek.

Okt. 22-i dátummal hirtelen, amikor már nem is vártuk, megérkezett a válasz a minisztériumtól. Tudtomra adja, hogy az egyetem mellőzésemmel nem követett el hibát, mert általában többen tettek sikeres felvételi vizsgát, mint ahány embert föl tudnak venni.

Nem árt, ha tudok egy kicsit gépelni is. Vali néni útmutatásai alapján komolyabban hozzákezek a gyakorlásnak.

A múlt szombaton Meszter Gyöngyi névnap i uzsonnájára voltam híva. Kató néni célzott rá, hogy jó lenne egy kis írással előállni. Nekem is kedvem volt hozzá, mivel realisabb ajándékre úgysem volt pénzem. Péntekig halasztottam a dolgot, végre vacsora után nekiültünk – mert anyu is segített –, és ötletemet fölhasználva, hogy csekélységem helyett inkább a nagy költők köszönték fel az illusztris ünnepeltet, összeüttünk négy kis utánzat-versikét. Egészen jól sikerültek. Másnap az uzsonnánál olvas-

tam fel őket nagy sikerrel. Az enni-innivalónak pedig az én szememben volt nagy értéke. A társaság kisebb volt, mint máskor, de kellemesebb, keveset táncoltunk csak, így egész jól telt az este.

Anyu végre megkapta a szerződést, amelyre fél évig várt. Most meg egyszerre olyan sürgős lett az Új Magyar Kiadónak a regény lefordítása, hogy különösen rövid terminust adtak. Fő az, hogy megint lesz pénz, már úgysí nagyon rossz volt nélküle. A takarébetéteimből is csak 100 forint maradt.

1955. november 16.

Házimunka, olvasmányok: Windsori víg nők németül, „Lady Windermere’s fan”, „The war of the Worlds”, magyarul a Mauzóleum Klub. Vakon gépelés, jó rádióműsor, egészségápolás.

A múlt héten Lacival ismét egy kis műsor szerkesztésével foglalkoztunk. Szombatra Ödön születésnap i uzsonnájára voltunk híva, és Lacinak az az ötlete támadt, hogy mivel barátunk most 18. életévét tölti be, tehát nagykorú lesz, ezzel kapcsolatban csináljunk egy bírósági tárgyalást. Csináltunk is. Aput bevontuk, így a hivatalos jelleget tökéletesen megadhattuk az egész mókának. A tanúvallomásokat részben légből kaptuk, részben Nyári Tamástól, aki Ödönnek osztálytársa, Lacinak szomszédja. Az ő elbeszélése alapján fény derült a „nagykorúsítandó” iskolai magatartására is, a többit pedig mi is jól ismertük. Így aztán remek anyagunk volt, és meg is írtuk a mindent magába foglaló jegyzőkönyvet, amelynek egy gépelt példányát a tárgyalás lezajlása után Laci, a KESZB (Kóser Emberek Szövetségének Bírósága) tárgyalásvezetője átadta felperesnek megőrzés és tanulmányozás végett. Mondanom sem kell, hogy a szombat esti helyszíni tárgyalás a 30 tagból álló társaságban igen nagy ceremóniával zajlott le. Én a nagykorúsítandó lelkes ügyvédje voltam, aki élénk előadásban ecseteltem ügyfelem érdemeit és cáfoltam a szülők és tanúk vádjait, míg sikerült is elérnem, hogy a bíróság helyt adott keresetünknek és Ödönt nagykorúnak nyilvánította.

Különben az egész mulatság jól sikerült, én legalábbis jól éreztem magam, és csak Leszlerék mentek el éjfél előtt.

1955. november 26.

Másnap, vasárnap Lacival és Ferenczy Tamással elmentünk a Nemzeti Színházhoz, és vettünk 8 jegyet a holnap i III. Richárd-előadásra. Kelltt

is, hogy hárman menjünk, nekem magamnak nem akartak kiadni ennyi jegyet. A pénztárnál álló alkalmazott, láttam mulatott rajtunk, amint a jegyeken osztozkodtunk. És mit csinált közben ez a szerencsétlen Ödön? Részt vett egy pilisi turistaversenyen és elvesztette a stopperórámat.

1955. december 10.

1-je óta állásban vagyok. Egy hónapos szerződést kaptam az Állami Könyvterjesztőtől, és egy kis biztatást, hogy ha kedvem van, továbbra is ott maradhatok. Most a karácsonyi könyvvásár idejére vettek föl kisegítőként. A Lenin körút 52. szám alatti Erkel Ferenc Könyvesboltba osztottak be, ahol a 15. alkalmazott lettem. Nem is tudom, hogy van-e nagyobb könyvesbolt a városban ennél? Nálunk van külön zenei osztály is és hanglemez-árusítás.

Szeretek itt lenni. Az első napokban persze szokatlan volt a munka, ebbe már nehezebb beletanulni, mint a derék figuránsi foglalkozásba. Bekerültem az ezer és ezer könyv közé, aránylag nem nagy előzetes tájékozottsággal. Első nap csak az ifjúsági regényeket tanulmányoztam, a másodikon már vevővel is szóba mertem állni. Azóta már egy csomó könyvet eladtam – el is rontottam néhány blokkot –, de még távol állok attól, hogy biztosnak érezhessem magam. A kollégák azonban mintaszerűen udvariasak és kedvesek, úgy, hogy tőlük minden segítséget megkapok. Sokszor megyek ezt-azt megkérdezni tőlük, a nehezebb vevőket kérés nélkül is átveszik tőlem.

Sok időt töltök a raktárban is, ahova le-leküldözgetnek könyvekért, vagy rám bízva a boltvezetőnő egy-egy rész átrendezését. Köpenyem nincs, eleinte pulóvert sem hordtam; meg is fáztam az egyik délután úgy, hogy 38,8 fokos lázzal jöttem haza. A nátha és a köhögés azonban elmaradt, és az Ödön bácsi tanácsára bevett két kininnel és két kalmopirinnel reggelre sikerült elmulasztani. Nagyon akartam is meggyógyulni, a hiányzást szégyeltem volna.

Befogtak már csomagolásra is. Ezt eleinte nemigen szerettem – most is drukkolok egy kissé –, mert ehhez határozottan kézügyesség és gyakorlat kell. És az ember egy kicsit meg van szorítva, amikor összegyűlik a rács előtt néhány vevő. Rosszabbul sikerült csomagajaimhoz szoktam egy barátságos mosolyt és udvarias bocsánatkérést is mellékelni. Ha gyerekkoromban szerettem volna pecsételni, hát azt most megkaptam.

Az árukiadó a bolt pecsétjét és a „Fizetve”-t rányomja minden egyes blokkra, amelynek párját a megfelelő spékeltűre fölszúrja. A mellettem ülő pénztárosnő meg állandóan rémiszt a gondolattal, hogy hátha egy blokk el találna veszni? Még jó, hogy nem vagyok ideges természetű, különben bizonyosan összeroskadték a szörnyű felelősség terhe alatt.

A forgalom elég nagy, bár a Mikulás utáni napokban kissé visszaesett. 15. után persze nőni fog. Lujzi néniék is kedvesek voltak, és nálunk vásároltak be karácsonyra. Nekünk érdekünk fűződik a minél nagyobb bevételhez, az esetleges prémium miatt. Ja, igaz, a saját fizetésem! Havi 610 fix – minimális. De, ha úgy mondom, hogy 1000 forint és a többi tandíjra levonják, akkor nem is panaszkodhatom. Mint figuráns jobban kerestem, de nem tanultam. Itt, ha bent maradok jövő évben is, tulajdonképpen kitanulhatok egy szakmát. Nem ipari szakmát, nem azt az ideálist, amelynek birtokában állítólag mindenhol úr az ember, de szép szakmát, amelyhez intelligencia kell.

Még szerencse, hogy a bolt elég közel van, nem kell sokat villamosozni. A munkaidő nem túlságosan szerencsés: délelőtt ½10-től este 6-ig. Reggel bizony hajlamos vagyok a későn kelésre, este pedig már kevés szabad óráim marad. Most még hozzá a weekendet is föl kell áldoznom. Ma – szombaton – a szokásos 3 helyett 6 óráig tartottunk nyitva, és holnap is folyik 10-től 6-ig az árusítás. Természetesen nem az egész személyzet tartózkodik bent ilyenkor, de énram, mint különleges igényeket nem támasztó nőtlen emberre, minden esetben számítanak. Vasárnap még eddig nem dolgoztam, de hát ezen is át kell esni, és ha rendszeren megfizetik majd, azt mondom, meg is érte.

Vasárnap a III. Richárdot néztük meg a társaság néhány tagjával a Nemzetiben. Jó helyünk volt a II. emeleten. A darab nekem kevésbé tetszett; Shakespeare maga-formálta történetei művészbek, mint a szövevényes Rózsák harca. A bonyolult családi kapcsolatokat alig tudtuk kibogozni. A zsarnok sorozatos gyilkolásai sem képviseltek olyan drámai erőt, mint például a két ellenséges ház harca a „Romeo és Júlia”-ban.

1955. december 27.

A múlt héten minden este 8-ig tartottunk nyitva. Két vasárnapomat is munkával töltöttem. Így számomra a rövid karácsony mégis ünnepet jelentett, mert három hete volt utoljára szabadnapom. Különben csak a

megszokás tette, hogy az emberek még most is kellemes karácsonyi ünnepeket kívántak egymásnak, mert hiszen a 25-i vasárnapon kívül, amely karácsony nélkül is meglett volna, más ünnep nem volt.

Nekem még a hangulatom sem volt ünnepi egészen Szentestéig, amikor végre megpillantottam a szobában a kis karácsonyfát. Reggel, amikor elmentem dolgozni, még ez sem volt. A boltban persze nagy volt a forgalom, jártam a raktárt, és volt, hogy egyszerre hárman is csomagoltak. Ezúttal 6-kor zártunk, és én, mielőtt hazajöttem volna, még felszaladtam Gabiékhoz – akiket elhanyagolok mostanában – és vittem egy könyvet ajándékba. Itthon apu a fácskát díszítette, anyu keresztlányainál volt még. A két szoba egybe volt nyitva, és szép rend volt bennük, csak a por volt óriási, különösen a hideg hálóban volt elrettentő. Éreztem a dolog bizarr voltát, de a piszkot nem állhatom karácsony estéjén, hát hozzáálltam porszívózni. Apu azonban nem engedett, hogy mégis mit szólnak ehhez a szomszédok, akik hallják a gép zúgását? Így a fa díszítését fejeztem be, míg apu a halas vacsorát ment előkészíteni. 1/29 körül jöttek meg anyu és Dezső bácsi, és akkor eszközöltük a fagyújtást. Apu még a kis csöngőt is megrázta a pár pillanatra lecsukott ajtó mögött, és úgy léphettem be a titokzatos Jézuska birodalmába, mint régen. És volt is miért titkolózni előttem. Bár pedzettem anyunak, hogy semmiféle ajándékozgatás miatt ne csináljon magának gondot, mégis annyi értéket találtam az asztalon, amennyit igazán csak nagy áldozattal és szeretettel lehet előteremteni. Megkaptam az új bibliapapiros kiadásban az Arany-összest, az Adyt és a Vörösmartyt. Ezen kívül én vettem anyu megbízásából egy most megjelent Kosztolányi-válogatottat, apu pedig Kardos László Tóth Árpád-tanulmányával meglepte anyut. A versesköteteket az üzemben részletfizetéssel szerezte be. Kaptam még egy érdekes angol nyelvkönyvet is, egy jó harisnyát és Lenke nénitől 50 forintot. Aput egy kis likőrrel leptük meg, de közben ő is vett egy üveg-gel, Dezső bácsi pedig hozott pezsgőt.

Vasárnap délelőtt Meszter Kató néni hívott fel, hogy Gyöngyivel nem mennék-e el közös keresztstzüleinkhez? Az ötletet kitűnőnek találtam – évek óta nem tettem látogatást keresztmamáéknál, legjobb pótolni a mulasztottakat szent karácsony, a szeretet ünnepén. Gyöngyivel el-sétáltunk a Tardoskedd utcába – egy kis fejtörés és kérdezősködés után találtunk csak rá –, és Józsi bácsiék nagy örömmel fogadtak. Valóban

nagyon jókor beütemezett látogatás volt. Találkoztunk Margit nénivel is, aki az ünnepre lerándult Érdről.

Másnap kezdődött megint a munka, igaz, hogy az előző hetihez képest ez semmi, ami most van. Az új autótérképen kívül alig keresnek mást a vevők. Ennek az autótérképnek különben egy kis autózást is köszönhetek. Mielőtt a nagyobb adagokat a központból leszállították volna, nekem kellett taxival elfuvaroznom néhány csomagra valót a Honvéd utcából a Lánchíd utcába a mentőkhöz, néhányat pedig haza a boltba. Már máskor is küldtek autóval csomagot szállítani. Manapság ez is érdekességnek számít, mivelhogy nálunk nincs minden negyedik embernek autója.

Ma megkérdezte tőlem a boltvezetőnő, hogy mi a véleményem a szerződés meghosszabbításával, azaz a szakmában maradással kapcsolatban? Én természetesen pozitív választ adtam, mert valóban szívesen folytatnám tovább ezt a munkát – persze több fizetés nem ártana. Sok ismerősöm látogatott már meg a boltban, általában vásároltak is nálunk. Vannak, akik először idegenként kérdeznek valamit, és csak aztán fe-dezzük fel az ismeretséget.

Ma hosszabb szünet után újra megtartottuk az angolórát a fiúkkal. Holnap este apuval megnézzük a Faustot.

1955. december 31.

Szilveszter éjszakája van. Este 7-től 9-ig a templomban voltunk, az előbb jöttünk haza. Anyuék jó vacsorát készítenek, a két szoba van befűtve, ünnepi a hangulat. De azért az igazi hangulatot a Te Deum adja meg, a templomigazgatói beszéd, a karácsonyi énekek, a Himnusz. Ehhez a szokásos vigadozás valahogy nem is illik hozzá. Meg vagyok híva Hajtóékhoz – csak az ifjúság estje –, de jó, hogy még közben a vacsora van, nem is lehetne a templomból egyenest oda menni. Az éjfél ünnepélyes pillanataiban pedig, mint eddig minden évben, most is az én jó szüleimmel fogok együtt lenni, és itt, a kedves lakásunkban, a kis karácsonyfa gyer-tyáinak meleg fényénél kívánunk majd egymásnak boldog újesztendőt. Utána leszaladhatok még Hajtóékhoz, hogy lássam a társaságot.

Annyit jegyzek le a most búcsúztatott 1955-ös év utolsó éjszakáján, hogy ismét úgy érzem, hogy hálát kell adnom Istennek ezért az eszten-dőért is, mert ez sem volt szegényebb örömeimben és boldogságban,

mint a többi. Az a még mindig növekvő és alakuló emberi palánta, amely én vagyok, néhány új hajtással gazdagodott ebben az évben, és valamivel mélyebbre fúrta gyökereit az életet és erőt adó talajba. A palánta gondos Teremtője most is elküldte hozzá a frissítő és növesztő esőcseppeket, és megtartotta mellette erőben és egészségben a két legügyesebb és legdrágább kertészt, akik fáradhatatlanul nyesegették vadhajtásait, és pusztították a körülötte feltörő gyomot. Ha ez az Isten által ültetett palánta fejlődni és erősödni tudott, az Alkotó után az ő érdemük, és áldja meg őket érte az Isten! Élvezhessék is majd minél előbb munkájuk gyümölcsét, és sok új örömet hozzon minden új esztendő!

1956

1956. január 8.

Ha hidegebb is lett valamivel az idő, száraznak továbbra is száraz maradt, így az első keresményből nem vettem sínadrágot. 591.70-et kaptam kézhez a 3% öregségi levonása után, de ebben a túlóradíj még nincsen benne. Ezt majd csak a hónap közepén fogom megkapni.

A bolti forgalom normális kereteibe tért vissza. Sokan jönnek műszaki könyvekért, különösen a nemrég megjelent Mérnöki Kézikönyvet és az autótérképet kapkodják, míg a szépirodalmi könyveknek, de különösen az ifjúságiaknak nincs nagy keletje. Míg a hivatalos küldönc, Károly bácsi mással volt elfoglalva, engem küldtek el több helyre könyvet szállítani vagy pénzt behajtani. Szeretem ezeket a munkaidőben tett sétákat.

Egyik este 13-an mentünk a Néphadsereg Színháza Szent Johanna előadására. Tetszettek: Bulla Elma, Szakáts Miklós, Deák Sándor, Bicskey Tibor.

Olvasásom egyensúlya újabban az angol felől a magyar felé billent – a német maradt a tengelyben –, a szakma ugyanis megkívánja, hogy sok könyvet ismerjen az ember. Elolvastam az I. Pétert és Fekete István „Kelé”-jét is.

A gépírással lassan, de biztosan haladok az utolsó betűk felé. A leírt szövegeken jókat mulatunk.

Végre ma több mint egy hónapos szünet után alsóztunk egyet apuval. Csúfosan elvert.

1956. január 15.

Milyen sokat jelent a jó fellépés! Ezt már megtanultam. Idegenek mindjárt másként állnak szóba az emberrel, ha jó az első benyomás. És mért ne intézzük el minden dolgunkat embertársainkkal barátságosan, jó kedvvel?

Ez a hónap nem várt izgalmakat hozott a városnak. Még az új év első napjaiban nagy feltűnést keltett a Margit hídról a Dunába szaladt autóbusz esete. Megrázó tragédia. Inkább hiszek annak a verziónak, hogy csak a személyzet volt a kocsiban, mint a rémhíreknek, hogy több hullát fogtak volna ki.

És a másik, még nagyobb szerencsétlenség! 12-én reggel ¾7-kor sok ember ébredt ijedten arra, hogy veszedelmesen mozog feje felett a tető. Földrengés volt, és nem is kicsi. Mi anyuval már csak a közepe táján ébredhettünk, mert szerintünk nem tartott olyan sokáig az egész, mint amilyen hosszúnak a hivatalos jelentés is elismerte. És arra a morgásra sem emlékszünk, amelyet sokan hallottak. A város déli részén, és a délre eső falvakban volt a központ, ahol sok ház is rongálódott, és halálos áldozatok is voltak. Azt mondják, ha tovább tart a rengés, Budapest is dűledezett volna. Mindenesetre egy kicsit észre téríthette az eset azokat, akik túlságosan nagynak látták az ember hatalmát, és igyekeztek ellefejteni azt, aki bármely pillanatban elfújhat minket egy lehelettel.

Jó házbál volt Ferenczyéknél, Ödön műsorával – ő Bukfenc, én Emilke szerepben.

Apu remek ebédet nyújtott ma. Utána egyet szundikáltam, majd anyu fordításában javítottam a géphibákat. Holnap van a határidő, és el is készül „A Gyemidovok”-kal. Az „Ivan Ivanovics”-ot már kiadták harmadszor, az „Istenhátamögötti emberek” pedig másodszor fog megjelenni. Anyu igazán nagyszerűen érti ezt a munkát, nagyon szépen fordít.

Vacsora után nagy zenei élményben volt részünk. Olasz előadásban kedvenc operámat, a „Parasztbecsület”-et hallgattuk rádión. Most pedig a „Bajazzók” tragédiája halad a végkifejlődés felé. Leteszem a tollat, ezt már jobban hallgathatom.

1955. január 22.

Nem tehetek róla, de bennem kevés a becsvágy. Igaz, ha a hiúsági oldaláról nézem, akkor több. Mert nem lehet valaki boldog mint egyszerű könyvkereskedő? Az emberiségnek igen kis százaléka rendelkezik egyetemi diplomával, és nem feltétlenül ezek a boldogok és megelégedettek. Viszont én ebben a környezetben nőttem fel, ahol az egyetemi végzettség szinte természetes dolog. Hozzá tartozik az emberhez, mint a nyakendő. Minden barátom értelmiségi foglalkozású ember lesz, pont én

maradjak le, aki azelőtt elől jártam? Most mindenki sajnál, amiért három évet „elvesztettem”, és bíznak bennem, hogy azért utánarukkolok a többieknek – ha alkalmam nyílik rá –, és viszem valamire. És ezt én is szeretném. Ez a hiúság.

Mert sokkal okosabb leszek a diplomával, mint anélkül – feltéve, hogy amúgy is olvasnék és képezném magam? És mi lehetek vele? Tanár? Nem egy kolosszális karrier. Író? Az lehetek egyetem nélkül is. És mégis el kell végezni azt az egyetemet. Talán mégis könnyebb, mint szakítani a közfelfogással, és visszalépni a szürkességbe. Messziről nézni a hiúság vásárát. Vagy vegyük elő az idealizmust is? Hogy a hivatás. Tanítani a gyerekeket, nevelni a jövő nemzedéket? Ez már igen. A derék nebulók néha még hálások is a szegény ördögnek, aki jobb híján egy életen át velük foglalkozott, és kapott érte annyit, hogy megkereste magának a betevő falatot. Ez is csak középső fok lehet, valamivel magasabb a könyvkereskedői szintnél. Legalább erre fel kell emelkednem. És olyan pályán kell mozognom, amely lehetővé teszi egy család eltartását. Mert család nélkül nem élet az élet. Ahogy a szülőktől életet kaptunk, úgy kell nekünk is adni a következő nemzedéknek a természet isteni törvénye szerint. És ha a fiak boldogok lesznek, és boldogabbak a nagyapáknál, akkor boldogok az apák is.

Thomas Mann novelláit olvasom. Az utolsó megmaradt példányt hoztam haza a boltból, hogy mielőtt ezt is eladjuk, megismerjem a nagy írókat én is. A héten elolvastam egyik élő írónk, Boldizsár Iván könyvét, a „Reggeltől reggelig” címűt, és mondhatom, egész jónak találtam. Befejeztem Strachey „Queen Victoria”-ját is, amelynek utolsó szakasza meghatóan szép volt.

1955. február 5.

Két értekezleten is részt vettem a közelmúltban. A termelési egész érdekes volt. Zala tervbeszámolóját értelmes hozzászólások követték. Egy bácsi pedig mindenkit megkacagtatott szónokias, de sületlen felszólalásával. 6-tól 10-ig tartott különben a gyűlés. A múltkor pedig egy kis ankétot hívott össze a Műszaki Könyvkiadó, ahol ismertették a negyedévi tervet, és kikérték a könyv árusítóinak véleményét. Ezt is végigültem, szintén nem minden haszon nélkül.

Thomas Mann novelláit elég lassan olvasom. Néhánya meglehetősen lehangoló, nyomorult emberek a hősei, de szépen van megírva.

A Tonio Kröger, a Tristan és a Fiorenza különösen tetszettek. Elolvastam eredetiben két Maugham-darabot is, amelyek meglehetősen kiforgatják tekintélyéből a házasság intézményét, de valójában igen szórakoztatók.

Weber Mariék sikeres házibuliján majdnem teljesen új uniformisban jelentem meg. Egy-két hét leforgása alatt 1800 forintnál többet vásároltam el. A legnagyobb tétel az az 1200 forintos ruha volt, amelyhez egy Rákóczi úti boltban sikerült hozzájutni. Nagyon tetszik nekem; sötét-szürke öltöny, és szépen testhez igazították.

Ehhez a ruhához már fekete cipő is kellett, hát azt is megvettem a Divatcsarnokban 423 forintért. Mondanom sem kell, hogy vásárlásaimat apu társaságában bonyolítottam le, ő az ilyesmiben szakértő. Végül egy nadrágtartó és egy szép ezüstszerű nyakkendő egészítette ki a fölszerelést. Pénzem pedig mindenre úgy volt, hogy anyu megadta régi adósságának egy jelentős részét, meg a kéthavi új keresetem is rendelkezésre állott. Ebből vettem még előbb zoknit és egy új óraszíjat is, különböző javításokat végeztettem el a szabónál és a cipésznél, alig maradt egy pár forintom. De jó ez a bevásárlás, öröm, ha ez ember szép holmikat tud magának venni.

1956. február 12.

Hétfőn este Lóránt bácsiék voltak itt vendégségben. Kellemes társalgás folyt, később Lóránt bácsi annyira belelendült filozófiai nézeteinek előadásába, hogy élvezet volt hallgatni. Nagyon érdekes dolgokat mondott a negyedik dimenzióval kapcsolatban.

Csütörtökön a két Tamással még egyszer megnéztük a Szent Johannát, ezúttal Ruttkai Évával a főszerepben. Nem játszotta olyan átéléssel és lelkesedéssel, mint Bulla Elma, de nekem ő is tetszett. Maga a darab pedig megérte a másodszori megnézését is.

Máté György „Úton-útfélen” című riportsorozata után most Laxness „Független emberek” című Nobel-díjas regényét olvasom.

1956. február 22.

Nem tudom, a jóga teszi-e, vagy a családi örökség, vagy valami hiányzik a szervezetemből, de többet eszem még a kortársaimnál is.

Minden ismerősöm tudja ezt rólam, a boltban is mindig nevetnek rajtam, ha bevallom, hogy nagyon finom volt, csak éppen nem volt elég nekem az ebéd.

Szombaton lesz a vállalat bálja, amelynek bevételét állítólag a föld-rengéskárosultak javára fordítják. Egy 5 forintos jegyet megvettem, de nem megyek el. Gyűjtöttek még ezen kívül lisztet, tojást vagy pénzbeli megváltást is, de én nem járultam hozzá többel, mivel jelenleg nagyon szegény vagyok. Kis keresetemre hivatkoztam részben akkor is, amikor visszautasítottam a belépést a szakszervezetbe, de másnap egyik kolléganőm jóindulatúan figyelmeztetett, hogy a másik miatt inkább rendezzem el a dolgot, nehogy valamit ártson nekem! Így hát be fogok lépni, de három hónapot mégis megspóroltam.

Egyik este éjszakába nyúló mulatság volt Hajtóéknál. Nem sok ilyen estére emlékezhetem vissza, ahol ilyen lelkesen forgattam volna a lányokat. Alig ültem le pihenni, és nem álltam le diskurálni a fiúkkal. Nem is lett volna illő, mivel csak eggyel volt több fiú, mint lány.

Meg voltam elégedve magammal, hogy másnap reggel ¼8-kor ébresztés nélkül felébredtem. Elsiettem a 8-as misére, de azért lett belőle ¼11, amikor síléccel fölszerelve Tiborral útnak indultunk. Ödön külön ment ezúttal az iskolatársaival. A fogaskerekűnél már rengeteg ember tolongott, valami 20 percet kellett várni, pedig kettős szerelvények bonyolították le az óriási forgalmat. Fent a hegyen azért valahogy eloszlott a tömeg, úgyhogy lehetett a síelést élvezni. Különösen a Farkastorokban volt jó. ¼5-kor értem haza, 6-kor mentem Lacival táncolni. Ezt nevezem kellemes téli weekendnek.

1956. március 4.

Voltam színházban: Tosca – Birkás Liliánnal, Csiky Gergely: Nagymama – Berky Lilivel és Gózon Gyulával. Síelés Ödön-Kati-Ottival. Tamási Áront olvastam.

1956. március 11.

Amitől tartottunk, hirtelen bekövetkezett. Megjött a jeges árvíz.

1956. március 18.

A pesti Dunán már semmi sincs, amiből sejthetné az ember, hogy mi van odalent délen. Hatalmas területet öntött el a gátjait lerázó folyó, és már a hivatalos jelentés is beismer néhány halálos áldozatot.

A Vidám Színpadon az erkélyen ültünk, mögöttünk a Ferenczy-gyerekekkel. A mostani műsor a „Csak egy évőkanállal” címet viseli, de repetát is szívesen kérhetnénk belőle, olyan jó volt. Teli torokból kacagott az ember, és remekül töltött el 3 órát. Jobbnál jobb jelenetekkel szórakoztattak, és némelyik egész rövid volt, alig több, mint maga az ötlet, rutinnal feltálatva – tanulságos volt.

1956. március 25.

Márciusi keresetemből nem vásárolhattam semmi különösebbet, csak egy cérna-puplin inget csináltattam 150-ért. Anyunak adtam kölcsön pénzt, és még egy dologra kellett költenem, amire nem túl szívesen adtam: szemüvegre. A dialektika törvénye – mennyiségi-minőségi változás – úgy látszik, a szem romlására is áll, mert mint tavaly az első pápaszem beszerzése előtt, most is egyszerűen csak fájni kezdett a szemem, jelezve, hogy a fokozatos romlás most már lehetetlenné teszi a régi szemüveg használatát. Bosszantott a dolog, de hát hiába, el kellett menni az SZTK-ba. Ott érdekes esetem volt a receptet kiállító tisztviselőnővel, aki igazolványomba pillantva előbb azt kérdezte, nem rokonom-e Brodszky Dezső, majd, hogy a Detroitban élő Szappanyosok nem azok-e? Mindkét ágról ismerte családomat. Ez már csak így megy Magyarországon.

Sajnos, az új szemüveg – kerettel együtt – 48 forintomba került, aminek csöppet sem örültem.

1956. április 1.

Április elsejét nem tartottunk az idén, ma elsősorban húsvét vasárnapja van. Kellemes ünnepeket már nemigen kívántam az ismerősöknek, mert hiszen ünnepek már nincsenek. Igaz, ha nem a munkaszünetet vesszük alapul, hanem az általános felfogást és a közhangulatot, akkor azért vannak mégis. Nagypénteken annyian voltak este a templomban, hogy például a Ferenciek előtt sorba kellett állni, hogy a Szent Sírhoz bemeheessünk. Most is rengetegen visszautasították az üzemi étkezdében a húsos ebédet. A pápa jóvoltából a szertartásokat idén már a dol-

gozókhöz igazították, és este tartották meg. A feltámadási körmenet is a szokástól eltérően napnyugta után volt.

Pitrolfűyektől átvett jeggyel néztük meg a Tannhäusert apuval. Parádés szereposztás volt – Tannhäuser Király Sándor, Wolfram Palló Imre, őrgrof Székely Mihály, Erzsébet Takács Paula, Vénusz Rigó Magda – mind a két szünetben vasfüggönyözés volt.

Délelőtt kimentünk Máriaremetére a templomhoz. A Hétlyukú barlangnál hóvirágot szedtünk.

1956. április 12.

Sokáig várták az emberek türelmetlenül a tavaszt, most a napokban már valóban áprilisra fordult az idő. Néhány napja még éjjel fagyott. Nálunk már nincs befűtve, de fokról fokra emelkedik a szobában a hőmérséklet. Már 17 foknál tartunk.

Kapós könyvek a boltban: Svejk, Shakespeare szonettek, Maupassant novellák, szovjet XX. Kongresszus jegyzőkönyve. Könyvsorsjegy-árúsítás. Kirándulások: 4-én négyesben a Tahi-Szentendre sziget-Vác útvonalon kerékpárral, vasárnap Ödönnel gyalog: Leányfalu-Vöröskő, ahol a felszabadulási turistaverseny miatt egész tömeg táborozott az emlékműnél. Zene szólt és sörösüvegek tapadtak a szájra. Mi hamar odébb is álltunk, épp, csak, hogy megsejleltük a remek kilátást. Tovább Paprét felé. Rókafogó völgy. Őzet láttunk. Öregforrás, Szentendre. Sötét este volt és meglehetősen hideg, amikor hazaértünk, de prima volt a kirándulás. Most is alig várom, hogy vasárnap ismét fölkerelkedhessem.

1956. április 22.

Két kirándulást tettem. 15-én: Virágosnyereg-Jegenyevölgy, 22-én: Pomáz-Szalabasinai kút-Bükki pusztá-Szentendre. Jó idő, sok virág.

Munka tekintetében mozgalmas volt ez a hét. Műszaki könyvnapokat kellett tartanunk, én négy alkalommal a Sztálin úti MÁV-épületben árusítottam. Az étkező előtti folyosón állítottunk fel két hosszú asztalt, azokra rakosgattam ki könyveimet, és blokkal a kezemben vártam türelmesen a vevőket. Volt is érdeklődő elég, de a legtöbben azt sajnálták, hogy nincs részletfizetés, meg hogy mért rendeztük az egész akciót a hónap második felében. Nem rajtunk múlt.

A Közlekedés- és Postaügyi Minisztériumban sokkal kisebb eredménnyel járt az árusítás, és csak az első napokban hozott igazán jó be-

vételt az Oktogoni könyvsátrunk is. Ez utóbbiban kisegítettem, egyik este 6-8-ig ott voltam. Különben megegyeztünk benne, hogy az egész sátorakció nagyon elhibázott – semmi számottevő árendedmény nem volt –, sőt, azt lehet mondani, ízléstelen. Éppen elég az évben egy alkalommal könyvnapokat tartani, különben arra való a könyvesbolt, hogy aki könyvet akar vásárolni, az ott vegyen!

Csütörtökön reggel Vértes kartárs váratlanul virágcsokrokat kezdett osztogatni a kolléganőknek, majd az általános meglepetés közepette elárulta, hogy születése napja van: 60 éves. Hát akkor ezt meg kell ünnepelni! Tamás, írd valami felköszöntőt, addig fölmentünk az egyéb munka alól! Tegnap viszont Lenin születésének évfordulójáról kellett megemlékeznünk.

A negyedévi prémiumot is megkaptuk. Valóban többet kaptam, mint a papír szerinti bruttó fizetésem, legalább 1 forinttal. Mégis, ez is tisztán talált pénz, jól jön az újabb vásárlásokhoz.

1956. április 28.

Este 10 elmúlt. Utazás előtti nap. Holnap háromnapos túrára indulok. Szemesre nem érdemes menni, hűvös napok járnak, a Balaton nem melegedhetett fel. Szerdán este elszaladtam Pitrolffyékhoz megbeszélni valamit. Kiderült, hogy Kató néni az egyedüli, aki megteheti, hogy a három szabadnapra elutazzék Budapestről. Már ki is tervelt egy nagy kirándulást a Cserhátba. Elhatároztam, hogy csatlakozom. Nagy kedvet kaptam hozzá, hogy kicsit bejárjam a turistasport kedvelői előtt is ismeretlen hegyvidéket.

Tegnap este szokatlan találkozó színhelye volt a Kárpátia étterem. Elemibeli osztálytársaimmal jöttünk össze. Panni néni is eljött, a fiúk közül pedig tizenhatan. Roppant érdekes volt, amint egyenként megérkeztek a magasabbnál magasabb komoly fiatalemberek, akik közül többen rövidnadrágos kisgyerek koruk óta nem látták egymást. Nekem is volt egy-kettő, akire nehezen ismertem rá, mások azonban tanácstalanul néztek egymás megváltozott arcának láttán.

1956. május 6.

Utazás vasárnap délután Pásztóra, elhelyezkedés a mentőállomás ügyeletes szobájában.

Hétfőn reggel zuhogó esőre ébredtünk. Amire azonban fölkelünk, már elállt. A hátizsákból előszedett ételdobozok és a pesti kenyerek mellé friss tej is került az asztalra, amit Kató néni is csakolyan jóízűen fogyasztott, mint én. A szilárd ételeket már kevesebb étvággal kultiválta, úgyhogy az ő kenyerét is jórészt nekem kellett megennem. Ezzel együtt mintegy 3 kg kenyeret, 30 dkg kolbászt, 30 dkg körözöttet, mintegy fél kiló lesütött disznóhúst, egy kis vaját, ½ kg kekszet és 5 almát faltam fel a túra folyamán. – Napi ½ liter tej is jött még hozzá. Meleg ételt nem etünk, csak teát ittunk.

Pásztótól egyórás gyaloglás után értünk el Kisnádasd pusztára, ahol a fészerből kikönyöklő parasztoktól útbaigazítást kérhettünk a Telephegyre vezető útra vonatkozóan. Más vezetőnk ugyanis nem volt, mint a Természetjárásban tavaly ősszel megjelent portyaleírás bizonyos Kúnsági sporttárstól, meg Kató néni 200 ezres térképe. Iránytűmnek az első két napban igen sok hasznát vettük, mert jelzések hiányában irány után mentünk.

A Kúnsági-féle cikkben megadott címekre Kató néni küldött levelet, így itt már vártak előre a szállással. Hollókői házigazdáink csak egy fél szobát tudtak rendelkezésünkre bocsátani – az öreg házaspár is ott aludt –, de annál szívesebbek voltak hozzánk. Először azt hitték, hogy a Kúnságinak valami rokonai vagyunk, de aztán megmutattuk nekik az újságot, amelybe az ő nevük is belekerült.

Fiatal lány is volt a háznál, aki este még elment valahova, és gyönyörű palóc népviseletben láthattuk. Mesélte, hogy ő is, meg a bátyja is a falu énekegyüttesével egyszer jártak Pesten, ahol filmre vették őket.

Május 1-jén zeneszóval keltettek. A szomszéd falu cigánybandája járt házról házra boldog májust kívánni.

Szerencsére a Herencsényt Pásztóval összekötő országút mentén találtunk embereket, akik az állatot őrizték; tudtunk érdeklődni. Általában sok a legelő a Cserhátban, ahol szétszórta harapdálja a füvet a jószág, míg a pásztor esetleg éppen olvas, ha nincsen egyéb dolga.

Szandavár: a büszke szirt csúcsán kuporgó omladékon már nem sok a látnivaló, a körkilátás, amelynek csak a nyugati Szanda-csúcs áll útjában, annál impozánsabb. Ide már jól látszanak a Börzsönyi hegyek. Kis forrás fakad a várdomb tövében, amelyből Kató néni ivott egy jót. Az eső elálltával az országúton mentünk be Bánkon keresztül Rétságra. Azt

terveztük, hogy onnan még átvágunk Berkenyepusztára, hogy a vasút nagy kerülőjét lerövidítsük, de a meginterjúvolt vasutas lebeszélte erről. Okoskodásomat azonban, hogy t.i. az átvágással is szeretnék 4 forintot spórolni, félreértette, és amikor a pénztárnál sorba álltam, egyszercsak megjelent 4 forinttal a kezében. Egész egyszerű ember volt, valami alacsonyabb rangú vasúti alkalmazott, de kérés nélkül is szívesen segített volna a pesti turistán. Példamutató volt ez a kedvessége. Ilyen emberek széppé tehetnék a világot.

Ejjel ½11 körül értem haza, anyuék még valamivel később jöttek meg Világosról. Fürödni természetesen nem lehetett, de jót pihentek ők is, és élvezték a háborgó Balatont. Én pedig, akárcsak Kató néni, nagyon meg voltam elégedve ezzel a nagy túrával.

Megtörtént a bizonyos cikkek kiterjedő árleszállítás. Aki egy kicsit tartogatta a pénzét, mint én is, az most jól járt. Valami 80 forintot takarítottam meg azon az öltönyön, amelyet tegnapelőtt vásároltam a Guttman-nál. Ilyen könnyen talán még soha nem vettem ruhát. Mindjárt a második, amelyet fölpróbáltam, jó volt, apu sem talált rajta kifogásolni valót. És 505 forintba került az egész. Straparuhának vettem, mert a régit sikerült szitává nyúni, de a bolti kollégáim rögtön lebeszéltek róla, hogy ezt vegyem a köpeny alá. Ebben csak ki-bejárnom szabad, munkában továbbra is a régi rosszat kell viselnem. Ott kell majd tartanom a szekrényben, és átöltözni, mint mások is teszik. Nagyon tetszett a ruha nekik. Nem mindennapi dolog valóban, szép üde szürkészöld színe van.

1956. május 13.

A legjobb könyveket hozom haza a boltból, de ilyen gyönyörű szepet, mint a Björnson-elbeszéléskötet, még keveset olvastam. Ha nem félnék, hogy ilyen módon hamar rátérnék a költséges könyvgyűjtés útjára, meg is venném. Igaz, az Arne meg a Solbakken Synnöve anyunak megvan régről, és azt mondja, Brodsky nagymama is nagyon szerette.

Olvasáson kívül az írás is sokat foglalkoztatott a héten. A legkönnyebben ment az egyetemi jelentkezéshez szükséges kérdőív kitöltése és az életrajz megírása, hiszen úgyszólván csak le kellett másolni a legutolsót. Már több fejtörést okozott a cserhádi túra jó megírása, de anyu segítségével végre is sikerült tető alá hozni a beszámolót, és két fénykép kíséretében el is küldtem a Természetjárásnak.

A másik két írásmű a bolt részére készült. 9-én volt kedvenc kolléganőmnek, Zsuzsának 27. születése napja, és az ő számára már nem csak olyan rögtönzött versikét akartam nyújtani. Előző este hát nekiduráltam magam, és vagy kétórai munkával összehoztam egy 11 strófás, kereszt-rímes felköszöntő verset.

Felolvastam a verset. Tréfásnak indult, de aztán hódoló dicséretté változott, és az ünnepelt a szó szoros értelmében könnyekig meghatódott, a végén odajött hozzám, és megcsókolt. A többieknek is, akik ugyancsak meg voltak elégedve köszöntőmmel, könnyek közt mondott köszönetet a kis ünnepségért, és valóban úgy örült, olyan boldog volt. A költeményt természetesen átadtam neki, és másnap már nevetve újságolta, hogy odahaza megkérdezte a férjét, hogy valóban olyan nagyszerű-e ő, mint ahogy én leírtam?

1956. május 20.

Már a második májusi vasárnapon maradtam itthon, mert esett az eső. A vállalati gyűlés kultúrműsorral kezdődött. Egy fiú elszavalt egy Ady-verset, egy lány pedig a „Négyökrös szeker”-et, de ezzel az erővel az „Anyám tyúkjá”-t is elmondhatta volna, annak is legalább annyi köze lett volna a később következő szakszervezeti beszámolóhoz, mint a másik két versnek. A Vértesszerkesztette csasztuska ötletesebb volt.

A forgalom gyenge, a második negyedévi prémium úgy látszik, elmarad. A könyvnaptól sem várhatunk sokat, amennyiben az új magyar irodalom akarja uralni a piacot. Az embereknek megvan a maguk ízlése. Éppen tegnapelőtt tapasztaltam, amikor a nagysápi községi tanács megbízottjai vásároltak nálam. 800 forintnál nagyobb volt a tétel, de sem a Maliskint, sem Szabó Pált, sem Nagy Lajost nem vettek bele, ellenben kapva kaptak a Mikszáth-, Jókai-, Gárdonyi-, Verne-regényeken.

Régi terhet ráztam le a lelkemről, amikor péntek reggel a Császárszodában visszaadtam Gerendásnak a Kinizsi-melegítőt.

A víz nagyon kellemes volt – Gerendás adott egy tréning-jegyet –, később egy más egyesületbeli pólós megkért, hogy álljak be védeni. Nem szabadkoztam, pedig 3 év óta nemigen volt ilyen labda a kezemben. Végül napoztam is egy kicsit, és kényelmesen beértem az üzletbe.

Tegnap anyuék 30. házassági évfordulójukat ünnepelték. Kató néni telefonált a boltba, hogy az ő kontójára vegyek könyvet nekik, magam

pedig egy üvegtányér készletet szolgáltattam meglepetésül. Anyu részben maga vett virágot, én is hoztam néhány szál pünkösdi rózsát, Lenke néni pedig gyönyörű orgonát és tulipánt küldött, úgyhogy nagyon szép most minálunk.

Az esti ünneplés azonban nem sikerült egészen jól. Anyuék ragaszkodtak a Margitszigeti Nagyszállóhoz, ott azonban nem tudtunk vacsorázni a mai meccs alkalmából Pestre érkezett csehek miatt. A kerthelyiségben volt elég hely, de olyan hideg volt, hogy szó sem lehetett róla, hogy ott ülünk le. Anyuék pedig ragaszkodtak egy vendéglői vacsorához, apu mostanában határozottan kiáll az évfordulók méltó megünneplése mellett. A Gellértről lebeszéltem őket, a Kárpátia, a Belvárosi, az Apostolok, a Mátyás Pince mind tele volt. Így én haza is jöttem, ők azonban nem hagyták, így végül az Astoriában nagy szerencsével kaptak helyet, és remekül szórakoztak késő éjjelig.

Rossz, hogy a barátaim mind tanulnak most, nem lehet rájuk számítani. Laci itt járt szombat délután, jól el is beszélgettünk, de most őt is ritkán látom. Ödön is nagyon el van foglalva az érettségi miatt – eddig jól ment neki –, és Zsolti, Tamás és a többiek, mind úgy tanul, hogy tudja, miért. Lesz is belőlük valami. Pedig a középiskolában meg még korábban, ahova még együtt jártunk, az elemiben is, én voltam a szépreményű kisfiú. És most én kullogok leghátul; néha szomorú rágondolni. Vagy a szép remény még megmaradt? Talán igen. Ha nem ebben a környezetben nőttem volna fel, vagy ha eddig gyengébb képességekről tettem volna tanúságot, most is elégedett lehetnék, de hiába, ha arra gondolok, mit várnak tőlem, nem lehetek az. Mégis igaz lenne az a tapasztalati tétel, hogy a „jótanulókból” lesznek a szürkébb emberek, míg a nehezebben indulók viszik valamire? Nem, ehhez nem szabad példaként szolgálnom. Írni! Ezzel érni el sikert! Szép álom, amelyet anyu is dédelgetett, de különösen a műfordítással való próbálkozásra buzdított sokszor. Ez utóbbihoz lusta vagyok, és keveset bízom képességeimben. Az előbbinek a vágya azonban itt él bennem, és ha szerénytelenül bár, mellette ott pislákol a remény szikrája is.

1956.V.24.

Messze le vagyunk maradva a tervünkkel. Néha olyan lagymatag az üzlet, hogy direkt jól jön, ha akad valami külön elfoglaltság. Hanem aztán

ha akad valami jó kis beszélőnivaló, akkor jók és lanyhák egyforma lelkesedéssel lépnek a porondra.

Mégis a szerencse, hogy a rádióban szólhattam néhány szót, engem ért a mai napon. A múltkor a könyvsorsjegy-vásárlással kapcsolatban riportot készítettek a boltunkban két előre szervezett vevővel. Ez a felvétel azonban nem sikerült, és ma kijöttek megismételni. Az egyik interjúalany ma is kéznél volt, a másik azonban nem, így engem kértek meg helyette. Előre összeállítottuk persze az egész szöveget, én is mint vevő beszéltem a mikrofonba. Utána bedugtuk a fejünket a kisautóba, és magnetofonról visszahallgattuk az egészet, és mondhatom, különös volt a saját hangom.

1956. május 28.

Az üzletben én sem kerültem el az ünneplést. A szokásos két üveg családi már a raktár pultján állt, amikor fölhívtak a pincéből. És ami a legkedvesebb volt, Vértés kartárs kirukkolt egy felköszöntő verssel. Mindenkiel kezett foglalom, azután ittunk az egészségemre. Nagyon jólesett a figyelmességük, különösen, mivel tudom, hogy szeretnek.

Idehaza este finom vacsora volt. Dezső bácsi egy üveg habzóborot hozott magával. Ajándékkul pedig két már olvasott könyvet kaptam: apu elfelejtve, hogy ez régről megvan, az új és bővebb „Raevius ezredes”-t vette meg, anyu viszont, mivel tudta, mennyire megszerettem, a Björn-kötettel lepette meg.

Tegnap gyönyörű kirándulást tettünk a Börzsöny hegységbe. Két vasárnap előtte nem mehettem, most előreláthatólag kettőt elvesztek a könyvhét miatt, így sokszorosan élvezni akartam ezt a napot. És sikerült is. Előző napokban sokat esett az eső, tegnapi azonban remek kirándulós lett.

Reggel 7.10-kor indultunk IBUSZ-vonattal a Nyugatiból. Ezúttal a szülők vettek részt nagyobb számban a túrán, a csemeték egy részét elfoglalják a sportversenyek meg az év végi vizsgák.

A Királyréti kisvasúton mentünk oda-vissza, Nagyhideghegyen ebédeltünk. A Csóványoson katonák is voltak.

Csodálatosan szép volt a természet. Hiába, május! Helyenként virágzó nyergek díszlettek a hatalmas fák között. Szemünknek bőven akadt megcsodálni valója, fülünknek oly kellemes volt a vidám madárcsicsergés, orrunkon át mohón szívtuk be a sokféle illatot.

1956. június 8.

Szombaton este színházban voltam. Úgy, mint régen, egyedül. Hollós Korvin Lajos új darabját néztem meg a Néphadseregben, a „Hunyadi”-t. Érdekes volt. A hosszú Kibédi Ervin tetszett mint Kapisztrán, bár ennek a papnak a képe is magán viselte a klérus általános megbélyegzésének jelét.

Kapisztrán barátról inkább csupa jót tudtunk eddig, itt azonban erősen kidomborítja az író, hogy ő lett volna a pápa követe, aki csak lelki javakat hozott Magyarországra anyagiak helyett. A kissé fanatikus szerzetesnek azonban, akit előzőleg a Hunyadi segítségét elmulasztó főurakkal és főpapokkal vett egy kalap alá, az utolsó jelenetben elégtételt szolgáltat, amikor vele téteti meg a déli harangszóra vonatkozó javaslatot.

Másnap keveset aludtam, mert a 7-es misén már ott kellett lennem, és az órák előreigazítása is erre az éjszakára esett. Reggel ½9-kor kezdtük a boltban a munkát, pultokat állítottunk fel a Király utca sarkán, meg a Royal előtt, és kihordtuk a könyveket. Sátrat mi nem kaptunk, volt a városban így is elég. Zsuzsával és Icával mi foglaltuk el a Király utcai helyet, ahol a pultok a járda szélén állván, a könyvek mindig porosak lettek.

Három napig voltunk kint, addigra már bizonyossá vált az egész könyvnap sikertelensége. Az emberek részben unják már a sátrakat, részben pénzük nincs, részben pedig nem azokra a könyvekre fáj a foguk, amelyek napokig kaphatók voltak. A Hemingway, az Yves Montand, Szabó Lőrinc hamar elfogyott, másokon pedig nem segített az utolsó pillanatban kihirdetett árleszállítás sem. Standonként 1500-2000 forintot vettünk be naponta, mivel azonban jelentős mértékben elvontuk a forgalmat a bolttól, nem volt sok haszon. Én magam a sorsjegyeladásból jövedelmeztem egy kicsit, ezt tegnap le is zártuk.

1956. június 9.

Egyik nap dedikálta nálunk Passuth László az új könyvét, és Kató néni kihasználta az alkalmat: az újjal együtt a régi Passuth-könyveit is aláíratta. Az író különben roppant kedves és udvarias volt, nagyon megszerettük. Ugyanaznap este egy másik általam becsült íróval foghattam kezét: Ráth-Végh Istvánnal. Zárórákor jött oda érdeklődni az öreg, és mi Zsuzsával igyekeztünk a kedvében járni azzal, hogy lelkesen mesél-

tük, milyen kapósak a könyvei. S az író még azon panaszkodott, hogy sajnos, már egy év is beletelik, míg egy-egy munkájával elkészül. És most is szorgalmasan dolgozik. Boldog öregember.

Éppen aznap este, hogy Almár Ivánnak elmeséltem Polgár esetét, felhívott telefonon a frissen szabadult fogoly. Ügyét hirtelen felülvizsgálták, és egyszercsak váratlanul hazaérkezett. Nem látszott soványnak, csak még jobban megférfrasodott. Nem lehet valami szép ifjúnak mondani. A börtönben is dolgozott. Most az egyetem folytatása nem látszik túlságosan valószínűnek, a katonaságot azonban még meg kell úsznia. Mindenesetre nagy szó, hogy kiengedték.

Tegnap Editet köszöntöttem föl. Sikerült a sablontól eltérő rímképlettű verset összeállítanom. Tejet ittunk rá, tekintettel az ünnepelt küszöbön álló anyaságára. Akkor derült ki, hogy ezt az italt még többen kerül-lik, mint a sört.

Jó, hogy ismét működik a rádió. Anyu 122 forintért csináltatta meg. Vagy egy hétig néma volt, hiányzott már nagyon. Sokat bosszankodom mostanában a vízellátás állandó romlásán. Igen gyakran nem folyik a csapból a víz. Nemcsak nálunk, máshol is úgy hallik, nincsen a magasabb régiókban megfelelő nyomás.

1956. június 16.

Tökéletes kirándulóidő volt. Nem túl meleg, de azért napsütéses, és csak amikor a nagymarosi állomásra visszaértünk, szakadt le a zápor-eső. Ödön vezette a túrát, ott volt Ödön bácsi is. Visegrád, Nagyvilám, Baráthalom, Urak asztala, Géza-forrás, Visegrád.

Kacagás a Nemzetiben: Mirandolina Mészáros Ágival, Ungvári Lászlóval és a kis szerepben feltűnt Grósz (Garas) Dezsővel.

1956. június 24.

Kirándulás Lacival kettesben. Útvonal: Leányfalu – Viktor kunyhó – Vértesmező – Kalicsa patak – Paprét – Píliszentlászló – Öregnyilas – Bükköspatak – Szentendre. Jó kirándulóidő volt, picit szemerkélt csak az eső, túl sok turistát azonban nem láttunk. Remek portyázás volt, jó hasznát vettük térképemnek.

Weber Mariék bulijára a múltkori rejtvénypályázat sikerén felbuzdulva egy újabb kérdéssorozatot is kreáltunk, ezúttal a város ismeretét

választva a verseny anyagául. Én legtöbbet azzal az elhanyagolt kislánnyal táncoltam, akit Laci és Tamáson kívül talán föl sem kért más.

1/11-ig aludtam, elmentem a 11-es misére, majd korán megebédeltünk, és anyuékkal hármásban kiszaladtunk a hegyekbe. Kár lett volna kirándulás nélkül hagyni elmúlni a vasárnapot. Így a Testvérhegy – Csúcshegy – Szarkavár – Pesthidegkút útvonalon mégis egy jót sétáltunk és friss levegőt szívtunk. Kicsit hűvös volt, különösen, ahol fújt a szél, csendesebb helyeken azonban jól heverésztünk a lekaszált fűvön. Vittünk olvasnivalót is magunkkal.

Az olcsóbbik – rövidebb és szerényebb – tátrai utazást lekéstem, így az 1881 forintosra neveztem be, amely nagyjából megfelel annak, amit Mucur bácsiék élveztek végig tavaly. Akkor indult meg hosszú szünet után az idegenforgalom, és az idén már egész sok vonat, autóbusz és hajó viszi az utazás szórakozásának kedvelőit külföldre. Most még csak a demokratikus országokkal áll szorosabb kapcsolatban az IBUSZ, de állítólag folynak a tárgyalások Ausztriával is. Külföldi rokonaikat is sokan látogatják meg, ki így, ki úgy, nem egy ifjú ismerősöm készül a nyáron a határon túlra.

Az eladott sorsjegyek után fejenként 70-70 forintot kaptunk. Ez is tiszta haszon.

Ibivel néhány iskolában jártunk kint tankönyvet árusítani, de közben tudtunk olvasni is. Az Effi Briest és az Árvácska megismerését köszönhetem a tankönyvadásnak.

1956. július 4.

Szombaton nagy izgalom volt a boltban: mint közönséges vásárló bejött Rákosi Mátyás. Azon a héten mondott le főtitkári tisztségéről, és azóta úgy látszik változtatott addigi magatartásán. Én éppen az ebédről tartottam visszafelé, amikor az utcán találkoztam vele. Alig akartam hinni a szememnek, hogy valóban "apánkat" látom. Igaz, meg is fordultak utána a járőkelők. Bent az üzletben elűjságolták, hogy két gyorsírási könyvet vett, és Jóska bátyám úgy szaladt a pincébe érte, mint még soha. Különben két jól megtermett fickó kíséretében volt. Autóval jött, és gyalog valószínűleg a sarki ajándékboltig sétált el még.

1956. július 7.

Életem jelenleg csendes és kellemesen sima mederben folydogál, csak apu vetíti gyakrabban elő a közeledő felvételi vizsga és az egész sötét egyetemi ügy árnyékát. Tegnap véletlenül az elevenembe vágó műsort hallgattam meg az „Ifjú Figyelő”-ben. A most érettségizettekről volt szó, rátapintva a kényes problémára, hogy mit csinálnak majd azok, akik nem tanulhatnak tovább? Amit pedig a most végzett tanárok és közgazdászok szomorú helyzetéről elmondtak, talán az első problémánál is érdekesebb volt. Mondhatom, nem irigylem őket...

Fogok a felvételire tanulni, de jelenleg inkább olvasgatok. Az öreg halász és a tenger, Falk Géza Liszt-breviáriuma, Book of Snobs, „The Hurricane” Chou Li-po-tól – illet lehet kihozni könyvtárból.

Újságot keveset olvasok, de a közelmúlt nagy eseményéről: a pozsoni zavarról és a Petőfi-kör viharos üléseiről nem lehetett nem tudomást venni. Az utóbbi különösen fölkaparta a kedélyeket.

Szép kirándulást tettünk Lacival, Elvirával és F. Tamással. Egyet sajnáltunk csak, hogy a Börzsöny sok-sok fáját lerágta a hernyó. Néhol egész kopárak voltak az erdők, mintha koratavas vagy késő őszi lett volna.

1956. július 16.

A héten megnéztem a Nemzeti Szalonban a Magyar grafikai kiállítást, amit Laci nagyon dicsért. Valóban kitűnő rajzok szerepeltek, általában szöveggel, és a gúny, másrészt az ártatlan szellemesség láttán szívesen mosolyodott el az ember. Sokan is voltak a látogatók.

Lacival és Tamással előbb kirándulás a Vöröskőhöz, majd dunai fürdés. Sok várakozás Leányfalun a buszra. El is határoztuk, hogy legközelebb már kerékpárral megyünk. Másnap Tamással és Lacival a Tahi alatti fürdőhelyre mentünk, a 20 fokok Dunához. Este 8-ra hazaérkeztünk.

Jó vacsorával a gyomromban anyuval és apuval kimentem én is a Keleti pályaudvarra, ahol a Bukarestből Prágába utazó Szappanyos Jóska bácsival találkoztunk. Jóska bátyám hozott nekünk citromot meg rizst.

Nagybányán ő egy vegyi üzemben főmérnök, jelenleg is hivatalos kiküldetésben van.

Olyan egyszerű, nagyvonalú és természetes volt, annyira érződött rajta a család szeretete, hogy én, aki fölött fejjel csak ebben a másfélórás együttlétben ismertem meg, nagyon megszerettem.

1956. július 23.

Szalma-árva vagyok, magamalkotta kifejezéssel élve. Anyu és apu Bala-tonvilágosan üdülnek, most ők élvezik a szabadság örömeit. Én pedig garcon-életet élek, és tanulok a szeptemberi felvételi vizsgára. Nem is lenne szabad másra időt fordítanom, de a naplóírással mégsem akarok annyira elmaradni. Így sem lehet tátrai nyaralásom leírása olyan eleven és bőséges, mintha ott, a helyszínen vetettem volna papírra.

Gyönyörű volt. Olyan élményben lehetett most részem, mint talán még sohasem. Levegőváltás, környezetváltás, teljes kikapcsolódás a budapesti robotból. Idegen környezetbe, idegen emberek közé kerültem, de a végén már úgy megszoktam, mintha régóta ott lettem volna.

Pedig hát csak 11 nap volt az egész. Ebből is kettő ráment az utazás-ra, ami – tekintve a műszaki hibák és a vámvizsgálat miatti késéseket – nem is volt olyan kellemes.

Augusztus 5-én, vasárnap reggel 6 óra után indult útnak a két gyö-nyörű farmotoros Ikarusz-autóbusz az Engels térről Tátra-Lomnic felé.

Először Gyöngyösön tartottunk rövid pihenőt, majd Miskolcon ad-tak a sofőrök szabadságot egy órára. Hamar elszaladtam régi munkahe-lyemet és lakásomat megnézni. Sajnos, a házigazdáék nem voltak ott-hon. Közben az egyik busz valami javítanivaló miatt elvonult, és már el-felejtettem a tízórai ízét, amikor végre dél felé visszaérkezett, és újra útnak indultunk.

Szikszo után megszűnt a jó beton, és szörnyű rossz falusi úton ha-ladtunk a határ felé. Tornyosnémeti után meg is érkezünk a kettős so-rompóhoz, és hosszú veszteglés kezdődött. Előbb a magyar, majd a cseh vámőrök kutatták át a bőröndöket, és mindenkinek magának kel-lett átcipelnie csomagjait a senki földjén. A többórás várakozást én még aránylag türelmesen viseltem, hosszasan falatoztam is. A Lomnicról ha-zafelé vergődő csoportot pedig csak miutánunk kerítették sorra. Addig ott táboroztak szegények a szlovák oldalon, mint valami cigánykaraván.

A jó Ikaruszunktól azonban el kellett búcsúznunk, azok a hazauta-zókkal tértek vissza, nekünk viszont a tőlük örökölt két kényelmetle-nebb Skodával kellett továbbindulnunk. Bőröndjeinket is magunk ado-gattuk föl a tetőre, és amikor már végre indultunk volna, akkor szólt a szlovák sofőr, hogy ereszt az egyik gumi, és ki kell cserélni a kereket. Hű, de szidták az utasok az IBUSZ-t! A velünk utazó vezető szerény kis

ember volt, aki az átszállásnál sehogysem tudott rendet tartani. És ami nagy hátrány volt, semmit sem tudott szlovákul, de úgy látszott, más nyelveken sem.

Estefelé értünk Kassára, ahol kis időre letáboroztunk, így néhányan be tudtunk szaladni a dómba. Később Szepesváralja után egy savanyú-vizes forrásnál szálltunk ki pár percre, és végül este ¼10-kor érkezünk meg Lomnicra a Hotel Praha elé.

1956. szeptember 22.

Újabb nehézségek a szobabeosztás körül. Végre – utolsónak – engem is fölküldtek egy I. emeleti szobába, ahol már hárman voltak. Nagy alkó-vos, erkélyes szoba volt, kényelmesen elfértünk benne. Én persze dívá-nyon aludtam, de itthon is azt teszem. Lábam egy kis széken nyugtat-tam, de azért remekül aludtam így is. Egyik szobatársunkat, a szótár-szerkesztő Ország Lászlót néhány nap után hazahívták, de azért én megmaradtam a díványnál.

Három nagy étterem sorakozott egymás után a földszinten, ott-tar-tózkodásunk folyamán a harmadik, a legelső volt a magyar terem, ahol az első asztalon kis magyar zászló állt a cseh mellett.

Az étkezési időt pontosan kellett tartani. Reggelit 7-től 9-ig, ebédet 12-től 3-ig, vacsorát 7-től 9-ig szolgáltak föl a megfelelő bon ellenében. Én azonban nagyon kevésszer ebédeltem otthon, mivel eljártam kirán-dulni. Mások is voltak így, ilyenkor reggelinél előre megkaptuk zacskó-ban a hideg ebédet: szalámit, kenyeret, zöldpaprikát, paradicsomot, cso-koládéféleséget, almát, egyszer egy doboz szardíniát is. Vacsoránál et-tem meleg ételt, amikor általában hatféle főétel, két-három előétel közül lehetett választani, végül sütemény is járt hozzá, ital pedig málna vagy sör. A reggeli is csupa finomság: kakaó, kávé vagy tea, hozzá pirinyó tá-nyérkában vaj, dzsem, aztán szalámi, vagy valami meleg – pl. virsli mustárral. Mindenki tökéletesen elégedett volt a kosztal, hogy én töb-bet is tudtam volna esetleg enni, az nem mérvadó.

Egy cseh újságíró volt a vezetőnk – Újvári mellett –, ő közvetített a vendéglátók felé, de nem sok sikerrel. A mi magyarjainkkal a 10 nap alatt szinte utálták egymást. Én állítólag a lieblingje voltam, de a többiek olyan hadilábon álltak vele, hogy az nem szolgálta a népek barátságát. A szlovákiaiak és miköztünk nem túlságosan szívélyes a barátság, de

azért őszintén szólva nem csodálom, ha a Felvidék népe ma is az egykori urakat látja bennünk. Másrészt viszont tagadhatatlan, hogy drágán megfizettünk a multságunkért, így jogunk is volt bizonyos kényelemhez ragaszkodni.

Egy kicsit ízléstelennek találtam azt a nagy zugkereskedést is, amiben a magyarok némelyike nagy igyekezettel vett részt. A forgalmasabb helyeken – különösen Smokovec (Ótátrafüreden) – élénk piaci élet folyt, adták-vették a keresett árucikkeket – nylon-órát, szalámit, női kardigánt. Nem tagadom, pénzszerzési szempontból én is vittem másfél kiló téliszalámit magammal, de azt oda is adtam az első jelentkezőnek majdnem önköltségi áron, 75 koronáért (ittthon 105 forintot ért). Ezért a pénzért azonban éppen vehettem egy pár könnyű, recés gumitalpas túracipőt, amit majdnem mindenki hozott haza a Tátrából. Én még egy prima melegítőt hoztam magammal, amit 60 koronáért vettem meg, egy finom kis pénztárcát valami 14-15 koronáért és egy pár olcsó férfi silonzoknit, de ezeket is útközben vettem meg. Nem üzleteltem folyton, mint mások.

Én elsősorban világot látni mentem, másodsorban üdülni és pihenni. Járkáltam is annyit, amennyit csak lehetett. Már az első nap délelőttjén – a szalámitól való szabadulás után – nekivágtam magamban a Kópataki tóhoz vezető útnak. Tájékoztató, túraszervezés ott nem volt, nekünk magunknak kellett a programokat összeállítanunk. A szálloda portása ajánlotta, hogy induljak el a lanovka alatt, és menjek, ameddig időmből futja.

Föl is nyargaltam 1 és $\frac{3}{4}$ óra alatt az Encián szállóhoz. A drótkötélpálya alatt világos volt az út, nem lehetett eltéveszteni az irányt. Odafönt rengeteg embert találtam, csak magyar szót nem hallottam sehol. Végül megszólítottam valakit, nem tud-e magyarul, mire mindjárt mozgólódás támadt, odahívtak egy csinos fiatal nőt, akivel aztán beszélhettem. Közben a többiek is odafüleggettek, új ismerősöm, aki Komárom környékén járt iskolába, tolmácsolt is egy pár szót. Később egy fiatalembert a nemzetközi jelbeszéd és pár német szó segítségével kértem meg arra, hogy a Skalnata Plezo szikláján ülve fényképezzen le, majd 1 óra 20 perc alatt leszaladtam a szállóhoz.

Ebédnél a Hídvégi házaspárral és Fábiánnéval ültem együtt. Hídvégi Feri bácsival hamar kiderítettük, hogy ő volt az, akinek három-négy nap-

pal ezelőtt a Svéd Golyóscsapág budapesti kirendeltségénél átadtam a boltból kézbesített néhány könyvet, felesége pedig azelőtt szintén a Könyvterjesztőnél, méghozzá szemben, a Semmelweis boltban dolgozott. Annyira összeharátkoztam velük, hogy Várkonyi doktor kislánya, akivel csak az utolsó napon ismerkedtem meg, azt hitte róluk, a szüleim.

Velük együtt mentem át az elektricskán Smokovecra. Ez a délután még csak amolyan lődörgéssel telt el.

Másnap délelőtt is még Hídvégiékkel indultam útnak, de este már a Kallai házaspárral tértem haza. A fiatal gégésszel és feleségével a Csorba tó és a Poprádi tó közötti úton ismerkedtem meg, majd amikor az idősebb Hídvégiék és Fábiánné a Poprádi tó mellett letanyáztak, Kallaiékkal mentem tovább a Békástavak felé. Csorbától, amelyet gyönyörű napsütésben jártunk körül, kényelmesen másfél óra volt az út a Poprádig. Sokáig nem tudtuk, hol fogjuk megpillantani a tavat, annyira elrejtőzik a völgyben, a magas fenyők mögött. Mellette költöttük el mindnyájan az ebédünket. Volt ott más magyar társaság is, egy kövér férfi lubickolt a sekély vízben, mint egy bivaly, de azért mégsem mertem megfürödni. Nagyon hidegek azok a hegyi tavak. Még a Csorba-tónál is, amely „csak” 1350 méteres tengerszintfeletti magasságban fekszik, inkább csak napoztak és csónakáztak az emberek.

Popradska plezótól alig egy óra alatt fölértünk a Békástavakhoz. Ott már csak szusszanásnyi időnk maradt, éppen annyi, hogy kifújjuk magunkat – 1900 méter fölé jutottunk fel –, és én elszaladjak pár száz méterrel arrébb egy hófolthoz, amelybe beledughattam a kezem.

Talán az a remek éltető levegő tette, de olyan könnyedén jártam be a 2000 méteres hegyeket, mint ittthon a Rózsadombot.

Időjárás tekintetében különben hallatlanul szerencséseknek mondhattuk magunkat. Egyszer volt ott-tartózkodásunk folyamán eső, az is éjszaka.

Szerdán már előzetes terv szerint indultunk útnak a Kallai házaspárral. Ótátrafüredről $\frac{3}{4}$ óra alatt fölsétáltunk a Tarajkára. Még lent a kis lanovkaállomásnál történt első szerencsés találkozásom Máriássékkal. Ha előre megbeszéltük volna, nem találkozhattunk volna össze pontosabban. Egy napra kirándultak Jolsváról a Tátrába, és én éppen arrafelé túráztam, amerre ők jártak. A lanovkán jöttek föl Hrebieňokra, de mivel az indulásra várniuk kellett, később értek föl, mint mi. A Zerge-szállónál

aztán utolérték, és egy jellegzetes tátrai útjelző tábla alá állva fényképen örökítettük meg az ottani együttlétet. Ők aztán az Óriásvízeséshez indultak, ahova mi csak később mentünk. Előbb megnéztük a Tarpatakit.

Ez volt számunkra az egyik legszebb látvány a Tátrában. Az a tajtékzó, habzó fehér víztömeg, amint sebesen zuhog a sziklákon a mély felé, csodálatosan megkapó. Egész közel merészkedtem a vízhez, a lezúduló fal előtt állva fényképeztettem le magamat. Kallaiék gépével még érdekesebb felvétel készült. Egy kiugró sziklán vetettem meg a lábam a víz-esés túlsó oldalán, ahova csak merész ugrások segítségével juthattam át.

Ebéd után feljebb haladva azonban nemsokára törpefenyők közé értünk, majd elmaradt ez is. Nagy kövek vannak ott lapjukkal fölfelé gondosan egymás mellé rakosgatva, kilométeres távolságon ilyen kövesúton sétálhat az ember. A hűtétől másfél órán belül értünk föl Kallainéval a Téry menedékházhoz. A doktor közben lemaradt, azt mondta, majd megvár visszafelé, később azonban mégis utánunk jött. Csoportunk néhány tőlünk függetlenül túrázó tagja akkor jött lefelé. Az utolsó métereken bizony kicsit nehezebben jártunk; Kallainé fokozatosan öltötte föl a melegebb holmit, én csak a lumberjackembe bújhattam bele, mást nem hordtam magammal.

A sok ízléses menedékház között a Téry az egyik legkedvesebb. 2000 méter fölött fekszik, még ilyenkor nyáron is sielők tanyája. Kint alig néhány fok volt a meleg, a lépcsőn petróleumszag terjengett, a szép, kovácsoltvassal díszített ajtó mögött sílécek álltak, bent a kis vendégszobában meleg volt, és homályos lett a szemüveg a gőztől. Hófoltokat mi is láttunk, a hegyek másik oldalán azonban nagyobb hófelületeket is lehetett találni, néhány héttel előttünk állítólag síverseny volt a Tátrában.

Újra kilépve a szabad levegőre, az öt tó között mászkáltunk. Mind-egyiküket megnéztük. Egészen közel fekszenek egymáshoz, de különböző magasságban. Érdekes természeti forma. Körülötte meredek hegyek, persze minden kopár, épp csak egy-két növény, fű, hideg, és lefelé a nyári meleget élvező alföldre nyíló völgy.

A következő reggel izgalommal készültünk a lanovka-utazásra. Bár a hotel tőzsomszédságában van a végállomás, mégsem élvezhettük a tátrai szórakozások legismertebbikét. Egyrészt elég drága mulatság – a Lomnici csúcsra és vissza valami 35 korona –, másrészt annyira igénybe van véve, hogy csak órákkal előre lehet jegyet venni, de akkor is esetleg

sorbaállás árán. A Cedok-os nő azonban vállalta a társaság jegyellátását. Előző este fizettük be a pénzt – kedvezmény lehetett talán, mert csak 29 koronát –, másnap reggel kellett a dolgot lebonyolítani. Ez azonban már nem ment csöppet sem simán. Az állomáson a nagy tolongásban úgy látszik, olyan is kapott jegyet a nő kezéből, aki nem fizetett, ő legalábbis ezzel magyarázta, hogy egy páran hoppon maradtunk.

Így én közben Poprádot jártam meg. Motorvonaton mentem le a városkába. Ott az üzletek közt szaglásztam, végül beszaladtam még a Tatra Múzeumba. Teljesen egyedül, kihalt termekben jártam, sajnos csak percekre volt már időm. A szokásos ásványok, kitömött állatok, kövek, történeti emlékek mellett érdekesek voltak a Tatra domborműví térképei, valamint a menedékházak kicsinyített másai.

Smokovec felé utaztam haza. Lomnicon ebédeltem, majd kiültem a szobánk erkélyére, és ott üdültem a nyugalgyban.

Pénteken reggel egy kis gyomorrontással ébredtem. Nem törődtem vele, és lementem Kallaiékkal a javorinai autóbushoz. Ott azonban egyre jobban éreztem állapotom romlását, és még mielőtt az autóbushra felszálltunk volna, elájultam.

Később fölballagtam a Prahába, kiültem ismét az erkélyemre a nyugalgyba.

Az ebédlőben megtudtam, hogy Fábiánné is rosszul volt, ő nem is jött le ebédelni. Én is úgy láttam jónak, ha kicsit koplalok. Fölfedeztem a parkban Tomaschekékat, akik a lanovka indulására vártak. Először Évit hívtam be, hogy megegye az én ebédemet, majd amikor Hídvégiék felajánlották Fábiánné jegyét, Zoli bácsit hoztam be magammal. Természetesen túrához és nem elsőosztályú étteremhez volt öltözve, alig akart bejönni, de Évi nagyon örült a nem várt attrakciónak. Jóízűen megebedeltek, én meg igen örvendeztem, hogy ha már én így jártam, legalább másnak szerezhettem valami örömet.

Nem akartam azért sokáig dögróváson lenni, amíg ebéd után Zoltán bácsiék a lanovkánál a sorukra vártak, gyalog nekivágtam az útnak. Most már lassabban mentem föl, mint először, de azért még ott találtam őket az obszervatórium alatt, amikor fölérkeztem. Később megittunk egy csésze forró teát az Encián Szállóban. Zoltán bácsi és Évi Smokovcre indultak le – ott laktak egy turistaszálláson –, Irmus néninek azonban

egy-két ismerős társaságában még órákig kellett várni, hogy lefelé indulhassanak a lanovkával.

1956. szeptember 24.

Szombaton jutottam fel az általam eddig megmászott hegyek legmagasabbikára: a Kis Vysokára. Kallaiékkal Tátraszéplakig (Poliankáig) utaztunk elektricskán, onnan 2 óra alatt jutottunk fel a Sziléziai házhoz. Szép patak völgyben vezetett az utunk a szabályos formájú Felkai tóhoz.

Kallai Feri bátyámnak már odáig elege volt a hegymászásból, mi a feleségével tovább indultunk a Lengyel nyereg felé. Útközben még egy pár kisebb tavat találtunk, a vidék pedig egyre zordabb lett. Célunk előtt az utolsó métereken már különösen érdekes volt az előrehaladás: egy, a sziklába erősített lánc segítségével lehetett kapaszkodni. Én ezen a túrán avattam föl pionerkámat, és remek hasznát vettem ennek az ügyes mászócipőnek.

Kellett is oda, mert a magasabb régióban már csupa kő volt minden. Kallainé lemaradt a Lengyel nyeregben, míg én föltörtettem a még 200 méterrel magasabb Vysoky-csúcsra. 2429 méteren állottam meg végre. Éppen egyedül lehettem a csúcson, előttem jött le pár ember, később fölfelé igyekvőkkel találkoztam. Sajnos, a nap bujkált éppen, a felhők elég magasán jártak, nem volt olyan megkapó a látvány, mint elbeszélésekből hallani. Mindenesetre így is nagyon érdekes volt. Sok kis tó bújik meg a kopár hegymok között, van olyan – ez a Lengyel nyeregből látszik –, amelyiken még jégtábla terpeszkedik. A Lengyel nyereg – szlovákul Polski Hreben, vagyis gerinc – szintén nem mindennapi látványosság. Az északnak és délnek lefutó két hosszú völgyet választja el egymástól, de olyan keskeny, hogy szinte mint a nyeregben, keresztülvehet rajta a lábát az ember. Kallainé már előbb elindult lefelé – elég hűvös volt ahhoz, hogy sokáig üldögéljen –, de előre megbeszéltük, hogy a Felkai tótól a közvetlenül Smokovecra vezető úton megyünk. Én siettem is utánuk, majd leültem uzsonnázni egy gyönyörű kilátóhelyen, ahonnan az alattam fekvő Füred látszott. Egyszer csak látom, hogy jönnek Kallaiék. Kiderült, hogy amíg én a tónál elhaladtam, ők bent voltak a Sziléziai házban, így elkerültem őket. Együtt azután szépen leereszkedtünk Smokovecra, és a villamossal tértünk haza Tátralomnicra.

Vasárnap a részvételi díjba belefoglalt autóbust vettem igénybe. Egy városnéző körutazást ígért az IBUSZ, amiért külön már nem kellett fizetni, de még így is volt, aki lemondott róla és inkább elment túrázni. Én a buszt választottam, mert érdekeltek a híres szepességi városok. És meg is érte a fáradságot, mert valóban nagyon szép dolgokat láttam.

Késmárkon megcsodáltuk a tisztán tiszafából épített régi evangélikus templomot. Roppant érdekes az a sok-sok nehéz fa, sehol semmi kő – ezt nem használhattak –, és csak a város szélén építhették a protestánsok. Az új evangélikus templom éles ellentéte a már használaton kívül került réginek. Ez csupa fehér, sima kő, tágas csarnok, beszűrődő napfény. A kis oldalkápolnában fegyverek, zászlók között Thököly Imre sírja.

Párszáz méterrel arrébb áll a nagy kurucvezér aránylag éppen maradt vára. Megnéztük a torony lakószobáit a bennük elhelyezett, muzeális értékekkel, a nagy udvar túloldalán pedig a művészi imaszékével büszkélkedő várkápolnába tértünk be. Szép megtekinteni-való a katolikus templom, mellette a szepesi városokra jellemző harangtorony áll. Ilyet láttunk az utunk elején elhagyott Szepesbélán is.

Következő állomásunk Igló volt, ahol aztán egy kicsit túlságosan is sokat időztünk, így kevés időnk jutott a gyönyörű Lőcse megtekintésére. Alaposan megnéztük először a híres Szent Jakab templomot, majd a reneszánsz városházát, benne az érdekes múzeumot. Benéztünk a főtér néhány házának dufartos udvarára. Már majdnem otthagytam az autóbust, amikor a Thurzó-házba bekukkantottunk. Mindenkit elbűvölt Lőcse szépsége, nagyban kárpótolt a sok bosszúságért.

Már esteledett, amikor visszaindultunk, és meglehetősen későn értünk haza, a Prahába. Az út utolsó szakaszát már mind egy autóbuszban tettük meg, mert a másik bedöglött.

Hétfő ismét kirándulás napja volt. Ezúttal egy nőtlen orvossal, egy másik doktorral és Gillemot professzorékkal ismerkedtem össze, ötösben sétáltunk fel a Fehér- és Zöld-tóhoz. Először Matlárházán mentünk keresztül, ahol Szappanyos nagymamáék üdültek annak idején. Kedves, csendes kis település. A Fehér tóhoz a gyönyörű Belavoda – Fehér víz – mentén haladtunk. A patak szinte végig fehér színben pompázott, számtalan sziklán vetve tajtékot. A Fehér tónál csinos, tiszta, központi fűtéses menedékházat találtunk. A Zöld tó nem hazudtolta meg színét, valóban zöldben csillogott a nagy hegyek árnyékában. Matlárházát el-

hagyva nagynehezen sikerült ráakadni a Lomnicra vezető közvetlen sétaútra, ezen jöttünk vissza.

Végül kedden, az utolsó napon sikerült lebonyolítani azt a kirándulást, amelyre nekem már kezdettől fogva fájt a fogam. Kaptunk egy autóbust, amely a jelentkezőket elszállította a Dunajechez. Közben a Magura nagy szerpentinjén kanyarogtunk végig. Amikor elértük vágyaim határfolyóját Csehszlovákia és Lengyelország között, mindjárt megpillantottuk a tutajosokat. Nagykalapos lengyel kormányosok irányították hosszú rúdjaikkal a csendesen úszó tutajt.

Még néhány kilométert szaladtunk a Vörös Klastromig, ott állt meg velünk a busz. Kiszaladtunk a partra, a derék tót hajósok ott rakták össze szemünk előtt a három 10-12 személyes tutajt. 4-4 kivájt fatörzset kötözték egymás mellé, rá keresztbe ülődeszkákat fektettek, az orrába, ahol beléptünk, zöld gallyak kerültek, és már indulásra készen állott az ősi vízi jármű. Azután beálltunk az egymást alig 100-150 méterenként követő szlovák és lengyel tutajok hosszú sorába, és megindultunk lefelé. Én a három közül az elsőre kerültem, a mögöttünk haladón utazott Petress Zsuzsa is.

Talán legszebb csehszlovákiai élményem volt ez a tutajozás. A folyó völgy valami mesésen szép. Változatosan kanyarog a meredek hegyoldalak között, éppen csak egy kocsit számára van hely a szlovák oldalon. Azon szaladnak lefelé a hosszú szekerek, amelyek a szétszedett tutajt szállítják vissza a felső állomáshoz. A Dunajec, mint amolyan igazi hegyi folyó, hol mély árokban halad lefelé, hol meg egészen elsekélyesedik, és veszedelmes sellőkön bukdácsol keresztül. Ilyenkor a két kormányosnak ugyancsak szüksége van minden tudományára, hogy hajótörés nélkül vezesse tovább a tutajt.

Egy órán át tartott a nagyszerű vízi utazás, ott kellett aztán kiszállnunk, ahol a folyó Lengyelország belseje felé fordul. Gyalog sétáltunk vissza a Vörös Klastromhoz, ahol a szakács főzte már a finom bográcsgulyást. Az órás séta után azok is, akik különben nem szoktak hozzá az ilyen turista-étkezéshez, örömmel telepedtek le a fűbe és fogyasztották el a remek magyar ebédet. Nem sajnálták belőle a húst. Mindenki kapott egy kis üveg sört hozzá.

Hazafelé pedig egy kis extra-kereset fejében – 3 korona fejenként – a sofőr eltért a rendes útiránytól, és Podolinon keresztül hozott bennün-

ket vissza. Közben egy jó órára megálltunk Ruzsach fürdőn, ahol néhányan kihasználtuk az alkalmat, és megmártottuk magunkat a szép erdei strand vizében.

1956. szeptember 25.

Az este becsomagoltam, másnap még egy utolsó reggelit kaptunk, adtak egy-egy csomag útravalót, és 8 óra után beszálltunk az autóbuszba.

A két szép Ikarusz jött értünk, de szegények már előző este megérkeztek.

Legrosszabbul járt a két sofőr, mert néhány óra pihenés után újra neki kellett indulniuk a nem éppen kényelmes útnak. Szepesváralja közelében van egy olyan szerpentin, amelyen egyszer is elég lehet végigvezetni egy akkora nagy behemót kocsit, nemhogy 24 órán belül kétszer. Azonkívül két motorhiba készített leállásra. Az egyik kétórás javítást igényelt, és a két gépkocsivezető nyakig olajosan, félig a kocs alá bújva kopácsol, küszködött részben szakadó esőben, míg végre sikerült a beteg buszt újra elindítani. Roppant lelkiismeretes, rendes két sofőr volt, össze is adtuk számukra a maradék cseh koronát, meg a határon innen magyar pénzt is. Az út egy részén a mi sofőrünk az én pizzaszékében vezetett. Közvetlenül mögötte ültünk Fábiánnéval, hát ezt adtuk rá, hogy az esőben való szerelés után fölmelegedjen.

Kassán még egy vásárlási leállást tartottunk. Zuhogott az eső, így egyik útitársunk, aki imakönyveket vitt magával, egyet sem tudott eladni. Kassán örömmel tapasztaltuk, hogy szinte több magyar szót hallani, még a történetek után is, mint tótot. Ott nem is kellett magyarul beszélő eladót keresni.

Annyi előnyünk volt most a határon, hogy a cseh vámőr is átjött a magyar épületbe, és a magyar fináncsal együtt vizsgálták az úti holmit. Gondosan átnézték a „szajrét”, de egy pár jelentéktelen varrótűkészleten kívül nem koboztak el semmit.

Hajnali 3 után érkezünk a Nemzeti Színházhoz, ahonnan taxin siettem haza. Reggel ¼10-kor már mentem be az üzletbe dolgozni. Visszacsoptam a hétköznapi szürkeségbe, de a gyönyörű tátrai napok, az első külföldi, nagystílusú nyaralás emléke tovább él bennem. Jólesik elnézegetni a fényképeket, vagy elbeszélgetni másokkal, akik odafönt jártak, sőt tervezgetni, hogy hova megyünk majd jövő nyáron.

Nem sokáig pihentem babérjaimon, alig három nappal hazaérkezésem után már megint útra keltem. Ezúttal IBUSZ-vonat vitt el északra felé. Máriával beneveztünk a kétnapos utazásra. Még két vállalati alkalmazott vett részt és egy néhány kültag a mi túránkban. Különben egy egész vonatrakomány igyekezett a Sátoros hegyek – azelőtt Eperjes-tokaji hegylánc – felé.

Szerencsen kétfelé vágták a vonatot. Az egyik rész ment Sátoraljaújhely, a másik Gönc felé. Mi ez utóbbival folytattuk utunkat, és Boldogkőváralja vasútállomásán szálltunk le. Holdvilágos éjszaka volt, nem kellett sötétben megtennünk a faluba vezető két kilométeres utat. Vezetőnk, Pidai Béla bácsi már előre írt szállás ügyében a plébánosnak. A hölgyeket egy parasztháznál szobával várták, mi pedig a szegény papot vertük föl álmából, hogy engedélyt kérjünk a szénapadlásra való fölmászáshoz.

Másnap reggel frissen, fürgén 6 óra előtt fölkerekedtünk, és misét hallgattunk a szép templomban. Kiadósabban már fönt Boldogkő váránál reggeliztünk. A rom körülnézése számomra nagy élvezetet jelentett, még a földalatti helyiségekbe is bemásztam másodmagammal. Aránylag jó állapotban lévő várrommal volt dolgunk, amelyen van elég néznivaló.

Szép kis völgyben Mogyoróska felé folytattuk utunkat, majd az idősebbek a községen túl emelkedő hegy lábánál pihentek le, amíg én Elemérrel fölkapaszkodtam a regéci várhoz. 600 méternél magasabb orom tetejéről uralja a környéket, szép kilátással a vidékre. Sajnos, a pusztulás haladottabb stádiumában van.

A várhegyről hosszú darabon erdőben haladtunk tovább, aránylag kényelmes és szép utakon. Csak Újhuta előtt tértünk rá az országútra, amely Középhután keresztül Óhutára vezetett. Már jól bent jártunk a délutánban, mikor végre ott ebédszünetet engedélyeztek a vezetők.

Az előre kidolgozott terv szerint a még jó messze lévő Kovácsvágásra kellett volna mennünk, mert csak ott ígértek szállást. Közben azonban megeredt az eső, és bár a sűrű erdő sokat fölfogott belőle, már egyesek feltört lába miatt sem volt tanácsos tovább menni. A hely, ahol voltunk, a Rostálló, ahova túravezetőnk már régóta szeretett volna eljutni. A ház pedig munkásszállás, de mivel lakói a kettős ünnepre hazamentek, az öreg bácsinak, aki árván őrizte az erdei házat – még vagy két épület volt a közelben – nem volt semmi kifogása ellene, hogy vele

egy szobában aludjunk. A szalmazsákos ágyak meg voltak vetve, csak éppen vacsoráznunk kellett, és már le is feküdhettünk.

Szép volt az ébredés még napkelte előtt az erdőben. Elsők közt mentem ki a patakhoz mosakodni, azután mind megreggeliztünk, a bácsinak egy kis honoráriumot adtunk, és indultunk tovább Kőkapu felé. A túrának legszebb része volt talán a Pálházára lefutó hosszú völgy, bár a táj előnyös bemutatását elősegíthette a kellemes reggeli idő is.

Pálháza előtt a fáradtabbak lemaradtak, hogy ott várják be a kisvasutat, mi többiek pedig Pálházán keresztül elgyalogoltunk egészen Füzárradványba. Messziről láttuk a füzéri várat és közelről a radványi kastély falait. Belül most tudószanatórium van.

A kisvonaton megint összejöttünk. Sajnos, mindenre nem jutott idő, Széphalmon és Sátoraljaújhelyen csak keresztülatztunk, viszont alaposabban megnéztük a legnevezetesebb helyet: Sárospatakot. Egy nagyon intelligens fiatal tanár kalauzolt a kollégiumban. Érdekesesek voltak a gyönyörű könyvtár relikviái, valamint a Rákóczi-val és Zrínyi Ilonával kapcsolatos tárgyak a kis múzeumban.

A Rákóczi-vár megtekintésére aránylag kevés volt az idő. Csak éppen átszaladtunk a termeken, körülnéztünk a tetőről, megálltunk a híres sub rosa szobában. Azután sietett vissza a társaság a vasútállomásra. Én azonban nem hagytam annyiban, gyorsan bementem még a Bodroga fürdeni, és ezzel leráztam magamról a fáradtságot. Pontosan megérkezett Újhelyről az IBUSZ-vonat, és este 11-kor újabb ismeretekkel gazdagodva megérkeztem az árván maradt lakásba. Az IBUSZ-jegy 40 forintba került, a vállalat ennek is felét megtérítette. Szinte ingyen volt.

Most anyuék mentek el nyaralni. 10 napot töltöttek Szemesen, míg én idehaza önállóskodtam, és készültem az egyetemi felvételi vizsgára. Nem jött felém senki, nyugodtan tudtam esténként tanulni. Majdnem minden nap megittam egy liter tejet, szalonnát vagy vaját ettem, egy-két lágytojást főztem még, egyszer sütöttem szalonnás rántottát magamnak. Általában nagyon meg voltam elégedve a helyzettel.

A 26-i vasárnapon meglátogattam a szülőket, akiknek remek idejük volt a Balatonnál. Szombaton délután a 3 órás zárás után mentem a Délibe, a 15.33-kor induló IBUSZ-vonathoz.

Szemesen nagy ismerős társaságot pillantottam meg az állomáson. Kiderült, hogy ugyanezzel a vonattal utaztak le Kató néni és Béla bácsi

is, a gyerekeik őket várták. Este a Pitrolffyak, Laci és Remetei Tibi átjöttek Hajtóékhoz. Leszlerék is még lent nyaraltak. Volt nagy társaság és tánc a teraszon. Közben páran a földközélen lévő Marsot nézegettük.

Vasárnap délelőtt Ödönnel, Istvánnal, Tamással és Lacival a hullámos Balatonon csónakáztunk, majd egy evezőre feszített fürdőköpeny segítségével vitorláztunk.

A Vigadóban elköltött ebéd után aludtam egyet, megfürödtem, és elégedetten a weekend sikerével szálltam vonatra. Pár perccel kapuzárás után már itthon voltam.

1956. szeptember 26.

Szeptember 2-án a vasárnap ellenére nem mentem kirándulni. Itthon tanultam a másnapi és a két nap utáni felvételi vizsgára. Hétfőn délután az írásbelit tettük le. Három tétel közül a „Dózsa alakja a magyar irodalomban” címűt dolgoztam ki. Másnap a nyelvtani feleletemnél a példa választásáért a dolgozatomat tették elé, és megnyugvással láttam rajta az ötöst. A szóbelizés is jól ment. Magyarból Balassit, történelemből a fasizmust kaptam. Egyiket sem mondtam el végig, és magammal elégedetten távoztam a szobából.

A szóbeli után még visszamentem az üzletbe, mert tudtam, hogy szükség lesz rám. A tankönyvvásár legnagyobb hullámai öntötték el az Erkelt. Az előző napon a rohamozók benyomtak egy kirakatüveget, és két rendőrnek kellett az utcán sorba állítani a vevőket. Ez a tolongás csak napok alatt csitult el kissé, de azóta is gyakran árasztottak el a tanulók. Pedig Majerszky Mária vezető a tavalyi tapasztalatok felhasználásával remekül megszervezte a tankönyvvásárt. Azon a szóbeli utáni estén 1/10-ig voltunk bent néhányan a boltban. Az első nagy tankönyvnapon, hétfőn 42 ezer forintba ugrott föl a bevétel az átlagos 5-6 ezerről. A negyedévet már szeptember elejére teljesítettük, és a várható nagy prémiumon kívül az állati munkát értékelő igazgatótól fejenként 100 forint külön jutalmat kaptunk. Titokban persze, hogy a többi boltok dolgozói meg ne irigyeljék.

A nagy vizsgázás utáni vasárnapon már nagy kedvvel mentem ismét kirándulni. A nagy társasággal jártunk Törökmezőn. A végén Zebe-génynél fürödtünk.

A következő túra Lacival: Pomáz – Csobánka – Szentkút – Hosszú-hegy – Pilistető – Simonhalála – Klastrompuszta – Klotildliget, vasútá-lomás.

Most vasárnap még nagyobb utat csináltunk. A múltkori 30 kilométerrel szemben ezúttal vagy 36-ot tettünk meg. A rekordteljesítmény nem ment minden fáradság nélkül, de bírtuk az iramot. Pomáz – Szentkút – Szurdok – Pilisszentkereszt – Kőtáró forrás – Dobogókő.

Lacival ebédelés közben remekül szórakoztunk azzal, hogy idegenek közelítésekor egy-két szlovák szót szóltunk egymáshoz, adtuk a külföldi turistát. Délután 1/4-kor indultunk el a Pereshegy felé. Közben találkoztunk tátrai ismerőseimmel, a Hídvégi házaspárral, akik autóbusszon mentek fel Pestről. Láttunk más pionerkás turistákat is, ebből is látszott, milyen rengeteg ember járt az idén Csehszlovákiában. Jóvizú majoron keresztül, úgyszólván megállás nélkül jöttünk, és 1/47-kor befutottunk a pomázi HÉV-állomásra.

Csütörtökön kulturális szórakozásban volt részem: megnéztem az Erkel Színházban a Coppeliát. Nagyon tetszett, nevetni is lehetett eleget. Csinádi Dóra táncolta a főszerepet, Harangozó Gyula mulatságos Coppelius volt, óriási tapsokat kapott.

Nagy volt a lelkesedés a napokban lezajlott Liszt-émlékversenyen is. Rádión hallgattuk a győztesek játékát.

Az elmúlt hónap fő politikai érdekessége az államosított szuezi csatorna vajdó ügye volt. Belföldön pedig nagy port vert föl az Írószövetség történelmi közgyűlése, ahol eddig nem hallott hírokat pengettek, és a pártirányítás béklyójából a tág liberalizmus felé való elhajlásra mutattak hajlandóságot.

Apu három napot Balatonföldváron töltött a vállalati jogászok országos kongresszusán. Remekül szervezett akció volt, az állam fizette, úgy látszik, a jogászok is kaphatnak már egy-két morzsát.

1956. október 1.

Vénasszonyok nyara van, gyönyörű, szinte túl meleg időnk volt tegnap a kiránduláson. Kívülállóknak szemében koca-társaságnak tűnhettünk, 24 személy, fiatalok és idősebbek, el-elszéledve az út hosszában. Ennyi embert nehéz összetartani, hát túrázás helyett inkább csak úgy poroszkáltunk. Hűvösvölgyből indultunk el gyalogosan, de már a Remete-he-

gyen három részre szakadtunk. Ödön bácsi egy kis csoporttal elvált a hátul haladóktól, hogy felkeressék a Hétlyukú barlangot, majd amikor a többiek minket utolértek, öten fiúk vágtunk át a tetőn a barlang irányában. Ödön bácsiékkal nem találkoztunk, de a barlangot alaposan átfűrkéztük, legalábbis addig, ameddig lámpa és gyufa hiányában eltapogatózhattunk. Nagykovácsi község határában ¼5-kor elbúcsúztunk a se-regtől és Lacival gyalog jöttünk be a hűvösvölgyi végállomásig. Időnk és kedvünk volt, drága autóbuszjegyre pénzünk annál kevésbé, így újra bevettük magunkat a Hidegkút felé húzódó ritkás erdőbe, amelynek gyönyörű őszi színeit felváltva magasztaltuk. A kissé lehűlt levegő remekül felfrissített a nyári forróság után, jó tempóban haladva nem egészen két óra alatt a Hűvösvölgybe értünk. Ekkor már egészen sötét volt. Előző éjjel igazítottuk vissza az órát, most aztán korán esteledik.

Ma különben Mária értesített, hogy fizetésemet 610-ről 680 forintra emelték. A nullához hozzáadtak egy kisebb nullát, most illenék örülnöm.

1956. október 7.

Az egyetemről még mindig nem jött semmi értesítés. Lóránt bácsiék aggodnának a dolog miatt, én csöppet sem. Annyi már kitudódott, hogy Pais professzor úr közbenjárására hozzájárult a minisztérium ahhoz, hogy bár a korhatárt nem értem még el, jelentkezhessem levelező hallgató-nak. Egyéb tekintetben azonban kissé zűrös és egymásnak ellentmondó hírek érkeztek az ügy állásáról. Olyasmiről is szó van, hogy a létszám – a szokásos – már betelt, most az engem erősen támogató egyetem keret-tágításért folyamodik. Mindenesetre már október első hete is elmúlt.

Olvasmányaim: Bromfield: Wild is the River, Krúdy: Valakit elvisz az ördög.

Tegnap az országnak kettős gyászt kellett öltenie. Az aradi vértanúkon kívül a hét éve kivégzett Rajkékát is gyászolták. Óriási feltűnést keltett, hogy a párt, amely akkoriban szégyenletesen megbélyegezte és megölte a belügyminisztert és szerencsétlen társait, ma szánom-báno-mot tart és mártírokként temeti el őket – vagy inkább koporsóikat? – a Kerepesi temetőben. Az üzletből is ki kellett mennie egy küldöttnek. Az Irodalmi Újság cikkei is nagyon érdekesek.

1956. október 14.

A moszkvai színház előadását láttam a Nemzetiben, címe: A Kreml to-ronyórája.

A számos változás mindegyikénél elmondta egy bemondónő magya-rul, mi fog történni a színen, így a lényegét könnyű volt megérteni. Az igazi közönség azonban, a helybeli oroszok jobban élvezték a darabot, és a végén nagy tapsot kapott a felsorakozó együttes. Odakint a föld-alatti piszkától részben megtisztított Blaha Lujza téren számos szép gépkocsi várta sofőröstől a színházban szórakozó arisztokráciát.

Kónya Lajos szerzői estje volt az Írók Könyvesboltjában. Apuval az Operaházban a Tannhäusert láttuk. Joviczky, Rigó Magda, Delli Rózsi, Fodor János.

1956. október 21.

Szép időben kirándulás szüleimmel, Pitrolffyékkel, Ferenczyékkel, Haj-tóékkal. Az útvonal: Irhásárok – Sorrento – Budaörs. Itthon olvasás: Story of San Michele. Bár Lóránt bácsi is úgy hallotta, hogy rendben van az egyetemi ügy, értesítés még mindig nem érkezett. Viszont a hé-ten sikerrel letettem a szakmai vizsgát. A Könyvterjesztők Kézikönyvé-ből tanulgattam már hetek óta, és csütörtök reggelre megidéztek a há-romtagú bizottság elé. Kisebb részletektől eltekintve jól ment a felelés, azt mondták, az Erkelből jötteknél mindig jól szokott sikerülni. És ami-nek örülök, jövő héten írásos bizonyítványt is kapok róla.

A múlt héten állítottuk fel a boltban maradás új rekordját. Máriával, Ibivel és Sanyival a tankönyv-visszárúaszt csináltuk, és este ¾10-kor jöt-tünk el munkahelyünkről. Más újság, hogy az elhelyezett Bogyó Feri he-lyett fölvettek egy 25 éves fiút, aki az agráregyetem elvégzése után került e jeles szakmába. Bölcsész szeretett volna lenni, és mivel vidéken élni nem kívánt, diplomáját félretéve eljött könyvesnek. Jó kedélyű fiú, hamar megbarátkoztunk vele. Neve különben Tamás, ami egy kis zavart okoz.

Tegnap kezdtük el az évenként egyszer kötelező leltározást. Két pár-ban kezdtük fölvenni a pincei készletet, jövő héten pedig zárva tartunk, és mind ebben a nagy munkában dolgozunk majd. Remélhetőleg nem lesz lényeges hiány, nem lenne jó azt fizetni. Anyagilag most föllendültünk, szép prémiumot kapott mindenki – ki-ki fizetése arányában –, még én, az

utolsó is kaptam 1375 forintot. A tankönyv tehát megfizetett a sok fáradságért. Különben apu a békekölcsön-húzáson most nyert 500 forintot.

A világ szép volt, barátságos, nyugodt szombat délután, enyhe idő és én a Benczúr utcában. Ha már ott vagyok, mért ne sétáljak ki a Hősök terére, alaposan szemügyre venni a millenniumi emlékmű domborműveit és szobrait? És mért ne ugorjak be egy kicsit az Állatkertbe, ahol idén még nem jártam? A gyorsan adódott programokat örömmel valósítottam meg, jól elszórakoztam az Állatkertben, amely a megszokott látóvilágon kívül két kis oroszlánkölyköt meg egy elefántbébit is tartogatott számomra.

1956. október 26.

Ostromállapot van Budapesten. Tegnapelőtt ugyan nem gondoltuk, hogy még ma is golyók fognak süvíteni a házak között, és hatalmas dörrenések rázzák meg időnként a levegőt, de bizony a harmadik napon sem csitult el a harc.

Kedden délután romantikus diáktüntetéssel indult az egész bonyodalom. Egyetemisták ezrei vonultak példás rendben a Bem, illetve a Petőfi térre, ahol tüntetést rendeztek bizonyos szabadságjogok elérésért. Ugyanakkor tíz-egynéhány pontban összefoglalt követeléseiket sokhelyütt kiragasztották a falakra, és a munkából tartó lakosság nagy élvezettel olvasta azokat. Olyan kívánságok szerepeltek a proklamáción, amelyekről évek óta beszéltek az emberek, csak a kormány nem akarta ezek létjogosultságát tudomásul venni.

Szabadon lélegzett fel az egész város, kapkodták az emberek az újságot, mosoly ült az arcokon. És erre következett a nagy kiábrándulás, amit az akkori miniszterelnök, Gerő Ernő beszéde okozott. Nem vártuk a történetek után ezt az elutasító, sztálini időkre emlékeztető hangot. A dialektikus materializmust hirdető marxista a legkonzervatívabb módon vissza akarta parancsolni medrébe a kiáradt folyót, nem akarta észrevenni, hogy a régi erőszakpolitika felett eljárt az idő. Az éjjel a rádió bejelentette, hogy a Központi Vezetőség előbb október 31-ére kitűzött ülését azonnal összehívták.

Közben az utcán elkattantak az első lövések. Először csak vaktölténnyel ijesztették a lakosságot, majd az ablakon kicsodálkozva egyszerre fojtó szagra lettünk figyelmesek. Furcsa volt megérteni, de el kellett

hinnünk, hogy a hatalom azt a fegyvert vetette be a polgárság ellen, amelyet, ha azt nyugati országokban használtak, itt annyira kárhoztattak: a könnygázbombát. A gáz elszórt, megint ki lehetett nyitni az ablakot, a lövések azonban kezdtek komolyabbakká válni. Megindult az éleslövészet. Állítólag a Bródy Sándor utcai rádiónál tört ki az összetűzés a felkelők és az ÁVH-sok között, akik a nép mellé álltak, két katonatisztet lelőttek.

Éjjel azután állt a harc a környékünkön, de nyilván máshol is. A régi elnyomás jelképét, a Sztálin-szobrot ledöntötték, sőt, állítólag a körútra be is vontatták. Itt a rádió birtokáért folyt a harc. A felkelők részben el is foglalták. Sok civil, leginkább persze fiatal fogott fegyvert, és nagyszámú katonaság állt melléjük. A csepeli fegyverraktárból hozták számukra a lőszert és a fegyvereket. Még én is csak 4-5 órát tudtam aludni, ötig nem lehetett számolni két puskalövés között.

De ez még semmi sem volt a későbbiekhez képest. A magát gyengének tudó kormány Budapestre hívatta az országban állomásozó szovjet tankokat. Ugyanakkor helyt adva a tömeg egyik követelésének, Nagy Imrét bevették a kormányba. Az új miniszter első bemutatkozása azonban a rádióban beolvasott statáriumrendelet volt. Egyelőre reggel 9 óráig megtiltották az utcára való kimenést, a parancsot azonban nem tudták foganatosítani. A terminust egyre kijebb kellett tolni, akárcsak a magukat önként megadókat, illetve a fegyvert lerakók számára ígért amnesztiát. A kormány kapkodott. A nyilván nem a stúdióból közvetítő rádió hol ilyen, hol olyan felhívást bocsátott közre. Egyszer a munka megkezdését, másszor a házak el nem hagyását hirdették. Én Tiborral elmentem a Krúdy Gyula utcai pékhez süteményt vásárolni, Laciékhoz is benéztünk, de aztán ismét be kellett húzódnunk, a harc nem szűnt meg. Lujzi néniéknél szerencsére volt eladó szalonna, azt ettük reggelire, vacsorára. Önáluk zavarosabb állapotok uralkodnak, mint nálunk. Ödön egészen paff lett. Lent nem is barátságos, a cirkáló tankok csövei az ablaknak merednek. Innen föntről még akkor is ki mertünk kukucskálni, amikor a tank alattunk dübörgött, csak ha a gépfegyver csöve felénk fordult, akkor kellett behúzódnunk.

Szerdán délután az új miniszterelnök, Nagy Imre és az új pártfőtitkár, a lemondott Gerő helyébe lépő Kádár János mondtak rádióbeszé-

det. Közben mindenféle szervezet intézett nyugtató szöveget „kedves barátaihoz”.

Este 6-kor a kapukat be kellett zárni, és környékünkön a harci zaj is elcsendesült. Ödönék már 9 óra előtt bebújtak a belső falakhoz húzott ágyaikba. Mi este több külföldi rádióállomást hallgattunk, mind az első helyen foglalkozott a budapesti és a lengyelországi eseményekkel. Felénk fordult a világ közvéleménye. A mi rádiónk egy Parasztsüveg-lemezt, meg néhány más lemezt forgatott folyton, konferálás nélkül.

Reménykedtünk, hogy csütörtökön már legalább konszolidálódnak a viszonyok, de nem: tegnap is harc folyt, tüntetés, tömeg közé lövés, múzeumi tűz és más hasonló idegnyugtató dolgok. Civilek kapaszkodtak fel a tankokra, az új címertől megfosztott zászlókat lengetve; a rádió is a nemzeti színek kitűzését ajánlotta, de a csata úgy látszik, mégsem dőlt el.

Most, amikor péntek délből füzet hiánya miatt abba kell hagynom a beszámolót, a rádió rendezettebb adásban követeli a harc beszüntetését, hivatkozva a „Rákosi-féle önkény” felszámolására, az alakuló kormány demokratikusságára. A csatározás azonban csak az imént produkált újabb sebesülteket a közvetlen közelünkben. Az emberek elég könnyelműek kimenni az utcára. A károk egyre növekszenek, a bizonytalanság még mindig tart.

1956. november 23.

Négy hete írtam naplót utoljára, és azóta bizony több esemény zajlott le, mint máskor négy év alatt. Most, este 8 órakor szinte pontosan egy hónapos évfordulója van a szép forradalom kitörésének, és a beállott zűrzavarból még mindig nem lábolt ki ez a szerencsétlen ország. A forradalmat az orosz túlerő leverte, a nép ellenállása azonban nem tört meg. Az elnyomó szovjet hatalom ígéretei ellenére sem vonta ki csapatait még a rommá lőtt Budapestről sem. A primitív mongol katonák már megtanulták, hogy nem Berlinbe küldték őket a fasiszták ellen, mint amint azt elhittették velük, hanem egy önállóságáért síkra szállt kis nép ellen kellett harcolniuk. Az elmúlt szomorú hetekben sok ezer magyar esett áldozatul a gyűlölt orosz imperializmusnak, de barbár közbelépését drágán fizette meg a szovjet hadsereg is. A magyar nemzet egységebb lett a válságos időkben, mint valaha is volt 1848 óta, alig akadt em-

ber, aki az oroszok kitakarodását ne kívánta volna. Sajnos, egy-két áruló miniszter – a Kádár-kormány – kezükre játszották az országot, amelynek népe fölött nem uralkodhattak másként. Most már szeretnének az elhatalmasodott zűrzavarban ismét rendet csinálni, csak hogy a nép nem ismeri el az önkényesen alakult kormányt. A fegyveres ellenállás helyébe az általános sztrájk és a néma tiltakozás lépett, amely eszközökkel a magyarság ország-világ előtt félreérthetetlenül mutatta ki akaratát. Az a munkásosztály, amelyre az eddigi népellenes kormányok és pártvezérek minduntalan hivatkoztak, most megtalálta önmagát és igazi vezető szerepét a szabadságért küzdők élén. „A magyar név megint szép lesz” – mennyire időszerűek lettek ezek a sorok, és milyen nagy is lett a magyar becsülete külföldön! A nyugaton megindult óriási segítőakció fényesen bizonyítja az irányunkban megnövekedett jóindulatot.

Egy hónap telt el a forradalom kitörése óta. Akkor, október 23-án telve volt bizakodással és reménykedéssel 9 millió magyar szíve, de azóta sok-sok tapasztalattal lettünk gazdagabbak. Akik az orosz hazugságoknak kicsit is hittek, most tisztán láthatták az elnyomó agresszor igazi arcát. Sokat változott a helyzet egy röpké hónap leforgása alatt. A világháború borzalmait már-már felejtő Magyarországon ismét tankok dübörögtek keresztül, szovjet ágyúk lőtték a mi házainkat, kórházainkat, vagy éppen a templomtornyokat. Ismét megtanultuk, mi az a házhoz, sőt, sokhelyütt az óvóhelyhez láncolva, kenyér vagy villany nélkül rettegésben és bizonytalanságban élni. Az élet megszokott rendje felborult, és egy hónap alatt nem állt helyre. A jövő kilátásai egyre homályosabbak és bizonytalanabbak lettek. Azok közül, akik szerencsésen átvészelték a háborút és a deportálást, sokan használták ki a zűrzavar-adta lehetőségeket és szöktek át az osztrák határon. Ezrekkel és tízezrekkel csökkent az ország lakossága. És akik itt maradtak sem tudják, hogy mi lesz a sorsuk? És hová tart az egész világ? Munka nélkül ténfergő emberek latolgatják az esélyeket, az innen-onnan érkező híreket. „Vajon lehet-e jobbra várni?” – kérdezhetjük a jövőndőt. Talán nem, talán igen, jelenleg minden olyan bizonytalan.

Én a magam részéről fiatalos, keresztényi bizalommal nézem az eseményeket, és próbálom itt lejegyezni a történetek krónikáját. Végre vett anyu néhány rossz füzetet, jegyzeteim alapján most szép sorjában lerögzítem a lezajlott dolgokat. Hosszú irkálás lesz, mert mostanában

minden egyes nap jelentett valamit, egy sem múlt el említésre méltó esemény nélkül.

1956. november 25.

A lezajlott szabadságharc két szakaszra különült. Az első rész volt az, amelynek jogosságát, tiszta szándékait többé-kevésbé még a jelenlegi Kádár-kormány is kénytelen volt elismerni, a második szakasz a néhány nap alatt elharapózó szabadságlángot próbálta vérrel és szörnyű pusztításokkal eloltani. Az első időszak igazi forradalom volt, amely elsöpörte a nép által gyűlölt Rákosi-Gerő önkényt ÁVH-saikkal együtt, az orosz beavatkozás ellenére. Ez a rész körülbelül egy hetet ölelt fel. Budapesten elsősorban a Kilián laktanya körül, tehát a VIII. és IX. kerületben folytak a harcok, de október 30-ára, keddre, elcsendesedtek mifelénk is. Ezekben a napokban még viszonylag jobb volt a helyzet, mint november 4. után. Még kisebb tüzelés idején az utcára is ki mertek az emberek menni, a lakosság gondoskodni tudott élelme beszerzéséről. Az óvóhelynek sem volt akkora szerepe, mint később. Mi hál' Istennek mindkét ostromot épségben megúsztuk, ablakot is csak két fél rekeszt veszítettünk, mindjárt az első időben, ami nagy dolognak számít a környéken.

Bár a telefont néhány napra kikapcsolták, az első forradalomban jól tudtuk hallgatni a rádiót, mindig volt villany. Budapest persze a zenén és a felhívásokon kívül nem sok érdekességet nyújthatott, annál jobban tájékoztató az eseményekről a külföld. Vidéki rádióállomások is kerültek a felkelők kezébe, különösen nagy szerepet játszott a Szabad Győr Rádió. Budapesten megalakult és hírt adott magáról az egyetemi diákság forradalmi tanácsa. Nyugaton megkezdődtek az ENSZ tárgyalásai Magyarország érdekében. A sort a Biztonsági Tanács ülése nyitotta meg, amely október 29-én, vasárnap délután kezdődött. Anyu a közvetítést egész éjjel hallgatta.

29-én, hétfőn esős, hűvös reggelre ébredtünk. Ez a nap jelentette a Baross utca környékén a harcok kulminálását. Délelőtt a velünk részsút szemben lévő 21-es számú házat lőtték be, délután a 28 kapott Szentkirályi utcai frontján egy golyót. A házban is jártak felkelők – Csontosék üres ablakain ugráltak be –, de azután mégsem a házból folytatták a harcot. Utólag hallottam csak az esetről, hogy egyik lakótársunk, egy fiatal anya kérte őket, hogy ne hozzák ránk az oroszok ágyúgolyóit, tank-

jait, mire az egyik felkelő elmondta, hogy ők is apák, mégis az életüket teszik kockára. Én, mint általában, ezen a napon is igyekeztem olvasni, elkezdtem németül a „Herrmann und Dorothea”-t, magyarul pedig a „Mozart kutyáját”-t. Angolul előzőleg a Saint Michele regényét olvastam. Időnként kikémleltem a nyitott ablakon. Este láttam és hallottam, amint egy magyar tank tornyában álló tiszthangosan felszólította a közelben lapuló felkelőket, hogy csak annyit engedjenek meg, hogy az oroszok egy sebesültjét az egyik kapu alól elszállítsák.

Ezen az estén először mondott a rádió ismét mesét a gyerekeknek, sőt, délután már csevegő riporternő tudósított róla, hogy míg „a Baross utcában és az Üllői úton még folynak a harcok, a Szent István körüti eszpresszóban már isszák a jó pestiek a feketekávé”. Mondhatom, vigasztaló hír volt olyanok számára, akiknek közben éppen belőtték a lakását. Éjjel nálunk aludt Laura néniék ismerőse, aki Albertfalván lakik, és itt rekedt a forradalom alatt. Ijedős vénkisasszony lévén, néhány nap alatt nagyon idegesítette őket, úgy, hogy a konyhába és cselédszobába kiszoruló Hajtó-családon segítsünk, átvettük tőlük két éjszakára Laura nénit. Persze az üres szalonban nem akart aludni, inkább bement a hálóba anyuékhoz, és én rendezkedtem be itten.

1956. november 27.

Majd' elfelejtettem, hogy szombaton, 27-én olvasták be a rádióban a várva várt Nagy Imre-kormány névsorát, miután már egy napig izgalomban tartották a bejelentés ígéretével a lakosságot. A halogatásból arra következtettünk, hogy az új kabinet megalakítása csak nehezen sikerült, és végül is kevés megnyugvást jelentett a nép számára.

Mégis kedden, a harc elcsitulása után a kivívott szabadság jegyében pezsgő élet indult meg a fővárosban. Harcos, lelkes újságok születtek, amelyek a falakra rajzolt magyar- és orosznyelvű felírásokkal együtt a szovjet csapatok azonnali visszavonását követelték. Nyíltan szidta újság és olvasó a népgyilkos ÁVH-t, sőt, a népharag rögtönítélő bírósága nem egy ÁVH-s tisztest küldött a szégyenletes halálba. A budapesti rádió is sietve leváltotta leszerepelt vezetőit, és Szabad Kossuth Rádió néven üdvözölte a testvér Győr állomását. Nagy Imre és Tildy Zoltán biztató rádióbeszédei, a szabad választások terve, a Kisgazda Párt azonnali

megalakulása, a két hazaáruló ENSZ-küldött elbocsátása kedvezően hangolták a közvéleményt.

A rövid, óvatos kenyérszerző sétákon kívül néhány napig nemigen jártunk az utcán, most végre mint ketrecéből szabadult rab-állatok tódultak a szabad levegőre az emberek. Nagy vándorlás indult meg a Kilián laktanya felé. Ez a környék, különösen a József és Ferenc körút, meg az Üllői út szenvedtek a legtöbbet. Az ágyúgolyó-szaggatta házakat, a szétlőtt tankokat és a klórmésszel lehintett orosz hullákat nézegették a kíváncsi szemek. Sokan fényképezőgépet vittek magukkal, hogy megörökítsék a látottakat. Ismerősök üdvözölték örömmel egymást, mindenki boldog lehetett, aki túlélte a megpróbáltatást, amely után a szabadság napját látta felvirradni. Laci elmesélte, hogy amikor egy elakadt autót segített a házuk elől eltolni, az Üllői úton álló orosz tankból löni kezdtek rájuk. Miklós bácsiék pedig a házukban rejtőző felkelők miatt kerültek veszedelembe. Különben sem a rokonokkal, sem a barátokkal nem történt baj.

Szerdán már nagyobb sétára merészkedtem: felkerestem Dezső bácsit. Amint láttam, az V. kerület sokkal kevesebbet szenvedett, de a Parlament és a Honvédelmi Minisztérium környékén még nagy számban tanyáztak szovjet tankok.

Aznap tudtuk meg a rádióból, hogy Anglia a régóta húzódó szuezi konfliktus elmérgesedése után fegyveres beavatkozást kezdett Egyiptomban. A szovjet gyarmatosítók elleni erkölcsi harcunkban elég kellemtelenül érintett minket, hogy ez az esemény éppen most következett be. A nyugati világ érdeklődését bizonyos mértékben elvonta hazánktól, amíg aztán el nem csendesedtek a fegyverek Egyiptomban, és meg nem szólaltak Magyarországon újra.

Csütörtökön Ödönnel Ferenczyéket látogattuk meg, majd átgyalogoltunk Budára. Felugrottam Sári nénihez is. Ottival, Kövér Gyurkával találkoztunk. A város egészen furcsa képet öltött az ide-oda mozgó magyar és orosz tankokkal, a rengeteg gyalogos polgárral, akik közül többen fegyvert viseltek, a rengeteg kiakasztott cédulával, amelyek fogalmazóik politikai követeléseit hirdették. Úgy látszott, mindenki, aki szükségét érezte, véleményét papírra vetette; az utcán valahol felragasztotta, vagy kirajszogezte, biztos lehetett benne, hogy akad bőven olvasója.

Külön szenzációt jelentett a városba bevonszolt Sztálin-szobor maradvány, amelyet az Akácfa utca elején szedtek véglegesen széjjel. A tömeg által körülnyüzsgött bronztömeget lelkes emberek kalapálták, vészték, fűrészelték, hogy emléket tehessenek el belőle.

Újabb és újabb hírlapok tűntek fel; az emberek mind elkapkodták őket. Feléledt a régi koalíciót alkotó négy nagy párt, de már a Katolikus Néppárt is kezdett szervezkedni. Egyesek a cserkészlet felújítását kívánták. A sok-sok óhaj és követelés természetesen nem lett volna elsőrendű fontosságú, de a sokévi kényszerű hallgatás után érthető volt, hogy egyszerre mindenről beszéltek az emberek. A legjelentősebb mégis Nagy Imre esti rádióbeszéde volt, amelyben ország-világ tudtára adta, hogy Magyarország semleges kíván lenni. A fogságából kiszabadult hercegprímás néhány szava után Ravasz László mondott szép beszédet. Sötétedés után, halottak napjának előestéjén sok ablakban gyertyát gyújtottak, első-sorban a harcokban elesett hősök tiszteletére. Ezek közül sok a város terein van eltemetve. A temetők halottai most kevesebb látogatót kaphattak, mint békés időkben, közlekedési eszközök hiányában innen a városból nemigen lehetett olyan messzire elmenni.

Közben országunk területére lépő újabb orosz egységekről érkeztek hírek. Ami nem volt éppen megnyugtató. Az üzemek és vállalatok hirtelen alakult munkástanácsai elkergették a volt vezetőség népszerűtlen tagjait, persze előfordultak túlzások is, például legnagyobb ámulatunkra Karcsi bácsit is elbocsátották. A hó eleji bérfizetést mindenhol lebonyolították, én is beruccantam a központba a pénzemért. Meglátogattam Gabiékat és Bálintot is.

Szombaton zajlott le a Könyvterjesztőnél a tanácsválasztás. Bementem, mert biztattak, hogy ki-ki elhozhatja a káderanyagát is. Én is megkaptam írásaimat, amelyekben semmi rosszindulatút nem találtam, annál inkább dicséretes véleményeket. Mások viszont, akik hosszabb idő óta voltak a vállalatnál, csiklandós dolgokat olvastak ki a titkos iratokból, és a választó gyűlés meglehetősen viharos hangulatban zajlott le. Mivel a régi vezetőséget nem volt szerencsém bővebben ismerni, nem alkothattam biztos véleményt magamban, hogy leváltása mennyiben volt helyes vagy helytelen? Az új tanácstagok választásánál is kollégáim javaslatait erősítettem. Mária be is került az 50 tag közé.

Este Mindszenty József józan, higgadt beszédének örvendhetek a rádióhallgatók. Nem gondoltuk azonban, hogy egyelőre ez volt az utolsó szabad szó, amely a budapesti rádióban nyugodt csendben elhangzott. A szabadság ízet rövid ideig kóstolhatta a magyar nép, a másnapi reggeli rádió már fegyverropogás közepette búcsúzott el hallgatóitól.

1956. november 28.

Szerettem azzal dicsekedni, hogy olyan jó alvó vagyok, hogy ágyút süthetnek el a fülem mellett, akkor sem ébredek fel. Kiderült azonban, hogy mint sok hasonlat, ez is túlzott volt. Az ágyúzás, amely november 4-én hajnali 5 órakor kezdődött, az én éjszakai nyugalmaimat is megrabolta. Azonnal kinyitottuk a rádiót, amely vagy háromszor egymásután lejátszotta a Szózat komoly akkordjait. Rosszat lehetett sejteni. És valóban, 5 óra 20 perckor Nagy Imre hangját hallottuk, amely a fájdalmas valót közölte: az orosz hadsereg, megszakítva a folyamatban lévő tárgyalásokat, nagy erővel indított támadást a főváros ellen. A szerencsétlen miniszterelnök gyászos híradását rögtön elmondták néhány idegen nyelven is. Vége... A Vörös Hadsereg elindult, hogy eltiporja a fellángoló magyar szabadságot. A vidéken alakult áruló ellenkormány utat engedett az orosz tankoknak a főváros lerohanására. 8 óra körül elhallgattott a budapesti rádió, és egy óra múlva már szovjet tankok dübörögtek a Baross utcában.

A ház lakói érezve a közeledő vészt, kezdtek lehúzódní az óvóhelyre, ahol a következő éjszakákat is töltötték. Mi csak legfeljebb rövid órákra néztünk le a szűkös tömegszállásra, ha nagyon melegnek látszott a helyzet, különben fönt tanyáztunk. A külföldi rádióból hallottuk, mint búcsúztak a Magyar Távirati Iroda munkatársai a szabad világtól, amint az orosz seregtől szorongatva utoljára adták le a külföldnek jelentésüket és végül az S.O.S.-jelet. Mint akik a süllyedő hajóról menekülnek. Elszorult a torkom, amikor a nyugati rádió elismételte búcsúszavaikat. Megtudtuk, milyen kiáltványt olvastatott fel az Írószövetség, amikor a szép forradalom leverését látták közeledni. A szlovákiai adó viszont a Kádár-kormány szócsöve lett.

Éjszakára, mint a város belső részében általában minden esetben a későbbiekben is, elült az ágyúzás.

Annál hevesebben folytatódott hétfőn a harc. Mi is kénytelenek voltunk lemenni, és míg a közönség nagy része a pincében tanyázott, én néhány más lakóval a kapu alatt húztam meg magam. A félelmetes ágyúdörgésben találhattuk, aknával vagy tankkal lőttek-e, és vajon honnan hova? Egyik-másik tank hozzánk egész közel állhatott, azért szólt olyan nagyot. Már szinte féltem, hogy kinyitja ránk a bezárt kaput a légnyomás. Közben egy forró repeszdarab is esett az udvarunkra.

A villany ezen az estén már nem égett. Halász Géza detektoros rádiójának segítségével elcsíptük a Kádárék rádiójának adását, de az nem sokat mondott a tinglitangli tánczene mellett. Délelőtt még legalább hallottunk az új miniszterelnöktől egy proklamációt.

1956. november 29.

Kedd még mindig nehéz nap volt. Délelőtt a szomszéd Molnárék tartózkodtak itt, mivel csak Baross utcai szobájuk van, ott mégsem lehetett megmaradni. 12-kor márcsak azért is, mert előző napon akkor kezdődött a cshipuhi, lementünk a földszintre. Később Hajtóék konyhájában üldögéltem, majd idefőnt megebédeltünk. Utána az udvari küsszobában olvastam a „Treasure Island”-et, majd sötétedéskor éppen a lemenésen kezdünk gondolkozni, amikor hirtelen nagy dörrenést hallottunk – ami nem volt éppen szokatlan dolog –, de az ötödik emelet tűzfala mögöl most port is láttunk szállni, így aztán lesiettünk. Később kiderült, hogy Létayék lakása kapott belövést. Máté bácsi meg egy páran följőttünk körülnézni, bizony jó pár méteres lyuk tátongott az egyik szoba falán. A tető sarka viszont függve megmaradt fölőte, kissé megrokskadva azóta is bedőléssel fenyeget. Az udvari szobában lakó albérlők fönt voltak ugyan a belövéskor, de minden baj nélkül úszták meg a dolgot.

Az eseményre következő éj csendes volt, másnap pedig környékünkön elhangzottak a harci zaj záró akkordjai. Előző este Csontosék mécsesénél, ezúttal Hajtóék petróleumlámpája mellett játszottunk. Kártyán kívül a különböző gondolkoztató játékok is műsoron voltak, egész jól szórakoztunk. Esténként kevés kivétellel jőgáztam is mindig. Ez a szerdai nap különben régi szokás szerint ünnepnek számított: november 7-e, a dicsőséges forradalom évfordulója. Ezúttal nem volt alkalmunk hallgatni semmiféle megemlékezést, sem újságot nem olvashattunk.

Csütörtökön végre kimehettünk az utcára, és megtapasztalhattuk, milyen pusztítást vitt végbe a környéken a háború. A környező házak kisebb-nagyobb mértékben megrongálódtak, a 13-ban a Nemzeti Múzeum állattára leégett. Erre a sorsra jutott a főépület egy nagy szárnya is. Milliós értékű és pótolhatatlan kincsek lettek hamuvá. A felső emeleten tárolt nagy mennyiségű alkohol adott tápot a tűznek. Súlyos károkat szenvedett a klinika is. Egészen közelről kaphatta egyik-másik belövést. Pedig orosz sebesülteket is kötözték odabent. Sokan haltak meg falai között. A kertben temették el házunk volt lakóját, Varga nénit, akit éppen a háború alatt vitt el az öregség.

A későbbiekben a városnak több részét bejártam, de olyan pusztulást, mint az Üllői útnak az Örökimádás templom körüli részén, sehol sem tapasztaltam. Az Erzsébet körúton is egész házak roskadtak össze, de egymás mellett annyi rom sehol sincsen, mint erre felé. Nemhiába a Kilián laktanya volt a felkelők fő erőssége. Harcaikról, halálukról vagy menekülésükről legendák kaptak szárnyra.

A körülnézésen kívül vásárlási szándékkal róttam az utcákat ezen a csütörtöki napon, és a kevesebb kárt szenvedett Belvárosban kutattam. A Marx téren orosz tankok állomásoztak. Volt, ahova „Így fosztogatunk mi” felírással cédulát tettek a sértetlenül hagyott árúk mellé, ezzel utasítva vissza a Gerő-klikk rágalmát, amely a szabadságharcosokat fosztogató ellenforradalmároknak nevezte. A második, elkeseredettebb harci hullám azonban kissé elmosta a szilárd erkölcsöket. Amint megint egy oroszoktól támogatott bábkormány lett az ország ura, sokak felfogása megváltozott a tulajdon kérdésében. Az új regime kincseiből elvenni már kisebb bűnnek látszott, mint akkor, amikor ezekért Nagy Imre kormánya volt felelős. Másokat rávitt a szükség és a bizalmatlanság, hogy mikor lesz utánpótlás? Nálunk pénteken, máshol egy-két nappal később gyulladt ki ismét a villany.

1956. november 30.

Aznap láttam először külföldi Vöröskereszt által küldött árut: Ödönék kaptak egy tejkonzervet. Itt a 15-ben lévő központ előtt osztották ki gyerekes családoknak – később is nagy autóforgalom bonyolódott le a Baross utcában, a Vöröskereszt előtt mindig vártak emberek. Ha talán nem is jutott el minden ajándék a rászorulóig – mert ezt mondják –,

sok segítséget nyújtottak idegen országok charitas-akciói. A kinti szervezetek alig győzték az önkéntes adakozóktól kapott holmikat összeszedni és kezelni. Sajnos, a magyar kormány csak későn járult hozzá az Ausztriában felhalmozott adományok importálásához. Sőt, úgy kötötték ki először, hogy a szállítmányoknak Jugoszlávia felé kell jönni, mert Bécsből állítólag hadianyagot küldtek a gyógyszerek között. A szemtelen-ségnek, úgy látszik, nincs határa.

A belháború kimerítette a házi élelmiszerkészleteket, másrészt nem lehetett tudni, mikor kapnak a budapesti boltok utánpótlást, így a lakosság teljes lendülettel belefelelt a vásárlásba. Férfiak, nők, gyerekek szatyorral a karjukon járták az utcákat, és kerestek maguknak egy-egy sort, amelynek végére állhattak valami értékes élelmiszer reményében. Nagyobb családok tagjai, mint Hajtóék, váltották is egymást, máshol föl-osztották, ki megy kenyér, ki egyéb áru után.

11-én vasárnap már mehettünk misére. A napi sorbaállítás elintézése után Ferenczyéket kerestük föl, majd a Rákóczi úton jöttünk hazafelé. Szörnyű por volt arrafelé. Az Üllői úton viszont helyenként szőnyegen jár az ember, és ha teherautó ment el a közelben, éppúgy félre kellett fordulni a por miatt, mint egy utolsó falusi országúton.

Tény, hogy az oroszok nagyon sok fiatalot deportáltak, sokan viszont haza is szöktek. Én még nem láttam saját szememmel elfogásokat – mint ahogy az ismerősök ismerősei állítólag láttak –, és így nem tartom valószínűnek, hogy a népes utcán pont engem kapcsoljanak le a katonák, kiket magam körül szinte meg is szoktam már.

Egy időben a házakat is járták az orosz őrzérek, partizánok és fegyver után kutatva, de mitőlünk Máté bácsi, aki a fogságban tanulta a nyelvüket, kétszer is elküldte őket. Tankjaik ma is itt mászkálnak közöttünk, bizonyos pontokat megszálltak, és onnan gondolják sakkban tartani a várost. Vannak páncélautóik is, azokkal föl-le szaladgálnak, a béke nem nagy dicsőségére.

A közbiztonság leromlása miatt javasolták a házaknak kapuőrsegek felállítását. Egy hétig nálunk is működött – természetesen én is benne voltam –, de azután látva, hogy sehol a környéken nem csinálják, és sincsen sok értelme, mi is abbahagytuk. A kaput úgymint korán becsukják, este már a kutya sem jár az utcán.

Az első napokban kilótt utcai villanykörtéket részben kicserélték, most már a Szentkirályi utca sem olyan ijesztően sötét, mint egy hónap-

pal ezelőtt, csak éppen egészen csendes az est leszállta után – néha zörög egy-egy tank, esetleg gépkocsi –, a főútvonalakon kilőtt villamoskocsikat aránylag hamar eltakarították, a barikádoknak használt kockaköveket kezdik visszarakosgatni, de rendes közlekedésről még mindig nem lehet beszélni. A Váci úton jár a villamos, de a mi környékünkön még csak gyalog vagy teherautóra kapaszkodva lehet közlekedni. Sok a kerékpáros is.

1956. december 1.

A szállításokban az utolsót – ami a Nyugati pályaudvarról történt – kivéve, mivel az munkaidőben bonyolódott le, mindig részt vettem, egy alkalommal ketten három mázsa lisztet fuvaroztunk haza a rozoga kocsin. Apu gyárában, mint általában az üzemekben, osztottak élelmiszert, így gyönyörűen feltöltöttük éléskamránkat.

A munkásság és a bányászok bátran folytatták jogaik érdekében a sztrájkot, a kereskedelem azonban feléledt. Az üzletek a bizonytalanság miatt csak kora délutánig tartottak nyitva, de forgalmuk a békebelinek sokszorosát érte el. Az inflációtól való félelem ritkán látott vásárlási lázat idézett elő, most az emberek mindent megvettek, olyan árukat is, amelyek azelőtt nem voltak kelendők. A Divatcsarnok leégett, más üzlethe-lyiségek is elpusztultak, de annál több utcai árus tűnt fel.

1956. december 2.

Az üzletből 15-én telefonáltak, hogy bent vannak, ha tudok, menjek be! Amikor két nap múlva, szombaton elsétáltam a boltba, már el volt takarítva a polcokról sok szépirodalmi könyv – orosz szerzőktől –, másrészt a golyó-sértette példányok és az egész politikai szak. A kis belső helyiség polcairól egy csomó könyvet lelökött a légnyomás. Különböző volt nagy a kár. Az ablakok kitörése után s egyelőre kályha nélkül nem várhattunk nagy meleget, plusz 2 fokig süllyedt a hőmérséklet. Így sokáig nem lehetett bent tartózkodni, két-három órán át adogattunk el valóban szép és hasznos könyveket. Ilyeneknek nagy a keletjük; mint minden más könyvet is szívesen vesznek az emberek. Sokan jönnek be határozott választás nélkül, csak úgy valami jót megvenni, általában klasszikus dolgokat. Könnyen otthagynak értékes darabokért egy-két százast. Sok a karácsonyi ajándékot gyűjtő gondos szülő is. Egyelőre

nem jönnek újdonságok, lehet, hogy hoppon marad, aki nem veszi meg most, amit kíván.

A Váci úton már járnak a villamosok, így angyal földi, illetve újpesti kollégáink is nagyobb megerőltetés nélkül be tudnak járni. Még mindig csak délelőtt 10-től 1 óráig tartunk nyitva, közben bizonyos ideig petróleumvilágítás mellett tapogatózunk, mert a VII. kerületben szokott lenni áramkorlátozás. Már kályhánk is van, ablak is készül, tűrhetőbbek az állapotok. Ebédre mindig itthon vagyok.

Eredeti terv szerint 17-én ünnepeltük volna Hajtóéknál az Ödön-napot és barátom születése napját, de sajnos a kedves összejövétel elmaradt. A meghívott fiatalok közül csak én jelentem meg pénteken a konyhában szervírozott uzsonnán. Szombat délután Ödönék voltak fönt nálunk. Rákapattak engem is kedvenc kártyajátékukra, a bridzsre, mostanában legtöbbször ezt gyakoroljuk.

Olvasás: Schön Suschen's Heirat, Die Fugger und ihre Zeit, Adam and Eve. Pénteken délelőtt leesett az első hó, ennek öröme elvittem Évikét sétálni. Meglátogattuk Lacit és Ferenczyéket. Visszafelé Tamás elkísért, és az oroszok tanyahelye, a Múzeumkert háta mögött sétáltunk el, Jutka utólagos rosszallását érdemelve ki.

Szombaton munka után én sétáltam ki a Szabolcs utcába. Lenke néni rossz egészségi állapotban találtam, nagyon elgyengült, nem tud fölkelni, sem olvasni. A kórházzal szemben a kaszárnnyában oroszok vannak. Azóta még egyszer jártam kint, de hazajövet bizony alaposan elfáradtam. Sokat gyalogolnak a pestiek mostanában. Este Csontos Évi meg Ági jöttek föl könyveket cserélni kölcsönkönyvtárunkból, Hajtóék meg fönn játszottak. Másnap délután többek közt capitalyztunk.

Vasárnap délelőtt felkerestem Zsoltiékat. Barátomék még sokkal exponáltabb helyen laknak, mint mi, volt is olyan háború a házuk körül, hogy hat napig maradtak a pincében. Közben égett a szomszéd ház és félős volt, hogy az övék is meggyullad. Az óvóhely melletti könyvraktárban viszont víz jött fel és vállalatunk tulajdonát képező szótárak úsztak benne. Zsoltiék negyedik emeleti lakásába is fölröppent néhány golyó, Zsolti építészeti gyakorlatként szakértelemmel vakolt, de apjával és öccsével a házban egyéb iparosmunkákat is elvégeztek. Egyik szomszédától kis bronzszobrot kaptak elismerésül szolgálataikért.

Aznap este közvetítette a budapesti rádió Kádár és a gyári munkástanácsok küldötteinek tanácskozását. A népszerűtlen szövegeit fűző mi-

niszternek jól odamondott egyik-másik bátrabb munkás. Nem is tud velük a kormány sokra menni.

1956. december 3.

Ödönéknél találkozott össze a múltkor Tamás a Miskolcra hazatért Istvánnal. Utóbbi svájci rokonaihoz régen készült kiszökni, Totyi meg örvendett a jó útitársnak, és két nap múlva együtt fölkerelkedtek. Kató néniék persze el vannak keseredve, mert Tamás jövője idegenben nem látszik biztosítottnak. Nyelvet nem tud, diplomája nincs, nem tudni, mire fogja vinni? Ahhoz már túlságosan sokan mentek ki, hogy mindenkit tejben-vajban fürösztessenek, és a rengeteg fiatal közül nem egy nyilván csak a csábító lehetőségre gondolt, hogy a szabad világba juthat, de arra már nem, hogy miképpen fogja ott napjait tölteni? A disszidálók száma Amerika vagy Szabad Európa szerint 110 ezer felé emelkedik, tehát sok reményvesztett, vagy kalandvágyó embere volt hazánknak. Szerencsére azért vannak olyanok is, akik kitartanak az „ősi fészek” mellett, akik nem hagyják elsodortatni magukat az első szélroham által. Véleményem szerint érthető, ha valaki, akinek házasársa, gyereke, testvére él külföldön, most kimegy és annak az oltalmára bízsa magát, sok egyéb esetben azonban gyávaság vagy túlzott remények a kivándorlási láz kórokozói. Magyarország most nehéz helyzetben van, ki tudja, mikor lesz itt rendes élet, nyugaton a legutolsó munkás vagy munkanélküli is jobb módon él: tehát menjünk! Ez az elgondolás, és akik így lépik át az osztrák határt, sokat árthatnak a magyar névnek, melyről szabadságharcosok és partizánok vére mosta le legújabbban a gyalázatot. Már keringenek olyan hírek, hogy külföldön nem látnak szívesen menekülő magyar orvosokat, sőt, vissza is tanácsolják őket hazájukba, ahol szükség van rájuk. Ilyen körülmények között jólesik olyan barátokkal találkozni, akik elutasítják a menekülés gondolatát, és hívek maradnak szülőföldjükhöz.

Egy hete folyik már Melbourne-ben az olimpia. Kevesebb sikert értek el sportolóink, mint Helsinkiben, de az előzmények után ez érthető. Külföldi vagy magyar rádióból azért érdeklődéssel halljuk az ausztráliai híreket, és Papp Laci bravúros harmadik olimpiai bajnokságának őszintén örültünk. Mindazonáltal kicsit groteszk, hogy a hollandok a magyarországi események hatására vissza tudtak lépni a részvételtől, és

nekünk ajánlották föl a megmaradt pénzeszeget, a mieink pedig ott keresik a dicsőséget Ausztráliában.

Újság útján most nem lehet híreket szerezni, mert a kommunista sajtó ellen újságolvasásban bevezették a passzív rezisztenciát. Sokan megvették a lapot, azután Dunába dobták vagy az utcán elégették. Ez a közös ellenállás hasonló ahhoz az impozáns néma tiltakozáshoz, amely november 23-án délután 2 és 3 óra között elnéptelenítette az utcákat. Úgy mondták, aki nem támogatja a Kádár-kormányt, az otthon tartózkodik. Volt is olyan némaság, hogy az utcán csellengő orosz katonának szinte még a lélegzését is meg lehetett hallani.

Szombaton Pali bácsit láttuk vendégül. Itt is aludt. Tegnap, vasárnap pedig Dezső bácsi fordult meg nálunk. Ma délután Rajkányi Lalinál Szarka Ernővel hárman gomboztunk.

1956. december 7.

A kedélyek még mindig nem nyugodtak meg. Föl-fölröppen egy-két rémhír, máskor igaz hírek újságnak valami újabb eseményt. Az üzemekben immel-ámmal folyik csak a munka, a munkások látván, hogy a kormány erőszakkal, a vezetők elfogása által akarja ellenállásukat letörni, újabb sztrájkokkal fenyegetnek. Sőt, tegnapra fegyveres harcot jósoltak a hírharangok. Rossz nyelvek szerint az elfogatásból megszökött Maléter Pál december 6-ára tűzte ki az újabb felkelés időpontját, amennyiben a kormány nem lenne hajlandó a követeléseknek helyt adni. Mind szép, csak az nem valószínű, hogy a legendás hírű vezér éppen propagálta volna a támadás megindításának időpontját.

Mindenesetre valami volt a levegőben. Az oroszok nagyobb feltűnéssel tankoztak az utcán. A héten kétszer női tüntetések zajlottak le a városban, amelyek ellen a dicsőséges Vörös Hadsereg páncélosokkal vonult ki. Állítólag nyugati diplomata-gépkocsik fogták körül védőn az oroszokat fenyegető felvonuló asszonyokat. Tegnap délután pedig a Kádár-kormány provokált kis felvonulást, saját hatalma mellett, ezt azonban a körüti romos házak felől kövekkel dobálták. Lövések is eldördültek, állítólag nem véráldozat nélkül.

Boltunk mögött, a jelentéktelen Kürt utcában állandóan két-három orosz tank táborozik.

Megenyhült az idő az utóbbi napokban. Egy kiadós eső után szépen fölmelegedett a levegő, elérte állítólag a 10 fokot is. Egy-egy napon kihagytuk a fűtést.

Olvasmányok: Vidor Miklós: Karanevál a Kilimandzsáróban, Mauarier: Rebecca.

1956. december 10.

Amit apu előre sejtett, bekövetkezett. Tegnap rendeletével a Kádár-kormány betiltotta a munkástanácsokat. A hazugságaikat még váltig hajtogatják, hogy jobboldali elemek furakodtak volna be ezekbe a tanácsokba, és ott hangadókká váltak. Érdekes, hogy ezek a „fasiszták” milyen ügyesek, hogy 12 évi üldöztetés után is itt vannak, és pillanatok alatt egész üzemek munkásságát teszik lóvá, hogy aztán a nép igaz barátai ellen használják fel őket. Másrészt arról is tudósított tegnap este a budapesti rádió, hogy az „ellenforradalmárok” géppuskát állítottak fel a Kúria épületének tetején, hogy onnan majd a tüntető híveikre lőjenek, és a merényletet az ártatlan bárányokra, a kormányra hárítsák. Ezeken az izzadva költött meséken talán még bosszankodni sem érdemes.

Ma reggel persze szóba került a dolog az üzletben. Ezúttal én is beszóltam, pedig különben a „hallgatni arany” elvét szoktam követni. Nálunk persze mindenki egy véleményen van, csak Vértes dühíti merev szembehelyezkedésével a társaságot. Ő még mindig a németeket emlegeti, mint fő kegyetlenkedőket, és állítja, hogy a baloldal és az orosz közbelépése nélkül menthetetlenül sodródott volna az ország jobbra és egyben az infláció felé. De azért hiába a sok szép vonalas beszéd, az ő fia is Olaszországba disszidált, s amint látom, a papa nem félti, hogy az átkos imperialisták igájába rohan.

Ha már a disszidálásnál tartok: Somi Kalifornia felé vette útját, s még három osztálytársamról hallottam, hogy meglépett volna. Totyogóékról még nincsen hír. Gerőci viszont Detroitból táviratozott. Sok olimpikonunk nem tért vissza Melbourne-ből. Az ikrek szüleik tudta nélkül készültek az útra, az utolsó pillanatban tudták csak őket leszerelni.

Az itthon maradók közül elfognak olyanokat, akiknek valami szerepük volt a forradalomban. Az amnesztia csak csalétek volt, most kezdődnek az utólagos megtorlások. A lefogott munkásvezetőket még kénytelen

volt a kormány szabadon bocsátani. A tanácsok beszüntetése miatt azonban holnapra sztrájk van készülőben.

Szomorú Mária-ünnep volt december 8-án. Délután mentünk templomba, de ilyen kevés embert alig láttam még a Jézus Szívében, ünnepi misén. Akik látták, hogy 5 órakor indulunk kifelé a kapun, nagyot néztek. Hivatalosan lehet 8 vagy 9 óráig járni, de sötétedés után már nem sokan csatangolnak az utcákon. Ma is 5-kor eljöttem Rajkányitól.

Tegnap kellemes délelőttöt szereztem magamnak azzal, hogy felsétáltam a hegyre Újhelyiekhez. A Kálvin tértől már mehettem volna vilamoson vagy busszal is, de szívesen maradtam az apostolok lova mellett, mert szép napsütéses, száraz idő volt. Élvezet volt a Hegyalja úton járni, és beszívni egy kis tiszta levegőt. Idelenn a városban a sok törmelék és bontás alatt lévő rom miatt alig látni rajt' által.

1956. december 16.

Letartóztatták a központi munkástanács két vezetőjét, akik a Standard szerény, dolgozó munkásai voltak. Azóta állítólag a gyárban nagyjából áll a munka, sztrájkolnak a bányászok is, hiába a kormány minden kísérlete, hogy munkába állítsa őket. A politikai helyzet bizonytalan, a gazdasági annál biztosabban rossz. Örülhetünk, hogy jól-rosszul, de működnek a közművek és a közlekedés is egzsiztál valahogy. A hét két napján általános sztrájk volt. Néhány villamosvezetőt már tudtak kényszeríteni, hogy kivezesse a kocsiját, de az emberek vagy fel sem szálltak, vagy ha utaztak a kocsin, azokat leszállították. Viszont olyan sétálás folyt, hogy akár ünnepnek nézhettük a napot.

A hét többi napján megint nagy népvándorlás folyt a boltban. Az árukiadó előtt sorbaálltak az emberek. Néhány újdonságot is szállítottak már, igaz, hogy az Andics Erzsébet könyvét és a „Barátod a DISZ” című úttörőkiadványt fel sem hoztuk a pincéből, ahova leadták. Ezek még úgy látszik, október 23. előtt jelenhettek meg, csak a kiszállításuknak elébe vágott a forradalom.

Az ENSZ-küldöttség beeresztése előtt igyekszik a kormány eltüntetni az orosz pusztítás nyomait, nagyban takarítják a romokat. Persze az összedőlő és kiégett házakat úgysem lehet hetek alatt helyreállítani. A város pedig nemcsak szörnyen koszos, piszkos a sok törmeléktől, hanem az összevisszaságot növeli az utcákon és tereken nyüzsgő zsibvásár is. Mint a kairói bazárnegyedben, olyan a helyzet a körúton, Rákóczi

úton, utcai árusok egymás hegyén-hátán, ki nadrágot, ki pénztárcát, csecsebecsét, ki meg kendőt árul. A járdára állított asztalok, sátrak, ládák akadályozzák a forgalmat, úgyhogy munkába menet csak a mellékutcákon lehet sietni. Sok a könyvárus is, Ibi szomszédja már jóval áron alul is vásárolt így könyvet az utcán, ami a készlet származásának fölötte gyanús voltát bizonyítja. A Palace mozi előtt különösen nagy szokott lenni a csődület, itt működik a madársípos bácsi is, alighanem az, aki régebben a Hűvösvölgyben csattogott. És persze az emberek sokkal inkább ráérnek, mint régen. Mindenkinek akad nézője és vevője is. Még csoda, hogy kóklerek és kigyóbűvölők nem jelentek meg az utcán.

Olvasmányok: Der Kreidekreis, A világ így megyen (Móra elbeszélések), Kaszap István élete. Francia tanulás. Apuék régi jó nyelvkönyveket bocsátottak rendelkezésemre, a leckéket mindig anyu jelenlétében olvasom, hogy a kiejtés beidegzésében segítségemre legyen. Mostanában éjfél felé szoktam csak lefeküdni.

Ma délelőtt hiába vártam a Mária utcában Lacira, közben Imre bácsi legszebb versének elszavalásával tisztelt meg. Tőlük átmentem Budára Mészterékhez, akikkel hónapok óta nem beszéltem.

1956. december 22.

Amiket nálunk szeretnének venni! Kártyához, zsinaghe, papírhoz már hozzá vagyunk szokva, az azonban Máriát is meghökkentette, amikor egy férfi megkérdezte tőle, van-e nálunk bőrönd?

Már mint ismerőst üdvözöltem a boltban Passuth Lászlót, egyik nap egy másik íróval ismerkedtem meg: Bernáth Auréllal. Művészettörténeti könyveket nézegetett, nagy nehezen talált valamit, ami még nem volt meg neki, és érdemesnek találta megvenni, végre megkérdezte, az ő könyvéből van-e nekünk – persze már elfogyott. Akkor tudtam meg, ki ő, és örömmel újságotam, hogy én is nagy élvezettel olvastam a kötetet.

1956. december 23.

Könnyebben osztozatható kedvezményekkel igyekszik a kormány népszerűsége szert tenni. Megadták a karácsonyi kettős ünnepet, sőt, az újságban írtak az istentiszteletek rendjéről, és publikálták, hogy az éjszakai kijárási tilalmat is föloldják az éjféli mise miatt. Mivel 25-e keddre esik, holnap lesz ünnep, ma pedig, vasárnap munkanap volt. Mi persze holnap is nyitva tartunk, csak valamivel rövidebb ideig.

Különben manapság általában jobban esznek az emberek, az ínséges időket januárra várják. Már elfogyott a kimagasló sikert aratott dán vaj, amelyet a rossz nyelvek szerint Dánia ingyen küldött Magyarországnak, és a hatóság 40 forintos áron hozott forgalomba. Egyik nap bolgár, más-kor német kekszet ettünk. Anyu az Írószövetségtől kapott egyet-mást.

Megkezdődtek itthon is a karácsonyi előkészületek. Bár a szokott-nál valamivel későbbben érkeztek meg a szállítmányok, a várost bőse-gesen ellátták karácsonyfával. A miénket az előbb ékeltem be a tartó-keresztbe, anyu a szaloncukrok zsinagheivel foglalatatoskodik. Holnap este jön a Jézuska.

1956. december 30.

Korábban toppant be hozzánk az idén, mint az előző években. Anyu ugyanis hamar visszatért Karcsi bácsiéktól (Évike a tőlünk kapott kifés-tőkönyvnek örült különösen), Dezső bácsi pedig már 5 óra előtt itt volt. Máshová az idén nem ment – az unokaöccse disszidált –, az autóbuszok korai leállása miatt viszont sietnie kellett.

Én délután a boltból – az ünnep ellenére mi nyitva tartottunk – el-szaladtam Lenke nénihez. Vittem neki egy kis bolgár kekszet is. Most is nagyon gyenge szegény, 40 kg sincs talán, éjszakánként gyötri a nehéz légzés. Kórházi tartózkodását meghosszabbították. Tegnapelőtt is kint jártam nála. Volt nekik is rendes karácsonyuk. Fát állítottak fel a kórte-remben, egy asszony karácsonyi dalokat énekelt.

Ferenczyékhez megint fölzaladtam, t.i. elvittem nekik a Karcsi bá-csától régóta óhajtott Heyerdahl-könyvet, Zsuzsától szereztem egy félre-tett példányt. Jutka fizette ki, édesapja igazi meglepetésként kapta meg.

A fagyújtást régi helyén, a szalonban eszközöltük. A csillagszórók is jól működtek. Az ünnepélyes pillanatokban való gyönyörködés után anyuék a konyhába vonultak, ahol befejezték vacsorakészítő munkála-taikat. Az estebéd igazán pompásan sikerült. Borleves, rántott ponty burgonyasalátával és desszert szerepelt a menüben. Ital: pezsgő. Evés után leszaladtam Hajtóékhoz. Dezső bácsi természetesen nálunk aludt, és aránylag korán lefeküdtünk.

25-én reggeli misére mentem, azután átrándultam Budára, s meglá-togattam keresztmamáikat. Nagyon örültek, hogy nem disszidáltam én is. Futaki Éva elpályázott.

Visszafelé jövet keresztülvágtam a Gellérthegyen. Még tiszta, fehér hó feküdt az utakon, öröm volt rajta járni. A Kelenhegyi úton lekanyarogtam a hídhöz. Kevés ember sétált, a felsőbb szabad területeket pedig orosz őrszemek vigyázták.

El is felejtettem beszámolni a karácsonyi ajándékokról. Tehát a legértékesebbek voltak apu szerzeményei, ezen kívül anyu egy üveg málnaszörppel és egy roppant jól választott könyvvel lepott meg: Mark Twaintól a „Life on the Mississippi”. Már ketten előjegyezték kölcsönkérésre. Én pedig megvettem a napokban megjelent bibliofil Tóth Árpádot, Goldmark életét és a bővített Operakalauzt.

Bálint szokatlanul elmaradt az utóbbi időben. Már-már azt kezdtem hinni, hogy disszidált. Ezzel szemben otthon találtam, és kiderült, hogy ő meg énrólam hitte ugyanezt, és hogy ne legyen tapintatlan, nem mert szüleimnél sem érdeklődni. Kétórás együttlétünk alatt azután megismerttetett egész politikai felfogásával. Én nem tudtam volna ilyen kidolgozott körképet nyújtani, mint ő, elég volt követnem nívós előadásának gondolatmenetét.

Hideg napokat hozott a búcsúzó december. A boltban is alig érte el a hőmérséklet a 10 fokot. A Sturm und Drang megszűntével jobban is ráértünk fázni. Ilyenkor jönnek a könyvbecserélők, akik duplán kapott ajándékukat akarják kihasználni. Ma Otti is bejött beszélgetni és vásárolni. Ő is itthon maradt. Úgy látszik, aki kisebb pozíciót veszített volna csak el, ha kimegy, az éppen nem hagyta itt a hazáját. Az a sok ember viszont, akit fölvettek az egyetemre, vagy akik mint orvosok, művészek vagy sportolók kerestek itthon is nagy pénzeket, azoknak a talpa alatt lett egyszerre forró a talaj. Emlegetik, hogy majd visszajönnek, ha jobb lesz itt a világ. Nem tudom, nagy erkölcsi sikerrel-e? Az Ausztriába érkezettek száma különben már bőségesen meghaladja a 150 ezret. Üzeneteiket még hűségeken közvetíti a Szabad Európa Rádió. Bár a különböző „kutyákról”, „kismalacokról” és „Kannibálokról” már ritkábban hallunk, ezek miatt már nemigen nyitja ki apu a rádiót. Én a híreket sem nagyon kultiválom, jobban szeretem a hangulatos, kellemes muzsikát; az még lehet magyar is.

Tegnap délután nagyot gomboztunk Szarkáéknál. Lalival 8 óra után jöttünk csak haza Budáról. Az utca képe még mindig olyan eleveenségű ilyenkor, mint régen kapuzárás után, de a szovjet tankok már eltűntek a hídfőről.

1956. december 31.

A vendégek már itt vannak. A szilveszteri Te Deum imái elhangzottak a templomokban. A Jézus Szívében a pápai és a magyar Himnusz után a Szózatot is elénekelték a hívek őszinte áhítattal. Talán még sohasem voltak annyira aktuálisak Vörösmarty szavai, mint most. Azoknak, akiknek a hangja szárnyára emelte a költő lendületes, izzó igéit, ismerőseik, rokonaik vagy éppen közeli családtagjaik hagyták el az országot. Nem csoda, hogy az embereknek könnyű szökött a szemébe és zsebkendőik kerültek elő hirtelen. Szép volt ez a Te Deum, befejezése ennek az eseménydús, tartalmas esztendőnek.

Volt azonban részünk olyan élményekben az idén, amelyeket szívesen elengednénk a jövőben. Földrengés, árvíz, háborúság. Megpróbáltatásokban, szenvedésekben bővelkedett ez az év. És vajon ezeknek is folytatása lesz? Milyen szép lenne pedig, ha észhez térne az elnyomó hatalom, és békében hagyná ezt a kis országot! Ha nemcsak ebben az évben, de általában utoljára kattogtak volna géppisztolyok, bömböltek volna ágyúk, utoljára dübörögtek volna orosz tankok a főváros utcáin! Ha örökre elcsitulnának ezen a vérrel öntözött magyar földön a fegyverek, ha végleg megszűnne az ellenségeskedés! És ne is lenne alap hozzá! Lehetne még egyszer szép világ Magyarországon. Nem azoknak kellene bánkódniuk, akik itthon maradtak, inkább azok bánnák hűtlenségüket a haza iránt, akik elmentek. Csak egy kicsit kellene engedniük azoknak, akik görcsös kézzel szorítják a gyeplőt. Ha a vezetők keresztényi alázattal hajolnának meg a nép helyes akarata előtt. Ha végre igazi felemelkedést, békét, boldogságot jelentene a civilizáció.

Ezeket a gondolatokat vetem most még papírra néhány röpke órával az esztendő utolsó óraütése előtt. A szép elképzelések, sajnos, inkább az álom, mint a realitás világába tartoznak. Az igazi kilátások sokkal rosszabbak az újév küszöbén. Szűk esztendő fenyeget, de Isten segítségével majd csak átvészeli ezt is. És ha egy év múlva Szilveszterkor újra együtt lehetünk szüleimmel és a vendégekkel, fűtött szobában megint olyan finom vacsorát fogyaszthatunk, mint az előbb, akkor hálát adhatunk az Égnek, mint ahogy hálát kell adnunk a mai napért és az elmúlt esztendőért is.

	F. szám: 030952 82 Ez az igazolvány kiállítva: 1942. évre Budapesti Gazdasági
	 103226
Igazolvány dr. Hoppány Géza itélettel, kórt Tamas fia	1942. év Budapesti Gazdasági

1942. év. Igazolvány. Máv. legnyomda. 1034046

MÁRIA TERÉZIA

Vázlatfüzet

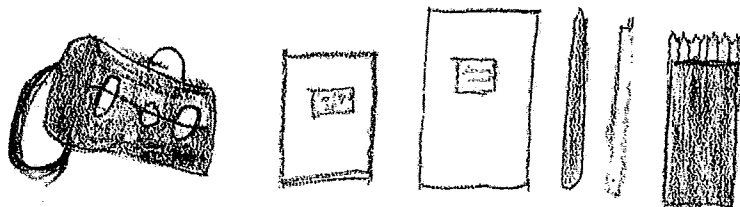
Szapponyi Tamás

Az iskola a második
otthonunk.

Iskolánk címe:
VIII. Mária Terézia
tér 8.

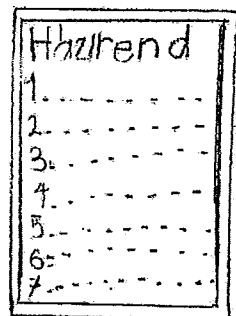
Cyákorló iskola
Légy mindig pontos!

A mi fegyvereink.

lift az udvarban

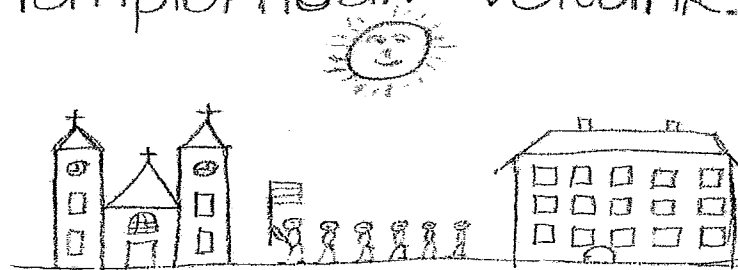
hátsó lépcső.

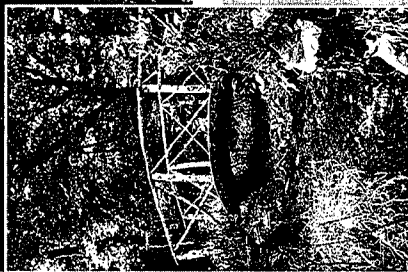
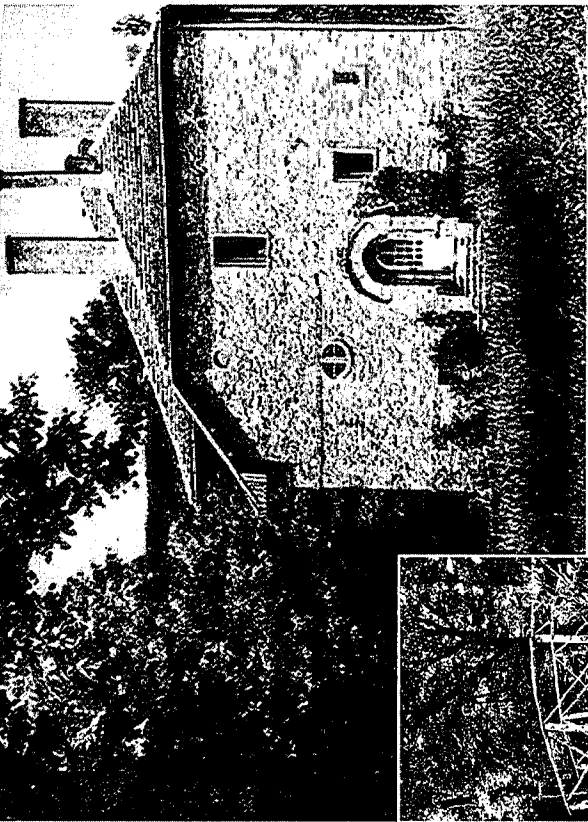
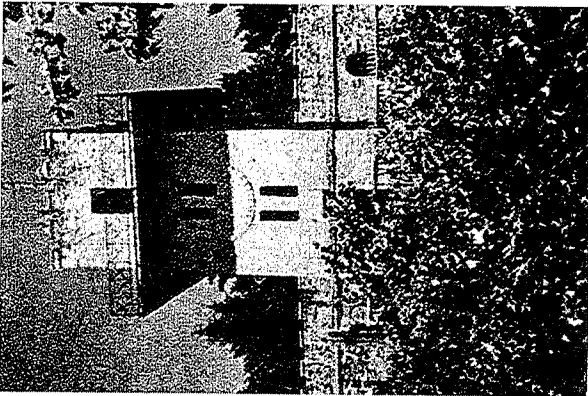
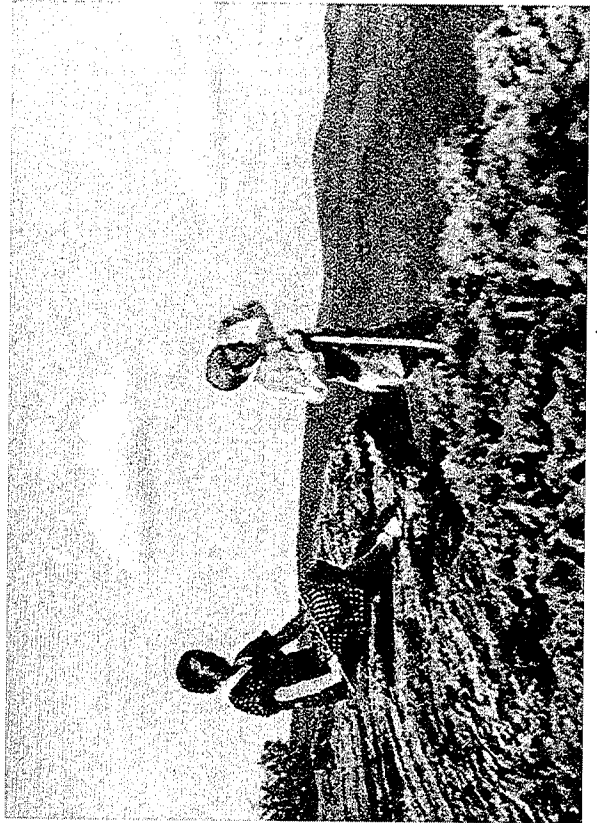

Övöhely ✓

előlépcső.

Templomban voltunk.

Személyi adatok.

1. A tanuló család és utóneve: Szappanyos Tamás
(Ha nérváltozás történt, a régi neve):
(Esetleges megkülönböztető mellékneve):
2. Születésének helye: Képest város
Pest körzet
megye
ország
3. Születésének ideje: 1945. évi május 25. napján
4. Vallása: R. K.
5. Anyanyelve: m.
6. Ha nem magyar anyanyelvű, beszéli-e magyarul?
7. Ezenkívül még milyen nyelven beszél?
8. Öltették 1946. éven.
9. Újraoltották 1946. éven.
10. Hány évig járt óvodába?
11. Az apa (anya vagy gyám) család és utóneve: Dr. Szappanyos Géza
12. Az apa (anya vagy gyám) foglalkozása: táblabíró
13. Édesanyjának névnyelvi neve: Brodszky Erzsébet
14. Esetleges lakóváltások:

Kelt: Bp. 1942. évi október 30. napján.

K. R. K.
igazgató

S. G. G.
tanító

Szappanyos Tamás Félévt értesítő

Az anyanyelvi osztályban: 2. f. osztályban
a VIII. ker. Rózsika utcai népiiskola 10.42. j. 4.3. iskolai év első felében elért eredményről.

Magyar nyelv és irodalom	Kitűnő
Hitt- és erkölcstan	Kitűnő
Általános és kétfeladatosságok	Kitűnő
Olvasás	Kitűnő
Írás	Kitűnő
Foglalkozás	Kitűnő
Nyelvi ismeretek	Kitűnő
Függő	Kitűnő
A magyar nemzeti történelem	Kitűnő
Általános iskolai képzés és fogak	Kitűnő
Számolás és mérés	Kitűnő
Történelmi, gazdasági és társadalmi ismeretek	Kitűnő
Hajó	Kitűnő
Kézimunka	Kitűnő
Ének	Kitűnő
Tettnyelv.	Kitűnő

Jegyzet:

Elmagasított munkanapok és ünnepnapok száma: 4. igazoltan.
Kelt: Budapest, 1942. évi február 27. napján.

Látta az előtér helyettese: *S. G. G.*
igazgató

Szappanyos Tamás Bizonyítvány

Az anyanyelvi osztályban: 2. f. osztályban
a VIII. ker. Rózsika utcai népiiskola 10.42. j. 4.3. iskolai év első felében elért eredményről.

Magyar nyelv és irodalom	Kitűnő
Hitt- és erkölcstan	Kitűnő
Általános és kétfeladatosságok	Kitűnő
Olvasás	Kitűnő
Írás	Kitűnő
Foglalkozás	Kitűnő
Nyelvi ismeretek	Kitűnő
Függő	Kitűnő
A magyar nemzeti történelem	Kitűnő
Általános iskolai képzés és fogak	Kitűnő
Számolás és mérés	Kitűnő
Történelmi, gazdasági és társadalmi ismeretek	Kitűnő
Hajó	Kitűnő
Kézimunka	Kitűnő
Ének	Kitűnő
Tettnyelv.	Kitűnő

Jegyzet:

Elmagasított munkanapok és ünnepnapok száma: 5. igazoltan.
Kelt: Budapest, 1942. évi június 27. napján.

Látta az előtér helyettese: *S. G. G.*
igazgató

65839

szám

Név: Szappanyos Tamás

Születési éve és helye: 1935

Kispest

Foglalkozása: eladó

Szakszervezeti tagság, kelte: 1956. márcs.

Kiallítás, kelte: Budapest, 1956. ápr. 5.

KERESKEDELMIS ÉS PÉNZÜGYI POLGÁROK
SZAKSZERVEZETE
ÁLLAMI KÖZTISZTELETTÉSI
SZAKSZERVEZETI BIZOTTSÁG

Egyéves tagság után kérje az ideiglenes
tagsági könyv kioszerölését!

105

65839 szám

X 224407

EGY KEDVES BUDAPESTI TANÍTÓNÉNI 1942-BEN azt javasolta 7 éves tanítványainak, hogy a velük történt eseményeket írják le egy „érdekes füzet”-be.

Szappanyos Tamásnak megtetszett az ötlet, és az akkor kezdett „érdekes füzet”-ből mára sok ezer oldalas napló lett.

Ebből a hatalmas mennyiségű feljegyzésből, élménybeszámolóiból készült ez a kötet, amely egy jó módú fővárosi polgárcsaládban élő fiú 1942 és 1956 közötti éveiről ad hiteles képet. A háború utáni főváros mindennapjai, az iskolai élmények, a családi összejövetelek, a színes, szép kirándulások, a sportolás örömei, a politikai légkör változásai kerekednek ki az őszinte, nem csak a naplóírónak fontos személyes, aprólékos leírásokból.

www.kairosz.hu

ISBN 978-963-662-815-4

9 789636 628154 >

3100 Ft

SZAPPANYOS

XA 196911

k mi 1942–1956

